Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1933-1947, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Mihnea Bâlici, Maria Chiorean, Alex Ciorogar, Jessica Brenda Codină, Bianca Crăciun, Teona Farmatu, Andreea Mîrț, David Morariu, Ovio Olaru, Cătălina Rădescu, Alexandrina Savin, Cătălina Stanislav, Ana-Maria Stoica, Nicoleta Strugari, Andrei Terian, Snejana Ung, Radu Vancu, Dragoș Varga, Alex Văsieș. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1933-1947*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2021. https://revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1933-1947, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Mihnea Bâlici, Maria Chiorean, Alex Ciorogar, Jessica Brenda Codină, Bianca Crăciun, Teona Farmatu, Andreea Mîrț, David Morariu, Ovio Olaru, Cătălina Rădescu, Alexandrina Savin, Cătălina Stanislav, Ana-Maria Stoica, Nicoleta Strugari, Andrei Terian, Snejana Ung, Radu Vancu, Dragoș Varga, Alex Văsieș. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1933-1947*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2021. https://revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947.

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

B. C. U. Cluj

CVLTVRA NAȚIONALĂ

PAVEL CHIHAIA

BLOCADA

ROMAN

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

PAVEL CHIHAIA

Clasificarea zecimală: 859.3

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
TIMIȘOARA
02331293

BLOCADA

ROMAN

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ TIMIȘOARA
389146

EDITURA „CULTURA NAȚIONALĂ"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

In memoria lui C. T.

I

Povestirea de față începe cu mulți ani în urmă, puțin după primul război mondial care secătuì întreaga Europă, ridicând neobișnuit tranzitul marilor porturi puse în slujba refacerii internaționale. Pe atunci Hemcea avea treizeci și cinci de ani și proaspăt sosit pe cheurile Constanței — a cărei faimă răsbătuse până în satele cele mai îndepărtate ale Dobrogei — arăta ca un bărbat trecut de prima tinerețe, cu brațe mușchiuloase de fermier și spate de taur, tot atât de nehotărît, slab și îndrăgostit de aventuri, pe cât părea de puternic și temerar.

Câtva timp trăi din economiile strânse în mulți ani de trudă, refuzând cu demnitate propunerile vătafilor ce-l îndemnau să-și lege la gară bâretele ud pentru a vântura în fundul calelor torentul de cereale, în schimb se arătă dispus să asculte oricând la un pahar cu vin sfaturi de îmbogățire miraculoasă, împărtășite de vreun *prinț* al portului, unul din acei vagabonzi pe jumătate nebuni, care-și închipuie că joacă roluri însemnate în uriașul trafic din jur și pretind a fi implicați în toate loviturile marilor societăți. Noul venit se învârtea de dimineața până seara pe cheurile aglomerate, împiedecându-se de parâme și de garlinele întinse ca niște coarde, rătăcind printre munții de mărfuri și stânjenind șuvoiul dokerilor cu fețele crispate de povara sacilor — în așteptarea unei invitații oficiale

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

pe un vas măreț de comerț, cu care să întreprindă apoi călătorii răsunătoare pe mările îndepărtate ale lumii. Își spunea că în definitiv n'ar fi rău să fie căpitan, stăpân deplin pe soarta oamenilor de sub poruncă sa și să navigheze fără grabă — gustând din plin farmecul nopții pe mare și tihna punții — către coastele pustii și bogate ale Africei și Indiei, cunoscute din nenumăratele cărți de aventuri și din poveștile bătrânilor exploratori, părăsiți la mal ca niște epave măcinate de basamac. Încă de pe timpul cât urmase clasele inferioare ale liceului din Constanța, Hemcea legase prietenii cu acești vajnici lupi de mare, ce se răzbunau pe urmași, bătându-și joc de ținuta, ca și de priceperea lor în manevre. „Marinari de doi lei perechea!" scuipau, dupăce urmărcau cu atenție și vizibil dispreț eforturile nesigure ale vaselor cu aburi încercând să se apropie de radă pe vreme de hulă sau furtună.

El nu s'ar fi angajat în ruptul capului simplu marinar, crezând cu toată aroganța caracteristică tinereții, că i se cuvin pe puțin cele trei galoane cu colacul lui Nelson și că ar fi pierdut orice prestigiu față de haimanalele portului, consimțind să primească alt grad. Primele zile după revederea Constanței, înnoi vechile prietenii și comunică bucuros tuturor, fără să trezească interesul coloniei de vagabonzi, că așteaptă îmbarcarea din zi în zi și că întârzierea neobișnuită se datorește formalităților dela Căpitănie, unde i s'au împotmolit hârtiile. După câteva săptămâni de umblet zadarnic, dădu să se înțeleagă că are de îndeplinit o misiune specială pe lângă comandorul vasului *Dacia*, onorat să facă prima cursă după războiu cu o încărcătură de cereale și mărfuri generale spre Smirna și Alexandria. Când, în sfârșit, *Dacia* se depărtă de țărm mugind răgușit și învăluind într'o perdea de fum mulțimea entuziastă ce-i saluta plecarea, Hemcea răspunse privirilor ironice ale cunoscuților cu afirmația violentă, ce-i stătuse de mult pe buze, că el n'ar con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cepe să navigheze altfel decât în calitate de căpitan. De aici înainte toți câți îl întâlneau îi strigau de departe:

— Bună, căpitane! Ce s'aude cu plecarea? cuvinte cam înțepătoare, peste care trecea schimbând vorba.

Având în vedere priceperea-i în ale navigației, e lesne de înțeles că nimănui nu-i trecu prin minte să-i confere titlul atât de jinduit și să-i încredințeze soarta a zeci de oameni. Străinul aștepta mult și bine corabia visată care să-l îmbarce cu pompa cuvenită unui viitor rege, predestinat bogățiilor fabuloase, trofeelor și prăzilor înghesuite în vase grele de rodul atâtor osteneli.

Nicio propunere interesantă nu-i întretăie plimbările și gândul aurului vânturat în fața privirilor încremenite de poftă și admirație a consătenilor săi, rămași departe în sudul Dobrogei, contrasta dureros cu sărăcia tot mai simțită a prezentului.

Părinții, fermieri simpli din Caraomer, se căinaseră mult timp după fuga-i necugetată, cu toate că se cam așteptau la o astfel de ispravă, văzând târcoalele tot mai dese pe care tânărul le da portului după terminarea liceului. Căsătoria cu Glicheria, o ființă slabă, condamnată dela început să fie un fel de roabă în casa bărbatului, nu reușise să-l lege de Caraomer. Hemcea profitase de egalitatea lor în fața pământului îndărătnic, ca să-i arunce în spinare toată grija fermei și să-și continue nestânjenit plecările misterioase în Constanța, efectuate în vederea unei lungi călătorii pe mare.

De mic nu se prăpădise cu munca și preferase să hoinărească pe la bostanele învecinate, punând curse și vânzând negustorilor ambulanți pieile de hârciogi, decât să robotească pe lângă casa părintească. Aveau un traiu greu, în luptă necontenită cu pământul aspru, înțelenit și munca înverșunată îi îstovise pe amândoi bătrânii înainte de vreme, făcându-i nepăsători față de visurile tânărului romantic ,de exaltările și proec-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

tele strălucite de explorator — nepăsare interpretată de el drept îndobitocire țărănească. Dobrogea arăta pe la sfârșitul secolului trecut ca o stepă pustie, cu rare petece însămânțate, nepopulată și străbătută de toate neamurile pornite călare după răsbunare și jaf. Funcționarii necinstiți erau trimeși aici în exil, precum odinioară ilustrul poet roman, iar perceptorii aveau mult de furcă până încasau impozitele dela fermele îndepărtatele ale coloniștilor, de teama comitagiilor și pustietăților. Apa, ca și astăzi, se scotea dela mari adâncimi în burdufe trase de cai și irigațiile se făceau cu mari greutăți. Munca nu le da o clipă de răgaz.

Maică-sa, se trăgea dintr'o familie de moșani din părțile Făgărașului, convertită la adventism, și nu pierdea niciun prilej să se arate dezamăgită de feciorul său, din care visase să facă un om sdravăn, cinstit, mai degrabă mărginit, însă statornic și meticulos, învățat să are pământul și să ducă o viață plăcută lui Dumnezeu, înlăturând din suflet tot ceeace ar fi putut fi patimă sau ispită omenească.

Fiul ajunsese destul de voinic într'adevăr, dar părea dela început destinat unei vieți puțin obișnuite, pline de neprevăzut și primejdii. Înzestrat cu o imaginație vie, cu forța de a trăi într'o viață închipuită, încredințată și altora ca o convingere de neclintit, Hemcea avea obiceiul să repete, dându-și visător seamnul pe spate că „să faci o călătorie care să-ți aducă cinste și renume, mai înțeleg și eu", cuvinte ce aveau darul să cutremure de rușine inima bătrânei credincioase, s'o facă să privească cu teamă fața luminoasă, ochii încrezători, țintuiți de un mistuitor foc lăuntric spre depărtările pline de miragii ale viitorului.

Hemcea își aminti toată viața serile liniștite de vară când lampa răspândea o lumină nesigură pe muchiile grosolane ale peretelui de piatră, uneltele agricole ținute în camera de toate zilele după obiceiul pământului, ciorba neagră, cam lipsită de gust după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

moda tătărască și biblia din capul mesei, din care maică-sa citea un verset cu glas tare, în timp ce tatăl făcea socoteli încâlcite pe un carneţel, murmurând cifrele, iar el asculta cu un fel de încântare tărâitul întrerupt și stins al grecrilor, care-și răspundeau unul altuia cât ţine stepa, până la Amzacea, Medgidia, până la marginea portului cel mare din Miază Noapte, Constanţa. Și în timp ce soră-sa Zenaida, asculta cuvântul înfricoșător al Apocalipsului cu ochii mari de copil, fascinaţi de prăpăstiile negre ale prăbușirii, gândurile călătoare i se opreau peste oraşul mare și atrăgător, cum se coboară liniștit o plasă cu fire scânteietoare aprinzând lumini neașteptate pe cupolele de argint și mai ales în localurile de petreceri, unde banul se câștigă ușor și pleacă cu aceeaș lăcomă spre toate porturile lumii, în buzunarele marinarilor curagioși. Nimic mai la îndemână acolo decât să sbori spre India cu tigri cruzi și diamante enorme, sau necercetata Africă ecuatorială. Nu citise el însuși pe prora cargobotturilor, înșirate ca la o paradă de-a-lungul cheurilor, porturi de reședinţă ca Bombay și St. Paolo de Loanda?

Cu cât înainta în vârstă, gândurile, în loc să i se cumințească, mai rău i se aprindeau. Părinţii îi găsiseră pe Glicheria și-l însuraseră, sperând să-l statornicească la ferma lui, alături de cei doi bivoli, de argat și de copii. Toată ceremonia nupţială nu schimbă cu nimic planurile ginerelui, în aparenţă nepăsător și îngândurat, însă ros de ambiţii ascunse. Tinerii căsătoriţi începură să se certe de a doua zi, duseră un traiu foarte nefericit, întrerupt de absenţele, din ce în ce mai îndelungate, ale lui Hemeca; mulţi spuneau că numai el e de vină dacă în câţiva ani ferma primită ca zestre căzu în paragină, asaltată de pir și de praful roșiatec. Lucru sigur e că zece ani dela cununie și opt dela naşterea unicului copil, o fetiţă — Glicheria muri istovită de muncă și de supărări. Hemeca crezu că și-a recăpătat libertatea și după ce vându

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pământul împovărător al fostei soții, fugi la Constanța, nu fără a cântări cu necaz tot drumul piedecile pe care Cristina — așa se numea orfana — le grămădea în calea mărețului plan. Nu îndrăznise s'o lase părinților lui, bănuind, pe bună dreptate, că bătrâna ar fi refuzat s'o crească, numai pentru a-l ține legat de casă și creșterea Cristinei îi trezi noi îngrijorări și noi motive de amărăciune.

De atunci nu-și mai scriseră, nici nu se mai văzură. Nu știu măcar ziua când se sfârșiseră din viață și fură îngropați în fundul fermei strămoșești, lângă mormintele bunicilor, care împărțiseră în voie aceste meleaguri neîngrădite, svârlind bâta ciobănească pentru fierul de plug, pe timpul domnitorului Cuza. Zenaida avu grije de toate. Soră-sa se măritase între timp și moștenise odată cu pământul toată vrednicia și firea profund evlavioasă a muncei lor, înăsprită de rătăcirea fiului pierdut, abătut de pe calea cea dreaptă. De multe ori se întrebă ce-o fi făcând Cristina, nica nevinovată ispășitoare a greșelilor părintești, pe unde se află și cum trăiește. Dar fapta necugetată a fratelui ei, durerea care întunecase ultimele clipe ale bătrânei și care pecetluise o condamnare mută, timpul scurs fără ca cei doi fugari să dea vreun semn de viață, o îndemnară să-i socotească ca și morți sau plecați peste mări și țări, înghițiți de necunoscut...

Niciunul din rarii negustori care cumpărau bumbăcărie și unelte din Constanța, nu îndrăzni să-i spună că auzise vești despre caraomerean. Aceasta fusese și dorința lui, ca legăturile să fie rupte și noua viață să nu poarte nimic din urâtul și sbuciumul traiului dela fermă. Așa se și explică amănuntul că după plecarea din Caraomer și după-ce cheltui toți banii adunați din truda Glicheriei, Hemcea rătăci zile întregi fără să ceară ajutor, cam înfometat, pe digurile Constanței și în Tomis, cartierul de petreceri ridicat ca o fortăreață la marginea platoului ce domină dela o sută de pași înălțime tot portul, vasele și antrepozitele mari-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

time, construite în poale la acelaş nivel cu suprafaţa mării. Pe stradelele sucite, cu ocoluri, ale Tomisului, pe unde suiau şi coborau în tălnă măgăruşii cu sacale de apă şi oameni încărcaţi cu poveri şi mărfuri — ştofe brodate, fructe tropicale, păsări multicolore de pe insule, debarcate odată cu toate semnţiile pământului — se aflau cele numeroase localuri din oraş, casele de toleranţă şi magaziile de comerţ ale nenumăratelor agenţii, alături de galanteriile mărunte, dar prospere ale zarafilor şi negustorilor de mărunţişuri. În miezul zilei, zidurile albe se însufleţeau sub dogoarea orbitoare a soarelui pontic şi l-ai fi crezut un cartier părăsit, dacă praful cerealelor ce se scurgeau din silozuri, aburii uriaşelor maşini sub presiune, focurile dela şantierele navale şi dela bucătăriile ambulante, nu s'ar fi lăţit de jos ca o pâclă nestatornică şi agitată, prin care răsbătea o larmă îndepărtată de port în fierbere, cu strigăte, ciocănituri şi văjăituri întrerupte de cabestan.

În schimb, spre seară, când peste port se întindea nemăsurat umbra râpei înalte, amorţind svâcnirile tot mai slabe ale maşinilor şi oamenilor, căsuţele cu pereţii groşi de chirpici şi ferăstruici zăbrelite, înfipte în coama podişului ca nişte cetăţui albe, erau luminate încă de o lucire ce nu cobora de-asupra mării şi se desprindeau pe azurul tot mai întunecat într'o aureolă de lănci scânteietoare, înroşite pretutindeni de sticla colorată a chioşcurilor şi balcoanelor aruncate peste trecători, iar steaua nordului apărea misterioasă peste ghiolul Siut, dând semnalul de odihnă. Oamenii năpădeau cartierul de pretutindeni, de pe strada Traian, unde era poarta cea mare a portului, prin poteca şerpuitoare, urcând aproape vertical malul abrupt, pe treptele înegrite de fum din dreptul Atelierului de Revizie, sau de-a-dreptul prin râpă, furişându-se ca nişte războinici prin penumbra răcoroasă a asfinţitului, făcând să tremure tufişurile argintii de pelin şi chimen aromat, năruind ţărâna fărâmicioasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Cartierul începea să prindă viață, de parcă suflul uriaș din port s'ar fi înălțat câțiva pași mai aproape de cer, în vechiul oraș. Consilierii municipali încercaseră de multe ori să distrugă cu tărnăcoapele rămășița dăunătoare sănătății și moralei, rămasă în urmă față de aspectul occidental al Constanței, dar tomitanii știură să-și apere destul de bine cartierul prin intrigi și bani, spre deosebire de timpurile când respingeau cu tunurile de bronz atacurile venite dinspre mare, așa că toate încercările de a distruge desfrâul și cuiburile primejdioase de murdărie, care se învălmășeau cu grămezi de aur și femei mai albe ca zăpada grotelor neîntinate din „Poarta celor 40 de fete", rămaseră inutile. Toți locuitorii știau și erau mândri că adunătura umilă de case cu ziduri de pământ își înfrățise soarta cu cea a portului, ce le trimetea în valuri portocalele stricate, potasa, covoarele aduse în sacale, țigările în ciorapi, aurul său, iar nu cu a orașului, impunător, aproape modern, dar lipsit de interes comercial.

Se înțelege că tavernele se găseau la fiecare pas; cea mai arătoasă era „barul" lui Marcu, cu toată forma puțin ciudată de sarcofag desgropat, în care trebuia să stai cât mai aproape de intrare ca să te simți bine.

Aici se refugia Hemeea după lungile-i investigații, cu picioarele rupte de osteneală și cu urechile rănite de injuriile grosolane ale căpitanilor, care rămâneau surprinși la început de propunerile necunoscutului cu privirea aprinsă și ținută mândră și ezitau nehotărîți, orezându-se în fața unui exeroc abil pornit să-i tragă pe sfoară cu un scop anumit. Târziu, când își dădeau seama că străinul vorbește serios, disprețuindu-le priceperea de marinari pentru a și-o sublinia pe a sa, își reveneau din uimire și-l aruncau de pe punte într'o ploaie de injurături, furioși în definitiv că primul venit caută să le uzurpe locul dobândit în ani grei de luptă cu marea și cu capriciile companiilor de navigație.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Hemcea regăsea cu plăcere tihna tunelului mai mult gol, cam întunecat și foarte liniștit spre deosebire de alte localuri. Un paravan de sticlă verde despărțea barul propriu zis de paradisul celor cu bani mulți, care de-abia se distingea ziua din cauza lipsei de ferestre. Numai fețele de masă așteptau cumințl, pelerinii putred de bogați ai serii și umbrelor acelorași fete, cu părul strâns în vârful capului și țigarete lungi, fumegânde. Fiind cel mai distins bar, toată lumea vorbea în șoaptă și cei mai mulți, printre care și Hemcea, se opreau respectuoși aproape de intrare, departe de îngrăditurа din lemn interzisă consumatorilor obișnuiți. Toți arătau că știu să cinstească locul și câteodată, ziua, te simțeai înfiorat de atâta tăcere și întunecime răcoroasă, lângă portul fremătător de mișcare, de praf, de lumină. Doar în răstimpuri, când cineva deschidea ușa, se rostogolea înăuntru ca un vuiet puternic și nelămurit, strigătele tânguitoare ale bamalilor și clănțăniturile elevatoarelor, dispărând tot atât de neașteptat într'o liniște adâncă, întreruptă de clinchetele rare, stinse, ale furculițelor. Marinarii străini, care știau să măsoare rangul unui local după obrăznicia sau nepăsarea distinsă a celorlalți consumatori, își înfrânau din ușe firea lor zgomotoasă și se mulțumeau să fixeze staruitor, nu se poate mai pașnic, fetele libere. Nu înțelegeau românește și uneori nici levantina — un jargon italo-greco-turc, curent în apele Orientului Mijlociu — însă puși pe cheltuială, obișnuiți să li se ceară bani, primeau cu un zâmbet îndulgent cochetăriile curtezanelor zelipitoare de tinerețe și podoabe. Marcu, patronul, n'ar fi îngăduit dealtfel nicio dezordine și supraveghea veșnic localul după un registru enorm, cu scoarțe cafenii. Cât era de uscat și mărunt, nu i se vedea decât capul înfășurat cu un șervet din pricina migrenelor, legănându-i-se ușor, însoțit de un geamăt înăbușit ca un suspin; totuși nu pierdea nimic din vedere și răsărea în cele mai neașteptate locuri,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

ou halatu-i murdar de mătase, atunci când l-ai fi crezut pe moarte în dosul registrului liniat. Iarna, lepăda şervetul, înlocuindu-l cu o căciulă de lup — ceeace dădea un aer mai rapace chipului ascuţit, ochilor vioi, pătrunzători şi buzelor uscate într'un rictus de suferinţă şi lăcomie — plângându-se neîncetat de curenţi, cu toate că barul n'avea nicio fereastră, şi de vagabonzii periculoşi, pe care poliţia mituită îi lăsa în libertate. Ideea aceasta îl îndemna să scormonească toate ungherele, observând totul, cântărind cu grije orice nou venit, gata să-l dea pe mâna comisarului sau să stabilească cu el o relaţie comercială, după cum omul era o haimana fără experienţă sau un pungaş cu care se putea lucra.

Muşterii îl auzeau bombănind mereu, fluturându-şi printre mese, gârbovit şi iute ca un spiriduş, poalele soioase ale halatului, fără să bănuiască că patronul despre care toată lumea ştia că are saci de napoleoni şi mahmudele, este muncit în taină, zi şi noapte, de un proect, în aparenţă cât se poate de realizabil, totuşi de neîndeplinit, mai greu ca prefacerea aurului în lut ars.

Din tinereţe, Marcu luptase ca fetele ce întâlneau străini în local să-i lase şi lui dijma cuvenită sau să mărească consumaţia, îmbunătăţind veniturile casei. Obişnuit, curtezanele plecau nepăsătoare după un păhăruţ de „cherry", fără să scuture prea mult punga prietenilor în tejghea şi el rămânea păcălit în urmă, revoltat de atâtea afaceri amoroase, la care n'avea niciun drept. O singură cameră „o aşhanà" — cămăruţă — ridicată lângă tunelul blestemat, ar fi răsturnat cu totul faţa lucrurilor şi i-ar fi dat dreptul să patroneze două-trei fete fără concurenţă — celelalte nemaiavând permisiunea să păşească pragul noului templu.

Cunoscuţii, care ştiau că o încăpere în plus n'ar fi uşurat cine ştie cât sacii cu galbeni, nu pierdeau nicio-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

dată ocazia să-i amintească, înfuriindu-l, această nenorocire veşnică. Inteligenţa lor de negustori hârşiiţi cu lumea le spunea că prudenţa împinsă până la avariţie, îi va nimici barmanului toate avantagiile viitoare, că interesele lui mărunte şi teama de investiţii a prezentului îl vor opri totdeauna de a vârî un ban în reparaţia localului, care — în treacăt fie spus — se cam ruinase şi prinsese igrasie din pricina lipsei de lumină, sau, mai ales, în construcţia unei noi încăperi. Duşmanii se bucurau, prevedeau un declin încet, dar sigur, al negustorului din strada Diana, ce se îngrozea la gândul cheltuielilor şi trăia într'o necontenită frământare sufletească, într'o luptă ce-l gârbovise an de an; îşi făceau semne între ei, de câte ori, blestemându-şi soarta, Marcu descoperea diverşi indivizi suspecţi, gata de orice combinaţie, în loc să lenevească şi să-şi vadă în tihnă de sănătate ca patron de stabiliment.

Coborînd podiumul, oblojit la cap, mormăind şi poruncind chelnerului să vadă de unde trage curentul, se apropia de urechea noului venit şi prefăcându-se a-i umple tremurător paharul, îi şoptea printre dinţi cu o vioiciune neaşteptată:

— Ceva afion? Aur?... Hm... bine că nu te interesează. Cu de-alde voi am muri toţi de foame!

Sau dacă clientul se arăta dispus la tratative, îl invita la o masă din fund, dincolo de geamul verde, privind mereu cu neîncredere împrejur, aruncând în trecere frânturi repezi, crunte, ca şi cum restul consumatorilor l-ar fi incomodat peste măsură. Aceştia aveau sentimentul că sunt inutili, mai ales odată pe săptămână, cu ocazia întrunirii celor trei asociaţi a căror întreprindere ilicită constituia un sprijin solid şi activ în angrenajul de forţe care menţineau Tomisul în viaţă şi-l conduceau spre prosperitate, în necazul primăriei şi oraşului Constanţa. Marcu era prea prudent ca să ţină marfa cumpărată măcar o zi, ştiind că copoii miştună prin partea locului; lui nu-i revenea decât să plă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cimdr.transilvania.ro/mdr/1933-1947

tească bunurile oferite spre vânzare în bani câştigaţi cu trudă la tejghea.

Un semn francmasonic îi era îndeajuns chelnerului să dispară şi să se întoarcă cu Terzi, frizerul de alături, un munte de om, din fericire şchiop, căruia i-ar fi stat mai bine spânzurat de un catarg pentru piraterie, decât cu briciul la îndemână lângă gâtul clienţilor. Avea o profesie onorabilă, simbolizată printr'un şervet imaculat ce-i flutura în uşa dughenii, însă puţini ar fi avut curajul să-şi încredinţeze economiile uriaşului fioros, care tulbura de îndată liniştea localului prin bocănitul piciorului de lemn şi prin răcnetul ucigător ce zguduia ca un tunet fundul tunelului. Nu se jena să-şi caute victima pe faţă, rotindu-şi ochii prin bar, şi mergând drept la cel pe care Marcu i-l indica cu o străinbătură, i se propţea ameninţător în faţă, arătând prin aceasta că orice tergiversare sau încercare de a da înapoi din afacere este exclusă.

Cel ce avusese imprudenţa să cadă în reţeaua din strada Traian, mergea cu umerii sgribuliţi în faţa Argusului neîndurător sau dacă era vreun gabior mai voinic se mişca mârâind, gata să se încaere cu cel ce-l sculase pe nepusă masă dela chefuI cu fata sau cu prietenii. Puţini erau cei care să îndure cele două probe — a patronului, urmărindu-i cu priviri înveninate dela contoar şi a piciorului pe are-l auzeau în spate — şi să încerce o a doua afacere cu cinstiţii tomitani.

Străinul era condus de Terzi la Hvaja al Wasiti, căruia toată lumea de pe litoral, dela Midia la capul Tuzla, pescarii ca şi marinarii, îi ziceau Vasi şi era venit din Persia în urma unor răscoale religioase. Nimeni nu putea bănui că liniştitul Persan depozitează marfa cumpărată sub mâna de antichităţi false întinse sub un umbrar roşu aprins, în majoritate sticle colorate şi brăţări grosolane suflate cu argint; adevărat că la început avusese neînţelegeri cu poliţia din pricina apariţiei lui neaşteptate în cartier, pe care n'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

lămurea nicium pașaport sau vreun act cât de simplu. Dar astfel de rătăcitori nu sunt rari în porturi și până la urină, cu tot galantarul mizerabil, aspectul foarte distins, barba prelungă și neagră, precum și ochii liniștiți și mari, de un calm oriental, impresionară favorabil pe comisar, care văzu în arderea hârtiilor — cu care sfârși încurcata povestire — gestul disperat al unui persecutat în primejdie de moarte.

De obiceiu, marinarul ce cobora în vechiul Pontus Euxinus, după zile întregi de plictiseală pe mare — aici era extremitatea itinerariilor mediterancene; de obiceiu vasele ancorau puțin în Pireu, Stambul sau Burgas și oamenii n'aveau timp să chefuiască la uscat — schimba valuta străină la Vasi, care avea grijă să-i oprească după tradiție un sfert din valoarea banilor, se tundea și se bărbierea la Terzi, care îl trata neomenește și petrecea la Marcu, trecând eventual din nou pe la Vasi pentru a cumpăra o brățară iubitei, înainte de-a se îndrepta spre unul din numeroasele hoteluri.

Toți trei vindeau și cumpărau țigări, stupefiante, aur, când găseau ocazia și aveau ochii ațintiți asupra concurenței, făcând totul ca s'o slăbească, s'o vadă sfâșiată de lupte intestine, a căror urzire îl privea în special pe Vasi, un excelent politician. Totuși, pentrucă numerarul era ținut cu grije de Marcu, departe de binele obștesc, cifra de afaceri se arăta scăzută și încasările realizate de-abea acopereau cheltuelile. Adesea, planurile le erau dejucate din pricina zăricei tezaurului comun, și Vasi vedea clar situația, însă nu intervenea; socotea că folosul ar fi fost acelaș dacă treburile ar fi mers mai bine, deoarece Marcu căpătase slăbiciunea să acapareze tot câștigul, invocând nenorociri imaginare pe care ceilalți erau constrânși să le creadă. Cât despre sine, avea un fond tainic în plină creștere, deocamdată indestulător.

Când puternicul concern din Tomis se aduna în despărțitura din fund a tunelului pentru a discuta situația în lumina ultimelor evenimente și a lua noi măsuri în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

vederea înbunătățirii afacerilor, toată lumea urmărea cu respect statura dreaptă și demnă a Persanului, cu veșminte strălucite, trupul slăbănog și pipernicit a lui Marcu strâns în halatul rupt și pe uriașul Terzi, ce încheia procesiunea ca cel mai puțin însemnat. Singurul pe care aceste întruniri îl lăsau indiferent era Hemcea, care-și vedea de masă fără să le dea prea multă atenție, ba disprețuindu-i pentru urzelile mărunte și meschine. Era singurul conștient că cei trei n'ar fi putut întreprinde niciodată o acțiune cu adevărat eroică, care să le ducă faima în toată lumea și să-i ridice printr'o aureolă orbitoare din mijlocul mulțimii. Cunoșteau oare măreția, beția învingătorului ce primește prăzile și pofirul fecioarelor africane?

Se mărgineau să privească interesați lumea înconjurătoare, fără să contemple întinsul pământului senin și plin de majestate, lumina strălucitoare, pusă ca o lampă eternă a depărtărilor, pentru a chema pe cei curajoși și demni de ea.

Era batjocorit și disprețuit ca ultimul sclav, dădeau din cap când încerca să-i convingă de ținuturile ce trebuiau neapărat descoperite. Înțelegea bicuirea cuvintelor ironice și simțea întrându-i în carne spinii răutății omenești. Dar suferința îl înălța deasupra tuturor, noblețea sa rămânea trează în mijlocul nenorocirilor. Toate bătăile de joc erau supărările unui idealist, mizeriile unui rege detronat, care învestmântat în otrepe de soldați, simte încă pe umeri greutatea purpurei și hlamidei.

Numai pentru Terzi avea oarecare simpatie, pentrucă frizerul îl credea pe cuvânt, ascultând fără să clipească eroicele-i îndemnuri — pretinzând la vându-i că și-a pierdut piciorul în lupta navală dela Gallipoli — și pentrucă odată văzându-l cu fetița pe genunchi, se apropie sgomotos și după ce mângâie pe Cristina, făcând-o să plângă, îi spuse mai mult în glumă:

— Da știi că nu prea arată bine ? Nu se bate după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

fripturi, hai? Ce-ar fi să mi-o dai mie pentru câtăva vreme, văd că n'ai timp să te ții de ea. Pe legea mea, aș îngriji-o ca o porumbiță, n'ar face nimic!

Propunerea îl uimi; în orice caz nu s'ar fi așteptat la atâta atenție din partea matahalei fioroase. Caun Cristina îl stânjenea la drum și pe deasupra viața neregulată o slăbise simțitor, i-o cedă cu un oftat de ușurare, fără să se intereseze prea mult de condițiile în care micuța urma să trăiască.

De atunci Terzi se desprindea din coada convoiului și venind lângă armatorul de corăbii slurătoare, îl bătea pe umăr:

— Ce mai faci căpitane? (credea pe cuvânt propunerile vizionarului și în întrebarea lui nu era pic de ironie). Când pleci în cursă? Ai un copil, ce să zic, o minune. Toată ziua gângurește. Dece nu treci s'o vezi?

Hemcea îngăima un pretext la repezeală și se pleca peste farfurie, cam rușinat de svonurile ce se vânturau pe seamă-i și de îndemnurile ce-i aminteau îndatoririle de părinte.

Își făcea griji degeaba! Cine mai cerceta un personaj atât de puțin important, în clipele solemne când alături se decidea soarta Tomisului? Lumea din local avea ceva mai însemnat de urmărit și criticat, decât supărările caraomerceanului.

Înțelegeau ei că cei trei nu se adună să facă pasențe și Marcu, căruia nu-i intra în cap folosul acestor întruniri publice, purtate în văzul iscoadelor trădătoare, la care Vasi ținea morțiș, se plângea mereu, cum îi era obiceiul, că Persanul vrea cu orice chip să-l omoare, numai din orgoliul de a sfida negustorii și populația cartierului. Încolțit, chinuit, vigilența ochilor vioi i se mărea și din ușa paravanului de sticlă, se rotea fulgerător pe călcâie pentru a nimici o privire prea interesată.

Lucruri ridicole la prima vedere, au o miez și unul de motive ascunse, foarte înțelepte și solide. Hvaja al

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1933-1947

Wasiti consfințise obiceiul ca la conferințele săptămânale să se observe aceeași ceremonie — ordinea traversării dela ușă în fund săvârșindu-se cu pompă și la lumina zilei — pentruca toată lumea să vadă amestecul său în întreprinderile de trafic mărunt ale barului, să poată jura că nu se ocupă decât cu afaceri obișnuite. Știa bine că nimeni, nici poliția măcar, nu-și făcea iluzii asupra aparenței și mizerabilei lui profesii, căci toți tomitanii, până și copiii, trăiau din contrabandă și căpătuieli din magazii — expediente în legătură cu navigația — firești pentru omul de port și îngăduite (se înțelege, numai în vechiul cartier) de autorități. Cât timp aveau convingerea întemeiată că se ocupă cu contrabanda mărunță și a-tot-binefăcătoare, era la drept vorbind ferit de surprize.

In timpul consfătuirii, se puteau auzi perfect bătăile cu pumnul în masă ale lui Terzi, ce striga de se cutremura bolta tunelului că e furat — lucru drept, deoarece era prostit dela obraz de ceilalți — bombănitul întermitent a lui Marcu, veșnic nemulțumit și pesimist, care arunca în spinarea unor teorii de bursă, aur, etc., complect neînțelese de frizer, mersul dezastruos al afacerilor, în sfârșit din nou proteste tot mai îndârjite și răbufnitul elocvent al piciorului de lemn, întărind indignarea stăpânului său. Numai gura lui Vasi nu s'auzea, însă era ușor de închipuit zâmbetul lui când contempla cu ochi profunzi violența prostului tras pe sfoară și violenția stăpânului casei ce era atât de naiv să-și închipuie că-l poate înșela pe el, Ilvaja al Wasiti. Știa destul de bine că patronul acaparează toate beneficiile, fără ca Marcu la rându-i să bănuiască că asociatul atât de distins, care trecea cu o aristocratică indiferență peste suma nerușinat de mică ce-i revenea, se ocupa în cadrul multiplelor sale afaceri, cu procurarea informațiilor către o Putere cu numeroase colonii, deocamdată ca amator, până-ce urmau să capete încredere și să-l binecuvinteze cu misiuni mai rodnice.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Vasi era mulțumit, pe deoparte, că atât în bar cât și în frizeria lui Terzi putea căpăta informații prețioase ca diamantul cu privire la mișcarea vaselor de război și la anumite chestiuni de politică comercială, negociabile ca orice marfă în orașele depe coastele Siriei sau ale Africei de Nord, unde ajungeau între mătăsuri și bijuterii — și, pe de alta, că prietenia cu cei doi constituc ocupația ilegală pe care tomitanii mureau de curiozitate dacă n'o aflau.

Uneori, Terzi întrecea măsura și răgnetele prin care acuza pe Marcu că fură, amenințările cu moartea, se auzeau până în stradă. Atunci Vasi ridica palma în sus, în semn de protest și privea pe plebeu cu o stăruință atât de mustrătoare și filozofică, încât frizerul își înghițea cuvintele. De altfel, el însuși nu comunica înaltului for afacerile mai substanțiale și când Terzi îi impută odată în treacăt, fără să scadă tonul pe care obișnuit îl avea față de Marcu, că pune bani deoparte din vechituri, bijuterii și schimbul monedelor fără să contribuie la cheltuieli, zarafiul le declară deschis că situația economică personală nu-l angajează cu nimic în afacerile comune, că e gata oricând să se retragă din concern și că și așa riscă destul ținând stupefiante și țigări sub antichitățile sale curate ca lacrima, operă a unor oameni cât se poate de înțelepți.

Se feri, totuși, să rupă legăturile cu cei doi, atât pentru cele arătate mai sus, cât și din respect pentru brațul neînfrânat al lui Terzi. Acesta n'ar fi stat pe gânduri, manevrat de Marcu, să strivească dintr'un gest pe omul ce-ar fi putut constitui o amenințare perpetuă pentru propria securitate. Vasi simți întâia oară neplăcerile constrângerii nevăzute și lipsa de profit într'o alianță bazată exclusiv pe putere, iar nu pe forța mai plăcută și subtilă a inteligenții. Incidentul îl făcu să viseze la propria liniște și la măsurile ce-ar trebui luate când va suna ceasul favorabil al izbăvitoarei autonomii...

Indulci răspunsul rigid, regretându-l cu o tărăgă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

neală care să nu demaşte slăbiciunea, arătă cu o adevărată artă că ar aduce bucuros propriul aport financiar, dacă situaţia nu i-ar fi de-a-dreptul îngrijorătoare. La şedinţele ce urmară, nu întrebuinţă bombănitul naiv al barmanului, ci păru că suportă în tăcere, cu o vizibilă suferinţă, variaţiile internaţionale de bursă expuse de Marcu, umblând mai departe nu se poate mai strălucit învesmântat.

Când ieşeau dela consfătuire, înfăţişarea îi era tot atât de îngrijită, în vreme ce Terzi arunca fulgere încruntat, făcând pe toţi să se ferească din calea ciotului de lemn, iar Marcu se urca pe estradă, blestemând cu glas tare locaşul ce nu-i permitea prin arhitectura-i nenorocită să se despartă de asociaţi, trăind de pe urma fetelor — un lucru limpede ca lumina zilei, fără complicaţii care să-ţi facă sânge rău.

Incetul cu încetul, banii lui Hemcea se sfârşiră şi prevăzu cu groază ziua când nu va mai avea un leu de cheltuială şi va fi nevoit să se întoarcă în Caraomer, acoperit de ruşine, sau să decadă din ce în ce, ca sutele de rataţi ai portului ce se sting ca nişte torţe vii pe ruina propriilor avânturi. Idealismul îl împiedecă să privească liniştit decadenţa şi perspectiva unei prăbuşiri în mocirla apropiată, din care cu greu mai scăpa cineva, îl înspăimântă. Chipu-i trăda vag lupta cu duhurile întunecate ale ratării; nu mai păstra focul tinereţii, nici vioiciunea şi curajul primelor zile de căutare, în schimb trăsăturile i se adânciseră în gravitatea aşezată a celor treizeci şi cinci de ani, când visurile dureroase au întărit sufletul şi speranţa se înalţă potolită de cenuşa mândriei şi iluziilor spulberate. Increderea înfrânată a ochilor, care căpătase acea fixitate contemplativă a idealiştilor fără leac, plutea într'o luminoasă şi scrutătoare întrebare care, uneori, pierea în tenebrele disperării nebuneşti, alteori se ridica spre creştetul întrezărit al Mântuirii, fără ca Hemcea să aibe aerul că se roagă. Şi îşi dădea vag seama că atâta timp cât era nenorocit sau fericit mai putea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

spera și că numai nepăsarea resemnării l-ar fi prăbușit în nemișcare, pentru totdeauna.

Într'o după amiază, se așezase mai descurajat ca niciodată lângă masa obișnuită de lângă intrare, fără să comande, căci nu mai avea nicio lescaie. Tălpile îi ardeau de umblet și prin minte îi colindau încă străinii întâlniți, forfoteala necontenită dimprejur căreia nu-i dăduse atenție în timpul zilei, când se târa prin port cu privirile împânzite de febră, dar care acum continua să se agite și să se clatine, ca o oaste de hamali fantomatici și tăcuți. Ușa era deschisă și putea zări tradiționala întrecere nautică de 13 August, când se celebrează în port prima cursă a vaporului românesc *Medeea*, între Constanța și Stambul. Cheurile și digul Carol I, erau însețate de o lume pestriță ce se frământa între cordoanele de soldați din Marina Regală și yolele se legănau în rând cu pânzele lor uriașe ca niște înzăpezile sculturi triunghiulare, absorbind ultima lumină a asfințitului și împungând greoae roua portului înflăcărat, unde oameni, trepte de piatră, ziduri și bastimente, se topeau scăldate în aceste sclipiri îndepărtate și nestatornice.

Cineva descărcă un foc de armă și lumea fremătă mai sgomotos, rupând cordoanele și risipindu-se spre țărm să urmărească întrecerea. Yolele porniră spre litoralul pescarilor până în dreptul stâncilor roșcate dela Agigea, apoi pieriră după carcasa de oțel lucitor al unui distrugător ce se îndrepta spre port și cotiră spre Nord, până se topiră ca niște puncte în imensitatea apelor și din urmele lor prin hățurile mânjite de azur însângerat ale lui Icar, nu mai rămase nici urmă. Întunericul începu să se închege tot mai stăruitor la suprafața misterioasă a mării și în șopotul undelor, reflexele aramii se afundară adânc după soare, lăsându-le tot mai pustii și neînsufletite.

Hemcea urmărise ceremonia, spunându-și la urmă că astfel e și cu întrecerea vieții: unii au noroc s'o ia înainte prin cine știe ce mijloace sau prin capriciul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

destinului, iar alții plini de virtuți rămân în bătaia unui vânt nestatornic. Închise ochii și-și plecă capul pe braț, renunțând să afle sfârșitul campionatului. Ar fi dorit să se lase purtat numai pe clipocitul mării liniștite, ce s'auzea prelingându-se printre despicăturile colțuroase ale digurilor, alungând acele păreri de rău ce macină zi de zi voința, făcând din oameni niște robi ai gândurilor — totuși zădărnicia alergăturii de o tinerețe întreagă prin portul blestemat care nu-i deschisese până acum porțile izbăvitoare, îl hărțuia, îi mânca sufletul ca o rugină.

În vremea aceasta, Marcu făcea preparative grabnice pentru primirea mușteriilor așteptați să urce în cartier și blestema chelnerul ce-și găsise să-l lase singur în preajma unor atari evenimente, alergând să pariezе și să facă o scurtă croazieră cu vapoarele S.M.R.-ului, puse la dispoziția constănțenilor. Se înserase și sandviciurile nu erau încă gata. Desfăcu la repezeală câteva cutii de sardele și ton, le întinse pe chifle, apoi tupse în șuviță mărunte bucățile uriașe de pălămidă afumată și amestecă anumite coniacuri pentru „punchurile" pe care tinerii aspiranți de marină le ofereau la bar domnișoarelor din oraș, comandându-le cu nume cât mai exotice.

Tocmai terminase „punch"-ul vrăjitoresc, în care turnase din belșug spirt curat, când observă că lampa era neștearsă, scrumierele pline cu mucuri galbene, mesele goale. Și la repezeală se apucă să facă ordine, fluturând ca un panglicar fețele de mese și prinzând în pioneze câte o coală mare de hârtie, acolo unde umezeala mâncase varul și desvăluia lutul pâios al zidului.

În graba asta nebună dădu de Homeea, care ascuns în ungherul întunecat, părea dispus să doarmă toată înoaptea cu capul pe braț, decât să danseze pe punțile nesigure al S.M.R.-ului în ritmul muzicii militare sau să vândă mici amintiri vizitatorilor veniți în Constanța cu ocazia serbării. Marcu își îndreptă otreapa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

din creștet, ce-i căzuse pe ochi în timpul lucrului, își încrucișă brațele de indignare și rotindu-se în jurul musafirului nepoftit, toată buna dispoziție pe care i-o îngăduise depărtarea de oameni îi pieri ca prin farmec. Oricât s'ar preface de somnoros, un vagabond îndărătnic care pare desinteresat de sorbare și întârzie în localul unui om vestit pentru aurul său, nu poate fi trecut cu vederea! Îi cunoștea bine istoria. Câteva săptămâni, clientul înfulecase grăbit și alergase jos, de parcă în radă l-ar fi așteptat treburi de milioane, apoi comandase mâsline goale, până făcu praf și ultimul gologan. Când Marcu îi propusese binevoitor să intre în echipa care transporta mătăsurile și țigările din largul golfului în cartierul Vii, iar de aici ascunse în care cu fân spre Horaslar, pentru a le furișa în Constanța pela Nord — de unde coletele tomitane le expediau spre București — se prefăcuse surd, indignat sau înlemnit de teamă: nu scoase un cuvânt. Ilm. cunoștea el soiul ăsta de oameni cinstiți, ce se cedeau să-și jupoaie spinarea cu sacii din magazii!

Marcu simți nevoia semenilor și ieși la timp în ușă să vadă primele focuri de artificii ale serbării, spărgându-se peste păăriile de pai și steguleţele multicolore, în poalele podișului, ce intra în umbră, indiferent la steluțele delicate și pieritoare ale oamenilor. O clipă își spuse că sacagiul trebue să facă o avere vânzând cu douăzeci lei chiupul cu apă și că a doua zi își va ridica cu siguranță pretențiile dacă patronii nu voc hotărî să-i la-e cu marfa nevândută.

Alergă din nou la Hemcea și începu să-l sgâlțâie cu inima sărită, căci ciudatul client ori făcea pe prostul, ori dormea ca duşii depe astă lume. Injurăturile și strigătele de furie cu care barmanul căuta să-și facă curaj ar fi trezit și morții, nu însă pe Hemcea, prăbușit din înălțimea augustă a săraciei sale. Tot dându-i târcoale, scărpinându-și încurcat fruntea, Marcu îndrăzni să se apropie și să-l cinăcească sdravăn cu capul de masă, până ce se convinse că omul nu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

prefacc. Leşinase de foame, vedea bine, şi nu-i trebuia mult, cu toată voinicia, să păşească pe poteca cea fără întoarcere a întunericului! Întâlnise destui ca el, înţelese cam ce i-ar prii, însă nu se grăbea să-l ajute, liniştit deocamdată că se află în siguranţă. Mai dereticâ prin local, frecă oglinzile cu poalele murdare ale halatului şi tot muncit de gânduri, ca cel obişnuit să macine numai primejdii, se gândi că incomodul client s'ar putea să-şi dea sufletul fără umbră de sfială şi să-i aducă pe cap o sumedenie de încurcături. Având de ales între bunăvoinţă şi o vizită a poliţiei, barmanul îl bătu aproape furios peste obraji şi călcându-şi pe inimă, îl sili să înghită un păhăruţ de rom.

— Dece nu-l las să crape? mormăia mereu. Of, nu mai scăpăm de haimanalele astea! Hai, înghite, nu mai face mofturi!

Deabea îi descleştă dinţii şi cum zdrenţărosul se înecă de alcoolul pe care i-l aruncase dintr'odată în gâtlej pentru a termina mai iute treaba, fu nevoit să-l bată cu pumnii în spate şi să-l liniştească ca pe un copil.

— Uf! lua-te-ar toţi dracii, bombăncă şi tare-ar fi avut chef să-i mai arunce un păhăruţ, numai ca să-l vadă cum tuşeşte şi se înecă cu ochii cât cepele.

Hemcea oftă uşor şi închise din nou pleoapele, rostogolindu-se în odihna întunecată a leşinului, când ţipătul barmanului îl trezi la viaţă:

— Hei, ce-ţi închipui? La mine-i hotel?

— Am aţipit puţin, şopti nefericitul, ridicându-se. Trece-mi în cont coniacul.

— Nu eşti cuminte, dădu Marcu din umeri, mai potolit. Dece nu asculţi un om care-ţi vrea binele? Am văzut mulţi *prinţi* ca tine care şi-au mâncat hainele, cămaşa, tot, şi-au coborît spre magazii.

— Cât am dormit?

— Da ştie cineva când ai intrat? Dece n'ai coborît la serbare?

— Nişte întreceri de yole! făcu Hemcea dispreţuitor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Marcu îl iertă de consumaţie şi trecând în dosul barului începu să frece aluna lucitoare cu otreapa din cap, descoperindu-şi creştetul osos ca şi restul feţii, ras ca'n palmă. Numai ochii aveau luciri fosforescente, de un verzui incendiar, în acest chip negricios de culoarea cărbunelui. Mai ales când privea omul cocoţat în faţă-i, cu mâinile sprijinite fără viaţă de marginea tăbliei metalice, părea că pupilele-i iuţi îi scapără şi buna dispoziţie îi luminează obrazul înnărmurit veşnic de teamă: Marcu se bucura, îşi găsea întemeiată o presupunere foarte importantă, pe care clienţii sgomotoşi şi veseli, o spulberau de obicciu cu o glumă batjocoritoare.

— Fac cinste, isbucni, luând o hotărîre neaşteptată şi ca să nu se răsgândească, turnă cu vârf un păhăruţ foarte gros.

— Bun, şopti Hemcea, ţintuind fără interes drapelul albăstrui dungat al sticlelor greceşti de mastică, carafele smălţuite italieneşti, silueta graţioasă a unor palmieri sub care se furişa marca scrisă în englezeşte a fabricei de rom din Braila.

— Nu-i de lucru acolo? întrebă barmanul plecându-se peste tejghea.

— Unde?... A, jos! Stai două ceasuri să-ţi arunce vătaful un sac şi la urmă vezi că-l prinde tovarăşul din spate, aşa că pierzi şi rândul.

— Poate-o duceai mai bine la Caraomer?

Hemcea rămase pe gânduri, părând că vrea să cântărească bine lucrurile înainte de a-i da un răspuns şi în vremea asta Marcu turnă încă un pahar — ceeace nu se întâmplase ani de zile — iar când auzi „Mda, sigur că mai prost!" simţi o plăcere deosebită. Un fel de uşoară compătimire cuprinse sufletul barmanului, ca nişte aburi necunoscuţi şi ameţitori, mai degrabă satisfacţia de a desluşi într'o fiinţă atât de diferită, propria-i suferinţă: deşi sănătos şi în floarea vârstei, omul din faţă cu cămaşe aspră, ţărănească de cânepă şi cu cizme rupte, se stingea otrăvit de nenoroc în mij-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

locul lumii care petrecea fără grije şi-şi vedea de viaţa uşoară, nepăsătoare sub călcâiul de fier al dorinţei. Niciodată nu-l prinsese răzând din toată inima, înjosindu-se, luând parte la bucuriile caraghioase ale cheflilor, ci mereu încruntat, cu buzele strânse şi cu imaginea altei lumi vânturându-i-se prin faţa ochilor: imperiu întrevăzut, mai vast ca cerul zugrăvit de ochii omului, pe care privirea lui presară stele poetice, mai larg ca ocolul iute al gândului. O, muritori de rând: ce e bucuria vieţii pe lângă înfricoşătoarea patimă a idealului?

Şi Marcu, întristat şi vesel, totodată, îşi dădea nelămurit seama de ceeace-i unea. Nu erau condamnaţi să suporte veselia celor cărora le mergea totul din plin? Trecuse o zi să nu jinduiască din tot sufletul să mărească barul, să-l înfrumuseţeze? Cu neputinţă: mâinile-i erau legate. „Dacă i-aş da parale" gândi-i fără voia sa „e ca şi cum i-aş turna vânt în căuşul palmelor şi aurul s'ar întoarce la mine".

Dorea să încerce soarta şi să se convingă că în mâna făgăduită suferinţei, aurul se va risipi într'o clipă, fără folos. Atâta distracţie îşi putea permite, la naiba! Dăruind omului cu ochii arşi de slăbiciune, îşi sătura curiozitatea, ca astrologul ce citeşte în stele sau ca Braia, vechea lor duşmană, care făcea semne cu degetul într'o tavă de nisip.

Ieşi tiptil ca un paianjen în stradă şi văzând că muşterii ce trebuiau să-i umple localul n'au încă de gând să se deslipească de vapoare, îi făcu semn lui Hemcea să-l urmeze. Grăbit, fără să aştepte răspunsul, se îndepărtă repede printre mesele goale şi cam străinul deabea sculat din leşin rămăsese posac pe scăunelul înalt de crom, fără să pară că are chef de umblet, strâmbă gâtul şi-l chemă şoptind nerăbdător, aspru:

— Vino, vino... să nu se urce lumea... şi mai ales să nu baţi toba. Terzi atât aşteaptă ca să... Vino odată, omule, ce mai aştepţi?

Hemcea îl urmă ca un somnambul spre locul fără-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

delegilor mărunte, de care i se părea de-ajuns să te apropii ca să fii luat la ochi de vamă. Ce afacere periculoasă avea să-i propună din nou? Nu era atât de naiv să-şi închipue că-i vrea binele, căci recunoştinţa era o floare rară, iar caritatea una necunoscută în Tomis. Singura dată când barmanul îi arătase oarecare atenţie fuse e la venire, după moartea Glicheriei, când se trezise deasupra din câteva cuvinte repezit şi părăsit foarte iute, ca un om căruia toată lumea îi putea prevedea că va cerşi la „gura portului".- Până şi-acum îl stăpânea o teamă instinctivă păşind după halatul decolorat al barmanului ce-i va propune cine ştie ce afacere dubioasă, plină de riscuri.

Marcu închise cu grije cele două canaturi verzi şi aprinse cu degetele tremurătoare o lumânare groasă de stearină. Într'un colţ al aristocraticei despărţituri, covorul ascundea o trapă tainică şi după ce slăbănogul, tot gemând şi încurcându-se în halat, dădu în lături lespedea grea de piatră, se văzu o groapă înecată în beznă, ce răspândi de îndată un suflu de beciu umed şi neaierisit. Coborîră pe nişte scoabe de fier, cum se pun în canale şi se aflară într'un coridor — după câte-şi puteu da seamă Marcu — cu un perete de pământ netezit, iar cu celălalt din bolovani enormi, necimentaţi. Era vechiul zid de apărare pe care breasla măcelarilor greci din Tomis îl ridicase cu două milenii în urmă şi pe lângă creştetul căruia, îngropat sub rămăşiţa oraşului levantin, aşediat tot mai aproape de noul oraş, Marcu săpase o ieşire dosnică între fundul localului şi subsolul din faţă pe care-l locuia, cu ferestrele tăiate adânc, dând în strada Diana.

Umbre neştatornice însufleţiră peretele înlănţuit în adâncul rece al pământului, înecară treceătoare peste acest uriaş, ce părea că aşteaptă cu o înmărmurire înghe-ţată, plin de putere, propriul său de-stin. Şi când mucul împurpurat, gata să se stingă, izvodi un fum înecăcios, creştetele lor părură că se pleacă şi se târăsc odată cu umbra, de-a-lungul cetăţii moarte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

După vreo zece paşi, barmanul se opri şi bâjbâind în întunerec, împinse o uşiţă nevăzută. Hemeea trebui să se plece ca să pătrundă înăuntru; după slaba lumină care mângâia, vărgată de gratii, un colţ al tavanului, îşi dădu seama că se află chiar în subsolul focului de pe strada Diana. Marcu strică încă un chibrit şi mormăind de unul singur, cum îi era obiceiul, aprinse o lampă cu sticla înegrită de furingine, care începu pe dată să svârle văluri cernite şi înecăcioase, plutind spre tavan netulburate de cea mai mică adiere. Aşa se explică că grinzile dispăruseră sub ţurţuri mătăsoşi şi negri, că toate lucrurile păreau pline de murdărie. Oaspetele nu prea se simţea la larg. Cu toată fereastra, dezordinea ce domnea înăuntru, aspectul de cavou neumblat, ornat într'un chip ciudat, îl înăbuşea. Mobilierul acestui beciu cu zidul gros de chirpici era pe cât se poate de neobişnuit. Se părea că patronul avea patima unei copilăreşti înfrumuseţări şi a unei colecţionări mai curând bolnăvicioase, fără folos, căci de ambele părţi ale ferestrei, în adâncitura căreia se vedeau tot felul de sticluţe prăfuite de doctorii, amestecate cu tinichele şi cu cutii de tutun, atârnau două perdele de voal foarte murdare, împestriţate cu cocarde şi tichiuţe dela serbările marinei, ca nişte fluturi mari, râioşi, iar deasupra patului plin de cârpe şi reviste vechi, româneşti, englezeşti, greceşti, o altă perdea mai sdrenţuită, în chip de polog, cu un smoc lung de beteală înegrită, ca o coadă de cal bătrân. Câteva boarfe marinăreşti luate cu japca dela oamenii rămaşi „pe geantă" putreziseră aproape într'un colţ şi alături de ele registre groase, vechi catastife pline de datorii, fuseseră roase de şoareci, prietenii oamenilor uşurateci.

De cea mai joasă grindă, spânzurau cântare de drămuit bogăţiile, la care stăpânul casei părea că ţine în deosebi, exact de-asupra unui cufăr uriaş, înfăşurat cu bete groase de fier şi cu cheutoare braşovene, pecetluit cu un lacăt cât toate zilele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Marcu uită cu totul de străin. Cu faţa luminată de mirajul pe care îl putea ridica în faţă cu propriile-i mâini, se apropie de lada prăfuită şi începu s'o mângâie cu nerăbdare, s'o îmbrăţişeze, cu pieptul cutremurat de un suspin dureros. Apoi auzi cheia scrâşnind în broască şi balamalele ruginite scârţâiră prelung, speriind şoarecii ,care deteră busna spre colţuri. În lumina mijindă a lămpii se desvălui o bogăţie uriaşe, care zăcea de zeci de ani în locul acela, adunată cu o trudă de neînchipuit.

Marcu îşi afundă mâinile în grămada sclipitoare de aur, până simţi metalul rece, care avea ciudatul dar de a-i înfierbânta sângele şi a-i insufla o nebănuită poftă de traiu, atingându-i bărbia. Acum se răsucea, se clătea ca în unduirea unei apei blajine şi mângâietoare, se pierdea desnădăjduit în acest torent liniştit şi înşelător, iar singura scânteie de voinţă dispăruse, se topea în strălucirea galbenă, desvăluită de o păcătoasă lampă afumată. Cât de îndepărtată era această sumbră svârcolire de patimă adâncă, asemănătoare instinctului fiarelor, de conştiinţa marmoreană a bogătaşului Hivaja al Wasiti! Ochii îi reflectau aici teama câinească de a nu se sfârşi bucuria praznicului, aici o fericire nesfârşită, lipsită de adâncime, ca a soţilor caraghioşi sau a femeilor pline de dragoste numai pentru copiii lor.

Privirile îi alergau duse de şuvoiul pârâiaşului îngheţat, când un ciot neînsemnat răsărit de-a curmezişul pulberei de aur, vălurită de astrul mânjit cu funingine, îi sfâşie dintr'odată inima, făcându-I să simtă o durere îngrozitoare, pe care n'o mai putea opri şi stăpâni.

Un străin se afla în apropiere şi, desigur, duşmănos pe bogăţia sa, privea nemişcat, gata să-l îmbrâncească pe duşumelele putrede, pentru a-şi pleca propriile buze însetate spre izvorul dătător de viaţă. Senzaţia că totul e pierdut, că rostul său e sfârşit din pricina unei neghiobii de neiertat, fu atât de puternică,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

că de rândul acesta stăpânul barului căzu în nesimțire la pământ și Ilemcea trebui să alerge și să-l ridice de lângă aurul ce pierise în beșnă, odată cu rostogolirea neașteptată a lămpii.

Dar barmanul se înșelase, crezând că descoperă pe chipul adevăratului explorator, semnele vreunei dorințe deosebite. Ilemcea disprețuia bogăția acensta dela doi pași, din mijlocul orașului, o găsea rece, lipsită de valoare. O simplă ladă cu bani, în mijlocul unei camere murdare, e un lucru ce nu iese din obișnuit. Banii păstrau încă urma cametei sau a muncii. Pe când comoara de pietre nemaivăzute și statuile schimonosite de aur a unor împărați puternici și cruzi pe care moștenindu-i, simți că ii porți în sclavie dincolo de veacuri, câștigând admirația unei lumi clevetitoare și mărunte, este cu totul altceva. S'ar fi atins cu desgust de cel mai neînsemnat lucru din beciul murdar, care în loc de palmieri avea perdele de muscă și în loc de pytoni, șoareci grași de port.

Fire iute, Marcu se sbuciumă în adânc și apăru iarăși la suprafața conștiinței, clipind des din ochi, tocmai în clipa în care Ilemcea mărturisea încurcat:

— Ascultă-mă, prietene, nu vreau să am de-a face cu lucrul altuia, fii pe pace!

La aceste cuvinte, deschise ochii mari și-l cântări plin de îndoială. Părea că fermierul spătos nu știe să-l gâtuie, cum stătea liniștit pe colțul patului și-l aștepta să se dezmeticească, dar cine-l putea convinge că în scurtul răstimp de leșin nu profitase de ocazie să-i ia un pumn de napoleoni? Un pumn ar fi fost o avere și ani de trudă pierdută pentru totdeauna.

Căută să-i smulgă prin viclesug mărturisirea, apoi îl amenință, se tângui plângăreț și pentrucă omul o ținea una și bună, nerecunoscând nicio lețcae, se gândi să-l dea de gol. Îl frigea degetele să-l caute prin buzunare, dacă n'ar fi fost sigur că dintr'o îmbrânceală, acesta l-ar fi răsturnat peste cap.

Până să bage Ilemcea de seamă, se repezi la ușa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pe care intraseră, o înţepeni bine de tot şi strecurându-şi cheia în brâul murdar al halatului, scoase în grabă o „Ilustraţia Română" de sub căpătâiu pe care se vedeau — deasupra fotografiilor luminoase — o mulţime de socoteli încâlcite.

— Am aci greutatea exactă, mormăi el. Un gram să-mi lipsească şi te dau pe mâna poliţiei.

— N'ai decât, făcu oaspetele, dacă ţii numaidecât să-ţi vânturi averea! Eu te-aş sfătui să te laşi păgubaş şi să ieşim mai repede, căci aerul ăsta nu-mi prieşte.

— Şterge-o, dacă poţi, rânji Marcu batjocoritor, ridicând un revolver cu butoiaş, de modă veche, ascuns printre sticluţe pe prichiciul ferestrei. O să-ţi pară cam rău că nu m'ai judecat cât eram în pat sub nasul tău. Acum să stai frumuşel, c'altfel te trimet să-i ţii de urât lui Caloian!

— Eşti nebun? sări Hemcea ca ars.

— Ai să vezi că sunt cu mintea întreagă dacă nu te astâmperi! se răsti Marcu şi ridică piedeca, ţintuindu-l cu o stăruinţă fanatică.

— Iacă staul se posomori Hemcea, dar o să te scarmăn niţeluş când om ieşi de-aici.

Marcu se apucă să facă o ispravă de copil: umplea talgerul cântarului vârf cu aur, îl cumpănea cu o greutate de 50 de grame, apoi deşerta monezile ca pe nuci, alături pe un ziar. Era atât de absorbit în munca lui, că Hemcea l-ar fi putut dobori de zece ori cu un pumn sdravăn, dar bietul om aştepta răbdător sfârşitul comediei.

Cântăreala ar fi durat cine ştie cât până ce Marcu s'ar fi convins că nu-i lipseşte nici praful mahmudelelor de pe fundul lăzii — dacă printre gratiile ferăstruicii nu s'ar fi auzit voci îndepărtate şi roţile trăsurilor urcând dinspre port spre strada Traian, odată cu salva de rachete care anunţa că serbarea marinei luase sfârşit. Nici nu se treziră bine din zăpăceala lor şi de-asupră-le auziră paşii muşteriilor ce urmau să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

continue petrecerea în bar, ba un tânăr elev al şcoalei navale, cu glasul piţigăiat şi cinic, pe care îl au aceşti încrezuţi, bătu cu pumnul în uşa dinspre stradă:

— Ieşi afară vampir bătrân, strigă cântând să-şi îngroaşe vocea şi gluma lui fu aprobată de un cerc de curtezane. Credeau că încăperea e goală la ora aceea şi puteau râde din toată inima de barmanul pipernicit şi fricos.

De altfel insulta avu efectul dorit. Cuprins de panică, Marcu trânti capacul la loc şi fără să mai ridice cântarul din mormanul de aur şi biuţterii striate, încuie lada şi foarte puţin politicos, împinse de spate pe oaspete, cum îşi împingea sacagiul asinul încăpăţânat. Trebuia să se întoarcă tot pe unde veniseră, căci lăsase trapa deschisă. Şi în timp ce zoreau prin scurtul tunel săpat în peretele cetăţii, se distinse de-asupra un bocănit foarte cunoscut care se îndrepta spre fundul localului, mergând paralel cu ei, apoi glasul tunător a lui Terzi, cutremurând odihna încremenită a pământului. Când fură lângă scara de scoabe, păru că şi uriaşul s'a oprit de-asupra deschizăturii şi-şi roteşte ochii uimit. Marcu îngheţase în întuneric, se făcuse mai mic şi căscase neputincios gura fără a îndrăzni să şoptească un cuvânt, iar oaspetele său, neînţelegând prea bine de ce-i vorba, rămăsese lipit cu spatele de peretele bolovănos.

Deasupra lor se stinse rotogol un şuerat înăbuşit. Cel de sus se minuna de unul singur de descoperire şi-şi vârî capul nerăbdător, cu respiraţia sforăitoare, căutând să străpungă întunericul. După ce-şi blagoslovi prietenul cu „Ia te uită ce-are hodorogul!" îşi rezemă piciorul de lemn pe scara ruginită şi subţire, punându-şi mai mult nădejdea în labele de uriaş.

Hemcea simţi că Marcu face o mişcare ca de pisică şi-şi dădu seama că ridică cu toată voinicia ţeava armei. Acum Terzi, care trecuse suflând greu pe lângă ei, ostenit de coborîş, poticnindu-se de pietre căzute la fiecare pas, se afla cu spatele şi ar fi fost cu nepu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

tință să nu-l nimerești, cum închidea cu totul îngustul tunel. Erau prieteni și asociați, însă în Tomis nu se glumea când cineva se vâra cu dinadinsul în lucruri care nu-l priveau. Norocul frizerului că în minuta cea grozavă, curajul îl părăsi și se întoarse bâjbâind pe întuneree, pocnind zidul cu piciorul de lemn, pentru a nu se rătăci de creasta cetății. Și în loc de a mulțumi cerului că scăpase cu viață, se urcă blestemând, de câteori bontul îi scăpa printre trepte și cei doi îl auziră depărtându-se în grabă, de locul unei aventuri sfârșită prosteste.

Cu agilitatea unei maimuțe, Marcu fu într'o clipă sus, trase lespedea, întinse la loc covorul, tocmai când primul ofițer de marină împinse canaturile elastice. Din fericire, chelnerul se înapoiase și servea lumea de alături. Răsbătea gălăgie, conversații obișnuite despre manevrarea velaturii la yole și cutere, fumi gros de pipă și țigări tari. Totuși Hemcea se simți înviorat de aerul acesta obișnuit, care nu se putea compara cu mirosul rânced și închis al beciului. Se grăbea să iasă pe ușe sub cerul nopții, când Marcu îl chemă lângă contoar și fără să ridice nasul din registru, îi strecură în palmă câteva hârtii:

— Ai aici treizeci de mii, spuse cu asprime. Sunt bani pe care-i rup din capital. După cum vezi, afacerile merg prost. Să nu mai vii să-mi ceri că va fi zadarnic și dacă vei stărui prea mult și vei umbla cu amenințări ca oamenii de teapa ta, te voiu da pe mâna poliției.

— Drept cine mă iei? se revoltă Hemcea jignit și rămase mai uimit când îl auzi pe barman urmând:

— Știu c'ai să-i faci praf și n'ai să-i înmulțești, nici n'ai să te bucuri de ei. Nu te fericesc! A doua oară nu mai vezi un ban dela mine. Am zis!

Și în vreme ce el pleca pe ușe, fericit că scapă câteva zile de povara apăsătoare a traiului pământesc, Marcu dădu din cap cu amărăciune, notând cifrele pe care i le striga chelnerul: lui nu i-ar fi făcut nimeni o astfel

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de bucurie. Îi păru aproape rău că se afla singur, desnădăjduit, fără un tovarăș de nenorociri. „În orice caz vagabondul n'are cât cap să-și vadă propriile necazuri, dar suferința altora!" concise Marcu, căutând să urmărească prin beznă, silueta celui ce se depărta.

Prevederile i se adeveriră. Nenorocul îl urmărea pe fermier; se văzu din nou strâmtorat și de ostădatii Marcu, mai puțin animat de sentimente binevoitoare, îi refuză orice ajutor, plângându-i-se că localul merge spre faliment și prefăcându-se că a uitat familiaritatea din seara danici. Ca și cum respingerea disperatei cereri n'ar fi fost deajuns, Terzi îi înapoie și el fetița, sub cuvânt că nu mai are parale s'o întrețină. Frizerul nu mințea: dugheana de-abia îl ajuta să-și târască zilele și din contrabandă se înfrupta foarte puțin, deși ducea greul suportând cele mai mari riscuri, așa că Hemcea se văzu împovărat de o nouă grije de care sperase că a scăpat pentru totdeauna. Vroia să mai facă o ultimă încercare cu Vasi în care toată lumea recunoștea un om demn de respect pentru averea și chibzuința sa. „Ca zaraf cu siguranță că dă bani cu camătă marinarilor strâmtorați" își zise Hemcea fără să cunoască spiritul în care erau duse aceste operații. Vasi da cu împrumut numai emigranților, de obiceiu muncitori din Polonia sau Tătari din Cadrilater ce se repatriau, căci marinarii i-ar fi putut provoca neplăceri și apoi particularii erau mai disperați, vindeau pentru orice sumă și plecau fără să se mai întoarcă, fără posibilitatea de a arunca învinuiri asupra felului cum le fusese socotită valoarea lucrurilor în monedă indigenă.

Persanul tocmai ieșise dela o ședință mai furtunoasă ca de obiceiu și se îndrepta cu pași măsurați spre taraba sa din strada Thetys, țăcănind semn șiragul de mătănii chihlimbarii; își făcea loc cu o mână întinsă de prelat printre locuitorii din mijlocul străzii, ce se certau vociferând sau stăteau de vorbă, nepăsători la camioanele împovărate cu lăzi grele și saci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Din loc în loc cercetă fără grabă coşurile de nuiele ale hamalilor, pline de banane în ciorchine şi de mirodenii sau de carne ce atârna crudă în lumina orbitoare a soarelui, cu un roi de muşte împrejur — saluta vrednicii negustori înşiraţi pe vine dealungul străzii în faţa tarabelor lor de antichităţi, peşte, vase de aramă şi ceramică, împodobite cu chipuri de sfinţi bizantini sau cu linii strâmbe, arabe. Vechiul oraş păstra la fiecare pas urme de orient, de creştinătate medievală şi de imperialism antic, grec şi roman. Multe din casele de chirpici vârite una într'alta, aveau zidite în ceamaurul păios, sclipitor de albeaţa varului, fragmente de stele funerare greceşti cu inscripţii pe jumătate şterse, cioburi de marmoră cu Tritoni sau Furii, simbolizând aşezarea maritimă a cetăţii şi asprimea iernilor pontice; o bucată obişnuită era icoana de cult a zeiului Dionysos, pentru care vechii locatnici se pare că aveau adevărată slăbiciune, imortalizându-l cu thirsul în dreapta şi cu un vas nesecat — kantharos — în stânga. Treptele barurilor şi a celor mai neînsemnate stabilimente erau foarte adesea piedestalele statuilor de marmoră ridicate iluştrilor bărbaţi ai acestei cetăţi, de pe care cioplitorii se căzniseră să radă urmele tălpilor. Pretutindeni se vedeau altare votive sau onorifice, dedicate oamenilor şi zeilor reprezentativi — Hermes, Juno, Hercules şi mai ales Dionysos — înegrite de ţărână, tocite, încăpăţânându-se să răsară în locurile cele mai neaşteptate, spre necazul marinarilor străini, ce se înapoiau dela petreceri, nu tocmai siguri pe picioare.

Fiind dimineaţă, gospodinele îşi întindeau rufele între balcoane fără grije de trecători, măturau gunoaiele din faţa casei, se ciorovăiau şi se interesau de ultimul preţ al podoabelor. Casele de toleranţă dormeau adânc, cu gratiile acoperite de perdele groase şi numai în curţile interioare se zărea vreo curtezană jucându-se în soarele puternic cu trupu-i bronzat sau cântând liniştită la mandolină sub un baldachin roşu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

întrerupându-se pentru a-şi bate joc de negustorul de limonadă ce trecea cu gugúnul uriaş de alamă, împodobit cu monede sunătoare şi cu lănţişoare, şi pentru a svârli coji de portocale în câinii jigăriţi, amuşinând după gunoaie pe sub porţi.

Vasi risipi un cerc de strengari aproape goi şi negricioşi, care aşezaţi turceşte în mijlocul străzii, fără grije de soarele ce-ar fi insolat şi-un asin, jucau zaruri, asvârlind cu degetele murdare bucăţelile smălţuite de os. Intervenţia trecătorului stârni o ploaie de blesteme şi vociferările îl urmăriră, până-ce viesparul se potoli, captivat de noua întorsătură a hazardului. Se vedeau venind şi alţii, dornici de joc — una din ocupaţiile favorite ale tomitanilor — tot atât de zdrenţăroşi, purtând cu plăcere rămăşiţele uniformelor străine aruncate dela vapoare şi găsite în maldărele de necurăţenii pe care le scormoneau harnici, tot timpul.

Hwaja al Wasiti trecea nepăsător prin vânzoleala acestei zile fierbinţi şi părea că idei multe îl preocupă dealungul suişului. Era cald şi caldarâmul cocoşat, cu pietre rotunde tăiate grosolan amestecate cu relieve de marmoră, lipsa de trotuare, treptele largi ale străzii urmând terenul accidentat şi capriciile urbanistice ale kiüstengenilor, nu erau de natură să îndemne la meditaţie. Totuşi Vasi nu-şi desmintea firea: era bogat şi filosof ca mulţi din neamul său şi contactul prelungit cu arta, cu bronzurile vechi, cu ivoriul şi cu pietrele preţioase îi dase o mare seninătate în faţa vieţii, o limpezime şi o clarviziune în afaceri, ca şi în traiul zilnic, a căror taină o păstra pentru sine. Fiind înţelept, sgomotele străzii nu-l atrăgeau şi negustorii ca şi cerşetorii — afară de muierile preocupate de găteli şi de copii nebuni — priveau cu admiraţie trecerea Persanului nepăsător prin mijlocul sbuciumului şi petrecerii zilnice.

Vasi se opri o clipă în dreptul unei ştirbituri dintre case şi atunci soarele puternic ce gonea praful de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

argint viu pe oglinda albăstruie a golfului, incendie într'un snop de raze şalul lui de şalimara — o stofă orientală suflată cu aur, cu ceaprazuri de fir, tivită cu blană de samur; blana părea închicluratâ cu argint topit şi se petrecea cu copce de briliante. Fu un joc secund de lumini mai domoale în tunica scurtă de sub şal, din brocart bronzat urzit cu negru ca pentru o sobrietate filosofică, strânsă mai jos de şale cu un cordon de mătase tot aurie, pe care cădea un medalion religios, oval, încrustat cu pietre eloazonate şi legat de gât cu un colan gros. Acest lanţ contrasta izbitor cu finefea arabescului rătăcit în faldurile tunicei, urmând savantele şerpuiri ale unui fir de beteală florentină şi cu podoabele cucei de catifea viţinie, terminată cu două delicate pene de păun.

Mergea tihnit, deoarece nicium vapor nu acostase în ziua aceea şi n'avea cine să schimbe bani, cât despre podoabe, ele se vindeau seara când se plimbă marinarii însoţiţi de curtezane. Odată cumpără beltea dela un negustor ce i-o prezentă înfăşurată pe un beţişor alb de salcâm împreună cu o respectuoasă urare, altădată zăbovi lângă un vânzător de otravă pentru şoareci oprit în faţa unei brutării — pentru care rozătoarele venite din port sunt adevărată pacoste — interesându-se de preţul otrăvii, aşa în trecere. Mircu, negustorul, foarte sdrenţăros şi cu o sabie goală legată de centură, avea o cuşcă înaltă din trestie de mare şi în ea se alungau vreo câţiva şoareci vii de toate mărimile, nepăsători la ghirlanda de fraţi cu picioarele ţepene ca nişte ace, ţintuiţi de jur împrejurul cuştii, spre a arăta deplinele puteri ale otrăvii. Făcu la repezeală o demonstraţie, ucigând un şobolan prins cu degetele goale şi fiindcă nu mai avea unde să-l spânzure, îl aruncă pe spate în mijlocul străzii.

Deodată Hemcea văzu că Persanul face calea 'ntoarsă şi vine grăbit spre partea lui, părându că din senin şi-a adus aminte un lucru uitat. De-abea avu timp să se ghemuiască la repezeală într'o nişe antică cu acroterii,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistadrept.ro/mdrr1933-1947

unde seara se punea chebap — friptură asortată pe vergea — şi aşteptă cu suflarea oprită până ce Vasi se depărta.

Urmăritul coborî înapoi pe strada Thetys, plină de bazare, de fructării exotice şi inurgerii, unde se afla şi umbrarul său roşu, întorcându-se pe strada Diana — strada stabilimentelor şi a birourilor — până în dreptul barului lui Marcu. În loc de a intra în bar, coti la dreapta pe locul viran din faţă, la capătul podişului — Diana fiind aşezată paralel cu muchea falezei — şi se opri nemişcat chiar lângă râpa golaşe, cărămizie, roasă de vântul iernilor ca un povârniş vulcanic. Acum soarele-i ajunsese de-asupra creştetului, răsfrângându-se ca o rugină groasă de aur pe hainele strălucite, iar el contempla în tăcere portul şi depărtarea sclipitoare a mării ce i se întindea la picioare. Împrejur toate casele albe, mărfurile, oamenii, se reliefau fără umbră în pustiul nemărginit al luminii, cele mai mici amănunte se distingeau în poale — chiar un copil încercând să se urce pe un bloc uriaş de beton pus la uscat — iar coasta se adâncea roşcată până spre capul Tuzla ,cu panglica şerpuitoare a plăjii, când cenuşiu nisipoasă, când stacojie, ca şi cum cineva ar fi presărat crustă de rac pisat la marginea albăstrie a mării.

Soarele părea că incendiază stropii svăpăiaţi din oglinda apei, frângându-şi sulițele tăcut de armura scăpărătoare, încercând să goneaască spre larg tenebrele fundului. Un nor leneş luneca nehotărît, apoi se destrămă fără putere în faţa văpăii solare şi muţenia pustiurilor desgolite rămase a-tot-puternică pe ţărmul răsăritean.

Hemcea crezu că îl roade dorul după patria depărtată la mii de leghe spre Sud, însă când Persanul întoarse faţa, un zâmbet nelămurit de triumf îi scălda obrajii odată cu năduşeala zilei; pasă-mi-te acolo, la marginea Tomisului rezolvase o problemă foarte importantă, de vreme ce-şi freca mâinile mulţumit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Se întoarse din nou spre Thetys la fel de tacticos, urmat îndeaproape de străinul disperat, care nu se mai sfia şi se sprijinea de zidurile fără umbră cu ochii împăienjeniţi de foame. Se vede că zaraful observase mai demult că e urmărit: n'avu decât să se oprească brusc, proptindu-se în picioare şi Hemcea se izbi aproape de el.

— Ştiu ce vrei, zise Vasi şi buzele cam groase i se mişcară foarte calme în barba neagră, trecută prin uleiuri parfumate — Marcu mi-a spus că umbli după parale. Vagabonzi ca tine mişună cu sutele în Tomis. Ai ceva de vânzare?

— Nu mai am nimic, strigă Hemcea cu amărăciune şi revoltă — doar curajul şi cinstea mea! Sunt marinar de meserie, nu vagabond... şi dacă acum sunt cam strâmtorat, ei bine, îţi voiu plăti însutit la angajare, n'ai de ce să te sperii, jupân Vasi!

— Poţi să-ţi vezi de drum, străine. Dăruirea, folosinţa şi pierderea sunt cele trei activităţi al bogăţiei; cine nici nu dă, nici nu pierde, aceluia îi rămâne să înfăptuiască folosinţa.

Lui Hemcea îi dispăru toată mândria.

— Nu mă goni aşa, şopti cu gura uscată. Nici nu se va sfârşi anul şi mă voiu întoarce încărcat de bogăţii. Dacă mor, totul va fi pierdut, numai eu ştiu taina, şi... şi... Am o fetiţă, izbucni sfâşiind că limba i se usucă de căldură şi în voce îi tremură ca un ţipăt toată durerea şi propriile dezamăgiri. Nu... nu pot s'o văd murind de foame!

Vasi care da să plece, întoarse umărul poleit şi rămase o clipă pe gânduri privind teama plină de aşteptare a celuilalt. Mintea-i lucra cu repeziciune: dragostea străinului îi se părea demnă de luat în consideraţie, căci pasiunile sunt porţile cele mai vulnerabile ale oamenilor. Păcat că Hemcea nu ascundea nimic în hambarele sale!

— Fetiţa nu e marfă. Dacă tu n'o iubeşti, cum vrei ca un străin să se îngrijească de ea! Ai căra saci de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

grâu și de ovăz ca s'o crești, dar se vede că-ți place mai mult să trândăvești, deoarece ești gras ca un bivol.

Un val de sânge colorâ obrajii rătăcitorului și simți cum năduful apăsător i se cerne prin suflet, fluturându-i zdrențele unui drapel, care odinioară fusese mândru în glorie. Își mușcă buzele furios și tare s'ar mai fi repezit cu pumnii în împietritul zaraf, când îl auzi vorbind:

— Câți ani zici că are fetița ta?

— O, cinstite negustor, răspunse Hemcea suflând greu, e prea mică pentru a fi slujnică. Are opt ani.

— Mică, cu adevărat... Totuși am să-ți dau un sfat și Neclintitul să-ți călăuzească pașii. Eu n'am avere. Știi bine că locuiesc sub un cort și iarna deger lângă marfa mea fără ca cineva să-mi arunce o vorbă bună. Vrei să afli cine are bani? făcu, aruncând priviri furișe în jur — Braia, Braia e plină de bani; femeia asta are mai multă putere ca noi toți și aur curat în ruina ei blestemată. Ar putea să-și îmbrace tot Castelul din Laz Mahale în aur. Ca nimeni alta ar putea să te ajute... mai ales că e vorba de fetiță. Și să-i spui că cu te-am trimis, auzi, să spui că am stăruit să mergi la ea. Îi cunoști bârlogul?

— Toată lumea o cunoaște pe Braia, șopti Hemcea fără entuziasm, crezând că zarafu caută să se descotorosească de el trimițându-l la altă adresă.

În realitate, Persanul era gelos de hegemonia pe care această femeie puțin comună o exercita asupra portului și Tomisului. Dorea să-i câștige încrederea și bunăvoința — poate pentru a o putea ataca când i-ar veni bine fără să fie bănuit — trimițându-i în dar o fată care peste câțiva ani urma să fie proprietatea absolută a traficantei fără scrupule și până atunci slujnică. De multe ori interesele lui mărginașe veneau în conflict cu ale Braei și până acum fusese învrâșt în lupta furișe, cu toate relațiile și intrigile zarafului: rivala lucra din depărtare și pe cont propriu, fără să aibă legături cu aliențele din cartier, totuși triumfa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Hemcea care habar n'avea de substraturile politice ale îndemnului primit, se despărți de Vasi la fel de descurajat și foarte umilit. Vedea cu groază cum se apropie toamna pontică, neîndurătoare cu prîbegii. Zilele următoare briza dimineții sufla tot mai rece, gonind viligiaturiștii de pe litoral, nopțile se măreau tot mai întunecoase, străbătute de nori neînțeleși ce stăruiau în zori, adăpostiți la poalele țărmului prăpăstios. Negustorii din Tomis își strânseră tarabele, copiii dispărură după ferestrele înguste, albeața de ceamur și marmore sparte a vechii cetăți fu năpădită de praful nesfârșit al stepelor și de crivățul siberian.

Câteva săptămâni trăi mâncând pe credit la ospătăriile ambulante din port, așteptând la rând cu cei mai săraci hamali și cu alți *prinți* fără casă. Petrecea noaptea prin magazii, într'un somn neliniștit, întrerupt mereu de teama razei neașteptate, cu un alai de neplăceri. Se întindea cu Cristina pe piept și câteodată îi mângâia părul aproape alb, de culoarea paiului de grâu, mulțumit că e răbdătoare și nu se plânge de traiul rău. La Terzi fata se mai înzdrăvenise dar acum slăbise iarăși din pricina pacea-lei mizerabile, ardeiată din belșug pentru bețivi și din pricina drumurilor lungi pe care trebuia să le facă alături de tatăl ei.

Hemcea însuși arăta foarte prost; barba i se mărise și cu toate că rămăsese tot atât de spătos, pe față i se întipăriseră stigmatele mizeriei, o strălucire blajină ce-i umbrea luminile ochilor, arătând lipsa de voință interioară și supunerea specifică oamenilor ce-au pierdut o partidă mare, considerată dinainte câștigată și pe care lovitura îi face să se considere sfârșiți. Cu toată cumințenia, Cristina se stingea încetul cu încetul și n'o mai putea duce mult...

Și totuși în jurul său se scurgeau atâtea bogății, se făceau atâtea afaceri, că numai o mică parte din aurul ce se vântura ca un șuvoiu nesfârșit prin casele de fier a societăților de export, i-ar fi ajuns să fie fericit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

II

Constanța era mai prosperă ca niciodată. În ea se încrucișau și se loveau un pășenjeniș de interese politice și comerciale, particulare și de Stat. Toate bogățiile țării, grabnic refăcute după războiu, curgeau spre Mediterana sub ochii vigilenți ai observatorilor străini, erau licitate, smulse, târîte în cale fără fund.

Hemcea murea de foame printre munți de cărbune, baloturi de bumbac și talaș ruginit de fier, stive nenumărate de brad, butoae cu masline de Volos sau Kalamata și maldăre de piei cu miros grețos de tăbăcărie, în necontenită primejdie de a fi ridicat cu macaralele uriașe, care se năpusteau să înhațe mărunțaiele cargoboturilor borțoase sau de a se împotmoli în sângele lipicios și negru al butoiașelor de bitum, rău încleiate.

Și în praful negru al cărbunelui, în pleava ce sărea din jgheaburile tremurătoare, însoțind ca o ceață nelipsită fluviul nesecat și duduitor al grânelor din silozuri, pâlcuri întărâtate de oameni alergau spre cheiuri fără a-l lua în seamă, cu ochii aprinși de presimțirea câștigului apropiat — blestemata taină a vaselor ce se apropiau leneșe, prelungind nesiguranța pâinii zilnice — sau suiau tot în fugă treptele Tomisului, unde aveau întâlniri de afaceri, fie cu proprietari de vite și de păduri din interiorul țării, fie cu vânzători din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Exodul spre cartier începea mai ales spre seară, când zumzetele și strigătele de pe strada Traian, ofertele, certurile, erau trecute din gură în gură, petrecute

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cu murmure de satisfacție sau cu înjurături. Marfa se vindea și se cumpăra la repezeală, pe sub mână, în țăcănitul pietrelor de pe măsuțele murdare ale cafenelelor sau în răstimpul unei acalmii aparente, când cearta gălăgioasă a beților se stingea ca la o comandă — cu înfățișarea cât se poate de nepăsătoare și potrivită celor din jur, însă cu ochii ațintiți la mersul bursei și situației politice internaționale. Prin case publice, prin cafenele și la baia turcească, negustorii în haine de alpaca și ofițerii vaselor comerciale, nu ezitau o clipă să se amestece cu schilozii, ce-și descopereau milogindu-se, rănile roșii, îngrozitoare, presărate cu roiuri de muște și cu *prinți* trândavi, tot atât de sdrențăroși, însă plini de mândrie și îndrăzneală.

Căpitani de peste nouă mări și țări căutau echipaje, atrași de pretențiile modeste ale Românilor, pescarii de pălămidă veneau să-și desfacă marfa adusă din Constantinopol în caicurile putrede și se întâlneau cu vânătorii de delfini, cu misiți cunoscuți de ani de zile, cu funcționarii agenților și armatori a căror semințe nu s'ar fi deslipit de port, decât odată cu prăbușirea lui în valurile mării.

Dar dintre toate traficurile, cel mai bănos era exportul de carne vie spre porturile Siriei și Africei și cea care avea un fel de exclusivitate în această îndeletnicire, influențând patroanele stabilimentelor și cariera *cavalerilor* ce aleme neau fete din toată țara — primind în schimb dovezi de recunoștință și tributuri îmbelșugate — femeia care știa totul și a cărei relații cu vameșii, polițiștii și ofițerii comerciali se dovedeau foarte strânse, era Braia.

Hemcea auzise vorbindu-se cu respect despre puterea autocratei, încă de pe vremea cât urmase gimnaziul „Mircea cel Bătrân", și după convorbirea cu Vasi se gândea deseori la ea, mai ales în clipele de disperare, dar nu se putea hotărî să urmeze sfatul Persanului. Auzise despre legăturile-i tainice cu căpitanii străini

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

şi cu autorităţile, despre independenţa şi dispreţul faţă de ceilalţi traficanţi din Tomis, manifestat prin izolarea-i trufaşe în Lazul, de unde veghea trează mişcările duşmanilor şi mai ales ale aliaţilor nesiguri.

Sălaşul i se putea vedea din strada Thetys, la doi paşi de taraba lui Hvaja al Wasiti, care-şi arunca de multe ori privirile spre Sud, urmărind peretele roşiatec şi şlefuit de vânturi până la promontoriul Agigea, unde faleza înaintează ca un pinten spre mare, înfăşurând o plaje largă şi pustie tot anul, un al doilea polder natural lângă cel cucerit de mâna omului şi încărcat de instalaţii navale. Numai pescarii îndrăzneau să-şi adăpostească lotcile după cioturile negre ale stâncilor, tot ce-a mai rămas din munţii străvechi, îngropaţi sub ninsoarea liniştită a löessului în toată Dobrogea şi desgoliţi tocmai aici, de furia apelor. In mijlocul acestui ţinut sălbatec, însufleţit doar vara de maşinile ce trec în goană spre Tekirghiol şi Mangalia, se afla ruina temută, castelul părăsit al Braci, înfipt în râpa podişului, cam la aceaş distanţă de Lazul — o adunătură de colibe pescăreşti, resfirată sus, pe faleză — şi de golful cu nisip sclipitor.

Era uşor să afli şi povestea ciudată a bărbatului ei, un om pe jumătate nebun, pe care tomitanii nu-l văzuseră la faţă. Cei din Lazul, ademeniţi la un pahar cu vin vorbeau în silă despre vecinul din Castel, fiind în genere superstiţioşi şi scumpi la vorbă. Doar vreun tânăr slab de înger şi îmbătat de-abinelea, lăsa să se înţeleagă lucruri îngrozitoare, noutăţi ce întăreau vechile presupuneri şi dădeau apă la moara duşmanilor Braci, care-o învinuiau — o, nu pe faţă, bineînţeles — de vrăjitorie.

Mai poate fi primită în Tomis, o femeie al cărei soţ rătăceşte în puterea nopţii pe stâncile ciuntite ale Agigei, orbecăind după duhurile celor înecaţi şi după vârcolacii apelor, care în asfinţit se trag spre uscat, cuibărindu-se sub lotci, iar ziua aşteaptă cu un ochiu deschis, să se coboare domnia întunericului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

până în corăbiile putrede din fund, unde se adăpostesc de soare? La căderea nopții, monștrii își descolăcesc brațele pline de bale de sub carapace șubredă a năvilor părăsite — sau a căror gabieri s'au culcat liniștiți pe așternutul alb de oase din adânc — rostogolindu-și între creste, buturuga noduroasă și vâscoasă a trupului lor, târând panglici de alge și gamari roșii. Trecători necunoscuți cad pradă fiarelor înfometate și cu toate țipetele, care se aud până în Lazul, sunt târîți pe nisipul sgrunțuros, sloboziți de sânge pe ciobu rile scoicilor și apoi purtați fără grabă pe lespezile lunecoase, de un verde lucios, ca sufletul negru al Mării Neprimitoare. Urmele sfârșeau lângă apă și pescarii trebuiau să se oprească nedumeriți, privind cu teamă pecetea mișcătoare a crimelor și tărâmurilor îngroșate de putreziciuni. „Avem noroc cu Tăicuțul no tru, de ne păzește" terminau ei neplăcutele spovedanii, făcând aluzie la un mormânt săpat în stâncă și o cruce de piatră, cu brațele mâncate de vânturi, despre care păstrașeră rostul din tată'n fiu că ar fi chiar a Sfântului Neculai, patronul pescarilor săraci. „Altfel ne-ar otrăvi cu ochiu-i veninos și suflarea de pucioasă".

Bărbatul Braei era zărit pe timp de furtună, când pescarii alergau să-și tragă loteile de valuri și când vântul mugea deslănțuit, dând o măreție tragică ruinelor, grotelor săpate în pământ și țărmului fără pavăză, măturat când de praful stepei, când de nisip. Din întâmplare, cineva din Tomis află că stătuse închis ani de zile din pricina unor îndeletniciri nelămurite, care-i întunecase mintea și-i adu se până la urmă completa decădere morală — „vrăjitorie" își dădură cu părerea cei mai mulți — însă Braia știu să înăbușe la timp acest svon și să nu dea prilej a i se pune la îndoială virtutea și limpezimea trecutului. Spre marea-i cinste, vorbărețul cavaler — căci de unul din acești prețuiți tineri era vorba — muri foarte grabnic, pare-se în clipa când, simțind că i se face rău și că unghiile i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statranssilvania.ro/mdr/1933-1947

se înălbăstresc, pornise spre Castel să ceară iertare nemiloasei protectoare.

Poliția nu înțelese niciodată vâlva provocată în cartier și hotărîrea multora de a mai înceta să pălăvrăgească pe seama Castelului, să se intereseze cum își petrec oamenii noptile și mai ales, să răscolească trecutul unei femei atât de respectabile ca Braia. Numai Vasi rămase neîntinidat și căută să împingă mai departe cercetările despre castelan, însă cu tot clinchetul monezilor legănate sub nasul celor din Lazul, nu putu afla decât că pușcăriașul albise în închisoare și că nevastă-sa îl trimetese să locuiască în subteranele întunecoase, amuțite pe veșnicie. O auzeau strigându-i și aruncându-i din capul scărilor câte un codru de pâine mucegăită. Așa idiot cum era, nu mai avea puterea să îndepărteze năstrapurile de moruni, nici să cheme pe uscat umbrele celor înecați, și curând după întoarcerea din captivitate, pescarii îl uitară.

Braia, în schimb, se afla în culmea puterii și Persanul n'avea nevoie de multe cercetări să găsească o rețea trainică de intrigi, care curând deveni stânjenitoare. Ducea o viață liniștită, de femeie harnică și evlavioasă, iar vameșii se simțeau stingheriți, când trebuiau să cotrobăiască toată casa după mătase sau tutun, părându-li-se mustrător chipul atâtor sfinți venerabili, ferecați în argint. Cât despre curtezane, pescarii ar fi putut jura pe bună credință, că la Castel nu veneau decât domnișoare însoțite de cavaleri, pentru „plimbare" și că se'ntorceau în oraș înainte de căderea serii. „Nouă ne dă pe cost. Ar muri de foame dacă n'ar câștiga ceva dela străini!" spuneau convinși.

Pentrucă ruina tăia la jumătate poteca dintre Lazul și plaje, Braia înjghebase un fel de ospătărie în camera ei — singura întreagă din uriașele ziduri și contra-forturi — și oamenii rebegiți de frig, cu cojoacele de bumbac vătuit și cu năvoadele pe umeri, poposeau și beau un ceai cald sau pe timp frumos, dădeau pe gât un pahar de cvas sub un umbrar de stuh verde tăiat din Siut. Vara veneau și marinari de alt neam să petrecă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1933-1947

cu amantele departe de gălăgia portului sau a Tomisului, lăsând destul bănet pentru scurta evadare.

Însă cele mai prețuite oaspete erau aventuriercle, fetele hoinare, aduse de interese precise la zece kilometri de forfota plăcută a orașului. Li se citea pe față dorința rătăcirii și Braci nu-i trebuia semnul frumosului ademenitor ,să înțeleagă ,totdeauna cu un curat fior de regret pentru propria-i tinerețe, că au nevoie de experiența și legăturile ei pentru îndelungata călătorie spre insula Cytherei. Nu se tocmeau mult, condițiile fiind dinainte cunoscute și convenabile pentru toată lumea. Serviciile se răsplăteau printr'un cadou trimis prin poștă de Casa importatoare, unde tânăra urma să „facă școală" un an sau doi, pentru acoperirea cheltuielilor de voiaj. Un alt cadou era oferit căpitanului sau matrodului ce preda pasagera clandestină și, în sfârșit, din partea-i cuvenită, Braia se simțea datoare să rupă un dar mângâietor. cavalerului care-i aducea fata la Castel și care rămânea mai departe în țară cu inima sdrobită. Se lucra pe încredere.

Văzând că toamna se apropie de sfârșit. Hemcea își alungă toate ezitările și într'o Luni, apucă de mână pe Cristina și coborî poteca șerpuitoare. printre ciulini și bețele uscate de cucută, spre dana de cereale. Vremea se înăsprise. amenința cu frig și vânt, dar peste Constanța se abătuse de-odamdată o ceață deasă ca o ploae mărunță și pătrunzătoare.

Portul era în acciaș fierbere. numai că mulțimile de oameni, rămâneau ascunse. ca și vapoarele uriașe, înșirate de-alungul digurilor. Prorele înalte de oțel apăreau amenințătoare din ceață sau împingeau bucșii înfășați în călți de Manilla. Aruncate pe firmamentul cenușiu, catargele și coșurile stinse, vedeau ridicându-se spre ele grinzi de oțel și macarale ce se'nvârteau huruind pe un fus enorm. căscându-se boturi poștioase, care târau la o înălțime de douăzeci metri lăzi grele și baloturi de bumbac. Oameni mărunți nu se temeau. Sprijiniți de balustradă petre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ceau din ochi încărcătura și aruncau câte o ghiună nevestelor hamalilor, grăbite să ducă prânzul spre pontoanele îndepărtate. Cei dela magazii lucrau de zor, posaci și înghețați, așteptând ora plecării spre casele lor. Pe scunde, cu fum greu de mahorcă. Injurăturile și vociferările lor nu mai conteneau, poate din pricina camioanelor strivite de mărfuri și a cetei, care-i făcea să se ciocnească orbește unul de altul, svârlindu-și în noroiu grăunțele de cereale.

Cu toate că se apropia ora prânzului, lumina rămânea tot rece, fumurie, și valurile se izbeau de cheiuri, ștergând fără sforțare larma portului. Cei doi rătăcitori întârziaseră prea mult, pentru a mai putea aștepta să se înseninеze și porniseră la drum atât de hotărîți, că nici silueta căruciorului cu spuză pentru gătit, unde se ghemuiau de obiceiu în aburul plăcut mirositor al ciorbei de burtă, nici ceața prinților, care se adăposteau ca și ei, după zidul înalt de mai mulți zeci de metri, nu-i putură abate dela ținta îndepărtată. Peste puțin umbra silozurilor, trei clădiri gigantice de cărămidă roșie, păli măcinată de întunecime și grupul cunoscuților se topi în ceață, ca și cazanul de aramă pus pe pirostrii și grătarul atât de jinduit. Hemcea își strânse cureaua și se apropie cu pași mari de peretele podișului, care închidea cu totul portul uriaș. Un cer prăbușit din înălțimi, ascundea tainele litoralului argonautic. Norii fâlfâiau, desfășurându-se peste poteci și semne prea trecătoare.

Pribegii se opriră o clipă, căutându-și nisipul ud de sub tălpi. Încercau să pătrundă văzduhul, iar tăvălugul de ceață se destrăma printre ei, se rotea înăuțuit de țărm ca pulberea unei armate numeroase, argintea rețeaua de volbură și făcea să lucească gudronul negru al barăcilor grănicerești, ultimii străjeri ai portului. Și peste această luptă mută, geamandura trimetea semnale disperate de retragere, dându-ți o senzație de frig și nesiguranță mohorită.

Era prea târziu pentru a mai putea da înapoi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Hemcea se îmbărbătă de unul singur, ridică pe Cristina în braţe şi deschizând bine ochii să nu facă un pas greşit, sări pe trecătoarea îngustă, spre Castel. In urma lor, se năruiau în apa nevăzută pietre, cărămizi şlefuite şi cioburi de marmoră sau cutii de conserve şi scânduri dela vapoare, rămăşiţele Constanţei aruncate de apele mari lângă râpa ce gătuia şesul artificial al digurilor. Nu întâlniră pe nimeni, n'auziră măcar strigătele pescuitorilor săraci de zegras. Negustorii şi ţăranii mergeau sus, pe podiş, pe şoseaua ce leagă oraşul de Tekirghiol şi Mangalia — cu un ocol de cinci kilometri. Hemcea luase o hotărîre prea neaşteptată, pentru a mai avea vreme să se intereseze de felul cum ar fi putut ajunge la Castel şi ca urmare, trebuia să înfrunte ploaia murdară a valurilor, să se lipească de malul noroios şi să fugă în salturi mari, căutând să iasă cât mai grabnic de pe potecă.

Deasupră-le, uriaşii pini maritimi plantaţi ca o cunună la marginea falezei pentru a o proteja de năvala apelor, îşi întindeau ramurile răsucite printre nori, pândind drumeţii întârziaţi. Smocurile de ţepi gălbui rămăseseră doar în creştet şi trunchiurile solzoase, cheale, luceau de umezeală, faţă în faţă cu negrele barăci grănicereşti. Erau minunaţi, cu braţele lor cuorme şi fantastice, veghind intrarea litoralului Agigea.

Dar trecuseră prima încercare. Poteca se mai lărgi, pietrişul şi scoicile se amestecară cu löess, apoi cu un nisip mărunt, de culoarea ruginei. Peretele se deslipea iarăşi de mare, târînd în urmă-i o plaje enormă, apoi pierdea din înălţime, se tocea şi cădea în despicătura unei văicele curioase, prin care puteai privi până departe în câmpie. Se aflau lângă Onurgea, leneşul fluviu ce se vărsa odinioară în golf, după ce veac de veac brăzdase podişul, pentru a pieri în urmă, subt de pământul răsbunător, ca cel mai netrebnic pârâiaş din Dobrogea. Acum, Crivăţul năvălea ca un torent, svânta nisipul brumat şi risipea negura până în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

preajma dunelor dela Vii, purtând în vâltori ciorlani și frunze moarte. Trecea peste hotarul mării, tăind până în zare o pârtie de cositor, prin care se urmăreau fără odihnă valurile și înverșunau zadarnic să-l alunge, chinuind bietele țărmuri și insulele de pământ smulse uscatului.

Spre dreapta se întrezărea șoseaua îndepărtată a Hasimcei, strecurându-se firavă printre movilele albicioase de pietriș, tot mai neînsemnată spre capătul zării. O cotigă cu un cal înainta la pas și era emoționantă mărunta vecinătate a omului pe aceste pustietăți enigmatice, pe care marele Andreescu le-a redat în toată aspra și mândra lor singurătate.

Hemcea cercetă din priviri malurile Omurgei, sperând că va întâlni o vilă părăsită sau bordeiul unei grădini de zarzavat, unde să se odihnească. Urcară prin mijlocul albiei, împotrivindu-se cu greu vântului și merseră cale de un ceas, dar nu întâlniră decât aceleași ierburi țepoase bicluind malurile și șuerul lor care înăbușea murmurul mării. Cât vedeai cu ochii niciun copac, niciun acoperiș de țiglă sau vreo construcție de zid. O potecă năpădită de pir tăia pieziș coasta, apoi o cotea în unghiu drept peste câmpuri — fără îndoială spre Horaslar sau șoseaua pietruită a Murfatlarului, unde n'aveau ce căuta. Osteniți de umblet, cei doi se grămădiră la pământ și-și puseră haina'n cap, cum fac țăranii când poposesc pentru noapte.

Nu trecu mult și Cristina 'oftă adânc, începând să cerceteze printre gene firele de iarbă, cununa legănată a clematitelor și ciorlanii mânați ca niște berbeci spre mare. Cea mai atrăgătoare părea o gaură de popândău boltită, în fundul căreia lucea o privire la fel de curioasă. O voință de fier te-ar fi împiedecat să cercetezi îndeaproape locuința micului rozător. Cristina îl rugă cu glas scăzut să-și scoată capul la lumina zilei, scormoni borta cu un bețișor și până la urmă, hotărî să se întoarcă cuminte lângă tatăl ei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

când, un șarpe roșu ca focul scoase capul dintr'un tufiș de ciulini și-i făcu semn.

— Viu acum! strigă bucuroasă, grăbindu-se a-și întâlni prietenul din Caraomer, dar Hemcea sări după ea, prinzând-o la câțiva pași de țintă. Din fericire, ucigașul, era mașa unei motociclete ascunse cu grije, pe care fetița puse îndată stăpânire, sgâlțâind-o și legănând-o în toate chipurile.

— Nu-i așa c'o luăm cu noi? întreba mereu.

— Dă-te jos! o alungă taică-său. Asta-i o motocicletă și negustorul trebue să fie prin apropiere.

După îndelungi cercetări, Hemcea ajunse la concluzia că modernul vehicol — era printre primele de acest fel venite în Constanța — se lega de o afacere nu tocmai curată. Străinul coborîse dinspre oraș, poate chiar din marginea Tomi-ului — după cum arătau urmele roților — vârîse motocicleta în tufiș și având motivele lui să amuțească duduitul motorului, își urmase calea de unul singur spre plaje.

— E ca și nouă, mormăia Hemcea. Cum se poate ca un negustor venit cu marfă pentru Mangalia să se abată atâta cale dela șosea și s'o părăsească tocmai aici? Hm, n'are nici număr... foarte ciudat!...

Misterul se lămuri când, luându-și inima'n dinți, ridică un colț din pânza militărească aruncată de-asupra și privind la repezeală în ață, descoperi șapca unui vameș și un codru de pâine mâncată pe jumătate, ceeace însemna că omul părăsise în grabă ospățul și fugise spre plaje — poate atunci când îl zărise urcând prin mijlocul albiei secate a fluviului. Ce motive puteau îndemna un vameș să fugă de un trecător pașnic și o fetiță de opt ani? Veghea din apropiere? Îl vor întâlni?

Întrebări fără folos! Mai bine-și vedea de necazuri și se grăbea să-i găsească un adăpost de iarnă Cristinei, decât să-și piardă vremea cu presupuneri și o biată motocicletă părăsită.

Colo fără din nou pe țărm, ștergându-și din ochi nisipul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933 1947

întărit și merseră cu nădejde. După trei kilometri malul se încreței în falduri colțuroase, ca lespezile unui amfiteatru uriaș, pe jumătate ascuns în ceață. În cealaltă jumătate, spre Omurgea, treptele măturate de vânt păreau săpate de mâna omului, pentru a contempla, ferit de primejdii, titanica lupta dintre valuri și țărmul cu platoșe de stânci. Băncile erau acum goale și în orbitele hârcelor nevăzute, palida Teamă împietrise sclipirea rece a „crestelor de cocoși", țepi ascuțiți de gips, de o transparență sângeroasă și fără lucire, ca cerul plumburiu din creștet.

Cu tot frigul, Cristina începu să alerge înainte, încântată de scara mare a Castelului nevăzut, despre care tatăl ei îi povestise destule în ultimele zile — și până din toată inima și urcând piezișă grumazul povârnișului. Tot strigând și bătând din palme, mica prințesă dispăru după colțura norilor și înaintă fără teamă, până se rătăci printre dunele de nisip dela Vii, unde treptele se îngustează și se trag spre podiș.

Hemeea, care se aștepta s'o găsească la capătul amfiteatrului, petrecu o oră de groază, strigând-o și cercetând gropile adânci. O chemă până răguși, se întoarse înapoi, de unde se despărțiseră și încercă să-i deslușească urma, tot blestemând vălul de ceață și voioșia neînțeleasă a copilei.

Numai o minune îi îndreptă pașii spre cuiburile pustii, părăsite și de cormorani. Un șopot de glasuri îl făcu să-și ascută auzul și apropiindu-se tiptil de o dună, descoperi cu ușurință pe Cristina în tovărășia unui orășan ciudat. Povestea cocoțată pe genunchii lui și se părea că spusele îi trezesc acestuia cel mai mare interes, căci o asculta cu atenție, mângâind-o din când în când. Era un om mai degrabă tânăr, cu părul ca de boxeur, tuns perie și cu un palton prea larg — cumpărat de gata — lăsându-te să-i bănuiești o ocupație nu prea bănoasă.

— S'ar părea că s'au ascuns amândoi, în loc să mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

caute și să mă strige, gândi Hemcea necăjit. Aș fi putut s'o caut până diseară.

Rămase pe loc, neputând hotărî dacă e cazul să se supere sau să mulțumească celuilalt. Streinul nu simțise nimic. Părea foarte interesant de sporovăiala Cristinei și-i punea întrebări, zâmbindu-i cu o bunăvoință îngândurată.

Trăsăturile îi erau cunoscute; îl întâlnise poate în forfota multicoloră a stradelelor din Tomis, dar cu ce-ar fi putut fi atras un explorator într'o lume obișnuită, unde pofta și violența sunt singurele lumini care însenînează chipurile. Zâmbetul slugarnic al omului, felul cum întorcea capul neliniștit, te încredința de vădita lui slăbiciune, de micile ipocrizii, care nu-l puteau scuti de bănuielile poliției, de obișnuința loviturilor, cu și fără motiv. Văzându-l, căpătai încredere în propriile-ți puteri și te simțeai îndemnat să-l sperii, printr'o purtare hotărîtă, să-l faci să-ți cadă în genunchi, implorându-ți holotind, îndurarea.

Hemcea își încruntat. Așa cum bănuise, prietenul Cristinei ridicându-se plin de spaimă, se'ntoarse pe călcâie. I se putea vedea acum și obrazul drept, brăzdat de-o cicatrice largă, care-l desfigura, fără a putea înspăimânta oarecare bărbăție privirilor șterse și îngrijorate.

— Bine că v'ați găsit! bâlbâi el în grabă. Ai o fetiță foarte cuminte, nici nu s'a gândit să plângă. Imi povestea cum te-a pierdut lângă Omurgea, dac'am înțeles eu bine. Veneați dinspre Constanța, nu-i așa? Nu-i de mirare că s'a rătăcit cu ceața asta afurisită.

Fără explicații, Hemcea smulse pe Cristina și o târî spre largul plăjii, uitându-se urît la străinul cu obrazul însemnat ce se ținea de ei, striga și se tânguia, apucătură ciudată la un om cu chip atât de fioros:

— N'o bate, dommule, doar n'a făcut nimic. Ce-i vinovată dacă am chemat-o să-i arăt câteva din panglicele și mărgelele mele? Sunt negustor de mărunțișuri, voiajor — toată lumea din Tomis mă cunoaște,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

îmi cere oglinzi și piepteni de sidef. Am întrebat-o numai... dacă sunt grăniceri spre Constanța. Iartă-o, zău, te rog eu. Nu-ți fie frică, nicuțo, tatăl tău n'o să-ți facă nimic!

— Vezi doar că n'o omor! se răsti Hemcea.

— Ține vrăbiuțo, uite, ce ți-am făgăduit, borborosi negustorul scotocindu-și buzunarul umflat ca o tolbă. — Uite o panglică albastră, cu dungulețe, așa cum mi-ai cerut...

Oprindu-se, Hemcea îl fulgeră mânios:

— Altădată să-ți vezi de treabă și să nu mai tragi de limbă copiii oamenilor cumsecade. Nu vreau să am de-face cu... contrabandiști!

Și-și întoarse desgustat capul, neavând putere să vadă groaza netrebnicului dat pe față dintr'un singur cuvânt. „Credea că se prind cu mine toate poveștile" gândi el. „Să se 'nvețe minte să mai ademenească copiii altora". Dar desnădejdea celuilalt îi birui teama: văzându-se descoperit n'o luă la fugă, ci urmă, afurisitul, să se tânguiască, ca la capul podului.

— Mergeți la farul Tuzla, nu? Am auzit și eu că-i de lucru acolo și cine, rogu-mi-te, se dă în lături pentru o bucată de pâine? N'ai încredere? Ești nou, domnule, căci cine nu mă știe în Tomis, la café Sulina și la Marcu și la Elmas Avzi, unde umblu cu marfa mea? Și *ei* mă cunosc, m'ar fi chelnat să le ajut, dacă ar fi avut cum! Haide, nu-ți mânânc partea. Unul mai mult nu strică niciodată la descărcare și treaba se face repede...

— Să mă lași în pace! strigă Hemcea, roșu de indignare, rupând-o la fugă. — Nu ți-oi fi închipuind că sunt un ticălos de teapa voastră.

Voiajorul ascultă și atunci Hemcea se opri și, întorcându-se, îl prevenì dela oarecare distanță:

— Acolo la Omurgea am văzut o motocicletă verde ascunsă într'un tufiș de scaeți. Mergi în plata Domnului!

Înțelese prudența celuilalt, când întâlni la câțiva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

paşi primele vile ale staţiunei Vii, îngropate în dunele joase şi în ceaţă. Ar fi putut foarte bine să găsească un paznic sau o patrulă de grăniceri, dar în ziua aceea străzile erau pustii şi numai câteva obloane, scăpate din neuitători, scârşneau fioros. Cabinele de beton păreau părăsite la voia întâmplării şi uşile bătute în cuie, peluzele de iarbă cenuşie, amforele gingaşe, aşteptau liniştite apropierea nisipului lacom. Măsuţele de fier ale Cazinoului erau strânse într'un colţ şi cineva începuse să sape marginea unei dune — cu intenţia vădită de a scoate în lumină un biet smochin, ale cărui frunze împungeau deşertul, ofilite — dar până la urmă se lăsase păgubaş.

Plaja se lăţea, iar cele două siluete, a tatălui gros şi a fetiţei slăbuţe, cu părul lunatec revărsat pe umeri, se pierdeau ca umbrele tot mai scurte în singurătatea ţărmului neted, ieşeau dintre vălurile de ceaţă şi iar se micşorau spre idealul promontoriu al Agigei.

Cristinei începu să-i fie frig, nu mai avea chef de joacă. Privea nedumerită în jur, întrebându-se care-i rostul acestei plimbări obositoare: de câteva ori îşi exprimase cu glas tare nedumerirea, însă tatăl ei părea sigur de calea aleasă şi privea cu dârzenie înainte, fără a o linişti. O presimţire vagă îi spunea că-i vorba de propriu-i destin şi că Ilemcea îi strânge mâna, să nu fugă sau să nu se'ntoarcă din drum.

Înaintau anevoios. Intrară în smârcuri primejdioase, cu tufe pipernicite de pipirig, înglodate de noroiul nisipos şi negru. Trebuia să încerci calea cu piciorul şi să sări micile lagune pe care marea le trimetea până în adâncul plăjii pentru a alimenta aceste cuiburi de ţânţari şi duhori bolnăvicioase, neclintite de nicio adiere. Ceaţa păru mai înăbuşitoare şi în nemişcarea tăcută a cerului de toamnă, se întinse scămoşată peste capetele lor, întunecându-le privirile. Mănunchiuri ţepene de buruieni apăreau ici, colo, prin negura tainică şi aerul proaspăt al mării păru că se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdr 1933-1947

retrage în fața mocnirilor palide, borboriserilor ochiurilor puturoase.

Curând, Hemcea năduși. Fără să-și dea prea bine seama, lăsă fetița de mână, sufla cu greutate, încercând să-și lărgească gulerul și se apropie agale de țărm, rămânând nemișcat, ca și cum dintr'odată ar fi uitat de existența ei și de grijile ce-l mânaseră până în Vii. Pe nisipul ud, pași-i lăsaseră urme tot mai adânci, apa tulbure începuse să mustească ștergând semnele sbuciumatei treceri. Simți cum stropii ușori îi răcoresc mâinile.

Privea crestele tulburi, pline de alge sârmoase și de nisipul învolburat al fundului, care se frământau cât ține veșnicia. Izvorau mereu și mereu, din sânul unei rotiri chinuite și goneau cu o măreție superbă și calmă în aparență, spre asaltul ultim, fatal, spulberându-i-se la picioare. Și toate valurile porneau dintr'un mister adânc unde se urzeau toate patimele, ca și în sufletul omului, iar violența, măreția și sbuciumul neînțeles, fără odihnă și fără limită, erau ca și lupta lui necugetată.

Cristina se apropie și, plină de teamă, își strecură mânuța înghețată în pumnul strâns. I se păru că descurajarea se apropiase din nou de tatăl ei, stropindu-i obrajii mari, nerași, cu urme de lacrămi; dar acesta își ștergea necăjit picurii mării, întorcându-și fața dela jocul pescărușilor, pe care ea îi vedea aruncându-se în văile lucii ale valurilor, rostogolindu-se pe creste și sburând spre țărm ca stropi mai mari de spumă.

Porniră mai încet. Se simți mângâiată pe păr, lucru care i se întâmpla foarte rar. Atâtea amănunte o umplură de spaimă și-l întrebă mai stăruitor unde merg, silindu-l s'o privească.

— Doar o plimbare, minți Hemcea. Mergem până la Castelul pe care-l vezi în zare și dacă femeia de-acolo va fi darnică cu noi, mâncăm bine azi. Totul depinde de purtarea ta!

— Acela-i un castel? întrebă fata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Îl auzi că-i răspunde cu glas adânc, cam dogit, fără să înțeleagă prea multe din vorbele fără șir. Tatăl îi povestea despre Castelul numai în aur, cu geamurile legate în sârme de argint și cu streașinele bătute în pietre mai mari și mai prețioase, decât văzuse ea chiar pe vestmântul lui Vasi.

— Zău, e adevărat? întrebă Cristina din obișnuință, fără a se îndoi o clipă că îi va fi dat să vadă diamante cât oul de porumbel.

Spre marea-i surprindere, Hemeea clătină capul. Nu, nu era adevărat, trebuia să știe de pe-acum. Cu cât te apropiai, totul putrezea și se prăbușea în pulbere, iar picioarele îți se istoveau ca valurile pe care le zărești tot mai pipernicite: un blestem lăsat de stăpânul vechiu al Castelului, boierul Suțu.

Apoi se cufundă în gânduri și cum ea scâncea, osteniță de săriturile peste băltoacele prelungi, așternute cu un rapăn verzui, o luă din nou în brațe fără s'o privească. Din clipa aceea nu-și mai coborî ochii, ca îndepărtatul Castel să nu-și schimbe într'o clipă înfățișarea.

Plaja largă se înfunda într'un povârniș care întâlnea marea într'un loc bătut necontenit de talazuri, capul Agigea. De jur împrejur colți negricioși sfârtecau apa într'o coroană de spumă și vârtejuri clocotitoare, încât curentul golfului părea necontenit că fierbe și se frământe sub ghiarele răsturnate ale unui monstru amfibic, târît de valuri aproape de țărm. Oamenii erau siliți să facă un înconjur destul de mare când întindeau năvoadele și paragatele spre Miază-Zi, în direcția Tuzlei sau Cavarnei.

La cincizeci de pași de lupta valurilor cu ultimele colțuri ale muntelui străvechiu, Castelul răsărea dintre spinarea cărămizie a colinelor, pătate ici și colo de petice de iarbă firavă și de stufișuri joase, pline de țepi lungi și ascuțiți.

De departe părea poarta ținutului cu știrbituri stâncoase și grote însuflețite de fumuri otrăvitoare. Nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuseneara.ro/mdrr1933-1947

mai când te apropiai, descopereai în nisipul plăjii bulamaci însemnând capătul dârelor lăsate de carene, bidinele tocite pentru catran, iscoluri cu coadă, resturi de nadă sau petice de năvoade putrezite, pe jumătate îngropate, urmele pescarilor plecați de cu dimineață în larg. Și nu puteai să nu-ți închipui mișcările lor iuți și dârze, umerii striviți de greutatea lotcilor a căror vâsle atârnau cât halterele, ițele nepăsătoare, tăbăcite de larguri — în tenebrele amenințătoare ale furtunii, când Castelul din creștet îi veghea nemișcat, înțepenit adânc în piatra muntelui, desgropat în marginea stepei, așa cum Tomisul din Miaza-Noapte străjuia bogățiile și desfrâurile aventurierilor fără grijă. Și în vreme ce acolo, prin pleava aurie a cerealelor, prin aburii mașinilor, prin fumul tavernelor, trecea o lume nestatornică și veșnic schimbătoare, în Lazul se treziseră toți pescarii, din tată'n fiu și n'ar fi părăsit pentru nimic în lume umilul cătun, unde trăiau după apucături și credințe vechi.

Cei doi pribegi se opriră înaintea fațadei uriașe cu tencuiala ca mâncată de lepră — de culoarea cenușei spulberată pe stacojiul cărămizii — înălțând privirea în văzduh, spre crenelurile nepătrunsului parapet. Cu o teamă adâncă băturâ în poartă, urnind cioranul greu de fier, apoi se retraseră ținându-și sufletul, dar nimeni nu păru că se sinchisește de bubuitul porților ferecate. Părea că totul a încremenit în aceeaș vraje, care înlănțuiesc sufletele dinăuntru și creștetele trufașe, în nisoarea roșcată a löessului.

Hemcea se îmbărbătă și, hotărîndu-se să înconjure ciudata locuință a Braii, porni hotărît de-a-lungul metopei de marmoră încrustată în dreapta porții de fier scrijilat, lungă cât ținea zidul. De-abea la capătul basoreliefului enorm, își dădu seama că acoperișul se dovedea putrezit, negru și găunos, cercevelele mâncate de mult de umezeala mării și părți întregi din clădire, lipsite de tăria mortarului, prăbușite la pământ. Țărâna năruită din colină îi îngropase contrafortu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rile, ierburile mărunte și sărate din jur năpădiseră zidurile și umezeala, vântul, zăpezile ce se opreau în singurele crestături din această împărăție a mării și singurătății, completau opera de distrugere a uscatului.

Numai intrarea monumentală își păstrase măreția, și cum ceața îi încununa creștetul, smulgându-i privirilor omenești, părea că păstrează acolo toată strălucirea și vuietul surd al spadelor lovite de scuturi barbare. În locul răcnetelor de moarte ale războinicilor hanului Tyrach, pescărușii gălăgioși răsăriră din valuri și bătură grăbiți din aripi spre podul plin de întunecime unde-și făcuseră cuiburile.

— Haide, rosti Hemeea zărind o cărare norocoasă. N'am venit degeaba până aici.

Îndepărtă cu mâna câteva lujere putrezite de pelin, mai ezită o clipă și, prinzând curaj, se strecură printr'o surpătură, trăgând-o și pe Cristina. Înăuntru, izbiturile talazurilor se auzeau la fel de puternice, răceala se înăspri e între zidurile umede. Toate ciuntirile ferestrelor erau oblojite de ceața cenușie, tăcută. Pe dușumele, mormanele de nisip cărat de furtuni se amesteeau cu resturile de lemnărie înegrită și cu șipcile pline de gips căzute din tavan, nerăbdătoare să odihnească în pământul păcii. În sfârșit, găsiră o ușă întreagă care părea încuiată.

Hemeea bătu de două ori, apoi încercă clanța, fără rezultat. În schimb, un ivăr de lemn se întoarse înăuntru și ușa se crăpă de-un lat de palmă.

— Ce dorești? întrebă o femeie cu glasul limpede, cam ascuțit.

— Aș dori să iau un ceaiu, zise Hemeea încurcat. Dacă nu mă'nșel aici e o ospătărie.

Femeia se ivi în prag și după ce aruncă o privire bănuitoare peste umerii oaspeților, îi pofti înăuntru. La una din cele trei mese acoperite cu mușama sgâriată de cuțit, două fetișcane foarte fardate râdeau pe înfundate, înveselite de teama Braci. Cum îl vă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

zură pe Hemcea, scoaseră îndrăznețe două geamantane grele de sub pat, unde le svârliseră cu câteva clipe înainte. Patroana urmări privirea furișe a fermierului și-l lămuri pe scurt, cu glasul înghețat:

— Așteaptă să vie o lotcă să le ducă'n port. Dânsele sunt străine de Constanța.

Noii veniți se așezară stânjeniți lângă tinere, făcându-se că nu observă cum Braia se oprește lângă ele, șușotindu-le o recomandație — probabil mai multă seriozitate — și trece spre hogeacul lat, dobrogean, care ardea cu bureieni ghimpoase ce trozneau și răspândeau un miros de mirodenii marine. Din întrebările lor stinghere, puse cu mult respect — până și mica Cristina își dădea seama că picaseră într'un moment cam nepotrivit — Braia își dădu seama că nu sunt în stare să priceapă că lotca așteptată se va opri lângă un caic cu destinația Ceatei și nu lângă cheiul cel mic al Constanței, unde acostau vasele de pescari, așa că se mai liniști, îi asigură că n'o deranjează cu nimic și, din moment ce s'au abătut pe la Castel sunt bine veniți. N'a deschis ospătăria pentru vipere și broaște țestoase.

Ridicată pe un scaun prea înalt, Cristina îi urmărea toate mișcările. O văzu cum se pleacă din șoldurile-i cam mari pentru statura-i măruntă, cum rochia-i neagră se întinde să plesnească și brațele rotunde, scurte, apucă ceainicul legat de-un lanț afumat, și-l cercetează îndelung, fără grabă. Hotărît, îi plăcea. N'avea nimic fioros, nici măcar aspru, ci numai culoarea rochiei — neagră și cu volănașe — îi da oarecare seriozitate, mai degrabă comică. Fața-i rotundă și surâzătoare, ochii mari, cam bulbucați și părul cu cărare la mijloc, strălucitor de lins cu pomadă, îndemnaseră pe amanții din tinerețe s'o poreclească Paloma, după celebra romanță la modă pe-atunci.

Hemcea se deprinse repede cu chipul femeii de care auzise vorbindu-se atâta de rău, și scoțându-și vestonul, îl agăță în cuiu, așteptând prilejul nimerit să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

aducă vorba de pâsul lui. Cine știe, își spunea, poate toate svonurile se întemeiază pe calomniile afurisiților tomitani, care-și bat joc de toată lumea. Ce putea fi vătămător în liniștea pașnică a micii ospătării, întreruptă rar, de răsetele unor fete cu purtări alese?

O sfătui cu voce înceată pe Cristina să stea liniștită dar nu era nevoie, căci ea se simțea bine și, ca dovadă, își bălăbănea picioarele subțiri, nedeslipindu-și ochii depe hogeac. Se făcuse cald în cămăruța ce servea de dormitor și de local totodată. Numai lumina pătrundea printr'o fereastră tăiată spre mare, fumurie și rece, ca ziua de toamnă, întunecată când ceața trecea în văluri sfâșiate, oțelită în clipele limpezi, când întregei încăperi cu mese o atmosferă severă, de mânăstire. De altfel impresia asta pentru un călător, ce nu s'ar fi aflat în dispoziția pribegilor fără cămin, sau a fetelor nerăbdătoare, ar fi fost întărită și de iconostasul gros și ruginit, împodobit cu fire uscate de levănțică și cu o maramă de borangic gălbui, în care se vedeau câteva icoane aproape șterse de vreme și un sfânt Neculai, cu nasul foarte drept și îngust, cu ochii nemăsurat de mari, dovedind râvna de puritate a vechilor artiști păstrători ai tradiției, încă de pe timpurile anticei episcopii de Tomis.

Alături de iconostas, zidul fusese scobit — după mutarea Braei în Castel — și zugrăvit cu stele albastre pe varul rece, ca un fel de criptă religioasă, comună în multe părți ale Dobrogei. Însă în loc de adevăratul chip al sfântului Andrei, care străbătase deșartele câmpii ale Scytiei Minor, a sfântului Dassius, răsvrătit împotriva Saturnaliilor din cetatea Dârstorului, a sfinților Iulius, Nicandru și Marcian, sau a sfântului Emilian, martirizat în Cedina prin ardere pe rug, Braia așezase un cap de piatră, portretul unui barbar cu trăsături de o asprime negrăită, găsit prin împrejurimi și venerat drept sfântul Ioan cel Nou.

Portretul era lucrat primitiv și izbiturile grosolane

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de daltă, se potriveau de minune cu acest chip țepos, nebărbierit, dându-i un aer plin de cruzime. Realismul feței era într'adevăr înseninat de coafura bogat stilizată, cu câte o coadă împletită în dreptul urechilor și fruntii, însă ochii-i holbați ,cu adâncituri tragice în jurul pleoapelor, gura crispată, dădeau întregului o expresie de teamă, de durere sau de nostalgie sălbatecă.

Pe creștet, mâna pioasă a Bracei îi așezase o coroniță de anemone uscate și dedesubt, ca și sub iconostas, atârnau diverse amulete, șiraguri de mătănii; o minusculă cădelniță de aramă, lucrată cu mâna, păstra încă un rest de tăciuni și fărâme de tămâie, pe jumătate arsă, care înmiresma acrul în fiecare seară de iarnă.

In dreptul patului, pe pereți, rame din scoici trandafirii închideau fotografii decolorate de vreme — prietene cu umerii goi, bărbați eleganți cu pălării de pai, ilustrate din Orient — iar în tavan, drept în mijloc, o caravelă rotundă, atârna nemișcată cu pânzele colorate în cenușiu și roșu ceruit.

Neavând răbdare să stea în loc, Cristina își scuturâ părul și sărind jos, alergă lângă femeia ce fierbea ceaiul, gata să-l toarne în cești. Din prima clipă, Bracii îi plăcu fetița și nu mai conteneca, cu fața rumenită de dogoare, să-i laude părul aurliu și fața prelungă, de domniță. O vedea vioaie, atentă la orice mișcare și la clocotul ceainicului, și prin aburul aromat, îi zâmbea în tăcere.

Hemcea n'avea curaj să întindă o punte de prietenie. Rămăsese cu brațele pe masă și privea cu simpatie înțelegerea înjghebată sub ochii săi. Fetele străine chemară la masă pe Cristina, dându-i o bucată de ciocolată scoasă din geamantan, apoi se prefăcură că nu mai vor s'o înapoieze Bracei, care juca rolul mamei mânioase. Cearta se termină cu râsete și pupături, fetița fiind centrul tuturor atențiilor, ca o pisicuță drăguță, ce nu-i lăsată să umble pe jos.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Hemcea păncă fericit. Lăcrimă. Îi venea greu să mulţumească, atât de emoţionat era. Încălzit de ceaiu şi de bunăvoinţa Braei, care se aşează la masă cu *prinţesa* în poale şi-i fărâma galenţii tari, marinăneşti, pentru a-i muia în ceaşcă, începu să-şi povestească din fir în păr necazurile. Simţea de mult nevoia să-şi descarce sufletul cuiva, să fie sincer. În Tomis, oamenii nu prea făceau haz de trecut, socotind lipsit de politeţe să pună unui nou venit întrebări asupra rubedeniilor.

Începu cu plecarea din Caraomer — fără a insista asupra morţii Glicheriei — speranţele primelor zile când se aştepta să găsească un angajament demn de vârsta şi prestigiul său, înşiră calvarul zilelor pierdute pe lângă vapoare, fără rezultat, şi în sfârşit, curioasa binefacere a barmanului Marcu. Niciunul dintre cunoscuţi nu-i mijlocise o întrevedere cu un căpitan serios şi capabil, care să-i îa fie copărtaş la beneficii, fie ca om de paie, el, Hemcea, având toată greutatea în stabilirea itinerariului şi scopului călătoriei. Cât priveşte comanda propriu zisă a vasului i-ar lăsa-o, dacă nu se poate altfel, căci se plictisise de pretenţiile şi aerele oamenilor de meserie.

Vorbindu-i de necazuri, privea pe Braia cu încredere, în lumina ochilor — având parcă o presimţire că cineia atât de cunoscade, cu relaţii maritime foarte întinse după câte se spunea, să-i dea o sugestie. Nu mai credea un cuvânt din poveştile ţesute pe seama stelanei; şi chiar dacă ar fi aceuns un grăunte de levăr, ce-l interesau afacerile altora? Dacă l-ar putea îmbarca, cu atât mai bine.

— De, făcu Braia, înţelegând cu cine are de-afface. mai fost marinar? Meseria-i cam grea!

Hemcea se ridică plin de revoltă, răsturnând ceaşca şi trezind *domnişoarele,* care-şi opriră o clipă oteala, pentru a-l asculta cu atenţie.

— Iartă-mă, te rog, dar toată viaţa n'am auzit înare mai nepotrivită. Marinăritu-i ceva atât de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

încâlcit, că trebue să aştepţi ani de zile într'un port, să înveţi a'nvârti timona? Şi-apoi n'ai nevoe să mergi după hărţi: te'ndrepţi încotro te mână vântul. Intri într'un golf liniştit, unde nicio pasăre n'a auzit glasuri de oameni; pătrunzi pe gurile unui fluviu, te pierzi printre tufanele dese, apoi îţi faci loc cu securile pe uscat ,după ce-ai pus doi oameni să păzească vasul — se 'nţelege. Dacă e atacat... în sfârşit trebuie o mână de fier care să-i conducă pe toţi, pe apă ca şi în păduri, pe furtună ca... La naiba, poţi să te stingi de bătrâneţe, tot întrebat de acte: „Zii, vrei să-mi ici locul, căpitane!" Ei da, vreau! Să nu glumească dumnealor şi să-şi bată joc ca de-un neghiob. Spune: nu-i o crimă să laşi braţele astea să putrezească în Constanţa, în timp ce-atâtea ţinuturi au nevoie să fie descoperite şi negrii să fie puşi la locul lor? Hei, cunosc o mulţime de căpitani care n'au niciun interes să se lase întunecaţi de cineva care se mai ocupă şi cu altceva pe lângă negoţul de brad şi de pălămidă. N'ar suferi să se vorbească un confrate de bine, ar da pentru asta tot aurul strâns la ciorap. Îi cunosc eu!

— Eşti ambiţios! zi-e una din curtezane, privindu-l cu admiraţie.

— Le ştiu şi din cărţi, continuă Hemcea, plăcut surprins de compliment. Mi-a plăcut din liceu să citesc aventuri şi din ele am aflat ce se petrece în lumea largă. Deaceea am venit la Constanţa, să plec. Ce folos că n'am întâlnit decât oameni care n'au ieşit din Tomis. Doar negoţul şi afacerile îi face să scoată nasul din prăvălii. N'au avut curiozitatea, în viaţa lor, să cerceteze alte ţinuturi... junglele, oceanele pustii ale Tropicelor. Când le vorbeşti de aşa ceva, cred că au de-a face cu un smintit... şi chiar un pungaş ordinar. Acum câteva ceasuri, nu mai departe, un nenorocit de contrabandist îmi propunea să lucrez...

— Cine? întrebară femeile într'un singur glas.

— Ei, un contrabandist, nu ştiţi ce-i aia? Unul care cară mătăsuri şi ţigări dela vapoare. S'a dat drept

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

voiajor la început, dar şi-a dat seama că nu-i merge şi a 'ncercat să mă convingă să-l iau cu mine. Mă credea de-ai lui, îmi spunea că şefii vor fi mulţumiţi că le-aduc aşa pleaşcă. Când ne-am apropiat de Vii, a dispărut.

Fetele amuţiră, înspăimântate şi Braia privi spre el cu neîncrederea cuiva care se leapădă de toată buna impresie adunată până atunci. Era de mirare ca o astfel de propunere să se facă ziua n'amiaza mare, unui trecător cu totul necunoscut. Fostul fermier era ori un naiv, ori un pungaş abil, care ţinuse să treacă drept mărginit.

— Cum era îmbrăcat? întrebă ea, petrecându-şi braţele peste piept.

— Cu capul gol şi cu un palton cam jerpelit. Nu vă fie teamă, nu cred să dea vreo lovitură la Castel, cu toate că părea înfometat. Meseria de voiajor nu-i prea bănoasă, nu? După ce l-am sguduit puţin să-şi vină în fire, i-am făcut un mare bine. Văzusem o motocicletă verde ascunsă în valea Omurgei. Dar n'aveţi nici un motiv să vă speriaţi. N'am întâlnit iepure mai fricos!

— O motociletă verde, ai spus?

— Chiar aşa... Am descoperit-o din întâmplare într'un tufiş de scaeţi. Cristina se pierduse... adică nu... înainte. Mi-am dat seama că-i unealta vameşilor şi n'am ştiut cum s'o şterg. Urmele arătau că vameşul coborîse spre plaje. E foarte posibil să-l fi arestat până acum. Mereu se uita în jur, parc'ar fi simţit primejdia!

— Spune-mi, făcu Braia trăgând cu ochiul spre uşe. Voiajorul... avea vreun semn pe faţă?

— Şi încă ce semn! O lovitură grozavă, ca de şiş, pe obrazul stâng.

— Ei da, aşa înţeleg, răsuflă Braia liniştită. I-ai spus unde mergi?

— Ba l-am repezit şi cred că i-a pierit pofta să se agaţe de trecători cinstiţi. Auzi, să mă ia contraban-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

dist, păcătosul! Așa-mi trebue dacă nu mă hotărăsc să mă 'mbarc odată! Ce tot vorbești acolo de vameșul Ovezea? Ovezea se numea omul însemnat, negustorul de mărunțișuri. Nenorocirea mea ,că nu cunosc oameni cinstiți. Numai în dumneata, madam Braia, mai am o nădejde.

Hemcea se îndreptă spre fereastra aburită de umezeală, simțind că privirile îi urmăresc cea mai mică mișcare și crezând că cele trei, nu se pot smulge din surpriza provocată de romanticele-i destăinuiri. N'auzi comentariile unei curtezane, care șopti celeilalte, plecându-se peste masă: „Caraomerceanul ar fi fost în stare să ni-l aducă aici pe vameș cu neghiobia lui. Ce-o fi rânjit vulpoiul de Ovezea, când a primit poveața să se ferească de propria-i motocicletă pe care-o știe toată lumea ca pe-un papagal vopsit! O fi nebun de bucurie că a găsit un negliob, care să nu fi aflat că negoțul lui de mărunțișuri, e prefăcătorie grosolană. Asta o să-i dea curaj să se prefacă înainte, deși în Tomis și copiii se feresc de el, ca de-un șarlatan cunoscut de toți. Zău... Hemcea ăsta! Nu mi s'a întâmplat să văd un mai mare zăpăcit!"

Hemcea ar fi vrut să fie mai elocvent, să-și pledeze mai înflorit cauza în fața tinerelor, dacă indignarea nu l-ar fi scos din fire, ca totdeauna când vorbea de invidia și piedicele întinse de vaporeni. Limpezi geamul cu dosul mânecii și-și sprijini capul pe braț, lăsându-și liber un ochiu pentru a privi jos, spre plaje, către lespezile verzi, măturate de crestele înnemenite de spumă, ce păreau că vor trece de Castel, într'atât monotonia șirurilor albe era obsedantă în acestă zi de toamnă. Valurile alungate spre poalele înaltului parapet, nu erau brizanți ce încalecă prova unei corăbii, podeaua nu se clătina masivă, în fața asalturilor furioase ale mării? Uitase de mizerii, de foame, de Cristina.

— Am să le arăt într'o zi șoarecilor de port, scrâșni îngândurat, mai mult pentru sine și sfidarea lui se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

topi în plânsetul valurilor. — Mizerabilii! Mă țin departe, încătușat, nu mă lasă să câștig întrecerea vieții! Dar vor auzi dela alții, înainte de-a sfârși cu viața lor ticăloasă, de aventurile și faptele mele, și-atunci îi voi nimici cu disprețul!

Ca mângâiere, Braia povesti deîndată câteva întâmplări cam încurcate, din care reușea că exploratorii se întorseseră cu bani frumoși și-și ridicaseră case de cărămidă în centrul Constanței, cu un venit de 100—200.000 lei anual.

— A nu, să mă retrag!? Niciodată! scuturâ Ilemcea din cap, într'o pornire eroică, deprinsă din încercarea nepreveăzutului ce pândește calea desoperitorilor de comori. — Pentru mine nu există decât o singură moarte: cu fața la drapel!

Închise ochii și auzi din nou valurile și scrâșnetele unei năvi ce se clatină lovită de moarte. I se părea că o muzică înălțătoare îi glorifică jertfa, în timp ce, nemișcat, echipa tot mai jos spre adâncul luminos și plin de pacea la care au dreptul eroii, dispăruți ódată cu punțile înecate și cu tricolorul zdrențuit de lupte.

Ridică mâna spre șapcă, ținând să dea un ultim salut oamenilor încremeniți de atâta curaj, când deodată se auziră răcnete și de chizând ochii, văzu în loc de echipaj, o femeie grasă, rezemată de arcada ferestrei, care-l privea cu vădită milă...

Braia păru plină de înțelegere pentru năpăstuiți. Deocamdată nu știa vreo ocazie pentru India sau portul Kabinda, gura Congo-ului Belgian, dar îi încurajă și le spuse că bine au făcut adresându-se ei, căci îi va ajuta din toate puterile. Desigur, răbdare în primul rând! Le prăji la repezeală câteva dalangâte rumene și la încurcătura lui Ilemcea, care se scotoci lung prin buzunare, îl bătu pe umeri, înțelegând încurcătura bravului om; la plecare îndesă în mâinile Cristinei un pachet cu bunătăți.

Odată cu ei, ieșiră și fetele, care se uitaseră mereu pe geam de teamă să nu se întunece. Păreau foarte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

bucuroase, de parcă ar fi zărit în sfârșit lotca așteptată, însă dintre crestele ferestruite ale colinelor, Hemcea nu putu distinge decât prova unui caic ascuns în ceață și primele semne ale nopții: desigur, vasul de contrabandă, pe care străinul cu obrazul însemnat se oferise să-l descarce. In definitiv treburile altora nu-l priveau, și după ce-și luă rămas bun, porni spre oraș, într'o cu totul altă stare sufletească ca la venire.

Cristina nu mai conteneca cu sporovăiala, încântată de atențiile femeii zâmbitoare, cu volănașe de satin. Învățată cu figurile închise ale fermierilor și cu mutra respingătoare a lui Terzi, ce-o făcuse să piardă nopți întregi tremurând de spaimă, Braia i se părea tot ce poate fi mai prețios pentru o fetiță orfană, dornică de mângâieri. La plecare îi invitase să vină zilnic pentru a prânzi la Castel și cu tot drumul lung, Hemcea profită de bunăvoință, urmându-i invitația. Socotea că dacă trece de dimineață cu Cristina prin dreptul pinilor maritimi, rămași zi de zi mai văduviți de cetină, va putea împinge rezistență mult timp, cât mai adânc în iarnă.

Având hrana asigurată, nădejdile îi reveniră și plin de curaj, bătu din nou la porțile Măririi. In mica ospătărie a Braei se 'ntâlnea de multe ori cu ceata pescarilor, ce urca spre Lazul și încălzit de blândețea firii lor — mai milostivă și apropiată ca a țăranilor din stepă — și de căldura hogeacului, le punea la încercare ambiția, îndemnându-i să se angajeze pe vasul său, fluturându-le dinaintea ochilor o viață fără griji.

— Litoralul dobrogean e râpos și pustiu. Nicio insulă nu răsare din marea noastră neprimitoare. Sunt însă așezări ruinate de oameni, nedescoperite încă, unde e o plăcere să desgropi aurul, după câteva zile de mers prin păduri...

Și cât vorbea nu-l întrerupea nimeni. Braia le turna ceaiul și scotea pesmeții dintr'o cutie de tablă sau ștergea mușamaua de lichidul gălbui, fără să se simtă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Pescarii îl ascultau pe gânduri, nepricepând mare lucru din planurile-i strălucite, își scotoceau brâul lat să scoată polul pentru veșnica consumație, ridicau undițele îngrijite în spinare, însă n'ar fi părăsit în ruptul capului peteculă de mare, unde aveau vânatul, morții și duhurile lor.

Văzându-i atât de statornici, Hemcea renunță să-i mai îndemne la fugă, citindu-le doar știri de prin ziare și arătându-și simpatii pentru marele imperii cu colonii, ca orice om informat asupra globului. Câțiva îl rugară să le întocmească petiții prin care cereau reducerea dărilor, punând cu încredere degetul crestat la spintecarea morunilor în dreptul meșteșugitei formule de încheiere — scrisă cu siguranța unuia ce absolvise clasele inferioare de liceu — Braia îl rugă să conducă la întoarcerea spre oraș vreo „artistă", căci nu se cădea unei fete să fie văzută singură și la oră nepotrivită pe plaje. Devenea folositor.

Zilele se făceau tot mai reci, și dacă treburi urgente nu i-ar fi reclamat prezența în port, n'ar mai fi părăsit Castelul. Se simțea bine respectat de oamenii aceștia care n'auziseră încă batjocurile croite în Tomis pe socoteala sa și chiar dacă le-ar fi aflat, nu i-ar fi criticat proiectele, fiind feriți de otrava bârfelii, din pricina meseriei lor aspre și furtunilor ce trebuia să-i găsească înfrățiți. De bună seamă îl considerau o persoană foarte importantă, salutându-l tăcuți când se întorceau de pe mare și se așezau puțin îndoiți la mese, cu pantalonii suflecați ca în timpul vâslitului, privindu-l — luminați de o caldă înțelegere și oarecare stingherire de a nu-i strica chefu! — cum râde în hohote, îi privește cu ochi lucitori și vorbește hotărît, cu Cristina pe genunchi. Obrazul își recăpătase sănătatea de fost fermier și plin de o veselă încredere în sine, de mirare într'un ținut înghețat și trist, dădea peste cap tămâiosul de Murfatlar, părând dispus la cele mai năstrușnice nebunii. Mânca bineînțeles pe credit și considera firesc să i se servească și vin la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

masă, socotind în mod confuz Castelul proprietatea sa. Uitase de sfârșitul în mijlocul valurilor și afirma că nimic nu poate fi mai înălțător ca retragerea la țărm a unui navigator, în propriu-i castel din margenea mării. N'avea și amiralul Negrea o viiă asemănătoare în dreptul plăjii Duduia?

Oricât s'ar fi deprins cu bunele intenții ale Braiei, dela un timp observă cu oarecare neliniște, că femeia în loc să-i ceară bani, îl servește înainte ca pe stăpânul casei. Vestea despre prietenia lor fusese purtată în Tomis de fetele conduse cavalerește pe malul mării și într'o bună zi, căutând să-l tragă de limbă, Marcu îi înșiră pătimaș vechile minciuni despre femeia, pentru care Hemcea avea acum cea mai înaltă considerație și recunoștință. Dar oaspetele Castelului își astupă urechile, rănit adânc de insultele invidiosului barman: îi prevedea — mai mult ca sigur — ascensiunea și fie de teamă, fie numai din răutate, urmărea să-i pună bețe'n roate. Un om care-i disprețuise comoara, să se înalțe mai sus decât el, stăpânul hârtănit al unui biet pumn de aur? O nu, asta nu putea admite. Îi venea greu. Își dădea pe față toată slăbiciunea!

Hemcea alergă întins la Castel, cu gândul de a-i repeta Braei insultele, încredințând-o că le va spăla în sânge de va fi nevoie; pe drum răcoarea mării îi mai domoli indignarea și o ușoară nesiguranță plutind peste fruntea-i înfierbântată, începu să-i roadă temelia bunei credințe.

Pescarii nu se întorseseră patru zile de pe coastă. Rămăseseră în Saman să repare năvoadele rupte de-o furtună neașteptată. Hemcea se așeză la masă ca de obiceiu, cu Cristina în dreapta, așteptând oala aburindă pe care Braia o așeza în mijloc. Uneori luau o gustare înainte și acum, o lumânare groasă înfiptă în gâtul unei sticle îi lumina fața și farfuria simplă cu pești. Afară nu se-auzea decât icnitul surd al valurilor când întâlneau pintenul Agigei și în tăcerea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pașnică din cameră, desfășurarea apei neostenite și negre, părea mai stăruitoare și din ce în ce mai dârză.

Bătăcitorul frânse pâinea cu un fel de greutate pe suflet și o întinse Cristinei. Nu se atinse de cana cu vin. Sorbi două, trei linguri de ciorbă și cu capul plecat, aruncă priviri furișe spre Braia, spre mișcările-i domoale de femeie ordonată sau spre lucirea întunecată a tacâmurilor și crătițelor, smălțuite cu un cenușiu pestriț, pe care luneca mâna ei albă.

— Îți datorez niște bani, șopti sfios, dând glas gândului ce-l muncea. Nici nu ți-am mulțumit pentru bunătatea dumitale. Ai avut milă de noi și... și... nu e tocmai ușor, nu, să ții două guri.

— Asta-i acum! făcu femeea văzându-și de treabă.

— Timpurile nu-s ușoare. Voiu contribui... adică să plătesc pensiune. Dumneata să însemni tot ce mâncăm. Eh, bineînțeles că deocamdată nu prea mă scald în bani, aștept un angajament știi mai bine ca oricine... dar am să ți-i dau cu dobândă, răsuflă Hemcea.

Din păcate convorbirea nu se termină atât de grabnic. Braia se îndreptă de șale și-și propti mâinile frumoase, în șold.

— Cam pe când? făcu destul de limpede.

— Asta-i, îngăimă bietul Hemcea și vorba-i rămase în gâtlej, căci Braia se vedea că așteaptă un răspuns serios și nici gând n'are să piardă banii datorați pentru aproape o lună de ospețe regești. Căută să-și ascundă uimirea pe care el însuși o găsea prostească și murmură ridicând cu o grabă firească lingura de ciorbă:

— De sigur, foarte curând.

— Să te vedem, adăogă Braia cu înțeles. Văd că ai o foame de lup în seara asta.

Numai înfometat nu era Hemcea! Înghițea cu noduri și tot o privea robotind pe lângă hogeac, ca și cum atunci ar fi văzut-o pentru prima oară, întrebându-se dacă a înțeles bine și n'a dat o interpretare greșită cuvintelor. Simțea din nou rânjindu-i la fereastra în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/rdrr1933-1947

ghețată spectrul traiului nesigur, împovărat poate de datorii de zeci de mii de lei.

Fu în stare să cadă în genunchi sau să cânte de bucurie, când Braia, îndurându-se de chinul lui, lăsă deoparte seriozitatea și-i puse înainte o poliță nou nouță, complectată gata. Fără s'o examineze, o semnă la repezeală, grăbindu-se să scape de marea greutate de pe suflet.

— Nu mi-ar fi trecut prin minte c'o ai gata scrisă, madam Braia, se miră în glumă. — Parcă știai că n'am să-ți plătesc.

— Îmi cunosc oamenii, răspunse femeia zâmbind. — Află că nu de d-ta mi-a fost milă. De fetița asta, de ea mi se rupe inima!

— Mi-e foarte greu cu Cristina, mă stânjenește mult, oftă Hemcea răsucindu-și o țigară groasă. — O s'o trimet înapoi la ferma bunică-sei acum după ce-a văzut portul. Traiul care m'așteaptă nu-i de ea.

Și dădu de înțeles că în plină glorie, în viața strălucită care va începe curând și pentru el, n'ar mai fi avut timp să se ocupe de Cristina. Decât s'o las pe mâna slugilor și celor apropiați, prefera s'o trimeată la ferma din Carnomer, unde-ar fi primit o creștere serioasă „prea serioasă" accentuă, amintindu-și cu neplăcere propriile îngrădiri.

— Lasă-mi-o mie, zise Braia ridicând-o în brațe, apropiindu-și obrazul oacheș de părul mătăsos al fetei. — Micuța obosește venind atâta cale. Ar putea dormi în patul ăsta și ai găsi-o a doua zi. Mi-e și mie urât, singură cuc.

— Drept să-ți spun, făcu Hemcea bucuros, la d-ta aș lăsa-o cu plăcere, căci te pricepi cum se îngrijește un copil. Frizerul șchiop, nu zic e viteaz, și-a vărsat sângele la Gallipoli, dar Cristina a slăbit îngrozitor cât a stat în dugheană.

— Cât despre îngrijire ,cred că n'arată mai prost de două luni încoace!

— Doamne ferește! i-ai face mare serviciu, se grăbi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Hemcea de teamă ca femeia să nu-şi ia vorba îndărăt. Mă stinghereşti... am impresia că şefii de pe vapoare se tem să m'angajeze cu un copil. Te-ai interesat de chestia mea?

— Mai multă răbdare, nu se face cu una cu două. Ceeace pot să-ţi spun e că nu eşti departe de clipa când nici n'ai să te mai uiţi la Braia. Vă cunosc eu: cum îmbrăcaţi uniforma vă luaţi lumea'n cap!

— Mă cunoşti greşit, protestă bucuros, viitorul descoperitor al insulei Aiolos, cea plutitoare pe mare şi întărită cu zid de aramă.

Din ziua aceea Hemcea venea, înfuleca grăbit şi pleca din nou, fericit că are traiul asigurat şi că poate să-şi consacre tot timpul pregătirilor de îmbarcare. La început văzând-o pe Cristina, o mângâia în trecere, ca un personagiu foarte grăbit, apoi mânca cu gândurile dus e, o uită cu totul.

Fata nu simţea cum se depărtează de părintele firesc şi dornică de iubire se alipeşte tot mai mult noii îngrijitoare. Viaţa-i fusese destul de frământată alături de o mamă veşnic ocupată cu câmpul şi cu păcatele bărbatului ce ducea o viaţă de vagabond şi pleca cu săptămânile din fermă fără să spună nimănui.

Unde s'ar fi simţit mai bine, ea, atât de dornică de afecţiune, decât lângă femeia grăsuţă şi zâmbitoare, cu obrajii rumeni de prăjiturile coapte în spuza hogeacului, vorbind tot timpul, gătind-o cu panglici şi povestindu-i despre sirene şi pescari săraci până o adormea? Era mai mângâietor patul de puf decât pieptul muşchiulos al unui tată, când exuberant de vesel, făcând-o să se ruşineze de ceilalţi oameni din jur, când foarte posomorît — lăsând-o să-şi răcească gura de pomană. Braia aştepta cel mai mic cuvânt să-i răspundă şi s'o aline; privirea-i era poruncă şi nici o cutiuţă împodobită cu scoici, nici o amuletă, nici chiar tava de argint cu nisip, în care brăzda drumul vieţii, pentru a cerceta viitorul pescăriţelor din Lazul în fumul spuzei şi al tămâii, nu rămaseră ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cercetate îndelung, proprietăți de sine stătătoare. Deveni pentru ea o adevărată mamă, iar trecutul i se ivea către un orizont tot mai străin și mai șters.

Iată însă că veni o seară de Noemvrie, când Braia îl anunță cu liniștea de totdeauna că nu mai poate să-i dea pe credit. Hemcea îi mulțumi frumos pentru îngrijirea de care se bucurase și da să plece — fără a aminti nimic de Cristina — când Braia mărturisi cu o figură încurcată și fără să-l privească în ochi ,că aflându-se într'o mare lipsă de bani, a vândut poliţele și până la urmă n'ar fi făcut pasul atât de greu, dacă n'ar fi fost soarta Cristinei în joc. Venea iarna, trebuia să-i cumpere ghete, o rochiță de lână... Ca la lumina fulgerului, Hemcea văzu un lanț uriaș de nenorociri spânzurându-i deasupra capului și se trase din uşe înfiorat. Dacă străinul ar fi fost un om rău, l-ar fi băgat în puşcărie numai pentrucă nu poate să-și achite poliţele și-ar fi sfârșit-o cerând ajutor în Caraomer, cel mai dezonorant lucru ce-ar fi putut să i se întâmple. Nu știa măcar dece sumă era vorba. Văzându-i disperarea, Braia se grăbi să-i dea asigurări liniștitoare.

Noul creditor, căpitan de mezerie, trecea drept un om foarte cumsecade. N'ar fi încredințat poliţele oricui. (Cuvintele avură darul să-l liniștească: ca marinar, cine știe când revenea prin Constanța și între timp datornicul ar fi putut dispare). Pledase ca însăși cauza pensionarului din Castel și căpitanul se arătase înduplecat să-l amâne câtva timp de plata poliţelor, însă era mult mai cavalerește, pentru a-l convinge că are de-afaceri cu oameni de onoare (Hemcea o aprobă tăcut) să se ducă a doua zi personal, pentru a aranja chestiunea. Poate vor cădea la o transacție.

— Știi că se potrivește bine, madam Braia, zise Hemcea mai prinzând inimă. — S'ar putea să fie om de treabă, nu ca banditii de tomitani. Dacă vorbesc deschis, unde mai pui că mă apreciază și-mi pune vasul la dispoziție pentru afacerile mele... Vei avea și d-ta o parte bună din beneficii: L-aș lăsa să încaseze

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

navlul până în Alexandria şi ajunşi la intrarea Africei i-aş spune: „Căpitane, dumneata execuţi acum!" Nici nu-ţi închipui madam Braia ce afaceri m'aşteaptă! Pot să cumpăr Tomisul, ce vorbesc, întreaga Constanţă...

În realitate, toată povestea poliţelor se trăgea dintr'o vizită făcută patroanei de căpitanul unui cargobot olandez căruia Braia îi mai procurase marinari ieftini. Deseori oameni veniţi după lucru în port sau chiar hamali, îşi vindeau, constrânşi de mizerie, ultima hoarfă şi atunci se înglodau în datorii, deveneau propriu zis sclavii patronilor de ospătării, care-i vindeau cu câştig bun, căpitanilor de vapoare.

Căpitanul gata de plecare fusese invitat să-şi vadă omul cu câteva zile în urmă. Henicea habar n'avea că marinarul pântecos şi mai grosolan ca toţi pe care-i întâlnise, îl cântăreşte pe furiş dela o masă vecină, pândindu-l să-l ia ca pradă pe vasul său.

Bătrânul lup de mare se înşelase grozav, căci străinul fiat în umeri, despre care şoptise Braei: „La acest om ai tare nevoie", se dovedi leneş şi foarte neîndemânatec, cu capul în nori, în schimb plin de ifose. Plătind vechei tovarăşe de comerţ 50 de galbeni, făcuse o afacere nu se poate mai proastă, de care avea să se căiască.

În orice caz căpitanul avea mai puţin tact ca prietena sa. Cum îl văzu pe punte, îl înfăşcă de guler şi-l trimese pe brânci la manevre într'o economie de explicaţii, obişnuită între condotierii mărilor şi echipaj. Cargobotul tocmai se desprindea de ţărm şi puntea începu să se clatine hotărît, fugindu-i de sub picioare. Cu toate protestele, fu nevoit să tragă de un cablu de oţel şi nici nu putu privi bine cheiul alb de gheaţă ce fugea lăbărţindu-se spre stânga, şirurile de hamali îndepărtându-se ca degetele unei mâini negre, fărâmicioase, plecate de vânt. Sirena urlă prelung şi fumul negru retezat de Crivăţ, se împrăştie spre ei, învălmăşindu-i ca urmele unei bătălii pe zăpadă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

Prin mugetul geamandurei, al valurilor, al sirenelor nenumărate din acest port ce nu-şi întrerupea o clipă activitatea pe cea mai mare furtună, pompând şi absorbind lacom bogăţii fabuloase, strigă către Braia şi Cristina, dar vorbele-i fură înghiţite de asaltul asurzitor şi tărăgănat al valurilor.

Pentru prima oară, Hemcea se revoltă făţiş şi rezultatul fu că după ce înfruntă legat de proră ca un al doilea Ulysse, talazurile înspumate ce-i treceau câteodată peste cap, şi-l orbeau, se simţi aruncat în hamac şi trei zile se sbătu între viaţă şi moarte. Într'a patra fu purtat de doi marinari în cabina hărţilor şi nici n'apucă să hărie o plângere, că Olandezul îi aruncă în faţă maldărul de poliţe, privindu-l cu ochii mici şi răi. Îngrozit de ameninţările de-abea înţelese ale noului monarch, un om ce-şi cunoştea meseria, semnă un contract pe doi ani, minimum de timp ce-l prevedea Codul de navigaţie, în care perioadă, după aceeaş legiuire, era obligat să nu părăsească puntea vasului, fiind viu sau mort la dispoziţia stăpânului său. Ce e drept, Codul insista asupra ceremoniei funebre, unul dintre cele mai înduioşătoare lucruri din câte se pot vedea.

Poate nici după angajare n'ar fi înţeles maşinaţiile Braei, dacă timonierul bătrân, gălăţean de fel, n'ar fi rânjit, văzându-l cotonogit şi purtat de cei doi Olandezi:

— Te-a cam înfundat, împeliţata, hai? Altădată să te fereşti, camarade. Braia nu dă niciodată pe gratis! Mulţi de pe-aici au semnat la beţie. Căpitanul plăteşte tot rachiul şi ceva pe de-asupra pentru crâşmăriţă.

Hemcea se trezise pe mare atunci când se-aştepta mai puţin, într'o trecere fulgerătoare, instalat cu totul în alte condiţii decât sperase. Departe de a porunci cuiva sau de a da ordine instalat comod într'un tron uriaş, cu o pernă de catifea argintie sub tălpi şi cu numeroşi servitori în fireturi, ca o gardă personală, devenise sclavul asupra căruia şeful de echipaj avea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

drepturi absolute. In primul caz poate n'ar fi văzut în toată goliciunea uleiul, cărbunii şi maşinile ce împingeau cargobotul plin de marfă. Ca simplu marinar şi încă nespecialist, luă contact cu fiecare colţişor şi viaţa pe mare i se păru aşa cum este — adică extrem de grea.

Işi închipuise că va sta plecat peste copastie şi va urmări tăietura vasului în albastrul aprins al mării sau va privi cu mâinile la spate cum gabierii strâng pânzele pe ţapapii, ca nişte maimuţe foarte învăţate, cu mişcări agere. Crezuse că insule cu vegetaţie tropicală, cu palmieri uriaşi şi svelţi veghind fericita existenţă a unei rase de oameni frumoşi, îl vor primi în sânul lor misterios şi va străbate cetăţi îngropate de veacuri sub liane şi întunecimi de-e, cu o ploae de petale nocturne, fosforescente ca scânteile, cerându-se peste comorile ascunse în împărăţia pytonilor. Nimic din toate astea.

Cargobotul, plin de fum când era vânt sau de apă murdară şi îngheţată pe timp de furtună, cutreera porturile Mediteranei, la fel de fremătătoare şi comerciale ca Constanţa, unde banul nu se găsea pe drumuri la îndemâna aventurierilor curajoşi ci trebuia să fi şiret, să te dai peste cap sau să alergi mult ca să-l dobândeşti. Oraşele africane erau urât mirositoare, sărace, pline de cerşetori şi bântuite de ciumă sau de rifanii lui Abd el Krim.

Dormea cu încă doi camarazi într'o chiţimie dela pravă, supusă tuturor abordajelor şi nici nu 'nchidea bine ochii, că era trezit pentru cartul următor. Când valurile măturau puntea, ferăstruica rotundă se închidea ermetic, iar când soarele bătea cu putere, mirosul ancorei pline de mâl şi insecte otrăvitoare, din imediata vecinătate îi făceau să prefere mai departe aerul stătut.

Pe furtuni, mai ales în apele Mării Negre, pompau ore întregi să scoată apa ambarcată din pricina mărfurilor grele. Obosiţi de veghe, sunţind că muşchii le

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

plesnesc de efortul neomenesc, își petreceau cele trei, patru ore libere lângă coșul mașinii, uscându-și hainele, căutând un loc uscat și mai cald, unde să-și desmorțească picioarele înghețate.

I se păru curios la început că marinarii, în care văzuse niște eroi descoperitori de pământuri necunoscute primesc exact cu aceeaș indiferență sau batjocură ca tovarășii, exaltările-i aventuroase. Cu timpul simțind pe propria-i spinare riscurile unei astfel de întreprinderi, mai încetă cu laudele pentru viața de explorator. Ba pe nisimțite, ajunse la convingerea că traiul din port este de preferat, căci acolo și nu pe mare se dau adevăratele lovituri care te fac cunoscut și influient. Idolii camarazilor — adică cei mai invidiați muritori — nu erau Cristofor Columb sau Scott, căpitanul pierit între ghețurile mării antartice, ci Hvaja al Wasiti din Constanța și Marcu, barmanul din gura portului.

Tot atât de adevărat e că Hemeea se născuse cu dorința pribegirii pe căi fără pulbere. Niciodată nu-și uită meseria. Chiar mai târziu, debarcat, se considera marinar și-și afișa cu mândrie gradul de căpitan, trecând peste deziluziile suferite în lunga campanie și peste noile gânduri mai puțin idealiste. În clipele de tristețe sau de voioșie, de neagră mizerie sau de câștiguri împlinite, regăsea prietena de totdeauna, liniștită sau plină de clocot vulcanic. Își spunea — peste mulți ani — patron de bar, sau chiar căpitan, dar cei ce-l cunoșteau mai îndeaproape, mai ales vechii camarazi, îl numeau *cambuzierul*, după adevărata sa funcție pe vas, de visător și împărat al mării.

Căpitanul olandez îl învesti cu această batjocură, observând plin de turbare că Hemeea e bun doar să mediteze sau să umble fără rost printre scote, cu capul în nori, exact ca un strigoi pe care nu-l poți prinde, oricât te-ai sili să-l pui la treabă. Deși imaginația noului venit trebuia să îngenuncheze în fața tiraniei realității, totuși neîndemânarea sa la manevre rămânea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

proverbială, servind cu model de rea voință, când — în realitate — nu era vorba de cât de nepotrivire. În schimb, pe cât părea de voinic și mai ales de mândru — latură ce i se accentua mult în marină — pe atât se trăgea înapoi în fața primejdiei, se făcea că nu bagă în seamă locurile unde-ar fi putut să-și rişte pielea.

Când îl numi cambuzier — o slujbă care nu prea cerea calități marinărești — căpitanul îi rupse în față toate poliţele, spumegând de furie și înjurând crunt femeia care-l găsise tocmai pe el să-și plaseze mamelucul. Hemeea fu însărcinat cu grija magaziei — a cambuzei — de unde distribuia cantităţile zilnice de hrană, îmbrăcămintea, raţia de rachiu, etc. mergând și după cumpărături alături de căpitan. Cobora în porturi străine în tunica-i nouă de marinar, urmând respectuos, la câțiva paşi, şeful cu două rânduri de nasturi lucitori pe burta-i ca un calup de Olanda și în clipele acelea, nimeni nu era mai mândru ca el, nu privea mai de sus mărunţii locuitori, care-și vedeau de treabă. Clipele acestea răscumpărau toate necazurile. Îi plăcea să facă mare caz prin taverne de chestiunile vitale marinărești, cu toate că mulți se mirau pe față de lipsa oricărui grad pentru o vârstă nu tocmai primăvăratecă.

Viața pe apă îi mări peste măsură simțul onoarei, cerând să fie respectat în numele țării pe care o reprezenta, considerându-se un soldat destoinic ce luptă cu furia mării și cu submarinele inamicilor imaginari. Lucruri pe care altădată le-ar fi trecut ușor cu vederea, îl izbeau acum și un gest, un cuvânt îl făceau să ceară socoteală. Deprinsese să vorbească cu voce tare, puțin răguşită, așa cum observase la vechii marinari și vârsta îl ajută. Până și în mișcări deprinsese oarecare încetineală calculată și plină de demnitate, de pildă felul cum ridica paharul de rom sau mergea clătinându-se.

În aceeaș măsură i se desvoltă și simțul camaraderiei, de neînchipuit să lipsească la astfel de oameni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mor1933-1947

In numele înfrăţirii ce leagă pe toţi marinarii din Mediterana, Hemcea îşi cheltuia ultimul ban cu indivizi complect străini sau cunoscuţi în fugă cu ani în urmă. Aceştia îl măguleau şi-i băteau în strună, conştiinţând să facă parte din expediţii primejdioase, pe care cambuzierul şi le reamintea când vocea-i devenea nesigură şi ochii tulburi — până-l vedeau sub masă şi apoi îşi băteau joc pe limba lor sau îi scotoceau buzunarele. Treaz, rareori mai amintea de ambiţiile trecute, rămase ca o zădărnicie a tinereţii.

Numai când cargobotul făcea escală în Constanţa, pentru a încărca grâu şi cherestea, rămânea pe bord Nu i-ar fi venit la îndemână să se întâlnească cu vechii prieteni, tomitanii care-l aşteptau ca un cuceritor, sau ca Braia, de frică să nu-i ceară bani pentru întreţinerea Cristinei.

Doi ani trecură uşor şi Hemcea se mai angajă pe alte vapoare. Înainta în vârstă, colindând singur, fără rost, apele furioase sau liniştite ale Mediteranei. In timpul liber juca cărţi, se cârpea singur sau petrecea cu femeile în cartierele deochiate. Câteodată i-ar fi venit să scrie, dar cum era un om ce nu prea se uita în urmă, abandonă repede gândul de a relua legături trecute.

Poate şi-ar fi terminat viaţa pe mare şi-ar fi îmbătrânit sărac în cine ştie ce port levantin, când, cinsprezece ani dela îmbarcare, o întâmplare fericită îl puse în faţa vechilor cunoştinţe.

Cargobotul ancorase la dana B din Constanţa şi elevatoarele trezite de un huruit infernal, îşi întindeau încet capetele, pentru a ridica lăzi şi butoaie. Hemcea îşi aruncă ochii peste pământul patriei şi revăzu cu oarecare strângere de inimă, ţărmul înalt, prăpăstios, în care zăpezile lăsaseră falduri mai umede, de culoarea ruginei, nisipul lat şi sclipitor, digul Carol I, înfipt ca o săgeată în larg, în sfârşit Tomisul. Se desprimăvăra şi din stepă venea o adiere reavănă de ierburi crude şi de pământ jilav. Animaţia cartie-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rului de sus, înghesuită atâtea luni în cafenele și bitouri, se revărsase din nou pe străzi. Se zăreau printre case oameni mărunți forfotind în aerul proaspăt, culorile lor vii de lână văpsită, coșurile grele și furnicarul negru de pe strada Traian, la intrarea cea mare a portului.

Se pregătea să coboare întristat în cabină, când un sgomot neobișnuit de voci ce se tocmeau cu grăniceriul de lângă scară, îl făcu să aștepte câteva clipe, cu urechile ciulite. Se petrecea ceva de bună seamă, căci grăniceriul strigă un marinar și hârmălaia se stinse, într'un murmur de satisfacție. Acum hamalii începuseră să urce pe ponton, un lung șir sdrențăroși, cu chipurile ascunse de saci plini de praf, ca o procesiune liniștită, înălbită de pulberea grâului.

Hemcea se strecură după ei până în dreptul unei șalupe de salvare, și scoțându-și șapca privi în jos, cu părul rar fluturat de vânt. Câțiva tomitani, printre care și un personaj strălucit îmbrăcat, ascunși dela mijloc în sus de loitrele unui camion uriaș, vorbeau foarte aprins cu șeful echipajului și parlamentau cu brațele, după obiceiul local, nedându crezare spuselor acestuia. Poate ar fi renunțat în cele din urmă, dar camionul o luă din loc la pocnetul magic al unui bici nevăzut. O femeie rotundă se desprinse din grup și începu să alerge spre partea unde era Hemcea, strigând din toată inima și fluturând brațul ca un stindard spre prietenii nelămuriți încă.

Cambuzierul rămase cu gura căscată, muncindu-și șapca, buimăcit în fața acestei femei grase, rubiconde, atât de grăbită în a-l revedea și care semăna ca două picături de apă cu Braia, mama adoptivă a Cristinei, cea care-l vânduse la repezeală cu ani în urmă.

Până să-și vină în fire și să se retragă de-a'ndăratelea în cabină, ceilalți îl descoperiră și năvăliră cu toții pe punte, împresurându-l. Vechii prieteni arătau aidoma cu în toamna primului lui drum pe mare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://revistatransilvaniara.ro/mdrr1933-1947

E adevărat că Hvaja al Wasiri, care veni primul să-i ureze bun venit şi rosti o mică cuvântare ocazională, liniştind mirarea cambuzierului şi dându-i de înţeles că el şi nu altul a pregătit primirea triumfală — se cam îngrăşase, îşi lărgise eşarfa de mătase şi-şi sprijinea trupul într'un şarpe înţelept de abanos, cu pupile de rubine. Timpul îi nimicise barba şi sprincenele, fără să-i tulbure limpezimea ochilor orientali. De asemenea, Marcu arăta mult mai acrit de viaţă, mai strâns de povara avarităţici, de nopţile nedormite şi de soarta neprielnică. Înfăţişarea unui om gata să se desprindă găunos de pe arborele vieţii. Numai Terzi rămăsese voinic, ca un uriaş al cavernelor şi bocănea împrejur plin de veselie cu piciorul de lemn, împiedicându-se de straiuri şi bătând cu pumnul încântat în duşumeaua punţii.

Aceşti oameni nu-i arătase pe vremuri pic de consideraţie, dar Hemcea nu era răzbunător şi îşi închipui că primirea călduroasă se datoreşte noii sale poziţii sociale. Generos, îi iertă.

Vasi tuşi încetişor ca să pună capăt efuziunilor prosteşti ale lui Terzi, beat de fericire, şi dupăce trecu repede peste privirile întrebătoare şi cârcotaşe ale lui Marcu — nedumerit de întâmpinarea fostului vagabond, actualmente biet marinar, întrebându-se cu ce îi este datoare asociaţia tomitană — zise cu glasul încărcat de bunăvoinţă:

— Vechii prieteni vor fi fericiţi să te primească în sânul lor şi să-ţi facă cât mai plăcută şederea pe uscat. Dela primii paşi ţi-am pregătit un dar...

Aici zâmbi privind cu înţeles spre Braia şi arătând cu bastonul spre ieşire, şopti mângâios:

— Nu vrei s'o vezi pe Cristina?

Hemcea se sprijini de balustradă. Vălmăşagul evenimentelor îl copleşea, se revărsau ca un torent împingându-l spre meandre străine, nesigure. Cât era de nehotărît în privinţa destinului său pământesc! Lumina curată, primăvăratecă i se păru prea tare şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

închise ochii, făcându-se cu-şi trece mâneca ameţei peste frunte. O adevărată încercătură! Fiinţa lui străină ca un vlăstar uscat, înăbuşit de coroana bogată a trunchiului îl aştepta poate la câţiva paşi şi — destul de mare — i-l va face răspunzător de viaţa ei. Remuşcarea vagă şi incomodul instinct al paternităţii îl încolţeau.

— Mi-o fi semănând? se strâmbă, încercând să glumească.

Îi văzu aşteptând tăcuţi de-alungul scării şi se apropie clătinându-se din obişnuinţă, mirat de chipurile lor atât de vesele. Înţelese că trebue s'o întâlnească singur. Vasi îl conduse de braţ până pe chein şi se întoarse lângă ceilalţi, urmărindu-l din ochi.

Hamalii începură să glumească, răsbunându-se pe vaporeanul care le strica-e ştirul şi se îndrepta spre o tâmără ce contempla îngândurată seninul şi depărtarea mării. Dintr'o privire, îi zărise silueta delicată şi avu o tresărire regăsindu-i părul auriu, în care se jucau razele soarelui lipsit de putere. Se apropie încet şi o clipă rămase fără suflare, întrebându-se ce impresie-i va face chipul lui plin de riduri şi umflături — îmbătrânit înainte de vreme — în care suferinţele nopţilor de furtuna şi apa sărată îşi întipăriseră adânc urmele.

Până la urmă mândria-i de marinar învinse şi îndreptându-şi umerii, o strigă căutând să-şi înăbuşe stropul de suferinţă:

— Cristino!

Fata ezită câteva clipe şi se uită la tatăl ei, care-o examina plin de admiraţie, apoi se apropie de el şi-i întinse fruntea feciorelnică. Marea era liniştită, niciun nor nu umbrea cerul, dar Cristina era mai albă ca zăpada grotelor din Tirizis, iar pletele sale şerpuiau ca arămia ceaţă a amurgului, când urmele soarelui stins joacă printre stânci.

Hemcea tresări de bucurie, apropiindu-şi ochii mari, visători ce păreau cufundaţi pe veşnicie într'un cer adânc. Avea ochii tatălui ei, fără buzele-i senzuale şi cuceritoare: moştenise gura rece a Glicheriei, ceeace

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramnicuvalcea.ro/mdrr1933-1947

mărea impresia de nesfârșită grație și de tristețe neînțeleasă.

Când mergea, părea că plutește și trupu-i de fetișcană, cu umerii înguști și mâinile diafane ca niște lujere, toată ființa-i arăta o adâncă încredere în viață, însoțită de o deslegare divină.

Se îmbrățișară și tăcură încurcați. Hemcea se gândea, după emoția primei clipe, că va trebui să se ocupe de soarta ei, din moment ce-l sguduise atât. Dacă i-ar fi mărturisit toate amărăciunile, ar fi apropiat-o și împreună ar fi găsit alt înțeles vieții. Dar sguduirea trecuse și ca pe o mare unde plutesc după furtună resturi mărunte, tot astfel în suflet nu-i rămase decât un fel de vanitate pentru înfățișarea-i minunată. O luă de mână și-o duse spre grupul coborît de pe cargobot, ca un consiliu de miniștri, gata să-i primească ultimele dispoziții.

Braia păși înainte și-l invită cu glasul dulce să tragă la Castel, căutând să-i descopere pe chip urmele sentimentelor de care era cuprins. Persanul o avertizase în ultimul moment că va ieși înaintea cambuzierului, dorind să reia legăturile de prietenie și nu-i fu greu să ghicească atacul direct prin care spera să-i răpească pe Cristina, după ce tot el i-o servise peșcheș. Mai încercase o manevră cu „Amicele tinerelor fete", fără rezultat. Prin scrisoarea trimisă cu un pescar în Lazul se punea la adăpost de orice bănuială și, pentru a preîntâmpina o catastrofă. Braei nu-i mai rămase decât să vină cu fata în port, fără a aștepta ca Hemcea, în urma intrigilor sau dragostei părintești reînviată în singuraticele călătorii, să-și revendice pe Cristina, minoră încă.

Fata cambuzierului întări cu glas slab invitația, când Vasi interveni pe neașteptate și spuse că va sta cu tatăl ei cât va dori, însă deocamdată problemele de mare urgență îl leagă de prietenul nou venit. Pe Hemcea îl mirâ tonul oficial. Vasi trecu Braei sacul marinăresc, îi plăti darnic trăsura până la prundișul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de sub pini, își luă rămas bun dela Marcu, făcându-se că n'aude supărarea cu privire la barul lăsat singur și pentrucă Terzi nu înțelegea să plece cu toate aluziile, îi spuse verde că are de discutat cu Hemeea o chestiune personală și că în mod sigur nu este vorba de angajamente, privind comunitatea. Marcu îl mustruluise bine, învățându-l să raporteze ce putea prinde din vorbele asociatului de comerț în care nu se mai încredea. După aparențe, relațiile dintre ei se încordaseră între timp, căci frizerul șchiop plecă înjurând, fără rămas bun, plin de necaz pe prefăcutul ce-l adusese aproape cu forța în port, ca să-l alunge ca pe un netrebnic.

Rămași singuri, cei doi ieșiră din port pe lângă distrugătoarele de război, traversară Tomisul plin de strigătele vânzătorilor și copiilor, ca un ecou al larmei de pe cheiuri și în sfârșit respirară liniștiți, de-alungul falezei Genoveze, la capătul căreia străjuia farul vechiu ridicat de colonia negustorilor liguri, împânzit de un mușchi mărunt „des și orb pe veșnicie. Fiind dimineață, ofițerii și liceeni nu ieșiseră la promenada obișnuită în acest loc, așa că cei doi se plimbară tacticoși de-a-lungul balustradei albe, ca doi bărbați ce au de pus la cale lucruri foarte importante, trecând cu nepăsare peste peluza lată unde fire luminoase de iarbă împungeau culcușul de cetină al primăverei; lemnul căinesc ca și tufele de smochini își purtau uscați mugurii grei de viață și pini înalți, aici ca și la Omurgea, ca și la Aegisus pe fâșia de pământ între ghiolul Siut și mare.

Jos, lângă digul cel mic, unde pescarii aduceau vânatul pentru hale, două bărci albe, curate, ca niște goeland, așteptau vizitatori străini.

Din vorbă în vorbă, Persanul îi aruncă în treacăt că Braia e în realitate o femeie vicleană. „O crește pe Cristina cu scopul de a câștiga bani, n'are suflet" zise. Îi făcu un portret cum nu se poate mai sumbru, biciuind moravurile și trecutul traficantei, ale băr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

banului ei și ale tuturor camoșiștilor cu care lucra. Îi dădu să înțeleagă că n'ar ezita s'o vândă pe Cristina „pentru un șirag de mărgele de sticlă", căci în ciuda aparenței cuviincioase, Braia, era nu se poate mai desfrânată și mai dornică de străluciri. Un bărbat pe care toată lumea îl respectă și se află înălțat prin înțelepciune și vârstă, mai are dreptul la un șal de șahmară; dar o femeie lipsită de simț artistic, fără o preocupare nobilă, ce scuză poate aduce pentru poftele-i nesățioase?

Observă că Hemeea în loc să-l aprobe, temându-se de tânăra ce i-ar fi căzut în spinare, răspundea evaziv la destăinuiri. Mai auzi e defăimătoarele svonuri, își astupase urechile, se încredințase pe propria-i piele că sunt adevărate și, totuși, vârsta îl deprinsese cu atâta tact, încât să se ferească de a schimba soarta semenilor. Persanul încercă un nou atac.

Începu prin a-i aduce elogii. De când l-a văzut, el Ivaja al Wasiti și-a dat seama că are deafface cu un om îndrăzneț, mult mai capabil și întreprinzător, ca ei toți la un loc, ținut de-oparte din pricina invidiei și răutății oamenilor. Cum că l-a fi împrumutat bucuros pe timpul când actualul căpitan (rosti titulatura cu vădit respect) era strâmtorat. Ba i-ar fi procurat și capital, dacă mâinile nu i-ar fi fost legate de cei doi asociați — care numai din buze-i sunt prieteni, o știe bine — amenințându-l cu excluderea din concern dacă-i dă vreun ajutor vagabondului și aruncând pe capul bietului năpăstuit înjurături înfiorătoare, pe care numai înalta considerație față de Hemeea, îl oprește să le repete.

Aici vorbi mai pe larg, cu digresiuni filosofice, despre conștiința asemănătoare unui vierme — ce-l golise de tot pe dinăuntru de-a-lungul celor cinsprezece ani, îndemnându-l cu orice chip să-și recunoască păcatul și să repare greșeala făcută odinioară.

Într'un cuvânt, avea nevoie de un asociat puternic și demn, care să nu-i strice afacerea prin avara lipsă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1933-1947

de demnitate a lui Marcu sau prin prostie ca Terzi, de un om energic, activ, un marinar care să umble încoace și încolo.

Și oprindu-l de braț, cu un gest de familiaritate, își puse palma la gură:

— Mi-ar trebui un asociat în permanență, înțelegi? Nimic mai ușor decât să ascunzi printre saci în magazia ta uriașe, cutii mici de afion. În oraș, pierd, se vinde la preț de nimic. Dacă le duci însă la o adresă, pe care-o am însemnată în scrisoarea asta, am putea lua de trei și patru ori mai mult ,ceeace se ridică la cincizeci de mii. Ce căști ochii parcă n'ai mai fi auzit de afion? Nu ești cambuzier de ieri de alaltăieri, nici eu nu sunt la începutul meseriei. Am lucrat destul cu vaporenii și m'am gândit că ești cel mai de încredere. Crezi că aș putea trăi cu timichelele mele? Cerul mi-e martor că aș muri mai degrabă din astfel de câștig.

Homeca feri privirile în care Persanul aștepta un consimțământ imediat. Teama îi întrecea dorința de câștig. Nu-și amintea să fi disprețuit aurul dintr'o de spectrul Vamei; începea să regrete debarcarea în tr'un beciu-locuință pe strada Diana. Se învoi cu jumătate de gură, gândindu-se la neliniștea celui urmărit de spectrul Vamei; începea să regrete debarcarea în Constanța. Voioșia dela venire pieri ca un fum. Când sîrnți în palmă cutiuța rece, metalică, ridică ochii încărcați de presimțiri rele și-o învârti încurcat, fără a se hotărî s'o strecoare în buzunar:

— Eu... domnule Vasi... vezi bine că o iau... Dacă n'o să te pot servi, nu-i din vina mea.

— Sunt sigur că în mare n'o s'o arunci. Și să nu suflu un cuvânt cât rămâi în Constanța, mai ales Braci. Fa și cu Marcu o să încerce să te tragă de limbă.

Nu răspunsese ezitării lui și lucrul acesta n'avu darul să-l liniștească, dimpotrivă. Toată seara cutia îi stătu ca un fier roșu în sân, unde-o ascunsese, totuși în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

minte începu să i se strecoare din nou credința că soarta îl alesese dintre camarazii de pe cargobot, oameni necăjiți, fără viitor.

După prima revedere, uită din nou de Cristina, dormic să se îmbarce și să vadă hașișul la loc sigur. Braia n'avea decât să se bucure, dându-și seama că deocamdată cambuzierului nici prin gând nu-i trecea s'o ia din Castel.

Fu o jucărie să ascundă cutia și s'o predea la destinație, într'un bazar murdar din Sfax, ținut de un Arab. Negustorul îi dădu răspuns și un pachețel pentru prietenul de afaceri, la care Hemeca și-avu comisionul său.

Beneficiul primului drum fu de zece lire sterline, aproape zece mii de lei, dar odată cu mărirea cantității, navlul clandestin deveni tot mai respectabil. Hemeca începu să cunoască misterele traficului internațional și Vasi îl puse în legătură cu prietenii vameși și grănicerі. I se dădea ora, cineva îl întâlnea pe plaja pustie, când se'ntorcea dela Braia, unde trăgea cele două, trei zile de escală și trecea necontrolat până în cabină.

Fără să simtă, strânse în câțiva ani la Vasi, cu chitanțe în regulă o sumă serioasă de bani, o avere întreagă.

Vechea dorință de cucerire îi reveni, crezând din nou că numai anumiți oameni pot descoperi taina îmbogățirii, poarta pe unde se pătrunde în țara Aurului. Nu mai visa comori căzute din cer, nici expediții vitejești. Dar în lumea comerțului își păstra idealismul înăscut și nu-și lepădă niciodată uniforma.

Cum am mai spus, noua preocupare nu-l făcu să uite că este marinar. De când avea bani, familiaritatea-i camaraderească devenise mai violentă și mai supărătoare. Se credea foarte capabil, deși contribuise prea puțin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

la economiile din bazar şi căpătase acea încredere oarbă în destin, comună celor slabi, ce cred că pe orice-ar pune mâna se preface în aur.

Nehotărîrea primului transport de stupefiante dispăru. I se aprinse din nou optimismul crudei tinereţi, reţinut — se înţelege — sub înfăţişarea unui om de vârsta şi cu trecutul său.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

III

In ziua în care Hemeca se îmbarcă fără voie, pentru prima dată în viață, Cristina rămâne la mal și-i făcuse semn cu batista, cum o îndemnase Braia, privindu-i mișcările tinerești și voioase, însuflețite de nădejdi. Taică-său îi răspundea surâzător, sigur de izbânda apropiată și de înțelegerea ce-i va permite s'ajungă în ținuturile tropicale, sprijinindu-se cu toată greutatea de parmalâcul șubred să nu-l arunce vântul în apă. Valurile erau atât de mari, că farul Carol I de-abea mai ridica cupola dintre vârtejuri, dispărând repede în ninsoarea albă a stropilor; căderi uriașe se țeseau peste diguri, inundând magaziile militare și șantierele Marinei Regale, adăpostite după platoșa înghețată din Nord, unde crivățul sfârtecă un puhoi de ape și sloiuri. Ghiața poznea cu sgomot de tunet izbindu-se de bolovani, se îndesa scrâșnind, căuta să treacă peste stăvilarul țeapăn al portului.

Presimțind primejdia, vasele fremătau greoaie, nu-și găseau locul. Cargobotul olandez pe care urcase Hemcea împungea spre cheiu îndopat de mărfuri, se legăna cu spinarea mânjită de uleiu, făcând să trosnească parâmele groase sau se afunda cu toată pupa între sloiuri, cu un plescăit sforăitor, ostenit. Plevușca nu îndura furtuna și multe caicuri de pescuit, pachebouri de cursă apropiată, vedete, se grăbeau să se depărteze de țărm de teama abordajelor, lăsând în urmă șuere pătrunzătoare de sirene și trombe smulse de vânt și târîte orbește peste cheiuri. Pe cerul de plumb se profila un joc drăcesc de sarturi înegrite, de grui și de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

catarge ce tremurau se încrucişau în zarea nefiinţată şi topaiau, străpungând limpeziile negre de nori cu nişte pavilioane.

În jadul acesta lucrul nu încetase. O ciocadă de boi ialomiţeni — rumegătoare uriaşe, cu coarnele lungi şi vinete — era ridicată pe un cargo grecesc din Kandia şi bietele vite răgeau urcate la mai mulţi metri cu o simplă cingătoare de pâslă, tremurau pline de vorni de-asupra valurilor, aşteptând să fie coborîte pe platforma cu coceni jilavi şi boi înspăimântaţi de clătinăturile neobişnuite.

Un fluierat mai ascuţit anunţă două pilotine, care-şi făcură apariţia în mare grabă, spintecând ghiaţa şi îndreptându-se în largul portului pentru a remorca la adăpost un vas străin de mai multe mii de tone, anunţat prin T. F. F.

Cristina nu mai putu răbda. Vălmăşagul cununilor înalte ce ţâşneau furioase din toate crăpăturile — pretutindeni unde piatra şi carapacea zăpezii sgrunţuroase de sare încerca să îmblânzească Marea Neagră — mugetul vitelor, sirenele ameninţătoare ale monştrilor de oţel, o făcea să dorească întoarcerea grabnică la Castel, cu toată importanţa clipei.

Hemeca fusese luat în primire de doi Olandezi voinici în mantăi ceruite şi condus spre cabine. Părea că vaporul se pregăteşte de plecare, căci coşurile începură să fumege, elicea scoase hurueturi surde, gâtuite de valuri. Marinari numeroşi forfoteau dela un capăt la altul al punţii, se adunau în grupuri, trăgând cu nădejde de garline şi executau cu mişcări repezi comenzile unui locotenent încruntat. Curând, o echipă dela S. M. R., cu insigna metalică pe şapcă, se apropie în pas alergător de babana cheiului şi ridicând parima groasă îi dădu drumul în apă, exact în clipa apariţiei ancorelor, când mâlul de pe undiţele enorme, şiroi pe etrava înroşită de miniu. De-abea când Braia îi spuse că în vaporul ce se depărta pe nesimţite se află taicăsău „care a plecat după aventuri aşa cum dorise" şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

că nu-l va revedea până la prima escală, înțelese că rătăcitorul va fi purtat departe de ea, dincolo de zarea plumburie și frământată a mării. O părere de rău neînțeleasă ca tot cerul tulbure îi strânse inima și lacrămi de suferință îi apărură în ochi. Nu-l iubea, pentrucă nici Glicheria veșnic ocupată cu tainul argaților, nici Hemcea nu-i arătaseră niciodată atâta grije ca s'o deprindă cu afecțiunea. De cel plecat o lega doar o afinitate naturală, instinctivă, născută între ființe carę au stat mult împreună și au fost supuse acelorași înfrângeri, acelorași speranțe. Era prea mică să-i înțeleagă nenorocirile și decăderea, să-l condamne sau să-l aprobe; nu-și amintea decât suferința zilelor petrecute prin magazii, când dormise pe pieptul vagabondului și cuvintele de mânie sau de fericiri întrezărite îi făcuseră o impresie adâncă.

Maturizată, deprinsă să sufere în tăcere, nu isbucni în suspine cum ar fi făcut orice fetiță, ci își flutura batista după sfatul Braei. Între timp cargobotul se micșoră și valurile tot mai înalte ale larguiui, descătușate de sloiurile capcanei de piatră, îl ascunseră privirilor. Crestele ce veneau spre ea hohotind, gata s'o sdrobească cu bolovanii albi și sgronțuroși, i se părură mai amenințătoare și clănțănitul elevatoarelor, ridicând pe vasul din Kandia hoii, spânzurați cu pântecul murdar de paie și noroi, îi făcură rău. Fierăria intona prin mugetele furtunii o melodie nespus de tânguitoare.

Multă vreme după despărțire, vapoarele nu-i pricinuiră vreo emoție deosebită, dar șuerul prelung și trist al trenurilor ce se'ndreptau spre port prin catierul VII, grohăitul înfundat al geamandurei și sirenele remorcherelor de pilotaj, când ajungeau în dreptul Castelului ,îi desgropau în suflet o durere neînțeleasă, făcând-o să plângă. Atunci se gândea nu la Hemcea, ci la faptul că e singură pe lume și fugea în poalele Braei, îngrozită de viitor și de taina pustiului nețărmurit de ape.

Când cargobotul olandez nu se mai văzu, începu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcri1933-1947

nă smucească de mâna Braei. Ar fi dorit să părăsească portul murdar şi neprietenos, unde rătăciseră toată vara după adăpost şi unde nenorocirile se ţinuseră lanţ.

Femeia se plecă spre ea, strigând ca să răsbească tunetul mării:

— Ai rămas singură pe lume, sufletul meu! Să nu-ţi pară rău căci îţi voiu fi ca o a doua mamă.

Apoi o luară la drum şi după ce se lăsară cercetate în ghereta grănicerilor, urcară în Tomis; nu puteau merge pe la poalele falezei, căci valurile încăseră într'o dantelă de spumă, prundişul îngust de sub pini.

In cartierul petrecerilor, toată forfota şi mărfurile aprinse de soarele verii, dispăruseră în fundul prăvăliilor scunde şi înfundăturile strâmbe, nătărnate de vânt, inspirau o tristeţe negrăită. Aerul era mai uscat, dar mai rece şi curat, fără să convingă pe tomitani — sub cerul gol toată vara — să părăsească chiţimiile călduroase şi prost luminate. Cafenelele erau pline de o lume mereu activă, mereu în fierbere, hamali cu tacâmurile în mână şi mateloţi liniştiţi cu şepci îmblănite, precum şi grupuri strânse de negustori, negociind afaceri pe şoptite.

Braia coborî patru trepte într'un subsol de piatră şi Cristina se trezi într'o sală largă, frumos pavoazată cu drapele şi pavilioane marinăreşti, cu ghirlânzi de foiţă colorată agăţate de tavan; un pian negru cu coadă, se odihnea într'un colţ lângă o tobă pântecoasă şi cutia sfrijită a unei viori.

Salonul aparţinea unui domn scund şi chel, foarte pomădat şi era închiriat pentru seratele de Duminecă seara. Domnul păru cam surprins de vizita neaşteptată:

— Lume nouă, lume nouă, făcu el cu un surâs larg. Nu trebuia să te deranjezi, madam Braia. Mâine veneam neapărat la Castel cum am vorbit.

— Am avut treabă în port, explică pe scurt femeia, căci hotărîse s'o termine cu domnul pomădat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Stăpânul salonului o sprobă din cap, clipi cu înțeles și dispărând pentru câteva clipe, se întoarse cu un teanc de bancnote.

— O sută? întrebă Braia, adăpostindu-i în sân cu o înțeleaptă de necrezut.

— De unde! Niște canalii! Patruzeci, fără chiria mea. Acolo ai exact treizeci.

— Nu-mi convine să lucrez în condițiile astea, se încruntă Braia mergând spre ușe. Dacă nu înțeleg să trîncată cât au convenit, să nu mai aibă obraz să ceară.

— Cred că eu...

— Nimeni nu se leagă de partea dumitale. Ai avut și d-ta cheltuieli cu întreținerea. Las' că o învățătură de minte nu strică, să deschidem ochii altădată. Dacă știam — făcu încîndată — de mult le trimeteam la Tripoli, la alde Brusalis. Ăia plătesc cinstit, nu profită că au fetele în mână.

Înnodă șalul la gâtul Cristinei și ieșiră din nou în vântul de-afară. Crivățul sufla cu mai multă furie ca în port, țipând printre maidane și balcoanele strâmbe. Merseră pe șoseaua asfaltată a cartierului Vii, ocoliră valea secată a Omuzgei, ce știrbea faleza, și străbătură stepa de-a-curmezișul, ajungând din nou la margica înaltă a mării. Poteca mergea pe muche, chiar deasupra prăpastiei cu adâncul sbuciumat de un alaiu de valuri turbate, ce se încălecau scrâșnind și se îmbulzeau lângă dunga de spumă înghețată, ca un tiv jucăuș de dantelă.

În urma lor pinii uriași rămaseră să se frângă până aproape de pământ, bătând aerul cu ramurile descărnate, într'un fâlfâit dureros de crengi uscate și țepi gălbejiți, mai înviorând cerul, gata să se prăbușească'n mare cu tot malul împânzit de rădăcini. În dreapta peste bolovanii înghețați ai stepei, vântul biciuia crud pârtiile căruțelor, părea că se domolește o clipă și urla din nou, trântind la pământ vreun fir de orz sălbatec rămas ici colo, stingher în fața prăpădului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Vântul era nesuferit, le tăia respirația și trebuiră să meargă cu capul în piept, urmărind înlăcrămate pământul gălbui și împietrit din picioare.

Ajunseră în Lazul înțepenite de frig. Printre casele mici, adăpostite după malul care închidea complect vederea mării, vântul se mai domoli; petice de zăpadă rămăseseră nespulberate.

Colibele celor nevoiași erau din stuhul Siutului, ghiolul din nordul Constanței, iar a celor mai înstăriți tot din chirpici ca în Tomis, întărite cu tăblii ruginite găsite prin cimitirul vapoarelor și cu cutii de conserve, tot din port. Se simțea de îndată reaua chiverniseală a locuitorilor, nepriceperea în câștiguri ilegale și lipsa lor de relații. Pescarii nu știau decât să colinde întinsul mării și să vâneze peștele pe care îl jumătățeau cu Statul, prin impozite împovărătoare. Părea că portul își întinde binefacerile numai spre Tomis, lăsând populația din Sud să trăiască cum o putea în dreptul plăjii pustii. Astfel se explică de ce pescarii n'aveau carne conservată, portocale, produse de băcănie, tutun, și erau nevoiți să le cumpere pe prețuri mari dela vecinii lor tomitanii.

Acum Lazului era pustiu, nu se vedea țipenie după gardurile de bolovani fărămicioși. Numai când dădură să coboare poteca dintre coline ce șerpuia pe lângă Castel și se sfârșea în nisipul plăjii, întâlniră o femeie desculță, cu broboada 'n cap, căutând să pătrundă depărtările fumurii ale mării.

— N'au mai venit? întrebă Braia.

Femeia, foarte tânără, întoarse ochii mari, nemișcați și arătă cu degetul un punct nevăzut.

— Acolo s'au dus să scoată talianu dela Capul Midia.

— Șalupa vămii nu v'a dat de veste?

— Ieri a trecut, dădu tânăra din cap, întorcându-se spre învălmășeala de nori deși și de ape înfuriate, negre. — De aseară-i așteptăm.

— Hai, nu-ți mai face grije. Poate au poposit în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Saman, la Lipoveni. Vino să vedem ce spune și nisipul meu.

Dar femeia n'avea chef să încerce viitorul, rămase pe loc, încăpățânată.

— L-am sfătuit să se lase păgubaș, murmură și vorbele i se pierdură neînțelese. E la grea încercare, sînt bine!

O zărire până departe, ca o stană, sfâșiind cerul cu aripele înpietrite ale broboadei. Când Cristina se află din nou în fața metopelor uriașe de marmoră ce se înălțau dintre colinele pleșuve, în mijlocul acestui ținut barbar, nu putu să nu se gândească la Hemeea, și la noua locuință în care urma să trăiască. Dacă n'ar fi fost Braia și hogeacul călduros dinăuntru, mai că ar fi fugit înapoi în Constanța.

Bolțile largi ale Castelului se sprijiniseră pe numeroase coloane, scurte și puternice, ca și terasele circulare în care fuseseră încrustate feluritе scene din mitologia mării, în mozaic italienesc, ridicate ca stăpânul să-și plimbe pașii goi în soarele pontic sau să poată contempla în voe priveliștea sălbatecă a capului Agigea și golful larg la capătul căruia se afla portul de lemn al Englezilor. Ferestrele pe unde pătrundea pacea asfințitului și lumina mării înstelate a nopților de vară, fuseseră încadrate de pilaștrii măcinați, ornați cu vrejuri de viță, sub triunghiularele frontoane grecești, cu acroterii simple de palmete. Capete de meduză pe jumătate fărâmate priveau cu un ochiu furios puterea năvalnică a mării, amfore înalte, cărămizii, din epoca imperială romană, crăpaseră în suporturi de fier ruginit, iar o aloe cu un portic, pavată cu lespezi, rămăsese ca o dâră de moloz și bolovani colțuroși.

In dreapta și în stânga porții, erau prinse în zidărie, acoperind aproape toată fațada, două metope grele de marmoră, din mai multe plăci alăturate, știrbite pe alocuri, găsite desigur în apropiere, rămășițe a unei cetăți antice și puse ca ornament în noua cetățuie după obiceiul pământului. Într'una, călărețul trac — simbol.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom1933-1947

al stepelor — își repezea lancea mutilată de secole înspre un mușchiu sălbatec cu colți ascuțiți și răi, încolțit de un câine slăbănog. Aruncat de-a-dreptul pe cal, fără șea sau frâu, Tracul avea un vestmânt sobru, ca și câmpiile sărace ale Scytiei Minor, o tunică încinsă la mijloc și o mantie fluturând în vânt. Într'un colț, obișnuitul semn al pomului cu un șarpe încolăcit pe trunchiu și o Cibelă, tronând între doi lei.

Al doilea basorelief, inspirat din cultul maritim al lui Mithra, reprezenta pe zeul frigian îngenunchind taurul, strângându-i cu o mână nările băloase, iar cu cealaltă izbindu-l cu sete în grumaz. Câinele, tovarăș credincios lui Mithra se repede din întuneric să lingă picăturile calde de sânge, în timp ce doi dadophori cu torțe, veghează nemișcați scena mistică. Într'un colț, aproape tocit de umezeală, un corb, crainicul soarelui apus, aduce ordinul de jertfă.

Intregul Castel era căzut în ruină, mortarul mâncat ca de lepră; pietrele se rotunjeau roase de vânturi, înverzite de mușchi și de jilăveală. In interior bolțile greoae și umede, înegrite de funrul petrecerilor și rugilor pioase, se prăbușeau pe pandantivii șubrezi, trăgând spre pământ părți întregi de zidărie și stârnind sălbăticiunile oarbe. Numai camera Braei rămânea întreagă și o încăpere mică, tocmai sus, aproape de acoperișul putred, închiriată vara marinarilor în trecere sau diverșilor tipi suspecți, cu care avea legături de afaceri.

Ospătăria o ținea doar pentru oamenii ce se înapoiau rebegiți de pe mare, își trăgeau lotcile la adăpost și poposeau din drum să bea un ceai cald și să mai schimbe o vorbă, după ceasurile de muncă încordată, cu ochii mereu la mângâierea primejdioasă a valurilor. O considerau pe Braia ca de-a lor și într'adevăr femeia le făcea multe înlesniri, se cunoștea cu femeile din Lazul și n'ar fi îndemnat cu prețul vieții vreo tinerică din sat să urmeze calea cunoștințelor din Constanța: avea destulă marfă acolo pentru afaceri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mori1933-1947

Cristina îi vedea întorcându-se dela pescuit sleiți de oboseală, cu mâinile cătrănite pline de solzi, cu coșuri și năvoade lucind de umezeală pe umeri. Alții purtau pe braț carmacele mari, ascuțite, de culoarea cositorului, și sacii goliți de nadă, hamsi ori inimă de vacă. Stăteau două, trei ore nepăsători și tăcuți, cu ochii lor blajini, spălăciți ca apa mării, apoi o porneau spre cătun, ridicându-și poverile din sala năruită, mereu întunecată.

Iarna pescarii făceau foc în încăperile pustii îndopate cu nisip și se încălzeau cu tufe de ciorlan și cu rămășițele putrede ale Castelului, pe care le desprindeau din stâncile aurite fără a întreba pe nimeni. Ar fi putut să se adune în Lazul, unde aveau o cafenea, dar preferau să poposească mai aproape de lotci și de spiritele neguroase ale apelor. Le plăcea să audă valurile furioase și să simtă în față vântul puternic și umezeala sărată, strânși în jurul focului, ca lângă un adăpost sigur.

Castelul nu aparținea nimănui. Fusese ridicat, cu mult înainte de a se împrejmui golful cu diguri, în dreptul cătunului de pescari, pe temelia unei cetăți care se bănuește a fi fost a lui Kegen, hanul Pecenegilor, de către unul din boerii Suțu, fie dintr'un simț poetic deosebit, fie de o amărăciune de nevindecat, împlântată statornic de defectele firii omenești sau numai pentru a-și arăta puterea și gloria pământească; moștenitorii socotiseră cuminte să nu restaureze sau să ridice o nouă clădire pe ruinele strămoșului lor și deveniră de fapt stăpânirea Braci.

Cele mai puternice impresii din copilărie, Cristina le primi dela oamenii blajini și domoli în vorbă, tot atât de voinici ca fermierii din Caraomer, mult mai misterioși ca plugarii, căci înfruntau un ținut cu totul necunoscut, și duceau viața neobișnuită pe mare, într'o înțelegere misterioasă ca stăpânii adâncului.

Vara puteau să ducă în Constanța pești din cei buni, guvizi, smaridă gălbejită, lufari, moruni, în schimb

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

iarna coşurile le erau umplute mai mult cu midii negre, pline de mâl şi alge.

Arătau toţi la fel, bărboşi, cam leneşi pe uscat, cu gesturi cumpănite şi spre deosebire de Hemcea — care vorbea foarte mult — de-abea schimbau o vorbă, sorbindu-şi ceaiul în înghiţituri largi, duşi pe gânduri. Plecau săptămâni întregi de-a-lungul litoralului în echipe, se întorceau neobservaţi şi modeşti, ca să împingă din nou carenele lotcilor spre apă, într'o veşnică trecere, încât fetiţa n'ajunsese să cunoască pe vreunul în mod anumit. E adevărat că o pişcau de obraz cu degetele mari când le ducea comanda, că îi dăruiau corăbii crestate cu briceagul, mai mici şi grosolane decât caravella din tavan, dar nu putea lega nicio prietenie statornică şi îi uita până se întorceau din popasurile îndepărtate Midia, Saman, Vadul, pe unde îi purta năstrapurile de morun şi scrumbii.

Pe bogeac se odihnea în niţipul fierbinte ceainicul, cu sursurul lui molcom, şi Cristina le întindea când lichidul fierbinte, când farfurioara cu fărâme de jar să-şi aprindă pipele. Braia avea obiceiu să topească tămâie pe plită şi câteodată încăperea mică îi cam stinghiera, fumul devenea înăbuşitor. Preferau să se îndrepte spre saloanele dărăpănate, unde vântul sufla în voie, şi acolo să facă roată în jurul unui foc mărunt, cu cănile de ceaiu în mână. Cristina se strecura neobservată după ei, strângându-şi broboada, clănţănind de frig; cu o curiozitate care-i învinse până la urmă teama, traversa duşumelele pline de moloz prăbuşit din tavan sau de nisip şi fugea iute prin dreptul crăpăturilor largi. Vedea valurile urinşe deslănţuite de uragan, abătându-se într'un şuvoiu de spumă peste colţii fioroşi ai Agigei şi împroşcând stropii până la poalele Castelului; se rezema de ziduri să n'o doboare vântul ce hohotea în bolţile de jos isbindu-se de coloane şi ştirbituri — şi se ghemuia mică şi neînsemnată la pământ, fără ca pescarii s'o ia în seamă.

De obiceiu tăceau toţi, cu capetele goale răvăşite

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de Crivăț. Starostele bătrân — atamanul — povestea cu voce înceată încălzindu-și mâinile crăpate de sare și privirile celorlalți urmăreau palele de fum, risipindu-se neliniștite în întunecimea podului uriaș. Pescarii pun mare preț pe adevărata prietenie și cei dispăruți din echipă tăesc nu numai în amintirea fraților vii, dar chiar alături, în viață, la toate împrejurările. Discutau adesea de unelte și de dibăcia meșteșugului, sau de împozitele grele și de locul unde să întindă năvoadele spre sfârșitul verii ca să intercepteze migrațiile de morunși, ce înpânzesc coasta nordică, în drumul de iernare dinspre Dunăre. Însă vorba puțină și stingherită se învârtea mai mult în jurul camarazilor dispăruți, pe care simțeau nevoia să-i evoce în clipele de răgaz, să-i însuflețească și să le deseric amănunțit obiceiurile, întregindu-i trăsătură cu trăsătură.

Știau cu toții că sufletele celor nevrednici, prăpădiți pe mare, n'au punte spre Porțile Cerului și deaceea rătăcesc în nopțile furtunoase pe plaja singuratecă; numai umbrele lor se profilează ca niște lilieci cu ghiare pe stâncile golașe și pașii târâtori, răscolesc nisipul și pământul fărămicios, uscat. Cine nu le anzise bocetul și țipetele, împletindu-se cu mugetul furios al mării, care-i vedea scăpați pentru o noapte din sânul ei, cine nu zărise împietrit de groază șirul nesfârșit, șerpuitor, decimat de fulgere, întinzând brațele mâncate de sălbătăciunile fundului — clătinându-se ca în întunecimea veștedă a nisipurilor, unde soarele se bănuește ca o pată îndepărtată și tremurătoare — și implorând pe cei în viață să le mijlocească pacea și locașul de veci?

Și totuși nu se mai săturau să povestească întâlniri nepreveăzute, scene fantastice de o clipă peste care se lăsase cortina neagră a veșniciei, frânturi de vise agitate sau de miragii ce ți-apar când brațele ostenite de împotrivirea cu valurile cad frânte, iar privirea caută un țărm salvator în noianul de ape. Firea lor închisă se lăsa cercetată lângă foc, ca în preajma unei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pete însângerate, chemând la suprafață ființele uitate ale adâncului; comentau cu bogăție de amănunte viața veșnică, curioși în taină dacă sfârșitul îi va alătura strămoșilor de pe uscat sau dacă vor împărtăși soarta spiritelor blestemate, mereu neliniștite.

Toți blajinii se adunau noaptea pe timp de furtună peste stâncile sure ale promontoriului Agigea și cei mai norocoși erau primiți pe corabia profetului Ioana — cel svârlit în mare de furi și purtat nevătămat de un delfin — pentru a se înfățișa în fața Judecății, iar cei rămași rătăceau mai departe, neîmpăcați.

Deși în Lazul rareori se abătea vreun trecător, Cristinei i se părea — ascultând povestirile monotone — că marele Castel este un loc de trecere pentru pescari și umbre laolaltă; vedea cum drumurile li se încrucișează, cum merg împreună, trecând cu capul în piept pe lângă ea, simțea cum îi strâng încetișor degetele când întârzia vara printre buruieni și ruini îngropate.

Pe cât s'ar părea de ciudat pentru vârsta ei, ajunsese să creadă că dispărutii duc acelaș trai ca viețuitorii, numai că cei blestemați rătăcesc pe țărm, fără să poată înainta în larg ca pescarii; în suflet i se strecură credința că e la fel de izolată ca umbrele, sortită să-și poarte singură tristețea sau voioșia, fără ca cineva să stea din drum, pentru a-i arunca un cuvânt bun sau a-i lămuri mărunțele neînțelegeri. Braia pleca descoperi după afaceri și mângâierile sale nu reușeau să-i izgonească simțământul singurătății, care cu vârsta, căzu în apele neguroase ale subconștientului fără a pieri cu totul.

Seara, capul barbarului din nișa înstelată, prindea viață în lumina slabă a candelei de sub iconostas; o priveghea cu dinții umeziți de o lucire verzuie și ochii mari mutilați de timp, o fixau răutăcios, înpiedecând-o să doarmă. Nu-i rămânea decât să-și bage capul în pernă și cu coatele ghemuite lângă trupul nubil, cu umerii strânși de înfrigurare, să simtă de-asupra suflarea fierbinte a duhului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

Cu vremea se împrieteni cu ființele nevăzute lângă care fusese sortită să trăiască — ca tovarășe de nenorociri — le înțelegea și le aștepta semnele ca și neamul pescarilor. Aștepta cu un fel de bucurie ziua Sfântului Nicolae, să vadă trecând spre mormântul de piatră dela Agigea, chiar de-asupra mării, procesiunea de văduve cernite, cinci-șase femei care înaintau în amurg îndurerate cu coroniță nici de sulfină și licăriri de lumânări. Lângă crucea cioplită grosolan și fără nicio inscripție, peste lespedea în care bătea zi și noapte murmurul sau tunetul tot mai porunciților al valurilor, preotul citea rugăciunea morților pe mare, neamintind nimic de Sf. Nicolae — al cărui nume îl șopteau doar pescarii — pentru a nu cădea în erezie. Apropiindu-se pe rând de râpa prăpăstioasă, văduvele aruncau coronițele în adâncul fără sbucium, cuprinse de vraja ciudată, ca dragostea pentru bărbații lor, ce le îndemna să se plece cu fruntea înainte pentru a îscodi lumea necunoscută din poale.

Cristina făcea rugăciuni pentru Hemcea, despre care nu știa precis decă e mort sau numai plecat pe mare.

Ajunse să se înțeleagă cu duhurile ,le vorbea blând când Braia era plecată în Tomis și nu se mai temea de cotloanele întunecate ale Castelului sau de grotele însuflețite de vânt.

Vara aveau și vizite neașteptate, care-i făceau mare plăcere. Fetișcane tinere luptându-se cu un geamantan, apăreau din senin pe uțe și se opreau o clipă să răsufle, încântătoare în tinerețea lor, cu părul sburlit și ochii aprinși. Li se citea pe față îndrăzneala și bucuria luxului apropiat; căzeau pe scaune moarte de osteneală, cu buzele de un roșu aprins și cu părul văpsit în acajou, încârlionțat. Se purtau frumos cu Cristina, îi făceau cozile, în timp ce discutau cu Braia ultimele amănunte ale plecării; o legănau și fata se lăsa alintată, lacomă de toate mărunțișurile, de brățări și fotografii.

Curtezanele nu stăteau decât două, trei ceasuri și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

dacă vaporul ce trebuia să le ia — de obiceiu caiduri nici grecești sau turcești — opreau în dreptul costei puștii, necercetată de grăniceri, coborau însoțite de Braia până pe plaje. Cristina le conducea până la șalupele largi, mirosind a pește, lângă care așteptau trântiți pe nisip marinari murdari și morocănoși. Ceamantanul era aruncat la repezeală, călătoarea se trezea luată pe sus și Braia împingea cu nădejde carena șalupei, despărțindu-se cu un „noroc!" de clientă. Apoi se întorceau amândouă printre coline, în timp ce barca cotea după stânci, într'un loc ce nu putea fi văzut nici de pe acoperișul Căpitănici Portului.

Erau firi veșele, spuneau glume într'o cascadă de râsete argintii, o învățau pe Braia ce să îndrugе amantului neconsolat, dacă le-ar fi căutat după plecare, se jucau cu Cristina, o sărutau, și-i dădeau să pipăie colierele și bijuteriile din sân.

Însă și ele plecau, ce vânturau mereu și nu rămâneau în Castelul uriaș. Singurul prieten statornic, care venea Duminecа, aducându-i bomboane și o sumă de noutăți — nu tocmai pentru un copil — era Terzi. Frizerul prinsese adevărată slăbiciune pentru fetiță și regreta timpurile când Cristina îi învățase ghicitoarea.

Ajungea gâfâind de drumul pe nisip și-și întindea ciotul de lemn, râzând nepăsător cu toată gura; ridicând-o de-asupra capului se făcea că vrea s'o înghită, dar Cristina ajunsese să se obișnuiască cu violența-i inofensivă. Braia nu prea vedea cu ochi buni vizitele duminicale, deoarece frizerul vorbea cu stimă de Hemcea — nu fusese el însuși eroul unor sângeroase lupte navale? — și nu ținea să-i împrospăteze fetei sentimentele filiale. Într'o zi îi înecu ușa în nas; Terzi fu nevoit să se înapoieze kilometri întregi, după ce tropăi o în jurul ruinelor și sbierase de cutremurase stâncile și astfel se termină scurta prietenie.

Cristina îl uita din zi în zi pe taică-său. Când pleca undeva, Braia îi spunea:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Fii liniştită. Ulite îţi leg dua-ua după gât să te ferească de duhuri rele.

Şi-i agăţa propriul ei talisman, o pungulliţă cu cruciuliţa de aramă, ghiară de vultur şi cu grăsime ascată de helgea.

Astfel crescu Cristina în Castelul dela ţărmul mării şi o singură dată ieşi în lumea oraşului — pe care nu-l mai văzuse din ziua plecării lui Hemcea — însă se întoarse repede, căutând să scape de amintirea neplăcutei escapade.

Pentrucă ajunsese aproape de treisprezece ani şi nu ştia carte, Braia o trimise la şcoala din cartierul Anadolchioi, unde veneau şi fetiţe din oraş. Cristina se simţi intimidată de ceata sălbatecă, ce râdea şi se sbenguia pe sub bănci într'un vacarm de ţipete şi plânsete. Învăţată cu oameni în toată firea, lipsită de jocurile şi voioşia firească a tinereţii, rămase dezorientată în faţa năzdrăvăniilor noilor colege. Erau şi câteva din Tomis, care se făcură de îndată remarcate prin şiretenia şi agilitatea lor de maimuţe.

Micile tomitane povestiră acasă de noua colegă inerezută, cu numele lui Hemcea şi părinţii îşi aminţiră de nebunul ce umbla să cucerească lumea. Se interesară din curiozitate de soarta ei şi aflând că stă la Braia, începură să schimbe tot felul de presupuneri. Părerile erau împărţite: unii susţineau că cel dispărut a trăit cu Braia şi i-a făcut fata, alţii că i-ar fi vândut-o pe nimic, înaintea de-a se îmbarca. In orice caz o fetiţă crescută de o traficantă trebuia să aibă apucături nu se poate mai proaste şi îşi sfătuiră odraslele, cuprinşi de panică, să nu facă cârdăşie cu colega părăsită. Şcolăriţelor atât le trebuiră. O izolară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

într'o bancă și începură să șușotească tot felul de intrigi privind-o pe ascuns, pentruca atunci când Cristina se apropia, să isbucnească într'un hohot de râs, lăsând-o foarte încurcată și roșie toată.

La cele din urmă directoarea o chemă pe Braia la școală și cu mult tact îi dete de înțeles că fata e prea mare pentru celelalte colege și dă naștere la scene, care o pot face să sufere. Ar fi fost mult mai bine să se retragă și să-și dea examenele în particular. Braia pricepu cum stau lucrurile și se grăbi să-i urmeze sfatul, însă supărările nu se opriră aci. Un denunț anonim — multă lume dădea ca sigur numele lui Vasi, care după oferise peșcheș pe Cristina influentei sale rivale, căuta să-i slăbească puterea prin tot felul de bârfuieli — primit de „Amicele Tinerelor Fete", sesiza înaltul for de soarta micuței încăpută pe mâinile castelanei.

Într'o dimineață, pe când fierbea singură apa de ceai, Cristina se trezi cu o doamnă în vârstă, înaltă și vorbăreață, cu o banderolă albastră legată de mânecă. Doamna se așează țeapănă pe scaun, privi mult timp prin lorgnon toate ungherele și-i puse întrebări dibace cu voce prefăcută, mângâind-o stângaciu pe creștet. Ambasadoarea caritații omenești o impresionă mai mult defavorabil vorbindu-i de calitatea hranei în azilul de copii; încleștă gura și n'o clinti până la plată, când doamna oftând adânc scoase o monedă și o lăsă pe masă. Cu toate că data următoare veni în trăsură, însoțită de un polițist — făcând-o să simtă pentru prima oară constrângerea autorității — nu putu face nimic, fiind imposibil să dovedești imoralitatea Braei, să găsești vreo dovadă sau cel mai mic indiciu despre profesia ei. Fata rămase tot în Castel, departe de lumea intrigilor și legilor orășenești.

Cristina nu ieșea din această ruină și zi de zi devenea mai sveltă și mai frumoasă. Seninătatea obrazului și părul de aur însufleța ca o lumină viața ruinelor trecători; bătrânii se uitau după ea cu negrăită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
digitalatransilvana.ro/mdrr1933-1947

plăcere când o întâlneau printre coline. Pescarii o salutau de departe în zorii zilei, coborând cu uneltele spre plaje şi femeile din Lazul îi aduceau plăcinte gustoase, mai ales Sâmbăta, când făceau pomeni pentru morţi. Li se părea tuturor acestor oameni simplii că o zână le farmecă viaţa când o vedeau sprijinită de arcadele mari şi grele din piatră înegrită, cu părul bogat ce sclipea ca aurul la soare sau se închidea arămiu în penumbră, cu sânii delicaţi ce începuseră să-i împungă cămaşa străvezie de in.

Umbla cu picioarele goale şi, vara, pielea-i albă şi delicată se bronza de vânt; numai ochii-i rămâneau albaştrui ca seninul îndepărtat al mării şi părul ca nisipul cânepiu.

Toţi se bucurau întâlnind-o şi Braia gândea cu groază că Hemcea ar fi putut pica pe neaşteptate, răpindu-i-o, lăsând din nou cu perspectiva unei bătrâneţi singuratice alături de un bărbat nebun.

Toţi o căutau pe Cristina ca pe o plajă bună, numai lui Simeon, castelanul, fata nu-i făcea nicio impresie; îşi urma drumul nepăsător ca şi cum n'ar fi avut pe nimeni în cale. E drept că nu se întâlneau prea des.

Simeon era un om sfârşit şi puteai ghici cu uşurinţă isprăvirea rosturilor pământeşti după amorţeala fizică, provocată de o puternică lovitură morală ce-i nimicise orice tresărire, adâncindu-l în odihna fiinţelor fără ambiţie, înfiorătoare prin lipsa lor de dârzenie. Răbdarea pe poteci în căutarea unui sfârşit pe care-l simţea de multă vreme înainte-i şi nimeni n'ar fi putut spune cu siguranţă dacă aparţine vieţuitorilor sau dacă în el nu sălăşluieşte vreun duh agitat, împingându-l fără simţire pe stâncile ascuţite şi negre.

Se aflase că fusese închis şi pescarii bănuiau că pentru vrăjitorie, fără a şti că invocarea puterilor diavoleşti ar fi fost un păcat prea mic în faţa oamenilor sau Divinităţii, faţă de fărădelegea înfăptuită.

Simeon trăise în tinereţe de pe urma nenorocirii ua-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

vigatorilor şi în blestemele şi tânguirile rudelor disperate. Cu fiecare zi pofta de câştig i se mărea şi un fel de patimă cobora-se pe mintea-i înceţoşată. Şi cu cât se afunda în avuţii, cu atât Diavolul punea stăpânire pe sufletul său şi-l trăgea în prăpastia pierzaniei. De-atunci nicio luminiţă nu-i mai răsbătu până în ceasul morţii trupeşti.

După cum îl ştiau bătrânii, fusese jefuitor de epave şi braţul său nu tremura când scotocea sânul sau buzunările oamenilor umflaţi de apă, cu gura vânătă şi strâmbă îndopată de nisip sau când cerceta bietele ţăndări ale năzuinţii omeneşti „furând tot ce se putea lua şi abandonând rămăşiţele vaselor pe plaja pustie.

În vremea tinereţii portul era mic — câteva pontoane de lemn îngrădeau scobitura naturală a ţărmului sălbatec — şi navigaţia se făcea cu mare greutate. Multe corăbii rămâneau ierna împotmolite în apele vicleane sau se sfărâmau de lespezile ascunse, însă dela un timp tocmai promontoriul mai primejdios, capul Agigea de care se fereau toţi ca de Ţara Calaxiilor, se înălbi de scheletele marinarilor. Puţinii supravieţuitori povesteau despre o lumină roşie, stufoasă, ca un far ce apărea şi dispărea în mijlocul întunecimii, pe care timonierii îl luau drept farul Genovez din capul portului. Virau spre Vest şi în loc să se îndrepte spre ţinta bună, simţeau sub tălpoae izbitura duşmănoasă a stâncilor dela Agigea, acostând mult mai la Sud, decât ar fi trebuit.

Autorităţile obişnuiau să nu ia în seamă declaraţiile naufragiaţilor, bănuind că numai svonurile răspândite prin taverne pe seama farului fantomă, îi face să vadă indicaţii de navigaţie, acolo unde pescăruşii, nestingheriţi, îşi fac cuiburi în stânci. Totuşi amănuntul că mulţi din înecaţi, putrezeau pe plaje fără bani metalici şi cu inelele smulse la repezeală din încheietura mâinii, anumite semne care arătau aceeaş metodă de lucru şi repetarea jafurilor profanatoare, dete de gândit şi celor mai sceptici ofiţeri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Supus poruncii de a aduna cât mai mult în ascunzătoare, orbit de patimă, Simeon nu se mulțumea cu prada nopții și rătăcea chiar în timpul zilei, după furtună, cercetând plaja umedă, cu nisipul încrustat de scoici albe, proaspăt spălate, sperând să mai găsească resturi de corabie. Într'o zi, patrula de grăniceri pusă anume la pândă găsi asupra-i cureaua unui înecat — lucru de nimic — și cu toate smuciturile furioase, bănuiala căzu îndată asupră-i. Arestarea se dovedi temeinică când acasă, într'o boltă umedă din Castel, pe jumătate prăbușită, se descoperiră o grămadă de bijuterii, bani, butoiașe cu rom, scule, pânză de velatură. Misterul farului misterios, steaua morții pentru atâția navigatori, se lămuri când fu găsit și un felinar mare, roșu, din cele ce se atârnau noaptea de săgeata bompresului, folosit de nebun, pe timp de furtună, ca un luminător acoperit la intervale cu mantaua.

Închis și eliberat din cauza unui șoc nervos — se plimba în jurul celulei pipăind pereții, căutând într'o stăruință încăpățânată și liniștită să pătrundă taina zidurilor negre — Simeon stete internat câtva timp într'un balamuc din București și până la urmă, socotit cu totul inofensiv, i se dădu drumul. Odată cu bătrânețea căzu în mintea copiilor și rătăcea în neștire, ascunzându-se de oameni și de lumina zilei, pe locurile unde în tinerețe nutrise atâtea speranțe și desgropase atâtea bucurii. Braia îl luase de formă ca soț și-l întâlnea tot atât de rar ca pescarii din Lazul. Socotea că-și face datoria punându-i o strachină cu fiertură în văgăuna unde Simeon lâncezea zile întregi, fără ca în el să se deștepte dorința unui gest cât de mic.

Cristina îl întâlni pe o seară de toamnă târzie când se întorcea la Castel cu o căldare de apă și pășea repede pe poteca cuprinsă tot mai sunțit de tulburarea neguroasă a înserării, căutând să iasă dintre crestele mâncate ca de râuri aprinse. Erau valuri mari, ploua

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

și sgomotul țărmului se auzea ca ecoul unui bubuit înăbușit, ce se tot apropia până la descătușarea asurzitoare, când puhoiul de spumă împroșca râpa. Stâncile promontoriului, colinele, grotele adânci oblojite de burueni, se luminau la intervale de fulgerile ce țâșneau ca gheizerii din pământul sterp, împungând cerul.

Își continua calea, când i se păru că zărește pe stânca cea mai înaintată a capului Agigea, un om în extaz ce invoca depărtările cu mâinile întinse și cu fruntea luminată de răbufnirile arzânde ale platoului.

Creza că însuși Sfântul Ioana chemat de semnele furtunii și ale pustietății, a venit să-și încarce credincioasele-i euflete. Totuși nicio corabie de ceți și putreziciuni, nu-și revărsase coasta uriașe peste mal. Părea mai degrabă că omul de pe stâncă are trebuință de un creștinesc Charon să-l îmbarce pentru ținutul pașnic al veșniciei.

Cristina dori să cerceteze îndeaproape vedenia; știa că spiritele mării n'o pot vătăma și că talismanul sfințit sub icoane o apără de caracatițele veninoase, care și-aruncă din scobitura malului, brațele pe stâncă. Căldarea de apă o stinghereă și o părăsi într'o tufă sucrătoare de arariel, apoi se urcă deabușelea pe râpă, până ajunse pe capul neted, luncos, măturat de Crivăț și de valurile de umezeală.

Străinul se ridicase din genunchi și se întorcea pășind încet, cufundat în surzenia pietrei, nesimțid sguduiturile valurilor de la picioare sau picăturile mari de ploaie, prelingându-i-se pe frunte. La un fulger sângeriu care împietri apa și cerul, ochii i se văzură neclintiți, ca de smalț, lipsiți de orice înțelegere, brațele depărtate de trup ca niște crăci țepene, pașii rari și grei, înlănțuiți de pământul țilav, pedeapsă îngrozitoare care te înfricoșa. Omul cel mai nepăsător ar fi plecat capul la trecerea nenorocitului, lipsit până și de simțul sălbătăciunilor de-a se adăposti de furtună.

Cristina își înăbuși un țipăt și se rostogoli înapoi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pe malul jilav, fără să se mai oprească până în poalele Braei. Castelana o dojeni duios, fără a-i lămuri nimic, însă nevestele mai tinere din Lazul, care lăsau câteodată pomană în văgăună, spuneau despre el că e sfânt. Bătrânele, cunoscătoare ai anilor mai vechi, care știau că în tinerețe, Simeon chemase morții nu ca vânător de suflete ci de avuții, nu scoteau niciun cuvânt, socotind că Dumnezeu îl pedepsise deajuns.

Cu totul alt train ducea Braia. Colinda mai toată ziua barurile din Tomis și locurile cele mai deochiate, vizitând patroanele caselor de toleranță, cu care avea convorbiri îndelungi, privitoare la nevoile cartierului sau la prisosul destinat străinătății. Câteva începuseră să trateze pe ascuns cu Vasi și femeia condamna cu glas tare lăcomia nesățioasă a Persanului ce nu se mulțumea cu contrabanda, zărăfia și comerțul de antichități.

Seara se întorcea totdeauna la Castel și petrecea ultimele ore ale amurgului — când întunericul adâncește brazdele apelor — fie pe terasele crăpate, fie în camera rece, cu iconostas și mese grosolane pentru pescari. Era ora ghicitului, când vreo femeie necăjită din Lazul venea să asculte desfrirarea zilelor bune de cele rele. Îngenunchiau amândouă lângă tava de argint cu o grămăjoară de nisip fin, netezit. Alături, o căuie cu mangal răspândea fum de tămâie și de aromate, iar dacă era iarnă, gura lăbărțată a hogeacului arunca prisosul adus sfinților. Cristina vedea că fața surâzătoare, rotundă a castelanei căpătă o gravitate seacă și prin rotogoalele de fum îmbălsămat, obrazul ei încremea în aceeași împietrire pe care o zărise pe fața lui Simeon.

Își trecea degetele peste nisipul cald și murmurând frânturi din *Adormirea Maicii Domnului* și *O cometă a căzut din* cer, cerceta într'o borboroseală neînțeleasă clintirea adevărată a zilelor omului și a firelor de nisip. Femeia pleca mulțumită și Braia rămânea pe gânduri în fața tăvii, cu Cristina ce i se furișa în poale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

În taina înflăcărată a amurgului murmura poveşti cu vocea stinsă până ce copilei i se închideau pleoapele şi un suflu uşor îi plutea pe buze. Atunci o privea câteva clipe cu vrăjită şi se culca şi ea, după ce bătea mătănii îndelungi, mulţumind cerului pentru fericirea ce-o mai făcea să uite de prezenţa la câţiva paşi a unui nebun, bărbatu-său legitim. Nu-l vedea cu săptămânile, însă superstiţioasă, ca toate femeile de pe ţărm, se temea de nenorociri.

Braia era cu treizeci de ani mai tânără ca Simeon. Şi dacă la lumina zilei dădea dovadă de o mare seriozitate, reclamată de profesie, în nopţile de vară nu ezita să se strecoare în patul chiriaşului de sus, de cele mai multe ori un marinar cu parale bune, petrecându-şi pe ţărm scurtul concediu.

Cristina sîntise — cu uimire la început, apoi cu oarecare curiozitate şi admiraţie pentru aventurile nocturne ale binefăcătoarei — că în toiul nopţii, femeia se ridica uşor de lângă ea şi după ce se asigura că totul e cufundat în pacea întunerecului, cobora pe tăcute. Se prefăcea că doarme, privind printre gene, clipa când femeia străbătea despletită paloarea veche a lunii din fereastră; de îndată ce Braia se strecura în coridorul plin de buruieni şi şopârle, deschidea ochii mari şi asculta încremenită, cum scara găunoasă se clatină frecându-se de pereţi şi cum, după oarecare timp castelana revine în vârful picioarelor lângă umărul ei. Auzise despre comoara descoperită în văgăuna lui Simeon şi punea pe seama aurului, călătoria ciudată, legată de taina Castelului şi de legendele acestui ţărm bântuit de valuri. Căpătă în Braia o mare încredere.

Dela o vreme între ele se stabili o înţelegere mută. Acum o privea cu ochii deschişi cum se pregăteşte plină de fericire să aibă vederea cu bărbatul necunoscut, cum se pudrează cu atenţie, îşi face sprâncenele în faţa oglinzii, şi-şi scutură în păr fire de levănţică. La înapoiere o asalta dela uşe cu întrebările, curioasă de mărunţişuri şi atunci femeia, fără a intra în amănuntul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

trupesc al dragostei, îi povestea tot felul de nimicuri drăguțe și încântătoare despre scena avută, despre galantonia marinarilor străini care-ți fac fel de fel de cadouri și mai cu seamă despre tinerețea sclipitoare și caracterul manierat al unora spre deosebire de pescarii munciți, care nu înțeleg necesitățile sufletului femenin sau de a ammnitor brute, împrăștiind în jur numai scandaluri și suferință. Îi dădea ca exemplu pe Terzi — dintre puținii cunoscuți ai Cristinei — și când fata dovedea că frizerul era cât se poate de bun, avea pregătit același răspuns: „In tinerețile lui cu siguranță a nenorocit multe femei".

Când o crezu destul de mare, îi mai înșiră în amurgurile nesfârșite de vară, povești nenorocite de dragoste ale prietenelor din tinerețe, mai toate părăsite de bărbații ce le promiseseră marea cu sarea — și-i insuflă o nespusă teamă de rupturile neprevăzute, care sdrobeau viața femeilor și le lăsau cernite, mereu singure. Multe se răsbunau, se aruncau cu dinții și cu unghiile asupra amantului întâlnit într'un port îndepărtat prin cine știe ce împrejurare, altele dădeau la iveală loviturile complicilor, preferând să sufere o viață întreagă, decât să-i lase nepedepsiți. „Mai bine să-l știi mort, decât așa", termina Braia tristele povestiri.

Incet, încet, la întrebările nerăbdătoare ale Cristinei, care se dovedea foarte sensibilă și cu o dorință de a cunoaște, tot atât de curată ca cerul de lapis-lazuli — Braia se ferea din delicatețe și pentrucă în realitate vedea lucrurile cum le descria, de a-i arăta laturile nesuferite ale vieții — îi vorbi pe ocolite despre înaltele case de toleranță unde fusese pensionară, până a nu se stabili lângă bărbatul de paie în Castel, despre frumoasele-i prietene spaniole, franțuzoaice, levantine, încărcate de bijuterii, strălucitoare de spirit și grație, despre soarta tragică a acestor curtezane, majoritatea dispărute în crime pasionale sau înnecate cu amanții în depărtarea singuratecă a mării, în sfârșit despre luxul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

orbitor al marilor case, unde argintul și oglinzile scânteiază la fiecare pas și fiecare zi e o zi de petrecere și noi surprize.

Cristina tăinuia în ea înclinarea către țările sclipitoare ale adâncului, și nu mai putu de bucurie, când Braia socotind-o destul de pricepută, începu s'o gătească. Îi făcu o rochie lungă de catifea neagră, ce-i scotea mai în relief minunata paloare a feței și aurul părului, îi încătărămă șoldurile cu o centură brodată cu perle sidefii, stinse, care se prelungea printr'un tiv de argint până la pământ. În degete îi puse inele și sigilii vechi bizantine, foc ascuns pentru însemnat puritatea vaselor și podoabelor, iar peste sâni, două pandantive rotunde, grele, două discuri de felul celor din tezaurul pe care episcopul Paternus de Tomi îl dărui Avarilor pe timpul împăratului Heraclius. De un realism crud, cu toată întrebuințarea liturgică, discurile erau lucrate după moda antiocheană, reprezentând numeroși cerbi și vulturi afrontați într'o friză circulară, tocită pe alocuri, printre săpături rotunde umplute cu smalț și cu pietre scumpe.

O duse apoi în fața oglinzii și după ce-i strânse părul, rotunjindu-i-l ca o cunună în jurul frunții după moda orientală, îi mări ochii cu două trăsături negre, coborând un misterios zăbranic peste luminile-i albăstrii, trecu cu o urmă de purpură peste buzele cam livide și copilărești, peste vârful urechilor și peste unghii. În sfârșit o înmieresmă cu unguente și îi fărâmă levănțică în păr.

Cristina nu se mai juca cu picioarele goale în soarele proaspăt al răsăritului printre lotcile răsturnate și năvoadele sclipitoare de apa mării, ci își petrecea mare parte din zi gătindu-se, iar seara privea cum pietrele scumpe de pe ea sclipesc tot mai amețitor în lumina scăzută și pașnică, iar rochia se pierde ca o părere în oglindă, lăsându-i numai fața de vis — veghea unei zeițe — și bijuteriile barbare.

Stelele aprindeau pe luciul mării văpăi tremurătoare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

și neînțelese ca șopotul apelor printre stânci mute, nemișcate. Cu cât se depărta de cernirea calmă a albastrului dobrogean, Marea Neagră închidea departe, spre un continent neînțeles, o tristețe vagă și o așteptare fără nădejdi.

Ziua mult așteptată a inițierii în dragoste veni într'o primăvară, când viperele se răsuceau deșteptate prin pelinul amar și în Tomis se zăriră prin forfoteala negustorilor, măgărușii împovărați de portocale. Avea numai șaptesprezece ani, însă Braia o socoti la vârsta când poate să se distreze pe socoteala unui bărbat. Ținea prea mult la Cristina, să nu pună toată grija în alegerea primului amant și, calculată, trată multă vreme cu un Englez tânăr și cam sfios vânzarea fetei. Englezul primi condițiile — treizeci lire sterline — vrăjit de fotografia Cristinei și grăbit să aibă o ultimă aventură pe țărm, înainte de a pleca cu crucișătorul *Renown*, pornit din marea bază navală dela Singapore.

Cristina îl așteptă țeapănă de podoabe, sprijinindu-și colțul bufetului, trupul slăbit de emoție. Ochii ei mari priviră cu încredere pe străinul în uniformă, apropiindu-se încet, fascinat de atâta tinerețe și puritate. Ușa de sus se trânti și o muzică veselă, țipătoare de foxtrott își risipi stridența alămurilor prin Castelul mohorît. Braia intră cu un patefon în mână, îl așeză pe-o măsuță și asigurându-se dintr'o privire că totul e în ordine, veni la vizitator, prinzându-l cu vinovată complicitate de braț:

— Haide, faceți cunoștință și nu vă mai țineți așa serioși!

Îi recomandă, fără ca fata să audă un cuvânt, avu grijă ca țigările să fie la 'ndemână, apoi, cunoscându-și datoria, dispăru cu un semn de încurajare spre Cristina. Era liniștită, știa că se va pricepe să se lase îmbrățișată, amăgindu-l cu meșteșug, supunându-i-se cu vicleniе, cât mai atrăgătoare pentru cel doritor de petrecere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Ar fi dojenit-o însă, dacă i-ar fi aflat primul gest. Fata păşi spre patefon, ridică acul şi înţelese dintr'o privire furişe că şi el dorea acelaş lucru. Aşteptau cam stingheriţi. Străinul începu a vorbi greoi şi părea încurcat după emoţia primei clipe. Bietul om, cu oricât tinism ar fi fost deprins pe mare, gândea cu groază că va fi solul unui nou ţinut pentru prinţesă, un dar ce-ar fi putut să-i fie indiferent sau neplăcut, adâncind-o într'o îndoliere neînţeleasă pentru tot restul zilelor. Cât pe-aci să renunţe la bani şi la târg, când Cristina îl prinse de mână şi-l duse zâmbind lângă geam, pentru a-i arăta sterii numeroşi alergând pe nisip, la ora aceea când golful era pustiu. Izbucniră amândoi în râs, apoi pe neaşteptate — ca şi cum Cristina şi-ar fi dat seama de podoabele ce-i robesc umerii şi de datoria unei fete de vârsta ei — îl sărută cu multă seriozitate şi îşi sprijini capul pe tresa metalică cu un fel de tristeţe; în ochi i se reflectară ultimele raze ale amurgului pe plaje şi păsările care ţopăiau caraghioase.

Tot timpul Englezul i se păru un cavaler din cei descrişi de Braia, un om nespus de blând şi nobil, ce-o ridicase uşor pe braţe şi-o dusese cu ochii închişi spre împărăţia îndepărtată a visului. Faţa-i era luminată de vâlvătaia luptelor cereşti, dorinţa, o pornire nobilă, descătuşată de viaţa-i pământească.

Rugul lor înalt, de unde vegheau alăturaţi, bogăţia roadelor şi a cirezilor prin veacuri, era străfulgerat de o torţă uriaşă, ca văpaia comorilor din gorgane, ce se înaltă noaptea peste stepă. Aceasta era puterea iubirii?

Privindu-i faţa extatică, tânărul se intimidă de-abinelea, căutând să nu-şi manifeste nepăsarea de care se simţi cuprins, după trecătoarea îstovire. Aprinse o ţigară şi cu mâna amorţită sub capul ei, găsi că menajamentele sale teatrale sunt până la urmă plictisitoare; fu dezorientat, furios pe sine şi cuprins de porniri contrarii.

Se însera, caravella din tavan fu împresurată de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

apele liniştite ale tenebrelor. Prin pod se auzi sforul rătăcit al unui pescăruş şi din nou aceeaş liniştе grea, cernută prin murmurele surde şi clipocitul mării.

Englezul sări jos, îşi trase tunica şi înainte de a se încheia la nasturii aurifi puse o sută de lire pe masă, ştiind că localnicii preferă moneta Albionului celei indigene; îl surprinse indiferenţa Cristinei, părându-i-se ciudat că primeşte plata fără a clipi, neştiind că Braia o familiarizase de mult cu darurile gentililor amanţi. Ca o ultimă dovadă de ataşament o sfătui cum putu să păstreze banii la loc ascuns, căci patroana îşi încasase partea, apoi îşi îndesă şapca cu cozoroc verzui şi vru să se retragă, când iubita de o sută treizeci de lire îi sări de gât şi la insistenţele sale, i se ghemui pe prag, lângă picioare. De-abia după proteste nerăbdătoare într'o românească stricată, pricepu că e marinar, că departe îl aşteaptă doi băieţaşi „very little", şi că totul n'a fost decât o plăcere de-o clipă. Ca mângâiere îi făgădui că o va vizita negreşit când crucişetorul *Renown* va mai veni în misiune prin apele Mării Negre.

Braia o găsi lângă muchea de piatră a ferestrei, cu privirile în depărtarea apelor neînţelese, ce-şi trimetea cutremurarea să se istovească de ţărm cu o foşnire verzuie, calmă. Începu s'o întrebe glumind cam îngrijorată despre frumosul ofiţer şi Cristina întinse braţul fără putere spre lirele de pe masă.

Alarmată, Braia îi întoarse uşor umerii. Pentru prima dată o nesimţită crispare fixase trăsăturile fetei, ca şi cum un zăbranic de tristeţe neaşteptată i se lăsase peste chip. Parcă devenise şi mai frumoasă, dar acum avea o răceală marmoreană şi părea zeiţa amurgului.

— Eşti femeie acum, îi şopti Braia mângâietor, lăcrămând. Nu trebue să-ţi pară rău.

Cristina nu-şi purta gândurile spre neprihănirea anilor cruzi, căci rămăsese la fel de pură şi pentru ea dragostea nu fusese decât o înflorire dorită şi iscoditâ mult timp, despre care Braia o pregătise îndea-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

juns. Ceeace o decepționase și o rănise, fusese plecarea grabnică, neînțeleasă a iubitului.

De-atunci, cunoscu mulți străini în cămărușa de sub acoperiș, însă rămase la fel de frumoasă ca în primăvara celor șaptesprezece ani. Pescarii, cu înțelegerea oamenilor săraci pentru orice profesie, vorbeau cu ea tot atât de respectuoși, femeile îi aduceau străchini cu feluri alese, dar acum nu se mai încurca printre uneltele lor și nu se mai sbenguia în nisipuri pe jumătate goală. Ieșea rar din Castel și priveghea mai mult la fereastră privind albastrul mării, acelcași stânci roșiatice sau farul dela Tuzla, ce clipea vioi, indicând drumul navigatorilor, iar urechile-i erau îngreuiate de cercei grași, bizantini și părul de aur era prins într'o plasă de ierburi uscate, albastre. Ziua arăta tot ca înainte. Numai când se lăsa seara peste Castelul veșnic orb, cearcăne stinse, de-abea simțite se observau pe fața ei albă, delicată și o paloare de vis o făcea parcă mai prelungă și mai elegiacă.

Totuși Cristina nu suferea. Braia n'o silea să urce când n'ar fi vroit și nu considera întâlnirea ca o povară, ci un eveniment firesc în traiul unei tinere ce trebuie să petreacă și să primească cadouri. Sufletul îi rămase cu totul liber, neînlănțuit de remușcări sau de păreri de rău și străinii aleși de Braia, prevenîți de amenințările ei sau cuceriți de naivitatea curtezanei, renunțau la grosolănii, la porniri brutale; plecau pe mare fericiți, cu imaginea prințesei în suflet și la mulți, chipul îndepărtat le-a ușurat ispășirea în furtună sau mizeria porturilor înfometate.

Când întâlni pe Hemcea în întrevederea aranjată de Vasi, nu simțise nimic în fața încurcăturii și stării lui de vizibilă mizerie. Îl știa mai drept de talie, apărându-și înflăcărat ideile. Acum se îngrășase, deprinsese asprimea muncilor grosolane și arăta la fel cu toți marinarii nebărbieriți, cu mersul țeapăn care coboară o zi, două la uscat. N'avea forța psihologică să cunoască oamenii, nu legase prietenii îndelungate să-și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mcr/1933-1947

dea seama de unduirea firii cuiva sau să-şi întipărească trăsăturile unei figuri. Îndeplini totul ca un rob învăţat pe dinafară şi sacul de pânză impermeabilă aruncat în birje, la picioarele ei, păstra ceva neplăcut din personalitatea celui ce i se amesteca dintr'odată în viaţă, cerându-şi drepturile.

Îşi aminti cum la opt ani rămăsese în prada furtunii pe cheiu şi Hemcea plecase fără un cuvânt. Acum se întorsese, presimţea că nu va rămâne mult şi dorea din toată inima, ca odinioară, să se întoarcă în Castelul părăsit, unde visurile se resfirau pe coline, se rotunjeau în aer ca fumul de tămâie.

Seara, cambuzierul intră grăbit, îşi mâncă borşul, căzut pe gânduri, şi de-abea răspunse întrebărilor binevoitoare puse de Braia, privind-o cu vădită neîncredere şi pipăindu-şi pe furiş tricoul murdar, ca şi cum ar fi ţinut la piept un lucru de mare valoare. Declară că va pleca în zorii zilei următoare şi că nu înţelege să renunţe la cambusă, care-i va aduce un câştig bunicel „dacă căpitanul va fi tot atât de mulţumit", adăogă repede.

De-abea la culcare păru că-şi aminteşte de Cristina: o sărută din nou în fugă şi repetă, aruncându-se pe scara şubredă, legată cu frânghii, că se va scula probabil foarte de dimineaţă, aşa că nu le va trezi şi speră să le găsească sănătoase data viitoare.

— Voiu veni mai des! adăogă cu importanţă.

Îl auziră cum învârteşte de două ori cheia în broască şi nu se mişcă trăgând desigur cu urechea, apoi duşumelele oftară şi după un răstimp de tăcere, două cisme grele, marinăreşti, căzură pe podea.

— Cam pricep eu de ce s'a 'ndulcit dumnealui la Constanţa, zise Braia cu coatele pe masă. Cine ştie ce ticăloşie i-a vârît în cap afurisitul de Vasi!

În orice caz era mulţumită că Hemcea nu-şi revendica fata, neînţelegând să facă caz de drepturile-i de părinte. Nici cambuzierul nu rămase prea încântat de întâlnirea neprevăzută şi când veni din nou prin Con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

atanța, trase la hotelul *Hulguri* în Tomis, simțindu-se mai la îndemână în ceata de navigatori îndrăzneți și vânturată lume, decât în Castelul izolat. Fără să țină la Cristina, începu să devină mândru de frumusețea fetei și după ce se angajase pe cargobotul de curse mai apropiate, o scotea în cartierul petrecerilor, făcându-i plăcere s'o plimbe sub privirile curioase sau obrăznice ale tomitanilor.

Îmbătrânise între timp, părul sburlit i se rărise, traiul pe mare îi tăbăcise fața cu încrețituri. Cunoscuse destui oameni, văzuse multe și norocul dirijat de Ilvaja al Wași îl ridica. Acum se oprea fără șfială în fața coșurilor cu pește afumat, grape verzui sau stofe.

De obiceiu, după ce se plimbau cu subțiimea orașului de-alungul falezei genoveze, prispa lată încărcată de mixandre parfumate și tufișuri de smochin, cinau în barul lui Marcu sub privirile neprietenoase ale patronului care nu vedea cu ochi buni consfătuirile din bazar, sau la Vasi, unde Hemcea avea de primit creanțe tot mai numeroase, răsplata muncii dibace.

Persanul avea acum un bazar în regulă și nu mai păzea nemișcat taraba săracăcioasă, sub un umbrar roșu. Vitrina noii prăvălii era plină de argintării turtite, încgrite, covoare roșcate ca vinul gros de Kios, și un colț cu tot felul de monezi grele, ruginite pe rafturi de cleștar, arăta că se ocupă înainte cu numismatica și zărăfia.

Cristina îl aștepta afară, admirând podoabele de după geam, închipuindu-se, lacomă de strălucire, încărcată de aceste frumusețî — din care, slavă Domnului, avea din belșug.

Hemcea revenea din fundul bazarului însoțit de Vasi. Bătrânul negustor prinsese un respect deosebit pentru frumusețea fetei, ca pentru tot ce era prețios și nepieritor în lume și ținea să-i ofere cu mâna sa un dar la fel de pur.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir1933-1947

IV

Trecură optsprezece ani dela îmbarcarea lui Hemcea şi trei de când ascundea regulat în cambusă, înainte de a părăsi Constanţa, cilindrii metalici cu afion. In scurtele răstimpuri petrecute pe uscat, Vasi avusese prilejul să-i cerceteze îndeaproape dorinţa de îmbogăţire — prin comerţ de astădată — şi deplina loialitate. Infundat în fotoliul scump de mătase din fundul bazarului, simţindu-se bine între scutele preţioase şi exotice, Hemcea de-abia îi asculta sfaturile şi primea fără să clipească îndrumările întortochiate, adresele negustorilor de stupefiante din Siria şi Alger sau planul strecurării mărfii pe sub nasul grănicerilor, sigur dinainte că sub aripa de şahmară a ursitei, nu i se poate întâmpla nimic rău. Credea că prudenţa excesivă a Persanului, îndoielile şi aerul de-a nu mai avea curajul să ducă afacerea la capăt, nu sunt decât diversiuni, menite să-l deruteze, să-i pună la încercare credinţa în bazar şi vitejia. O strâmbătură de haz îi lumina faţa severă la sfârşitul întrevederilor; scuturându-şi pipa de mahorca arsă şi rău mirositoare, o vâra în buzunar şi se ridica, îndată ce Persanul da de înţeles că audienţa e sfârşită. Şi ca să arate că nu se lasă prostit, striga din uşe, cu mâna pe clanţă:

— Cu dumneata greu să pierzi o afacere, domnule Vasil

Asigurat de devotamentul orb al cambuzierului, Vasi puse la cale un atac pregătit amănunţit ani de zile, una din acele lovituri crude şi îndrăzneţe, care să-l ducă până în inima Tomisului, înavuţindu-l cu he-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

gemonia absolută în cartier şi controlul mărfurilor la negru depe litoral.

Veniturile din preajma anului 1937 i se păreau neîndestulătoare. Relaţiile cu Puterea îndepărtată şi tot mai puţin generoasă după isprăvirea războiului italo-abisinian, cărcia îi trimisese prin oraşele din nordul Africei odată cu haşişul purtat de Hefncea, informaţii asupra flotelor de război din nordul Bosforului — contrabanda, birul indirect suportat de marinarii dornici de distracţii, nu-l mai mulţumeau. Terzi lucra atât de nedibaci, că trebuia să cheltuiască o avere pentru a-l scoate din mâinile vameşilor, în loc să folosească din osteneala lui. Marcu făcea încasări dezastruoase, devenise ipohondru şi sgârcenia îl robise într'atât, că Vasi nu putea păşi peste trapa tainică din fundul tot mai igrasios şi văduvit de clienţi, decât cu ocazia discuţiilor săptămânale, purtate din tradiţie şi pentru ochii lumii.

Cât priveşte traficul de curtezane cu străinătatea — comerţul cel mai bănos din Tomis — se afla aproape în întregime în mâinile Braei, care-şi menţinea legături puternice cu numeroase baruri şi case de toleranţă.

Pe scurt o stare cât se poate de proastă, de nerăbdat. Hvaja al Wasiti nu mai era la vârsta când să suporte fără a lua măsuri inferioritatea sau înfrângerea; o ciocnire ascunsă, cu atât mai dârză, trebuia să decidă asupra supremaţiei economice în cartier. In pragul bătrâneţii, zarafului i se cuvenea să ţină în palmă rodul muncii şi uneltirilor înţelepte de o viaţă întreagă, încheiate cu aceeaş răbdare cu care seva urcă spre frunze sau metalul strivit de ciocan se trage într'o înfăptuire de artă. Puterea nu i-ar fi zgândărit vanitatea, pentrucă măririea i se părea tot atât de firească şi de potrivită, ca un prag apropiat, ce nu mai poate fi trecut; ar fi încrustat-o lângă celelalte pietre ce-i încununau sceptrul nevăzut al minţii. Spre deosebire de Hemcea n'aştepta ca stelele să i se coboare lângă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

frunte, ştiind că le poţi cuprinde şi stăpâni cu închipuirea ca un adevărat Domn; în el drumul spre perfecţiune era neted, neşovăind pe marea patimilor tulburi.

Mijlocul de control a celor mai importante afaceri se afla în tânguirile lui Marcu şi împărtăşit străinilor ani de zile, nimeni nu găsise cu cale să-l ia în serios. Tot auzindu-l, Vasi — care de la venirea în Tomis nutrea gândul să ridice o prăvălie pe maidanul din faţa barului asociatului său, acolo unde Hemcea îi cerşise îndurare cu ani în urmă — îl găsi întemeiat, însuşindu-şi-l cu aceeaş linişte cu care primea camăta, ştiind că cel ce pierduse nopţi şi ostenise în izvodirea măreţului proiect, avea să-l ţină în suflet prea puţină generozitate pentru a putea insufleţi materia; în vreme ce zaraful adâncise pleoapele misterul pietrei şi fildeşului, Marcu fu esc sclav avarităţei seci şi pustietoare. Ce importanţă avea că planul împrumutat constituia o gură de tun împotriva descoperitorului firesc, izgonindu-i din şandrama ultimii clienţi? Vadul barului în formă de tunel secase şi puţinii credincioşi părăseau neliniştiţi locul peste care se lăţea ca o aburire, mucegaiul verzui, scămoşit, al nenorocului. Dar înainte de a pieri, barul pustiu oblojise ideea rea, sămânţa implântată în ciotul putregăit, pentru a-l năruî la pământ.

Chiar pe maidanul din faţă, Vasi intenţiona să ridice, aşa cum visase Marcu toată viaţa, un varieteu cu numeroase separeuri la etaj, drept de-asupra portului, prevăzând venituri considerabile şi o lovitură serioasă concurenţii. Acolo şi-ar fi centralizat diversele ramuri ale afacerilor ,dominând vultureşte Tomisul şi intrarea cea mare spre dokuri. N'avea deşărtăciunea şi lipsa de prudenţă ca în faţa străinilor să pară mai însemnat decât un simplu zaraf cum fusese până atunci. De aceea hotărî ca numai iscusinţa să i se facă simţită în varieteu — de îndată ce sforile politicei comerciale ar fi cerut o înodare atentă şi scrutătoare —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

fiind reprezentat în restul timpului de patronul credincios intereselor bazarului. Izolat de lumea agitată a aventurierilor brutali și fără scrupule, a tomitanilor șireți, va trăi mai departe în mijlocul vechiturilor prețioase și familiare, făcându-se ascultat prin omul său, ce va trebui neapărat să-i împlinească îndemnurile.

Când trecea pe lângă contuarul lui Marcu și-l auzea scrâșnind strașnic, tușind de-i pârâia jețul și jurându-se tot mai desnădăjduit că va pune foc barului blestemat, se oprea din drum și rostea cu înțeles:

— Liniștește-te omule! Soarele răsare și fără bocetul tău. Vei ajunge să-ți vezi împlinite dorințele.

Față de Hemcea își ieșise din lâncezeala venerabilă, făcea pe misteriosul, descoperea la rândul său, frământări cu neputință de aceuns. În timpul discuțiilor obișnuite, când da noi însărcinări cambuzierului sau îi calcula procentele capitalului agonisit, își întrerupea pe neașteptate tăcăneala mătăniilor, alungându-și mușteie din barba albă ca un om încercat de viziuni chinuitoare, și lăsa să-i scape frânturi nesocotite, unde era vorba de „taverna murdar a lui Marcu", despre un bar modern ridicat la doi pași de gura portului, despre avantagiile investițiilor imobiliare, etc.

Trăgând obloanele, îi împărtășea știri politice nu lipsite de adevăr. Campania din Abisinia terminată și sancțiunile ridicate, se prevedeau o regenerare a traficului maritim și România înșăși — atât de economă cu construcțiile navale — lansase mai multe pachebuturi între 3 și 4000 de tone, pentru comunicațiile cu Mediterana. Se ridicase un nou abator de export, fuseseră nituite noi cazane uriașe pentru petrol, se măreau silozurile. Tomisul prospera odată cu portul din poale, împărtășea bunăstarea și voioșia lui sgomotoasă.

Văzând că Hemcea lua importantele confidențe drept obișnuitele atacuri la adresa lui Marcu — dovezi curte-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

unitoare a întăririi legăturilor dintre cambusă și bazar — deveni mai lămurit. Personal, pretinse el, n'ar mai fi putut conduce un varieteu din pricina vârstei ce nu-i mai permitea să intervină în certurile de fiecare seară, dar dacă un prieten cu oarecare parale i-ar cere sfatul, nu l-ar lăsa inima, nu i-ar îngădui conștiința, să nu-l povățuiască a-și vârî economiile într'o casă de petreceri, cu un venit mai ridicat ca toate dobânzile din lume. Momentul i se părea potrivit și era deajuns ca treburile să meargă câtva timp bine acolo jos, ca localul să macine saci de aur. Îi socoti deîndată neînsemnatele cheltueli, îngroșând cu creionul cele mai mari beneficii posibile, desfăcu pe genunchi un plan cu adevărat măreț, gata făcut.

Din parte-i i-ar fi dat tot concursul, mulțumindu-se cu compensații mărunte — recomandații pentru marinarii ce au de schimbat valută, controlul furnizorilor și mai ales mâna liberă în afacerile externe ale localului (aducerea dansatoarelor și schimbul de curtezane cu străinătatea) — amănunte care nu știrbeau autonomia patronului.

Se oprea cu capul în piept și cu mâinile luminoase întinse pe brațele fotoliului, descurajat de bătrânețea-i stânjenitoare — în treacăt fie spus, cât se poate de energică și lucidă — privea copleșit de păreri de rău și cu o invidie prost ascunsă pieptul umflat și brațele tari ale prietenului său strânse în postavul ordinar, marinărește, atât cât Heincea să se simtă încurcat și să-l mângâie cuprins de panică. Îi jura supunere îl încredința că-i va fi un sprijin, că-i datorește frumoasa situație, etc.

Mulțumit cu aceste declarații, Vasi trecu la măsuri repezi și crude pentru a preveni un contra atac și a nimici orice tentativă de stingherire a lucrărilor.

Primele ore din ziua oarecum decisivă, fixată pentru a se perfecta cumpărarea terenului și a se plăti de îndată avansuri zidarilor, îl găsi cu preocupările obișnuite, cercetând firea țăndărilor luminoase din mă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

runtacle pământului și eternizându-le în divinul tipar al gândirii omenești. Ele erau ca întinderile pustii și netezi, peste care se revarsă cântecul grav al meditației, lățindu-se și resfirându-se în umbre misterioase, poetice. Ca păsările de lut, ce svâcnesc reînviate de lumina grea a înălțimilor, ca peștii orbi veniți din întunericul morții, ale căror pupile roșii rotesc uimirea fosilelor încrustate, răstignite în stâncile din fundul mării.

Toată noaptea se deslușiră pe sub obloanele ferecate ale bazarului licăriri stinghere, rătăcite din fundul prăvăliei, unde era cuptorul cel mic al vraciului, cu scule și cărbuni. De altfel veghea târzie n'ar fi atras atenția nimănui sub cerul pontic, căci pretutindeni se vedeau semne de petreceri și de trezie. În nopțile de vară lumina crește nemăsurat și blândețea ei nu e somnul în care luneci, cu gândurile chinuitoare pierdute în pragul crepusculului, când elevatoarele și gruile își pleacă grumazul? Viața e aceeași oriunde și liberă pentru toți: sursurul pinilor, o frântură de armonică, ecoul unui strigăt peste ape, cine ar putea descrie apoi pacea cosmică a portului răsăritean?

Hvaja al Wasiti se afla prea vârstnic să mai stea lungit în curțile interioare sau pe terasele de pământ dela marginea râpei, cu o curtezană la picioare și cu ochii duși spre stelele neostenite, cutremurate câteodată de suflul unei treceri enorme, fantastice, „bruma unui Polyphem ce se pierde în adâncul mării, lăsând în urmă o răscolire de întunecimi și puzderie de clătinări diamantine.

Pentru Persan, pumnul de argint, încrementit incandescent în mijlocul cărbunelui grosolan, scobit anume pentru purificarea metalului și așezat pe o grămăjoară de jar roșu, era un ochiu nocturn de mare pe unde cerceta lumina cerului nevăzut. Argintul amestecat cu metale pieritoare de făurarii necinstiți, fusese limpezit de zgură și acum plutea la suprafață, gata să se clatine la cel mai ușor suflu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

Vasi se apropie de cuptor, cercetă dibaciu starea scumpului lichid, încercându-l cu un vârf de undrea pe care se prelinse o spoială stelară şi sufecându-şi mânecile largi, aţâţă jeratecul cu o pereche de foale mici, jerpelite. Flăcări despicate'n furculiţă fâlfâiră dintre tăciuni şi dupăce aruncară o pălălaie pe obrajii rumeni şi barba de omăt a zarafului, împungându-i ochii cu fărămiţări de ne temate, pieriră tot atât de neaşteptat în spuza fierbinte.

Acum pata de lumină din mijlocul bulgărului negru, urât, păru că fumegă şi creşte nemăsurat în căldura tremurată de sub cuptor. Fără grabă prinse cochilia zgrunţuroasă cu un cleşte şi învăluit într'o dâră înecăcioasă de fum, o vârsă, purtând-o de-a-lungul unei forme grele de fier, având grije ca stropii mărunţi şi nevăzuţi să nu-i găurească palmele. Metalul sfârâi încetişor, prelingându-se potolit în scobitura îngustă, apoi îngheţă dintr'o dată, rămânând nemişcat ca un pârâiaş fără viaţă.

Vasi n'aşteptă să se închege prea tare. Răsturnă pe masa de stejar, plină de rugină şi scule, drugul informe de argint curat şi apucându-l cu cleştele de-un capăt, începu să-l bată fără milă cu un ciocan greu, îndesându-şi loviturile cu un fel de dârzenie nimitoare la un bătrân. Pe pereţii înalţi, umbra i se strângea şi se lăbărţa nemăsurat, într'un joc monoton, halucinant, poalele mânecilor se frângeau în muchea zidurilor gălbui, ca aripele rupte, împungătoare ale unui liliac sugrumat. Argintul turtit, strivit în flori zimţate şi stricat din nou, se lungea pe nicovală cu fiecare isbitură, ceda, se subţia, devenea pe încetul o sârmă groasă şi neregulată. Câteodată sârma se rupea şi atunci capetele erau înădite, frământate şi îndesate una într'alta, că locul nici nu se mai cunoştea. Metalul se înfierbântase din nou de bătae şi cu cât se torcea mai delicat, loviturile cădeau mai înverşunate şi nicovala scotea un geamăt mai spart şi mai pustiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Avea totuşi şaizeci şi cinci de ani. Ostenit se opri câteva clipe şi îndreptându-se de mijloc, îşi şterse cu o basma dungată sudoarea de pe frunte.

Bazarul recăzu într'o tăcere adâncă şi păienjenişul colţurilor, cotloanele vechi şi nerăscolite, îşi reluară muţenia obişnuită, însufleţită de patine tainice. Cuptorul aţipise de mult şi numai lampa de moschee îşi arunca prin arabescurile înverzite, lumini chinuite, neclare, litere dintr'o laudă necunoscută stăruind de-a-lungul pereţilor.

Hvaja al Wasiti rămase nemişcat în picioare, pătruns de singurătate şi taina nopţii. De multe ori i se întâmpla să se ridice dela masa de lucru, rămânând într'o meditaţie profundă, în liniştea mormântală a bazarului întunecat şi pustiu. Câteodată se neliniştea cât era de puternic, de tăcerea crispată, grozavă, de muţenia lucrurilor moarte, a universului vast şi îngheţat. Întinzându-se nemăsurat printre aceste înfăptuiri de artă, simboluri ale unor constelaţii ajunse la perfecţiune, stinse.

Acum însă era împăcat, sigur de cucerirea sa, ca după o luptă grea, unde pui dârzenie şi vieleşug, iar odihna ţi se pare neprecuită. Cugeta mai departe şi simţămintele repezite şi sloioase din timpul lucrului, i se desluşeau lămurit, căzând în cascade limpezi de argumentaţie, ca sunete dintr'o simfonie cuprinzătoare, asupra lumii.

— Ce e viaţa omului? se întreba Vasi. Nu poţi prevedea sfârşitul dela o zi la alta, nu poţi cunoaşte pe Dumnezeu, precum nu poţi cerceta calea norilor sau a vântului, ci te poţi bucura numai de lucrul mâinilor tale, de mintea care porunceşte braţelor să creeze, patimelor să te ridice, şerpilor să se întoarcă în apa aprinsă a Infernului. De podoaba pe care o scoboşti îndeaproape, insuflându-i un har nou, trecându-i măreţia şi simetria abstractă a boltii înstelate.

Mergând spre apogeul meşteşugului şi personalităţii e firesc să abaţi mersul orb al destinelor pământeşti,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

să le împreuni și să le sacrifici spre plăzmuirea archaeului divin, demn a se țintui în etern. Un scarabeu pilit cu migală e tot atât de sfârșit în perfecțiunea-i, ca rangul cel mai înalt al onorurilor civile. În fiecare om, piatră sau picătură de venin, zace propria-ți desăvârșire. La rându-i, materia frământată ne aureolează de reflexul purei și neînceputei lumini.

Numai că trebuie să apuci cu amândouă mâinile fire disparate și acolo unde opun rezistență să le frângi, să smulgi sulfurarea sură tie, fără clipire.

Care e folosul? Armonia îți cuprinde sufletul în preajma morții, tot mai stăpână, salvându-te dela peire. Nu scrie în Zend-Avesta că lumina și căldura sunt inteligența și viața? Soarele este imaginea, iar focul simbolul. Nu spune însuși înțeleptul Zoroastru că pentru a întreține focul, trebuie să purifici flacăra de firele străine și s'o faci să scânteieze ca o lumină fără umbră? „Purul, sfântul, puternicul Cuvânt, a fost înaintea cerului, înaintea apelor, înaintea pământului, a cirezilor, a arborilor, a focurilor".

Ilemuștearea n'are ce căuta în casa înțeleptului, concise Vasi, ci numai meditația și efortul spre perfecțiune.

Își roti privirea visătoare peste podoabele de sute de ani, aduse peste mări și țări, neclintite din loc. Doar o oglindă de Veneția se prăfuise și masca rece de bronz a unui violonist celebru prinsese o coclcală verzuie.

Căldura devenise înăbușitoare, sudoarea-i șiroia pe frunte, picura pe zaua metalică a brocartului. Și zăvorît de ore întregi departe de Tomis, Vasi simți încercându-l umila dorință de a ști dacă s'a luminat de ziuă. Împinse pe gânduri ferăstruia îngustă, apărată cu bare ruginite și i se păru că prinde murmure, svon de glasuri îndepărtate. Ascuțindu-și urechea distinse pașii hamalilor, care veneau cu noaptea'n cap din cartierele Tăbăcăria și Anadolchioi pentru a nu pierde rândul la magazii. Convorbirea începu să se audă tot mai stinsă, de îndată ce grupul de oameni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

trecu colțul străzii Thetys, îndreptându-se spre poarta cea mare, și puterea nopții rămase neclintită.

Pe sub storurile dela etaj ale caselor de petreceri se zărea încă lumină, căci curtezanele ațineau cu lampa aprinsă, gătite cu bijuterii grele, în așteptarea vizitatorilor. Fundăturile înguste, șui, strivite de zidurile masive, fără ferestre, erau scăldate de o paloare ce se legăna fumurie spre capetele știrbe a balcoanelor și gangurilor misterioase, urcate spre cer. Amanții rămăseseră desigur la malul apei, așteptând cruzimea zilei, să-i gonească în mansardele cu perdelele lăsate.

Vasi reveni la scaunul scund de piele și prinse într'o singură mișcare tarakul între picioare, înțepenindu-l piezis sub tălpi, proptindu-se cu tot trupul său greoi, pe călcâi. Era un fel de pieptene primitiv de fier lucrat de mână, cu rădăcina colților sfredelită de-abea simțit în urechi de diferite mărimi. Sârma strivită de-abea trecea prin cea mai mare deschizătură. Persanul o îndesă cu ciocanul și plecându-se spre tarakul fixat solid, prinse capătul scurt, cu un clește greu și bont. Mușchii i se încordară, tot trupul tresări ca sub apăsarea unei poveri enorme, nevăzute; închizând ochii, începu să tragă cu nădejde spre spate, cu mâinile întinse ca niște otgoane țepene, gata să plesnească.

Pe măsură ce urechile tarakului se îngustau, firul se subția uniform, devenea mlădios și moale, tot mai ușor de lucrat. Petrecut prin cea mai mică deschizătură, argintul căpătă subțiimea unui ac, devenind ca un fir viu de beteală.

Vraciul îl urmări din ochi, nemulțumit. In starea aceea putea fi întrebuințat la împletirea filigramelor obișnuite, fără valoare artistică, din cele ce zac pe tarabele negustătorilor din Tomis, pentru a fi vândute marinarilor și vilegiaturiștilor fără gust din București.

Arabescul desăvârșit nu se putea îndoi decât în firul de paianjen, care de-abea se zărește în lumina lămpii și lipit pe aur, îi dă o lucire mătăsoasă, ca vinele nevăzute din marmoră. Pieptenele era prea gro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

colan și puțin rezistent pentru frecătură. Borta îngustă s'ar fi lărgit dela primii centimetri.

Vasi îl înlătură ca pe o unealtă credincioasă, dar nefolositoare. Surâzând de plăcere, ridică de pe căptușala de atlaz a unei cutiuțe un rubin sângeriu, puțin mai mare ca un sâmbure de rodie și prinzându-l între degetul gros și arătătorul mâinii stângi, se strădui să-i distingă înțepătura nesimțită din mijloc. Lumina era prea slabă. În candela de moschee mucul neîngrijit pâlpâia ca la presimțirea răsăritului și se înnecă într'o fluturare roșie, fumurie, sfârâind în uleiu.

Aprinse o lampă mare cu un umbrar de pergament și acum argintul fu petrecut prin rubin și întins cu grijă pentru ultima oară. Deveni atât de fin, încât ar fi putut fi urzit într'un vesmânt sever întunecat, ca tunica în care lucrase el, și nu i-ar fi dat decât o blândețe neînțeleasă, însuflețind nevăzut boranginul.

Vasi închise filigranul gata de a fi lucrat și se spălă într'un lighean cu smaltul sărit, săpunindu-se îndelung și ștergându-se, până ce mâinile își reluară albeața obișnuită. Se simțea odihnit, viața se ridica în el neînfrânată, cu irezistibila putere a zilei.

Semne tot mai stăruitoare din prag arătau că soarele pusese stăpânire de mult pe straja cerului. Deschizând larg ușa, o lumină curată și limpede goni întunecimea în colțuri și seninul străveziu se bolti peste vârfurile cetățuilor din Tomis.

N'avea vreme de pierdut. Traversă șirul de anticlitați, încercă zăvoarele dosnice și întinse pasul grăbit spre neaumăratele treburi ce-l așteptau în dimineața aceea. Avea de gând să purcadă cât mai neîntârziat la temelia barului și nu înțelegea să lase nisipul timpului să se scurgă, după importantul eveniment, petrecut într'un gang în seara precedentă, la ora când deobiceiu părăsea bazarul.

Visarea și taina nopții se împletea cu febrila activitate a zilei în partea răsăriteană a Constanței. Printre giganticele așezări din poale, dudnind de cereale și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mărfuri se vedeau oameni mici făcând coadă lângă ospătăriile ambulante, înveştmântaţi în aburul clorbei de burtă, cu strachina în mână. Tomitanele mai sărace, plecate din noapte să licitieze căpăţânile ieftine de vacă din piaţa Chiliei, se întorceau cu ciolanele însângerate, amestecate cu ştevie şi cu lipii. Localurile trăgeau obloanele, pregătindu-se a înfrunta soarele orbitor şi căldura amiezii, şi toate căruţele, măgăruşii, oameni cu coşuri enorme în spinare, se scurgeau într'un şuvoiu nesfârşit, dinspre poarta cea mare spre bocciurile încăpătoare ale depozitelor de coloniale, zorind să nu-i apuce fierbinţeala.

Vasi părea mai liniştit ca oricând; ochii-i erau mari şi pătrunzători, învăluiţi de ceaţănele negre ce îi dădeau o uşoară tristeţe orientală. Statura-i înaltă şi strălucită trecu spre hotelul unde trăgea de obiceiu Hemcea fără a da vreun semn negustorilor puşi la pândă că ar face o plimbare deosebită de cea a altor zile.

S'ar fi putut totuşi ca, în ultima clipă, cambuzierul să dea înapoi, năruind tot planul. Avea de-afacc cu un om nehotărît, din cei care primesc în grabă o propunere, însă nestatornici, se leapădă la prima încercare, fie din teamă sau numai din lene. Braia, de pildă, văzându-se ameninţată, îi va şopti la ureche tot felul de intrigi şi minciuni, sfătuindu-l împotriva adevăratului său interes, să nu facă tovărăşie cu rivalul Castelului. Femeia asta nu s'ar fi dat în lături să profaneze cele mai sfinte sentimente între tată şi fiică, învăţând-o pe Cristina verbe meşteşugite. Nu putea prevedea ce-o să facă numai pentru a-i încurca socotelile şi de-aceea se impunea să-l vadă numaidecât pe cambuzier, să-i vorbească şi să-i liniştească temerile, neslăbindu-l o clipă din ochi.

Dacă Hemcea n'ar fi semnat, în ziua care urmă nopţii însângerate, actul de vânzare şi toate obligaţiile, s'ar fi putut să privească cu ochi înspăimântaţi cocoşul sacrificat pe piatra de temelie a varieteului, să fie ză-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

păcit de încurcături, să se teamă de un conflict deschis cu foștii asociați al bazarului și poate să prefere fuga de ultima clipă, greutăților.

Pe de alta îi convenea lipsa-i de răspundere, căci un om în toată legea, cu personalitate, ar fi vrut să-și impună propriile-i păreri și atunci ar fi fost greu de condus. „Ciudat că trebue să lucrezi cu oameni pe care poți pune mai puțin temeiu", gândi, intrând pe sub gangul murdar al hotelului *Mulguri,* și împunse cu bastonul portarul somnoros ce moțăia pe un scaun, cu mâinile în poale.

— Ce e? horcăi omul, suflând muștele depe buze.

— Du-mă la Hemcea vaporeanul, și grăbește-te!

Dar portarul întoarse o clipă, își trase șapca pe față, învăluindu-se din nou în vălul dulce al picotelii.

— Nu-i! șopti rugător, strâmbând gâtul ca o găină ce suferă de căldură.

— A plecat în cursă? întrebă Vasi fără să se miște, privindu-l cu desgust.

— Nu cred să fi plecat, mârâi cel de pe scaun, desgolindu-și iarăși ochii roșii, inexpresivi, fără niciun respect pentru vestimintele bogatului zarafi. — O fi la tractirul *Amoraș,* de nasul unui soldat bătăuș ca el sau la baie. Prietenul tău dă bacșiș și crede că are dreptul să-ți înmoaie oasele când vine beat. Are noroc că sunt bătrân, dar am să-l pun pe fecioru-meu să-i tragă o sfântă de bătaie ,să țină minte.

Vasi își zise că o fi înoptat la Braia, unde se înapoia câteodată seara cu Cristina și plecă după știri spre Faleza Genoveză, la poalele cărela era digul cel mic, unde pe carii din Lazul aduceau din noapte peștele la piață. Coborî treptele mărunte de piatră și când ajunse lângă mare, privirile i se odihniră pe apa limpede și curată ce se prelingea cu un plescăit sec în despicăturile negre ale blocurilor.

La capătul digului murdar, cu mulțime de peștișori striviți și însângerați, putrezind lipiți de piatră, cu grămăjoare viermănoase de nadă — midii pisate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933/1947

cu miez de pâine și coji de garizi uscați, scuturați de briza domoală — se afla o lotcă uriașe și cătrănită cu un șlep, cu două vâsle mai mari de înălțimea unui om, frânte în oglinda mării. Valurile fleșcăiau slab în jurul coastei nemișcate și se fărâmau fără sgomot de mucilea joasă a digului.

Un pescar răschirat solid pe coastele lotcei asvârlea cu un tarbuc scurt, grămezi însuflețite de scrumbii pe piatra goală, deșerta această pradă vie încă, ce se svârcolea și căsca în șiroanele verzui și băloase. Alături așteptau goale două lăzi pline de mâzgă, cu gheață pisată și lângă ele brâul alb de lână, pe care pescarii îl încing cumpănindu-se la vâslit.

Vasi se opri la oarecare distanță, căutând să nu-și murdărească tălpile de mușchiul vâscos. Se propti bine pe picioare și ducându-și mâinile la gură, strigă cu o forță nebănuită:

— Hei, om bun! Nu știi dacă Hemcea, cambuzierul, a dormit la Castel?

Pe carul se opri din svârlit, lăsând ca tarbucul să șiroiască ca perle străvezii în apă și menținându-și echilibrul după clătinăturile bărcii, întoarse capul spre scări.

— N'am de unde să știu, răspunse trecându-și mâna prin părul încleiat. Noi din dreptul farului ne-am despărțit. Eu am adus peștele ăsta la vânzare, iar ceilalți cu năvoadele s'au întors în Lazul. Il cunosc pe domnu Hencea, da dacă-a fost sau nu la Castel, nu pot să spui!

Apoi își văzu de treabă, având grije ca scrumbiile să fie aruncate destul de departe pentru a nu sări peste mucilea digului.

Vasi făcu calea 'ntoarsă, profund nemulțumit de dispariția viitorului patron ce trebuia să semneze actele de proprietate, când pescarul îl chemă din urmă. Zărise o lotcă desprinsă dinspre plaja Agigea care împingea ca o suveică azurul mării; plutea ușoară, de-a-lungul malului înalt, cufundat încă în amorțeala nopții.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patratransilvania.ro/mdrr1933-1947

In dreptul pinilor maritimi dela Omurgen, se zări mai lămurită, și tapetul de fire arămii și colb sângeriu pe care soarele îl arunca printre crengile țepoase în apa molcomă, fu întins de dâra scăpărătoare ca o fâșie de metal, pe care lotca o trăgea după sine. De-aici ar fi putut s'o apuce direct spre ei, trecând pe lângă capătul digului Carol I, însă dintr'o prudență greu de înțeles, conducătorul dela cârmă o îndrumă tot pe de margini; ocoli dunele cartierului VII, trecu pe lângă apele puțin adânci din „cimitirul vapoarelor" și strecurându-se prin rada aglomerată de cargoboturi fremătătoare, de șalupe cu motor, de caice, se apropie lângă Faleza Genoveză, purtată de o boare înceată ce-i umfla singura pânză greoae și ușura vâslitul celor doi pescari.

Era tot atât de încăpătoare, ca tovarășa cu scrumbii, plină de un grup de oameni cu privirile țintă spre mal, îmbrăcați în cămășile de in groșolan, așa cum veniseră depe mare. Mulți aveau încă vestoanele ude, mâinile murdare de catran și solzi.

De greutate, lotca se cufundase ca un butoiu și vâslele, pânza rotunjită de-abea reușeau s'o poarte spre cheiu. Pescarii părură cuprinși de o grijă deosebită pentru acostare și nu dădură vreo atenție Persanului dela câțiva pași, cu șalul de aur și cuca împodobită cu pene de păun. Atamanul, cu părul alb, se întinse, strângând cu lovituri pânza pe catargul neîrdituit, ceilalți se ridicară în picioare, ca la pregătirea unui ritual străniu în limpezimea de rai a dimineții.

Vasi zări câteva lumânărele străvezii în pumnii uriași. Pe crivacele largei lotci, două blăni de scândură, bătute ca o targă, purtau un om întins pe spate. Lopătarul roti cu grije vâslele, cufundându-le fără sgomot, ca și cum ar fi ținut să nu tulbure privegherea adâncă a celorlalți. Dintr'odată prova se lovi înăbușit de piatra digului și oftatul acesta aspru îi făcu pe toți să se cutremure.

Camaradul de pe mal rămase mut de uimire lângă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Persan, privindu-şi camarazii cu mâinile 'ncrucişate. Ştia bine că la năvoade n'avuseseră niciun accident: marea era lină şi după despărţire îi urmărise cu privirea până acostaseră la rădăcina stâncilor Agigei. Dacă ar fi murit vreun bătrân din Lazul, se 'nţelegea dela sine că ar fi fost înmormântat în cimitirul mic de lângă pâlcul de oţetari, nicidecum în dreptul cartierului desfrâului şi nesocotinţei.

— Prinde-o! strigă atamanul şi aruncându-i fără explicaţii funia, se ghemui cu mâinile de baş, gata să sară pe ţărm: lotca fu prinsă în scoaba de fier, ca repeziciunea curentului, foarte puternic în partea farului Genovez, să nu-i târască spre lespezi. Pescarii coborâră în şir după bătrân şi aşteptară tăcuţi pe două rânduri, fără a lua aminte svonurile agitate dinspre port sau la străinul cu tunică brodată dela doi paşi. Se făcu atâta tăcere că se auzi scrâşnetul lotcei adusă de-a-lungul digului şi pocnetul sec a ce'or două vâsle, când fură aşezate pe fund.

Unul din cei rămaşi în barcă se sui sprinten pe crivace şi apucă de subţiori, cu nesfârşită grije cadavrul, iar celălalt din îndoitura genunchilor, privind îndărăt să vadă unde calcă. Era vorba, probabil de-un înecat, căci hainele stăteau răsucite şi ude, murdare de nisip noroios.

— Grăbiţi-vă, murmură cineva. Să nu ne apuce căldura.

Când fu ridicat, mijlocul i se frânse greu şi braţele fără viaţă căzură în lături, frecându-se de coastele cătrănite. Mortul împungea cu unul din picioare; trebui ca ciotul fără labă, să fie îndoit, căci se împiedeca printre bănci şi-i stingherea. Între timp câţiva suiră targa pe umeri şi cu multă grije, luminaţi ca marmora de soarele pontic, îl întinseră din nou şi-i acoperiră faţa cu o fâşie de velă.

Vasi nu mai putu răbda. Cu riscul de a-şi umple de smoală ceaprazurile tunicei, veni lângă mort şi fără a-i atinge zăbralnicul privi îndeaproape fruntea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdri 1933-1947

mânjită cu nisip, apoi îi ridică pantalonul, până descoperi în întregime proteza primitivă de lemn.

— Unde l-ați găsit? întrebă scurt, întorcându-se spre oameni. Aș putea să jur că înecatul vostru e Terzi, frizerul cu dugheană lângă intrarea portului.

— Ne întorceam cu peștele ăsta care-l vezi dela Saman și pregăteam să suim lotcile pe plaje, când am dat de Simeon, povesti unul rămas în urma procesiunii ce pornise pe dig. Eu l-am văzut întâi, cu ochii mei și mi s'a părut că prea stă țeapăn. „Să știți c'a murit", zisei oamenilor și săririm să-l ridicăm, când colo, pribeagu dădea de știre pe limba lui că a descoperit o taină. Fercască Dumnezeu de dambla! Mortu' se clătina cu capu în apă sub ochii lui și Simeon stătea înțepenit ca și cormoranul când pândește scrumbia, fără să-și clatine un fulg. Numaidecât am bănuit că e Terzi, frizerul. Cine altul mai are picior de lemn?

— Ați anunțat poliția? întrebă Vasi cu glas tare.

— Crezi c'o să avem încurcături? se opri și atamanul. — Implinim o datorie creștinească. E cu supărare dacă-l ducem la casa lui?

— Bine ați făcut, murmură Vasi, simțind nevoia a fi singur. — Dumnezeu să vă dea după inimă.

Rămase în urmă, cufundat în gânduri, încercat de o copleșitoare tristețe, cu toată platoșa de oțel a dialecticei lui Zooroastru. Parcă prevăzuse aceste îndoieli, se pregătise și se călise la focul argintului, pentru a înfrunta cu nepăsare urmările măsurilor sale de securitate.

Pe neașteptate își aminti de scopul venirii pe dig și începu să alerge cu greutatea celor șaizeci și cinci de ani, după grupul ce se depărtase simțitor și ajunsese aproape de pajiștea cu tufe de smochin.

— Hei, voi din Lazu!! îi chemă cu suflarea întretăiată. A mai văzut cineva mortul?

— Cine doar? Venim din Lazul.

— Femeile... au aflat?

— Nevestele noastre erau treze de mult. Se înțelege

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdri 1933-1947

că au coborît să aducă tămâie. Am rostit acolo câteva rugăciuni şi-am fi adus şi preotul, dacă n'ar fi fost plecat. Astea s'au întâmplat acum un ceas.

— Da Braia... Braia ce zicea? Stă aproape de ţărm şi o ştiu femeie milostivă! grăi Persanul cu un sarcasm dispreţuitor zugrăvit pe faţă.

— Eh, ce să zică? făcu bătrânul. Ea ne-a ajutat mai mult, că e femeie pricepută şi ştie rosturile orăşenilor... Îi părea rău, că-l cunoştea de-aproape pe răposat, de pe vremea când domnişoara Cristina era venită de curând în Lazul.

— Hemcea nu-i pe-acolo? mai întrebă Vasi, nemulţumit de părerea de rău a castelanei.

— Nu, nu l-am văzut, răspunseră oamenii, păşind mai departe.

Curioşii începuseră să se-adune din port. O grămadă de ştrengari lăsaseră barbutul şi coborau în fugă, ţipând cât îi ţinea gura, iar femeile ieşiseră în balcoane şi plecate peste lădiţele cu mixandre, puneau mâna streaşine la ochi.

Amănuntul cu Braia nu-i plăcea câtuşi de puţin. Marea îşi găsise să svârle însângerata taină, drept la poalele Castelului, de unde o femeie îi urmărea cea mai mică greşală să-l înfunde.

Scoase mătăniile şi începu să le ţăcăne fără interes, apoi, ajuns la ciucurele de mătase, le îndesă la loc, nefolositoare. Ceata pescarilor începuse să urce cu Ferzi spre dughiană prin mijlocul mulţimii lacome de întâmplări, ce aruncase sacii, biciurile, tacurile din mână, ca să vadă înecatul.

Hemcea trebuia neapărat găsit. Porunci se meşterilor zidari să aştepte pe teren isprăvirea vânzării — proprietarul era un morar îmbogăţit din Palaz — ca să înceapă numaidecât lucrările. Ar fi fost cât se poate de neplăcut ca Braia luându-i-o înainte şi profitând de slăbiciunea cambuzierului, să-i pună în faţă moartea lui Ferzi, împingându-l să se retragă din plănuita întreprindere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanuluitransilvania.ro/index/1933-1947

Dacă el, deprins să contemple sigur de sine nenorocirile fulgerătoare abătute asupra oamenilor, şi fusese impresionat de putreziciunea gălbuie şi pubavă a înecatului, dar inofensivul cambuzier cum va privi oare lumea nesigură în care urma să-şi facă intrarea şi pe care o cunoscuse până acum la suprafaţă, fără acele legături ce ascut simţurile, stârnesc patimile şi împing la cruzime? Cu siguranţă că ştirea se împrăştiase ca vântul în cartier, dacă n'o şi fi ajuns la urechile singurului om ce trebuia s'o afle cât mai târziu; toţi leneşii vor comenta la infinit amănuntele năsoocite ale morţii frizerului, zăpăciudu-l cu tot felul de presupuneri. Trebuia găsit cât mai grabnic şi înpiedecat să rămână singur: de o oră, morarul din Halaz şi avocatul aşteptau la tribunal cu actele făcute, zidarii pierdu-eră de sigur răbdarea.

Vasi ocoli procesiunea pe o stradelă lăturalnică, una din acele văgăune întortocheate şi murdare unde soarele pătrunde arareori şi ceamurul se scorojeşte la umbra balcoanelor şi şoproanelor pentru sacale sau lăzi vechi. In strada Traian prozopul dela frizerie aştepta nemişcat în azur, apropierea stăpânului său temut şi para de foc a soarelui încingea din nou pietrele caldarâmului, chinuind tălpile rarilor trecători. Toate prăvăliile şi stabilimentele intrasera în somnul adânc al amiezii, numai barul lui Mareu avea uşa dată de perete şi un cântec de beţiv făcea câte un câine întârziat în arşiţă să privească, milogindu-se, din prag.

In penumbra localului ruinat, unde rarcori mai intra cineva, il întâmpină un cor de sforăituri pe diferite tonuri şi injurăturile grozave a unui beţiv pe jumătate adormit. Acestea erau urmele unui chef straşnic, continuat toată noaptea. Două mese zăceau răsturnate cu tacâmuri cu tot şi peste ele câţiva marinari străini, beţi morţi, sforăiau pe întrecute. Furiosul avea încă ochii deschişi şi svârcolindu-se în învălmăşeala de bocanci şi tricouri dungate, neputând să terorizeze pe cei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

din jur, amenințând, aruncând peste capetele supuse o îmbelșugată ploaie de blesteme.

Pe sumbrul câmp de bătaie, doi oameni rezistaseră: Marcu, cocârjat, galben și infofolit cu un șal soios, cu toată căldura de iad, arătând mai prost ca niciodată după noaptea pierdută cu supravegherea beților, încăpățânându-se să nu scape prilejul de a prinde în pumn grămăjoara de poli, tot mai rară, și Hemcea însuși sprijinit de tejghea, umblând să soarbă romul din paharul înalt, fără a-l apuca cu mâinile. Era ciudat să vezi figura gravă și bărbătească a cambuzierului, care căpătase o asprime de neuitat, preocupat de joacă. Privea îndelung lichidul tot mai scăzut și nu se întorcea decât pentru a copleși cu disprețul său mut pe camarazii netrebnici, fără demnitate: s'a mai văzut marinar să nu reziste băuturii?

— De două ceasuri umblu după ei! șopti Vasi apropiindu-se de barman. Spune-mi Marcule, când a intrat în bar?

— Să vezi c'am avut dreptate, chioti Marcu plecându-se la urechea noului venit. Ieri dimineață nu ne-ai dat crezare când îți tocam că ai de-aface cu un netrebnic și un fluieră vânt așa cum era acum douăzeci de ani. Aproape ne-ai dat afară din bazar. Uite, privește bine cu cine faci afaceri și cui te încredințazi, în loc să lucrezi cu oameni siguri ca mine și Terzi.

— V'am mai spus ieri, protestă Vasi cu vădită neplăcere, că Hemcea nu este pentru mine decât un aliat împotriva Braci. Crezi sau nu, te privește. Acum răspunde-mi ce te-am întrebat.

— De-aceară s'au așternut pe băutură, haimanalele. Nu mă interesează dacă omul tău face-o para chioară; vorba-i, are bani să plătească? Mereu se laudă cu prietenia zarafului și a scăpat vorbe cărora nu știu dacă să le dau crezare.

— Va plăti! făcu Vasi cu mâna pe inimă. Omul spune mai multe prostii la un pahar de vin, decât ierburile svântate de-o turmă. Hemcea e clientul meu și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

nu obișnuiesc să-mi bârfesc mușterii, sau să le măsor vorbele adresate prietenilor, dar pe Satan, are capul mai sec ca o mainuță.

— Un contramaistru mi-a spus că ține depuși mulți bani, încercă a-l iscodi Marcu, cu toate că în cearta ce avusese loc cu o zi în urmă, mutul zaraf negase că Hemcea ar avea cont în bazar.

— Nu cred! oftă Vasi, privindu-l cu sinceritate adâncă în ochi.

Marcu profită de moment, să strecoare iarăș o amenințare de-abea tăinuită în buchetul unui elogiu.

— Cu toate neînțelegerile, dumneata ne ești un prieten vechiu și neprețuit. Dece să ți se 'ntâmple vreo neplăcere din cauza lui Hemcea? Nimeni nu înțelege ce ai cu acest coate goale!

— Vezi că mă gândesc mai departe de pragul bazarului meu, se 'ncruntă Vasi, ridicând voea, indignat de atâta lipsă de tact. — Poate vrei să mă convingi să renunț cu totul la lupta cu Braia și să trag pentru totdeauna zăvorul bazarului. Ce-mi aduc vechiturile decât impozite? Știi bine din ce trăim și cât sânge rău ne face femeia blestemată. Pentru mândria voastră neîntemeiată să mă predau cu mâinile legate la vârsta mea? Poate-ați vroi ca ultimul neterbnic din Tomis să-mi arunce noroi în barbă! Asta urmăriți! Sau nu mai știți ce e prietenia?

Marcu se învenină de indignare, ridicându-și cu o smucitură posacă otreapa de pe ochi, descoperindu-și fruntea pleșuvă, înegrită ca de funingine. Pupilele aprinse gâlgâiau de aceeaș furie surdă, pe care o fiară aruncată în groapa ruinei, o are pentru trădătorul dela buzele capcanei.

— Iată cine vorbește de prietenie! Crezi că noi (Hei, nu se știe cu ghiarele tăiate, gândi Vasi. — Tare-aș vrea să-i văd fața când...) eu cu Terzi, n'avem dreptul după atâta amar de vreme să știm? Ieri aproape ne-ai gonit din bazar.

— Ieri m'ați insultat cu tot părul meu alb și mi-ați

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1933-1947

aruncat cuvinte pentru care ar fi trebuit să nu vă mai vorbesc niciodată. Iată că le-am uitat și-am intrat de a doua zi în barul tău. Nu 'nțelegi că dacă-l convingem pe vaporean s'o ia pe Cristina din Laz Mahalé, femeia va fi moartă de durere, căci mai de grabă și-ar tăia o mână decât să se despartă de fată? Atunci în culmea mâniei va face o faptă nesocotită și nu se știe dacă nu putem folosi prilejul să scăpăm de-abinelea de ea sau s'o alungăm pe vecie în Castelul dărâmat. Recunoaște că fața lucrurilor se va schimba...

— Pentru mine nu se va schimba, clătină Marcu din cap și-și duse mâna osoasă lângă frunte, căutând să-și smulgă grentatea dârză, care-l îngropa tot mai adânc în întunericul chinuitor. De-ai ști cum am vegheat toată noaptea! A trebuit să le 'ndur veselia lor bezmetică. Pe timpuri n'ar fi îndrăznit. Altădată venea și Terzi când aveam mușterii. Unde naiba o fi umblat noaptea asta? Nu mă lăsa Vasi, mai trimite-mi clienți, cel puțin, dacă n'ai încredere în afaceri.

— Văd că nu duci lipsă de clienți, zise Vasi, privindu-l îndeaproape și se gândi. „De)acum e sfârșit. Nu va trebui să mă ocup de barman".

Vorbiseră pe șoptite, aplecați unul spre altul. Hemcea era atât de cufundat în jocu-i fără rost, că nici nu simți sguduitura Persanului. De-abea când paharul i se ridică, smuls de o mână îngrijită, privi în sus, uimit și bine dispus.

— Ce vânt, jupâne Vasi?

— Cum, ai și uitat? șopti dojenitor zaraful, acoperindu-l cu tot trupul măreț, ca Marcu dela contuar să nu-i poată vedea nici mișcarea buzelor. — Avocatul și vânzătorul ne așteaptă de două ceasuri și dumneata chefuești în localul ăsta, care-ar compromite cel mai venerabil bătrân și unde nu trebue să mai calci. Ești sau nu hotărît să cumperi locul?

— Locul? A... desigur. Am plecat! La drum!!

— Niciun cuvânt, îi suflă Vasi.

— Prea mă crezi... se indignă cambuzierul, însă tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

când pe lângă barman nu putu să nu-şi privească asociatul peste umăr, poruncindu-i aproape:

— Plăteşte-i! Ţi-e mulţumit? se adresă Marcului, umflându-şi pieptul cu greutate, apoi la amintirea unui gând nostim izbucni în râs. — Haide, haide, mărturiseşte că ţi-era frică să nu plec neplătit! Veghea ta aş socoti-o o insultă, dacă nu m'ai fi binecuvântat odată cu ceva parale! Plăteşte-i mai repede că mă sfăşie. Uite ce ghiare îmi întinde!

— Are cont la mine, explică iute Vasi, târându-l de braţ.

Marinarul treaz încercă să se ridice din grămada de trupuri secerate de coniac şi neputând scăpa din lanţurile sclaviei comune, îl ameninţă cu pumnul strâns.

— Marinari de apă dulce, făcu Hemcea cu dispreţ când fură afară. Acum sunt al d-tale!

Pentru a câştiga timp şi a-l duce pe viitorul proprietar pe locul său fără ca Marcu de peste drum să observe ceva, Vasi se întoarse pentru a doua oară spre digul pescarilor din poalele falezei Genoveze, într'o indispoziţie vădită, ce-l împiedeca să vorbească.

Pe strada Traian, întâlniră mulţimea adunată în faţa frizeriei lui Terzi şi Hemcea, rămas o clipă zăpăcit, vru să se îndrepte într'acolo; zări şi câţiva pescari din Lazul şi găsea nimerit prilejul să se intereseze de Cristina, să-i comunice noua sa poziţie socială, de proprietar în Tomis şi s'o vegheze mai îndeaproape, deoarece întreţinerea fetei nu l-ar fi stânjenit acum când era bogat şi exercitarea autorităţii de părinte i se părea un privilegiu firesc vârstei sale.

Vasi îl trase de mânecă. Cu siguranţă, zise el nepăsător, lumea s'a strâns în jurul unui predicator protestant din misiunea engleză sau suedeză, oameni şterşi ca şi credinţa lor, ce împart broşurele la sfârşit, nimicuri pe care se bat străngarii. Cât despre Terzi, dacă ochii bătrâni nu-l înşeală, îl zări coborând spre port în dragostea-i neghioabă de vapoare. Dacă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

avea să comunice ceva Cristinei, o va chema printr'un om de-al bazarului dela Castel. Vorba despre ea, i se părea cât se poate de nimerită.

— Frumos că te interesezi de fiica ta, grăi mulțumit, încurajându-l. E păcat ca Cristina să zacă îngropată în paragina Castelului, la o vârstă când locul i-ar fi în mijlocul oglinzilor și luminilor, demne de frumusețea ei. Destul Braia v'a ținut despărțiți și a băgat tot felul de intrigi să vă înstrăineze! Ca tată, ai dreptul să te bucuri, la vârsta când cobori culmea vieții, de tinerețea și voioșia copilei tale!

— Drept, recunoscu Hemcea, cu un val de căldură pentru omul ce-i veghe atât de bine interesele și chiar nevoile sufletești. Pereanul îi întărea convingerea că copiii sunt și ei datori, la rându-le, să ajute părinții în vârstă. E fata mea și-se cuvine, în loc să stea la o străină, să-mi împărtășească grijele. Am s'o iau dela Castel!

Vasi nu mai insistă, să nu jignească marinarul de carieră, care făcea atâta caz de onoare, însă văzând că Hemcea consimte cu dragă inimă ca cineva de încredere să-i învârtească afacerile și el să piardă timpul cum l-o tăia capul, adăugă numaidecât că „ar fi cea mai frumoasă patroană din Tomis. Am face din ea o adevărată prințesă", proect ce încălzi inima de monarh a cambuzierului.

Pentru a da vreme Marcului să-și mâture străinii din bar și să se ducă la culcare, trăgând obloanele, propuse să meargă la baia turcească de pe strada Argonauților. Tomitanii veneau la baie pentru a flecări, a întâlni cunoscuți și a-și pune sângele în mișcare; negustorii grași se înviorau și-și căutau datornicii, înainte de prânz.

Primiră amândoi coifle de săpun, lăsară garanția cuvenită și urmând cele două băieșiie în șalvari galbeni, cu părul și unghiile cănite, pătrunseră în uriașa bazilică de piatră, prost împărțită ca toate casele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

vechi turcești, cu frânturi de ziduri în loc de coloane și cu bolovanii legați cu lut bătut.

În mijlocul acestui țarc de piatră neluminat, plin de un abur des și fierbinte, era o dulbină, pe marginea căreia, cu picioarele mujate în apă, câțiva mușterii goi discutau, în timp ce vreo trei, patru, întinși pe un fel de targă joasă, gemeau de plăcere sub pumnii băieșițelor vânjoase.

Noii veniți se lăsară desbrăcați, culcați la marginea bazinului, până ce aburii le înroșiră pielea, apoi frecați cu spumă de mare, uscați cu prosoape aspre și din nou lăsați pradă aburului. Schimbară iconind câteva cuvinte și văzând cât de greoiu răspundea Hemcea, Persanul făcu un semn și Turcoaica începu să-l frământe din încheetura degetelor, ca pe un aluat. Pălmuit, lovit cu umerii de piatră, aruncat în apă și tras de păr, Hemcea reuși să se mai trezească din mahmureala băuturii.

Fură îmbrăcați cu grije, primiră urări îndemânatece din partea băieșițelor și toate astea pentru treizeci de lei, socotind și bacșișurile.

Acum urcară din nou în fața barului demodat și cotiră pe madianul din față, de-asupra portului, în acelaș loc, unde cu ani în urmă, după ce cheltuise banii împrumutați de Marcu, pelerinul dela vămile închipuirii solicitase milă zărafului și acesta învestmântat în blănuri și briliante, măreț, cu aceeaș cumpănire pe care oamenii obișnuiți o capătă numai la bătrânețe, îl trimitea la Braia, trădătoarea. Persanul rămăsese la fel de bogat, dar nici Hemcea nu mai trecea drept un vagabond fără greutate în cartier, ci un om inițiat în tainele societății, care discuta pe picior de egalitate cu asociatul de afaceri. „De ce m'o fi adus aici?" gândi nedumerit, lovit de asemănarea zâmbetului sobru, dar triumfător — exprimând putere creatoare și satisfacția reușitei — cu expresia chipului de pe o zi însorită, cu optsprezece ani în urmă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

când își pusese toată nădejdea în mila influentului tomitan: „Ce-l leagă de peteoul ăsta de țărână?"

Terenul era consolidat la buza râpei de culoarea fierului ruginiu, cu o terasă de stuh împletit, de pe care se vedeau digurile înfipte în inima mării, golful închis de peretele răpănos, până la stâncile negre, colțuroase ale Agigei și satele mai îndepărtate, ca petice de năvod sclipitor de apă, tras pe țărm la Eforia, Tekirghiol, Carmen Sylva, până la șoprul de minim al farului Tuzla.

Marea vibra aprinsă de albăstreală sinelie în care rătăceau zig-zaguri albicioase, ca niște fulgere netrebnice, calcinate de ucigătoarea fierbințeală a soarelui răsăritean și în marginea ei cheiurile furnicau de lume, vătafi cu căști albe, coloniale, negustori de dulciuri cu colacul armănițesc, vameșii cu șepcile kaki, înzorzonate, șiruri de hamali cu saci în cap, urcând și coborînd necontenit punțile svârlite de-asupra apei. Iar Tomisul domina toată frământarea, o conducea din birourile marilor companii de navigație, din clădirea cenușie a S. M. R.-ului, unde se pune la cale politica maritimă și comercială a României, un adevărat Stat Major, acoperit de glorie, mințea și prețul bunurilor de jos, comandament unde știai că se vor da misterioase lupte de influență.

Dacă până în clipa aceea Hermeea nutrise pentru tomitani disprețul neînțelesului, batjocoritului, de-acum începu să uite și să iubească locul fostelor desnădejdi. Oare de copil, în Caraomer, nu dorise zidurile groase înfipte în râpă, geamurile colorate, tarabele, până și marmorele sfărâmate ale Grecilor? Se gândi cu emoție la primele zile când venise în cartier. Pierdut în forfota străzilor înguste, era un necunoscut oarecare, înghiontit până și de cerșetori. Eh, *pe atunci* nimeni nu-l băga în seamă. Acum — e adevărat poate și în urma faptului că oamenii îl văzuseră la braț cu Vasi, prietenul lui — mulți îl salutau până în pământ și-l invitau în prăvălii la un păhărel,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

cerându-i cu încredere informații despre mersul lirei engleze și sau aurului, svonuri despre posibilele importuri masive care să sdruncine piața. Auzind că are strâns un frumos capital, mulți încercaseră să intre în combinații comerciale însă propunerile lor erau meschine, lipsite de măreția adevăratelor lovituri. Din punctul acesta de vedere, Vasi, prin ideile sale generale, văzute în mare, purtând pecetea aceleași rădăcini vânjoase, era singurul ce-i impunea respect și pe care, dintr'o nelămurită conștiință a propriilor slăbiciuni, a lipsei de țintă în calea vânturilor, l-ar fi primit ca suzeran.

Neslăbindu-l de braț, fixându-l cu o gravitate care arăta că acordă o importanță neobișnuită acestei discuții, Vasi începu să-i vorbească cu gesturi largi, îngreuiate de aurul veștmintelor. Arătă toată frumusețea locului, solidaritatea tomitanilor, mirajul ciudat și binefăcător ce atrăgea acolo sus pe marinarii străini și-i făcea să-și risipească plini de fericire, solda strânsă dela Stambul și Pireu.

— Ascultă bine, zise Vasi. Când împăratul sau măgarul apucă trufaș pe-un drum greșit, ocara cade asupra conducătorilor care merg alături de ei. Precum marinarii au nevoie de distracții, așa și d-ta cred că ți-ai dat seama cât de grea e viața pe mare. Mazâre bătută și... celelalte. Aș avea tot interesul să te țin până la adânci bătrânețe în cambuză. Ce câștig dacă cobori pe uscat? Pierd, nimic altceva. Însă ca prieten îți spun: nu mai merge, trebue să te stabilești undeva, să trăești în rând cu lumea!

Hemcea, pentru care visurile tinereții și luptele disperate date pentru a scăpa de temnița Constanței și a se vedea cât mai departe de țărm, oriunde, ajunseră simple amintiri palide, fără însemnătate, se grăbi să-l aprobe.

— Pe cinstea mea dacă n'ai dreptate. Simt și eu că... mi-am făcut datoria. Cred că nu mi-am pătat numele,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ce zici? Alții la rând, pentru noi odihna... să învățăm pe alții.

— Hei, dumneata ești fericit, ai bani! grăi Vasi, aruncându-i în ochi o punte tăinică, știută numai de ei, nesinchisându-se de legile și morala restului de oameni. Lăsă limbajul diplomatic și cu bonul simț al omului de lume, ce cunoaște potrivita întrebuințare a stilului, îi prezentă situația negustorește, cu voce scăzută și monotonă:

— În trei ani ai strâns atâta aur, cât n'ai fi făcut nici în o sută de marinărit. Mai mult decât visai. Suma la care se ridică depozitul dumitale este de trei milioane patrusutecincizeci de mii lei, valoare pentru care ai polițe în regulă. Dacă vei pierde încrederea în bazar și vrând să-ți retragi banii din afacerile comune, depunându-le la banca Vlasopulo sau Manicatide et comp...

— Niciodată, strigă încruntat Hemcea.

— Admițând că ți-ai depune la o bancă, continuă Vasi netulburat, îți vor aduce un venit anual de lei 103.500, căci niciuna din casele vechi, prezentând o singură garanție, nu-ți va oferi mai mult de 3% procente, banii ce nu-ți vor ajunge niciodată să trăiești din larg așa cum se cuvine unui om de vârsta și cu trecutul dumitale. Ascultă-mă bine: ca pensionar toți vor privi cu nerușinare ca pe un cerșetor și nicio băiețiță n'o să vrea să-ți pună sângele în mișcare de teamă că n'o să-i dai bacșiș. Poate chiar eu voiu închide ușa bazarului celui mai neprețuit pricten. O, iartă-mă, dar un împărat, chiar cu înfățișare de lebădă trebue părăsit, dacă sfetnicii săi au înfățișare de vulturi.

Vasi tăcu o clipă întristat, apoi întrebă aducându-și cu greu aminte:

— Mi se pare... hm! n'a fost vorba și de o fermă, acolo la țară pe care-ai vândut-o?

— Banii i-am cheltuit demult, mărturisi Hemcea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1933-1947

nenorocit, simțindu-se foarte singur după nemiloasa mărturisire a Persanului.

— Ei, bine, pământul ăsta după câte știu, a aparținut soției dumitale, făcând parte din actul dotal, împreună cu inventariul. După moarte, jumătate revenea de drept Cristinei, a cărei avere trebuia s'o tutelezi, nu s'o vinzi. Fata e majoră. Dacă Braia o va convinge să-și reclame partea și să te dea în judecată, pretinzând uzufructul din 1923 când spuneai că ți-a murit nevasta, până astăzi, înseamnă că din capitalul depus la mine, ai pierde dintr'odată un milion jumătate sau poate mai mult, procesul lovind și în onoarea dumitale, fără a mai vorbi că renta e pierdută și că va trebui să mulțumești Cerului dacă-ți vor da un loc colo, în Azilul marinarilor comerciali...

— A, nu, bâlbâi Hemcea. Aș vrea s'o văd și pe-asta! După atâția ani... atunci nu trebuie să mă liberez! Doar nu sunt bătrân. Nu dau zece mucoși pe unul ca mine. O șterg din Constanța și nu mă mai vezi în vecii vecilor!

— Dimpotrivă, strigă Vasi triumfător. Te stabilești aici, o iei pe Cristina dela Braia, ca fata să'nceapă să țină la d-ta și să n'aibă o afurisită care să-i bage în cap tot felul de intrigi, și faci un varieteu cum am stabilit, întreprindere ce-ți va întrei capitalul în câteva luni. Vei rămâne cu casa și cu aurul curat. Nu-ți place, o vinzi și te duci la plimbare! Eu mă simt dator să te sfătuesc ce să faci cu banii pe care i-ai agonisit cu atâta trudă, cu prietenie pentru neputinciosul Hvaja al Wasiti. Cu afionul nu mai merge! Vezi bine că leul a început să scadă și afacerile cu străinătatea se fac cu multă greutate. Nici nu s'ar putea loc mai nimerit pentru localul nostru, decât terenul acesta. Ai intrarea portului. Aci Hamangi Zadé, colo Sterie Dală, Româno-Americana, Salvamar, Loydul Maritim Român, Banca de Comerț, Antoniadi. Pe-aici e drumul tuturor marinarilor și negustătorilor străini. Terasa pare destul de solidă și-ai putea pune mese multe, umbrare roșii,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

chioşcuri, de unde să se vadă noaptea luminile portului şi trecerea liniştită a vapoarelor.

— M'am îndoit adîncaori de prietenia dumitale. Orb ce sunt! făcu Hemcea, gătuit de emoţie. Ah! Când voiu putea să recompensez ceeace-ai făcut pentru mine? Ţi-am spus de la 'nceput că sunt gata să ridic un local dar chiar pe locul ăsta, zău nu-mi trecea prin minte!

Zidarii care rămăseră de-oparte se apropiară la un semn al Persanului şi dădură toate lămuririle, spunând că materialele trebue să sosească curând şi ei nu aşteaptă decât ordinele să 'nceapă săpătura temeliei. Bucuros că n'are să-şi bată capul cu nimic, Hemcea se duse la terasa de stuh lutuit şi-i încercă trăinicia cu piciorul, apoi privi bulamacii putrezi, unde se 'ndesiseră buruienile, puse un salahor să măsoare lăţimea cu piciorul; înviorat de imaginea Templului şi a grădinilor suspendate, unde perechi de fericiţi îi vor proslăvi numele, cambuzierul îşi roti semet privirea peste clădirile învecinate, asupra cărora Vasi îl făcuse atent. De-odată însă, vederea unei faţade foarte importante, peste care Persanul trecuse fără a se opri, veteji bucuria viitorului patron, atât de grabnic avântată.

Se apropie stângaci de prietenul său şi de-odată îşi căpătă anii, un vârstnic grecoi, strâns într'o tunică veche, cam roasă, împovărat de o teamă tulbure, la răcceala primei unde din sbuciumările şi satisfacţiile viitoare; îngrijorat, cu bărbia tremurătoare, arătată din cap spre taverna întunecată, rămasă ca o rămăşiţă a mizerici şi mâhnirei între atâtea clădiri noi, parcă într'adins, pentru a atrage atenţia oamenilor fericiţi.

— Dar Marcu? Şi Terzi? Înseamnă că barul lui...

Se miră cum Vasi, un înţelept, pe de-asupra şi asociat cu cei doi — e drept că în ultimii ani, odată cu decadenţa tunelului relaţiile se răciseră simţitor — nu se gândise la prăpastia pe care o săpa lângă picioarele şubrede şi tremurătoare ale lui Marcu. Privi din nou pe furiş şi cu toate că obloanele erau trase ise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniultransilvania.ro/mdrr1933-1947

păru că din cocioaba igrasioasă, oarbă, îi spionează. cineva care de-abea așteaptă să se lase noaptea ca să-i taie pofta de concurență. „Mă vor ucide!" gândi, cunoscând îndeaproape avatarurile celor doi asociați trădați.

— Să împiedice traiul altora, când barul lui cade la pământ? se'ntrebă Vasi cu o asprime de mărgean rostogolit pe stâncă. Apoi zâmbi liniștitor. — Am avut grije să nu poată scrinti nimănui un fir de păr. Acum haidem la tribunal să terminăm repede actul de cumpărare și să ne 'ntoarcem, să plătim oamenii. O zi fără vânzare e o zi pierdută.

— Ai banii? răsuflă Hemcea mai ușurat.

— Sunt aici! se bătu Persanul peste o frumoasă pungă de Kirșekir. — Mâine vei fi omul cel mai respectat din Tomis, și mulțumirea mea va fi că umilu-mi sfat ți-a folosit.

Cambuzierul trebui să recunoască față de propria-i conștiință că greșise și pasul acesta îl costa ani întregi de suferință. Se depărtase prea în larg să caute fericirea, în tăcerea mișcătoare a întinderilor pustii, umbrite de norii nestatornici, tiviți în purpură sau în aur, ai imaginației. Castelul acela era cât pământul, cât lumea chiar și se rătăcea, căutându-l în el însuși. Pe când orașul strălucit, așa cum îl văzuse ca adolescent din depărtarea Caraomerului, putea să-i dea posibilitatea să pună în ochii tuturor vitejia sa, să se înconjure de curteni și de onoruri. Marea rămânea adevărata sa slăbiciune: nu va lepăda tunica, dar n'ar mai fi putut spune că la cincizeci și cinci de ani umbla după pustietățile și cetățile dărâmate și oameni ai paradisului, ca la treizeci; nu mai disprețuia în aceeași măsură opinia și comentariile societății tomitane. O greșală fusese că deseins în cartierul de de-asupra portului, sfidase pe oamenii de afaceri, crezând că marile lovituri se pot da pe coastele pustii, arse de soare sau în porturile sărăcăcioase dela mii de leghe depărtare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Convins de realitatea propriei ascensiuni împărtăşi concluzia cu care Vasi termină importanta convorbire: pentru a-ţi atinge idealul, e mult mai uşor să laşi pe alţii să alerge după aur şi tu, stând pe ţărm, să-l culegi. Sau: aurul, grânele, pietrele scumpe, caleştile, albinele şi orice alt lucru al supuşilor, aparţin împăratului.

La drept vorbind, Hemcea găsea că e prea în vârstă pentru a se pleca şi a culege: era mult mai nimerit ca Cristina şi alţii să i le depue la picioare — fata lui în orice caz. Putea să-şi închipuie că e tot pe o corabie, în drum spre o glorie sigură şi pământească de astădată — împietrit ca marca, nu ca globul împărătesc, metalic, pe care Vasi îl ţinea în pumnul drept — căpitan absolut, servit cu devotament de cei din jur...

In aceeaş dimineaţă, exact în clipa în care Vasi termina de subţiat firul de argint şi privea prin ferăstruică luminia rece şi înviorătoare a dimineţii, Simeon, bărbatul Braei, se întorcea spre Castel, dintr'o plimbare îndelungată făcută pe litoral, una din acele rătăciri tainice prin puterea nopţii. Când ajunse în creştetul unei dune şi simţi briza puternică brumându-i faţa, ţipete sfâşietoare de pescăruşi, precum şi flacăra stolului lor de zăpadă răsucindu-se în jurul unui duşman nevăzut, îi atraseră atenţia. Bănui un delfin putrezit sau un crab uriaş, fărâmat de stâncile mişcătoare, şi-şi urmă calea printre cocoaşele de nisip, încercând cu bâtul locurile mai primejdioase, neîntărite de pelin şi de maghiran sălbatic. Apoi se opri gâfâind şi ridică încet ochii fără lumină, măsurând drumul până la Castel. Adierea largului trecea peste lagunele mici şi lunguiţe, pe care marea le trimetea pe plajă, purtând cu ele acea răcoare, care nu poate fi împrăştiată nici de soarele verii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

N'ar fi vrut să-l prindă ziua pe drum, totuşi o îndoială îl făcea să rămână locului. Se mai roti odată cu tot trupul ţeapăn şi dincolo de tufele de cakile, ce pătau ca nişte arbuşti verzi versantul sterp al lagunelor, aproape de nisipul înmieresmat de putreziciunea zegrasului şi algelor marine, unde valurile se lărgeau şi se sfârşeau într'o tăcere grea, ghici un ghemotoc legănat de unde şi de-asupra lui, ca un zăbralnic alb a morţii lângă ţărm, stolul de pescăruşi ţipând şi dând semne de nelinişte.

O emoţie surdă îl pătrunse pe Simeon, ca pe vâslaşul fără grijă ce pe neaşteptate este surprins de murmurul tot mai ameninţător al cascadei. Uită de soarele care nu trebuia să-l găsească dincolo de zidurile Castelului şi se întoarse din drum, căutând surpăturile mai dosnice şi umbroase dintre coline.

In preajma rămăşiţei pe jumătate îngropate în nisip, paşii i se încetiniră neîncrezători, braţele i se întinseră, încercând să alunge vedenia primejdioasă care-l momea şi avea să-i stârnească atâta suferinţă, de îndată ce hymerica apariţie s'ar fi cufundat în clătinarea ireală a depărtărilor răpite de un soare a-tot-puternic.

Intâi îşi blestemă picioarele ţepene, care-l lăsaseră pradă duşmanului celui mai crud, pentru el crainic al pedepsei. Apoi o bucurie neaşteptată îi cuprinse sufletul secat, un val plin de har, trimes de-asupra lagunelor sterpe, putreziciunilor mării, sortite unei întâmplări minunate — bucurie turburată de uimirea şi teama de justiţie a condamnatului căruia i se deschide dintr'odată uşa temniţei.

Omul idiotizat, nebunul, peste care anii cernuseră o crustă de indiferenţă, părea că renaşte, dar nu la o viaţă nouă, deplină şi generoasă, ci la un instinct pământesc, o vagă clipire de luciditate, ce-l făcea să recunoască anumite trăsături din subconştient şi să aibă iluzia propriei sale fiinţe, altfel decât a celorlalţi.

Până acum nu se temuse decât de soarele crud şi desgolitor. Pentru prima oară se uită în jur cu teamă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de oameni. Simţea că trebue să rămână ascuns în fundurile de umbră ale ţărmului şi-şi plecă cât putu trupul, înaintând într'o poziţie păsărească, cu genunchii neîndoiţi.

Era devreme încă. Spre Lazul se zăreau fumurile subţiri dela apa pentru spălat a pescarilor plecaţi cu cinci zile în urmă şi care trebuiau să se înapoieze. Semn că femeile vor ieşi mai târziu să repare năvoadele şi să pornească după târgueli în Constanţa.

Simeon se strecură târâş de-a-lungul unei coline şi se apropie de epavă, oprindu-se după o tufă de pipirig, privind posticos. Un om voinic, aproape un uriaş cu părul încârlionţat, părea că doarme pe spate, răstignit în uitarea visării chiar lângă murmurul mării. Apa îi resfira blând pletele albite de fărâmele scoicilor mărunte, iar restul trupului odihnea pe uscat şi un picior i se înfipsese straniu în nisipul negru.

Acum îl încercă pe Simeon dureroasa nevoe de a cunoaşte pricina bucuriei lui — ca bătrânii ce-şi pierd şirul gândurilor, rămânând numai cu starea vagă de fericire sau tristeţe, cu neputinţă de împărtăşit — şi simţi îmboldul de a întreprinde ceva cuvenit în asemenea împrejurări, o cazmă pierdută în noaptea trecutului. Ochii-i păreau la fel de lucii, răsfrângând fără a adânci în munte întinderea mării, linia colinelor sau cel mai apropiat freamăt de buruieni, dar în clipa aceea în el se ridica un uragan cu atât mai grozav cu cât nu-l înţelegea, nu-l simţea legat de firea sa, devenită de-odată omenească, deslănţuit pe un alt tărâm decât a ţărmului cunoscut. Furia, o pornire oarbă de a nimici totul în cale şi de a îngrămădi lângă pieptul însângerat tot nisipul, tot pământul pietros al colinelor, clocotul blestemelor de moarte, prăbuşirea într'o prăpastie neagră, cu colţi lacomi şi înălţarea către un văzduh fără Ceruri, se învălmăşeau cu un vuiet turbat în sufletul lui, îl ţintuiau ca o stană a veşniciei, străfulgerat de păcat, lângă fruntea senină a ochi adormit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Privi fără a clipi, cum valurile îi legănau creștetul și murmurau, purtându-l pe aripele împăcării. Apoi întoarse din nou capul spre Castelul cunoscut, ale cărui terase sclipeau de mozaicurile fărâmate, și un trecător n'ar fi văzut în mișcarea aceasta, decât veghea unei fiare liniștite, pregătită să se ospăteze în tihnă.

Îngenunchie, pipăi mortul. Contactul tremurător, pielea rece și umflată care-i îngheța vârful degetelor, hainele ude ,catarama centurii, îl amintiră vag de o mare îngrijorare. Începu să sufle greu, plecându-se peste cadavru, ca în prejma unui eveniment de mare însemnătate, însă nu-și dădea seama de ceeace ar fi trebuit să întreprindă. De sforțarea neomenească, stropi de sudoare îi apărură la rădăcina părului și cu buzele arse de sete, privi roată peste dunele sterpe, de unde nu-i putea veni nicio salvare. Rămase îndobitocit, sfâșiat de o înflăcărată voință ce se pierdea zadarnic în nisip, neluminată de nicio licărire a minții.

Laguncle prinseră o paloare verzuie, apoi începură să scânteieze. Pe cărușii deveniră mai gălăgioși, mirosul de iod al algelor căzu mai greu. Când ridică ochii, soarele era înălțat bine pe crugul cerului și peste pânza nemărginită de ape se auzi svon de glasuri, chiotul depărtat al pescarilor întorși dela năvoade.

Patru lotci de cele mari înaintau în linie, îngreuiate de undte și roții: vânătorii mușchiuloși, goi până la brâu, le încălecaseră coastele, duceau mâna la ochi să vadă locul unde, scânteind în lumina soarelui, plasele se uscau pe proțapi grosolani de salcâm.

Porniră în șir pe o lagună, ajutându-se de ghiondere, punând cu toții umerii în coamele de lemn cătrănit, împingând lotcile greoaie pe tălpi de brad.

Crăpăturile deschise pe mare trebuiau astupate cu papură, colorite, năvoadele cercetate cu grije, restul de nadă aruncat. Când în sfârșit se urniră, pășind cu stângăcie pe plaje, priveau mereu spre Constanța,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

unde marfa lor era cântărită și prețuită, după neliniștitoarea lege a cererei și ofertei.

Deodată însă, grupul de oameni ce înainta cu busturile goale și cu pantalonii largi, strânși de brâuri respectabile, se opri nehotărît. Un pescar plecat înainte să dea de veste celor din Lazul, alerga înapoi prin nisipul fierbinte și căutând să facă pași cât mai mari pentru a nu osteni, arăta cu mâna spre smârcuri și părea foarte agitat. Când se apropie, sufland din greu, îl putură auzi, strigând cu suflarea întretăiată:

— Spre Văi e un mort. Să mă bată Dumnezeu dacă nu mi-au văzut ochii un om trăznit de-a'n picioarele!

Zadarnic cercetară plaja din privire, până la genunchele platoului roșcat, cu umbre argintii de peliță: trebuiră să se urce pe o dună, ca să descopere o mogâldeață chircită la pământ, rostogolită lânga faldurile netezi și ostenite ale apei.

Atamanul se puse în frunte, ca și pe mare și cu buzele strânse, cu ochii încruntați de o presimțire, o luară la goană pe nisipul întărit de lângă țărm.

Omul nu mai mișca într'adevăr, dar ne el era mortul. Recunoscură pe Simeon, ghemuit pe un colț de bolovan ieșit din nisip și dădură înapoi, când numai la doi pași, Terzi, înnecat, era lăsat pradă putreziciunii și crabilor lacomi.

Nu trecu nici zece minute dupăce îi desgropară piciorul de lemn și-l ridicară pe o targă de trestie, când femeile atrase de chiote, apărură la marginea platoului și începură să coboare în grabă. Trecând prin fața Castelului o trezirâ și pe Brata care în mod obișnuit se scula foarte târziu. Vârstnica traficantă rămase în coada pescărițelor, căci se îngrășase odată cu anii și locuirile orășenești îi îngreuiau mersul prin nisip, însă rochia neagră, cu volănașe, era în acea împrejurare cât se poate de nimerită. Văzând-o descinzând vioi pe plaje n'ai fi zis pentru nimic în lume că e trecută de patruzeci de ani și are în urmă-i un trecut atât de sbuciumat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

Câteva femei se înapoiară după lumânări, îndată ce văzură mortul întins la umbră, sub surpătura pietroasă a unei coline, altele își trase basmalele peste față și adunate în jurul lui îl păzeau de muște cu smocuri de arariel, murmurând rugăciuni pe șoptite. Numai Braia, strângea din ochii rotunzi de prea orbitoarea lumină a soarelui, arăta semne de mirare, se sfătuia de-oparte cu pescarii.

— Ce facem? Îl urcăm în Lazul să-l îngrijim creștinește? întrebă starostele.

— Nu, nu cred că e nimerit, murmură Braia cu gravitate și dând cu blândețe o tinerică la oparte, privi îndelung, curajos, fața înecatului, așteptând parcă să-i mărturisească pricina nenorocirii lui. — Drept să vă spun, moartea lui Terzi nu-mi place deloc. Uitați-vă aici, aici unde pun degetul. Ei, ce ziceți? și-i arătă câteva sgârieturi nedeslușite pe obraji. — Nu prea s'a lăsat legat la gard, voinicul!

Intrigați de sgârieturi, îl cercetară mai bine, îl întoarseră cu fața'n jos și bănuielile Braei, care aștepta liniștită, înconjurată de respect, rezultatul cercetărilor, se adeveriră: prin haina ruptă, se putea distinge într'o coastă o tăietură mică, de lățimea unui cosor, o împunsătură rotundă, curioasă, făcută cu un cuțit cu totul neobișnuit, pe unde se scurgea mult sânge; dar rana în loc să fie vânăt-verzuie, după atâta murare în mare, sângera încă.

— Unde l-ați găsit? Arătați-mi precis locul! ceru venerabila castelană și pescarii o duseră la gaura urâtă, unde se înțepenise piciorul lui Terzi. Nisipul se amestecase cu mâlul algelor putrezite și cu zeama celui înecat, exalând o mireasmă puternică. Amănuntele acestea respingătoare nu erau de natură să sperie o femeie ca Braia. Nerăbdătoare, începu să scormonească cu unghiile, părând în căutarea unui obiect îngropat, aflat prin apropiere.

Neîndrăznind a întreba nimic, ceata pescarilor o aștepta tăcută în picioare. Soarele le era acum de-a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

supra capului şi zadarnic ai fi căutat pe plaja pustie un petec de umbră. Aerul ardea, se răsucea în văluri aprinse, iar de-asupra mării vălvătăi orbitoare, pârjoleau suprafaţa albăstruie, până sub râpa promontoriului constănţean.

— Arma se găseşte pe-aproape, explică Braia. A fost tăiat adânc şi rana e proaspătă, ceeace înseamnă că în clipa în care l-aţi găsit avea cuţitul înfipt în coaste. Altfel rana ar fi putrezit de apă. Poate a căzut când l-aţi ridicat.

Câţiva îşi suflecară mânecile, începând să caute laolaltă; truda nu fu zadarnică. După puţin un tânăr se ridică cu un strigăt de triumf.

— Am găsit, am găsit! strigă bucuros, făcând să luceasecă în lumina soarelui un pumnal mic şi încovoiat, ca o bijuterie cu muchiile tăioase şi rotunjite. Avea mânerul de fildeş vechiu, foarte mare faţă de lamă şi pe el se vedea săpat un grifon într'aripat, răsucit de furie, cu o căutătură ameninţătoare, unul din acele obiecte de cult ale Asirienilor, care dăinuesc şi astăzi în sectele necunoscute din Iran.

Braia nu-şi aducea aminte să-l fi zărit cândva. Prima pornire fu să se repeadă spre pumnul triumfător al pescarului, să-l cerceteze mai îndeaproape. Apoi, ca la lumina unui fulger îşi dădu seama de puterea pe care ar dobândi-o dacă ar ţine în mâini taina uciderii frizerului şi-şi înfrână curiozitatea.

După ce femeile şi pescarii îl cercetară îndelung, se apropie şi ea, trecându-şi dosul palmei peste faţa încinsă şi dela prima vedere, dădu din umeri dezamăgită, cu un fel de necaz:

— Degeaba tot ţopăiţi, ăsta-i briceagul meu. N'aţi văzut că tăietura e mai mare? Unde stătea Simeon când l-aţi găsit?

— Pe bolovan.

— M'am obişnuit cu besmeticiile lui, se aeri Braia privindu-şi crunt soţul, întotdeauna îmi pierde lucru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rile! Ați găsit cuțitașul cu care-și taie pâinea și-i ține legat de curea. Să mai căutăm.

Răscoliră din nou tot tărmul bătucit de pași, dar cum era firesc nu mai găsiră nimic. La urmă îi sfătui să transporte trupul celui înecat în oraș, ca poliția să facă cercetări. Nu, nu era nevoie să-l lase pe loc, nici să le povestească bănuielile lor. Treaba polițiștilor, să se descurce cum or ști! Ea însăși se îmbrăca în mare grabă, ca să depună mărturie, lăsând Castelul în grija Cristinei.

Până să se pudreze și să se gătească, lotca cu negrăitoarea povară i-o luă înainte și când ajunse în Tomis, făcându-și mereu vânt cu un evantaiu negru, din pene de struț, zări lumea strânsă în fața frizeriei lui Terzi. Eroul dela Gallipoli n'o mai interesa și se simți infinit mai intrigată la vederea lui Hemeea, care cobora spre centrul orașului braț la braț cu afurisitul de Persan, după ce întârziaseră din pricini cu neputință de aflat, pe maidanul din fața barului lui Marcu. Se vede că Vasi nu prea binecuvânta această întâlnire căci o salută din fugă cu politețea de totdeauna, părând mulțumit că Hemeea trecu-e pe lângă castelană fără s'o observe.

Braia își propti revoltată mâinile în șold și-i petrecu lung din ochi, rămânând nemișcată pe trotuar. O încercă o adâncă nemulțumire văzându-l pe cambrazier în preajma vechiului ei dușman. De câte ori încercase să critice pe Vasi, se lovise de surzenia lui Hemeea, care-și dădea seama cât ar fi fost de larg și nebănuitor, că numai bazarului își datorează frumoasa situație, iar nu traficantei care-l vânduse ca pe un rob în tinerețe.

Se mângâie cu gândul că se află stăpâna unei taine nu se poate mai prețioase. Marcu, unicul prieten al frizerului, era singurul în măsură de a bănui ucigașul care svârlise în mormântul apelor, cadavrul înjunghiat. Deși decăzuse și la minte și la avere, ajutorul lui în cartier îl-ar fi folosit nemăsurat, acum când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Vasi devenea zi de zi, mai puternic şi mai acaparator. Plămui să-l constrângă — în caz că nu se dovedea străin de complotul urzit împotriva lui Terzi — să lucreze după interesele Castelului, răpindu-i lui Vasi un vechiu asociat, care dacă săracise, mai avea atâta memorie să destăinuiască unele mărunţişuri compromiţătoare din viaţa prietenului său.

Uşa subsolului din bar stătea deschisă acum, căci Marcu nu mai avea de ce să se teamă de hoţi şi tunelul prin care trecea odinioară spre lada de mahmudele, se năruise îngropând pentru veşnicie zidul exterior al cetăţii ridicat de măcelari. Prin trapă, şobolanii pătrundeau în local şi atunci, pentrucă îngrăditura din fund, dincolo de canaturile verzui arăta cât se poate de jalnic, cu pereţii mâncaţi de igrasie şi cu mesele putrezite pe loc, rostogolise o stelă grecească de-asupra ei, condamnând-o.

Îl găsi dormind încovrigat pe-o ladă, cu fălcile osoase larg deschise, lăsând să i se vadă gingiile goale, fără dinţi. Se acoperise cu două plapume rupte şi cuverturi, dar în somn, simţurile mai înţelepte îi îndepărtară oblojelile. Era o căldură de cuptor. Lumina de-abea răsbătea prin ferăstruica ce da de-asupra caldarâmului şi parcă prindea o pafoare de pergament, cernindu-se prin praful des, prin vălurile de mucă cu beteală ruginită, ca un polog al mizeriei, prin firele dese de păianjen. Lădiţele grele sorţite aurului, aşteptau şi-acum cu închizătorile stricate, putrezisera în cercurile de fier, talgerele cântarelor pentru monezile lucitoare atârnau fără viaţă, rupte din lănţişoare.

Desvelit de pături, trupul scheletic şi răsucit a lui Marcu părea mărunt şi respingător. Oasele îi împungeau afară sbârciturile murdare ale pieptului; trăsăturile ascuţite şi lacome ale capului ras, de pe care otreapa cu oţet aromat căzuse alături, se mişcau ritmic, cu fiecare geamăt şi sforăit. Dormea adânc, ostenit de chefuI monstru al omului pe care-l dispreţuia cel

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mai mult, al idealistului pe care avusese naivitatea să-l creadă la fel de oropsit ca pe sine, și care acum, fără a cunoaște nimic din meșteșugul de a ține strâns banii, se îmbogățise. Ce folos că el tremurase și pentru o leucaie! Hemeea svârlea banii cu pumnul și, totuși, afacerile îi mergeau din plin.

Nu se găsise un vecin, un suflet milostiv să-l trezească, să-i spună că Terzi, singurul prieten care mai asculta de cuvântul său, murise. Când Braia îl strigă, făcându-și vânt cu evantaiul ca de frica morții, supărată de aerul rânced, încins și de atâta nepăsare, de-abea deschise un ochiu:

— Cine face gălăgie, de nu mă lasă nici ziua să dorm? bombăni, mângâindu-și gemând ceasta goală. Sunt bătrân și nici în casa mea nu pot găsi liniște!

De-odată, deslușindu-i-se chipul rotund, catifelat a vechei rivale, înnărmuri cu mâna în aer.

— Hai? Chiar dumneata?

— Din partea mea poți dormi până diseară, spuse necăjită Braia și trase cu urechea la comentariile sgomotoase ale tomitanilor, care se 'ntorceau dela frizerie spre casele lor, pe lângă fereastra barmanului.

— Ce s'aude? făcu Marcu atent, ascultând cu gâtul întins. Ce-i atâta gălăgie? S'a întâmplat ceva?

Braia îl pătrunse fulgerător cu privirea. Omul ăsta dacă înfăptuise omorul, știa să se ascundă.

— Nimic, pronunță ea apăsat, neslăbindu-l din ochi. Numai că, de, Terzi a fost găsit înnecat lângă Lazul și în clipa asta nici Maica Precista nu-l mai poate învia.

Marcu se trase în fundul încăperei, apărându-se cu brațele descărnate, ca de-o arătare vicleană și hulpavă.

— Minți, femeie șireată... Minți... bâlbâi cu vocea tot mai nesigură, înebunit de lovitura ce-i răpea ultimul prieten pe brațul căruia putea să se mai sprijine. Acum trebuia să închidă definitiv barul și să nu iasă din beciu decât pentru a cerși. Braei i se făcu milă de căutătura acestui bătrân rătăcit, ce avusese pe timpuri cel mai arătos local din Tomis.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— E adevărat, făcu ea suindu-se pe trepte, lângă uşe, căci simţea că se înăbuşe. — Pescarii l-au găsit întins lângă mal când s'au întors dela scrumbii. Imediat şi-au dat seama că Terzi a fost omorît cu o lovitură de pumnal în coaste. Cineva l-a omorît şi l-a aruncat în mare, repetă, ca şi cum ar fi vorbit singură, răspunzându-şi unei presupuneri. — Poţi să vezi de-aici cum s'a strâns lumea lângă frizerie. E o mare de capete.

Marcu se apropie hipnotizat, dârdâind cu toată căldura din cameră. Se încredinţă de spusele Braei, totuşi ar fi vrut să plece numaidecât, să se convingă, dacă ea nu l-ar fi reţinut fără milă de pulpana halatului. Începu să plângă uscat, schimonosindu-şi obrajii scofâlciţi, tremurând de durere şi ruşine.

Femeia îl sprijini de subţiori şi-l ajută să ajungă din nou pe laviţă. Şi cum îl purta aproape pe sus, îşi dădu seama că nici barmanul nu mai are mult şi curând Vasi va rămânc singurul din puternicul concern de odinioară. Ce folos că cei slabi pieream, în vreme ce adevăratul duşman căpăta nesăţios tot mai multă putere! Marcu n'avea niciun amestec în omor, asta era limpede, însă nu trebuia să i se lase timp să se trezească din buimăceală.

Cu o mişcare neobservată scoase dintr'odată pumnalul din sân şi surâzătoare, ca şi cum ar fi arătat o jucărie unui copil, i-l purtă de tăiş până sub nas.

— De unde... de unde-l ai? căscă ochii Marcu.

— E al dumitale?

— Nu... nu. Dar vorbeşte odată!

— Stăpânul cuţitului îşi va lua răsplata, rosti Braia solemn. Să ştii că pumnalul a fost găsit în coastele mortului.

— Doamne, Dumnezeule, făcu Marcu simţind că i se taie suflarea. E cuţitul lui... nu, nu se poate... n'ar fi îndrăznit...

Examină cu lăcomie mânerul sculptat, apoi îl lăsă să cadă cu sgomot. Şi când Braia se 'ntoarse cu spatele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

pentru o clipă, sări de pe laviță cu ultima scânteie de energie.

— Hei, unde-ai șters-o?

— La comisariat. Trebue să mă duc... numaidecât... dă-mi drumul n'auzi! Ce drept ai ca să...

— Oprește-te, Marcule! se 'ntunecă Braia, aruncându-l cu dosul mâinii înapoi între plăpumi. — Credeam că am de-a face cu un om în toată firea, nu c'o babă. Ce e cu pumnalul? Dacă nu-ți aparține așa cum ai spus, nu ești în primejdie și dacă aparține altuia, vei avea mai mult de câștigat sfătuindu-te cu o femeie ca mine, decât cu polițiștii care numai binele nu-ți vor.

— Și dumneata ce bine-mi vrei? se 'nchise Marcu încăpățânat, hotărît să nu scoată un cuvânt în fața vechei lor dușmance. Îți mulțumesc că mi-ai dat de știre. Dece să mă încred în oricine? Criminalul își va lua pedeapsa. Ce-am de câștigat spunându-ți-l?

Și începu să-și îmbrace pe dos halatul rupt, privind pe furiș pe Braia, care-l contempla ironică, cu mâinile la piept.

— Cu siguranță, mi-ai adus vestea ca să triumfi și să te bucuri. Ei bine, bucură-te, să mă vezi plângând pe cel mai bun prieten. Ce mi-ai dorit toată viața? Deaceea am ajuns aici!

— Nu din pricina mea, ci poate a altora în care te-ai încrezut prostește, cum se încrede acum Hemcea cambuzierul și care-o să ajungă ca tine dacă nu deschide ochii. Îți spun că n'am venit să mă bucur, ci să-ți ofer ajutorul meu, făcu ea plictisită și strângându-și evantaiul păru hotărîtă să plece. Înainte de a păși pragul mai adăugă.

— N'ai să câștigi nicio para chioară povestind totul poliției și poate te vor lua drept Simeon, nebunul de bărbatu-meu, căci cuțitul îl voiu arunca îndată ce voi fieși din cameră. Nu l-a văzut nimeni, să știi, eu l-am găsit lângă mort și l-am ascuns în sân. Îți vei face rău cu dinadinsul. Cred că ai aflat ceeace lumea a și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

unitat de ani de zile: că Vasi şi-a bătut joc de voi şi acum face tovărăşie cu Hemcea şi...

— Păi de asta l-a omo... o întrerupse Marcu, fără a-şi da seama.

— ...caută-ţi şi dumneata prieteni destoinici. De ce-a lăsat Dumnezeu bătrâneţea, dacă nu ne-ajutăm unii pe alţii? Venisem cu mâna întinsă, însă văd că mă refuzi, fără pic de gentileţe. Dragoste cu sila nu se poate, termină Braia, prefăcându-se că pleacă.

— Ai vrea să lucrăm împreună? întrebă repede Marcu, nimit de nepotrivirea alianţei. — N'ai dat concurs niciunui negustor din Tomis!

Femeia îi explică că multe s'au schimbat în cartier. Vasi devenea tot mai influent şi-i ameninţa serios reţeaua de case cu care lucrase până acum nestânjenită de concurenţă, oferea patroanelor fete mai frumoase, scoase ca din pământ, negocia plecări mult mai avantajoase, vâra intrigi până şi la stabilimentele din Mediterana, unde ea fusese o rudă iubită şi cunoscută, eu toate că din tinereţe, nu se mişcase din Castel. Nu insistă prea mult asupra ajutorului pe care i l-ar fi putut da Marcu, pentru a nu-l îndepărta — va trebui totuşi să cerceteze amănunţit lăzile şi lâna saltelei — înţelegând să facă din el o unealtă împotriva bazarului, nicidecum un copărtaş la venituri.

Marcu se învoi şi jură cu glasul tremurător, luptă veşnică, pe faţă, împotriva noului duşman.

— Stai s'auzi! o îndemnă pe şoptite, după ce trase zăvorul şi se încredinţă că nu sunt spionaţi. — Cuţitul pe care mi l-ai arătat nu l-am văzut nici în vis.

— Nu 'ncerca să faci pe şiretul, se posomorî Braia din nou.

— Deee mă 'ntrerupi? Ascultă şi pe-urmă să vorbeşti. Am zis că nu l-am văzut nici în vis, nu că nu ştiu al cui e. Vezi bine că ştiu... Figura de pe mâner, şarpele ăla cu aripi şi picioare sau ce-o mai fi...

— Ei... Dă-i drumul!

— ...se află şi pe medalionul bătut în diamante pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ctatransilvania.ro/mdrr1933-1947

care Vasi îl poartă la gât şi care e semnul credinţii lui. Câteodată, îl prinde între degete, oprindu-se din drum şi şopteşte o rugăciune scurtă. E Dumnezeul lui. Mă mir numai dece nu l-o fi scos din bietul Terzi!

— Nu-l putea scoate, explică Braia, căutând să-şi ascundă bucuria provocată de destăinuirea barmanului. — Uită-te numai la lamă cât e de tăioasă şi rotundă. In viaţa mea n'am văzut aşa ceva! Nici în mare n'a căzut. De-abea lângă ţărm a alunecat din rană.

— Am priceput, cum mi-ai arătat pumnalul, cine-i ucigaşul, urmă Marcu. — Şi dacă nu l-aş fi văzut, chiar dacă Terzi ar fi fost găsit numai înecat, mi-aş fi dat seama că la mijloc e mâna afurisită a levantinului. Să-ţi povestesc toate de-a-rândul cum s'au întâmplat. Ieri a venit un zaraf cu luntrea lângă bazar, care-l are ca sarea'n ochi pe Vasi şi din vorbă'n vorbă mi-a spus că de trei zile de când a debarcat Hemcea, stau amândoi închişi în prăvălie şi pun ţara la cale. Toţi, afară de mine, cum spuseşi şi de bietu' Terzi, care era cam încrezător, toţi ştiau că Hemcea are parale şi învârteşte ciubucuri grase. De câte ori l-am întrebat, Vasi o ţinea morţiş, ba că-şi depune banii, ba că mai pălăvrăgesc de trecut... mincinoi sfruntate! Parcă cu mine nu putea să-şi amintească de timpul când venise ca un păclit negustor de brăţări şi i-am dat voie să-şi vândă marfa în faţa barului, fără să-i cer un ban, ba îl recomandam şi clienţilor.

— Cine nu ştie!

— Când mi-a povestit zaraful şuşoteala lor murdară, mi-a ajuns cuţitul la os. De-atâta timp nu mai făcea o afacere cu noi, plângându-se că nu-i cade nimic şi pe deşturi, lucra cu străinii. Mă repezii în capul gol cum eram la Terzi — nici nu-ţi închipui ce rău mi-a făcut aerul rece — şi cum n'aveam mişterii, alergarăm amândoi la bazar, să-i facem un hai, de să ne pomenească. Vasi parcă ştia. Sta în uşe cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

sdrențele lui aurite — duce-s'ar în mormânt cu ele — și ne aștepta zâmbind: „Nu m'ați uitat?" se tângui prefăcut, cum i-e felul, dar i-o tăiai și Terzi începu să-l înjure, știi, de mama focului, supărat de ce-i spusesem pe drum. Vedea și el săracu, că după ce-l ajutaserăm pe Vasi să facă avere, ne lăsa să murim de foame și nu ne da niciun concurs. Ca să nu scoale strada'n picioare pungașul de Persan ne chemă în fundul prăvăliei și începu să se apere: „Ce crimă am făcut ca la vârsta mea și după o prietenie de douăzeci de ani, să fiu tratat ca un sacagiu?" Vezi că e tare la vorbă ticălosul! Îi aruncai dela obraz că el de mult făcea afaceri cu cambuzierul, de care eram și noi informați și contrariu vechei înțelegeri, nu vedem nimic din câștig. „Dece nu lucrezi cu cărțile pe față?" mă răstii. „Zii că ai terminat cu noi, pentrucă nu mai câștigăm ca altădată și du-te lângă zăpăcitul vaporean care te va duce poate în Tumbuktu, cum dorea pe vremuri". Îi arătai că se face de râs legând prietenie cu omul de care-și bătuse joc tot Tomisul, rupând legături vechi, respectate de toți. Ne vorbi tot atât de pașnic, dându-ne de înțeles că timpurile s'au schimbat, că Hemicea... dar știu ce-a mai îndrugat? Cât sunt de suferind mă scoase din fire și tare m'aș fi repezit în barbă să i-o scarmăn. Terzi nu se amestecase, tăcea negru de furie și asta mă cam neliniști. Și Vasi îl privea cu coada ochiului și nu prea era în apele lui...

— Acum înțeleg, dădu Braia din cap. Vasi i-a luat-o înainte. Nu-ți închipui cam ce afacere puncau la cale?

— Nu, șuflă Marcu pe care lunga povestire îl osteni-se. Am vorbit prea mult și simt c'o să mă doară capul. Moaie-mi cârpa asta.

Braia dibui printre cutiile de tutun și mărunțișurile ruginite de pe prichiciul gros de jumătate de metru cât ținea zidul și da tocmai să coboare, când zări printre drugii de fier, o căruță lunguiață descărcând bulamaci și material de construcție pe terenul din față, ba — culmea ironiei — doi meșteri trântiră o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

legătură de scânduri drept în faţa uşii barului şi începură să facă cu glas tare aprecieri jignitoare la adresa şubredei clădiri.

De bunăseamă Hemcea se întorsese dela tribunal şi dase ordin de începerea lucrului. Aveau acum în faţa ochilor neplăcuta dovadă a afacerilor ascunse dintre Vasi şi Hemcea.

Nu se poate zugrăvi mirarea şi furia celor doi proaspeţi asociaţi când fură puşi în faţa faptului împlinit, înainte chiar de a trage concluzia bănuielilor lor. Persanul lucra cu o iuţeală nemaipomenită ,cu un curaj ce-ar fi surprins pe omul cel mai calculat. Era prima lovitură într'adevăr gravă pe care Braia o primea, fără să fi prins de veste.

Trebuiră să afle din gura zidarilor obraznici ce umpluseră strada de scânduri, că locul aparţine lui Hemcea şi că vor clădi cu siguranţă un local mult mai frumos ca a lui Marcu ce stă să se dărâme, un local ca în centru, cu electrică şi apă. O atare josnicie şi trădare nu se pomenise niciodată în Tomis. Barmanul spumega de furie:

— Am să-l ucid, rosti posomorît după ce se întoarse în casă. I se părea că este batjocura tuturor şi că va trebui de-acum să se ascundă până şi de privirea oamenilor.

— Să mă asculţi şi pe mine! se răsti Braia, care nu-şi pierduse sângele rece. Nu cumva îţi închipui că dacă l-o închide pe Vasi pentru fapta lui, ai să te-alegi cu ceva?

— Cum? isbucni Marcu. Să-şi bată joc de mine?

Cu multă greutate, Braia putu să-l convingă că Hemcea, care n'avea niciun amestec în omor, îşi va continua nestânjenit lucrarea, rostogolindu-i o piatră de mormânt peste piept.

Pricepută, îl desbrăcă de halat, şi-l culcă pe laviţă, făcându-i pe plac, în timp ce căldura îi muiase părul şi-i înroşise obrajii oacheşi, dându-i un aer de brutăriţă harnică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

— Vezi, tot ai venit la vorba mea. Zic că-i mai bine să aşteptăm şi să tăcem chitic, domnule Marcu. Cine ştie cum se întorc lucrurile şi-i înfundăm pe amândoi, cu local cu tot. Nu uita că şi Cristina e de partea noastră! Nici nu vrea s'audă de vagabondul de taică-său.

— Să-mi facă una ca asta! Cine? Hemcea care murea de foame şi i-am dat o avere de pomană, se jeluia cu glasul piţigăiat Marcu, răsucindu-se prin zdrenţe, de furie şi ruşine.

— Mi-a povestit odată, dar cambuzierul nu-i în toate minţile şi nu poate să vadă cine-i vrea binele şi cine răul, aşa ca să nu te miri. Treaba lui că s'a înhăitat cu Persanul. Numai că nu le va merge multă vreme, te asigur! spuse cu un tremur de cruzime în glas, înveninând cu privirea dela ferăstruică temeliile varieteului cel nou.

Rămaseră înţeleşi să nu întreprindă vreo acţiune, aşteptând ca mersul zodiilor să le prilejuiască o răsbunare. In orice caz n'ar fi bănuit că moartea frizeruhui era cât pe-aci să desnoade prietenia dintre Vasi şi Hemcea.

Dupăce se întoarse dela tribunal şi plăti materialele şi lefurile lucrătorilor pe toată săptămâna, Hemcea fu pus în curent printre ultimii cu evenimentul ce agita cartierul. Incepură să circule svonuri îngrozitoare, fantastice, despre crimă. Unii puneau uciderea pe seama jafului, alţii mai abili, îşi dădeau seama că la Terzi nu se puteau găsi lucruri de valoare şi că la mijloc nu-i decât o mână tomitană, răsbunătoare. Câţiva merseră până acolo încât să-l bănuiască pe Marcu. Nimeni însă nu îndrăzni să facă cea mai mică aluzie la amestecul bazarului, unde se ştia că diferendele de păreri se rezolvă pe cale paşnică, denunţuri sau alte intrigi.

Auzind de crimă, Hemcea rămase încremenit. Lugubra descoperire fusese făcută chiar în ziua începerii lucrărilor, printr'o coincidenţă stânjenitoare. So-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

coti de datoria lui să onoreze — fie şi formal — memoria unui om de treabă, care-o găzduise pe vremuri pe Cristina şi-i ascultase totdeauna povestirile eroice plin de interes, fără să-i bufnească în obraz.

Se gândi că în noul său rang, înfierarea publică poate avea greutate şi Cristina, ca una ce beneficiase de nobleţea sufletească a frizerului, îi va aproba atitudinea. Pe de altă parte modul de rezolvare a conflictului — în care bănuia vag iscusinţa celui ce fusese tot mai invidiat şi duşmănit de Terzi şi Marcu — îl cam înfricoşa şi socoti, bântuit de îndoieli, că într'o viitoare neînţelegere cu bazarul i s'ar putea întâmpla acelaş accident. Vasi nu se înşelase când prevăzuse că moartea lui Terzi îl va nemulţumi profund.

In seara aceea, în Castel, rămase mult pe gânduri pe marginea patului — părăsise hotelul „Mulgurii" cu o grabă neînţeleasă — şi toată noaptea Braia ca Cristina îl auziră măsurând camera dela un capăt la altul.

Târziu reuşi să-şi îmblânzească disperarea. Îşi spuse că o situaţie înfloritoare ca cea prezentă trebue să ascundă şi riscuri, după cum o luxuriantă pădure tropicală, plină de comori adăposteşte şi şerpi. S'ar fi putut lărăşi ca Persarul să n'aibă nicium amestec: era urât din parte-i că cedând primei porniri, bănuia un bătrân venerabil, care-i arătase cea mai mare bunăvoinţă şi căruia-i datora totul.

Intru cât îl priveşte nu va aţâţa pe nimeni, nici nu va face uz de forţă; se va retrage la timpul potrivit, imediat ce va simţi primejdia în aer şi cu siguranţă n'avea de ce să fie omorît. Iar de va fi silit a da lupta, ei bine, le va arăta cu cine au de-afacă şi-şi va reclama cu fruntea sus dreptul. Va fi fără cruţare, va lovi orbeşte. Cu atât mai prost pentru cel slab! strânse pumnii Hemcea în faţa unui duşman nevăzut. Frizerul fusese infirm şi cu toată puterea-i herculeană, piciorul ţeapăn îi stingherea mişcările.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Nu avea siguranța să de fost marinar, forța cumpănită ce nu-l va trăda niciodată.

— Niciodată! oftă izbăvit și pleoapele i se închiseră pline de pace.

Bietul Hemcea! Nu se gândea la pulberea pe care bătrânețea și boala o așterne pe umeri, la uscăciunea ce încovoaie trupul, robindu-l unei alte lumi, tot mai tirane. Din ziua în care se puse prima piatră a noului stabiliment, primi odată cu satisfacțiile rangului său și riscurile noii poziții sociale. Dacă până acum fusese un singuratec, un paria în marginile vârtejurilor amețitoare de bani, de aci înainte se aruncă în clocotul Tomisului și începu să trăiască prin alții, luându-se la întrecere cu ei într'o dușmănie surdă și reciprocă, bizuindu-se tot timpul pe mușchii săi.

Îndepărtă presimțirea că va veni poate o zi când va înainta fără preget pe această cale a pierzaniei, fără a băga de seamă că forțele-i sunt irosite de vârstă și că este mai supus loviturilor ca Terzi, frizerul, sau cel mai slab dintre oameni. Viața îl fura.

La fereastra prăfuită din subsol, scăldată în lumina dogoritoare a străzilor pontice, Marcu privea cu o amărăciune deschisă ca o rană, noua clădire ce se ridica cu iuteală, blestemând neputincios încrederea-i în Persanul fățarnic, regretând timpurile când barul, de care nu fusese niciodată mulțumit, trecea drept cel mai distins în tot cartierul și cel mai cunoscut pe litoralul răsăritean, de la Sulina la Pireu și Corfu.

Vasi urmărea o sumă de însemnări cu imobilul pus pe numele prietenului său. Pe de-oparte, având camere la etaj, fiind un fel de dancing — stabiliment cu program artistic, răpea clienții celorlalte case, iar pe de alta putea constitui o răscruce pentru „artiștele" din toată țara, un puternic port de trafic al Orientului Mijlociu. Dansatoarele nu stau mult într'un loc și nu fac angajamente mai lungi de-o lună, deoarece programul se schimbă necontenit cu noi numere de atracții, astfel că marfa s'ar primeni, ca apele Mării

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patratransilvaniafo/mdrr1933-1947

Negre, ce vin și pleacă spre Mediterana, atrăgând și proprietarii marilor agenții și ofițeri de marină, doldora de informații.

Adevărul e că până la isprăvirea războiului Abisiniano-Italian, traficul cam lâncezise în Constanța, pentrucă Braia, fără aliați și prea îndepărtată de Tomis, lucra cu metode vechi. Cu un dancing frecventat, unde se vor cere mereu „artiste" noi, Persanul socotea să sorteaască exportului o parte din ele. Se angajase solemn față de Hemcea că nu înțelegea să se amestece în afacerile interne ale barului, dar cu străinătatea dorea să aibă mână liberă, să strecoare eventual și câte-o agentă a Puterii suzerane, care să ducă prea scumpul mesagiu, amestecată în lotul de femei publice; în cazul unei razii pe vaporul gazdă, autoritățile străine trateză uman aceste nenorocite, trimițându-le la urmă fără cercetări prea complicate.

Trebuia să aibă grije — singura povară serioasă — ca tot timpul Hemcea să poarte toată răspunderea și la prima greșeală tactică a bazarului, să înfunde de unul singur pușcăria.

Hemcea uită repede moartea lui Terzi. Șervetul alb fusese coborît din pragul frizeriei și în locu-i se întui firma murdară a unei iaurgerii. Marinarii se rădeau câțiva pași mai departe interesându-se rar de soarta vlăjganului ce bărbierise și terorizase ani de-a-rândul echipagiile apelor euxine.

Cât timp dură zidirea noului local, cambuzierul umbla beat, evitând Castelul. În vederea legăturilor de comerț făcea cinste negustorilor din jur, care-l primiră cu urale în mijlocul lor, făcându-se-a-i uita trecutul puțin strălucit. Când se îmbăta, se repezea cu pieptul în mesele grele, răsturnându-le, și pufnind întunecat ca un taur, striga cu glasu-i spart, că s'a întors de pe mări, numai s'o ridice pe Cristina din noroiul Castelului. Vrăjitoarea bătrână putea s'audă, nu-i păsa! În vreme ce fata va sta la contuar gătită ca o regină, demnă de poziția socială a părintelui ei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

alături de care va comanda corabia agitată, plină de mușterii, el va coborî puntea de comandă după treburi foarte importante și nepreciseș, lăsând-o — urmașe recunoscută a unui erou — să-și bată capul cu încurcăturile varieteului, după cum pe vremuri, Glafira, maică-sa, se bucurase de aceeaș încredere.

După beție simțea uneori că tomitanii sunt tot atât de josnici ca odinioară, că ceva de neînlăturat îl desparte de gesturile și firea lor. În proaspătul bogătaș se trezeau violențe ciudate, porniri despotice. Fetele țipau iar el, sfidând privirile îngrozite ale oaspeților, mătura cu o mână paharele de pe masă, tunând cu ochii înroșiți:

— Am să vă dărâm pe toți! Sunteți niște viermi ticăloși... Am să vă cumpăr cu aurul meu!

Nu lepădase tunica cu două șiruri de nasturi de alamă, pantalonii lărgiți la manșetă, cu betelia înaltă ca un brâu. Făcuse rost și de-o șapcă de căpitan, fără a îndrăzni să-și coase și galoanele sau să critice mai în amănunt manevrele din port. Totuși puțini ar fi avut curajul să-i arunce în față epitetul dezonorant de „cambuzier", după ce la o petrecere fu cât pe-aici să sugrume un fost camarad ce-l luase peste picior.

I se părea că nu va ajunge să-și vadă gata varieteul și toată ziua se învârtea pe lângă lucrători îndemnându-i cu fața de soldat în vârstă de obicei gravă și brăzdată, îndulcită de o lumină ascunsă, privind cum se ridică la marginea râpei înalte, citadela viitoarei lui fericiri, pe care Vasi ar fi botezat-o „Cortul lumii", însă cărcia el îi găsise un nume mai potrivit: „La Comandorul Sihie" în amintirea viteazului comandor al Mării Negre, rămas ca o figură legendară pe tot litoralul.

Mulți îi spuneau prescurtat: „La Comandorul", gândindu-se la proprietarul localului, care, ajutat de generozitate, începu să fie crezut pe cuvânt și luat drept ceeace se dădea.

„Comandorul" era tot din chirpici ,cu ceamur alb,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

ca toate clădirile din Tomis, cu balcoane ce dădeau în curtea interioară, susținute pe stâlpi rotunzi, neornați, cu pereții masivi ca de cetate. La intrarea boltită arhitectul încrustase două capiteluri grecești cu frunze de acant găsite prin apropiere, fără a simți nevoia de a adăoga și coloanele.

Avea credința că toți trecătorii se împiedecă de varieteu și străvăd în zidurile neterminate, ceva din spiritul său întreprinzător și constructiv. „Comandorul Sihie" îi va aduce un venit apreciabil, care-l va scuti de griji și îi va asigura existența. De ce ajutor neprețuit îi va fi Cristina! Când te gândești că pe fata aceasta atât de frumoasă — după câte putea să-și dea seama — era s'o piardă de mică, s'o lase singură în Caraomer, negândindu-se la sprijinul pe care i l-ar fi putut da la bătrânețe.

Cu puține zile înainte de inaugurare, își făcu drum pe la Castel și dorind să lămurească situația Cristinei, o chemă pe Braia în camera de sus, unde își aduna fără grabă mărunțișurile și le îndesa în sacul marinăresc de pânză. Femeia îl privi cum își împăturește cele două cămăși, cum cercetează șerinul cu o încetineală care ascundea lipsa de curaj și teama de a întâlni în față-i ochii pătrunzători, încărcați acum de o neliniște surdă, aproape mânioasă. Fu întrebată, în treacăt, ce vârstă are Cristina, apoi prefăcându-se întristat, Heinecea urmă să cotrobăiască sertarele, mormăind, părând că-și răspunde de unul singur propriilor îndoieli:

— N'am prea stat împreună... s'ar putea să se obișnuiască mai greu cu... vreau să spun, să mă vadă mai des. Nici nu știu dacă ține la mine cât s'ar cuveni. La început va fi mai stingherită și mai târziu... eu ca tată, de... cred că nu mă va considera străin...

— Cristina a fost crescută cu dragoste față de d-ta, răspunse Braia cu o limpezime tăioasă. I-am vorbit mereu de îndrăzneala și galantonia dumitale „Tatăl tău e un om de onoare" repetam „Pentru nimic în lume nu și-ar călca cuvântul".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Ai fost prea bună, madam Braia.

Castelana surise de nefudemânarea convorbitorului ei și apropiindu-se cu o lucire amenințătoare în ochi, de arcada ferestrei, îl sili să privească petecul îndepărtat al portului, pe care vapoarele își revărsau bogățiile.

— N'am terminat, continuă. „Dacă într'o zi" îi spuneam „va veni să te ceară, ei bine, îi voiu arăta ușa pe unde a plecat". Îți miluie iarna aceea aspră, domnule Hemcea? Toată lumea și-o amintește, căci marea a înghețat pentru prima oară. De atunci au trecut optsprezece ani și singura mea grije a fost s'o cresc pe Cristina, să-i fac rochii și să mă rog pentru ea. Păteam să mă distrez în timpul acesta, căci eram încă tânără, dar m'am sacrificat ca o mamă. Întrebă pescarii din Lazul. Ei bine, cu ce voiu fi răsplătită pentru fapta mea?

— Tinerețea nu mai învie, murmură Hemcea, amintindu-și de începutul unei săptămâni, demnă de adus-aminte, când o femeie cu obrajii rumeni și părul lins, mai binevoitoare ca cea de acum, dar încolo nu mult schimbată, le deschisese ușa de jos a ospătăriei. Aceasta îi trezi și alte amintiri, mai puțin plăcute, în care el jucase rolul celui tras pe sfoară. Braia a rămas la fel de vicleană, dar nici el nu mai e un fermier proaspăt sosit pe țărmurile Constanței. Nu se va da bătut.

— Atunci am plecat fără să-mi iau rămas bun dela fata mea, spuse apăsat, arătând portul și așteptă ca vorbele lui să-și facă efectul. — Acum nu voiu mai ieși singur de-aici.

— Crezi că ea te va urma? zâmbi Braia plină de dispreț.

— Cristina e majoră și va hotărî.

Spuse cuvintele aproape automat și de-odată se însufleți, înviorat de-un gând, care-i asigura victoria. Braia îl văzu cum, pentru prima oară, o privește

Muzeul Digital al Romanului Românesc
evistoriatransilvania.ro/mdrr1933-1947

hotărît în ochi şi-i spune cu o chibzuinţă, de mirare în gura unui marinar zăpăcit.

— Va hotărî dacă va rămâne în Castel sau va alege... barul!

Siguranţa de granit a castelanei se clătină. Cu experienţa ei de fostă curtezană, îşi dădu perfect de bine seama că mirajul strălucitor al cartierului de petrecere, luminile şi oglinzile localului, rochiile scânteietoare şi mai ales prezenţa atâtor cavaleri, dispuşi la cele mai nobiliare cheltuieli, tot farmecul stabilimentelor, despre care-i vorbise neîncetat Cristinei, o va îndemna să plece. Ea însăşi îi săpase iubirea, făcând-o să dorească mai mult decât orice aceste minunăţii, exaltându-i închipuirea. Nu şi-a dat seama că sapă însăşi odihna şi fericirea la care avea dreptul în anii înaintaţi ai declinului şi o îndeamnă să privească spre un viitor plin de strălucire, unde n'o putea urma. Destinul făcuse — cine altul putuse vorbi prin gura neiscusită a cambuzierului — ca Hemcea să găsească singura ispitire prin care-o putea adeneni pe Cristina de lângă mama sa adoptivă.

Tot acest neînţeles duşman al oamenilor tari — sau poate chiar Vasi, trimesul lui pe pământ — îl îndemnase s'o scoată mereu în Tomis, de trei ani decând făcea curse apropiate şi să-i aţâţe curiozitatea plimbând-o prin faţa bijuteriilor şi risipei, pe care ea i le ţinuse ascunse, tocmai pentrucă presimţea o înstrăinare.

— Desigur că va hotărî. A fost cel mai bun copil şi nu ştiu dacă... îngână ea, plângând uşor. In ziua când a intrat pe uşe, am simţit că se luminează odaia...

— Eh, parcă mai învie cineva? făcu Hemcea cu o şiretenie veselă.

— Mi-o vei lua? întrebă cu frică femeia.

Se lăsă o tăcere grea, pe care foşnetul stins al valurilor părea că o răscoleşte şi o îndeasă în sufletele lor.

— Rămâne de văzut! mormăi cambuzierul înodând cu repeziciune gura sacului, dar gândi, hotărîndu-se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

să nu mai calce în Castel. „E așa cum am sperat. Totul merge de minune".

Jucând ultima carte, Braia se puse în prag.

— Și-acum trei ani, șopti ea, a venit un bărbat s'o ia și s'a întors cu mâinile goale.

— Eu sunt tatăl ei. Dece mă confunzi cu cei dela „Ocrotirea copiilor?" Parcă așa se numea... Mi-a povestit Terzi înainte de-a muri, însă m'a asigurat că fata e destul de mare ca să se mai teamă de răpiri de soiul ăstora.

— Bietul Terzi, cât ținea la ea! Tronc! Tronc!! Îi venea greu cu piciorul lui să facă atâția kilometri. Doamne, dece nu mai trăește să-ți povestească ce frumos îi vorbeam de dumneata!

— Sunt grăbit, mormăi Hemcea aruncându-și povara pe umeri. Dacă ai să-mi spui ceva dă-i drumul, căci soarele a ajuns în dreptul ghiolului.

— Povestea nu-i atât de scurtă. S'a întâmplat acum trei ani, când erai în Mediterana și cel ce-a venit s'o ia pe Cristina era chiar o persoană din Caraomer. Spunea că e rudă cu ea și are împuternicire s'o ia din Castel. Bineînțeles că i-am râs în nas. Cu ce putea dovedi că-i e verișor, așa cum se dădea?

— Adevărat? îngăimă Hemcea surprins. O fi fost din partea soră-mi, care nu mi-a iertat niciodată că i-am făcut de râs. Au încercat totul să mă împiedice. Hm, dacă te gândești bine, nu-mi pare rău c'am fugit din pustietatea lor. Aș fi fost și-acum un pârlit de fermier, nimic mai mult!

Femeia își dădu seama că reușise să-l facă să se îndepărteze de câștigul dobândit și fără să se mai gândească la Cristina, să-și lege visarea de tinerețe. De pe față i se vedea cum mintea-i coboară povârnișul timpurilor de mult trecute, pierzând din ce în ce privilegiile înaltei sale poziții sociale, care-l îndreptățeau să o alăture pe Cristina.

Îi mitase aproape pe cei din Caraomer și acum Braia îi întinsese aromitoarea otravă a trufiei. N'ar fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

atricat să le facă o vizită, cu daruri regeşti care să le ia ochii, minunându-i cu uniforma lui de marinar. Toţi fermierii l-ar privi cu invidie la biserică sau la horă, dacă n'ar fi prea abrutizaţi de preocupările mărunte, ca să mai cadă în deşertăciune. Cum putuse trăi în mediul acela strimt, înăbuşitor, cu oamenii resfiraţi la depărtări imense, într'o localităţă unde nu se vântura nicio ideie ,nicio ambiţie? „Mâine ieşim la a doua praşe" „Via trebue copcită". „Ţi-am mai spus să nu risipeşti apa..." erau singurele cuvinte pe care şi le reamintea. Dispreţuia locul acela şi toată stepa, unde minţile aveau uscăciune ogoarelor. Marea, numai marea aducea bogăţie, dădea prilej de certuri, de lupte, de lucruri mari şi povestiri eroice, de construcţii îndrăzneţe ca zidurile „Comandorului Sihie". Se simţea legat de Constanţa şi cu toate că nu mai colinda apele, era destul de aproape de valurile făuritoare de glorii, ca să-şi poată da sfârşitul în ele.

Taică-său trebuie să fi fost om de peste... în orice caz o vârstă respectabilă. El însuşi nu mai era tânăr. Era stăpân pe actele sale, şi putea să facă ce i-ar fi trăsnit prin minte, fără să fie stânjenit de cicăleala cuiva sau de didaliile religioase. N'aveau niciun drept să se amestece în viaţa fiului rătăcitor... şi a nepoatei cu atât mai puţin. Va fi mai bine să-i socotească morţi, ca şi până acum .

— Se dădea drept fiul surorii dumitale, o auzii pe Braia.

— Stai puţin! Acum trei ani? E drept, s'ar putea ca Zenaida să se fi măritat între timp. Dar cum şi-a amintit de Cristina după cinsprezece ani de despărţire? Curios lucru!

— Ce-i curios?

— Fleacuri! mormăi cambuzierul, constatând că vizita nepotului său necunoscut, coincidea cu primele transporturi de haşiş. N'ar fi fost exclus ca Marcu, aflând prin Terzi unele amănunte, să fi căutat săparea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

concurentului lor în alianța cu bazarul, scriind o carte poștală în Caraomer.

— Cu ce-mi dovedești spusele dumitale? făcu deodată, amintindu-și de scopul convorbirii și de Cristina.

— Ți-aș dovedi numai dacă i-aș vesti că vrei să faci din ruda lor — la care se pare că țin foarte mult — patroana unui bar, dacă-am auzit bine ce se vorbește în Tomis. Atunci te-ai convinge, văzându-i și i-ai putea întreba — grăi Braia, încercând disperată o ultimă amenințare. Numai că se prefăcea cât se poate de nepăsătoare. — La drept vorbind n'aș avea chef ca biata fată s'ajungă o țărancă.. Numai un om orbit de câștig ar arunca-o în mijlocul bărăganului! Cine știe ce minciuni sfruntate le-a vârît în cap despre Castel, căci tânărul privea speriat și nici nu vroia să s'așeze pe scaun. Îți închipui ce-or să se bucure, când or auzi de „Comandorul!" Până la urmă a văzut icoanele și și-a dat seama că e într'o casă onorabilă. Era cam posac, îi ascultam vorba cu cleștele. Spunea că nu ți-e nepot bun: cică a fost găsit într'o fermă de colonișt/ ce se înapoiaseră în Ardeal după câțiva ani de secetă. A fost crescut de sora dumitale.

— Zenaida, așa o cheamă!

— Zenaida s'a măritat cu un fost învățător în Caraomer, zicea că au fermă frumoasă și vite. Bătrânii au murit și după câte-am căutat să aflu dela băiat, nu cred să-ți fi lăsat ceva. Ardea de nerăbdare s'o cunoască pe Cristina și s'o ia înapoi la țară, cum îl învățaseră. Nu l-am împiedecat s'o vadă, dar acum...

— S'o aștepte o mie de ani! se jură Hemcea furios, trântind sacul la pământ. Și dumneata să nu crezi că mă sperii! Cristina singură va hotărî dacă va merge cu mine sau nu!

Vicleniile femeiești îl scoteau din fire. Greșit își închipuia Braia că o va păstra pe Cristina, amenințându-l cu cei din Caraomer!

Castelana își dădea seama de înfrângere și simțea că înbunește la gândul că fata va sălășlui în localul pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

care-l ura mai mult decât orice pe lume, pumnalul înfipt în inima afacerilor ei, varieteul mare şi luminos ce urma să adăpostească risipitori de pe toată coasta răsăritcană şi fetele cele mai frumoase şi mai scumpe. Avea ochii plânşi când îi aduse la cunoştinţă Cristinei propunerea tatălui ei, dar fără să vrea un zâmbet duios îi înflori pe buze, odată cu amărăciunea ucigătoare a singurătăţii, când o auzi că primeşte din toată inima. Nici ea nu stătuse pe gânduri când un amant în propusese să pleoe în Africa, la Oran, pentru a face dragoste la umbra palmierilor. Pe atunci se numea Paloma şi cu toate că prietenul o vânduse unei case publice, nu regretase niciodată pasul făcut. Poate simţea şi o uşoară mândrie la gândul că fata ei va fi admirată de bărbaţi şi va provoca, desigur, scandaluri în toată legea.

Totuşi, la plecare, pe scara birjei care-l aştepta pe Hemcea, nu se putu opri să nu-l roage, nefiresc de emoţionată să se poarte fără brutalitate „căci e foarte sensibilă şi are nevoe de dragoste".

— La „Comandorul Silnie" ea va fi stăpână! îi făgăduise generos Hemoca, trăgând de brâul roşu al birjarului, pentru a-l îndemna spre noua viaţă.

Singură Braia suferi cu adevărat. Cristina, cu toate că simţea multă atracţie pentru castelană — o dragoste superstiţioasă, puţin temeinică — nu putu rezista la început de-a trăi în mijlocul luxului orbitor, oglinzilor şi catifelelor, pe care le jinduise de copilă. Primele zile n'avu nimic împotriva rolului pe care Hemcea i-l rezervase în „Comandorul" şi socoti că se va simţi bine în nesfârşitele chiolhanuri nocturne.

Braia se mângâie foarte greu. Plânse săptămâni întregi, aşteptând-o să apară pe poteca dinspre Lazul şi la căderea nopţii, îi blestemă nerecunoştinţa — pe care dragostea o împiedecase să i-o arunce în faţă —, blestemându-şi şi propriile zile ce-i rămâneau de trăit în Castel alături de Simeon. Era prea curajoasă ca încrederea în viaţă s'o părăsească la prima încercare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

dar dezamăgirea adăogată la trăinicia fortăreței dușmane, o făcu să se îndoiască de propriile-i forțe și să piardă zi de zi terenul de sub picioare, adică tocmai ce urmărise Vasi. Adevărul e, că emigrantele începură să se răcească la Castel, atât din pricina ascensiunii Persanului, cât și a propriei oboseli și indiferențe.

Afacerea trecu pe alte mâini și ca, odinioară „cea mai puternică femeie din Constanța", rămase să privească alături de trupul șubrezit a lui Marcu, biruința „Comandorului", măcinând ca două cobe tot felul de răsbunări.

Cu toate blestemele celor pe care-i ruina, inaugurarea mândrului local fu un triumf. In seara deschiderii, bătrânul mărturisi cu lacrămi în ochi că în timp ce fusese nevoit să-și agonisească pâinea pe mare, alături de camarazii ce „speră că-i păstrează o frumoasă amintire", Cristina se dăduse oricui, victima unei femei fără scrupule. Acum avusese ambiția să se întoarcă la fiica iubită și smulgând-o din trainul deloc dezonorabil, dacă e dus în propriul interes — să-i ridice un local propriu, unde să nu fie nevoită să se vândă oricărui mulatru fochist ce trecea prin Constanța. Pretindea că pentru Cristina renunțase la o grămadă de plăceri oferite de viața pe mare în primul rând la uniformă pe care — se avântă cambuzierul — continua s'o poarte ca amintire a singurei profesii ce-i fusese dragă în viață, urcându-i cele mai înalte trepte. Ar fi ținut-o mult pe-acelaș ton, dacă Vasi nu l-ar fi tras de mânecă, tușind ușor. Își reveni, dându-și seama că e primejdios să facă prea curând pe căpitanul, atâta vreme cât tomitanii îi țineau minte faimoasele aventuri și făcu o strâmbătură spre Cristina, înclinând plin de respect.

In seara aceea meritată se accentuă cu nesecata bunăvoință cu care curgea Murfatlarul din cupe, eroismul sufletesc a lui Hemcea, o pildă înălțătoare, un fel de învățătură morală în istoria Tomisului. Pianistul bătrân, uscățiv și cam zăpăcit de angajamentul ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ivania.ro/mdrr1933-1947

sperat, înaintase caraghios de slăbănog în fracul larg și încercase să țină o mică cuvântare, înflorită cu versuri stângace și cu imagini din viața marinarilor. Era atât de emoționat că după ce citi legenda comandorului Sihie și elogiul patronului, care se împleteau în spusele lui și se confundau intenționat, uită versurile de declamat, spre bucuria curtezanelor. Săriră pe el și-l târâră cu sila spre pian, într'un vacarm de râsete și strigăte, trăgându-l de plete albe, sărutându-l.

Hemcea era și el foarte bine dispus și în căldura înăbușitoare a nopții pontice, alerga printre mese cu tunica descheiată, plin de nădușeală, cântând ca fiecare să se simtă bine. Se oprea mai cu seamă la grupurile vajnicilor conchistadori ai mărilor și ciocnea cu ei, îmbrățișându-i cu dragoste și regret.

Rămăsese tot atât de spătos ca în tinerețe, fără privirea nesigură, cutremurată de presimțirea depărtărilor, a primelor zile de rătăcire pe cheurile Constanței. Dimpotrivă înainta ca o corabie veche, cu vocea puternică și răgușită de marinar sadea și cu chipul ars de soarele Mediteranei, înghețat de Crivăț, străbătut de riduri adânci, ca niște cicatrice săpate de timpul necruțător, petrecut în chefuri și muncă de infern. Crezând că iubise toată viața ceeace admira la cincizeci de ani, se mulțumea cu o satisfacție deșartă, și fără să dorească a mai risca expediții sgomotoase, din pricina greutăților și incomodității lor, plutea în falsa aureolă acordată de tomitanii lingușitori ce-i băteau în struna. Gras și încrezător, avea totuși aerul marțial a bătrânilor militari scoși la pensie și o noblețe cavalerească a gesturilor, pornită mai mult dintr'un instinct de grandoare, decât din educație sau voință de a place.

Barul fusese amenajat după propriile indicații, cu grisele ca pânze de paianjen coborând din colțurile tavanului și vergi întărite cu balansine pe doi stâlpi așezați la o extremitate și alta ca două catarturi. La nevoie, această arboradă destinată să nu sîntă niciodată adierea largului, putea servi și pentru numere de a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

crobaţie. Salonul se prelungea cu terasa de lemn, bătută în marginea râpei portului; aci lumina din local pătrundea nedesluşit, ca şi răbufnirile de muzică de jazz, topindu-se în pacea profundă a cheiurilor şi a mării pustii.

Spre ziuă, lumea dela inaugurare începu să se risipească şi fetele urcară în camerele dela etaj. Afară do patron şi fiică-sa, nu rămase decât un chelner, pentru a ridica scaunele. Hemcea se îmbătase rău de tot şi se clătina, mergând pe două cărări în „Comandorul" goliţ, dar Cristina care toată seara nu făcuse decât să-şi moaie buzele în pahar, prefăcându-se că bea, rămăsese la marginea terasei rezemată de balustradă şi privea oglinda neagră a apei, străfulgerată de ligăriile roşii ale semnalelor, treceri tremurate, lăsând întunericul mai greu, mai misterios.

Hemcea făcu un semn chelnerului şi în sfârşit rămaseră singuri. Cum ea aştepta-nemişcată, o chemă aspru:

— Cristino!

Vocea i se pierdu fără ecou. Din nou bâzâitul musculiţelor ce se roteau pe lângă un bec mare, electric, se auzi ca un murmur tremurător. Nebăgat în seamă, se lăsă greoi la o masă, cuprins de-odată de o mâhnire nelămurită în mijlocul singurătăţii aceleia de port adormit. Îşi turnă un pahar de rom, căutând să-şi alunge indispoziţia, încercă să se gândească la supărările sale. Cristina îi provoca grijuri serioase. Toată seara rămăsese la fel de senină, fără să rădă sau să pară că se bucură din toată inima de norocul amândoura.

— Vom face parale bune! mormăi Hemcea, aşteptând cu paharul în mână ca fata sprijinită de balustradă să dea vreun semn. Poate nu eşti deprinsă să pierzi nopţile... chestie de obişnuinţă! Vei învăţa cu timpul, nu e prea greu. Îţi voi ajuta şi eu la socoteli din când în când. Crezi c'o să mai dea cineva prin beciul din faţă? Doar guzganii... guzganii să-l roadă pe jupân Marcu! Am băgat munţi de aur în varietcul ăsta. Să ai grije de furculiţe şi... Deschide bine ure-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ochile: toate mă costă bani, bani grei. Nu-i așa că se vede depe toată coasta, Cristino? Și de pe mare se vede, dela douăzeci de leghe!

— De pe mare se vede nelămurit, șopti ea.

Hemcea îi urmări intrigat privirile și descoperi că ochii fetei se opriseră peste un șuvoiu aprins, care apărea printre colinele Castelului și șerpuia într'o puzderie de scântei și fum. O aripă de foc fâlfâia piezișe și amenințătoare, răsucindu-se peste capetele lazulenilor. Pasămi-te pescarii coborau la lotci, pentru a prinde briza dimineții, dar dela depărtare se ștergeau în umbre, dadophorii făcliilor mistuitoare.

O regreta pe Braia? Chipul i se închise amenințător.

— Ascultă, murmură printre dinți, dacă-ți pare rău că ai plecat de-acolo...

— Nu, nu-mi pare, spuse Cristina revenindu-și, sărind copilărește pe speteaza de paie a fotoliului. — Dar ce te-a apucat s'o insulți? Sunt supărată pe tine. Știi bine că în timp ce erai departe, eu m'a crescut.

— Numai pentru atât? Ai fi vrut să creadă lumea că nu țin la fata mea? Ai văzut că tomitanii ăștia sunt niște bârfitori. M'am supărat, nu? Las-o pe Braia. Mai bine ține paharul și ciocnește cu taică-tău pentru viitorul „Comandorului Sibiu". Știi... sunt cam supărat. Nu te-ai purtat cum trebue cu oaspeții noștri.

Buzele-i sorbiră delicat șampania. Părul auriu căzuse greu, mătăsos pe umărul înfiorat de adierea nopții și de o chemare îndepărtată, neînțeleasă. Barcori adormise fără să asculte poveștile Braei, chiar acum la douăzeci de ani.

— Tată, murmură obosită, cu pleoapele tremurătoare. Nu mi-ai vorbit nimic de rudele noastre. M'am gândit câteodată la mama... la mătușa... Cum o fi arătând cei din Caraomer? Vărul Andrei ne-a spus o mulțime de lucruri...

— Tocmai astăseară, izbucni Hemcea supărat, sfâșiind vraja tenebrelor apăsătoare. Suntem la mort sau la inaugurare? Termină odată cu Braia, cu rudele și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom1933-1947

ou toate mofturile! Erai prea mică să vezi cât am îndurat dela neamuri. Iată acoperișul meu, făcu el cuprinzând orizontul nemișcat și luciu al mării. — Vreau când oi muri să fiu în casa mea. Hai, culcă-te. Văd că pabarul de șampanie te-a amețit de tot.

Cristina se ridică, mai căută odată spre Castel. Apa molcomă plescăia liniștită între cheiuri, înecând clipirea nestatornică a argintului; poteca strălucită se legăna, brăzdând două oceane de întuneric, ca urma unui pescăruș sfânt.

— Credeam că sunt lupte și vitejii acolo, jos. Dar nu vă cheamă decât distracții, desfătări, pentru care nu mai vedeți nimic, călcați orice suflet în picioare, părăsiți și cea mai credincioasă femeie. Marea voastră n'aș mai vrea s'o văd, n'aș...

— Vorbești ca o țărancă! tună Hemcea disprețuitor. Parcă tu știi ce-i marea? Ai merita cu adevărat să te trimet în fundul Dobrogei.

— Iartă-mă tată, șopti supusă venind lângă el. Atâta lume... e pentru prima oară că văd lume petrecând și...

Hemcea o sărută împăcat pe păr și urcă scara, oprindu-se și făcându-i încurajator cu mâna. Rămasă singură, Cristina își încrucișă brațele pe piept și după ce se convinse că doar două, trei făclii mai străluceau din trecerea necunoscută, păși cu sfială peste rămășițele orgiei „Comandorului", care însemnau pragul unei vieți noi.

Lumea nu află de scena aceasta. Toți se distraseră foarte bine, cu toate că Hemcea, dintr'o generozitate împinsă la extrem, le vârise cu de-asila vinul pe gât. Se așteptau ca un local condus cu relațiile și pricepera lui Vasi (adevăratul stăpân fu cunoscut imediat cu bunăvoința Braei) să ajungă tot mai înfloritor contribuind la bunăstarea comună, știut fiind că marinarii — din fire darnici și risipitori — nu se uită la bani, și admițând că s'ar uita mult, n'ar pricepe mare lucru din spicele de grâu și numărul oarecare gravat sub aceste produse eminamente agricole și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cârnpenești. Pe lângă stabilimentele de pe strada Diana roiau o armată de zarafi, misiți, negustori de dulciuri, cerșetori și pungași mărunți specializați în lovituri fără urmări a căror gravitate să fi împins pe cel păgubit a pierde din puținul timp de pe uscat cu reclamațiile.

Din păcate clevetirea nu putu fi stăvilită și bineînțeles Braia făcu totul ca s'o încingă cu noi svonuri. În cartierul petrecerilor, unde majoritatea femeilor lenevau de dimineața până seara, rontăiau zaharicale și se încărcau de podoabe, se răspândi povestea că cocoșe l-ar fi îndemnat pe Hemeea să debaroe, n'ar fi fost atât dragostea de fiică, cât bătrânețea și reumatismele și că intenționează să trăiască de pe urma ei, lăsându-i pe cap grijurile noului dancing și distrându-se ca un rentier.

Insinuările corespundeau în mare măsură adevărului, însă fiind trecătoare, ca toate cele omenești, alte evenimente atraseră atenția foarte practică a locuitorilor.

Tot timpul Cristina supraveghea consumațiile și partea cuvenită casei din încasările curtezanelor ce urcau la etaj, iar bătrânul își trecea viața între cafenea și port, unde-i plăcea și-acum să hoinărească, gata să cheme la un chef șdravăn pe foștii cunoscuți marinari și să sfideze cu pipa lui din spumă de mare, negustorii mărunți care îl salutau cu cel mai mare respect, întrecându-se să-i ofere mărfuri pe credit.

— Am onoarea! saluta cu mâna la șapcă când trecea pe lângă bazarul lui Vasi și intra pentru o clipă, întrebând din ușe cu glas tare — închipuindu-și că poate înșela vigilența vecinilor care spionau din pragul prăvăliilor — ce-i fac economiile, și acțiunile în care-și băga câștigul după moda vremei.

Nimeni nu se lăsa păcălit, căci simple operații de schimb și informații financiare nu puteau îndreptăți rapoarte atât de strânse, peste deosebirile de caracter. Hemoea umbla neglijent, mereu deschis la tunică, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cămașa fără guler, vorbea tare și scutura pretutindeni pipa, ca și cum s'ar fi aflat pe o corabie și nu într'o casă de oameni, în vreme ce Persanul rămâsese la fel de potolit și demn, mângâindu-și barba subțire, calm și politicos.

De altfel se părea că Hemcea preferă societatea zarafului sau a prietenilor dela cafenea — negustori pe care acum își permitea să-i ia peste picior ca bătrân lup de mare — decât a fiicei lui. O găsea foarte rece pe Cristina, fără pic de inimă; nu era omul care să simtă nevoia unor menajamente familiare, dar s'ar fi simțit mai în siguranță, dacă ar fi fost pe deplin încredințat că fata ține din tot sufletul la el.

Portul neschimbat de douăzeci de ani, Castelul, taverna dărăpănată a lui Marcu unde nu mai intra nimeni, fiecare piatră îi amintea mereu timpurile de mizerie, suferința neomenească a începutului, când vagabonda cu fetița și nimeni nu se'ndura de netrebnicia lui. Căuta să izgonească răscolitoarele gânduri și să se convingă că niciodată nu va mai cădea atât de jos. Greșala fusese că nu-și dase seama cine-i vrea binele și cine răul. Toți care-i doriseră răul erau înfrânți. Terzi ucis, Marcu în pragul mizeriei, Braia, care-l vânduse ca pe ultimul sclav, sărăcită, nevoită să spele rufele marinarilor, ca pe timpuri când se întorsese ofilită dintr'o înaltă casă din Oran.

Numai lui Vasi toate-i merseseră din plin, fiindcă-l ajutase cu atâta căldură. I se părea că rosturile pământești se urziseră spre gloria sa și că cei potrivnici, lovindu-l, își întorseseră fața dela steaua norocului.

Zilele urmau nopților, ceturile și furtunile înspăimântătoare, seninului euxin, dar orgiile nu mai luau sfârșit la „Comandorul Sihle". Pianistul venea mai devreme și îngâna pentru sine bucăți clasice, ce ridicau o mulțime de proteste când fetele deșteptate din somn apăreau în capul scării:

— Vals, vals, strigau împrospătate de somnul după-amiezii și dornice să înceapă frământarea de fiecare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index/1933-1947

seară, mulțumindu-se să danseze între ele până veneau clienții. Se învârteau într'o feerie de lumini și culori, în rochiile lor grele, cu ondulări repezi, argintii sau în văluri ușoare ca negura apelor, cu brățări groase, exotice și râsete tinerești. Când ieșeau cu amanții pe terasă, întunericul săpa dâre misterioase în luciul mătăsurilor și fața li se îmblânzea de lucirea apei îndepărtate, scăldate în văpaia unor basme vechi, ca lupta pentru lâna de aur. Cristina nu se mișca dela contuar, nu mai zâmbea, dar rămânea tot cea mai frumoasă.

În salon era loc destul pentru dansat, căci barul n'avea prea multe scaune și cele ce supraviețuiseră scandalurilor, fuseseră înjumătățite, limitate aproape la numărul curtezanelor. Vasi sugerase măsura, observând că mulți vin să se distreze, fac un slow, două, petrecând cu fetele și pleacă fără să mai urce sau să consume ceva. Într'un colț, chiar la piciorul unui catarg, se ridica o estradă unde fetele își executau dansurile argentiniene sau hinduse brutale sau grațioase, mai totdeauna goale, cu centuri de aur și pandantive grele pe sânii lor mormoroeni. Cele tinere își răsucoau numai trupul plăpând cu un zâmbet nestatornic, fără ca bărbații atenți la cărți sau la zaruri să le onoreze cu aplauze. De multe ori dansul nici nu se termina și curtezana era smulsă de pe estradă în râsetele și glumele asistenței ,care se destindea o clipă, iar alta de-abea aștepta să-i ia locul.

„Comandorul Sihe", avea o atmosferă familiară, de bună stare — cu toate catarturile și balansinele, simboluri ale nemărginirii — ceeace atrăgea pe străini și pe constănțeni. Între orele unsprezece și trei noaptea când se umplea de clienți, nu mai puteai distinge de fumul gros, oglinzile cu ramă de catifea înfocată, covoarele de Tebris și Mugur ridicate până pe divane, perechile de dansatori, vesela de cristal și argint risipită pe câmpul roșu al covoarelor, lângă jucătorii cufundați în cărți, indiferenți la hărmălaia din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

jur. Singurul chelner și pianistul bătrân, picolo în orele aglomerate, trebuiau să sară măsuțele ioase bătute în sidef, mereu în primejdie să răstoarne tava.

— Voie, dați voie! strigau pe două voci. Permiteți, vă rog!

Și nu mai așteptau răspunsul, vărsau băuturile, călcau lumea pe picioare, lăsând un cor de strigăte și proteste în urmă.

Interiorul nu aducea cu al unui local public — de aci impresia de intimitate plăcută — și taina era că Vasi, respectând capriciile fostului cambuzier, își strecurase cu un preț bun și mobila de ocazie, cumpărată cu o sută de mii lei dela o familie de emigranți Polonezi, cam uzată ce e drept, dar împodobită cu armuri și motive antice, ghirlănzi stufoase și fauni goi, desfigurați curând de pipăiala nemumăratelor degete care întârziau cu voluptate pe pântecul rotund, șlefuit cu artă și menținut onorabil atâtea secole într'un castel din Lwov.

Hemcea nutrea ambiția ca localul său să se bucure de tot atâta distincție, câtă avusese barul lui Marcu pe vremuri. Interzisese luarea la țintă a faunilor, nu atât din respect pentru munca sculptorului anonim sau duioșia arătată de Vasi mobilei ce-i stătuse ani de-a rândul nevândută în bazar, cât pentru clienții Chinezi depe vasele americane și englezești; galbenii nu admiteau excese de felul celora cu care sunt obișnuiți europenii și evitau sistematic stabilimentele gălăgioase.

Cristina nu se mișca dela contuar, încasa bani, împărțea bonuri și dădea restul. Crezuse la început că părăsind Castelul izolat, vecin pescarilor pribegi, plecați cu săptămânile, va lega prietenii trainice în atâta lume. Urmase apoi deziluzia primelor zile când simțise tot egoismul și lipsa de scrupule a aventurierilor singurateci, văzuți pentru prima oară în adevărata lor lumină.

Deveni distantă și mândră, disprețuindu-i și ferecându-și suferința sub o mască împietrită ca argintul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

rece al podoabelor. Indignarea sa nu creştea dintr'o părere preconcepută asupra calităţii oamenilor, dintr'o conştiinţă a răului, ci pentrucă vanitatea iubirii ei, ca şi a femeilor îndrăgostite de clienţii „Comandorului" era biciuită, dispreţuită, călcată în picioare.

Hotărî să nu se mai dea nimănui, repezind pe cucoeritorii ce se prefăceau subjugaţi de frumuseţea şi limpezimea ochilor senini, care noaptea prindea albastrul de cicoare al cerului dobrogean. Se mulţumi să contemple cu o nepăsare tot mai adâncă alaiul necunoscuţilor, primenindu-se necontenit, înghiţiţi de alte ţărmuri şi porturi aglomerate, fără a-i lăsa alături un semn statornic, o clipire de dragoste adevărată; visa încă un iubit, aşa cum i-l descria Braia când avea treisprezece ani şi aţipea pe terasa Castelului şi pe care nu conteni:e să-l aştepte chiar după aventura cu ofiţerul de pe *Renown*.

Simţea limpede că numai legătura cu un tânăr ferit de mirajul rău al plecării, ar putea-o face să uite această ameţitoare trecere, să iubească şi să fie fericită. Dar faţa ei nu mai acorda nimănui binecuvântarea încrederii, ca odinioară în Lazul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

V

Nu-i fu dat lui Hemcea să se bucure multă vreme de fericirea dobândită cu preţul atâtor jertfe. Doi ani dela inaugurarea dancingului ştiri neliniştitoare începură să se vânture prin port şi lumea de afaceri — dela marii negustori la vânzătorii de salep — tomitanii, dokerii, toţi cei care trăiau de pe urma traficului pe mări, ciuliră urechile ca în preajma unei furtuni ce mugea în depărtări şi trebuia să se repeadă şi pe litoralul de Est, spulberând totul în cale, svârlindu-i de pe promontoriu ca pe o mână netrebnică de ţărână. De unde până atunci se săpau reciproc şi căutau să-şi tragă unul altuia clienţii, începură a se aduna grupuri, grupuri, în mijlocul drumului, la băile de aburi sau în fundul întunecos al cafenelelor, întrecându-se să comenteze alarmanta situaţie internaţională, agravată de discursurile inoportune ale însemnaţilor bărbaţi de Stat.

Brăţările şi mărgelele cocleau nevândute pe tarabe, banii mucezeau în ciorapi şi frumoasele stabilimentelor aşteptau zadarnic clienţii străini atât de darnici.

Mulţi din Constanţa, înspăimântaţi de semnele unei epoci de criză maritimă, se desprinseră de ţărm, aşa aşa cum un roiu de furnici se depărtează de prada secătuită şi se refugiară în lăuntrul ţării, ducând cu ei imaginea unor aşezări lovite de trăsnet. Şi când în oraşele monotone, înţărcuite, de provincie întâlneau vreun chip cunoscut, li se încălzea inima, şi-l îmbiau cu ochii aprinşi ca de friguri:

— Ce mai e pe-acolo?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Merge prost. Portul nostru moare!

Până şi caicele strâmte şi lunguiețe, care aduceau puşcaşi renumiți din Constantinopol în urmărirea delfinilor, nu-şi mai făcură apariția, cu toate că năstrapurile de scrumbii erau mai dese ca oricând şi după ele, duşmanii lacomi se sbenguiau în larg, dând târcoale golfului.

In schimb bastimente de războiu tot mai numeroase veneau din Mediterana în vizite de curtoazie şi ca să arunce din fugă o privire asupra situației din marea săpată în coasta „butoiului cu pulbere", raportând fortificațiile de pe litoral. Adevărații marinari de comerț, care ştiau cum se trage un chiolhan nu se mai vedeau, căci, avertizate la intrarea Bosforului, cargoboturile nu intrau în imperiul furtunilor negre decât înarmate şi pe propriul risc, pregătite pentru orice surpriză.

Germanii trimiseseră instructori militari în țară şi îmbrăcați civil, începuseră să se infiltreze spre Dardanele, resfirându-se în toată peninsula Balcanică. Intr'o dimineață nu se mai văzu nici urmă din flotele engleză, americană sau franceză şi se'nțelege odată cu ele pieriră spre Apus companiile de navigație, supuşii, navele de comerț, care nu se mai puteau bucura de protecția Statelor lor.

Un nou fapt neobişnuit şi cam neplăcut pentru cei ce aveau portul de reşedință la mii de leghe depărtare, veni să sdruncine încrederea puținelor vase rămase în radă şi să facă pe cele neutre să-şi ia tălpăşița.

Cargo-urile mixte *Carpați* de 7.150 tone şi *Sulina* de 3.200 tone, plecate din Constanța cu grâne şi mărfuri generale spre Alexandria şi Djibuti, săriră în aer în largul portului Burgas, primul la 42°35' lat. şi 29°15' long. şi al doilea la 42°13' lat. şi 28°20' long. la interval de numai patru zile unul după altul. Petrolierul grecesc *Salamina* fu torpilat chiar în golful Constanței şi arse timp de zece ore sub privirile posomo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

rite ale localnicilor, desfăşurând un covor de flăcări, pe care se rostogoleau naufragiaţii orbiţi de petrol.

Ceaţa se îngroşa şi până la noi evenimente, Ministerul Marinei dispuse retragerea slabei noastre flote de războiu în gurile Dunării. Măsura nu paraliză total traficul în port, deşi un sfert din vasele obişnuite, româneşti şi străine, mai menţineau legătura cu Mediterana.

Într'o seară ziarele aduseră vestea că a isbucnit războiul între Germania şi Polonia şi că Germanii, plictisiţi de anonimat, reîmbrăcaseră uniforma pretutindeni în statele balcanice. Înspăimântată, socotindu-se ameninţată direct, Turcia, în lumina drepturilor câştigate cu tratatul dela Montreaux, închise complect Bosforul — invocând art. 2, 6 şi 21 din convenţie, care îi dădeau dreptul să suprime navigaţia prin Strîmtori ori de câte ori se va simţi ameninţată de o primejdie iminentă de războiu şi paralizând astfel toate Statele riverane.

O plasă enormă de oţel, cu verigi ruginite spinteca hurubind apele albastre dintre cele două mări, tunurile îndopate de explosibil adulmecă vânatul imprudent şi baloane captive pândeau păsările de metal ale văzduhului. Blocada începea.

Singure vasele de comerţ neutre cu tonaj redus aveau dreptul să întârzie douăzeci şi una de zile în capcana îngrozitoare, însă nu se grăbiră să uzeze de privilegiile care se legau cu mari sorţi de a nu mai vedea pe veci limpezimea Mediteranei.

Marea Neagră devenea un lac închis fără nicio legătură cu comerţul lumii şi cu evenimentele din afară; numai submarinele şi rarele forţe de războiu a Statelor zăvorîte, o mai străbăteau într'o direcţie sau alta.

Câteva zile după decretarea blocadei, stocurile de mărfuri coloniale începură să scadă în magaziile pline până în 1941, cerealele din silozuri se deşertară până la duşumele şi cele rămase fură întrebuinţate pentru uzul intern, deoarece în acest an o secetă grozavă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cvistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

micșoră producția agricolă. Populația Tomi-ului care își trăgea puterea din schimburile și activitatea portului, se văzu muritoare de foame. Ingrijorați și palizi vrednicii tomitani priveau cu groază cum danele lâncezesc deșarte fără ca vreun marinar străin dornic de petreceri și pus pe cheltuială să coboare vesel pe uscat, cum vasele noastre ruginesc de neîntrebuințare după platoșa șiragului de mine iar personalul civil plecă în interiorul țării în concediu nelimitat. Unul după altul pășiră îngânduraţi să caute hrană în umilele cerhanale din Lazul, să împrumute țigări „Naționale", în loc de „Camel" și „Luky Strike" să ceară chiar bani.

Acțiunile companiilor de navigație căzură la pământ din pricina stagnării transporturilor și posesorii lor se văzură tăinuitorii unor petece de hârtie. Cele mai multe agenții își închiriară porțile, transferându-și capitalul rămas în întreprinderi mai active din București. Nu rămaseră în ființă, decât birourile cu substrat politic, ascunzând în dosul firmei adevărate oficii de control și spionaj. Germanii, dorind să supravegheze economiceşte transporturile cuxine pentru a căpăta supremația politică în acest important sector al Europei, inauguraseră numeroase agenții, cu o armată de funcționari, gata de a activa, imediat ce victoria le-ar fi adus și vasele de captură.

Se înțelege că și Statele rămase în afara Axei, aveau oamenii lor, tot atât de bine informați, pândind după firme mai puțin sgomotoase. Puterea suzerană care în ultimul timp răsplătise cam slab serviciile venerabilului Persan din Tomis, deveni darnică în promisiuni, îndată ce prinse de veste că Vasi a înmânat un plic cu știri și documente foarte importante unei tinere agente din serviciul său secret, pe care tot Vasi urma s'o îmbarce clandestin pentru Africa de Nord.

Bosforul se gătise însă cu o feregea de oțel și nicio șalupă nu mai putu părăsi Constanța. Spioana rămase pe loc și grație convenției dela Montreux, o altă afa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cere tot atât de strălucită, amenințа să se preschimbe într'un dezastru. Iată pe scurt de ce era vorba:

Cu câteva săptămâni în urmă, când portul începuse să lâncezească fără ca lumea să piardă speranța că războiul din Polonia va rămâne în Nord „Comandorul" primise prin intermediul unui oarecare Alfons, fochist portughez, un mesagiu neașteptat din partea casei „Intimité" din Alger care cerea de urgență câteva fete pentru numeroasele trupe masate în oraș.

Vasi, cu toate că se îngrășase și se mișca greu, plecă de îndată la Brăila și se înțoarse cu șase dansatoare, în vreme ce Hemcea, bucuros de oaspeții ce promiteau să înviorеze veniturile cam slabe ale varieteului, făcu în grabă preparativele obișnuite de primire. Cambuzierul le conduse personal spre cele mai frumoase camere dela etaj, le strecură în mod delicat bani de buzunar, ba după legea nescrisă a Orientului Mijlociu, le dădu dreptul să se distreze în bar consumând după pofta inimii, fără a fi obligați să se urce cu clienții.

Cheltuelile erau însemnate într'o condică specială și urmau să fie predate odată cu fetele, varieteului din Alger, importatorii plătind pe lângă navlul maritim, impresariatul lui Vasi, precum și întreținerea „mărfii" pe țărm, până la găsirea unei ocazii nimerite pentru plecare.

Ingreuiau simțitor bugetul „Comandorului" spezele acestea generoase, însă ele urmau să fie redobândite cu un câștig apreciabil, în clipa când curtezanele ajungeau la destinație. Pentrucă Englezii se retrăseseră odată cu căderea țării în sfera de influență germană, casele de pe coasta Africei făceau plățile prin funcționarii inferiori ai companiilor neutre de navigație, oameni cunoscuți în Constanța, astfel că aurul — monedă internațională — era vărsat condițional în ziua sosirii.

Vasi plănuise să strecoare agenta Puterii în buchetul de curtezane, fără știrea Germanilor, fiind sigur că o fată hoinară ar fi fost altfel tratată de Hofenkoman-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

datur decât o periculoasă spioană. Punea mare nădejde în toată afacerea — mângâiere pentru întunecaţii ani de războiu — şi aştepta ca la prima ocazie să îmbarce clandestin tot lotul pe un vas de mărfuri cu destinaţia Alger.

Blocada care sugrumă Strîmtorile două luni dela primirea oaspeţelor îi lega mâinile, iar pe Hemcea, asociatul său, îl găsea îngîodat până peste cap în datorii, căci dacă încasările scăzuseră periculos, avansurile celor şase fete dispuse să petreacă cât timp mai erau libere, se ridicară la sume ameţitoare.

Împrumuturi fuseseră contractate la bazar şi Vasi, socotind că situaţia e prea serioasă pentru „Comandorul Sibie" şi că Hemcea îşi va pierde capul în faţa gravelor evenimente, împături „Universul" cu grozava noutate şi porni să-i ducă personal ştirea stăvilarului de netrecut pe care politica între state îl ridicaseră în faţa lor, răpindu-le răsplata ostenelilor şi cheltuielilor.

Fructăriile şi prăvăliile cu felegene şi podoabe orientale de pe strada Thetys, aveau obloanele trase şi mărfurile fuseseră cărate în mare taină spre cartierele mai sigure din marginea oraşului. Puţin mai spionau acum din dosul zăbrelelor şi balcoanelor colorate, căci duşmănile se potoliseră odată cu patimele oamenilor aţâţaţi de femei şi de câştig. In locul cetelor de copii, haite întregi de dulăi fără stăpân străbăteau străzile pustii şi se 'năierau înfometaţi sau cercetau gropile cu gunoaie din marginea râpei. Cu tot mirosul ridicat de vâlvătaia soarelui, Vasi trecu pe-aici, de-asupra portului, nu atât pentru a contempla lâncezeala dezolantă a uriaşului înlănţuit dela mii de meghe, cât pentru a-şi arunca ochii prin curţile oamenilor, care se sfârşeau la marginea podişului. Il interesa în deosebi fostul consulat American, o clădire de piatră încărcată de iederă, dar din cauza curpenilor încălciţi şi a ierburilor ce înăbuşiseră grilajul de fier, nu putu distinge nimic. Auzi câteva comenzi guturale şi bo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cănit de cizme. Apoi două spirale subțiri se risipiră în briza după amiezii și Vasi pricepu cu regret că Nemții sunt adunați pentru masă. Altfel, ar fi avut mare chef să stea de vorbă cu paznicul sau chiar cu bucătarul și prefăcându-se a-i vinde brățări arabe — de cea mai proastă calitate — dăruindu-le dacă nu se putea altfel, să afle anumite amănunte în legătură cu delfinii aceia de fier care nelinișteau dela o vreme apele Constanței și care se numeau submarine. Și-ar fi dat seama totodată dacă misiunea încredințată de el lui Mircu, negustătorul de otravă pentru șoareci, ar fi putut fi dusă la bun sfârșit. De fapt rezultatul acestei încercări nu i-ar fi întunecat onorabilitatea firmei și, chiar în cazul unei înfrângeri, Puterea inamică Reich-ului, i-ar fi apreciat zelul, cântărindu-i-l în aur.

Cu mult înainte de-a se închide Bosforul, Germanii împânziseră Dobrogea. In depărtare, pe șoseaua Hasâmcei, o coloană de camioane încinse cu stuh ruginiu, ca niște bacante besmetice, alergau nebunește clătinându-se, dispăreau în norii de praf și iar se micșorau spre Murfatlar. Oameni pe jumătate goi, pârliți de soare, săpau tranșee și lângă cuviosul minaret islamic de lângă faleza Genoveză se zărea un turn barbar și cătrănit, din lemn și pământ, pe care artileria lor antiaeriană îl ridica de zor.

Vasi clătină întristat din cap și pentru o clipă crezu că faptele sale ascunse sunt dictate de disprețul pe care-l avea pentru acești cuceritori, însă când un soldat ce fredona „Lili Marlen" frecând o gamelă, se opri din treabă și holbându-se câteva clipe ca năuc la Persan, isbucni într'un râs aspru, arătând cu degetul ciudata-i îmbrăcăminte, se mânie și trecând din întunericul patimei, în lumina contrarie ce așteaptă pe înțelept lângă cel mai adânc întuneric, prin puterea îndoielii și antitezei, își dădu seama că oamenii ca și regatele sunt totdeauna hrăpărețe și că lupta împotriva lor nu trebuie dusă din dușmănie, ci din interes, orice mijloc de stăpânire a puterii lumești fiind admis.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Râsul soldatului parcă îl urmărea, se rostogolea peste marele port adormit la trei ceasuri din zi, peste întinderea mării neînsufleţită de nicio dâră de carenă.

Altădată, după dogoarea prânzului, fagurele de chirpici şi ceamur se umplea de zumzet, prinindu-şi dokerii, deschizându-şi larg porţile birourilor şi stabilimentelor. Cerşetorii se trezeau din picoteala plăcută şi începeau să se tânguiască, negustorii somnoroşi scoteau coşurile de cireşe sau portocale, iar barurile îşi înveşmântau mesele de pe terase în albul corăbiilor, chemând astfel pe cei dornici de uitare.

Acum însăşi marea părea resemnată la o tăcere fără viaţă, ca după o revărsare în care-şi omorîse propriul suflet şi peste care se oglindea fără răsunet astrul de toate zilele. Câte un tank trecea duduind prin moarta cetate a Tomisului, apoi liniştea se lăsa mai apăsătoare, înmărmurind de tristeţe puţinii supravieţuitori. Numai Mircu, negustorul de otravă, pe care Vasi îl întâlni pândind clădirea fostului consulat — ceeace dovedea că omul se silea să-şi câştige cât mai grabnic darul făgăduit — n'avea astâmpăr, sărea de pe un picior pe altul, ca atunci când urmărea pentru a ţintui în umbra veşniciei îmbuibatele hiene ale cartierului.

Mircu îşi descinse sabia ruginită ce i se bălăbănea de şold şi aruncase colivia de nuele, din care scotea câte un şoarece ca să arate brutarilor neîncrezători efectul otrăvii lui. Era singurul căruia blocada-i priise, ajutându-l să câştige, căci din pricina invaziei dinspre port, care se lăsase ca o pacoste peste tot cartierul, toată lumea rămasă îl chema şi nu mai avea nevoie să arate calitatea mărfii, atât de ameninţător era atacul şobolanilor.

Alergase cu pachetele de şoricioaică prin prăvălii, oferind preţiosul praf şi, pentrucă câştigul îl cam zăpăcise, iar pe nevasta sa o scosese aproape din minţi, socotea că nu pierde cine ştie cât timp, presărând din belşug preţioasa ambrozie pe pâinea unor cinstiţi bău-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvana.ro/mdrr1933-1947

tori de bere din Wuttenberg. N'ar fi avut neapărată nevoie de acest profit oferit de Vasi, însă nevastă-sa, care fusese prietenă cu Braia, prinsese gustul darurilor fără osteneală, oferite pe timpul când puterea Castelanei era în culme şi poliţiştii nici nu gândeau că un biet negustător de otravă poate procura droguri fără urmă, unei femei evlavioase. Braia nu-i oferise de mult prilejul de a câştiga ceva în afară de îndeletnecirea obişnuită — oricât ar fi fost de bănoasă — şi gândul de a amuţi pentru câteva zile cicăleala neveste-sei, precum şi plăcerea de a întreprinde ceva neobişnuit, pe care o aveau în sânge toţi tomitanii, îl îndemnară să primească propunerea Persanului, pândind prin preajma Amiralităţii nemţeşti, pripăşită în severa locuinţă de piatră, clipa când ar fi putut să-şi pună în aplicare planul.

Mircu cunoştea buna cuviinţă. Sărind pe marginea unui sarcofag îndopat cu pământ, din care răsăriseră glicine pestriţe, suflă gomotos şi ştergându-şi creştetul de sudoare, întrebă mai întâi de economiile sale din bazar. Părea mulţumit de întorsătura evenimentelor, numai că otrava risipită cu atâta dărnicie prin beciurile negustorilor, îi gâdila plămânii, îl făcea să tuşească. Tot scărpinându-şi picioarele goale, povesti o întâmplare hazlie. In turba lui Fungogea, şobolanii se adunaseră pe întunerec într'un colţ şi plini de furie pe călăul neîndurător, săriseră ciorchine cu colţii muiaţi în spumă şi ghiarele ca spinii negri, muşcându-l turbaţi, chiţăind.

Povestind, Mircu se strâmba de râs, făcea şiret cu ochiul, sărea cu burta 'nainte ca şobolanii înfometaţi, se răsucea cu limba scoasă de-i pârâiau ciolanele. Nu se lăsă până ce venerabilul Hvaja al Wasiti nu-i admiră sgârieturile roşii, buboase de pe picioarele pline de rapăn. Acesta se interesă de sănătatea neveste-sei şi atunci faţa sa luă o înfăţişare gravă. Insemna că discutau serios, căci imaginea femeii ce-l aştepta în prag în fiecare seară, îi potoli spăvăiata veselie. Cu un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

zâmbet de bătrân înțelegător, Vasi scoase din mâneca tunicei, un testemel înflorat de mătase „Să-l poarte cu noroc!" îi ură el.

Da, izbutise să intre după grilajul încărcat de iederă, prefăcându-se că vrea să vândă praf pentru șoarecI. Fusese văzut de Hauptmann în persoană și chemat în biroul dela etaj, trecuse și pe lângă dulapul unde erau așezate pâinile albe, dar o santinelă îl urmase tot timpul, țeapăn de parcă ar fi înghițit o sabie. Aveau nevoie de praful lui, însă nu putuse lungi vorba, nici lega o prietenie mai temeinică. Le promiseseră că va veni pe seară cu șoricioaica și în prezent pândea un prilej să găsească locuința mai goală.

Acum se va repezi să-i ducă neveste-sei darul zarafului și e sigur că-i va face plăcere, doși Braia nu-i oferise niciodată un cadou mai mărunt ca o pereche de cercei cu pietre sinelii: e culoarea ei preferată.

Inainte de plecare, păru că-și mai amintește de ceva; plecându-se la urechea Persanului, îi șopti rugător:

— Știu că ești supărat cu Braia și că ea cleveteste de câte ori are ocazia despre dumneata. Am auzit-o spunându-i nevesti-mii că „prietenii levantinului afurisit" — să mă ierți, astea sunt chiar vorbele ei — „sunt dușmanii mei și n'aș mesteca multă anafură dacă i-aș avea în mână!" *Ea* trebuie să nu știe că am vorbit cu Hvaja al Wasiti. Ne-am oprit lângă cosciugul ăsta de piatră ca să-ți dau un pachețel alb.

Și arătând sarcofagul crăpat, își scărpină mulțumit creștetul.

— Numai nevastă-ta să n'arate năframa vecinelor! se'ndoi Vasi privindu-l cu o căutătură îndepărtată.

— Ai dreptate. Nu se va putea stăpâni să nu și-l lege de gât chiar în seara asta, în localul lui Nicolaide, unde vinde garizi fierți și dulciuri. Mai bine nu i-l duc.

— Cred că-i mai bine să n'o faci să aștepte, spuse Vasi repede. Ar putea să vină după tine și să-ți strice totul. Ascultă-mă sfatul: nerăbdarea femeii a deschis porțile Tebrisului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Mircu păru convins şi suflecându-şi pantalonii mai sus de genunchi, se îndepărtă în goană, ocolind în sărituri mari pietrele fierbinţi din mijlocul străzii.

Urmărindu-l Persanul gândi că pentru a fi mai sigur va trebui totuşi să scape anumite vorbe din care ascultarea neguţătorului de otravă faţă de bazar să reiasă limpede. Nu că s'ar fi îndoit despre cochetăria femeii acestuia, dar trebuia să fie sigur că foarte curând după neplăcuta întâmplare din Tomis, Mircu va urma calea apucată de băutorii de bere, ducând în mormânt taina stăpânului său şi nemaiputând fi prins sau chinuit de nemţi pentru mărturisiri. Il scutea de casne şi suferinţe fără folos.

Ieşi pe strada Diana şi căută vreun cunoscut, căcuia să-i strecoare ştirea prieteniei cu Mircu, şi, mai ales, îngrozitoarea noutate a blocadei. Dar zadarnic bătu în două, trei obloane. Unde erau vrednicii negustori din Tomis, surâzători în faţa fructăriilor, cafenelelor, iaurgeriilor prospere?

Soarele ardea nesuferit şi aerul unduia de căldură de-a-lungul zidurilor masive, cu balcoane scheletice şi cu mixandre ofilite de pârjol. Străzile goale părcau ale unui oraş desgropat din lavă; stabilimentele, neputând rezista crizei, bătuseră scânduri la ferestre şi smulseseră din vitrine fotografiile dansatoarelor. Şi în dosul orbitelor astupate, ghiceai oameni înăbuşiţi de căldură şi de plictiseală, femei fumând sau dând în cărţi, bărbaţi lâncezind ore întregi, incapabili de a se putea îngrozi chiar de prăbuşirea deplină, de blocadă. Vasi trebui să târască greutatea ceaprazurilor de aur sub incendiul orbitor al cerului, fără a putea vorbi cu nimeni.

Schilozii şi cerşetorii se adunaseră parcă din toată ţara, târându-se până aici, la capătul disperării, unde găseau o mare mai nepăsătoare ca pământul. Până şi prinţii fără căpătâi fuseseră goniţi din port de goliciunea magaziilor — unde-şi aveau de ani îndelungaţi cuibul — şi acum se plimbau slabi şi fanto-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

matici ca niște stafii prin poduri și chioșcuri, pumând stăpânire pe casele părăsite. Foștii stăpâni care-și mai vizitau locuința, îi vedea pe noii oaspeți sărind pe geamuri, scotocind șifonierele, însă nu încercau să-i alunge, știind că după ce vor fi plecat, cetele de vagabonzi se vor întoarce pe ruina cetății învinse. Resturile lăsate de prinți — o coadă afumată de pălămidă sau fărâme de halva — erau disputate de strengarii goi, fără stăpâni sau părinți, și haitele de câini înfometați.

La capătul treptelor de piatră săpate în zidul gros de chirpici, canaturile ușii erau date de perete ca totdeauna în preajma serii. Dar „Comandorul Sihie" era gol. Fata dela garderobă care tresărise o clipă auzind pași, lăsă brațul să-i atârne dezamăgită. Două curtezane fumau pe trepiedele din dreptul barului și lumina electrică sculpta în oglinzi spatele lor gol înlănțuit de ghiarele cusute în fir a rochiilor groase ca niște odăjdii de catifea, înconjurate de sclipirile pomierelor din jur, a șipurilor de cristal cizelat, a vaselor mate de „punch", de luciul nikelat al vitrinei. Una, cu părul foarte înalt și înelat, încoronându-i ca o podoabă de abanos fața palidă, tinerească, necăjea îmbujorată de râs, un biet pechinez, silindu-l să se ridice pe labele scurte, hohotind când cățelul sufocat cădea prosteşte la pământ rotind ochii însângerați.

Cealaltă, cu trăsături senzuale de grecoaică, vorbea cu voiajorul Ovezea, personagiu care nu era altcineva, decât vameșul întâlnit de Hemeea și Cristina, cu ani în urmă pe valea seacă a Omurgei, în primul lor drum spre Castel. Preferând să se amestece în lumea pestriță a localurilor sub pretextul negustoriei, vameșul însemnat de soartă pe obrazul stâng, era o persoană prea cunoscută pentru a mai putea fi primejdioasă. Totuși le stătea tuturor în gât și la încăierări scăpa rareori nestârcit. Acum se cuibările la „Comandorul Sihie" și tot oferind cu un rânjet de câine bătut ciorapii de mătase, trăgea cu privirile șterse de spion,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

în dreapta şi în stânga. Fetele se fereau, îşi puneau clienţii în gardă, dar pentrucă se arăta foarte darnic şi o fire veselă, cu toată înfăţişarea lui grosolană, îl primeau în preajmă-le şi se făceau că uită să-i achite ciorapii sau micile datorii.

Se urcase pe scaunul de crom, ceeace de obiceiu nu-i era permis şi povestea o anecdotă Grecoaicei, zâmbind. Numai când întâlni privirea dezaprobatoare a zarafului, rămase cu gura căscată, bâlăbăni din mâini plin de umilinţă şi se lăsă să lunece jos, privind mereu spre uşe, ca şi cum ar fi voit să fugă.

Din pragul ei, Vasi cuprindea într'o privire încărcată de amărăciune, tot barul deşert, ferecat cu perdele grele, pentrucă odată cu lumina zilei să nu intre şi căldura de cuptor a după-amiezii.

Se ştia că fetele n'au voie să vorbească cu negustătorii ambulanţi care treceau prin local şi lipsa de respect a lui Ovezea pentru tradiţie, era primul semn vădit al decadenţei Tomisului. Insemna că nici şubreaua lege a vameşilor nu se mai teme de puterea lui.

Plecat peste pian, lângă estrada goală, muzicantul cu plete ca de zăpadă, îngâna o nocturnă, armonii romantice care se pierdeau în muţenia salonului golit de cheflii, prindeau viaţă atunci când păreau mai istovite şi te învăluiau în visare, desprinzându-se din întunerec ca o suferinţă neînţeleasă şi singuratecă.

In clipa aceea apăru şi Cristina din oraş. Era cu o pălărie mare de pai, legată cu o panglică şi faţa ei îmbujorată de soare şi briza domoală a după amiezii, exala un farmec tinerese şi o mare mulţumire. Printre zăbrelele verzi ,lumina îi trăda bucuria timidă, ca razele primăverii care aruncă pe câmp floricele sălbatice.

Zaraful se plecă cu respect, căutând să înţeleagă cu ochii săi slabi pricina acestei bune dispoziţii.

— Il cauţi pe tata? întrebă Cristina.

— Am trecut să mai prind un marinar pentru schimb. Dar văd că şi barul vostru e gol. Hemcea e sus?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/mcri1933-1947

— S'a urcat în camera lui, şopti Ovezea, care se furişase lângă patroană şi, căutând să pară cât mai umil pentru a şterge roaua impresie, îi primea respectuos pălăria în locul garderobierei. E cu străinii aceia, artiştii dela circul Nero, care au mai fost pe-aici. Domnişoara Lydia şi cu Bacruban, directorul. Nici n'ai zice că sunt tată şi fiică, atât pare el de tânăr. Închipuiţi-vă, într'o zi mi-a cerut cănceală de păr. Cred că poartă şi corset, ca generalii scoşi la pensie. Las' că şi ea e foarte cheltuitoare. Mi-a cumpărat trei perechi de ciorapi săptămâna trecută...

Vasi privi cu dezaprobare încercarea voiajorului de a-şi recâştiga dacă nu stima — aceasta era cu neputinţă atâta vreme cât se ştia că e vameş — dar cel puţin vechea toleranţă de care se bucura, fiind admis ca un nătărău puţin supărător şi foarte larg cu curtezanele. Amănuntele înşirate despre directorul circului n'aveau însemnătate, pentrucă Ovezea n'ar fi putut niciodată reţine ceeace ar fi fost cu adevărat preţios dintr'un om.

— E poate circul din port, care aşteaptă de două luni? se adresă el Cristinei, de parcă patroana ar fi vorbit până atunci.

— Nu e vina lor că n'au putut să plece pe timp de războiu. De când au venit Germanii, ştii că vapoarele sunt atât de rare... Plănuiau să colinde tot Orientul, dar li s'au cam terminat banii. Ca să mai încropească ceva l-au rugat pe tata să-i angajeze pentru reprezentaţii.

— Reprezentaţii, acum când nu va mai veni niciun vapor? Unde?

— Aici pe terasă, se 'nţelege. Am fost şi eu de faţă când au vorbit prima dată. Va fi un program neobişnuit. Lumea s'a cam săturat de dansatoare, cum spunea şi tata. Vrea ceva mai vioiu, mai potrivit timpului. Şi consumaţia se va mări dacă vor sta la mese, privind circul.

Vasi ridică mâinile la cer amuţit de atâta neso-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cotință și dându-și seama că Ovezea nu s'a mișcat din loc, dispus să-l asculte, că pianistul, curtezanele, până și fata dela garderobă îl privesc uimiți, o luă ușor de braț pe Cristina și o duse hotărît, păsind greoi și cu ochii împânziți de vârstă spre capul scării.

— Acum și-a găsit să angajeze un circ întreg, când „Comandorul" e de râpă? De unde va mai plăti atâtea lefuri? Crede că fetele noastre vor pleca mai repede ca Bacruban? o întrebă el dintr'o suflare. Ah! Dac-ai ști ce scrie în ziar! Cine știe cu câte vicleniі l-a convins directorul care-i un pungaș și a bătut la toți zarafii să se împrumute pentru animalele lui schiloade și pentru niște măscărici caraghioși!

Sui scara cât putu de repede, dar se opri când găsi în lumina puternică ce scălda coridorul cu uși numerotate, o tânără ce visa aproape goală pe o rogojină fină de rafie colorată, legănându-și capul în ritmul muzicii. Când îl văzu își strânse fâșia de pânză din jurul coapselor și se tolăni mai leneșă în razele roșcate ale după-amiezii ce intrau ca un snop arămiu pe fereastra deschisă. In trecere, prinse capătul șalului de șahmară și îl duse lângă obraz.

— Să nu vie cineva! șopti grăbit Vasi, aruncând priviri neliniștite spre scară. Ce faci aici?

— Vezi doar că trândăvesc și ascult muzica, se alintă copila de optsprezece ani care nu era alta decât Veronica, primejdioasa agentă căruia Vasi trebuia să-i fără rost de îmbarcare, odată cu însemnatele documente. Chipul îi deveni de-odată aspru. — Se aud lucruri tot mai rele dinspre Turcia. Ți-am spus mereu să te grăbești și m'ai asigurat mereu că voi pleca cu... fetele voastre. Ce mă fac acum dacă Nemții închid portul?

— Stt! Taci că se aude! făcu îngrozit Persanul. — Știi bine că decând caut să te trimet, am pierdut toate nopțile chinuindu-mi mintea. Brăilencele mă costă o avere, asta numai ca să îndeplinim totul așa cum ani primit rugămintea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

— Primești banii pentru chinul tău și brăilencele îți vor aduce destul aur, mă pricep destul de bine la așa ceva. Bagă-ți în minte, Wasiti: întârzierea e numai din cauza ta și dacă pun Nemții mâna pe mine, te fac direct răspunzător. Să nu crezi că le vor fi greu să mă descopere și să mă aresteze aici în România. Țara voastră e mică.

— *Ei* mi te-au trimes degeaba la mine. Vei pleca, Veronico, căci tu îmi luminezi povara zilelor următoare, pentru aceasta ai fost trimisă și de-aceea mă voiu sili să te ajut. Căci acolo unde gazda nu se scoală spre a saluta pe oaspete, nu-i spune vorbe prietenoase și nu-i făgăduește stelele Scorpionului, viitorul îi este cu siguranță fără speranțe. Vei vedea că foarte curând le vei vorbi cu recunoștință despre Hvaja al Wasiti.

Fata dete din umeri și el, netulburat, o salută cu mâna la frunte, apoi apăsă pe clanța ușii, tocmai când Hemcea dădea să semneze o hârtie.

— Așteaptă, zise grav Vasi și toți tresăriră, întorcându-se. Înaintă spre birou, urmând. — Dacă nu mă 'nșel sunt la facerea unui act!

Cambuzierul îl privi întrebător. Sta înfundat în fotoliul greu de stejar „cu tunica deschisă și cu gâtul puternic leoarcă de sudoare. Cu toate că-și făcea vânt cu un evantai de fildeș, căldura îi tăia respirația, făcea să-i lucească părul sur de pe piept, căci purta uniforma de-a-dreptul pe piele. Din fericirea care i se citea pe față și graba cu care se ridică să-i strângă mâna, Persanul înțelese că va avea de luptat iarăși cu violența acestui om, pornire ce se istovise odinioară în iluzii, iar acum — când avea bani — se oprea în înfăptuiri lumești, pe care să le „poată mângâia cu privirea, să le poată arăta și altora.

— Ești bine venit! strigă Hemcea. Tocmai încheiam contractul cu directorul... O să fie o lovitură, vei vedea ce lume o să aducă noul program la varieteu. Dar am uitat să ți-i prezint: domnul Bacruban și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

domnişoara Lydia, celebra amazoană. La loc aici şi să-ţi explic de ce e vorba. Împrejmuim terasa cu un gard din pânză de cort, amenajăm o arenă cu talaş şi intrarea animalelor prin stânga unde-s casele dărâmate ale lui Sotir. Tot acolo punem cuştile...

— Cuştile?

— Sigur! Cire în toată regula, cu animale, cai, clowni, ca la Kluski. Lumea va sta la mese în bar şi nu va trebui decât să măresc uşa care dă spre terasă, să se vadă din orice parte. Domnul Bacruban mi-a promis să pună şi în sală câteva numere de acrobaţii marinăreşti pe catarge. Asta-i adevărată idee de mare artist!

Şi zicând acestea, arătă pe cei doi oaspeţi, care aşteptau cam nerăbdători sfârşitul explicaţiilor. Contractul trebuia totuşi semnat. O prea mare grabă ar fi stricat totul şi bănuind importanţa noului venit, directorul circului „Nero" se înclină adânc, cu o ironie batjocoritoare care nu scăpă Persianului, în vreme ce fiica sa îşi scuturâ uşor buclele negre, ca apele unei mări fără lună. Cum stăteau alături păreau o pereche de artişti bine făcuţi şi indiferenţi, cu răceala pe care un succes îndelungat şi conştiinţa unei alese calităţi faţă de restul tovarăşilor de breaslă, o dă acestor sfidători ai primejdiei, nevoiţi din cauza mizeriei să trateze cu patronul unui varieteu. Directorul circului era îmbătrânit însă foarte svelt, fardat ca un actor ce ţine să treacă încă tânăr; îl ajuta şi barbiţa neagră, mefistofelică, precum şi talia-i svelţă de călăreţ, scoasă în relief de o pelerină largă de catifea. Lydia, îmbrăcată într'un splendid costum de sport, cu cizme ,avea aceiaşi ochi negrii şi sfredelitori ca ai tatălui ei, un păr revărsat în inele albăstrii pe umeri şi o expresie de sensualitate şi sălbăticie în jurul buzelor întredeschise.

Tăcură câtva timp. Hemcea dădu grăbit explicaţii, apoi rămase în picioare, aşteptând opinia împodobitului personaj.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

— Am auzit bine, făcu Vasi lăsându-se greoiu într'un fotoliu şi petrecându-şi obosit pe genunchi, mâinile înegrite de metale. Am auzit, murmură mai încet, privind îndelung pe cei de faţă.

Părea că doreşte ca timpul scurs şi liniştea ce-o inspira el însuşi, să le domolească entuziasmul şi poznirile din prima clipă. După tăcerrea tomătoare a celor doi artişti de circ, îşi dădea seamă că aflaseră de pacostea blocadei şi părăsind nădejdea de-a mai putea pleca, doreau să facă un contract avantajos cu „Comandorul Silvie", în cea mai mare grabă, înainte de-a auzi patronul că nimeni, absolut nimeni, nu va urca din port în Tomis. Numai Hemcea nu aflase nimic şi, sigur pe sine, aştepta răspunsul asociatului său, trăgând cu importanţă din pipă. Omul ăsta pluteo prin viaţă fără să se poticnească şi fără să ştie încotro merge.

— Cu ce gaj? oftă, când crezu că cei doi sunt gata să-şi piardă răbdarea.

— Tot circul mă costă 300.000 lei pe lună! „Un adevărat chilipir" adăogară ochii lui Hemcea.

— Domnul Hemcea nu prea are muşterii, interveni Bacruban, şi s'a gândit că un program ca al nostru ar atrage clienţi. Planul de a da reprezentaţii pe terasă a venit chiar dela dumnealui, vaporenii şi constănţenii s'ar îmbulzi la intrare...

— Suntem cunoscuţi, se mândri Lydia.

— Nu ne mai rămâne decât reclama, zise şi Hemcea. Nici nu-ţi închipui ce omenire va fi pe-aici. Trebue să facem rost de scaune.

Ochii celor trei se fixaseră asupra Piersanului, pentru a vedea ce impresie lăsaseră cuvintele lor. Îi dăduse să 'nţeleagă că ei căzuseră de acord, afacerea era aproape încheiată cu câteva clipe înainte şi o ruptură ar fi îndreptăţit o duşmănie nu prea plăcută pentru cei doi asociaţi. Zâmbetul pe care Bacruban îl dorea binevoitor, era prea subţire ca să nu se fi putut transforma dintr'odată într'o strâmbătură de neplăcere

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

sau de furie. Își netezi bărbița neagră. Părea grăbit.

— Ei, ce spui?

In tăcerea adâncă a cartierului mort, Vasi se ridică foarte greoi, apropie contractul de fereastră și îl citi mișcând buzele până la ultimul rând. Apoi măsură bine pe fiecare, încercând parcă să le ghicească gândurile și fără un cuvânt, rupse hârtia în mii de bucățele, svârlind-o în stradă.

Bacruban făcu un pas, iar chipul lui de actor bătrân se schimonosi de necaz.

— Principiul meu a fost să nu mă vâr niciodată unde nu-mi fierbe oala, spuse amenințător.

— Servitorii supuși care mor pentru domnul lor, dobândesc lăcaș veșnic în cer și hulirea pământenilor, zise Vasi trist, întinzând mâna ca pentru a binecuvânta.

Hemcea amuțise de mânie. Sări dela birou și venind lângă Persan, își încheie nasturii până la gât, având să ia o hotărâre de cea mai mare gravitate. Vroia să spele umilința în care fusese tăvălit, să-și dea tovarășul pur și simplu afară, dar zădubul era înăbușitor și câteva clipe își frământă pumnii, nehotărându-se să-l lovească sau să-l nimicească cu injuriile. Venise pe neașteptate în localul lui — care-i aparținea după toate legile și-l jignise față de atâta lume. Ziua următoare toți tomitanii aveau să afle că el n'are niciun cuvânt în conducerea „Comandorului". Prea se întrecuse cu gluma! Nu se înțelesceră astfel!

Până să decidă asupra atitudinii mai lămurite, Vasi îl dădu de-oparte ,numai prefăcându-se că se'ndreaptă spre ușe.

— Nu am obiceiul să mă amestec în afacerile străinilor ,declară el cu severitate dar fără dușmănie, oprindu-se aproape de prag. — Domnul Hemcea nu mai e solvabil: îmi datorează exact patrusutecincizeci și trei mii lei.

— Îți datorez? sbieră Hemcea. Știi bine... și-ar fi mărturisit fără să țină seama de străini suma la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

care se ridicase întreținerea curtezanelor pentru Alger, chestiune care-l interesa pe zaraf în primul rând, când Vasi se întoarse cât putu de repede și apropiindu-se de birou, bătu cu toată energia bastonul de mucnea sculptată a prețioasei antichități poloneze la care ținea atât de mult .

— Angajamentul mă privește pe mine. Dece nu mă 'ntrebi? la aminte! se adresă lui Bacruban. — Nu ți-ar fi plătit o lescae, deoarece eu țin localul acesta de-o lună.

Hemcea făcea sforțări neomenești să rămână pe loc.

— Ia ascultă domnu' Vasi, cine comandă în dancing? Eu sau dumneata?

— Dacă judecăm drept, eu aș avea ultimul cuvânt, răspunse Vasi la fel de netulburat.

— Știi bine dece!

— Terminați odată cu cearta! interveni Lydia. E adevărat că n'ai bani să ne plătești?

Hemcea nu știa ce să mai spună, se'ncurcă:

— Ce importanță are!... Dumneavoastră ați fi atras clienți și... și aș fi putut oferi și avanturi.

— Nu erai sigur c'ai să ne plătești? se'ntoarse și Bacruban supărat spre el.

— Stați să vedeți. Domnul Vasi și cu mine am făcut un fel de contract aș putea spune, prin bună înțelegere...

— E obligat să-ți dea bani?

— Cine ți-a spus că e obligat?

— Ce mai întrebi? se răsti Bacruban. Nu vezi că e vârît până'n gât în datorii?

— M'am lămurit! încheie Lydia discuția și fără a învrednici cu o privire pe omul ce-o înconjurase de atâta entuziasm și admirație, ieși trântind ușa.

Imitând-o, Bacruban întoarse spatele lui Hemcea, ne mai considerându-l vrednic de stima unui om cinstit.

— Mi s'a vorbit mult prin port de dumneata și doream să te cunosc, zise el politicos către Persan cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

fascinanta neruşinare a oamenilor ce intenţionează să ceară parale cu împrumut.

Dar Vasi nici nu clipi:

— Imi va face plăcere să-ţi văd la circ măgăruşii şi cămilele nobile din ţara mea. Le-ai fi pierdut pe toate dacă le-ai fi urcat în Tomis, căci vezi cum stau lucrurile. Cred că ai înţeles dela început — accentuă el — că localul nu va putea face faţă nenorocirilor care vor veni...

— Nu chiar dela început... dânsul m'a făcut să sper atâtea. In sfârşit, mulţumesc domnule Wasiti că m'ai scutit de-o muncă fără folos. Voiu încerca în altă parte... Bine ai făcut c'ai dat o fecţie acestui încurcă lume!

Şi aruncându-şi pelerina pe umăr, fără a învrednici cu o privire pe bietul cambuzier, se repezi pe scări după fiică-sa.

De-abea după ce rămaseră singuri, Hemcea se desmetici şi încleştându-şi pumnii se vârî în Vasi.

— Dece mă batjocoreşti? îi ţipă la ureche. Dacă vrei neapărat să nu mai contribui la întreţinerea lor cu atât mai bine. Le voiu trimite pe socoteala mea în Alger şi când vor veni banii, să n'ai nicio pretenţie. Unui servitor şi nu-i poruncesti, cum mi-ai ordonat dumneata să resping propunerea directorului.

Vasi ridică o ancoră mică de alamă, pe care stăpânul casei îşi sprijinea pipa. Alături se odihnea un ochian cu care Hemcea privea descori în larg, iscodind zarea — mai ales când nu-l vedea nimeni — şi un atlas geografic englezesc. Dar zaraful nu părea atras decât de lucrul micului obiect. Il ciocăni cu degetul, apoi îl puse exact în acelaş loc, privind cu o nepăsare înghe-ţată omul care la un pas de el, în picioare, aştepta lecuirea unei umilinţe mărunte.

— Poţi să dai drumul la toate fetele. Toţi banii cheltuiţi sunt pierduţi. Vezi ziarul de pe fotoliu? Acolo scrie că Bosforul este închis... e'a închis ieri noapte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

Mâna de pe umărul aurit al zarafului rămase înțepenită, de parcă ar fi pierdut într'o clipă dorința de a-l zgudui cu brutalitate și a-l sili să se plece până la pământ. Vasi o desprinse cu un fel de milă, ca pe o frunză moartă și se depărtă.

— Bosforul... borborosi Hemcea, atunci... totul e pierdut... și „Comandorul"... Nu mai am un ban în casă... nici să plătesc pianistul.. .

— Și te zoreai să angajezi un circ întreg!

Hemcea strânse pleoapele. Părea că fâșiile zdrențuite ale apusului, ce fluturau roșiatice peste mare, i-ar fi adus svonul unei victorii depline a morții peste flota vaselor euxine. Se prăbuși în fotoliul său sculptat cu capul în mâini. Încerca să creadă că va mai trece timp pânăce va înțelege știrea și că nesiguranța aceasta e preferabilă adevărului întreg.

Dar în el, răul se cuibărise demult, poate din seara când smulsese pe Cristina dela sânul vrăjitoresc al Braei. Ceasul rău îl pândise zile întregi, îl amenința la fiecare pas, pe care-l făcea sigur de el, știindu-se ferit de vasele ce plecau destul de rar, e drept, totuși se 'ndreptau spre Mediterana, gata să primească în ascunzișurile lor, marfa aducătoare de aur. Se crezuse în siguranță, în vreme ce stabilimentele vecine își închideau porțile. Bani pierduți! El însuși le îndemna din toată inima să consume, le trimetea la cinema și le satisfăcea toate capriciile.

Nu le-ar fi cerut banii înapoi, căci soarta ținuse să lovească în patronul care crezuse în bucuriile și victoriile vieții.

Începu să plângă de propria-i nefericire, fără revoltă, cu duioșia tristă cu care morții bătrâni sunt conduși spre locașul de veci. Erau ciudate lacrămile pe obrazul mare și aspru, era sfâșietor să vezi un căpitan cu șapcă nou-nouță plângând în fața lunetelor și hărților marine risipite pe un birou greu de mahon, dar prăbușirea lui, ca și căința nefolositoare a oamenilor, apăreau cu atât mai evidente.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Când privi spre vechiul prieten aşteptând o vorbă de mângâiere, Persanul îi arătă ziarul — care zăcea acum pe covor — ca omul acesta să-şi ispăşească până la capăt greşala şi să se ridice din mersul întâmplător al zilelor.

Nemcea se plecă împovărat de adevărata greutate a vârstei sale. Dorea să se încredinţeze că e treaz, fără a îndrăzni încă să-şi arunce ochii peste tipăritura proaspătă, cu litere de-o şchioapă, cerea o încurajare zadarnică. Şi în timp ce şoptea cuvintele neînţelese ale telegramei, se gândea că rezerva pierise demult înghiţită de brăilence, că încasările se dovedeau jalnice; nici vorbă nu fusese să scoată cheltuielile din micul dever, realizat cu ajutorul puţinelor vase din timpul războiului dintre Polonezi şi Germani; se'nglodase în datorii la Vasi, care-l finanţase conform înţelegerii, bazate pe recuperarea cheltuielilor comune şi care acum, văzând primejdia, va căuta să-şi ia cu orice preţ banii înapoi.

Constanţa fusese sugrumată dela sute de leghe depărtare, dispăruse din istoria traficului internaţional pentru un timp îndelungat, se ştia limpede. Cine-i va trimete banii să-şi acopere spărturile din capital? Toată siguranţa zilelor ce-i rămâneau de trăit, pierdută. Fetele se vor întoarce înapoi, în ţară, Vasi-şi va cere datoriile şi tomitanii — necunoscând motivele pentru care ţinuse curtezanele două luni, pe timpuri de criză — îşi vor bate joc de el ca odinioară, iar el nu le va putea răspunde. Cu siguranţă că Vasi îşi va reclama datoriile. Are un fel de a privi, de parcă blocada nu-l lovise în aceeaş măsură. Ori e de piatră, ori simte plăcere să-l ştie nenorocit. Sau nu mai vede?

De jos răsbătea melodia nocturnei tânguitoare a lui Chopin, devenind parcă mai transparentă în amurgul strălucitor. Fostul cambuzier ridică capul, oftând:

— Deci... închidem... ca toţi ceilalţi.

— Şi fetele?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.patratransilvania.ro/mdrr1933-1947

— La ele să mă mai gândesc? Vom salva ce se poate. Diseară vor pleca la Brăila sau mai știu eu unde...

— Vino-ți în fire omule! îl încurajă Vasi blând, bătându-l ușor pe umăr. — Așteptăm prima ocazie și le trimetem în Alger. Altfel pierdem toți banii, ia aminte ce-ți spun.

— Bine ,dar fiecare zi mă costă o avere, strigă Hemcea sărind plin de furie. Ar însemna să pierd și casă și tot... Nu-ți dai seama, adăogă el cu greutate, cât face pentru mine „Comandorul". Să 'nceap iarăși să umblu fără rost... să nu știu unde să-mi pun capul... Decât așa... Ah! blestemații de Turci!

Însă Vasi avea motive întemeiate ca Veronica să plece cu orice chip.

— Cine se teme de dușman, e firesc să se ascundă; numai cei tari să-și arate strălucirea ca stelele nepieritoare. Faci foarte rău că te descurajezi. Hai, ridică-te, sprijină-te de brațul meu. Te voiu împrumuta cât vei avea nevoie și vom ajunge să le vedem și îmbarcate... Mai târziu poate veni închide „Comandorul" pentru câtva timp, se'nțelege... însă nu mai face cheltuieli nefolositoare, îl dojeni el părintește, învățându-l să umble cu grije, ca pe un copil.

— Da, da, îți mulțumesc. Ești singurul meu prieten, domnule Vasi, nu mă lăsa!

— Am auzit că Braia vine câte-odată s'o vadă pe Cristina, continuă zaraful liniștit, ca din întâmplare. Ce ai, nu mai poți umbla?

Hemcea care se oprise înspăimântat, își reluă mersul la brațul bătrânului, cu o grabă neîndemânatică. Bănuiala c'ar fi legat relații cu traficanta, ar fi fost mai primejdioasă, ca cea mai îngrozitoare amenințare. Nu uitase moartea violentului Terzi, nici dușmănia nestinsă dintre Persan și mama adoptivă a Cristinei. Răspunse cu o strâmbătură de nepăsare:

— S'ar putea să vină pe ascuns. Eu mă feresc de ea, căci știu că nu-mi vrea binele. Acum o săptămână,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mi se pare, am schimbat două vorbe în bar, dar asta că m'a oprit cu sila din drum.

— Ți-a făcut ceva? întrebă Vasi cu cea mai sinceră uimire. Deee nu-i vorbești?

— Dar bine, izbucni Hemcea și crezând că temerile sale sunt întemeiate, că Vasi caută să-l prindă asupra faptului, amintindu-și că printr'o împrejurare nenorocită — era plin de veselie — dăduse binețe castelanei în văzul tuturor cunoscuților din bar, de care, cu siguranță, zarafful fusese imediat informat, se grăbi să-și îndrepte greșala. — Cum să vorbesc unei trădătoare? Unei femei care ne pândește, dorindu-ne moartea și ne leagă prin tot felul de vrăji? Din cauza ei suntem astăzi ruinați, domnule Vasi!

— Ascultă bine, zise înțeleptul. Un cârmuitor care în orbirea lui își omoară supușul ca un păstor capra, acela se satură o singură dată, nu însă și a doua oară. Pândește-o pe Braia când vine la fiica ta și spune-i că te-am vizitat astăzi, dar că înainte am fost la consulatul american, unde și-au pus Nemții căpetenia lor din oraș. Am fost acolo cu Mircu, negustorul de otravă.

— Am să-i spun, făgădui Hemcea neînțelegând de ce o vorba. Dar dacă vine peste cinci sau șase zile?

— Nu e prea târziu, șopti Vasi deschizând ușa. Nemții sunt greoi la cercetări și-și vor bate capul mult și bine, până... să audă de podoabele bazarului meu.

Hemcea coborî mai târziu în salon și ca să mai prindă inimă își turnă un pahar de „Jamaica". Cristina era la bar, veghind între becurile puternice, care se reflectau în oglinzi, odată cu scânteierea sticlăriilor nenumărate. Ar fi dorit să-i vorbească, să-i ceară o părere sau poate o încurajare, dar gândurile îl duceau către o lume atât de înfricoșătoare, că nu mai avu puterea să miște buzele, decât pentru a sorbi singurul leac: romul. Dac'ar fi fost mai tânăr poate s'ar fi simțit capabil să se desprindă de Persan, păstrând averea rămasă și să-și încerce norocul în altă parte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

Acum era prea târziu. Își privi în oglindă chipul îmbătrânit de griji, plutind în apele becurilor nesecate, înconjurat de epavele mobilei uzate, de covoarele roase, de măsuțele rotunde, aranjate într'o ordine supărătoare.

— Nu cred s'avem un vizitator astăseară, spuse curtezana cu părul buclat și greu, luându-și în brațe pechinezul și îndreptându-se spre patronul „Comandorului".

— Vouă ce vă pasă! tună Hemcea, pentru prima oară lipsit de politețe cu ele. Ar fi vrut să mai adaoge ceva, dar tăcu, înăbușindu-și un oftat greu. Cristina știa din experiență că nu trebuia săcâit, când nu era în apele lui. Croșeta înainte ca și cum nu i-ar fi auzit mormăiturile și sorbitura sgomotoasă a păhărușelor de rom.

Ovezea, care așteptase răbdător apariția patronului, după plecarea artiștilor și a lui Vasi din biroul său, se apropie plin de compătimire la trei pași și prefăcându-se animat de o simpatie nemărturisită, întinse capul de războinic stâlcit, cu părul tuns perie, ferindu-și totodată pielea și întrebă:

— Supărat ,domnule Hemcea?

Ușurința cu care fiecare citea pe chipul său cecace-l frământă, îl înfurie de-abinelea. Dac' ar fi avut motiv ar fi certat-o pe Cristina sau pe bătrânul pianist, ce-și petrecea după-amiaza cântând bucăți ce-ți sgârie urechea, în vreme ce el trebuia să aibă grije de pâinea tuturor. S'ar fi repezit chiar în voiajor, dacă n'ar fi știut că e agent al vămii, pripășit fără voia stăpânului în local, după cum și corăbiile au șobolanii lor. Propriul interes cerea să fie îndatoritor cu reprezentantul legii și al pedepsei oficiale, dar ce chef ar fi avut să-l dea de pământ. Așa fricos cum era, Ovezea parcă te poftea să-l alungi sau să-i dai una cu sete ,peste obrazul pocit de șiș, răcorindu-te pentru toate șicanele vămii!

Ei, i-ar fi convenit ca patronul „Comandorului"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

să facă o prostie, să-l lovească şi să strige... doar aşa, să-şi strige ca scos din minţi tot dispreţul pe care îl are pentru agenţi, pentru legi şi pentru toate tratatele şi decretele din lume. Se înşală dacă crede că va închide barul din pricina blocadei sau că va sufla un cuvânt despre izbânda pe care o ştie numai el şi care va trece prin legi şi prin blocadă şi prin toate zăplazurile de fier. Era încă tare ca ţărmul bătut de apa mării!

Ovezea adulmecase desigur ceva în legătură cu fetele din Brăila, nu se lămurise încă şi dădea târcoale prin împrejurimi, plângându-se de dispariţia mişteriilor care-l lăsau cu jartierele şi pangliocle nevândute. Numai de nu i-ar suci vreunuia capul cu ciorapii blestemaţi!

— N'aş avea mai multe motive de supărare ca tine, care vinzi un ciorap pe an, răspunse cu înţeles.

Şi după ce voiajorul se depărtă de-a'ndaratelea, ascunzându-şi dezamăgirea sub nelipsitu-i rânejt de câine bătut ideile negre îl încolţiră iarăşi pe cambuzier şi vălurile disperării îi împânziră privirile.

— Blocada! gemu, lixând-o pe Cristina cu pleoapele grele, ca nefericitul ce-aşteaptă o fărâmă de milostenie din orice parte i-ar veni. — Ne-au blocat şi... toată afacerea... adio!

I se părea că faţa ei tinerească, pluteşte într'o lumină nouă, necunoscută până atunci. Croşeta liniştită şi din felul cum surâdea în răstimpuri, îşi dădu seama că-i ignoră cu totul prezenţa, că poate nici nu l-a văzut când s'a apropiat de contuar, nu l-a auzit când a vorbit cu Ovezea.

Lăsând jos paharul, Hemcea o privi cu atenţie, sforţându-se să-şi explice această neaşteptată schimbare. „Ce-i pasă!" gândi „Aş putea să urlu de durere şi tot nu m'ar auzi. Dacă nu i-aş mai oferi luxul din bar, sunt sigur că nici nu s'ar mai uita la neghiobul de taicăsău!" Sentimentul nesuferit al singurătăţii îi strângea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.bibliotecadigitala.ro/muzeu1933-1947

inima. Oftă și întorcându-se îndurerat, porni încet spre ușă. De-abea atunci Cristina păru că-l vede.

— Te duci în port, tată? strigă, lăsând lucrul.

— Nu știu... unde-oi vedea cu ochii! șopti el, oprindu-se în fața pragului. Simțea că îl podidește plânsul. Cât ar fi dorit ca fata lui să se deștepte în ultima clipă, să alerge spre el, încălzindu-i speranța mijită firavă undeva și tot atât de repede arsă.

— Te-aștept cu masa? mai strigă Cristina, cu glasul unei străine căreia răspunsul i-e indiferent.

Dar el nu-i mai răspunse. Dorea să plece odată, să fie cât mai departe de locul întreprinderii sale comerciale.

Strada era goală și peste acoperișurile părăsite începuse să se cearnă nimsoarea albăstrie și caldă a amurgului dobrogean de parcă orașul ar fi amenințat să fie din nou îngropat de puhoiul tuturor vremurilor. Frunzele salcâmilor se prăfuiseră de nemișcare, clopotele marei catedrale uitaseră să sune și imamul să-și cheme drepteredincioșii. Un singur om cobora prin șuvoiul nevăzut ce-i ajungea până la gleznе, până la genunchi, îl prindea în sfârșitul, ce se apropia vijelios, trecând în clipa aceea prin dreptul unei constelații apropiate.

Cristina îl urmărea din prag. Își dădea seama nelămurit de nenorocirea tatălui ei și câtuși de puțin speriată de ruină, îl compătimea pentru slăbiciunea și spaima ce i se citeau pe față. Arăta atât de comun, atât de lipsit de idealism! Era un om prăctic cu gândul numai la bani, un negustor care nu cunoscuse niciodată ambiția, mândria, onoarea, nu visase niciodată... Cât de stăpân pe sine era Persanul! Nu și-ar fi pierdut niciodată firea și...

Încercată de-un gând rău, se înălță pe vârfuri să-l urmărească dincolo de farul Genovez, pe faleza înțărcuită cu sârmă ghimpată. Dacă Hemcea, în cuhnea disperării ar fi comis un act necugetat? Din tremurul vocii... da, omul acesta socotea că prăbușirea e deplină

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1933-1947

şi că-l aşteaptă soarta celorlalţi tomitani. Nu era mândru şi totuşi avea câteodată o scânteiere în priviri care te îngrozea. Oare umbletul, felul cum lăsase paharul, nu aduceau cu al unui om pe care nu-l mai leagă nimic de viaţă?

— Tată, strigă ea, alergând într'un suflet. Tată!

Ovezea îşi scoase de îndată nasul printr'o fereastră, curtezanele de sus apărură în balcoane, urmărind fuga Cristinei.

Hemcea se micşora în asfinţitul de purpură al cetăţii şi părea că nu-şi dă seama dacă va trebui să se oprească vreodată. Vederea fiicei lui îl înspăimântă iarăşi, odată cu amintirea tuturor cunoscuţilor de fiecare zi.

— Am uitat ceva? murmură cu greutate, privind în lături.

— Nimic, zise Cristina cu vocea întretăiată, fără curaj. Apoi adăogă repede, cu o blândeţe străină. —Te voiu aştepta cu cina. Nu închid până nu vii.

Cristina avea acum un prieten. Puţin după izbucnirea războiului în Polonia ,fata cambuzierului întâlnise în sfârşit necunoscutul aşteptat ani întregi, căruia să-i încredinţeze tainele sale. Omul acesta venea zi de zi pe la „Comandorul Sihie" şi, spre deosebire de ceilalţi aventurieri, nu-şi rotea privirile rătăcite după aur, nici nu căuta prima ocazie să fugă unde-l mână dorul de câştig. Dimpotrivă, îndepărta calm, dar hotărît, dansatoarele ce i se aşezau în glumă la masă, îşi sorbea tăcut cele două păhăruţe de coniac şi la orele două noaptea, fără să fi schimbat un cuvânt cu nimeni, păşea drept, puţin cam ţeapăn, spre aerul proaspăt şi odihnitor al nopţii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Nici frumos nu era — cu trăsăturile-i mari şi osoase tăiate parcă în piatră — dar o forţă nemăsurată îl deosebea de hoarda marinarilor moleşiţi de desfrâu, gălăgioşi, din tagma lui Hemoea, sclavi care-şi măcinau nenorocitele simţuri înainte de-a cobori în iadul cuptoarelor înroşite de pe romanticele vapoare. Şandru — cum se numea noul venit — îşi trăda cu fiecare gest, o voinţă puternică şi fata îl urmărea ca fascinată cum trece printre mese şi cum aşteaptă nemişcat începerea programului, cu o tulburătoare stăpânire de sine. I se părea că ştie ce vrea în viaţă, că poate oferi sprijin şi altcuiva, că are destulă statornicie „să nu-ţi dea paşaportul la prima ocazie", cum se exprima Braia despre astfel de cavaleri ideali.

Cât se înşela! Şandru urmase în Bucureşti o şcoală de lăcătuşi-mecanici şi ajuns la douăzeci de ani fără serviciu, încolţit de tot felul de nevoi şi de tentaţiile unui mare oraş, îşi pusese cunoştinţele în slujba unor cârpaci de rând, care vizitară mai multe bănci cu renume. Bineînţeles fu prins, torturat şi aruncat în rândul celor „certaţi cu legea", adică excluşi pentru totdeauna dela bunurile pământului şi alungaţi de pe toate şoselele în singurateca lor condiţie. Potrivit aşteptărilor pline de ipocrizie şi satisfacţie, ajunse în scurt timp spărgător cu oarecare vază în birourile Poliţiei Capitalei, de unde pornesc cele mai generoase pronosticuri şi chiar în unele ziare de prânz, anexe poliţieneşti care îşi târăsc viaţa din reportagii prost scrise.

Dar într'o ţară mică, cu complici cârpaci sau fără simţul solidarităţii de breaslă, Şandru se plictisi curând. Visa mai multă libertate şi lovituri sgomotoase, care să-i aducă o publicitate serioasă. Viaţa lipsită de trepidaţie a unei capitale sud-est europene i se păru plicticoasă, înăbuşitoare. Influenţat de filme şi de romane poliţiste, de vizionea unor metropole uriaşe cu aglomeraţii de pietoni ,vehicule în mişcare, furnicare unde te poţi ascunde de agenţi, funcţionarii prudenţi şi politicoşi ai băncilor care ridică mâinile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

la comandă, atacurile în plină zi ale gangsterilor-vedete, apoi rolul important de jucat într'o astfel de societate dinamică înființată — după spusele romanelor de 15 lei — pentru a oferi țintă mitralierelor de pe acoperișuri, în sfârșit încolțit după ultima sa spargere, Șandru cumpărase un bilet pentru Constanța, cu scopul ultim de a emigra în America.

Era un spărgător obișnuit, plăcându-i să risipească banii și să petreacă cu femei nepretențioase, însă știind că poliția pune numaidecât ochii pe cei care-și permit capricii nebunești, ajuns fără rezerve în Constanța, căută să pară cât mai așezat, s'arate desgust pentru excesul de băutură, să nu lovească pe nimeni. Singura-i avere, afară de trei cravate și o pereche de pantofi foarte scumpi din piele de antilopă, i-era o scrisoare de recomandație pentru un oarecare domn Jean, marinar civil, care-și făcea veacul pe la „Comandorul Sibiie" și trebuia să-i înlesnească îmbarcarea clandestină. Din nefericire, după izbucnirea războiului, omul lâncezind fără afaceri, își mutase reședința din Tomis și cu toate că Șandru îl așteptă zile întregi deslănțuind admirația Cristinei pentru statornicia sa, binevoi să nu-și mai facă apariția.

Ca orice bucureștean, Șandru prețuia eleganța mai mult chiar decât băuturile și cum avea nevoie de parale, de haine și de relații, rămase mai departe în bar, pândind prima ocazie să-și întâlnească „datornicul". Știindu-se cu trecere la femei, aștepta poate o străină cu bani mulți, o nevastă de marinar sau o curtezană să-i procure cele necesare plecării.

Brăilencele îl admirau, însă în urma sfaturilor categorice ale lui Vasi — prevăzător cu vameșii noi pe care S. M. R.-ul îi aducea pe neașteptate din cele mai îndepărtate colțuri ale țării — se ținură de-o parte. Vapoarele soseau tot mai rar în port după retragerea flotei românești pe Dunăre și cu câteva luni înaintea blocadei. Șandru terminând ultimii bani, se angajă mecanic la uzina electrică din Aegi-us, la marginea nor-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://istoriiromanului.ro/mdr/1933-1947

dică a orașului, petrecând mai departe în Tomis, în speranța unei ocazii care să-l ducă în țara dolarilor.

Obișnuiții localului îl respectau, găsindu-l țeapăn la măsuța de sidef, mereu treaz și cu capul limpede, fără a se dispune sau a face curte dansatoarelor, care mai toate-l găseau pe plac și-l priveau stăruitor de pe scenă. Cu toate că instrucțiunile cu privire la oaspeții necheltuitori erau precise la „Comandorul", nimeni nu îndrăznea să-i ceară să consume mai mult de cele două păhărețe de coniac sau să intre în vorbă neîntrebat, căci noul venit arăta ca un tip vânjos, potrivit de statură, cu buzele răsfrânte felin pe obrazul cam colțuros. Ochii verzui, ascunși îndărătul pleoapelor nemișcate, arătau siguranța cuiva deprins să înregistreze cel mai nevinovat freamăt și dădeau un aer de ferocitate chipului său, o nepăsare crudă, de ghiață. Ori tocmai aceste amănunte o atraseră pe Cristina, o făcură să-i dorească prietenia, fără a-și da seama că toată purtarea aventurierului e dictată de calcul.

Șandru își făcea apariția în local la aceeași oră și pleca printre ultimii spre uzina din marginea orașului unde-l aștepta o muncă grea. Pășea fără grabă, cu hainele sărăcăcioase periate și călcate impecabil, cu cravata fără cută. Se oprea o clipă în ușe și plimbându-și privirea peste mesele pierdute'n fum și gălăgie — așteptându-se mereu să dea domnul Jean — își ducea cu un gest reținut țigara la gură, fără s'o privească, oceace trăda pe omul ce nu-și pierde ușor cumpătul, mai mult interiorizat decât expansiv, cu aerul reținut pe care-l au militarii proaspăt gradați.

Nu după mult, Cristina începu să-l hărțuiască cu o stăruință îngrijorătoare. Îi muta măsuța preferată sau trimetea pianistul cu plete albe de zăpadă să-l întrebe mereu dacă nu dorește ceva afară de coniac. Șandru avea privirea neîndurătoare pentru un nepoftit ce i se proptea cu tot dinadinsul înainte și bătrânul se făstâcea, căsca speriat ochii, se retrăgea plecându-se până la pământ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Inevitabilul nu întârzie. Într'o seară, după ce se așează lângă scenă pregătindu-se să revadă neobosit același program, pianistul se prezentă la trei pași, zânbind trist:

— Ne pare rău, domnule. Patroana a spus că dacă nu consumați, trebue să liberați locul.

Onorat cu indiferența obișnuită, bâlbâi câteva proteste politicoase și socotind că și-a îndeplinit misiunea, se retrase fericit la pian, dând semnalul pentru începerea dansului. Atunci veni și Cristina pentru prima oară lângă umărul lui și chinuindu-și batista, îi spuse încet, să n'audă lumea din jur:

— Nu-i frumos ce faci! Dacă nu comanzi, decc ocupi masa?

— Mă simt minunat, mormăi Șandru privind una din curtezane.

— Inainte n'ar fi fost mare pagubă... stăteam mai bine, continuă ea pentru a găsi prilej să întârzie și roși într'un amestec de slăbiciune și mândrie rănită. — Gândește-te că și noi trebue să trăim.

— Nu muriți doar, constată Șandru, întorcându-i de-abinelea spatele.

Frumoasa patroană se înapoie înfrântă la contuar și din ziua aceea îl urmări cu o grije care revolta breasla negustorilor înspăimântați de războiu, cum se așează liniștit la aceeași masă în localul tot mai gol și privește atent numerele artistice, frără vreun gest de nerăbdare sau de satisfacție. Iar când Șandru fixa „sarong"-ul exotic al vreunei dansatoare, pentru a-și putea croi nesupărat planurile și iluziile sale, bănuia că idei realiste trebuie să-l preocupe tot timpul, că ar fi îndeplinit și-ar fi dus la bun sfârșit ceeace și dorea. E adevărat că nu prea găsea, oricât ar fi căutat, motivul ce-l împinsese să ceară o mare sumă dela Vasi (fiind refuzat, după câte spunea Ovezea) și să piardă nopțile la „Comandorul" fără să chefuiască sau să se lege de curtezane.

Până la urmă îl convinsese și pe Hemeca, căruia

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

nu-i ardea de scandal în situația în care se afla să se ducă personal și să ceară socoteală incomodului client. Pentru a scăpa de gura fiică-sei, bătrânul își încheie tunica până la gât în căldura de cuptor a nopții tomitane, își băgă mormăind pipa în buzunar și o luă agale, cu un aer marțial. Sigur pe sine, trase un scaun lângă Șandru și rămase mirat că acesta, nici nu-i cade în genunchi, nici nu se ridică să plece. Diferența de vârstă, de rang și de aparențe, ațâță între ei o ostilitate cu neputință de risipit.

—Sunt căpitanul Hemcea, se recomandă patronul, lăsându-se pe spate pentru a părea mai drept. Localul acesta îmi aparține și l-am făcut după mulți ani de muncă pe mări și dupăce era să-mi pierd viața în câteva naufragii. Catargele de lângă dumneata ar putea povesti întâmplări pe care nici un muritor n'ar îndrăzni să și le închipue; valuri furioase, ceruri de iad. nopți fără speranță. Văd că zâmbești, tinere! Îmi face impresia că nu știi ce-i aia un trinchet, dar faci pe grozavul. Ai putea respecta părul unui om albit în luptă cu marea! Nu mi s'a întâmplat până acum ca cineva să-mi batjocorească barul și prin asta să mă insulte personal!

— Căpitanul Hemcea? Am auzit de d-ta... chiar tipul cu ciorapii pe mână mi-a spus că ești gata să faci o afacere cu mine, deși nu i-am cerut să-mi recomande negustori. N'ai putea să mă lămurești ce se învârtește pe-aici? Uite, nici acum nu ne slăbește din ochi!

— Un voiajor! făcu Hemcea cu dispreț — Atunci... Cred că ne-am înțeles „Comandorul" e un local de mâna întâia și dacă n'ai bani poți petrece în taverne mai ieftine.

— Stai puțin, murmură destul de limpede Șandru, pe când fostul cambuzier se ridica mulțumit după o victorie atât de ușoară. — Nu ți-am promis nimic! Și găsesc că ești un terchea-berchea, dacă mă svârli pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

uşe. Se vede cale de-o poştă că nu eşti căpitan, cum nu sunt eu amiral.

Hemcea încremeni. I se păru că toată lumea-i priveşte şi aşteaptă răspunsul, deşi cuvintele fuseseră rostite foarte încet şi pianul făcea gălăgie. Se roşeaţă, roşu de mânie.

— Poliţia e foarte bănuitoare în Tomis... Un agent mi-a cerut informaţii, şopti ameninţător.

Şandru strecură mâna în buzunarul hainei, ca şi cum ar fi vrut să-şi scoată o ţigară. În clipa aceea tangoul argentinian se desfăşură frenetic şi o Carmencită bătu cu sălbăticie tocul în podeaua estradei.

— Nu mai spune, mormăi el. I-ai dat?

— Prea te grăbeşti! îl dojeni Hemcea, turnându-şi un pahar dintr'o sticlă rămasă pe măsuţa alăturată, cu un zâmbet care nu se hotăra să fie nici înfricoşat, nici binevoitor. Câţiva stropi de licoare căzură pe covor. — Bineînţeles că nu i-am dat nicio relaţie. Ce ştiam de dumneata? Pari om cumsecade, n'o să stau să descos pe cine-mi intră în local. Mă interesează viaţa clienţilor mei cât bunicii negrilor de pe vapoare, termină descheindu-şi bumbii gulerului. — Cald, nu?

— Nu-mi place păţăvrăgeala, zise Şandru. Sunt o fire sensibilă şi dacă te-aş vedea legănându-te de frânghiile catargului ăsta, n'aş consuma nici două păhăruţe.

— Am vreun interes să-mi gonesc clienţii? Dă-i încolo, îmi fac numai zile fripte.

— Ia te uită! se miră Şandru. Lumea spune că la „Comandorul" eşti în siguranţă. Nu sunteţi înţeleşi cu vameşii?

Dar patronul se strâmbă, ridicându-se greoiu:

— Lume rea!

Apoi dispăru cu un rânjet care-i ascundea prost toată amărăciunea. „Am aranjat", o asigură pe Cristina, dar Şandru urmă să vină seară de seară, bucurându-se acum de toată atenţia lui Hemcea, care-l conducea dela uşe şi aştepta comanda în picioare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeultransilvania.ro/mcri1933-1947

Urmărea încîndată curtenitoarea primire a străinului și puterea pe care părea s'o aibă asupra tatălui ei. Odată, când sosi mai devreme ca de obiceiu în salonul gol, se așează la masa lui, privindu-l cu răceală.

— Câteodată mă întreb ce păzești d-ta aici. Se vede că te-ai îndrăgostit de Tanța sau de Veronica.

— Nu, zise ei. Mi-am pus în minte ceva și aștept zile întregi fără să pierd speranța ,cum vezi.

— E atât de important.. .ce trebuie să ți se 'ntâmple?

— Hm. foarte! Dumneata îmi dai curaj, altfel de mult aș fi disperat, făcu cu o imperceptibilă bătae de joc.

— N'ai meserie? întrrebă Cristina, îmbunată.

— La București eram electrician mecanic. Acum lucrez la uzină.

— Timpuri grele.

— M'am cam săturat, mărturisi și Șandru. Unde-ți arunci ochii, numai mizerie. Poți să stai cu mâna'n sân și să putrezești de plictiseala.

— Ai dreptate, îl aprobă fata, cu toate că nu înțelegea. Acum se trăește greu în Tomis, toată lumea vrea să plece. Noi avem rude în Caraomer și s'ar putea să mergem acolo dacă închidem localul. Avem o mătușe și un unchiu, nu suntem străini. N'ai să mă disprețuiești că m'am născut într'o fermă?

— Ia te uită! făcu Șandru să fie amabil, dar ferma, îl interesa cât și electrodinamele.

— Da! Pe-acolo nu vezi decât iarbă și iarbă... bivoli plini de noroiu și locuințe de piatră. Nu-i frumoasă astfel de viață?

— Numai pentru atât? dădu Șandreu din umeri. Mi se pare că n'ai gusturi tocmai alese.

Dar Cristina o luă drept glumă.

— Și tată spune ca d-ta. Nu-i place viața la țară, spune că n'ar avea prieteni acolo, înțelegi? îi consideră pe toți clienții foarte sinceri. Sunt însă...

— Mi se pare că n'ai prietoni! zâmbi Șandru.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Nu, răspunse Cristina şi fugi la contuar fără a-şi lua ziuă bună.

La câtva timp, îi mărturisi că venirea lui îi era cât se poate de plăcută.

— Serios? făcu Şandru nepăsător, ca şi cum ar fi exclamat: „Nu mai spune!"

— Am impresia că eşti de-al casei, un cunoscut vechiu. Tata vorbeşte cu o mulţime, dar eu mă plictisesc la contuar.

— Poţi să pleci dacă nu-ţi place!

— N'are cine-mi ţine locul. Fetele sunt mai mult la plimbare. Ascultă, îi propuse pe neaşteptate. — Nu vrei să mergem Duminecă spre Lazul? Am să ţi-arăt unde-am crescut eu... şi ne întoarcem înainte de-a veni lumea.

— S'a făcut, aprobă el şi-i păru că descopere o privire de triumf în ochii albăstrii. „E serios„ gândi. „Fata e îndrăgostită lulea de mine". Adăogă cu voce tare:

— Imi convine, cu toate că vroiam să văd un film. Vino să mă iei dela uzină dacă nu te oboseşti prea mult. Bineînţeles, nu-i nevoie să spui băieţilor că eşti dela „Comandorul".

— Înţeleg, răspunse ea şi plecă privirea.

In prima Duminecă, ocoliră amândoi ţărmul ghiolului Siut, de-a-lungul cărămidăriilor şi grădinilor de zarzavat din marginea Constanţei, pe o potecă care tăia lalalele şi petecele de cultură. Motoare de scos apă se auzeau duduind înăbuşit în depărtare, apoi şopotul aducător de viaţă prelingându-se pe jgheaburi înalte şi oameni aproape goi, răscolind cu furie şanţurile înguste pentru a abate apa ghioluhui pe suprafeţele însetate. Treceau printre iastâcurile malte de stuf, printre ţarcuri de bolovan, peste armane lutuite ca un podmol de casă.

Pe şoseaua Constanţa—Tulcea se târau căruţe leneşe, rar câte un camion, care stârnea nori statornici de praf, în goană spre carierele din Canara şi Cogelia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

Şi iar treceră prin grădini, prin smârcuri ascunse, prin locuri sterpe, cu o iarbă firavă şi cu aceeaş piatră de pretutindeni. Ca să scurteze drumul, apucară pe o cărare mai bătucită între lanurile de grâu şi orz. Părea că în urma lor, ziua păleşte.

— Bine c'a asfinţit! zise Cristina. Soarele scapătă spre apus.

Într'adevăr, dincolo de linia ştearsă a pădurilor dela Horaslar, soarele se învesmânta în nori pălpâitori, nemişcaţi, ca graviţi în aramă şi câmpia prindea o lumină mai rece şi mai scăzută. Nerăbdători, greerii începură să se cheme printre buruieni.

Treceră de marginea apuseană a oraşului şi după mai bine de cinci kilometri ajunseră pe faleza dintre port şi Lazul, de-asupra mării. Acum se odihneau sub pinii uriaşi ,care îşi clătinau neîndemânatici şi greoi, crăcile stacojii.

Cristina lăsă ca briza mării, ce bătea tot mai stăruitor cutremurând iarba mărunţă a platoului, să-i desfăşure părul greu, nemişcat. Rămăsese în picioare, ca o stăpână feciorelnică şi a-tot-stăpânitoare a ţărmului şi văluriile pământeşti târîte înapoi, o făceau să pară îndrăzneaţă şi războinică.

Dar Şandru începu să regrete fiinul pierdut. Îşi aprinse o ţigară şi chinuind un biet paiu, se mângâia cu siguranţa că fata îi va aparţine peste puţin şi-şi va vedea răsplătită pierderea de vreme dela „Comandorul". Era timpul să părăsească serviciul dela uzină şi să se gândească cu hotărîre la plecare.

Sinţica pe umăr capul delicat al Cristinei şi pară adierea încetă a vântului îi contura buzele într'un zâmbet nepieritor, îi pecetluia ochii, îi împietrea părul roşcat, în tăieturi crude, barbare.

Jos, în poalele falezei, aceeaş burcală domoală pornită din largul mării, mâna încet tivele de spumă către plaja umbrită, se strecura susurând printre crăpăturile şi buruienile peretelui oblic, aducând până sus o mireasmă de apă sărată şi de azur. Crestele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rupte de țărm și rămase acum ca un tribut în mijlocul valurilor, se chirceau netrebnice la poalele peretelui, gata să se cufunde în mare.

Noaptea se lățea nesimțită de pe albia secată a Omurgei și stăpânea pustiul tăcut de ape, rostogolindu-se în fulgurări încete, care alergau parcă în urma soarelui și se destrămau, aruncând umbre fugare deasupra platoului bătut de vânt. Stelele erau neaprinse, reci ca întunericul.

Plictisit de popasul fără rost, Șandru privea cu regret cum se lasă noaptea. Partenerii de șah dela cafenea îl așteptau desigur nerăbdători, căci obișnuia totdeauna să facă o partidă înainte de-a intra la „Comandorul", pentru a-și struni furia de prizonier, care izbucnea câteodată cu toată stăpânirea de sine. Când nu era la „Café Continental" camarazii dela uzină știau că-l pot găsi în una din casele publice de pe strada Mircea sau Take Ionescu — departe de Tomis, unde trecea drept foarte cumpătat și serios — petrecând cu femei. De fapt nu-i prea plăceau dansatoarele, nici curtezanele delicate din Vechiul Oraș, și prefera țărăncile simple sau fete grase, plesnind de sănătate, care râdeau cu toată gura de glumele lui seci și țipau când le plesnea cu dosul palmei, ca apoi să-l sărute pline de recunoștință. Cu ele colinda toate speluncile, înspăimântându-le, înșelându-le, smulgându-le până la urmă toți banii „cum fusese obișnuit.

Cristina? Hm, foarte frumoasă, dar nu prea bine făcută pentru dragoste. Era svelță și palidă, cu buzele prea fine pentru a deslănțui patima, cu ochii lipiți de căutătura sălbatecă a amantelor preferate. Privirea ei nu dorea nimic, se rătăcea într'o negură tristă și neliniștitoare, trecea fără a se opri peste adunările omenești, unde el se simțea bine, avea gusturi ciudate. Cu siguranță că n'o iubește cât de puțin, biata fată, parcă nici n'o simte pe umăr. Poți s'adormi cu astfel de amantă lângă tine. Hei, nu cumva s'a prostit? Tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr-1933-1947

buie neapărat s'o cuvereacă, să nu piardă vremea cu mâinile în sân.

Pus cu dinadinsul pe fapte, se plecă s'o sărute şi cum ea îşi ascunse melancolică faţa, îi aminti de lucrul ce-l aştepta a doua zi şi de îndatoririle unei patroane de bar. Cristina nu-l ascultă, sări în picioare şi începu să coboare treptele uriaşe de pământ roşcat, spre plaje, în primejdie la fiecare pas de a-şi frânge gâtul.

— Nu te prind eu? strigă Şandru supărat şi începu s'o urmărească, coborînd pieziş râpa destul de repede. Pământul fărâmicios i se rostogolea sub tălpi şi umbrele tot mai dese ale înserării îl făcea să intre orbeşte în tufe de ciulini şi arariel. Îi venea greu s'o urmărească, căci fata cunoştea oca mai ascunsă grotă, închisă de perdeaua buruienilor unde sterii şi cormoranii negricioşi îşi găseau adăpostul.

Printr'un salt îndrăzneţ, Cristina căzu în genunchi pe nisip, dar se ridică numaidecât şi înaintând lângă mare, păşi pe covorul de muşchi verzui al unei lespezi, un colţ sfărtecat de stâncă, ce împungea îndărătnic întunericul mişcător al valurilor.

În capăt se opri, apoi se ghemui la marginea apei şi ducându-şi în căuşul palmelor propriul suflu, îngreuiat de fugă, îl adânci în unda călduţă şi nestatornică. Curenţii nevăzuţi îi târau mâinile spre larg şi o lăsau neînsufleţită, gânditoare, stăpânită de o pace nouă.

Şi pentrucă Şandru o striga dela un capăt la altul al plăjii, căutând-o furios, începu să arunce scoici mărunte în apă, ascultându-le cum se cufundă, clipocind. Apoi se tolăni cu tot trupul pe piatra rece şi umedă, lăsând necunoscutele scăpărări de întuneric să treacă pe lângă ea, gustând cu un fel de plăcere copilărcască îngrijorarea şi stingherirea prietenului. În orice caz nu trebuia să ştie că e la câţiva paşi, întinsă pe lespede.

S'ar fi putut totuşi ca, plictisit de alergătură, Şandru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1933-1947

să se înapoieze singur în oraș. Înspăimântată, Cristina traversă într'o clipă plaja și când aventurierul trecu fluierând-o pe lângă mal, deșteptând șopârlele adormite, îi sări în spate, cu tot trupul destins ca un arc.

Șandru își înăbuși un strigăt, dădu să lovească. Și aproape furios pe fetișcana ce-și bătea joc de el, vru s'o atragă într'o strânsoare de clește. Dar trupul mlădios îi dispăru din față ca un fum, se răsuci râzând tot mai stins și vrând nevrând trebui s'o urmeze printr'un loc sălbăticit, năpădit de dune și de tufe încâlcite de limba-câinelui, ca niște buchete enorme și țepoase răsărite în calea celor doi oameni mărunți ce alergau ca gândul, apoi printre râpele roșietice dela marginea mării, prin fântânile de întunerec ale ghețarilor dispăruți, prin circuri largi de pietriș năruit care sfârtecau coasta colinelor, prin eroziunile strâmbe, primejdioase, descoperite toate din pătura de löess, de mare și de Crivăț — și iar pe nisip.

În dreptul cazinoului din cartierul Vii, malul se depărta de hotarul înspumat al apelor și atunci se urmăriră printr'un fel de întunecime egală, traversând țărmul încremenit ca să se piardă din nou în mantia de umbră grea a falezei tot mai apropiate; se auzi ca un fâlfâit de frunze uscate, năruirea pământului fărâmicios sau algele sticloase rupte de pe lespezile îngropate în nisip.

Luna își întări paloarea printre crengile îndepărtate ale pinilor de la Ouurgea și în lumina nopții pontice, trupurile celor doi fugari luară forme uriașe, ca de fantome. Tufele părură și mai negre în nemișcarea lor, iar în dreapta prin brazdele adânci ale văilor sterpe, se zăriră pretutindeni ogoare pustii luminate de lună, ținuturi unde amintirea vieții pierise pentru totdeauna.

Cristina îl luă de mână, înveselită de respirația lui sucrătoare, neprietenoasă. Ajunseseră la smârcurile viclene din apropierea Lazului și răsuflătorile coclite

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

se căscau îndopate cu tufe putrede de pipirig, unde te puteai rătăci fără speranță, ca fluturii negri ai nopții prinși în aceste hățișuri. Cu mersul lui țeapăn Șandru se împotmolea mereu în mâzga de ierburi ce răspândea un miros sărat, era silit să se gândească cu groază la mașeta plină de noroiu a pantalonilor.

— Nu-mi place pe-aici, mormăia. Ce dracu găsești plăcut în pustietatea asta? Mai bine să ne întoarcem!

O ceață grea și caldă stăruia peste mlaștini și aveai mereu senzația unei lunecări apropiate, șerpuirea unor bronthozauri răscolind noroiul bălțoacelor, stârnind pleoștituri neașteptate la doi pași, legănându-și capetele monstruoase pentru a adulmeca prada. Părea că monștrii se încaeră pe tăcute peste pământul îmbuibat de umezeală, caută deslănțuiți pentru o clipă, spre cupola plumburie a cerului, unde luna se zărea acum ca o pată gălbue, împestrițată de licăriri reci și verzui, poate ochii reptilelor reflectați în palidul astru, poate nestematele mlilor de broaște ce orăcăiau în marginea lagunelor, amuțeau la trecerea celor doi tineri și izbucneau mai ascuțit, urmărindu-i cu împungături sclipitoare și veninoase.

Șandru ar fi dat mai bucuros piept cu zece polițiști, decât să se tot lase târît de o fată grăbită prin tot felul de coclauri. Din fericire, lumina se limpezi curând și descoperi de-a-lungul țărmului un lințoliu greu de argint topit pe care îl legănau valurile domoale ale apei. Se zăriră și lotcile negre ridicate cu vârfurile spre cer și ca un paznic al fantasticului regat, Castelul părăsit, părând din depărtare însuflețit de stele căzătoare și de licuricii ierburilor ce năpădiseră saloanele, sub cerul adânc al mării, oglindindu-și podoabele într'o limpezime de cleștaruri adormite în penumbră.

Valurile îi murmurau slava la picioare, în vreme ce vârful înaltei porți priveghea mândru înălțimile întunecate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

Dar odată cu bietele opaițe din Lazul, peretele apăru covârșit de bătrânețe, scorojit de nisipuri, iar ferestrele goale ca niște orbite imense, căscându-se amenințătoare.

— Nu-mi place deloc, zise Șandru. Altădată...

— Prinde-mă! râse Cristina și zări înăuntru printr'o crăpătură pe jumătate astupată de bolovani căzuți, lăsând în urmă o fluturare argintie.

O chemă pe Braia, dar ecoul îi înapoia cuvintele fără răspuns. Apăru tocmai sus, la una din ferestre și strigă către Șandru, care tresări speriat.

— Ce facem acum? N'am cheia dela cameră.

— Cam târziu mă'ntrebi, zise aventurierul îmbufnat. O să ne odihnim și iar o să ne scoatem ochii pe unde-a înțărcat naiba copii.

Dar Cristina scuturâ din cap, încăpățânată. Dorea să-i arate camera unde copilărise, patul, iconostasul, caravela roșie din tavan, să se prefacă că știe să dea în nisip; toate erau și-acum la locul lor, numai că biata corabie avea pânzele sfâșiate de-atâta joacă. De jos, el strigă supărat cu o notă forțată de galanterie:

— Dacă dispari iarăși, nu mă mai vezi!

— N'ai decât, ai să faci drumul de două ori pe-atât... Și să nu te împotmolești în lagune, strigă, depărtându-se în hesna încăperilor ruinate.

Cristina păși cu siguranță, alungând scânteierea licuricilor și deseori simțea peste față adierea puternică a liliecilor speriați, care eburau pieziș, cu fâlfâiri spasmodice către zidurile groase. Ajunse într'un loc de unde porneau treptele de cărămidă spre hrubele de jos ale Castelului, unde odinioară lănceze au deținuți, iar acum, pulberea câtorva oseminte risipită lângă fiarele fixate solid în tencuială și ulcioare cu apa de mult secată.

Domnia lumii se sfârșea la această intrare a tărâmurilor sub-pământene. Și înainte de-a coborî, Cristina ridică dintr'o firidă o feștilă grosolană muiată în catran — din cele pe cari lazulenii le întrebuințau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

în nopțile bogate în pește — o aprinse liniștită, apoi își lumină calea, cu torța de-asupra capului. La sfârșitul treptelor largi, o cupolă italienească „in fresco" distrusă de fumul lumânărilor și de umezeală, se sprijinea pe coloane scurte și puternice, mai bine zis pe ghiarele și căpățânile turtite ale unor capiteluri reptiliene. Din părți, pământul năvălise mereu sub bolta gârbovită de greutatea anilor și Cristina era nevoită să ocolească locurile unde pardoseala se despicase de surpături și cutremure. Era aceeași tăcere grozavă ca într'o piramidă pecetluită de veacuri și numai făclia ce ardea cu o lumină egală, în aerul închis, fărâmele de jar muribunde înșirate de-a-lungul drumului, dădeau un slab fior de viață acestei creații umane prăbușite pentru totdeauna în neantul întunerecului.

— Simeon, Simeon! strigă Cristina, deși știa că idiotul n'o poate auzi. Pleca torța spre fiecare ungher și flacăra îi descoperea fața dârză și fecioreliică, scânteierea mistică a ochilor. I se păru că distinge în țărâna de pe lespezi o dâră târșită, pe urmă găsi bățul de saleăm cu care fostul jefuitor de epave își purta trupul, în sfârșit dădu de Simeon pe un snop de paie în întunerecul cel mai adânc. Lumina tot mai vie păru că nu făcuse nicio impresie asupra bătrânului care aștepta poate ca steaua căzătoare să-și urmeze prăbușirea, neputându-se opri alături de întunericul blestemat al propriei conștiințe. Cristina știa că ar fi fost zadarnic să-l întrebe sau să-i ceară ceva, fie și prin semne.

Se apucă să caute cheia prin paie și cum stătea aplecată, de-odată o isbi un freamăt necunoscut, care sbuciuma întunecimile, dar niciun svon nu ajungea până la ea; simțea aceste proorociri doar în suferința omenească de pe fața lui Simeon. Idiotul își arătă neliniștea mișcând cu greutate degetele strâmbe, ceeace însemna că e bântuit de o mare teamă. De altfel, de la moartea lui Terzi, Braia i se plânsese adesea că bărbatul ei dă toate semnele unei nebunii renăscute,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

care se mistuia în mintea-i înegurată. Cristina depărtă o clipă făclia, apoi îl lumină drept în obraz, dar Simeon îndreptă mereu arătătorul, arătând că și în beznă făcea același lucru.

Ochii lui treji, căscați de groaza nenorocirilor, obrajii scofâlciți de suferința tuturor, îi strânseră inima. O cuprindea remușcarea că-l uitase în salonul fastuos al „Comandorului", că plecase din Castel, părăsindu-l pe el, pe Braia și pe pescari. „Poate e pe moarte" gândi fără să vrea și îl rezemă mai bine cu spatele de perete, îi îndesi paiele sub el, îi puse strachina la îndemână. Știa că pedepse grozave ar împietri-o dacă ar încerca să-l ducă afară, să-i dea altceva decât pomeni pentru lurană, așa că-i făcu o cruce de-asupra și împăcată se întoarse odată cu lumina spre treptele tărânuțului de sub lună.

Aproape nu-și mai amintea de Șandru, când se auzi chemată. Urcase sus într'o încăpere de la etaj și se plimba în potopirea argintie a pereților dela un capăt la altul cu mersu-i țeapăn. Nemulțumirea lui o înveseli. Se simțea atât de stăpână pe locurile unde străinul trăgea cu urechea, oprindu-se din când în când stingherit de atâta liniște. Era mai bine că nu găsise cheia. Se strecură iarăși și-i prinse cu putere brațul. Șandru și-l trase, ca fript cu fierul roșu.

— Parc'ai fi vrăjitoare! mormăi el, silindu-se să-și ascundă teama.

— Mai știi! râse fata și se opri în dreptul ferestrei, nemișcată. Profilul i se contura pe fondul de argint al mării, iar părul-i părea o aureolă bizantină. Respira anevoie, atâta drum o ostenise.

— De multe ori am vrut să mă întorc aici, înainte de-a te cunoaște, mărturisi, dar tata nu-mi dă voie, e certat cu femeia care m'a crescut. Știi cine-i Braia? Stăpâna Castelului...

— Tu ești stăpâna, murmură Șandru, întorcându-și privirea dela luciul amețitor al mării. N'am văzut fată mai curajoasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.bcucluj.ro/mdrr1933-1947

— Toți știu că dulcurile nu-ți fac rău. De multe ori m'au păzit să nu cad în mare depe râpa pe care o vezi, spre Agigea.

— Prostii, dădu Șandru din umeri și căută din nou fără să vrea spre stâncile enorme de gresie sură, care-și adânceau spinările tărcate de mușchi, în jocul apelor fosforescente. — Mă gândeam că tu... mai bine ai veni aproape...

Ea nu-i răspunse și-și rezemă coatele de pervazul ferestrei, iar în mișcarea aceasta, umerii delicați se strânseră în rochia simplă, părul lung, mătăsos îi acoperi obrazul. Toată voioșia îi pieri-se ca prin farmec. Dacă i-ar fi văzut fața Șandru ar fi înțeles că e gata să plângă.

— La Castel eram mult mai fericită, șopti. Toți din Tomis sunt foarte... grăbiți și numai distracție cer dela o fată. Ești singurul care te-ai interesat de mine.

Lui Șandru nu-i convenea sentimentalismul, acum când dorea s'o cucerească cu adevărat. Cu toată briza dinspre mare, noaptea era călduță și buruienile chircite în jur, exalau o bucurie liniștită și reținută. Nu putea spune lucruri cu două înțelesuri unei ființe atât de triste, care-și plângea viața. În sine blestema sufletul femeiesc și pornirile lor neînțelese. Mormăi desnădăjduit, întinzându-se pe nisip:

— Dacă-ți face plăcere putem să mai stăm. De la serviciu tot am întârziat.

Dar ea urmă fără să-l audă:

— Când s'a întors tata, credeam că vom începe altfel de viață. Era atât de vesel și avea bani. „O să trăim ca'n rai" spunea. „De-acum nu vei mai munci, prințesa..." Vorbesc așa și dacă-ar muri mi-ar părea rău... N'aș mai avea pe nimeni.

— Parcă spuneai de-un unchiu...

— Nu știu dacă m'ar primi la ei. Mi-ar fi plăcut foarte mult, acolo la Caraomer.

— Hm, mă îndoiesc că ți-ar prii. Nu prea te văd

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

cărând ciubărul cu lapte. Uite-așa cum ești acuma, arăți cel mai bine.

— Glumești, îl privi Cristina cu seriozitate. Aici m'a adus doar soarta... Când am plecat cu tata aveam opt ani. După câte-am înțeles mai târziu, n'au prea fost mulțumiți cu meseria lui de marinar. Au crescut de suflet un străin, care-a dat odată pe la noi, dar nu l-am văzut... Mi-a căzut șalul, se plânse, ca să-și ascundă emoția.

Șandru se scutură cu greutate de moleșeala apăsătoare și fata îl simți înălțat de-a veni, căci umerii i se strânseră înfrigurați. Odată cu șalul, își apropie suflarea fierbinte de obrazul ei, îmbrățișând-o și Cristina șopti, fără să-l îndepărteze:

— Să stăm așa, vrei?

Din spatele Castelului, luna se înălța nevăzută, aprinzând focuri înalte la bostanele dinspre Husimcea și Horazlar. Fierăria unei căruțe ciocani la poarta zării, stingându-se în lumea misterioasă a stepei, apoi iar se auziră valurile, foșnind lucii, grăbindu-se spre țărmul Agigei. „Trebue să fie a mea" gândi, căutând să-și încordeze toată voința, dar nu îndrăznea să se apropie mai mult de răcoala de statue a prințesei, deși simțea în păr ei, un ușor parfum de pelin sălbatec. Se mira de calmul Cristinei, când el simțea în noaptea lucie furnicături prin tot trupul, așa cum ai arunca pietricele într'o apă și valurile s'ar ciocni unul cu altul.

— Întotdeauna îmi place să privesc seara, murmură fata din nou și chipul i se întunecă. Umbrele ierburilor se abătură păuă în dreptul lor, astupându-le fereastra. În lumina limpede a țărmului, tufele de pe nisip se topiră în pete verzui, jocul apei scânteia unduindu-se de-a-lungul stâncilor mohorîte.

Bănuia prin șal, respirația liniștită acum, aproape suspendată într'o reculegere adâncă, umărul delicat, copilăresc. Îi spuse încet, aproape fără să-și dea seama, cu o sinceritate neînțeleasă: „Dacă-ai veni cu mine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

în America..." dar Cristina nu-l asculta şi o clipă mai târziu fu bucuros că nu i-a aflat destăinuirea.

Cum ea tăcea şi nu-i vedea faţa, ci numai privirea însufleţită de o viaţă necunoscută, pierdută în depărtarea împărătească a mării, o întrebă cu o curiozitate brutală:

— Poate ai fi vrut să nu fiu aici?

— Dece vorbeşti aşa?

Dar Şandru se încăpăţână:

— Dacă mâine, să spunem, nu mă vei mai vedea la „Comandorul?"

— Nu poţi, spuse ea cu convingere.

— Eşti atât de sigură?

Atunci îl privi ţintă şi putu să vadă credinţa din ochii-i mari.

— Sunt sigură, repetă cât se poate de desluşit.

Din ziua aceea neuitată se stabili între ei o legătură pe care nimeni n'o mai putea înfrânge. Tânăra patroană, care păruse clienţilor atât de puţin prietenoasă, se îndrăgosti nebuneşte de străinul tăcut, misterios în distincţia şi forţa lui, uitându-şi cu timpul de rolul hărăzit în „Comandorul Sihie". Curând autoritatea cu care Şandru intervenea în certuri îl făcu cunoscut în cartier şi puţinii negustori constănţeni, începură să evite dancingul, unde noul stăpân posac, nu le permitea cea mai mică ieşire când doreau să petreacă cu adevărat. Într'o noapte desfigurase aproape dintr'o „directă" pe un biet soldat din infanteria marinei, cu un pumn sec şi cu un sânge rece admirabil, după care îşi bău nepăsător vermutul, lucru ce-i atrase nu numai admiraţia sgomotoasă a curtezanelor ci şi aprobarea Cristinei, care nu putea suferi hoarda de aventurieri şi îi zâmbea încurajator dela contuarul unde elibera bonuri de consumaţie. Prietenia pentru străin deveni cu timpul o dragoste arzătoare şi o supunere oarbă, pe care Şandru o primea ca pe o dovadă firească de iubire, căutând totodată să-şi păstreze independenţa şi să nu-i dea nici o socoteală de felul cum îşi pe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

trece vremea la uzină sau în oraș. Îi interzicea să-l caute în Aegisus sau la cafeneaua „Continental", unde juca șah, între șapte și zece seara. Ba acum fiind sigur că fata cambuzierului nu poate să-i mai scape, întârzia adesea în chefuri cu femei de rând, fericit la gândul banilor care-i vor putea acoperi grelele condiții ale unei călătorii în America, poate cu trenul până în Grecia — înconjurând Bosforul pe uscat — poate cu o șalupă cu motor proprie, spărgând blocada.

Cristina deveni o jucărie în mâinile acestui om calculat, care se lăsa copleșit de cadouri, fără să piardă prea multe nopți în camera patroanei, pretextând că-i este greu să se înapoieze pe lumină în Aegisus, dar refuzând cu încăpățânare să se mute sub acelaș acoperiș cu Hemcea, la îndemnurile repetate ale amantei, de a nu mai plăti chirie în cartierul dela marginea ghiolului Siut. O locuință comună i-ar fi stânjenit întâlnirea cu celelalte femei și în general libertatea la care ținea din instinct. Spera să facă rost de bani, fără a se plictisi prea mult cu Cristina, căci din prima zi — când frumusețea ei îl orbi, într'adevăr — își dete seama cât de naivă și săcâitoare poate fi o fată ce crede în „dragostea veșnică" și în alte fleacuri. Dacă situația ar fi fost mai bună pentru „Comandorul" i-ar fi cerut banii imediat. Însă vedea limpede că în urma evenimentelor, cassa se golise și cu fiecare zi, datoriile creșteau. Din prima clipă se întrebă ce rost au cele șase dansatoare, care lâncezeau și petreceau fără grije, părând păpuși de împodobit barul gol, bătându-și joc de tomitanii cumsecade și îmbrâncindu-i râzând, când da să le apuce de braț. Cristina nu putu să-i dea nici o explicație și Șandru își văzu de treabă, nu fără a disprețui din tot sufletul ca ceilalți patroni un om ce se îngloda în datorii pentru a întreține atâtea curtezane cu totul nefolositoare și pline de pretenții.

Hemcea fu printre ultimii care află de prietenul fiicei sale. N'avea răbdare să stea în local și-și petrecea mai toată ziua în port, ca în tinerețe, trecând în re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

vistă puținele vase ce nu se 'ndurau să se clinteaseă de lângă cheiu, înțepenite în parâmele unui păianjen prevăzut și rău, care le lăsase deșarte și fără viață. Când se înapoia seara târziu, trecea de-a-dreptul în camera lui, fără să se mai intereseze de soarta „Comandorului". Într'una din nopțile calde, găsind ușa de perete, intră în barul gol să culeagă ultimele încasări. Îi păru grozav de rău că fata lui părăsise locul de onoare pe care i-l conferise cu atâta mărinimie cu doi ani în urmă.

Era să se înapoieze spre ușe, când de lângă peretele slab luminat, se ridică o mogâldeață, adormită desigur în așteptare, cu genunchii la gură. Ovezea clipea ca un crete speriat și-și scotocea buzunarele, unde avea mărunțișurile. „Vulpoi afurisit" gândi Hemcea. „Pe cine naiba mai spionează la ora asta?"

Părând că atunci l-a văzut, voiajorul veni spre el, bucuros că nu e singur și netezindu-și stângaci părul, fără a reuși să pară mai puțin respingător decât era.

— Hai, spune repede, făcu Hemcea ursuz. Nu prea am chef de vorbă astăseară.

Știa că sub aparența umilă și supusă, agentul avea totdeauna de cerut o informație sau de strecurat un sfat poruncitor și puteai să-l insulți cât pofteai, dar nu era înțelept să-i refuzi, dacă țineai ca localul să nu-ți fie închis de poliție, care lucra mână'n mână cu vama. Acum părea foarte trist:

— Ce să vă spun? Dumneata nu știi mai bine ca noi toți, negustori neînsemnați? N'am vândut nimic, pot să dorm toată ziua. Cât mai durează blocada, domnule Hemcea?

Fostul marinar ridică din umeri și rămase o clipă cu privirea pierdută. Nu știa nici el, numai sfârșitul războiului ar fi putut decide.

— Franța e aproape ocupată. Ascultă bine: dacă Franța cade, am pierdut partida!

Vorbiră de una de alta și îmbunat, Hemcea făcu cinste cu un vermut. Se așeză pe scaunul de la bar să mai răsufle, în vreme ce voiajorul, cunoscând cele cu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

venite, rămase respectos în picioare. Parcă aștepta ceva. În sfârșit patronul întrebă așa, în treacăt:

— Zici că fata mea s'a urcat de mult?

— Cred că da, zâmbi ușor vameșul și în ochi îi sticli o undă de batjocură, care nu putut scăpa bătrânului.

— Cum crezi? Nu erai în salon?

— Astăzi a fost căldură mare și am venit mai de vreme să palavrăgesc cu fetele.

— S'a culcat? întrebă aspru Hemcea.

— Nu s'a urcat singură, aș putea să jur...

Hemcea înălță capul. Din locul unde era, cocoțat în fața oglinzilor și rafturilor goale de cristal, putea vedea cele două uși și coridorul mare din mijloc, ascuns cu o perdea din bucățele colorate de trestie, care ducea spre camerele fetelor. După perdea nu se simțea nicio mișcare și cu siguranță că se culcaseră, căci de obiceiu se auzeau râsete și plăci de patefon.

Ovezea se prefăcu că vrea să plece, dar Hemcea îl ajucă tăcut de haină, îl sili să-l privească. Ochii lui obosiți erau pe jumătate închiși de o durere profundă, mereu prezentă, pleoapele umflate de băutură. În ultimul timp băuse cam mult de supărare și arăta cât se poate de prost, tunica i se murdărise de sernn, gulerul nu era tocmai curat. Cu dorința de a-și face bilanțul complect al nenorocirii, bătrânul dorea să știe tot: venea mai demult, persoana?

— Îl cunoști doar! șopti Ovezea, de-abea stăpânindu-și satisfacția. E bătăușul acela din fiecare seară.

„Bătăușul, bătăușul" cuvintele i se alungau în minte, fără să le prindă. Până și Cristina îl părăsea... se temuse întotdeauna că va rămâne singur. Cine? Electricianul care făcea pe conele și pe care fusese nevoit să-l primească ca pe însuși primarul Constanței, deși nu consuma decât un păharuț... nu două! Ce importanță are un pahar sau două mai mult... sau poate o picătură e îndeajuns să reverse potirul chinurilor?

Imprudentul voiajor se trezi apucat cu toată puterea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de guler și aruncat peste tejghea, trăgând după sine un alai asurzitor de sticle și farfurii sparte:

— Vierme! strigă Hemcea cu toată puterea, astfel ca glasul să i se audă până într'a treia stradă. Să-ți ții gura sau...

Furia-i neputincioasă nu împiedecă pe cei doi amanți să urce mai departe în camera Cristinei după miezul nopții. Între Hemcea și Șandru se dete o scurtă luptă de influență, peste care Cristina pluti fără să țină parte nimănui și se 'nțelege că fostul cambuzier fu înfrânt și aproape izgonit de lângă fiica sa. Lovitura îl ului și-i răpi ultimele speranțe. Recunoștea că fusese orbit de indiferența ei arătată numeroșilor pretendenți de până atunci și că răceala, pe care o aprobase bucuros, îl înșelase, făcându-i greșit să creadă că ea nu se va gândi în veci decât la interesele și soarta „Comandorului". Tocmai Cristina în care-și pusese toată nădejdea, îi trăda în momentele cele mai grele!

„Chiar dacă războiul se va sfârși, dacă voiu deveni iarăși bogat, sunt sigur că purtarea ei îmi va lăsa o rană mereu deschisă. Nu mă îndoiesc că nepăsarea fiicei mele îmi va pricinui moartea" își spunea necontenit Hemcea și gândurile astea îl înebuneau, nu-l lăsau să închidă ochii, mai ales că trebuia să și le ascundă în sine, fiind oprit de teama ridicolului să împărtășească altora, chiar aliatului său Hvaja al Wasiti, umilitoarele-i înfrângeri familiare.

Lumea găsi foarte firesc ca până la urmă Șandru să se mute în camera patroanei și să primească vizitele de curtoazie ale negustorilor vecini, iar Hemcea — atât de înfierbântat și optimist la inaugurare — să pășească în vârful picioarelor când venea seara din oraș și trecea prin dreptul ușii lor. Șandru se 'nerunta, lăsând să se înțeleagă că până și umbra de urs a cambuzierului pe coridor îi e nesuferită:

— Știi bine că nu-mi place tutunul ordinar de pipă, spunea noul stăpân al barului, întrerupându-și lectura colecției „Masca" sau „Este exclus să nu fi captivat de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Edgar Walace". — Prefutindeni în casa asta se simte mirosul greu pe care-l lasă mahorca tatălui tău!

Șandru nu fuma decât țigarete și nu suferea tutunul de pipă, nici praful ce-i murdărea pantalonii albi cu care ieșea pe faleza Genoveză — locul de plimbare a protipendadei — sau fumul ce se ridica cârcodată din port, amintindu-i de electrodinamele uzinei din Aegisus. În general, îi plăcea să se îmbrace cât mai elegant din banii Cristinei, câtă vreme venitul era prea mic pentru îndelungata călătorie.

Disperat că până și slabele încasări se duc în buzunarele oaspetelui nepoftit, Hemeea trecu peste onoarea sa de fost marinar și se plânse lui Vasi, însă acesta, plictisit de reaua chiverniseală a „Comandorului" lăsă lucrurile să meargă dela sine, repetându-i că înțelegerea consfințită la deschidere, îl scutise să-și bată capul cu treburile dinăuntru ale localului. Ceeace interesa bazarul era ca Veronica să plece cu documentele, ascunsă printre curtezane; cât despre avantpostul de pe strada Diana, putea să se prăbușească în noaptea inexistenții, după ce fetele vor fi trecut de Bosfor. Banii din Alger putea să-i ia Șandru sau Hemeea, n'avea importanță care din ei. Dacă amantul Cristinei ar fi reușit să îmbunătățească starea economică a varietetului și să ceară mai puține credite, privilegiile acordate lui Hemeea i-ar fi fost trecute fără ezitare. Cambuzierul făcuse pe grozavul cât timp Tomisul se arătase înfloritor și afacerile mergeseră dela sine, pentruca, îndată ce un nor de furtună înegura orizontul, să înceapă cu vaietele și imputările. Persanul se cam săturase de această evidentă lipsă de pricepere și hotări să viziteze pe noul venit, pentru a-și da seama de iscusința și seriozitatea sa.

E dela sine înțeles că Braia și Marcu, ajunși în sapă de lemn, se bucurau din subsolul șandramalei căzute de nenorocirea cambuzierului și binecuvântau blocada, în care vedeau o schimbare a situației. Braia simțea adierea unor întâmplări noi și aștepta la pândă clipa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

în care să lovească fără cruțare în Vasi, puternicul ei rival, de coperit de piatoșa cea mai amenințătoare, „Comandorul Sibie". Cu mirosu-i sigur, prevedea timpul când se va muta în cartier, renunțând la izolarea prea îndepărtată a Lazului, într'un loc foarte cunoscut și vizitat de lumea porturilor levantine. N'ar fi fost greu ca locatul căzut pe mâna unui aventurier cheltuitor și nelegat prin nimic de Constanța, cum era Șandru, să poată fi preluat pe nimic. Avea informații destule despre petrecerile lui cu femeile de la stabilimentele din noul oraș, bănuia că nu va prinde rugină în cartier, însă deocamdată n'avea interes s'o racească pe Cristina de amant împărtășindu-i noutăți despre isprăvile acestuia. Trebuia ca Șandru să rămână stăpân în „Comandorul" până când va veni vremea s'o îndepărteze de el, îngăduindu-i să revie la sânul odihnitor al mamei adoptive, după o absență de câțiva ani, în care treburile Castelului merse-ară nu tocmai strălucit. Atunci să dea Vasi lupta, dacă va îndrăzni!

Rămânea visătoare la ferăstruica subsolului dărăpănat, după urzirea acestor frumoase planuri de viitor, apoi își revenea la bombănitul tânguitor a lui Marcu, își dădea seama că datoria prezentului este să țeasă intrigi cât mai meșteșugite, pentru a-l intimida pe Hemcea și a-l determina pe Șandru să-l îngonească cu totul din vreteu.

— Locatul e destul de mare pentru amândoi, răspundea rezemnat cambuzierul glumelor cu înțeles așteptând și el evenimentele după sfatul Persanului. Afacerile mergeau prea prost ca fiica lui să poată oferi cine știe cât noului patron. Pe dealtă parte prin relațiile sale cu bazarul, Hemcea ferea încă locatul de inspecțiile vameșilor și polițiștilor din oraș, sămânțându-se de nelalămurat atâta timp cât autoritatea putea efectua o razie și ridica mușterii găsiți fără acte.

Socotindu-se mai inteligent, Șandru lua act cu neplăcere despre această rămășiță a puterii trecute, totuși își dădea seama că-i în propriul său interes ca barul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

să fie cât mai ferit de oficialități și Crăstan să încaseze cât mai mult.

Câteodată cei doi se întâlneau în port, fără a ști ce vânturi îi mână în preajma năvilor nemișcate. Hemeca nu înceta de a căuta o ocazie pentru expediat fetele în Alger, deși Vasi îi atrăsese de nenumărate ori atenția să stea liniștit, căci plimbările nefolositoare nu făceau decât să atragă atenția vameși asupra „Comandorului". De când primiseră o scrisoare — via Italia — dela „Intimité" care înoia propunerea, mărind prețul, parcă îl ardeau tălpile. Aștepta mereu să vadă o pală de fum însuflețind coșurile nemișcate, să audă șuiere pătrunzătoare de rămas-bun. Ar fi sărit el însuși pe una din covertele pustii, să taie cu sete garlinele ruginite de atâta așteptare, să se vadă eliberat spre larg.

In zadar bătea însă fostul cambuzier drumurile, căci din cauza blocadei nicium vapor nu venea sau pleca și bietul om prevăzu cu groază ziua falimentului când „Comandorul" se va prăbuși în pulbere și el va rămâne pe drumuri încărcat de datorii, umilit și părăsit de fiica nerecunoscătoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

VI

Sfârșitul lunii Iulie 1944, trei ani mai târziu, îl găsi pe Hemcea bătătorind zilnic poteca arsă de soare dintre „Comandorul Sihie" și marginea goală a podișului, dela golful Duduia până la siloziuri și Vii. În Tomis haite nesfârșite de câini înfometați îi tăiau drumul, privindu-l cu ochii înroșiți de o teamă tulbure, crescută din uscăciune și tăcere. Zadarnic râcâiau cu labele porțile generoase ale stabilimentelor, de unde fete tinere le aruncaseră răzând pâine și coji de fructe; treceau stradelele umbroase, unde odinioară se adunau atâtea gunoaie plăcut mirositoare pe care le împărțeau cu cerșetorii și cu copiii, mai puțin prietenoși ca semenii lor. În locul mirosului de scorțișoară și trandafiri pentru dulceață, de mirodenii și afumături grecești, valuri înecăcioase de fum se ridicau de pe rugurile cu mobile vechi și boarfe, presărate din doi în doi pași, în fața caselor lovite de exantematic.

Dulăii înrăiți coborau în beciuri și luptau pe viață și pe moarte cu șobolanii mari cât pisicile. Majoritatea locuitorilor fugiseră și Germanii puseseră un post de carantină la poarta apuseană a cartierului, așa că Hemcea era nevoit să treacă sub ochii bănuitori ai unui sanitar neamț, de câte ori cobora în orașul nou pentru a iscodi depărtările.

Ultimul apărător al Tomisului, Mircu negustătorul de otravă, fusese urmărit de Komandatur, fiind bănuit a fi presărat din prețioasa-i ambrozie pe pâinea unor soldați, care muriseră curând după aceea, având

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

nenorocul să se afle în solda unei țări inamice bazarului. Înainte însă de-a fi arestat și împușcat în văzul întregului oraș, Mircu dispăruse în chip misterios și după câteva zile fusese găsit în râpa portului pe jumătate mâncat de câinii sălbăticiți, cu o brățară de filigran în buzunar, pe care — se afla mai târziu — o ducea nevoste-sei. Pentru a se impune populației, cuceritorii comunicară cu toată gravitatea că trădătorul își luase pedeapsa și că orice încercare de a vătăma soldățimea va sfârși prin executarea vinovaților.

Puțini știau că negustorul pierise din motive mai puțin patriotice — în orice caz nu din cele cu care se lăuda prin localuri Wermachtul — și că Braia ar fi putut da destule amănunte cu privire la felul cum își dăduse sufletul fostul prieten, care din pricina lăcomiei, râvnise la podoabele neccurate ale Persanului.

Mircu fiind mort, nimeni nu mai avu curajul să înfrunte șuvoaiele cenușii, care se urcau înfometate din port și clătinau șubredele temelii ale cetății. Putredul Tomis, ciuruit de molime, amenința orașul și atunci, cuprinși de panică, consilierii propuseră din nou ca vechiul cartier să fie dat pradă tărnăcoapelor și focului purificator. Locul petrecerilor și desmățului era fără apărare, părăsit; nu se putea moment mai prielnic ca să fie ras de pe fața pământului și înlocuit cu un nou cartier modern, în partea cea mai pitorească și comercială a Constanței. Și pentrucă marii negustori și patroni de stabilimete plecaseră, își puseră grabnic planul în aplicare, începând să sfarâme clădirile bântuite de tifos, aruncând gaz peste șobolanii încăpățânați, incendiind străzi întregi, deocamdată spre strada Sirenelor, la vreo sută de pași de bazar și „Comandorul".

Vara era nesuferită și ca în preajma unor nenorociri, timpul se arăta foarte schimbător, cu svonuri de vânt rece și zile de arșiță, când nu puteai sta mult cu capul descoperit în bătaia soarelui. Teama de a nu întâlni privirea de oțel a lui Șandru, care se plimba ca un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr/1933-1947

de-nat în barul pustiu, îl făcuse pe Nemeca să se retragă la hotelul „Mungiu", venind pe acolo de câte ori simțea nevoia să mănânce castrolele și să-și desgroape ființa amintiri de pe timpul când locul era plin de lume și el trecea drept cel mai tare pocher din Tomis, după Vasi. Cristina n'avea nimic de spus despre izgonirea umilitoare a tatălui ei. Ea sta în camera dela etaj, până dea din balcon înnoirea lui șandru și numai sunetul pașnic sau hotărît pe pietrele cetății, o făcea să-și iasă din nepăsarea obișnuită.

Într'una din aceste zile fierbinți, Nemeca coborî de unul singur spre debarcaderul Genovez, locul unde luzaneii debarcau peștele pentru oraș și cu câțiva ani în urmă lăsaseră la țărm trupul neînsuflețit a lui Terzi, frizerul. Deseori, când nerăbdarea nu-l mai încăpea, obișnuia să se urce într'o luntre și să străbată în lung și'n lat coasta, sperând că va fi primul muritor care să anunțe nefericiților din Tomis, funii mântuitor al unui vas neutru. E drept că fostul cambuzier vâslea cam greu din cauza vârstei, oprindu-se de multe ori să-și tragă sufletul, dar se proptea apoi cu tot pieptul în ramele grele și luntre trebuia să-i asculte dorința. Îndârjit de apa potrivnică, încurajat de oglinda fără hotar, își regăsea curajul, ca și cum înaintând spre orizont, s'ar fi apropiat de taina fericirii.

Acum închirie luntre pe o sumă foarte mică, cercetă cu o privire de cunoscător câlții cătrăniți și potrivind vâslele pe trapazan, începu să le rotească domol, depărtându-se de țărm.

Marea se legăna în hulă și cu toată strălucirea liniștitoare a soarelui, o boare de culoarea cenușei mângâia depărtările pustii. De cum părăsi digul de piatră, luntre începu să joace cam nestrunită, zăpăcită de loviturile ușoare dar foarte dese ale curenților nevăzuți. Vântul adia spre largul mării, neliniștind frunzele delicate ale salcâmilor de pe țărm. Apa sălătăreață se întuneca parcă de primejdia vălului îndepărtat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ce-i tâ a podiș [illegible] în marginea zării, începea să-și tulbure albăstrimea: întâi o culoare de șisturi, apoi un pământiu murdar întinzându-se fără margini. Valuri tot mai dese și iuți, sguduiau bocul navii, pe cărunții prinseră să cadă vârfurile cenușii ale conurilor fără spumă ce se sbăteau pe loc. Dar omului depărtat de prieteni și dușmani, de ei care așteptau minunea izvolitoare de viață, i se părea că sboară înainte tuturor, fiindu-i sortit să prîncească întâiul semnal mărinimos, fumul vaporului așteptat.

Ajunse destul de departe fără să simtă oboseala. Și întorcându-și capul spre Constanța, zări siluetele profilându-se neregulate în azur, cetățile albe ale Tomisului înfipte în râpă, iar în spatele lor, spre marginea cartierului, un nor des de praf, amintind mereu de prezența târâtoarelor, ce începuseră să-l roadă zi de zi. Furia marei catedrale din oraș sclipea ca strostropită cu argint topit, aruncând lumini vesele în verdele sumbru al copacilor și pe cenușiul clădirilor moderne. Dar dincolo de acest mănunchi încântător, în dreapta și stânga, râpa înaltă a podișului era cuprită de negbe și gropi, adumbrite de stuh uscat, în care Germanii ascunseseră bateriile de coastă. Podișele lor de veghe răsăreau pretutindeni, amenințând zările, iar spre Miază-Noapte, rețele de sârmă ghimpată adăposteau cazemate trainice de beton, după care apele liniștite ale ghiolului Siut păreau și mai scânteietoare. Și toate trancele, tunurile cu gura spre mare, amuțiseră de umezeală și de rona dimineților pontice, dar niciun vas, nicio șalupă inamică, niciun naufragiat englez măcar sau vreun erou argonaut, nu rătăcea spre uitatul port al Constanței.

Privind din nou spre Lazul, Hencea observă cam neînțeles, că după culmile dunelor pleșuve, plutesc norași albi, iscați ca din senin, care fugeau de pământ, împrăștiindu-se pe sub soare. Portul și plaja mai întâi, se umbriră de o lumină grea, nefirească, la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cristatransilvania.ro/mdrr1933-1947

fel de apăsătoare pretutindeni. De altfel, între timp, apa răscolită de vânt începu să dea ocoluri strânse lotcei, cutremurând-o scurt, fără s'o împingă într'o parte anume.

„Trebuie s'o iau spre țărm" mormăi îngrijorat cambuzierul, trezindu-se din visare. Trăgându-se înapoi, își pironi tălpile pe crivace și cu ochii închiși începu să vâslească voinicește, simțind cum un vânt tot mai rece îi sburlește părul rar, aruncându-i șchifturile de stropi în obraz.

Cu câtă ușurință mânase spre larg și cât de greu îi venea să se întoarcă acum în golful plin de curenți! Chemarea mării se dovedea tiranică, nu permitea nimănui să dea îndărăt. Vâsli câtva timp și socotindu-se destul de apropiat de coastă, deschise cu încredere ochii. Chipul său căpătă o paloare ușoară când, în loc de ocrotitorul dig genovez, dădu de linia sumbră a pinilor și a treptelor de pământ roșcat, care din larg păreau urzeala colorată a unei perdele de rafie, căzută pe marginea falezei. Își dădu seama că violența curenților îl mânaseră în direcție contrară, ducându-l după un capriciu svăpăiat, bătându-și joc de osteneala lui. „Să nu-mi pierd capul" gândi. Luând o înghițitură de aer, își încordă trupul din toate puterile, se trase cu vâslele înapoi, dar nu mai era stăpân pe lotcă — o simțea bine — nu izbutea măcar s'o țină „la val", ca talazurile înspumate să n'o lovească în coaste. Țâbufniturile dese îl zăpăceau, făcându-l să piardă ritmul mai leneș al vâslelor grele, svâniturile sângelui îi împăienjeneau ochii și ar fi dat orice să soarbă o picătură de apă. N'avea vreme nici să gândească la cele ce-avea de făcut. Trăgea orbește la rame, se pleca mereu gemând și în mâinile umflate simțea mereu rezistența dușmănoasă a mării, tot mai otrăină, iar când căzu istovit în cele din urmă, depărtările acestea i se părură atât de pustii și indiferente, că o clipă rămase ca înghețat, fascinat de un sfârșit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdrr1933-1947

pe care nu-l bănuise niciodată atât de singuratic. Mâinile-i refuzară să mai asculte de voința sa.

Lotca cliberată, țopăia în voie, se răsucea ca o sfârlează lovită din toate părțile, se arunca trufașă în pieptul stelos al unui val, pe urmă traversa pâjiști luminoase, de care bietul prizonier nu-și da seama: erau petece de cer sau stări de vis?

Navigă vreme îndelungată pe apele Pontului, când un glas tunător înfrânse puterea mării. Deasupră-i, cineva strigă:

— Căpitane Hemcea, unde-ai pornit-o?

Necunoscutul repetă întrebarea, până-ce Hemcea avu vreme să se desmeticească și să-și dea seama că nu cerurile se deschiseseră, ci valurile pe care le simțea atât de aproape. La câțiva metri, lotca cea mare a pescarilor din Lazul, cu singura-i velă murdărită de pește și viscole, smucea nărăvaș, stăpânită de atamanul bătrân ce-și înfipsese solid cangea în coastele epavei rătăcitoare. Acesta înțelesese situația, însă prefăcându-se vesel, glumi cu vorbele'n vânt:

— Te duci spre larg? N'ai prea brodit-o pe timpul ăsta. Mai bine hai, frățioare, în oraș!

Ușor de zis, dar până-și veni în fire patronul „Comandorului", lotca ușoară scăpă din cange și o luă razna. Fără nevoință să întoarcă și să-l urmărească prin apele învolburate ale golfului, ferindu-se a se întâlni față'n față. Hemcea lăsase orice mândrie de-o parte și striga după ajutor, fluturându-și tunica. Fu cât pe-aci să cadă peste buza bărcii, tot căutând să facă semne din picioare pentru a nu-și pierde singura salvare și când însfârșit prinse funia pescarilor, legând-o de bas, era mort de teamă și de osteneală.

Plutiră din nou spre țărm, după un ocol de aproape o leghe; înaintau destul de încet, căci una din lotci era încărcată de pești și de paragatele de cositor, iar cealaltă jumătate înecată. De bine de rău, naufragiatul se lungi gemând pe cojocul atamanului, suflându-și în pălmile jupuite de sare. Dorea să aținească pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patratransilvania.ro/mdrr1933-1947

a suferi mai puțin, însă curând, împușcături scurte și rare acoperi plecăciunile târâgănate ale valurilor, ceeace înțelesurăm pe fazaleni să vâslească cu mai multă nădejde. O ceată de delfini îi ajunse din urmă, alergând înebunită și după ea câteva galupe militare germane îi urmăreau împroșcând moartea.

Ce se întâmplase? Amenințați de semnele prăpădului, delfinii pontici goniseră spre adăpostul natural dela țărm și văzând năvala, un pluton de Führaäuner se îmbarcase în grabă — uzurpând privilegiile vestiților pescari din Constantinopol — începând să-i urmărească prin apele scăzute ale golfului.

Un marinar cu panglicele fluturânde în vânt, duce pușca la ochi și așteptă ca unul din monștrii să facă o tumbă, apoi descărcă unealta morții, cutremurând împrejurimile. În aceeaș clipă glontele străpunse pielea groasă, unsă cu grăsime și un val de sânge deschise vinețiul de porfir al mării. Când delfinul apăru în voia valurilor, camarazii norocosului vânător îl ridicară cu cângile. Îl vor face săpun sau îl vor trimite în patrie.

— Ei așa, zise unul, îl mănâncă pe pâine. Și untura de porc o întinge ca taramaua.

— Vine furtună mare, zise atamanul îngrijorat, pregătindu-se să acosteze. — De mult n'am mai văzut delfini la mal,

Pe sus se alunga o negură subțire, călătoare. Trecea în goană peste vârfurile caselor din Tomis, peste diguri, se îngroșa în larg, rostogolindu-se într'o înfiorare de ape înspumate și nori grei. O înserare neființă acă adumbrea cartierul părăsit al negustorilor.

Nemeca era atât de amețit, că uită să mulțumească pescarilor și cu pași șovăitori începu să urce treptele de piatră spre faleză. După balustradă se fotografiau câteva grupuri de soldați și într'un balcon apropiat cineva gătea la un primus, nepăsător de furtuna ce se anunța, fredonând „Lili Marlen". Lăstarii netăiați ai tufelor de smochini, ramurile strâmbe ale pinilor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

perdelele de glicină de pe fațada mohorîtă a clădirilor de piatră — bănci și consulate — începură să tremure neliniștite, susurând. N'avea mult de mers până la „Comandorul", însă nenorocul făcu ca Vasi să-i răsară în cale și să-l aștepte până se apropie, mimându-se de halul în care se găsea asociatul său. Ce avusese de discutat cu ceata pescarilor, veniță cu marfa pentru hale?

— Am făcut o plimbare... să mă mai destorțesc, minți Hemcea, căutând să se îndrepte de mijloc. O durere violentă îi schimonosi fața; Persanul îl privea mut, nitând de vântul ce-i scărmăna barba albă și de norii amenințători.

— Nu uita că ești mai bătrân decât viața pe care-o ai, din pricina ambiției tale, murmură el. Știi ce-a pățit broasca țestoasă? A stat cu picioarele'n sus să sprijine cerul până a murit de osteneală. Arăți foarte rău și ești slăbit.

— Sunt mai tare ca oricând se'ncruntă Hemcea făcând sforțări neomenești să stea drept. Spune-mi, ai trecut pe la „Comandorul?"

— Îți trebuie bani?

— Și'nră cum!

Scormonind punga-i de catifea cu broderii de aur, Vasi scoase o sută de mii lei:

— Când se vor termina aceștia va fi rău, grăi solemn.

— Mai rău decât atât... mormăi Hemcea și se despărți fără salut de binefăcătorul său, ceeace dovedea o lipsă de respect cu totul condamnabilă.

Din loc în loc, se oprea să răsufle și cât era vântul de aspru, părea mai îndurător ca îndemnurile și hăituiala oamenilor. Întorcea capul îngrijorat, părându-i-se că Vasi îl urmărește de la distanță, din haosul duşmănos de neguri, ce împresuraseră Tomisul acoperind cu totul portul, că după el s'au luat toți foștii cunoscuți, marinarii, prinții, negustorii de mărunțiuri pe orez, o ceată de umbre neliniștite, care-l batjoco-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1933-1947

reau, se lungeau ca oamenii din lună pe cahlarâm, dojenindu-l furioși că i-a trădat, că a fugit ca un laș din fața furtunii. Vru să grăbească pasul, dar piedici dese îl făceau să se poticnească, să șovăie în loc ca un beţiv fără reazăm.

Curând frigul îl sili să se apropie de un zid descojit, ca mâncat de lepră, când, printre gratiile unei ferestre de subsol i se păru că zăreşte doi ochi aprinşi, tulburători de lucroşi — parcă de suferinţa lui — care dispărură o clipă, ca să înainteze pe uşa dărăpănată a unui fost bar, o clădire ciudată ca un sarcofag grec, acum ruinat de vremuri. Cu un ţipăt scurt, cambuzierul îşi acoperi privirea şi începu să alerge cât putu de repede, sprijinindu-se cu mâinile de ziduri, jupuindu-şi din nou palmele însângerate. Era prea slab, prea îngrozit. Nu ştia încotro merge. Necunoscutul, mai îndrăneţ ca ceata de umbre, se milogea gâfâind să-l ajungă, cerşea mântuirea înălţând spre el braţele-i uscate, gălbui ca două ciolane din care viaţa se scursese demult, se svârcolea, striga, îmbrăţişându-i picioarele. Parc'ar fi semănat cu Marcu acest bătrân pleşuv şi negricios, înebunit de suferinţă, însă fostul barman se tânguia numai de curenţi şi de hoţi, pe când acesta... cu ce era el vinovat de toate imputările pe care i le arunca în faţă, de toate nenorocirile trecutului strigate fără să-şi tragă sufletarea, ce-i păsa de toate blestemele care-i încremeneau mintea ca nişte fulgere aprinse? Când îl privea, chipul îi zâmbea de bucurie, ca unui om ce binecuvintează sau are ocazia să-şi vadă realizate cele mai pătimaşe dorinţi. Chiuia de bucurie, mulţumind norilor răsboinici cu dragostea şireată şi vioaie'a unui nebun, îşi clătina capul înfofolit într'o otrepă, scoţând strigăte mute de triumf.

Hemcea înainta fugărit în necunoscut — căci străzile sucite, pomii, curţile interioare pavate cu cărămidă nu mai aveau pentru el nici un înţeles — dar bătrânul îi apărea mereu târându-se în genunchi, îl trăgea de tunică:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Dă-mi aurul! strigă cu toată gura fără să scoată un sunet și pufnea în râs de i se vedea singurul dinte putred. — Dă-mi napoleonii mei din seara întrecerilor de yole... Dă-mi aurul... dă-mi aurul...

Fără să știe, Hemeea alergă tot Tomisul. Întâmplarea făcu să treacă pentru a treia oară prin fața „Comandoruhui" și să audă voci; oprindu-se o clipă cu sufletul tăiată, înțelese că se află în sfârșit într'un loc unde străinul nu-l mai putea urmări. Zgomotul ce răsbătea până la el îl desmetici, făcându-l să se apropie greoiu de fereastră, răsturnând în trecere vazele cu leandrii.

După vociferarea unui ofițer de cavalerie, se părea că oaspeții erau captiva excursioniști din Sibiu, veniți cu bani să petreacă ca pe vremuri în Constanța. Își manifestau gălăgioși dezamăgirea surprinși că Tomisul fusese părăsit și că barurile, pe care se așteptaseră să le găsească pline de muzică și veselie, zăvoriseră porțile.

Pianistul părea înfricoșat de prezența lor; ca un sfetnic bătrân împresurat de gardă, dădea din mâini fără a-i convinge să plece, le arăta estrada goală, măsuțele arăbești care se prăfuiseră una peste alta. Cearta se stinse de-odată când un om gras și în vârstă — marinar după uniformă — apăru ca un strigoiu în prag și fără un cuvânt, se târî împleticindu-se, gata să cadă, lăsând în urmă un miros puternic de pește și stropi de apă. Noul venit, ce întregea tabloul decadenței tomitane, se pregătea să urce scara fără a-i fi învrednicit cu o privire, când o fată de o frumusețe răpitoare, ridică perdeaua roșie din capul treptelor și se repezi în salon pentru a-l ajuta.

Ghemele și svonul de glasuri tinerești cu care fu primită Cristina, îl făcură să ridice capul. Temându-se de scandal, fata îl prinse de braț, silindu-l să meargă înainte. De altfel străinii păreau convinși, se pregăteau de plecare; își dădeau seama că lipsa chelne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
digitalatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rului, a muzicii de jaz, a luminilor, încetinind sfârşitul locului.

Hemeea se opri, cuprinzând de sus, într'o privire dispreţuitoare, adunarea sgomotoasă şi uşuratecă.

— Auziserăm că „Silvie" e cel mai frumos bar! spuse un student dela medicină, cu şapcă roşie, intimidat de aşteptarea marţială a cambuzierului.

— Nu e frumos? se întrebă Hemeea tunător şi sarcasmul propriilor cuvinte îl lovi ca o amintire dureroasă, cu neputinţă de alungat. — Odinioară era a lui Marcu, dărăpănătura din faţa. Uitaţi-vă, priviţi, oameni buni! Acum e în pulbere, dacă vă daţi seama şi stăpânul lui trăeşte într'un beciu, ca un şobolan ce ieşe numai să roadă sufletul oamenilor, fiorar blestemat! O, la mine nu se va întâmpla aşa ceva, vă asigur! Crede cineva că aş putea sărăci ca un netrebnic? Toţi domnii dela Bucureşti care n'au văzut marea, la mine vin. Puteţi să vă convingeţi personal de mobilă, îi îndemnă el coborînd tremurând scările şi mângâind speteezele cu amoraşi sculptaţi, sideful măsuţelor, catargele. — Pianul ăsta m'a costat o grozăvie de parale, e marfă franţuzească, venită direct din Constantinopol. Pianistul e cherner, zău, caci mă sărăcea cu muzica lui... Ştiu că nu eşti vinovat, domnule Kranz, dar mobila îmi cere zilnic bani, zise trist şi privi cu rătăcit pe bătrân, vrând să se convingă că vorbele lui fuseseră înţelese, că stăpânea încă darul de a împărtăşi semenilor durerile sale.

— Ah, însfârşit! exclamă cu o veselie forţată, ofiţerul de cavalerie, care voia cu orice preţ să-şi distreze prietenii. După covorul de Bukhara, ce-şi revărsa peste glimbul scării culorile aprinse, descoperise pe una din brăilence trăgând cu urechea şi vroia s'o silească să coboare în local.

Hemeea veni lângă el şi cu o putere pe care n'ai fi bănuit-o la un om ce câteva clipe înainte, părea stors de puteri, îi smulse mâna de pe braţul alb al curtezanei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

— Nu servim decât băutură, spuse el sec, privind pe ofiţer cu o mânie surdă.

— N'o să mă faci să cred că sunt atât de nătâng să-şi alunge clienţii ca dumneata, se răsti acesta, roşindu-se de enervare şi bicluindu-şi cizmele cu cravaşa. — Ţi-am repetat că plătim oricât, dar vrem să ne distrăm puţin!

Fostul cambuzier rămăsese nemişcat, de parcă ar fi aşteptat încă un răspuns. Şi-ar fi dat ani de viaţă să se termine cu toate hărţuielile şi toţi maşterii şi gândindu-se la efortul pe care trebuia să-l facă pentru a-i convinge şi a pluti încă la suprafaţă, o mare suferinţă i se zugrăvi pe faţă. Întâlni privirile Cristinei, îngrijorată de chipul lui plumburiu. „Ce-i pasă!" îşi spuse. „Il are pe Şandru şi la mine nici nu se gândeşte. Dacă oamenii aceştia şi ofiţerul care nu îndrăzneşte să mă lovească cu cravaşa ar afla că nu sunt stăpân în propria-mi casă! Ar fi groaznic! Să suferi, să închizi pentru totdeauna ochii, dar cel puţin sub un acoperiş. Să mori poruncind, în picioare, aşa cer legile onoarei. Ah, va trebui să-i scot din minte puşlamaua asta, sclivisitul afurisit!"

Se auzi vorbind cu glas tare, urmându-şi gândurile:

— Casele nu mai sunt ale noastre. Nu mai avem program... nu mai avem nimic. De doi ani suntem îngropaţi de vii, războiul ne-a secătuit... Auziţi cum se dărâmă casele noastre... asta au vrut domnii dela Primărie tot timpul... şi-au văzut visul cu ochii, ne ucid pe la spate, pentrucă suntem sfârşiţi. Blocada ne-a distrus, să ştiţi, ne-a sugrumat, strigă el cu o ură surdă, ameninţând cu pumnii străinii aceştia ce nu pricepeau nimic din îngrozitoarea lege a vieţii porturilor. — Plecaţi! Plecaţi! hohoti după umbrele lor, cutremurând salonul deşert.

Cristina îşi frângea mâinile. Hemcea o privi lung, apoi îşi aminti că are de ascuns bancnotele primite dela Vasi. In biroul de sus le putea găsi Şandru, aşa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
digitalatransilvania.ro/mdrr1933-1947

că era mult mai cuminte să le cocoloşească într'o vază cu leandri.

— De ce te-ai purtat aşa? şopti Cristina, când îl văzu ieşind cu o faţă mai liniştită din separeu. — Le-aş fi dat cu să priceapă că fetele nu-s obligate să stea în salon.

— Tu să taci! se răsti Hemcea, să-l audă pianistul. — Crezi că o să fac ce vreţi voi? Sunt la stăpân? Am fost orb până astăzi, lumea are de ce să mă batjocorească. Am ajuns de râsul copiilor şi al cerşetorilor. Hai dă-te la oparte! Sau aşteptă să mă rog, să-ţi cad în genunchi: „Lasă-mă Cristino la voi în cameră. Nu mă simt tocmai bine!" Te-ai aşteptat, ştiu, să 'mpreun mâinile, te-a deprins bine cu trufia, maicăta din Lazul!

— Eşti rănit, îţi curge sânge din palme! strigă Cristina.

— Aş! surâse trist Hemcea, câteva bătături, nu te speria. Altceva îmi roade inima... Nu mai am unde să fug şi să uit... voi mi-aţi luat ultimul adăpost şi toţi pot acum să mă gonească. Până şi nenorocitul de Marcu. Aşa, n'ai de unde să ştii, cu toate c'ar trebui să-l îngropi sub bordeiul lui, să-i dai foc, dacă ţii la viaţa tatălui tău. Ce gânduri îmi vin, Doamne, m'au înebunit timpurile astea! Noroc că nu te sinchiseşti de mine şi-l păzeşti tot timpul pe Şandru. Vezi nici nu te 'ntreb de încasările de ieri seară, aştept să fi milostivă şi să-mi arunci câţiva lei. Sunt obosit, mă duc să mă trântesc puţin. Ovezea a mai dat pe-aici? Răspunde, nu sta aşa, ca o mireasă!

— A trecut acum o oră să invite fetele la circ!

— La circ? Ce-i nebun? Nu-mi place deloc că se învârteşte spionul ăsta prin împrejurimi! Ar trebui să-i cresteze cineva şi obrazul drept. Le-ai spus fetelor să nu se 'ntindă prea mult la vorbă cu el? Ştie să le încânte, pungaşul! Vasi are dreptate să fie nemulţumit. Astea sunt în stare să strice totul cu eporovăiala lor afurisită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Le-am spus să se ferească, murmură Cristina. Nu mai vorbi dacă eşti ostenit. Urcă-te sus!

— Să nu mai vorbesc! Ca şi cum n'ar fi casa mea. borborosea Hemcea urcând scările. — Casa mea!... Ah, fată blestemată!

Până în pragul biroului, mai putea trece un zeu încruntat al mării, deslănţuind uragane cu o simplă bătae de trident, dar departe de vizitatori şi de Cristina, deveni un palu pe apa înfricoşătoare a singurătăţii. Se repezi la fereastră şi ascuns după perdea, urmări grupul din Sibiu cum se depărtează plin de bună dispoziţie şi cum dispare pe str. Thetys ,după îndemnurile elocvente a lui Vasi, care îi întâmpinase la răscruce, ca să-şi arate cu braţele, frumuseţile din vitrină. Iată un om care cu va muri niciodată de foame! Cât despre Marcu, dacă o duce prost, deh! aşa-i viaţa. Fiecare trăieşte pentru sine şi atât de puternic, că uită să compătimească nefericirile altora. Nu mai era tânăr, avea nevoie de înţelegere, de puţină încurajare!

Atâtea supărări îi răscoleau dureri şi umilinţe pe care le crezuse îngropate pentru totdeauna, ca nisipul căzut în adâncul nevăzut al mării. Orice svâcnitură ce-i ardea palmele însângerate, ţintuite de soldaţii veghei de pe malul Bosforului, imaginea tunarilor Osmanlâi ce păzeau strâmtoarea şi a submarinelor drăceşti care înfricoşau soarele şi-l izgoneau de pe sumbrele ape ale Mării Negre, toată nebunia zilelor de umblet zadarnic pe ţărm, creşteau. începeau să fiarbă surd în pieptul cambuzierului.

Se târî până la fotoliu uriaş, cu sculpturi baroce şi căzu descurajat, umbrit de ghirlănzile duse pe umerii amoraşilor plăpânzi. Căută să-şi adune gândurile, iar lumina plumburie a furtunii ce trecea ca o aripă uşoară peste nenorocirile Tomisului, îl făceau să clipească rar, ostenit ca de moarte.

Foarte încet, senzaţia neplăcută a singurătăţii se topi. Umbra se îndepărtă dela sine spre alte tărîmuri şi liniştea din jur, calmul deplin al lucrurilor, înce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ransilvania.ro/mdrr1933-1947

pură să-l bucure, de parcă teama de suferință dispăruse odată cu nitarea luptei dintre oameni și nebunești lor dorințe de mărire. Căzu într'o somnolență neîncrezătoare. Obsesia plasei de fier dintre cele două mări pâli, dar mintea-i mai era străbătută de pâlpâiri stinghere ca luminile pescarilor într'un amurg, dobrogean, de dorinți confuze, speranță și disperare, mișcătoarele spaime și plăceri, apropierea unui orizont darnic — care îl făcea mereu să aștepte — poate chemarea depărtărilor curate de Iulie, unde nu se vedea nicio dâră de fum, niciun vas, niciun semn al Providenței, să-l salveze dintr'o situație grosnică. Fiori de speranță îi scuturau trupul, pentru a cădea iar într'o așteptare inconștientă, care se depărta din ce în ce, pe măsură ce se adâncea în lumea visului. Amintiri spinoase îl făceau să sară cu trei pași în urmă. Vasi îi dăduse suta de mii, punându-i în vedere că e ultima destinată „Comandorului". Dansatoarele din Brăila își vedeau înainte de plimbări și de cinematograf. Doar pe el, fiecare zi îl găsea plimbându-se pe faleza crăpată de arșiță, dela un capăt la altul al balustradei împletite cu sârmă ghimpată. Ochii îl durcau de sclipirile albăstrui ale zării, răzbunătoare pe stăruința celui ce-o iscodea tot timpul să-i găsească o pată de fum. Avea tainica speranță ca vaporul să fie pe undeva, dincolo de hotarul nemișcat al mării și cerului. „Poate", își spunea „apărăsit demult un port levantin și se îndreaptă cu maximum de viteză spre cambuzierul Hemcea din Constanța, să-l salveze".

Ilei, în tinerețe s'ar fi repezit ca un nebun pe o corabie cu ciocul de fier să spargă blocada. Slavă Domnului îi venise mintea la cap, era un om practic, știa să-și păzească ciolanele. „Un pungaș bătrân!" zâmbi moleșit, întinzându-se în fotoliu. Era singurul care știa că uniforma de marinar — cu care speria pe tomitani — e mai puțin romantică pe dinăuntru, ba chiar pătată de ulei și cărbuni.

Hemcea se lăsă târît de satisfacția că e singurul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ce cunoaște taina aceasta, depărtându-se în crepusculul egal dintre viață și vis, ca într'o muzică sau cu cer albastru unde nu poți găsi cea mai ușoară umbră a ta, arătarea locului unde te afli. Te pierzi fără a avea conștiința că nu ești treaz. În lături hymerele amăgitoare! Toți îl știau cu picioarele înfipte solid în pământ și tocmai de-aceea îl stimau. Un om nu se poate mai practic, care așteaptă rezolvarea unei afaceri cu beneficii imense, aur, comori întregi.

Nimic spre Castel, zadarnic privirea-i lunecă pe cocoașa de gresie roșcată dela Agigea. Locul e plin de amintiri și trece în fugă peste turnurile semețe, peste colinele roase de vânturi, peste smârcuri. Acolo fusese găsit Terzi, pusă la cale vânzarea sa rușinoasă, în sfârșit Cristina, care... O, nu mai poate scăpa de bărțuielile mărunte ale vieții, pe pragul unei descoperiri de o importanță extraordinară, de care nu putea să-și dea prea bine seama. Să ia aminte! Șandru îl amenință de-aproape, să se ferească de furia lui! Cristina îl va lăsa să cadă în mizerie? Oare fata asta mai are pic de inimă ca să nu-l uite când amantul i-e de față? Ce patimi îl frământă, îi răscolesc ca un rău tulbure sursurul liniștit al vieții adormite? Nici în somn nu poate avea liniște?

Curaj, toate se vor așeza dela sine... Marea se destramă într'o ceață aurie — sau poate raiul odihnei — pulbere de aur ce plutește legănată de o domoală briză spre pământ. Cenușa prețioasă a unui îndepărtat vulcan aurifer, purtată de zefir, pe de-asupra norilor. Parcă lumina orizontului se întinde spre el, învăluindu-l într'un vârtej potolit, ca o mantie a iertării. Albastrul e atât de blajin, că ochii-i se obișnuiesc cu mărcața nețărmuire a zenithului. Dacă descopere vaporul, dacă... atunci va fi salvat... va putea simți pulberea rotunjindu-se ca napoleonii între degete — ah, firea sa omenească, blestemata-i neîncredere îl oprea încă să guste din plin farmecul speranței — și aurul îi va da putere, îi va trece nebănuite forțe pentru a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniei.ro/mdrr1933-1947

învinge. Toată fericirea i-ar putea apare de undeva, din capul domol al Midiei, poate din largul golfului, tot mai departe, acolo unde *Sant Antonio* a eşuat pe un banc de nisip şi se cufundă pe nesimţite, pierzând cu fiecare primăvară din înălţimea bastingajului plin de scoici, înegrit de rugină. La început a fost revoltat să-l vadă înghiţit an de an, de nisipul mişcător al fundului, pânăce şi coşurile dispăruseră sub valuri. Acum, doar vârfurile catargelor se mai vedeau de pe faleză ,abătute ca două mâini disperate.

Cu toate firicurile uniformei, nu i-ar fi plăcut asemenea moarte. *Sant Antonio* îi produsese totdeauna o suferinţă adâncă pe care nu putea să şi-o explice, ca şi desnădejdile venite din senin. „E mai bine să stai pe ţărm şi să culegi" vorba lui Vasi, dar şi-ar fi te poţi cufunda ,de-abinelea, fără strigăte, în văzul tuturor. Marcu şi alţii... el ar fi fost printre ultimii, îl ajuta curajul. Ce păcat că nu-şi putuse atinge niciodată idealul!

Depărtările îl îndeamnă să uite remuşcările, gândurile. De pe ţărm, orizontul e foarte frumos şi senin, dar în jur se întinde ceaţa solară, flăcări de lumină ce pătrund şi fac să scânteieze colbul de aur. Acum astrul s'a depărtat către constelaţiile ascunse ale nopţii şi o negură face ca sclipirile să prindă răceala metalului, pânăce privirile nu mai pot răsbate reţeaua grea care-l desprinde de restul lumii. Numai în depărtare poate privi, spre pustiul mării, mai omenesc ca moartea, tăinuitor al supremei bucurii!

Să privească înainte, acolo departe, i-e singura dorinţă. Nu cumva? Poate i s'a părut...

Tresare cu toată fiinţa de parcă un fulger l-ar fi străpuns din senin, din acei nori vagi, care se târăsc pribegi pe marginea zării. O dâră de fum se apropie cu toată viteza şi după ea alta şi alta... Una, două, trei... o flotilă întreagă de cargoboturi greceaie, cu pântecele monstruos de largi, cu calele îndopate de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mărfuri, de pici, de grâne, de bumbac, apropiindu-se cu o iuțeală de necrezut.

Sare pe țărm, țopăie de unul singur nebun de bucurie, aleargă cu toată greutata de om gras, dă din mâini; fuga și țipetele îi tae suflarea. De fugă sau... din cauza tangajului? Parcă se leagănă, simte cum puntea se lasă într'o parte și alta, iar o clătinătură teribilă face să-i clănțene dinții, ca și cum ar fi fost pe mare. Poate că visează: ce rost mai avea să se îmbarce ca în iarna primei călătorii, când gustase din plin plăcerile vieții de marinar?

Senzația de realitate e mult mai puternică. Simte pe buze aerul sărat, vasul geme din toate încheieturile și valuri brizante se sparg cu sgomot în față, la proră. „Sunt pe țărm, pe țărm, cu suflarea tăiată de fugă" gândește Hemcea cu încăpățânare și privește zăpăcit, cum la capătul digului Carol I, valurile uriașe îndepărtează marea flotă ce luptă cu disperare să intre în port. Se aud pocnete foarte apropiate, de parcă ar trosni un vas din încheieturi. Visul agitat l-a făcut mai netrebnic, mai ostenit de cum se culcase. De-abea are puterea să-și porunccască a se trezi, a înțelege și a afla adevărul lumesc al sgomotului de care nu se mai îndoiește.

Hemcea învinse amorțeala ochilor grei, oftă din tot sufletul, apoi îi închise la loc și rămase în stare de reverie, cu mâinile utârnând peste brațele fotoliului. N'avu parte de multă liniște, căci deodată o bătae puternică îl făcu să tresară, strângându-i inima ca în apropierea unei primejdii. Înțepenit în tronul său privi cu o spaimă caraghioasă obloanele camerii, lovindu-se cu putere de zid. Se iscase vântul — solul crivățului siberian trimes spre sfârșitul verii — și toate cetățuile de chirpici îl mâniau în drumu-i neted spre Apus.

Trebui să se sprijine de birou ca să se poată ridica și strâmbându-se, își trecu mâna peste față, gemând ușor. Palmele rănite de vâsle îi provocau dureri ascu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

țite, mușchii i se înțepeniseră. Tot ținându-se de șold ca un bătrân, fostul cambuzier își turnă o cană de apă pe cap, uitând să se șteargă și venind lângă fereastră privi îndelung, doborît încă de chinurile visului. Se încredință că furtuna creștea. Simțurile lui de marinar ce străbătuse douăzeci de ani mările, nu-l înșelaseră.

Vremea se înrăutățise odată cu apusul soarelui și pretutindeni pe mare se vedeau valurile uriașe pierzându-se în nori și încleștându-se pieptiș cu digul, pentru a mătura câmpia portului, înecată sub șuvoaie de apă. Era una din sbuciumările grozave ce pustiesc coasta pontică spre toamnă și fac spaima navigatorilor din aceste părți. Cerul alerga cenușiu, slășiindu-se de înălțimi doar de-asupra uscatului. Pe mare se clătcau necontenit ape arămii și ultimele raze din asfințit, aruncau pete roșiatice pe zidurile albe, își făceau loc ca chemări ale paradisului printre norii grei din Tomis.

Dar primul asalt nu ținu mult. Pe neașteptate vântul se retrase tot atât de grabnic cum venise, zăbranicele fluturate ca niște steaguri disperate căzură fără viață în valuri și cerul se deschise în partea de apus, părând că cheamă la trezie uriașele maluri adormite. Apoi dintr'odată vârtejurile mării alergară spre orizont, învesclindu-se de lumina proaspătă a amurgului, grăbindu-se să nu piardă această muribundă sete de viață. Și din ele se ridică o umbră albă, încremenită de tăcerea ce precede fiecare dezastru al naturii. Valurile căzură în acecaș clipă, iar întunecimea tot mai grea a coloanei îndepărtate părea că încremenește agitația oamenilor mărunți, ce se zăreau după balustrada falezei strângând bâncile și vazele de cactuși pitici.

Tromba începu să se clatine stârnind nori de apă, apoi se răsuci amețitor cu un vuiet tot mai apropiat sprijinindu-se de cer și luând forme monstruoase de delfin și de țipar. Simțind-o aproape, golful începu să clocotească, să muște scrâșnind din malurile cărămizii. Ierburile să tremure. Pinii își scuturau neputincioși

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

brațele uscate, pescărușii se rostogoleau spre cuiburi să-și adăpostească puii.

Tromba ajunse în câteva clipe la țărm, smulse acoperișurile vilelor din Vii, scoase copacii din rădăcină, trecu ca un tăvălug peste barăcile grănicerilor, stâlcindu-le în buruieni și răscoli tot nisipul mărunt dinspre Lazul, pierind fără glorie după această perdea gălbuie, poate prin smârcuri sau coline.

Hemeea care o urmărea din Tomis, n'auzi nimic din horcăitul prelung și înfricoșător, care înfioră pe lazuleni. Se retrăsese îndată ce vârtejul ajunsese lângă platoul ferăstruit de apa pierită a Omurgei — ocolind Constanța — săgetat de fâlfâirea unor fulgere.

Liniștea nefirească trecu odată cu prăpădul și cerul se întunecă fără stele. Dac-ar fi fost frumos, cambuzierul s'ar fi dus la cafenea după știri, înainte de-a se îndrepta spre hotelul „Mulguri", unde-l exilase cruzimea lui Șandru. Nu era prea cuminte să intre în conflict deschis cu amantul fiicei sale, dar așteptase destul ca să plece de bunăvoie, să-i înapoieze „Comandorul". Pentru prima oară își dădea seama că așteptarea e primejdioasă, că timpul îl deservește și că influiența uzurpatorului întărindu-se, îi va strica toate socotelile. Tocmai când simțea nevoia de odihnă, după nefericita-i aventură pe mare, dușmănia și gândurile de răzbunare începură să-l roadă din nou.

Și dorind să-și alunge — măcar pentru câteva clipe — supărările, strigă cu gura iască:

— Cristino, fata tatii, adu-mi un păhăruț!

Cu siguranță că veghea încă la contuar, ca o statue a devotamentului, fără să încaseze un leu. Cine le mai deschidea ușa? Totuși făcea ce dorea, n'avea de ce să plângă. Tinerețea sa fusese mult mai sbuciumată.

Nu l-a auzit. Cu siguranță, din cauza furtunei și valurilor, strigătul să nu fi răsbătut până jos. Zidurile de chirpici îl înăbușeau și-ar fi schimbat o vorbă chiar cu Cristina numai să uite de geamurile ce se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

sgâlțâiau și zăngăneau ca înebunite. Deschise larg ușa dinspre salon.

— Cristino! o chemă din nou, dar nimeni nu trezi liniștea treptelor.

Privi încruntat perdeaua din bucățele de trestie colorată, ce ascundea coridorul numerotat, supărat ca un monarch cu puteri de viață și de moarte asupra ființelor închise acolo. Îndepărtă cu mâna șiragurile uscate care se ciocniră cu sgomot sec, trăgând cu urechea. În afară de mugetul valurilor și obloanele trântite de vânt, nimeni nu părea dispus să-i dea de veste, parcă toată lumea ar fi murit sau ar fi părăsit „Comandorul" lăsându-l singur.

Nemcea trecu prin fiecare cămeră, aruncând cu piciorul rochiile și măruntișurile femeiești ce-i stăteau în cale. O mânie surdă îl cuprinse la capătul coridorului, când constată că e singur, singurel, în tot stabilimentul. Ce le pasă brăilencilor! Fiecare se distrează, în frunte cu Cristina și nimeni nu se gândește să-l servească, de parcă nu s'ar sbate pentru toți, frământându-și mintea, cât e ziua de lungă. Aveau dreptate cei ce se miraseră până acum, cum putuse răbda revoltătoarea lipsă de atenție și batjocura cu care era tratat în propria-i casă. Trebuia să ajungă pe culmea disperării, ca să descopere într'o clipă trădarea celor din jur și să se convingă că-l părăsiseră pe tăcute unul după altul, lăsându-l singur. Sângele i se sui la cap și alergă la ferestre ca un taur furios. „În definitiv e casa mea!" strigă, luptându-se cu obloanele pentru a nu le mai auzi trântindu-se de pământul spoit. „Am acte în regulă și nimeni nu mă poate da afară!"

Pentrucă simțea neapărată nevoie să-și astâmpere setea, se întoarse în birou și-și luă un pahar din bufetul lăbărțat, polonez, cu tăblia încărcată de sculpturi. Nou stăpân al camerii ținuse să-i modifice înfățișarea căci marele mapamond cu oceane în albastru ceresc și păienjenișul liniilor de navigație împânzind largurile pustii, fusese dat jos de pe perete și înlocuit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cu o stea de cinematograf, iar schemele, barometrele, măruntele amintiri de prin porturi — păpuși de rafie cu inele de alamă sau pipe lungulețe — ce se răsfățau pe biroul fostului cambuzier ,vârîte undeva printr'un sertar.

Culmea îndrăznelii, o fotografie a lui Șandru, în costum alb de sport la braț cu Cristina, fusese înfiptă în oglinda bufetului, și, ca și cum silueta ginerelui său nelegitim nu i-ar fi ajuns, îi mai eși în cale o cravată aruncată neglijent, cu lenea omului ce se știe în propria-i casă. Va trebui să pună în vedere Cristinei să se astâmpere sau... Nu mai putea îndura la vârsta lui atâtea supărări. Blocada ținea de trei ani, din 1941 când începuse războiul și între timp Tomisul fusese bombardat de avioane, potopit de molime și șobolani și ca o încununare a asalturilor dușmănoase, primăria începuse să-l dărâme cu târnăcoapele. Ficeare zi îi înbătrânise inima cu un an. Numai el știe cât s'a dat peste cap să poată ține cartezanele, cât s'a rugat de Vasi. Ei, dar se apropia și clipa înfrângerii. Bazarul însuși nu mai avea rezerve, ceeace însemna că Tomisul se prăbușește. Pentru a patra sau a cincea oară în cursul istoriei sale, dar se spulbera la sigur și un nou cartier, un cartier modern, occidental, urma să se ridice pe temeliile rămășiței levantine, cel mai îndepărtat port de comerț al Mediteranei răsăritene.

Cât îl chinuise pacostea blocadei! Se uită cu atenție în oglinda închisă într'o ramă de amoraș cu trandafiri și primele semne ale bătrâneții, fărâmițarea avânturilor într'o umilă rugă, liniștea cutremurătoare a cuiva care nu mai speră decât în îndurarea destinului, zâmbetul stins înainte de-a-i ajunge pe buze, îi apărură lămurit, de parcă era vorba de altul. Își pipăi încet obrajii nerași, cam buhăiți de chiolhanuri și nopțile de veghe, părul rar, și-și compară trupul moleșit cu statura svelță a tânărului din fotografie. Mușchii lui Șandru se ghiceau sub hainele-i elegante, pe care Hemcea le disprețuia, cu toate că n'ar fi putut

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

afirma că e „un biet domnișor de uscat". Tinerii din vremea lui nu erau nici atât de eleganți, nici atât de îndrăzneți!

Dintr'o mișcare aruncă jos fotografia și mormăind de unul singur, o călcă cu sete în picioare. Cristina avea de ales între taică-său, care muncea ca un rob s'o vadă mulțumită și Șandru, filfizonul ce-o storcea de parale.

Hotărîrea aceasta îi mai slăbi în prag, când, gândindu-se cu regret la deosebirea dintre mușchii săi și ai străinului, se întoarse și puse la loc fotografia surâzătoarei perechi, blestemându-se că are încă atâta omenie s'o țină pe Cristina lângă sine.

Fata nu era la contuar, nici în dreptul barului, nicăeri. Pianistul trăsese obloanele înainte de-a pleca și numai dinspre terasă, prin geamlâcul colorat, se strecura o lumină veștedă, ca o pată. Ici, colo, alămuri luceau stinghere și rotirea tainică a clipirilor era plină de tristețe în salonul mare lipsit de clienți, în mugetul furtunii de-afară ce răscolea praful străzilor și îndoia la pământ salcâmii subțiri, crescuți în cartierul înfundăturilor fără soare.

Se repezi la intrare să arunce o privire în stradă, dar ușa era încuiată și zadarnic bătu cu pumnii, căci toți vecinii plecaseră demult. Se afla singur în mijlocul unei cetăți moarte, de-asupra căreia tunete prelungi și mugete se adunau pentru a o distruge. Întâi nu-i veni să creadă, sgâlțâi de clanță, încercă tăria zăbrelelor dela ferestre. Până și ușile enorme dinspre terasă fuseseră ferecate de teama prinților și câinilor turbați.

Alergând în neștire prin barul pustiu, ascultându-și ecoul propriului său glas înăbușit de rele presimțiri, spaima i se strecură în suflet ca un șarpe tăcut ce lunecă sub ruina unor credințe demult prăbușite. Nu cumva devenise primejdios sau nefolositor și l-au închis ca să... Poate dintr'unul din colțurile cu ficuși pitici, aduși să vegheze dragostea, poate după scară,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cineva pândește căderea nopții, să-i înfingă un cuțit între coaste. Furtuna ar târî în largul mării strigătele lui și chiar o împușcătură ar trece neobservată.

Fără să vrea își aminti de Terzi, frizerul cel șchiop și de revolta lui demult înăbușită. La drept vorbind nu-i prea plăcuse căutătura plină de compătimire cu care Vasi îl oprise din drum — asta însemna că legăturile cu bazarul erau amenințate — o privire ciudată care căuta să-i pătrundă străfunduri pe care nu și le știa el însuși. Moartea poate pluti pretutindeni, dar e atât de greu să păzești la șaizeci de ani într'un ținut străin! Dorea să-și păstreze sângele rece, să se gândească neîncetat la timpurile când ar fi intrat singur într'o pădure virgină, cu mii de primejdii, cu toate astea inima-i zburda nebunește, apoi, cu cât așteptarea se lungea, își încetini mersul ca un pendul neîntors, plimbându-se greu, împovărată de teama unei suferințe sângeroase, în cutia pieptului. Fața i se îmbrobonă de sudoare.

Neslăbind din ochi ungherele întunecate, Hemeca își descheie cu o mână gulerul care-l sufoca și se retrase de-a 'ndaratelea în mijlocul barului gol, răsturnând fără să audă scăunelele încrustate. Numai bubuitul unui tunet îndepărtat îl făcu să se'ntoarcă brusc pe călcâie, trăgând cu urechea. Așteptă nemișcat câteva clipe, cu trupul la pândă, gata să sară în lături sau să se lase fulgerător la pământ. O, clipe lungi de așteptare! Groaza îl cutremura într'atâta că-i tăia suflarea, iar când pipăi cu mâna o măsuță grea de mahon, ce-i putea servi drept armă, degetele refuzară să prindea mucnea.

Un sgomot apropiat îl făcu să-și ciulească urechile. Bănuielile i se adevereau. Un scârțâit de-abea simțit răsbătea dintr'un separeu — acelaș în care intrase cu câteva ore înainte să ascundă banii primiți dela Vasi. Poate celălalt nici nu-l auzise când striga și habar n'avea că patronul „Comandorului' e la doi pași.

Își ținu suflarea, privind după o unealtă mai bună,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/patrimoniu-cultural-transilvania.ro/mdrr1933-1947

apoi, negăsind nimic potrivit, ridică măsuța de mahon de-asupra capului și înaintă tiptil spre hoțul ascuns. Disperarea îi da curaj. Era pornit să lovească, să lupte pe viață și pe moarte cu cel ce-i răpea ultimii bani. Dacă l-ar fi găsit îngenunchiat în colțul cu leandrii, l-ar fi izbit cu toată puterea în creștet și cu siguranță hoțul ar fi căzut la pământ, poate ar fi murit în chinuri groaznice. Ca să se salveze, trebuia să-l ucidă de îndată, fără șovăire.

Cu pași ușori se apropie de covorul separeului și-i ridică un colț, atât cât să privească înăuntru. Foșnetul frunzelor de leandrii se auzi acum distinct, ca și bâjbâiala unei mâini nerăbdătoare, dar din pricina întunericului, nu se putea distinge nimic. Cine fusese de față când ascunsese banii, decât Kranz, pianistul? Un bătrân politicos și uscățiv, care părea tot timpul preocupat de muzica lui și nu știa măcar să răspundă glumelor pe care fetele le făceau despre pletele-i albe și fracul ros în coate, să fie oare vândut Persanului? Numai el îl văzuse intrând în separeu și acum căuta banii, înainte de-a urca să-l ucidă în somn, căci trebuie să fi știut bine că bănuțelile vor cădea de-a doua zi asupră-i. Poate aștepta noaptea, sigur pe prada prețioasă. Cine știe cu cât îl plătea Vasi! Nu-i vorbă, nicio clipă n'avusese încredere în zăpăcitul acesta slăbănog — în nimeni nu se'ncredea — și-l ținuse mai mult din nevoie decât din milă, se servească rarii tomitani ce se rătăceau în local și să adoarmă bănuțelile vameșilor.

Afară furtuna mugea deslănțuită și paloarea din dreptul geamlâcului stăruia, ca și cum noaptea uitase să mai cobare. Pentrucă avea de-a face cu un rival atât de prăpădit, hotărî să aștepte la gura capcanei cu arma ridicată și să-l pocnească cu toată puterea în creștetul coliliu, îndată ce-ar fi ieșit. Hoțul întârzia și minutele se târau una după alta. Tânguitul surd al valurilor nu mai contenea.

Se vede că pianistul nu prea se pricepea la căutat, căci meșteșugi îndelung și la urmă, ridicându-se, oftă..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Clipa grozavă se apropia. Hemcea strânse convulsiv piciorul măsuții și dădu să se repeadă înainte cu toată greutatea, când o coamă aurie se revărsă peste roșul covorului persienesc și un trup svelt sări, ca gonit din urmă.

— Cristina! gemu cambuzierul, copleșit de rușine și mânie.

— Tată! strigă fata, trăgându-se înapoi și privind înspăimântată mâna lui ucigătoare din mâinile celui încremenit ca o stană, de îngrozitoarea faptă a fiicei lui. O clipă se înfruntară astfel, cu respirația șuierătoare.

Făcând o sforțare, Hemcea lăsă femeul să cadă cu zgomot și apucând mâna Cristinei, i-o smuci cu atâta brutalitate, că-i smulse un țipăt de durere.

— N'am crezut niciodată să am asemenea copil! scrâșni, sgâlțâind-o. — Mai bine te omoram acum douăzeci de ani când am plecat din Caraomer. Tu și cu maică-ta mi-ați mâncat viața! Știam că n'ai niciun respect pentru mine, nu mai vorbesc de dragoste sau recunoștință, cu toate astea nu m'am amestecat în amoru-ți cu Șandru, m'am mutat să-ți fac plăcere, pentruca vecinii să se mire de bunătatea mea prostească. Acum înțeleg c'am încălzit o viperă la sân! Tocmai pe pragul falimentului, la un pas de ruină, mă jefuiești ca ultima dintre femei! Spune, Șandru te-a învățat asta?

— Ah, tată, mă doare! Nu mai strânge! strigă Cristina smucindu-se din pumnul ce-o strivea împietrit de furie, îi învinețea brațul.

Cu o ultimă lovitură, Hemcea o aruncă peste un paravan înflorat, făcându-l să se prăbușească cu zgomot, și ea rămase nemișcată lângă pământ, o ființă păcătoasă ascunsă în apele părului auriu, cu umerii sguduiți de plâns.

— Poate nu te-ai gândit că mă omori, continuă Hemcea mai încet și înfuriat i se frânse de o nesfârșită milă văzând-o cum plânge desnădăjduită la picioarele lui, simțindu-și propria neputință și disperare. — Ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

merita să plătești cu viața fapta ta. Am să-ți smulg mâinile să nu mai furi niciodată.

Cristina știa că n'ar fi fost capabil să-și țină amenințarea, totuși remuşcarea, sincerele păreri de rău o sguduiră ca un fior adânc, făcând-o să tremure din tot trupul. Printre degetele-i bronzate curgeau lacrămi și suspine vagi, ca murmurul mării, ajungeau la auzul cambuzierului.

Își cerea iertare în cuvinte neînțelese și când el se depărtă cu pași grei, îngăimă rugi fierbinți către Sfânta Fecioară, către îndurarea-i milostivă. Hemcea se strâmbă. Oprindu-se lângă bar, destupă o sticlă de „Curaçao" și-și umplu cu vârf paharul. Acum putea bea liniștit, dar era învins de-atâta sbucium și simțea că-l cuprinde o disperare adâncă, de parcă el ar fi fost cel lovit. Când puse paharul jos, observă că fata-l privește dela câțiva pași, gata s'o ia la fugă sau să se apropie la un semn de împăcare. Cât trebuia să fie de slab, dacă, după cele întâmplate, Cristina se aștepta la o iertare grabnică!

— De azi înainte ai de ales între mine și el! îi spuse mai potolit. Nu mi-am închipuit niciodată că vei ajunge să mă furi pentru prietenul tău.

— Până azi nu m'ai certat! murmură fata.

— N'ai fost tu vinovată... mi-era frică ca Șandru să nu-ți facă vreun rău. Acum însă trebue să te hotărăști și să răspunzi!

Cristina amuți frământată de cele mai potrivnice gânduri. Și în vreme ce acești oameni aproape străini stăteau față'n față și hotărau asupra viitorului lor, afară se auzeau gemetele și scrâșnetele mării încălecând digurile.

În cele din urmă disperarea bătrânului i se păru atât de chinuitoare, că numai pentru a-l liniști, fără a se căi în realitate de condamnabila-i faptă, șopti cu gândurile duse:

— Rămân cu tine, tată.

Hemcea își mai turnă un pahar și se simți mai în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

larg, fără a-şi da seama că vorbele nu puteau nimici flăcările dragostei şi că fata uitase în aceaş clipă hotărîrea şi făgăduielile date.

— N'aş vrea să fiu pe timpul ăsta pe mare, făcu el schimbând vorba. I-auzi cum latră valurile! Noroc că nu-i un vapor prin prejur să tragi cu puşca... Numai nălucile oamenilor să se scufunde, adăogă cu amărăciune.

— Duhurile nu se scufundă, zise Cristina cu convingere. Şi Mântuitorul nostru a plutit pe mare.

— Tu eşti cam proastă, o mustră Hemcea. Mai bine spune-mi unde-s deşuchiatele de sus?

— Ţi-am mai spus c'au plecat cu Ovezea la circ. Voiajorul a fost pe-aici cu puţin înainte de-a veni clienţii cu care te-ai certat.

— La circ pe-o vreme ca asta? Au înebunit?

Cristina dădu să răspundă ,dar tocmai atunci cineva bătu în uşa varieteului. Era Braia ce se'ntorcea din oraş cu maldărul de ruşe murdare şi învârtise ceva important în Tomis — de bunăseamă — că nu se întorsese la Castel până la ora aceea. Părea nu se poate mai mulţumită.

Lovită de blocadă ca toată lumea, Braia nu-şi pierduse cumpătul şi încurajată de supărările duşmanului ei, începu să spere că lucrurile se vor răsturna şi-şi va putea dobândi autoritatea dinainte. După tristeţea ce urmă plecării Cristinei din Lazul, venise o epocă nouă, când aliatul neaşteptat începuse să hărţuiască serios pe Persan şi să fărâmiţeze puterea „Comandorului". Primul semn că-şi venise în fire fu trecerea în cele veşnice a lui Mircu, care-şi închipuise că uitarea poate îndepărta recunoştinţii oamenilor cele mai sfinte obligaţii, apoi mai multe vizite făcute unor patroane prietene, care-i promiseseră totul atâta vreme cât aveau stabilimentele închise, rămânând ca în viitor să le silească a-şi respecta cuvântul dat. Făgăduelile erau bune, căci îl făceau pe Vasi să vegheze şi să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.patratransilvania.ro/mdrr1933-1947

fie cu mai multă grije, pierzând timp și bani, vânzând mai avantajos de teama concurenții.

Păcat că Hemcea mai ținea curtezane, cu încăpățânarea unui nebun, cheltuindu-și și ultimul ban.

Dela izgonirea lui în hotelul „Mulguri", Braia trecea regulat seara, cu rufele marinarilor de pe coastă. Cu toate că nu mai era tânără, umbla toată ziua într'o rochie neagră de seară pe care o transformase, păstrându-i dantelele și paietele — cam nefirești pentr'un oraș în ruină, — strângea o grămadă de rufe și cu legătura uriașe se îndrepta spre Castel. Clienții știau că pot lăsa rufele fără nicio teamă în beciul lui Marcu, fostul barman. Dacă recentul ei prieten nici nu se mai ridica din pat când un străin împingea ușa — el care odinioară ar fi tras și într'un șoarece ce-ar fi dat târcoale lăzilor cu aur — Braia veghea trează starea bazarului și manevrele lui Vasi. Ba, de când Șandru devenise amantul fiicei sale adoptive, nu-i mai ieșea din cap gândul că s'ar fi cuvenit pe drept să se instaleze în varieteul ridicat sub protecția lui Vasi și întărită de economiile lui Marcu pe care le bănuia ascunse în vreun perete — să dea lupta după războiu, din propria lui cetate.

— Le-am văzut pe brăilence, declară castelana cum intră pe ușă, fără să se arate intrigată de lacrămile Cristinei. — Cu cine credeți că erau? Cu Ovezea agentul, nu cu altcineva!

— Ce dracu le-a venit să dea o reprezentație pe o vreme ca asta? abătu Hemcea discuția.

— Bacruban, directorul — cred că-l știi. Ăla cu pelerină neagră și cu boruri largi la pălărie — a vrut să mai facă ceva parale. Dar se vede că Dumnezeu, Sfântul, nu-l prea ajută!

— Mda. Eu am cunoscut tot felul de oameni în marinărie și vă spun că Bacrubun e mare ticălos. A vrut să mă înșele și pe mine, noroc că nu i-a mers. Mă îndemna să dau reprezentații de circ, dincolo, pe terasă. Nu-i caraghios?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— E prietenul lui Șandru, continuă Braia sporovăiala, urmărind impresia acestei noutăți pe fața Cristinei. — Se pare că în țară o duce foarte prost de câțiva ani. Cu atâtea cinema-uri nici copiii nu se mai bat după circ, nu? În tinerețea noastră, domnule Hemcea, lumea se dădea în vânt după năzdrăvăniile lor. Hei, cine auzise de avioane și de radio? Cu blocada asta li s'a înfundat. S'au împotmolit aici. Gândește-te că de trei ani tot vor să plece în Turcia și-acum un grăjdar mi-a spus că se îmbarcă săptămâna viitoare. Nu zic vorbă mare, dar să mă bată Dumnezeu dacă văd cum! Se vede că-l pisează mereu că le dea leafa și bietul director... să trăiești! murmură dând pe gât păhărelul de rom, pe care cambuzierul i-l oferi mai galant ca niciodată. — Mulțumesc, domnule Hemcea! Trebuie că ți-a spus Vasi cum afaltăieri t-a cerut din nou parale.

— Mi-a spus, confirmă Hemcea, ca să ascundă că nu se mai bucură de încrederea protectorului său și că acesta nu-i mai destăinuește nimic. Șirctenia ei nu-l tulbura după declarația solemnă a Cristinei și întâmplarea cu suta de mii, ce grăbise deslușirea unei situații de nesuportat. O câștigase din nou pe fiica ea, învingându-l pe Șandru, dupăcum odinioară o răpise din Castel în blestemele Braci. Făcu un semn, bine dispus, și ea îl înțelese. Sui în fugă scările, întorcându-se cu fotoliul lui greu, cu rezemătoare de pluș roșu, metealnă pe care nu i-o îndeplinise de trei ani, de când își cunoscuse amantul.

Cambuzierul se cufundă oftând de mulțumire în tronul varietetului.

— Acum trei ani, înainte de-a veni la noi, au vândut animalele grădinii zoologice din Sibiu.

— Cum? tresări Hemcea neînțelegând de ce e vorba.

— Bucuroban. A vândut o mulțime de maimuțe, cămile, tigri, și nu i-au rămas decât câteva maimuțe. Cai n'a vândut. Ca dresor ține mult la cai.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

— Atunci dece naiba dă reprezentația? întrebă din nou, nedumerit. Și tocmai acum!

— Da de unde crezi că o să scoată ovăzul și toate celelalte? Au ajuns și ei la fundul lăzii.

— Îl privește, mormăi ursuz Hemcea, amintindu-și încercarea directorului de a-l trage pe mănecă. Dar fetele puteau să stea aici pe furtună.

— În dancigul gol? le luă Braia șireată apărare și văzând că tot timpul cât vorbise intenționat de cire Cristina păruse puțin interesată — ceeace însemna că nu știe nimic de legătura dintre Lydia, fata directorului și Șandru — căută să îndrumeze discuția pe o altă pantă, tot atât de primejdioasă.

— Se plictisesc bietele tinere! La „Comandorul" nu-i de lucru pentru una, da pentru șase! Zău, domnule Hemcea, la ce le mai ții pe atâta cheltuială?

— De ce? De mult era să termin, dacă... dacă n'aș vedea că războiul e pe sfârșite.

N'o adusese bine, căci în ochii femeii luci o sclipire de satisfacție tot atât de repede înăbușită sub liniștea cuiva întărit într'o credință veche. Braia începu să le povestească, oftând, despre nenorocirile lui Marcu, care o ducea foarte prost.

— Chiar așa rău? se prefăcu Hemcea uimit. Nu l'am văzut demult. De altfel nu prea mă uit pe geam și n'am obiceiul să-mi spionez vecinii...

Castelana simți împunsătura, însă nu ripostă. Își aprinse o țigară și în timp ce trăgea cu pasiune fumul în piept, făcând să-i plesnească de rotunjimi rochia neagră, vorbi despre războiu, despre timpurile trecute și despre prăbușirea Tomisului, plasă în care dete de înțeles că și Hemcea trebuia să se rostogolească curând. Mizeria comună, susținea ea, trebue să le adoarmă vechile dușmănii, să-i apropie, să-i facă generoși.

Hemcea se interesă mai îndeaproape de Marcu, cu o curiozitate independentă de voința sa, vrând să asculte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

amănuntit mizeriile în care se sbătea vecinul din față.

— De, zise Braia, deși e econom, n'are violenia lui Vasi, care e levantin și s'a îmbogățit peste măsură pe spinarea altora. Acum nu mai ține decât două mese în local și de-abea un pârlit de vagabond mai ia o țuică și nu știe cum să fugă mai iute din ograsia și întunericul ce-a cuprins toată casa.

— Atunci deoc i-așa vesel? isbucni Hemcea, trântind cu pumnul în brațul fotoliului. — Îmi face impresia că mă sfidează!

— S'a ramolit, dommule Hemcea, nu te uita la strâmbăturile lui. Am cumpărat amândoi niște afion la preț ieftin și i-a intrat în cap c'o să câștige o avere cu praful ăsta. Speră ca Nemții să nu mai țină mult frontul după debarcare.

— Care debarcare?

— Debarcarea în Franța, n'ați auzit? Adineaori s'a pus o telegramă cât toate zilele la librăria Macovei. E drept că ori în Tomis ori în cimitir, tot una-i. Să-i dăm drumul spre „orient" afionului, știu că am face treabă!

— Am să vă dau tot concursul dacă se ivește vreo ocazie, promise Hemcea generos. — Trebue să trăim și să ne-ajutăm. Te rog să-i spui și lui Marcu asta, să nu uiți.

In răgazul dintre două asalturi de val, i se păru că cineva urcă apăsat treptele salonului, oprindu-se în vestibul, fără a da vreun semn că intenționează să intre. Hemcea se ridică de pe fotoliu și la privirile intrigate ale Braei, duse degetul la buze. apoi se'ncruntă ușor spre Cristina și porni în vârful picioarelor spre ușe. Fără a se putea stăpâni, o deschise larg.

Cel pe care-l aștepta era într'adevăr acolo, pe prag și partea de jos a feții îi pierea înecată în umbră. Numai fruntea, mare și liniștită, cam disproporționată, se pleca peste negurile acestei zile tulburi, atât de schimbătoare. Cu greu se vedea că e nimbată de lică-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rirea unui căpăţel de fosfor. Dădea impresia că doreşte să-şi aprindă ţigara înainte de-a intra şi că aşteaptă câteva clipe cu chibritul în mână să prindă înţelesul vocilor dinăuntru. Flacăra se însufleţi peste buzele-i groase şi senzuale, singura trăsătură mai vie în asprimea chipului, apoi se stinse pe neaşteptate şi toţi rămaseră învăluiţi de tenebre.

Totul se petrecea ca în fiecare seară. Era ora când Hemeea trebuia să-l salute şi s'o şteargă la hotelul Mulguri. Spre mirarea noului venit, fostul cambuzier îl privi de sus şi se retrase spre bar, prefăcându-se că vrea să pună ordine printre sticlele goale.

Braia hoiba ochii mari de teamă dela tejgheea la uşe, unde Şandru aştepta încă plecarea patronului, nemişcat. Aproape pierea în umbră ,dar omul acesta avea aleasa însuşire a tăcerii şi musafira din Lazul rămăsese încremenită pe legătura-i rotundă de rufe, ca pe un glob pământesc. Dela venire îşi închipuise — după lacrămile Cristinei, că avusese cu tatăl ei o discuţie privitoare la Şandru şi că Hemeea se cam săturase să doarmă prin hoteluri şi să fie de râsul tuturor. Se felicită că se abătuse pe la „Comandorul", luând parte la o scenă atât de însemnată pentru planurile ei. Totodată căută grăbită cea mai apropiată fereastră, pe unde-ar fi putut sări cu rufele, în cazul unui conflict.

Şandru pricepu cum stau lucrurile. După spaima de pe faţa Cristinei, ca şi după tăcerea încăpăţânată a bătrânului, îşi dădu seama că tot planul pe care trebuia să-l aducă la îndeplinire tânăra patroană, dăduse greş. Banii aceştia destinaţi Lydiei — pe care Marcu îi văzuse trecând din mâinile albe ale lui Vasi în palmele jupuite ale cambuzierului — erau pierduţi şi umilinţa viitoare în faţa adevăratei sale iubite, jocul de îndrăgostit faţă de naiva Cristina, duşmănia lui Hemcea îl umplură de revoltă. Rivalii se măsurau pe ascuns, fiecare aşteptând ca celălalt să înceapă lupta.

In salon de-abea se mai vedea. Cele două catarge păreau că se înalţă nemăsurat într'o lume tainică,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

plină de libertate și de pace. Jos, căldura localului cu toate ferestrele închise, îi înăbușea și după o trecătoare liniște, începu să se audă iarăși vuetul apropiat al valurilor. Noaptea cădea înăbușitoare și umedă. Fulgere dese, prinseră să taie drumul norilor grei ce se rostogoleau peste mare, pierzându-se în noaptea fără capăt a largului. Și bietul colț de uscat se rătăcea în vălmășagul elementelor dezlănțuite, amenința să fie înecat de creasta valurilor, târît odată cu trenele înspumate.

Șandru strivi țigara aproape întreagă, fără să dea cel mai mic semn de enervare și traversând salonul, deschise larg cele două canaturi ale ușii de sticlă ce dădea spre terasă. Tunetul mării năvăli cu un văl des de umezeală, însă aventurierului nu-i ardea să contemple largul răscolit de furtună. În văzul lui Hemcea, arătă amantei cu o ușoară mișcare a capului, terasa măturată de vânt, unde ficușii plăpânzi, aliniați în glastre de pământ ars, se frângeau și-și tremurau crengușele pletoase. Cristina nu putu rezista voinții poruncitoare, care-o îndemna să-și calce cuvântul și să treacă peste dreptul la fericire al tatălui ei. Parcă adierea misterioasă a mării o atrăgea spre iubit și nu privirea sau gândurile lui. Îi simți umărul.

— Ce-ai făcut? o întrebă printre dinți, părând preocupat de saltul unui val ce trecu digul înalt de mai multe picioare, ca peste o funie.

— M'a prins, șopti ea, dar în clipa aceea, un glas răgușit acoperi furtuna, făcându-i pe amândoi să se întoarcă.

— Cristino! Locul tău e aici lângă mine. Ai uitat ce mi-ai făgăduit?

Fata se îndreptă nehotărîtă spre fotoliul în care bătrânul o aștepta încordat și simți că picioarele-i erau grele ca de plumb. Ar fi vrut să cadă acolo, între amândoi, și să moară, când Șandru se repezi și o apucă de mână.

— Nu mai are ce căuta lângă dumneata! zise poso-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.bibliotecaregala.ro/mdrr1933-1947

morit. N'ai făcut nimic pentru ea, toată viața. Cristina mi-a povestit totul și îmi dau seama cam ce fel de tată i-ai fost. Dacă nu se găsea femeia aceasta cu suflet, de mult ar fi pierit prin magazii sau într'un azil. O vezi bine cât suferă, dar ți-e capul numai la câștig. Ce-ți pasă! Ai crăpa pentru bani, fără să te gândești la soarta ei. N'are dreptul la fericire?

— Taci, mizerabile! se răsti Hemcea revoltat și o clipă rămase mut de violența propriilor cuvinte. — N'am de gând s'o țin lângă mine toată viața, poate să și se spânzure dacă vrea. Numai să nu mă atace pe la spate, înțelegi, căci lovesc și nu lovesc în ea, ia aminte!

Se opri la trei pași de Șandru, cu pumnii strânși, tremurând de necaz. Ar fi avut o poftă nebună să-i lovească pe amândoi cap în cap, strivindu-i ca pe doi șerpi veninoși. Îl scotea din minți mai mult șiretenia și răutatea Cristinei, care îi promisese cu câteva clipe înainte s'o rupă definitiv cu aventuurierul, pentruca acum, să-i cadă din nou în brațe.

— Îndrăznește! mormăi Șandru.

Braia crezu că e momentul să se prefacă împăciuitoare.

— Ce v'a apucat, frate! îngână leneș. Nu vedeți că mititica e gata să leșine?

Hemcea se întoarse spre fiica lui:

— Cristino, spune-i că de azi înainte nu mai are ce căuta în local! Spune-i, fata mea, că nu mai eimți nimic pentru el și să-și ia tălpășița.

Cristina aștepta cu privirile în pământ ,cu mâinile frânte, ca înlănțuite. Părea atât de firavă în suflul de umezeală ce năvălea dinspre terasă, fluturându-i rochia de voal, că un vânt mai puternic ar fi făcut-o să îngenunche. Mintea-i nestrunită de legile familiei și ale societății, nu putea să aleagă calea datoriei pe care i-o arăta tatăl său, ci căutând să iasă la suprafața ucigătorului curent al pornirilor contrarii, se lăsă dusă de fermecatul curent al iubirii, chemarea cea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1933-1947

mai apropiată. Ridică încet ochii înseninați dar nu pentru a da o rază de speranță cambuzierului, ci pentru a îmblânzi chipul lui Șandru, cu o siguranță din care pierise orice urmă a sbuciumului.

Când își auzi numele, rostit de *el* de astădată, tresări, și ultimele cuvinte i se întipăriră ca o poruncă:

— ...șapca și să se ducă cu bani cu tot!

— E casa mea! strigă răguşit Hemcea, svârcolindu-se de durere, fără a îndrăzni să-l atace.

— Casa ta, însă cu mine să nu mai dai ochi, înțelegi? făcu amenințător Șandru. Hai, Cristino, adu-i șapca. Căpitanul vrea să se răcorească puțin pe mare!

Cristina se mișcă cu greutate. Cu cât se depărta de amant, siguranța parcă-i slăbea și cu fiecare pas i se părea că inima-i se sfâșie în mii de bucățele. De-abea avu puterea să se înapoieze cu șapca atât de cunoscută și s'o întindă fără un cuvânt tatălui ei.

— Tu... tu... șopti acesta îndurerat. Dela el nu m'așteptam, o străin... dar tu...

— Și ea ți-e străină, n'avea grije, se răsti Șandru. Și-a dat seama cine-i vrea binele. Pleacă cu banii și îneacă-te dacă poftești.

Patronul „Comandorului Sihie" se clătina rău de tot și Braiu sări să-l ajute, căci Cristina rămăsese cu șapca întinsă, ca de piatră. Hemcea o îndepărtă cu un gest rugător și făcând o sforțare, apucă singur șapca cusută cu fir din mâna fiicei lui, apoi se îndreptă spre ușă, gârbovit, cu privirea rătăcită ca cel mai netrebnic dintre oameni.

Cei rămași tăcură câteva clipe, ascultând îngânduraţi muzica talazurilor. Ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat, Șandru și-aprinse o țigară.

— Am șters-o, mormăi el ridicându-și gulerul hainei. Dacă mă caută cineva... la „Continental".

— Și astă seară? șopti Cristina. Credeam că rămâi pe o vreme ca asta.

— Mă așteaptă cineva la cafenea. Viu pe la zece, făcu Șandru enervat, fără a se putea opri să nu-și în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

drepte din obișnuință cravata. — Ești mulțumită? Braia o să-ți țină de urît.

— Astăseară s'ar putea să avem clienți, minți fata, prefăcându-se că pune la loc sticlele subțiri de coniac scoase de Henecea, însă trăgând cu urechea spre partea unde-l știa, într'o așteptare chinuitoare. Ce greu răspundea amantul! Simți că el nu crede un cuvânt, ceeace o făcu să roșească și să se emoționeze până la lacrimi. Îi era ciudă că nu-l iubește într'atât, încât să aibă încredere în felul cum își petrece timpul departe de „Comandorul". De parcă nu-l văzuse cât e de închis cu ademenirile curtezanelor! Totuși n'avu puterea să-și înfrâneze dorința de a-l reține:

— Poate vii la nouă... poate nouă jumătate...

— Imposibil, i-o tăie Șandru, deschizând ușa. Și amintindu-și de stângăcia ei, se întoarse cu o privire înghețată. — Când eram la uzină aveam cel puțin bani de buzunar. Acum trebue să mă 'nmormântez de viu între pereții „Comandorului".

După ce plecă, Braia îl urmări din prag cât putu prin umezeala de-afară, apoi se întoarse și câtva timp stătu ca pe ghimpi. Fată de Cristina se arătă îngrijată de furtună și de întunericul care se lăsa tot mai des, închizându-i drumul la Castel, însă în ascuns o rodea curiozitatea, o întărâtau bănuielile. Îi făgădui solemn că va veni cât de curând să-i dea în nisip — va aduce desigur și tava de argint a zodiilor, fără de care nu se poate face nimic — și aruncându-și voinicește legătura de rufe în spinare, ieși cu nerăbdare în iadul pontic.

Dela primii pași, trebui să se țină pe lângă zidurile înalte, să n'o dea jos vântul. Nu se vedea nici înainte, nici în urmă și stropii mari de ploae o loveau în obraji, răzbind prin bruneala caldă a serii de vară. Din larg, mugetul sugrumat al geamandurii, ajungea ca un svon îndepărtat și trist, adus cu scrâșnetul tărăgănat al valurilor.

Rareori traversa strada vreun cerșetor, care se întorcea cu un sac în cap din oraș și ținându-l cu amân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

două mâinile, se adâncea printre ruine. În răpăiala apăsătoare a ploii, în nemişcarea firelor subţiri şi lipicioase, pereţii coşcoviţi ai caselor, neluaţi de ani de zile, începuseră să devină fărămicioşi, ca lôessul din care erau ridicaţi, să miroasă a pământ desfundat şi a ruină. Şi parcă valurile de apă se grăbeau să niveleze mai grabnic vechiul cartier, desăvârşind opera oamenilor.

Privi intrigată cum o femeie tânără se desbrăca în dosul unui stor de trestie, apoi, pentrucă nimeni nu intra pe uşă, şi necunoscuta se pregătea să întoarcă comutatorul, îşi văzu de drum oftând, cu inima îngreuiată. Îl căută pe Şandru în tot oraşul, dar cafenelele erau goale şi „Continental", ca niciodată, trăsese obloanele.

Alungându-şi melancolia şi mărind voinicește pasul să n'o apuce puterea nopţii, castelana coborî treptele de peste Atelierul de Revizie, pentru a ajunge pe cărarea dela poalele pinilor maritimi. N'apucă însă să coboare câteva trepte, că numai la câţiva paşi dădu de Şandru, ce păşea cu sgomot pe scara ruginită de fier. Avea şapca trasă pe ochi şi se oprea uneori să privească portul, ca la o plimbare pe faleza Genovezã.

Jos, la capătul scării, se lăsă cercetat de grăniceri fără un cuvânt şi cu paşi la fel de siguri, nici mai grăbiţi, nici mai leneşi, se îndreptă spre silozuri. Braia îl urmări de-alungul liniei ferate, prin dreptul gării maritime, apoi se luă după târşâitul pantofilor pe piatra noroioasă a cheiului. Aici nu-l mai putea vedea. Marea era la fel de sbuciumată între diguri ca în largul deschis tuturor vânturilor şi legănându-şi la suprafaţă spuma lucioasă, mugea şi împroşca cu furie ţărmul scund, pornită să-l dărâme, să-şi facă drum până sub poalele falezei, unde-şi frângea valurile odinioară. Nu-ţi dădeai seama dacă norii de întuneric n'au târît valurile deslănţuite, de-asupra creştetelor din port, peste silozuri şi vârfurile magaziilor sau numai negura deasă bântuie ţărmul înnecat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

Faţa catifelată şi grasă a Braei prinsese luciri întunecate; pereţii de cărămidă verzue, piatra cheiurilor sticleau de poleiala lichidă. Spuma valurilor se încăpăţâna să-i arunce pe îndrăzneţi departe de mucheaţinctuită a digului, dar, Şandru mergea nepăsător, cu acelaş pas măsurat — deşi se simţea cât se poate de prost primind în obraz duşul stropilor săraţi — şi încăpăţânata castelană îl urma. Se prefăcea îndrăgostit de furtună, de furia cununelor de apă, pentru a nu atrage atenţia, însă gândea cu necaz la halul în care va apare în faţa Lydiei şi la pantofii de antilopă plini de noroiu. Stătu, când noaptea adânci în genună mărunta revoltă a mării şi atunci pentru a iscodi un şopron uriaş, golit de tot, fără o ladă sau un petec de sac. Aici, în dosul antrepozitelor comerciale, lumini fugare înghiţite de vânt, făceau parcă semne spre oraş; muzica ţipătoare a trompetelor chema stăruitor mulţimi de fantome şi de sirene.

Când se apropiară, constatară că numai o mână de dokeri şi câţiva negustori de dulciuri, cu coşurile acoperite, veneau către foile de cort ce se desfăşurau în vânt, poenind ca nişte steaguri. Acum se dumeri Braia: mergeau la circul lui Bucruban, care avusese nefericita inspiraţie să dea una din desele sale reprezentaţii „de adio" — încercări de a-şi echilibra bugetul şubred — chiar în seara aceea. In loc să cumpere bilete dela cassă, ca lumea ce aştepta mohorîtă în lumina veştedă a felinarelor, femeia se ascunse după un maldăr de baloturi de fân presat. Şandru trecu fără interes pe lângă perdeaua sdrenţuită a intrării, pe unde se putea zări sclipirile aurii ale rumeguşului şi un colţ din tribună, câţiva bătrâni rămaşi credincioşi circului, veniţi din primele ore ale după-amiezii şi ronţăind seminţe până una, alta. Inconjură tot cortul uriaş umflat de vânt ca un balon de-abea ţinut la pământ între frânghii, şi cu siguranţa omului ce cunoaşte perfect locul, păşi spre ţarcul rotund „curtea circului" unde erau grajdurile şi vagoanele de dormit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Prin aer se simți mirosul pătrunzător al fânului ud și de îndată câțiva cai nechezară domol, frecându-și de iesle lanțul căpestrelor. Strecurându-se după Șandru, Braia putu să-i vază înșiruiți pe două rânduri, mestecându-și liniștiți ovăzul, cu părul lucitor de țesală. Câțiva întoarseră boturile spre ea, rămânând nemișcați, cu ochii limpezi, sticlind aprinși de întunerec. Pe un stâlp, o lampă mică cu benzină se legăna ca pe o corabie și dedesubt, mai multe caturi de cuști, închideau o lume mică, care întindea mânuțe păroase printre gratiile ruginite. Braia nu se putu opri să n'arunce o privire bietelor maimuțe degenerate, cărora, umezeala sărată ce făcea pe tovarășii de captivitate să necheze și să-și ciugulească fără poftă ovăzul, le scurta zilele, le îmbolnăvea de tuberculoză. O, cum alergau de la un capăt la altul al cuștii, cum săreau sgâlțâind gratiile cu toată puterea, cum se răsuceau frânte la pământ, cu pieptul sbuciumat de fuga ucigătoare!

Iar într'alt colț, cel mai întunecat, două cămile înalte și greoaie, priveghеau ca niște umbre întreaga adunare, împietrite în urâțenia și suferința lor, în vreme ce un leu domesticit, cu capul pe labe, părea într'o așteptare stupidă; o credință inconștientă de bătrân, care n'a pierdut speranța că s'ar mai putea înapoia în păduri, îi pâlpâia încă în priviri. Din trupul slăbit, cu coama tocată ca de molii, nu rămăseseră decât ochii, o pereche de ochi mari, arzători, de o tristețe aproape omenească. Și era straniu liniștea care domnea între aceste animale resemnate, cuminți, în fața tunetelor și scrâșnetului mării, iar dacă vreo maimuță nu și-ar fi fugărit coada ca ieșită din minți, ai fi dorit să întârzii cât mai mult în grajdul de pânză.

Șandru dispăruse după o perdea, care da în arenă, după larma potolită și vociferările spectatorilor mai generoși. De altfel o întâmplare neașteptată, îi întări bănuiala că programul a început și că Șandru intrase prin culise, ceeace dovedea familiaritatea dintre el și director. Un poney sări prin perdea, târând un în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
memoriatransilvania.ro/mdrr1933-1947

grijitor în uniformă stacojie, care privi intrigat spectatoarea clandestină cu legătura uriașe în spinare, însă era prea ocupat să domnească cu biciușca călțul încăpățânat, pentru a mai pierde vremea cu mușterii strecurați pe sub pânze.

Se părea că ponceul refuzase să treacă obstacolul, căci însuși dresorul — un individ slab cu pelerină neagră de catifea, în care Braia recunoscu ușor pe Bacruban — îl urmă prin deschizătură și desfășurându-și biciul lung începu să-l plichiuiască cu sete, în vreme ce îngrijitorul îl ținea de căpăstru și bietul animal svârlea în gol cu copitele dindărăt, tremurând și smucindu-se să scape de sub această ploaie de lovituri. Pedeapsa se isprăvi în câteva clipe și Bacruban, îndreptându-și fracul cam strâmbat și îndesându-și mănușile albe, odată cu bunăvoința actoricească ce-i înflori pe fața pudrată, în sprincenele arcuite, în bărbița batjocoritoare de Mefisto, își făcu din nou apariția pe talașul auriu, într'un ropot de aplauze.

Cu toate că-și dădea seama de întârziere și de drumul primejdios pe care trebuia să-l facă printre colinele din Lazul, Braia profită de învălmășeală și se strecură în circ, târându-și mereu rufele. Din întunericul grajdului, lumina puternică a „Petromax"-urilor o orbi și fu nevoită să clipească de câteva ori până să-și deslușească vecinii, câțiva dokeri, mici funcționari din oraș și două, trei pescărițe mai bogate dela cerhanalele din Palaz. Din toată adunarea, un singur grup atrăgea isbitor atenția prin strălucirea și frumusețea culorilor lui vii. Erau fetele dela „Comandorul"; curtezanele ieșiseră în rochii de seară și luminile palide se înviorau pe lucirea misterioasă a paietelor, pe bijuteriile numeroase, pe blănurile albe cu care își acopereau umerii. Râdeau înveselite din toată inima, întorcându-se una către alta, iar în spatele lor Ovezea, negustorul de mărunțișuri, părea că a uitat cu totul zâmbetul abătut cu care vindea ciorapi în salonul „Comandorului". Acum se pleca cu obrazul sdrăvăn

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

spre brăilence și le șoptea lucruri de haz, rotind vioiu ochii-i strălucitori, de obiceiu atât de spălăciți.

„Să-l vadă Hemcea, știu că n'ar tresălta de bucurie" gândi Braia cu un interes crescând. „Ia te uită cum își ascunde cu mâna obrazul pocit de șiș, parc'ar vrea să facă pe cavalerul amorezat... Cu siguranță că clocește ceva, vulpoiul. Hemcea urmărește și el un scop, dar se ține mai tare decât credeam... n'am putut afla nimic. Tare m'aș mira să nu fie și Vasi la mijloc! Ei, dau toate se descoperă cu răbdare!"

Era aproape ascunsă de tribuna muzicanților și peste capul ei, vreo cinci maiștri de marină în uniforme albe, suflau în alămurile strălucitoare, trăgând cu ochiul la jocul din arenă. Il putea vedea pe Șandru stând țeapăn câțiva pași mai departe, ca și cum banca ar fi avut rezemătoare. O lampă de gaz, ce se clătina ușor de stâlpul oblic, îi lumina fața ațintită spre arena din mijloc și țigara rămasă neaprinsă în colțul buzelor lipsite de farmec, ceeace arăta că e foarte preocupat.

Numărul promitea să fie primejdios. Un acrobat trântit pe spate pe un mic postament de catifea cu monogram de fir, ținea în tălpi o scară foarte ușoară și partenera, o fată aproape goală cu un surâs cuceritor, începu să urce spre vârf. Ajunsă pe ultima treaptă, execută câteva figuri primejdioase, își petrecu gleznа sveltă printr'un laț și în vreme ce bărbatul plecă scara pe un singur picior, căzu spânzurată dela cinci metri înălțime. Toba începu să bată frenetic. Publicul amuți, astfel că, dinspre grajd, se putură auzi răcnetele groaznice, aproape omenești, ale cămilelor speriate de furtună sau deșteptate din veghea lor idioată de răpăiala surdă și amenințătoare a tobelor.

Braia ridică ochii și prin beznă, dincolo de răsuflătoarea acoperișului nestatornic, zări fulgere iuți, însângerând întunericul, într'o încrucișare mută.

După marșul urcușului, orhestra atacă un vals lent,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

și acrobata începu să coboare treptele cu același zâmbet profesional, unduindu-și trupul elastic și grațios printre stinghiile fixe.

Directorul circului urmărise toată această șerpuire voluptuoasă de lângă intrarea artiștilor, se încruntase ușor când fata era să-și piardă cumpătul și așteptă nerăbdător să sfârșească echilibristica, pentru a arăta publicului un număr așa cum îl înțelegea el. Înarmat cu biciul lung pe care-l smulse din mâinile unui băiețaș, Bacruban veni până în mijlocul arenei de rumeguș, fluturându-și pelerina neagră cu o mândrie de vechiu dresor, făcând să clinchăe și să scârțâie șirurile decorațiilor străine și cu biciul lipit de cizme ca o armă, înclinându-se prelung în aplauzele mulțimii.

Toți se așteptau să vadă partea cea mai frumoasă a programului, anunțată cu litere de-o șchioapă pe afișul dela intrare: Domnișoara Lydia Bacruban, Școală de înaltă dresură.

Patru cai intrară pe rând în arenă și fără niciun îndemn al directorului, știind singuri cam ce-au de făcut, începură să ocolească ringola, după ritmul muzicii. Cu fața binevoitoare, puțin plictisită, Bacruban își arăta realizările și nu-i corija decât ușor, cu plesnituri scurte de biciu, ca un maestru a cărui privire critică îndreaptă pe ici, pe colo. La un poenet învăluitor, caii se întoarseră pe loc, merseră la pas, apoi iar în galop, așa că toată lumea putu să-i admire în voie.

Fruntașul părea cuminte și bătrân, dar cel de al doilea armăsar, îmblânzit de puțină vreme, svâcnea scurt în lături, trepăduind pieziș. Era negru ca și cărbunele, coama-i înclată atârna până'n pământ și o scăpărare de sălbăticiune dușmănoasă îi aprindea ochii roșii. Capul îl ținea tot pe spate, plin de mândrie, iar când alerga cu nările umflate de rezistența valtrapului și hățurilor cu canafuri de aramă, necheza sgomotos dornic de libertate și de întinderile stepei. Părea că deprinsese greutățile arenei; încadrat între

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

tovarăşii mai vârstnici execută corect mişcările, deşi cu oarecare întârziere.

Cea mai grea figură era a „tabloului". În mijlocul unui galop nebun, la o simplă schimbare, caii se opriră țepeni şi rămaseră cu grumazele încrucişate, ca un grup sătul de păscut ce-aşteaptă pe o pajişte asfinţitul soarelui. Însu-şi sălbatecul, căruia Bacruban îi arăta o atenţie deosebită şi-l îndemna cu comenzi franţuzeşti „Harap! Haut! Bas, Harap!", ascultă de comanda biciului.

Caii se retraseră. Directorul salută din nou în mijlocul arenei, exact în locul primei reverenţe şi întinzând mâna ca într'un triumf roman, îndreptă atenţia publicului spre curajoasa-i fiică, care apărea călare de după perdea. Toţi tăcură fermecaţi de apariţia acestei amazoane, sigură pe sine, de o frumuseţe pătimaşe şi hotărîtă, privind-o cum împungea coastele favoritului cu pintenii grei şi-şi scutura părul negru, fără să pară câtuşi de puţin emoţionată de admirativa tăcere a tribunei. Lydia avea ochii înguşti a lui Bacruban, dar, spre deosebire de bunăvoinţa bătojcoritoare a tatălui ei, părea că o mândrie neobişnuită îi încordează tot trupul în şea, gata să sângereze fără a clipi, botul neastâmpărat al armăsarului.

Cu o strânsură ascunsă comandă trapul, apoi galopul şi valsul în ritmul orchestrei, galopă în picioare, după aceea agăţată de coama calului şi prinsă cu un singur picior de oblâncul şelei, lăsându-se târîtă cu capul în rumeguş, lângă lucirea rece a potcoavelor. În cele din urmă, cu un chiot, îl făcu să se prăvale la pământ şi pentru a-şi arăta victoria, i se sui cu cizmele pe grumaz.

Şandru aplauda sgomotos şi Braia putu să observe cum îi scoase din obişnuita rezervă, prezenţa îndrăznoţei amazoane. Dar numărul ei nu se terminase. Cei patru cai năvăliră din nou ca o furtună în arenă şi se opriră exact în faţa tribunei muzicanţilor. Lydia îi sili să se ridice în două picioare şi cu faţa la public,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1933-1947

să se retragă de-a'ndaratelea, până după perdea. Trupul lor statuar, muşchii încordaţi ca de bronz, se înălţau masiv inspirând teamă şi siguranţă în acelaş timp. Numai Harap, pe care-l lăsase într'adins la urmă, dădea semne de nervozitate, mucea hăţul; după câte se părea, figura executată de tovarăşi, îl făcea să se îndoiască de propria-i dibăcie.

Când îi veni rândul, se ridică într'adevăr şi ascultă de ameninţarea biciului, dar scutura mereu din cap, de parc'ar fi vrut să-şi elibereze botul de chingile stânjenitoare. Tare-ar fi avut chef s'o ia rasna!

Drept răsplată Lidia-i trimese la urmă un sfârc de bicin peste picioare de-l făcu să sară de durere: amazoana nu glumea.

Urma cea mai grea figură. Cei patru cai fură nechemaţi în arenă, pentruca la un îndemn al fetei, toţi patru să se ridice, încremenind nemişcaţi. Harap sări şi el destul de stângaciu, însă în loc să rămână în rând, cu faţa spre public, îşi înfipse cu sălbăticie dinţii în coama vecinului, care începu să svârle un nor de rumeguş, iar după isprava asta, o luă în galop de-alungul ringolei, fără a mai asculta pe nimeni.

Primele bănci se clătinară surprinse, se învălmăşiră ca un vârtej de rochii colorate şi cenuşii, în lumina slabă a lămpilor. Femeile începură să ţipe, rostogolindu-se pe spate şi toată lumea grăbi să urce cât mai sus, la adăpost de furia armăsarului negru. Ingrijitorii şi Bacrubaw prinseră bice şi prăjini să intre în arenă.

Singură Lydia nu-şi pierduse cumpătul. Il urmărea nemişcată, cu o cruzime rece, de parcă ar fi dorit să se încredinţeze temeinic de vina şi nebunia lui nepermisă. Făcu un semn scurt cu mâna, şi porunca aceasta categorică opri pe grăjdari şi artişti pe locurile unde se aflau. Publicul privea cu teamă înfruntarea neobişnuită, bătrânii negustori de dulciuri holbaseră ochii îngroziţi, gândindu-se la poveştile pe care le vor îndruga clienţilor, iar cei câţiva marinari

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cu neîncrederea zâmbitoare a celor ce se îndoiau că va duce îndrăzneala până la capăt, pentrucă cunoşteau limitele măreţiei omeneşti în faţa valului deslănţuit „Se va pleca la pământ sau va privi după ajutor, înainte de-a fi sdrobită" gândeau ei.

Un murmur de admiraţie însufleţi peluza înecmenită, când Lydia păşi în calea sălbaticului fără cea mai mică ezitare, în clipa când galopa spre ea duduind, şi cu o mişcare fulgerătoare, care-ar fi putut-o costa viaţa, izbi din toate puterile armăsarul peste bot. Harap se opri, orb de durere, frământându-şi pe loc picioarele subţiri şi nechezând de usturime. Căutătura lui trăda o ură de moarte împotriva şarpelui alb, care-i ardea carnea fără milă. Se aşteptau s'o sdrobească. Acum nimeni nu mai sufla şi maiştrii de marină îşi lungiră gâturile înfricoşaţi după alămurile lucitoare. Uitaseră de răpăiala ploii repezi pe acoperişul cortului, de cerurile şi apele ce potopiseră învălmăşite câmpia portului şi de scăpărarea mută a fulgerelor, amestecându-şi înteţirea furtunii. Curajul fetişcanei aprindea în sufletul lor veşnica scânteie de speranţă în hotărîrea şi puterea omului de a-şi apăra viaţa, îngenunchind forţele barbare ale sălbăticiei.

Harap îşi şterse botul de pământ, căutând să-şi aline usturimea, apoi începu să svârle în lături cu trupu-i de cărbune scânteind de sudoare, şi ca urmare a slăbiciunii lui, se petrecu un lucru extraordinar. Hotărîtă în răsbunarea ei, fără să cedeze un pas, Lidia apucă cu mâini sigure, puşca pe care un artist o adusese în grabă şi pe care se pregătea s'o întoarcă încărcată în culise, printre uniformele cu fireturi şi rupturile clownilor. Era singura puşcă ce-o aveau, o „Manlicher" de salon, păstrată pentru bietul leu, căruia nici nu-i trecea prin cap să îndeamne a i se descărca în ciuruita-i blană. Bacruban împuşca cu ea ciori pentru animale şi semnaliza momentele „tari" ale programului, de pildă salturile mortale.

Nimeni nu-şi dădea seama ce urmărea în realitate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

amazoana, căci ameţit de lovituri, Harap se retrăgea pas cu pas, scuturându-şi grumazul înspumat. Doar el părea că înţelege ceva: îşi muşca fierul zăbalei şi se da înapoi umilit, cu ochii înroşiţi de durere, spre întunericul mângâietor al grajdului. N'apucă s'ajungă lângă perdea, căci din locul ei, Lydia duse încet arma la ochi şi fără pic de ezitare, trase două focuri unul după altul. Bietul dobitoc se prăbuşi într'un lac de sânge.

Asistenţa se desmetici. Bătrânii rămaseră îngânduraţi, dar marinarii şi haimanalele începură să aplaude sgomotos, să dea din picioare, cutremurând tribuna, să fluere. Grăjdarii târîră leşul şi presărară talaş nou. In vacarmul admiratorilor, faţa directorului ţinu să se încline ca de obiceiu, cu toate că pieptul i se sbuciuma de această luptă inegală şi tremura din toată fiinţa de încordare, fără ca lucirea trufaşe să-i dispară din priviri.

Cu toate că reprezentaţia nu se terminase, Şandru se ridică de pe bancă şi încredinţându-se dintr'o privire piezişe că fetele dela „Comandorul" sunt prea ocupate cu Ovezea ca să-l observe, dispăru prin perdeaua culiselor după Lydia. Braia se strecură şi ea pe drumul dela venire, trecu printre cele două rânduri de cai ce-şi mestecau liniştiţi ovăzul, indiferenţi la drama petrecută câţiva paşi mai încolo şi ajunse la timp în coridorul mărunţelor cabine de pânză, unde se îmbrăcau artiştii, ca să vadă umbra aventurierului dispărând într'una din ele. In noul post de observaţie putea fi oricând descoperită de îngrijitori sau vreunul din clovnii ce intrau şi ieşeau tot timpul, aşa că preferă să păşească în ploaie şi ca o martiră a propriei curiozităţi, să-şi apropie ochiul iscoditor de o ruptură, îndepărtând mereu pânza udă, care i se lipea de obraji. Bacruban nu-şi scoase pelerina, simţindu-se bine în cavalereasca-i ţinută, iar fiică-sa se aşezase în faţa unei oglinzi luminată de două lumânări fumegânde, să-şi şteargă fardul. Se părea că Şandru nu se bu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cura de prea multă atenție, căci gazdele îl lăsaseră să se așeze neinvitat pe marginea unei lăzi. Făcu lucrul acesta cu atâta familiaritate, că Braia își dădu seamă de trăinicia svonurilor în ceeace privește legătura lui cu fata directorului. De altfel, din conversația ce urmă, se desprinseră limpede relațiile celor trei.

Bacruban era nervos și foarte deprimat. Ridica mâinile la cer, scutura umerii frumoși ai Lydiei, aruncă scandalizat șiragurile de decorații, care se rostogoliră zornăind într'un cufăr plin de rochii.

— Parc'ai înebunit! Vedeai bine că bietul dobitoc nu se mai poate ține pe picioare și-ai tras, parc'ai fi tras într'un maimuțoi de tablă. Făceai pe curajoasa, când viața nu-ți era câtuși de puțin amenințată! Curaj? Ambiție proastească, n'am cum s'o numesc. Mi-ai omorît cel mai bun cal. Ah! N'am să am toată viața un armăsar ca Harap!

— Ai fi avut chef să mă vezi în fața ta, desfigurată, nu? Știi bine că un animal care nu știe de frică... trebuie ucis... chiar tu spuneai asta... protestă Lydia, desfăcându-și părul înelat și scuturându-și-l pe bluza albă ca sideful. E vina ta că nu sunt ascultătoare! Tu ești dresor!

— La naiba! De ce n'ai tras puțin mai alături? Era un cal atât de bun... întotdeauna pleca capul când îi dam zahăr... era mai blând ca o căprioară. Nu-i vina lui că l-am adus legat dela remontă... nu se obișnuise poate cu noi... uită-te la mine, Lidia, privește-mă în față: Nu trebuia să-l ucizi, înțelegi?

— Ești nebun! strigă Lidia. Lasă-mă să-mi șterg pudra! Auzi la el: „dece n'ai tras alături?" Vroiai să trag în public, nu? și să intru în închisoare. M'am săturat de animalele tale nebune!

Bacruban rămase în picioare, ascultând ploaia. Zâmbetul îi se crispase într'o cută de suferință și lacrămile din ochi, făceau ca sprincenele și barba lui de Mefisto să pară lipite doar pentru spectacol.

— N'avea decât trei ani, murmură de parcă și-ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cvstatransilvania.ro/morr1933-1947

'ți vorbit singur. — Peste un an ar fi fost cel mai frumos cal de circ din Europa. L-aș fi prezentat sultanului când am fi ajuns în Turcia.

— E republică, făcu Șandru.

— Președintelui, ce importanță are. Am cunoscut atâția președinți! Simțeam plăcere să-l dresez. Când l-am adus tremura ca varga și-ar fi sbughit-o în toate părțile. Nu știu dacă-am să mai întâlnesc astfel de cal!

— Te-ai descurcat bine! mormăi Șandru, care nu era de aceași părere și se trase în fundul lăzii, cu mâinile'n buzunar și cu veșnicul lui aer de om fără interese. — Pari o fată prieceptă și nu te-ai face de râs la o învălmășeală. Dintr'un foc... pac!... l-ai pus la pământ!

— Totul e să nu-ți pierzi capul! zise Lydia ștergându-și cu vârful unei batiste polonul albăstrui de pe pleoape.

— Totul e să nu te-amesteci în afacerile altora, tresări Bacruban ursuz, părând că de-abea acum își dă seama de prezența musafirului din umbră. Își îndreptă mijlocul svelt, ca tras prin inel, și ducându-și mâna prin păr, cu eleganța silită a unui vechi actor, surprins într'un moment de slăbiciune, întrebă scurt, dorîtor să rezolve cât mai iute afacerile comune:

— Ai banii?

— Imposibil de ridicat! mormăi Șandru, înfundându-și mai afânc mâinile în buzunar, căci umezeala i se părea pătrunzătoare.

— N'a fost adevărat ceace ne-a spus bătrânul acela — Marcu îl cheamă mi se pare — despre primirea banilor? Dela 'nceput mi s'a părut curios că omul ăsta vine nepoftit de nimeni, să ne borborisească că persanul Vasi i-a dat bani lui Hemcea, că l-a văzut chiar el când desfăcea punga de califea și-i strângea șnurul — pentruca s'o ia la fugă printre magazii. Ce câștigă cerșetorul din afacerea asta? O fi vreun trimes a lui Vasi? Sau a prins-o pe Cristina? Vorbește odată!

— A prins-o! dădu Lydia din umeri disprețuitoare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

și aruncând batista pe măsuță, se întoarse cu o umbră de răutate ascunsă în fața spectatorilor sub masca unui curaj rece. Dânsul nici n'a avut îndrăzneala s'o roage, să n'o dezamăgească. E foarte greu să ceri cuiva lui unei femei care face pe mironosița și pe naiva într'un bar. Cine-a mai văzut așa ceva? Ei bine, m'am săturat, declară ea clocotind de gelozie. Cu pumnii strânși veni lângă amantul tolănit în întunecimea cortului. — Mi s'a urât să te tot știu sub aripele ei, cu toate fețișcanele alea care-ar îngălbeni numai să audă o armă de vânătoare. Le-am văzut eu adineaori câte parale fac. Cred că au și leșinat câteva!

— Ce-oi fi având? se încruntă Șandru, în fața isbucnirii neașteptate. Pornirea aceasta pătimașe mocnea de mult în sufletul fetei, însă de-abea acum găsise ocazia să și-o strige.

— Lydia are dreptate, o aprobă și Bacruban, prefăcându-se că-și tot încearcă sfârcul biciului, pentru a-și ascunde nemulțumirea. — Nu mai putem aștepta în nesiguranța asta. Ultima speranță ne era în banii lui Hemcea. Ți-am mai spus cât e de zăpăcit și de întâmplarea de acum trei ani, când umbla să ne angajeze fără un ban în casă. Sunt sigur că i-a priit! Fie îndemnat de alții, fie dintr'o dușmănie personală. Marcu nu era să ne spuie minciuni. Oamenii ăștia întotdeauna au de împărțit câte ceva sau de răfuit câte-o afacere mai veche! Greșala ta c'ai ținut-o morțiș să pui totul singur la cale. Erai sigur de Cristina, dumneata! „Se poată să nu m'asculte? Ce nevoie să te amesteci la „Comandorul", dacă sunt eu acolo!' Lydia are dreptate, ai devenit om cu familie și cu grijuri de viitor. Toate încasările de-astă seară sunt vreo patruzeci de mii. Cine să plătească în Constanța asta moartă? În țara asta unde trebue să jucăm dincolo de barierele orașelor. Ei, în Turcia s'ar schimba lucrurile! Am auzit că se dau în vânt după lupte și reprezentații cu cai. E posibil ca foarte curând să vină un vapor. Dela o zi la alta se poate ivi vreo

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ocazie şi ne găseşte fără-o leţcae. Cu ce-o să plecăm? Gândeşte-te cât bagaj: foile de cort, caii, cuştile, nutreţul... Cine naiba ne ia? S'ar putea să sosească vreun vas neutru şi-o să ne urcăm la el cum se cară şi ne lasă să putrezim aici, în portul ăsta blestemat.

— De trei ani nu s'a văzut nici urmă de vas, îngână Şandru, dar Lydia îi tăie vorba.

— Dumnealui puţin îi pasă! E singur, sboară ca un pescăruş strigă ea, bătând cu pintenii grei în pământul sclipitor de cox şi de grăunţele scurse din saci. Ce-i pasă că noi rămânem cu toate vagoanele, cu personalul, cu caii? La început credeam că dragostea ţi-e sinceră şi cauţi să ne ajuţi. Ascultă Şandrule, să ştii că nu eşti decât un... cuceritor... aşa, să ştii: un întreţinut!

— Ai procedat fără energie, admise şi Bacruban.

— Fata îmi ştie de frică şi face tot ce-i spun. V'am repetat că mă ascultă orbeşte, dar nu e vina nimănui...

— Te-a cucerit prefăcuta, căzuta din lună! făcu Lydia furioasă, smulgând biciuşca din mâna lui Bacruban — Ascultându-te orbeşte, te duce de nas ca şi pe taică-său, pe care l-a alungat ca pe un câine din local. Acum ai de ales între mine şi ea... altfel nici nu vreau să te mai văd!

Ieşi mânioasă şi fu cât pe-aci să rupă perdeaua fluturată de vânt, care-i înfăşurase braţele. Cei doi bărbaţi rămaşi singuri se priviră cam stingheriţi, căutând să găsească un alt subiect de conversaţie. Dacă pe neaşteptate cineva ar fi apropiat felinarul de obrazul lui Şandru s'ar fi văzut că regretul stârnit de purtarea femeii iubite, nu era atât de copleşitor, încât să nu-i provoace şi un dram de plictiseală, pe care şi cea mai preţuită amantă nu l-ar fi putut alunga, dacă ar fi strigat ca Lydia. Bacruban, cu mirosul de galant bătrân, îşi dădea seama că n'ar fi avut decât de pierdut îndepărtând pe singurul om ce le putea ajuta la plecare — Şandru trăia cu fiică-sa mai bine de un an — şi căută să îndrepte lucrurile:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— O știi cum e'... dar e de mirare cum... O treabă de copil, să-l ușurezi de parale, mai ales că aflase unde ține încasările. Nu mai uit ce mutră a făcut când Hvaja al Wasiti, banditul ăla de zaraf ,i-a rupt în bucățele contractul cu noi... Hemeea a fost mereu dus de nas de către cineva și-mi face impresia că se miră și el cum de-a ajuns patronul „Comandorului". Lydia s'a supărat mai mult că te știe acolo, ca la tine acasă și se miră cum de... Hei, cine naiba-i după perdea?

Prin plescăiturile vârtejurilor de ploaie, o străină tușea cam silit în fața peteculuí intrării, părând că — bine crescută — ține să dea de veste înainte de-așí face apariția.

— Cine-o fi? se miră Bacruban trăgând cu urechea. Programul nu s'a terminat. Auzi muzica?

Fără a aștepta invitația care întârzia, femeia bondoacă apăru în deschizătură, grasă de să plesnească rochia pe ea și cu o legătură enormă de rufe după braț.

— Mă iertați, zise ea plecând privirea, cât se poate de sfioasă. — Domnu Șandru e aici? Mi-a spus cineva că l-a văzut intrând.

— Poftim, murmură Bacruban, tinuind-o cu o obrăsnicie în care pâlpâia bănuiala că nepoftita venise până la ei fără s'o conducă nimeni.

— Braia! exclamă Șandru stânjenit. Te credeam la „Comandorul"!

— Am auzit și eu de frumusețea asta de cire, făcu mama adoptivă a Cristinei cu un zâmbet dulce, cocoțându-se în vârful legăturii. — Și cum cineva mi-a spus că ești pe-aici, ce mi-am zis: hai să-l văd, tot am să-i vorbesc.

— Dă-i drumul, o îndemnă Șandru.

Își închipuia că Hemeea l-a așteptat să plece și s'a răsbunat bătând-o pe Cristina, prilej de alte lacrămi, scene, plictiseli. Era între o femeie pe care o iubea — ceeace-i încuraja mândria și independența — și o tă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cvstatransilvania.ro/morr1933-1947

nără fată la care nu ţinea câtuşi de puţin şi care-i chema gândurile, îi atrăgea simţurile, îl lega printr'o dragoste neimpărtăşită dar mai tiranică, decât admiraţia şi adevărata iubire ce-o avea pentru prima. Se cam săturase de-amândouă. Ar fi preferat o curtezană de rând care să-l asculte orbeşte, iar în lipsă-i să-şi bată joc de cusururile lui cu orice alt derbedeu, să-l vorbească de rău sau mai bine să-l uite.

— Lasă-mă să răsuflu, se rugă Braia. Furtuna asta era să mă dea jos cu rufe cu tot, nu alteeva!

— Vii direct dela „Comandorul"?

— Bineînţeles, n'aveam decе să'ntârzii. Cum am aflat, mi-am pus marfa pe umeri. Când e vorba de afaceri nu te uiţi la câţiva stropi, nu? Sunt o femeie singură şi-mi câştig cu greu...

— Va să zică nu-i vorba de Cristina?!

— Aşi! Alteeva mai important. Crezi că te-aş fi deranjat? Drept să spun întâi m'am gândit la Marcu, dar e prea bătrân...

— Lasă braşoavele. E de vânzare ceva, vreau chilipir?

— Să plec? întrebă Bacruban, cu aerul unui om care nici nu visează să se clintească din loc. După eşecul lui Şandru propunerea i se părea cât se poate de bine venită, chiar suspect de bineeuvântată.

— Poţi să stai, se'nvoi Braia, aruncând cu teatrală îngrijorare o privire în largul coridorului, să se încredinţeze că nu vor fi deranjaţi. Din grajd răsbătea prin ploae o lumină scăzută; fanfara încetase şi o cămilă începu să ragă din nou, înfiorător. — Ştiu că nu eşti prieten cu Hemcea — de altfel el şi-a stricat toate cunoştinţele prin purtarea lui de marinar ordinar — şi n'ai să spui mai departe ce-ai să auzi.

Aceasta era cea mai sigură dovadă că femeia trăsese cu urechea, dar amănuntul n'avea importanţă acum când îe împărtăşea taina plimbându-şi ochii bulbucaţi dela unul la altul, parlamentând cu voce scăzută şi repezită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Cunoşti şi dumneata, domnule Şandru, povestea cu brăilencile pe care Hemcea le ţine de trei ani de zile în bar, fără ca să vadă nici cât negru sub unghie de pe urma lor. Cred că veniseşi, când le-a adus Vasi şi le-a instalat în „Comandorul" ca într-un hotel, punându-le la dispoziţie întreţinerea şi toate distracţiile...

— Le-am găsit acolo, zise Şandru gânditor. Picaseră de curând.

— Ei pe-atunci era lume, mai făceau un dans, două cu clienţii, urcând cu cine le dorea inima. Dansatoare, mă rog! Dar a venit războiul şi blocada asta blestemată, nu le-ar mai ajuta Dumnezeu. Poţi să-mi spui cine mai calcă prin Tomis? Atunci ce rost are să cheltuiască o avere cu ele?

— Toată lumea îşi bate joc de nebunia cambuzierului! Eu cred că-i scrântit de-abinelea, zise Şandru cu convingere.

— Dac'ai fi fost pe-aici înainte de război, n'ai fi vorbit aşa! Întreabă-mă pe mine, că sunt femeie bătrână! Adevărat că Hemcea n'a fost niciodată în toate minţile — asta o ştiu şi copiii — dar gândiţi-vă că în spatele lui stă Vasi... Credeţi că Vasi i-ar împinge bani, dacă n'ar urmări un scop cu fetele aduse dela Brăila? şopti Braia ironică, privind triumfătoare încurcătura pe care o citea pe obrazul confidenţilor săi. — Credeţi că Persanul face danii? repetă cu curaj. — Mai de grabă şi-ar smulge barba decât să dea un gologan unui calic. Gândiţi-vă la Marcu, care i-a fost prieten atâţia ani! Toată lumea ştie că Vasi învârteşte „Comandorul!"

— E adevărat, aprobă şi Bacruban. Mi s'a întâmplat şi mie să-l văd strunit ca un tânăr ce învaţă să fumeze. Nu mai uit scena asta! făcu el spre Şandru.

— Mai departe, mormăi aventurierul căruia nu-i prea convenea să se creadă că stăpânul barului rămânea tot Vasi, cel cu banii.

— Ascultaţi-mă pe mine! Am învârtit multe afaceri de soiul ăstora înainte de-a mă sărăci afurisitul de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Persan. Cine făcea și desfăcea schimbul cu Orientul, înainte de-a se ridica turnul helegiuit al „Comandorului"? Puteți să'nrebați de Paloma în toată Mediterana, nu vă uitați că acum spăl pentru marinari! Câștigul gras venea înainte din voiajuri, să știți, treaba din varicțeuri nici nu conta, pe lângă cadourile de zeci de lire ce veneau prin poștă. Cum ajungea tinerica, cum trimeteau mandatul! Hei, acum când toate drumurile-s tăiate... ce vorbesc! La o fată ar ieși o avere, dar la șase, la gândiți-vă puțin. Ei bine, termină ea încrucișându-și brațele. — Hemcea păstrează brăilencele pentru export și Persanul cu el vor lua un munte de aur dacă reușesc să le îmbarce!

— Ei fire-ar...! înjură Șandru, sărind de pe ladă. Până și Bacruban vru să se apropie impresionat de femeia ce dovedea o minte atât de ascuțită și plină de bun simț, sub înfățișarea-i caraghioasă.

Dar Șandru îl opri.

— Cum dovedești? întrebă întorcându-se spre castelană, cu ochii aprinși de o lumină rea.

— Oricui îi trece prin gând față de atâta dragoste pentru niște dansatoare străine. Cine-l obligă să le poarbe cu trăsura și să se țină după ele ca după niște odoare? Să-l fi văzut azi cât era de supărat! Nu prea îi convenea că Ovezea le dă și el târcoale, doar, doar, o afla ceva. Banditul de vameș e în cire cu fetele și puteți să-l vedeți după pânză cum râd împreună. Cu siguranță că încearcă să le stoarcă vreo taină. E o canalie. În definitiv poți să-ți faci onorabil meseria, oricare ar fi!

— Mi-a displăcut din capul locului, mormăi Șandru pe gânduri.

— Noroc că-l cunoaștem toți și ne batem joc, zise Braia mulțumită, coborând de pe legătura de rufe și ascultând o clipă grozăvia de-afară.

— Nu ne îndoim de scopul care-l urmărește Hemcea, o asigură Bacruban pentru amândoi, căutând ca prin bunăvoința surâsului său să-i arate familiaritatea com-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933_1947

plice, pe care Șandru — rece și lipit de considerație chiar pentru prieteni — n'o prea avea. Plecându-se cuceritor spre urechiușa grăsunei, urmă în șoaptă. Ne întrebăm numai ce te-a făcut să ne încredințezi secretul dumitale...

— Situația o destul de limpede, grăi Braia privindu-l cu încredere. — Decе să ne ascundem după degete? Dacă domnu Șandru poate să-i facă vânt definitiv bătrânului, pune mâna pe „Comandorul" și pe cele șase brăilence. Va găsi pe urmă cu siguranță o ocazie ca să...

— Să-i facă vânt? Nu-l în stare să-i ceară câteva mii de lei, se scutură Bacruban ca după un duș rece, amintindu-și de înfrângerea suferită de aventurier.

— Cât ceri? întrebă scurt acesta din urmă.

— Vai, domnule Șandru, se poate să vorbești așa? Chiar dumneata ai spus că sunt o mamă pentru Cristina. Cine vrea fericirea fetei mele, mi-a câștigat inima.

— Bine, bine, dar cum crezi că-l vom îndepărta? Vom avea de furcă cu poliția.

— Asta vă privește, murmură Braia rece, frângându-se de mijloc să ridice sarcina uriașe. Întrebi o biată femeie care deabea-și duce zilele? Nu doresc decât mulțumirea Cristinei și umblu s'o scap de nebunul ăsta care-o frânge în bătăi, cum a chinuit-o și astăzi, ai văzut. Dac'o-ți vrea să-mi dați ceva, bine, dacă nu... tot am să mă rog sfinților Marcian și Dasius pentru viitorul vostru. Cât despre „Comandorul", adăogă ca când fu aproape de perdea — dacă te-oi gândi să-l dai ca să nu-ți bați capul... sau să învârtești alte afaceri... vinde-i-l lui Marcu. Ați văzut ce binevoitor e față de noi și cum ne înștiințează de toate fărădelegile cambuzierului! Garantez pentru el.

— Se'nțelege, admise Bacruban privind-o ca îndrăgostit.

Braia îl lăsă pe Șandru posomorît, chinuindu-se să găsească mijlocul prin care să-l poată izgoni pe Hemoca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

din local şi-i părea bine că directorul în persoană o condusese până la ieşirea grajdului, mângâindu-şi cu satisfacţie bărbiţa mefistofelică — ca unul ce-a luat o hotărîre luminată de promisiuni. „Adevărată plăcere să ai de-afface cu un om inteligent" gândi pe drum, amintindu-şi de faţa încurcată a lui Şandru şi zâmbetul răutăcios al îmblânzitorului.

De cum ieşi sub cerul liber, trebui să se sprijine de frânghiile întinse, într'atât întunericul era de profund; ploaia o biciuia peste faţă, cernidu-se necontenit din înălţimile misterioase. La câţiva paşi, marea fierbea şi se'nfuiora într'o burniţă deasă, pe care-o repezea cu potopul cerului peste cheiurile pustii. Fiarele Pontului lătrau şi alergau cu cozile încurcate peste ape.

Nu mai era de trecut pe plaje, dacă nu ţinea să fie târîtă de valuri, odată cu bucăţile întregi de pământ şi ziduri de cetate, cimentuite de milenii. De-alungul falezii umezeala nu-i mai chinuia faţa, în schimb vântul se înăsprea, împiedecând-o parcă să înainteze dincolo de marginele Constanţei.

Nu întâlni ţipenie de om. Luminile circului Nero căzură repede în sălbateca noapte a sălbăticiei şi din oraşul rămas în urmă, deslueşi ici colo o luminiţă stingheră, pierdută între cele două pustiuri. Simţind că ploaia o pătrunsese până la piele, Braia îşi puse o rufă albă în cap, însă pavăza se udă curând şi-i flutura înebunită peste ochi, astfel că fu nevoită s'o smulgă, pentru a o vâri din nou în legătură.

Trebuia să meargă cu grije pe marginea râpei, dacă nu ţinea să lunece dela mai mulţi zeci de metrii, în valurile ce se alungau înspumate ca un viscol în întunericul dela picioare. Îşi făcea într'una cruci mărunte şi dese, săltându-şi cu cealaltă mână povara.

Din dreapta simţi curând miros puternic de peşte şi se orientă cu uşurinţă, să mai răsufle puţin în cerhanaua pescarilor. Aşezându-se pe prispa de pământ, îşi şterse fruntea de sudoare şi-şi stoarse rochia udă leoarcă. Enorma magazie de piatră era goală,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cu ușile de perete. Acum constănțenii își mulgeau peștele înainte de-a fi trase loturile la debarcader și ierele erau preparate în ascuns, de teama soldaților care puneau stăpânire pe toate cutiile. Numai de pereții goi atârnau uneltele ieranșului — ciururi cu ochiuri largi, site dese, lopățele de lemn, cu care e hăcuit sacul de icre — sau ale sărătorului de pește, pestelci de piele lustruite de grăsime, cuțite mari cât niște săbii și ștablelele din care sorbeau cu toții borșul. Dacă nu erai însă pescar, nu prea te'ndemna la visuri mirosul pătrunzător de mațe de morun și bronchii svârlite pretutindeni, până și pe geamuri. Braci îi pieri cheful să intre în besna dinăuntru unde se găsea totdeauna un colț de pâine pentru lazulenii ce se'ntorceau din orașul înfometat. De altfel se zăreau și primele lumini ale opaițelor, făcându-i semne din depărtare sau fiind hărțuite de trecerea valurilor fără șir, ce nu mai conteneau să sgâlțâie din poale peretele falczei. Spre răsărit stepa se întindea tot atât de dușmănoasă că adâncul clocotitor al mării. Numai înainte...

Când își aruncă din nou privirea spre Agigea, bucuroasă la gândul focului vesel din hogeac, i se păru că deslușește un semn mai îndepărtat, mărunt ca o scânteie însă de o lucire stranie. Braia își duse mâna la inimă, cât pe-aci să scape în noroiu legătura purtată cu atâta bărbăție. O teamă adâncă îi rodea siguranța, ca valurile tot mai tumultoase care năruiesc un perete de bolovani uriași, risipindu-l prin pustiul clătinător al morții. Lumânița o pironise în ploae, la doi pași de prispa cerhanalei și cu toate că-și frecă ochii, nu putu să-și dea seama dacă ceeace vede există în realitate sau numai în închipuirea sa hărțuită de furtună.

Încercă să meargă târând cu nepăsare legătura de rufe, opintindu-se, și cu cât se apropia își dădea seama că nu semnul ceresc țâșnit de sub lespedea de piatră a Sfântului Neculai îi strângea inima, ci o lumină strivită de geamuri, o lumină roșie ca clipirea unui felinar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

dâra largă a unui far, ce se stingea și se'aprindea pe cea mai îndepărtată stâncă a promontoriului Agigea.

Ca la clătinarea unor zăgazuri pe care le știi întărite de ani de zile de indiferența și răutatea oamenilor și care amenință să se prăbușească în apele negre ale mării, Braia simți nenorocirea abătută asupra Castelului, primejdia de a-l cufunda pe veci în păcat și blestem.

Părăsi într'un tufiș de arariel legătura de plumb, căci brațul n'o mai ajuta. Cu pași mărunți, gâfâind, începu să alerge împotriva vântului spre Agigea. De câteva ori își simți piciorul alunecând în crăpăturile afânate de ploae, se poticni de rădăcini, își sdrenți dantelele splendidei rochii printre ciulini și de-odată se trezi chiar pe stâncă, deoarece piatra era acoperită cu mușchi și valurile sărind ca o jerbă de fulgi înspumați, o muiau din cap până'n picioare. Tunetul bubuia la intervale, cutremurând uscatul și tunurile ruginite ale Germanilor. Marea lovea necontenit cocoașa de gresie, în care un necunoscut Sfânt Nicolai își dormea somnul de veci.

Prin această învălmășeală de ape abătute asupra stâncii, Braia recunoscu cu ușurință felinarul uriaș, aruncat cu treizeci de ani în urmă în hruba cea mai adâncă a Castelului: dihania roșie prinsese o viață neașteptată și se agita în mâinile netrebnicului ce se ținea ca un strigoi de brațul mutilat al crucii, la un pas de prăpastie. Acesta simți că o femeie se apropie pe furiș și sări de-odată cu agilitatea țeapănă a unei lăcuste pe colțul cel mai înaintat, iar aici se chirci, începând să bălăngăne din nou, cu furie, tânga ureche, clopotul al cărui dangăt de chemare nu-l mai auzea. Dar, tot atât de neașteptat ,brațul îi înțepeni. Și fu atât de atras de ceeace se petrecea jos, sub umbra schiloadă a stâncii, că nici nu zări cum Braia se târește spre el în genunchi, primejduindu-și viața, nici nu simți cum femeia furioasă îl lovește din toate pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

terile peste mâini, pentru a înapoia felinarul blestemat veșniciei, de unde îl răpise.

Înciudată de rezistența lui Simeon, castelana privi și ea în direcția spre care trupul încordat al bărbatului ei pândea apropiate jertfe, căutând să-și limpezească ochii împăienjeniți de fugă și de spuma sărată a valurilor. I se păru că visează. Pete albe și negre, spumă lucioasă, frenătătoare și valuri piezișe, apoi colțuri apropiate fluturânde, statornice ca înplântate într'un buștean adus de ape. Simți că dacă nu-și stăpânește închipuirea, leșină, se rostogolește în clocotul fără fund din poale. „Să nu-mi pierd mințile" murmură cu dinții strânși „...e blocadă încă... și nicio plută nu poate veni până la noi!"

Dar oricât s'ar fi sbuciumat nefericita Braia, vedenia stăruia la câțiva metri numai și se sbătea pe viață și pe moarte să scape din mrejile ucigătoare ale țărmului. Era o veche corabie cu pânze, de cele demodate astăzi și părea avariată de coltii stâncoși, căci cu enzi gâtuite, într'o limbă străină, răsbăteau prin mugetul valurilor și mica echipă de matrozi alerga dezorientată dela pânze la gălețile pentru scos apa. Dar zadarnic luptau bieții oameni, purtând din mână în mână căldările. Crestele se repezeau peste parapet, străbăteau vergele pânzelor și cădeau cascadă asupră-le, rupând funiile de siguranță și toate comenzile.

Când Braia privi spre Lazul, i se păru că nu mai vede urmă de pământ, într'atât furtuna gâtuia promontoriul și-l împroșca cu apă. Se uită înainte și corabia-și repezi pupa spre ea, de parc'ar fi vrut să spargă peretele de gresie. Cârma rămânea descoperită, șovăia în gol, iar eforturile timonierului se istoveau fără folos. În urmă, tot mai istovit, bastimentul începu să se'nvârtească ca o morișcă și să plesnească cu bordurile crestele valurilor, sfidând marea necuprinsă. Și împrejurul ei, cât putea zări în cercul de lumină roșie, tot vârtejuri dantelate împroșcând

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

fire de spumă, artificii cu steluțe pieritoare de zăpadă. Chiar dacă aveau busolă pe bord, ce mai poate face o corabie care s'a apropiat de adăpostul mântuitor și dă peste colții însângerați și verzui ai iadului?

Ce-or fi crezut bieții marinari de spinarea Agigei, de brațul mutilat al crucii, de felinarul pe care-l înaseră drept un far și care nu era decât o stranie plăsmuire a nopții în această mare rea, închinată Furiilor? Dar mai aveau oare vreme să se gândească la blestemul ce-i urmărise ca odinioară pe Medeea și pe Iason, argonautul? Căpitanul însuși sta la echo îmbrăcat în alb și câteodată se distingea gesticulând în întunerec, înjurând, se vede, de mama focului, dar fuseseră surprinși de curenții țărmului cu toate pânzele întinse și se treziseră de-odată în fața hâdei cocoașe a morții. Dela un timp scota cea din urmă a ghiulului plesnise și randa care se bălăbănea nehotărîtă în dreapta și'n stânga, reuși să încurce toate straiurile micii corăbii, făcând un ghemotoc informe, care trebuia tăiat fără cruțare. Înainte de-a putea fi sugrumată, randa se prăbuși întreagă pe punte, târând după ea și catartul mare, care se frânse ca un chibrit, iar de pe stâncă nu se auzi decât țipătul scurt ce întâmpină plescăitura unui val uriaș. Partea dela pupă a grementului e cea mai însemnată, totuși n'aveau a alege și oamenii săriră cu topoarele să salveze restul, înotând până la bracu în noianurile înspumate și strigându-se între ei să nu se piardă.

Braia se smulse din amorțeala, pe care i-o insuflase vedenia și lupta aceasta dârză. Dintr'o mișcare plesni brațul țeapăn a lui Simeon și felinarul se rostogoli, tot arzător, ca un tăciune îndărătnic, până nu se mai văzu, înghițit de ape.

Căpitanului nu-i trebui, se vede, decât o secundă să-și găsească stăpânirea de sine, căci o comandă scurtă, plină de siguranță înălță din nou pe catargele închipuirii, speranțele navigatorilor. Străinii isprăviră la repezeală de asvârlit catartul peste bord și drept ur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mare, corabia se opri din țopăială, la câțiva pași numai de stânca morții.

Se depărtară încet, cu grije, în ape tot mai adânci, virară spre port și desigur fură zăriți și întâmpinați de un remorcher, căci semnalmente vioaie, de astădată izbăvitoare, se zăriră spre Miază-Noapte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

VII

Zdrobit de nemilosa purtare a fiicei sale, Hemcea se înapoie împleticindu-se la hotelul „Mulguri", unde dormea de când fusese izgonit din dancing. Nu închise ochii toată noaptea, dar surd la sbuciumul şi revolta mării, nu-şi auzi decât vuietul chinuitor al inimii rănite. Se simţea îmbătrânit şi bolnav, incapabil de a mai lupta cu înfricoşătoarea dârzenie a blocadei şi mizeria neagră care cuprinsese ca un cancer tot cartierul. Era atât de sfârşit că nu putea gândi măcar la măsurile ce-ar fi trebuit luate împotriva Cristinei, duşmana din casă, care făcea jocul inamicilor lui. Aruncă numai asupră-i, toate învinuirile, toate nenorocirile Tomisului, chemate cu farmece de ea şi de primejdioasa castelană. Deşi ţinea să pară nepăsător faţă de vrăji şi alte poveşti băbeşti, imaginaţia-i de vânător de hymere, îi vânătura dinainte ploaia de blesteme aruncate din belşug în urma trăsurii — atunci când răpise Braei pe fiica adoptivă — şi toată procesiunea aceasta de casne dorite cu atâta patimă, trecea să-i scormonească vălvătaia durerii.

Lumina zorilor îl prinse cu ochii deschişi. Trebuia să facă ceva, orice, pentru a rupe cu îngrozitoarea svâcnire a sângelui aprins: încleştându-şi pumnii sări din pat, deschizând larg geamurile camerii. Un val de aer curat năvăli înăuntru dinspre mare, însă nu izbuti să alunge mirosul neplăcut de văpsea veche, de mucuri stârvite şi de benzină, cu care era frecată duşumeaua de teama exantematicului. Nici mobilie-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rul acestui hotel tomitan n'arăta mai atrăgător şi comparând fotoliile grele, cu pluşuri roşii, şi covoarele persieneşti dela „Comandorul", cu plapoma peticită şi noptiera şchioapă, pe care un marinar scrijilase un chip de fată, Hemcea, deprins cu traiul bun în scurtul timp de înflorire a afacerilor, avu un motiv în plus să ofteze şi să înceapă a-şi săpuni în silă faţa, numai pentru a-şi uita necazurile. Se simţea atât de întinerit când se bărbierea în dimineţile liniştite de vară. Altădată se ducea pe faleza Genovezi, la plimbare sau în port să vadă ultimele vase ancorate la cheiu şi plasele rotunde pe care strengarii le lăsau să lunece pe cric şi care apăreau viermuind de aterine. Distracţiile acestea fuseseră uitate. Aruncându-şi ochii în stradă, pentru a se convinge că forfoteala de Duminecă pierise pentru totdeauna, cambuzierul descoperi o noutate, care-l făcu să rămână cu briciul în aer.

Obiectul atenţiei lui era un mic grup, câţiva civili îmbrăcaţi elegant, care se apropiau de hotel şi se opriră chiar sub fereastra cambuzierului. Cel mai înalt, care părea arhitect după numeroasele suluri din buzunare, desfăşură o hartă cu mult albastru şi linii negre şi roşii, şi se adresă celorlalţi în şoaptă, ca un general ce dă ordinele de bătaie pe o coloană. Statul major îl asculta cu atenţie şi din când în când însemna pe carneţele cifre misterioase. Hemcea şi-apropie urechea de pervaz şi atunci distinse mai bine murmurele lor. Domnii de jos erau antreprenori şi ceeace notau ei, nu era decât numărul caselor şi străzile ammne ce trebuiau dărâmate. De-abea atunci îşi dădu Hemcea seama că echipele de zidari ajunseseră în mijlocul Tomisului, lăsând în urmă brazde amestecate cu lutul uscat al mândrelor citadele, cu geamurile colorate şi coloanele de marmoră din nou îngropate în indiferenţa pământului. Vroiau acum să treacă în strada Diana; măsurau din ochi casele ce-aveau să fie culcate la pământ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.bibtransilvana.ro/mdr1933-1947

— Cred c'ați înțeles, spuse arhitectul primăriei la urmă împăturindu-și planul. — Pe-aici trebuie să facem un bulevard mare pe unde să coboare automobilele spre port, așa că n'are niciun rost să menajăm bordeele astea. N'au măcar stil! Cine-a mai văzut niște case de chirpici, peticite cu marmore sparte și înzorzonate cu geamlâcuri bâltate fără nicio noimă. E o rușine pentru Constanța noastră!

— Lucrul merge cam greu, se plânse unul din antreprenori, tot pe șoptite. — Zidurile sunt de jumătate de metru și au ferestre cât palma. Poate-am cărat mai bine de zece căruțe de pământ dela o casă. Nu vă mai spui că hârabalele de-abea intră prin fundături. Noroc că nu-s aicea cetățenii, c'ar face o gură de-ar ridica primăria în aer.

— E o datorie de onoare pentru mine să scap de rușine urbanistica Constanței, zise arhitectul destul de tare, ca să arate că nu se teme de urmările faptei sale, dând parcă de înțeles că nu i-ar displace să fie ales primar. — Numai o mână forte ar putea remedia...

Dar își înghiți ultimele cuvinte, căci o animație cu totul neobișnuită păru că însuflețește fundăturile. Dintre pereții crăpați, din geamurile sparte și beciuri potopite de șobolani, apărură capete slabe, luminate de o strălucitoare energie, măsurară împrejurimile fără teamă și chemară pe cei rămași în urmă. Se auzeau sărind pe geamuri sparte, rostogolindu-se pe acoperișuri, adunându-se cete, cete, în stradele dosnice și năvălind ca un torent tânăr, puternic spre apa cea largă a mării. Treceau fără să vadă grupul antreprenorilor — care veniseră atât de dimineață tocmai pentru a nu da ochi cu bieții oameni — și cei din noul oraș, răsuflând ușurați, se grăbiră să dispară pentru a da ordine din birouri. Acum pâlcul tomitanilor se mărise, șerpuia spre port și pretutindeni se auzeau vociferări, strigăte, o gălăgie nemaipomenită, ca pe timpuri normale, ba fața multora râdea de bucurie, ca și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cum războiul s'ar fi terminat şi bunăstarea ar fi înflorit din nou lângă portul trezit la viaţă.

Uitând într'o clipă toate necazurile, Hemcea străbătu ca o furtună coridoarele — aşa cum îl prinsese ştirea grozavă care plutea în aer, cu obrajii plini de săpun — şi le ieşi în cale, întrebând neîncetat, oprind cunoscuţii, căutând să-şi adune minţile.

Dar cine mai avea timp de vorbă? Lacom de a ajunge primul la soarele nou răsărit, un necunoscut îi trânti din fugă un cot în pântece, un altul îi lăsă haina în mână, svârcolindu-se ca un besmetic. Încet, încet, svonuri tulburi îi ajunseră la ureche. Se părea că un vas străin îşi făcuse apariţia triumfală în port, ba, după câte spunea negustorul de limonată cu gugumul uriaş de alamă pe care-l clătina ca pe un trofeu, de vreme ce primul sosise, însemna că blocada fusese ridicată şi curând, vor urma altele — deci situaţia pentru Tomis era nu se poate mai bună.

Hemcea simţi că prinde aripi. Tot vechiul curaj îi reveni într'o clipă, sfâşiindu-i deznădejdea şi temerile. Cu inima bătând de emoţia unei ştiri atât de importante, se repezi în cameră, rosti să-şi facă câteva tăieturi şi tot închizându-şi nasturii, fugi din nou pe uşe, căutând să-şi scuture, cum putea, pe drum, vechea lui şapcă de căpitan.

Aurora proaspătă a dimineţii potopea cu ape trandafirii luminatoarele şi geamurile de sus ale caselor. Frunzele nemişcate ale salcâmilor păreau de aramă. Dar cafenelele, stabilimentele, iaurgeriile zăceau mai departe sfărâmate în ţărână, iar fumul ce mocnise sub ploaie toată noaptea se furişa din nou spre cerul limpede, amintind tuturor chipul ameninţător al Oroarei, cu alaiul de şobolani, boli şi mizerii. Totuşi, peste străzile acestea, ocolite până cu o zi înainte de ultimii supravieţuitori ai Tomisului, treceau cete de oameni, nepăsătoare acum, cu ochii prea înflăcăraţi de zorzonana nevăzută ce plutea de-asupra portului, ca să mai ia în seamă trecutul lor de scârnă şi păcatele pedep-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://versivanea.ro/mdr1933-1947

grăbind într'un suflet spre cheiu. Când putu privi mai îndeaproape pavilionul şi forma bastimentului, îi veni să chiuie din sănia şi să joace ca un sălbatec pe mal, în vederea concetăţenilor săi, căci, minune, amândouă aceste amănunte îi păreau cunoscute, cât se poate de familiare. Gocleta nu era alta decât *Sinove*, rabla unui Suedez cu care băuse de multe ori pe timpul când colinda mările şi chiar după aceia, în „Comandorul". Thorwaldsen — aşa se numea Suedezul — cobora adesea înainte de războiu, să vâneze delfini şi să facă comerţ în mările Levantului, ducând unde nu te aşteptai, pavilionul albăstrui al ţării sale. De obiceiu transporta cherestea şi cereale pentru Grecia sau coasta mediteraneană a Africei, şi chiar puţină mătase, ţigări şi valută, lucru ce-i ajuta să-şi îndulcească viaţa pe uscat, recompensă binemeritată când eşti nevoit să străbaţi mările pe un sicriu plutitor. Pe atunci Thorwaldsen trecea în fiecare an prin Constanţa, după ce descărca la Varna o cantitate apreciabilă de tutun egiptean şi-o ţinea tot într'o beţie. După ce Hemcea deschisese dancingul — având în vedere vechea prietenie de pe mări şi seriozitatea noii case — trată cu el afaceri diverse şi întreg echipajul de pe *Sinove* petrecea în salonul fostului camarad scurtele zile de permisie.

Iată de ce Hemcea avea toate motivele să aştepte desfăşurarea evenimentelor sigur pe sorţii săi. Se înţepenise pe cheiu şi privea cu o superioritate făţişă toată nelmiştea din jur, ceeace făcu pe câţiva să-i întoarcă spatele, supăraţi. Adunaţi ciorchine, tomitanii sorbeau din ochi saluna Căpităniei ce se legăna lângă coasta gocletei, trebuind să le aducă primele veşti. Desigur poliţia, vameşii şi comandantul portului nu-şi terminaseră încă formele, fericiţi că au din nou asupra cui tăbărî pentru a-şi exercita autoritatea, iar toată lumea nervoasă de pe ţărm aştepta sfârşitul plictisitoarelor formalităţi cu luciri nefireşti în priviri.

Vasi nu se vedea nicăeri. Hemcea se apropie de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

câteva grupuri, întrebă cu voce tare ,dar toți dădură din umeri, nerăbdători să fie lăsați în pace. Nu-i interesa soarta Persanului și în realitate erau mulțumiți că nu se află prin apropiere să-și arunce în balanță puternica influență și lăcomia-i cunoscută.

În sfârșit comandantul portului apăru pe coverta goeletei și făcu semn remorcherului că poate s'o târască până aproape de dig. Când coborî pe uscat alături de vameși, părea cam plictisit și dezamăgit. Aproape că-i părea rău că-și îmbrăcase cea mai bună uniformă, ca într'o zi de mare paradă. Trecând printre cele două rânduri de tomitani, își îndopă pipa, privindu-i cu ochii lui de om de treabă. Bietul comandant se sfia a le spune adevărul. La întrebările tot mai stăruitoare, mormăi încurcat, până ce câțiva prinseră înțelesul noutăților și se făcu o liniște cu de moarte. Părintele lor îi dojenea, ca să-și ascundă emoția. Prea multă gălăgie pentru puținul care-i afiase! Nu știa nimic, nici cât un prunc. Era un vas neutru — nu văd pavilionul? — și deci are dreptul să treacă prin Strimtori. Cum reușise s'ajungă în Constanța? „Întrebați mai bine cine s'ar osteni să scufunde o vechitură ca asta!" Avariile le primise în furtuna din noaptea trecută. Tot povestea cu blestematul de far, calul de bătaie a căpitanilor amețiți de haș, cărora nu le pasă dacă Societatea din Suedia pierde mărfuri de zeci de milioane. Crezuse că se terminase cu naufragiile din dreptul Agigei și cu legenda farului roșu, încă din vremea primului galon și a ofițerilor de marină cu simțul răspunderii, din proaspetele promoții cu școală. Păcat că țări de mare trafic mai libercază diplome tuturor haimanalelor. O, nu se referea la Thorwaldsen, dar Suedezul se vârâse orbește în stânci, și desgropa povești vechi: „Degeaba așteptați cu sacii! Goeleta e goală, goală ca buzunarele căpitanului. Se plângea vameșilor că n'are nici pentru înscrierea de cauțiune".

Nimeni nu-l crezu pe cuvânt. Se știa că e o fire

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pesimistă, care vede lucrurile în negru. Toți așteptau cu gâturile întinse, gata să se repeadă asupra căpitanului străin, când un strigăt comun de revoltă cutremură adânca liniște a portului. Thorwaldsen apăruse într'adevăr pe un chepeng, deșirat și cu fața pistruiată cu adormită, iar hainele-i de doc murdărite de păcură, se albiră de lumina soarelui și părul, ca pinș de blond, prinse lucirea zăpezilor, însă lângă el răsăriseră — nu se știe cum — bogatele nestemate ale lui Vasi și penele de păun, ce se frecau de verga mare. Tot făcând temenele, Hvaja al Wasiti acceptă politicos întâietatea pe care i-o oferi Suedezul și păși foarte demn pe cheiu, fără a părea câtuși de puțin tulburat de huiduielile și protestele concetățenilor săi.

Plin de bucurie, Hemcea își făcu loc cu coatele să salute pe vechiul prieten, explicând că un fost marinar este cel mai indicat să primească în numele tuturor, o debarcare atât de importantă. La mormăiturile și ghionturile lor furișe, adăogă mai de sus că este în tradiția navigatorilor să serbeze împreună acostarea. De altfel, numai dacă Thorwaldsen va chefui la „Comandorul Sihie", spuse, se va dispune și va fi gata să înceapă tratative cu tomitanii.

Unii părură convinși de punctul acesta de vedere, dar Marcu, care așteptase de-oparte, căzut pe un butoiu de slăbiciune și neluat în seamă de nimeni, se strecură cu trupu-i încovrigat până în fața cambuzierului și rămase înțepenit, cu îngrozitoarea lui țeastă pleșuvă, plină de noroi, uscat și sgârcit, cu un șoarece strâns de otravă, pe care cineva îl svârlise la lumină. Numai ochii-i ardeau în trupul becisnic, cu o pătrundere de calic înrăit. Ridică mâna ca o ghiară în fața dușmanului, ținându-și cu cealaltă otreapa, să nu-i cadă de pe creștet.

— Nerușinat! cârîi el cu vocea stinsă și-și plimbă privirea înflăcărată peste cei din jur. — Omul acesta mi-a distrus localul, s'a lăfăit ani întregi fără obraz lângă nenorocirile unui bătrân suferind și nici acum nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

se mai satură. Priviți-l cum cască ochii de parcă nu m'ar cunoaște. Cu toate că a venit ultimul, se înghesuie în primele rânduri. Numai el să trăiască! Nu-l ascultați, căci vorbele îi sunt mincinoase altuia, mai nelegiuit, ca toți zarafii. Dacă-l ia pe Thorwaldsen la „Comandorul", e ca să scape de voi!

— Ia lasă-mă, tresări Hemcea din puterea hipnotică pe care ruinatul barman o avea asupra sa. — Cu ce drept mă oprești?

— Cu ce drept, pungașule? strigă Marcu. Vocea lui piițigăiată făcu pe câțiva să râdă în hohote. — Dar tu te-ai gândit la vreun drept când mi-ai distrus casa? Te-ai gândit c'am fost singurul care te-am ajutat când crăpai de foame? Uitați-vă cum s'a îngrășat! Când a venit la noi era nenorocit și nebun. Și-acum nu ne mai lasă să trăim!

Tocmai atunci Vasi se apropie, înalt și voluminos ca o matahală, strâns în mătăsurile sale înpodobite cu pietre, păsind greoiu la braț cu Thorwaldsen.

— Faci foarte rău că stârnești scandal, Marcule, făcu el încruntându-se ușor. — Hemcea nu e vinovat. Ce vină are, oameni buni, cineva care se aprinde la gândul de a-și vedea un vechiu prieten? Oare prietenia nu vă apare mai fericită ca patimele acestui bătrân? Slăbiciunea, căderea la pământ, vorbele necuviincioase, sunt semnele turburării din trup, pe care le dă la iveală sgârcenia... Thorwaldsen e aici de față: el însuși va hotărî la cine trebue să meargă. Vorbește Suedezule, îl îndeamnă pe căpitan, un bun cunoscător al limbilor balcanice.

— Sunt obosit de furtună, rânji Thorwaldsen, văzând privirea gravă a Persanului ațintită asupra sa, ca și cum, de bună credință l-ar fi conjurat să spună adevărul. — Acum aș vrea să mă odihnesc la Hemcea și după aceea vom discuta de afaceri.

— Vedeți, se întoarse Vasi, cu un gest larg spre oameni. — Căpitanul spune că este obosit și vrea să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

se odihnească. Inapoiaţi-vă la casele voastre şi vom vedea mâine ce este de făcut.

— Ai să mi-o plăteşti, strigă Marcu depărtându-se şchiopătând. Işi ţinea sdrenţele cu o mână şi se'ntorcea mereu să amenințe cu pumnul pe Persan, dar acesta nu se sinchisi.

Vameşii confirmară spusele comandantului, şi seara dezamăgiţi tunicile cenuşii, acolo în faţa mulţimii. „Puteam să răscolim până mâine, nu-i nicio ţigară" mărturisiră ei „Ne-am ostenit în zadar". Incredinţându-se că în gocletă nu e marfă nici de leac, tomitanii se întoarseră posomoriţi cu sacii pe la casele lor, pânăce cheiul rămase la fel de pustiu ,cum fusese cu câteva ore înainte, când oamenii încremeniţi de bucurie, nu îndrăzneau să înainteze dintre tufişe şi grupile din râpe.

Vasi luă pe Thorwaldsen de braţul drept, fericitul Hemcea de cel stâng şi ca trei prieteni nedespărţiţi, porniră spre „Comandorul" siguri de afacerea strălucită din viitor.

Tot mirându-se de aspectul jalnic al Tomisului, de casele dărâmate, de cenuşa şi gunoaiele înecate în apa furtunii din noaptea trecută, Thorwaldsen dete explicaţii mai largi asupra venirii lui, cu felul oarecum funcţionăresc pe care-l deprind căpitanii ,nevoiţi să dea mereu aceleaşi lămuriri. Din vorbele lui se vedea limpede că primise propunerile lui Vasi — care-l pusese în curent cu situaţia economică a Constanţei — şi aprecia la justa valoare contrabanda de nimic pe care i-o va oferi Marcu şi Braia, sau alţi concurenţi ai bazarului. Iată pe scurt relatările sale: *Sinove* — capacitate 160 tone — plecase din Göteborg cu o încărcătură de produse răşinoase şi muniţii de tinate Englezilor asediaţi în Gibraltar, în ziua de 25 Mai al aceluiaş an. Avea un echipaj de şapte persoane ,precum şi un mus negru, originar din Africa Franceză, îmbarcat în drum la Le Hâvre. In noaptea de 10 Iunie reuşiseră să debarce fără incidente pulberea şi materiile explozibile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

în Gibraltar, apoi să-şi continue drumul în Mediterana, percheziţionaţi din zece în zece mile. De nenumărate ori fusese ţinta submarinelor şi se datora unui adevărat miracol că se mai afla în fiinţă. La 20 Iulie treceră Bosforul, ca vas neutru şi de mic tonaj, incapabil să ţină un tun pe teuga putredă, după un avertisment serios şi după o declaraţie din partea companiei pe care o reprezenta, că navighează pe propriu-i risc şi că-şi ia întreaga răspundere în cazul că vreun submarin ar fi considerat că măreşte securitatea ţării lui cufundând rabla.

Fiind un produs puţin căutat pe vreme de războiu, încărcătura de răşină rămăsese nevândută şi Thorwaldsen era fericit că din cauza furtunei şi abordajului, fusese silit să arunce în mare toată încărcătura. Astfel putea să ia ce-ar fi dorit în goeletă, în loc să se întoarcă în Suedia cu balastul inutil. Comandantul portului îi iscălise un proces verbal în care se relatau faptele, aşa că având complectă descărcare faţă de armatorii din ţara sa, putea să facă negoţ cum îl tăia capul, cedând companiei câştigul legal înscris în jurnalul de bord şi păstrând pentru sine beneficiul afacerilor de ocazie.

Cei trei prieteni benchetuiră în lege în salonul fastuos, împodobit cu ghirlande de garoafe şi steguleţe, ca'n timpurile bune. Parchetul fusese lustruit şi oglinzile despachetate înainte de venirea lor.

Suedezul, o fire cam tăcută şi fără vârstă, îşi trăsese înainte o sticlă de rom şi bea pe îndelete, ştergându-şi din când în când obrazul cu mâneca, fără a-şi da seama că se mânjeşte de catran. Homeca il bătea vesel pe umăr, împingea în masă să spargă toate paharele, era cel mai vorbăreţ. Îi aminteau lui Thorwaldsen întâmplări vechi, din tinereţe — de pildă despre o încăcrare la care se despărţiseră fără a-şi lua rămas bun, şi o întâmplare destul de încurcată cu opiu, când camaradul trăsese pe sfoară un grup de arabi. „Şi când am trecut spre Canare, peste un an, te mai căutau şu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

rioși și mă întrebau dacă n'am auzit de Șeitan tânăr cu părul alb. Pui pariu că și-acum își răscolesc geamiile și ceaunurile, ha! ha!"

După masă, în mijlocul bunăvoinții generale, desfundate odată cu sticlele de coniac, Vasi asumse în mâneca largă a tunicii de brocart mătăniile pe care le țăcănise cam nerăbdător până atunci — ca să acopere aluziile lipsite de tact ale fostului cambuzier — și grăi cu voce scăzută, apropiindu-și scaunul de a lui Thorwaldsen. Acesta îl asculta tolănit nepăsător în fotoliul larg, cu privirile înghețate din deprinderea cerești otrăvi, iar Hemcea deveni și el de-odată grav, încrezător în dibăcia diplomatică a asociatului.

— Venirea ta e o mare fericire pentru noi, Thorwaldsen și ne înveselește sufletele pustiite de urgia războiului. Singur de-ai fi venit în Constanța, pe jos, și te-am fi sărbătorit cu aceeași dragoste, căci voi, bravii marinari sunteți totdeauna binevenîți la „Comandorul Sihie". Și sintetizând în aceste cuvinte toată tulbura bâlbâială a lui Hemcea, urmă mai departe. — Frontul Germanilor e rupt în Franța. Ne bucurăm că războiul e pe sfârșite și că alte vase, poate mai anari, vor sosi curând. Dorim însă să oferim prilej de câștig unui prieten vechiu.

— Nu cred să se termine așa curând, își dădu Hemcea cu părerea, gata să strice totul. Persanul îl amuți dintr'o privire și se întoarse din nou cu fața binevoitoare spre Thorwaldsen, care rânjea ca un pungaș îmbătrânit în rele ce era, pricepând că patronul bazarului vrea să-i răcească viitoarele pretenții. — Lucrurile astea sunt scrise și în gazete, întări el. E adevărat că umblăm să scăpăm de fetele noastre care ne costă o groază de parale! O zi mai devreme, o avere în plus...

— Înțeleg, căscă leneș Thorwaldsen, care mai negociase cu „Comandorul". — În ce direcție?

— Stai că nu-i așa simplu, explică Vasi. Odoarele trebuiesc transportate cu mare băgare de seamă, căci poliția stă cu ochii pe noi. Mai ales de Ovezea, câinele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ăla cu ciorapi după gât, să te fereşti. Acum ascultă bine cum s'au petrecut lucrurile. Acum trei ani, cu puţin înaintea războiului, am primit printr'un marinar portughez, o scrisoare din Alger. Cunoşti desigur casa „Intimité"?

— O casă serioasă, afirmă Thorwaldsen cu convingere. Am lucrat de multe ori cu ei.

— Asta-i şi părerea noastră! Suntem siguri că lucrează cinstit şi nu caută să ne tragă pe sfoară. Atunci, m'au repezit în tren şi m'am întors cu şase fete din Brăila, de care singur ai să-ţi dai seama dacă merită osteneala şi cheltuiala. Vai, blocada ne-a smuls şi ultimul ban! Timp de trei ani le-am ţinut ca nişte regine. Nu crezi? Pe lumina ochilor mei, dacă le dădeam drumul pierdeam şi cel mai mărunt grunj de sare din casă. Şi am avut siguranţa — şopti Vasi tainic — că „Intimité" ne-ar oferi acum o avere. Am primit mereu telegrame prin Italia şi ştii ce scrie? „Plătim oricât", asta scrie!

— Pe-acolo s'au dat lupte, făcu Thorwaldsen, privindu-i acum cu băgare de seamă. — Ce mă fac cu ele, dacă mi se'nvoiesc să plătească cât cerem? Le arunc în mare?

— Dacă s'au dat lupte, înseamnă că sunt şi soldaţi, care nu se uită la bani când e vorba de o distracţie. Ce-ţi rămâne, când ai moartea'n faţă decât să risipeşti aurul?

— Mda, e tocmai ce-mi trebue, primi Suedezul. Apoi amintindu-şi ceva, îşi opri în ochii lui Vasi privirea lui sticloasă, parcă rătăcită. — Ştii — mării el — nu cumva să-mi strecuraţi vreo „indezirabilă", să putrezesc în Ediculé toată viaţa. Mai bine mi-aţi turna otravă'n vin. Imi confiscă şi pe *Sinove*, dacă găsesc vreo spioană. Turcii nu glumesc cu astfel de lucruri.

— Ai cuvântul meu, înălţă Vasi ochii la cer cu o grabă familiară. Atunci când crezi că poţi ridica ancora?

— Foarte curând. Am a'o peticesc bine pe iapa asta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdrr1933-1947

bătrână. Trebuie călfătuită și pus un catart nou. Până de rezervă am destulă. Poate chiar mâine seară să îmbarc fetele. Domnilor dela căpitănie, care căutau să-mi facă greutăți adineaori, n'o să le dea mâna să mă urmărească nici zece leghe dincolo de apele teritoriale. Își păzesc pielea când e vorba de submarine, mai ales pe timp de noapte. Hei, cine are chef de sbârdat pela voi? Îți spun drept: în Svarta Haf mă cam strânge curcuiata. Aș vrea să fiu iar în Mediterana! Nu zic, și-acolo sunt submarine, dar pe-nici mă simt ca într'o cursă.

— Și dacă le prinde fără pașaport... le debarcă? întrebă Vasi ca încheiere.

— Treaba lor. Poate au și ei nevoie de dansatoare noi. La urma urmelor n'o să le omoare.

Discutară afacerea în amănunt și rămase stabilit ca la predare să i se plătească Suedezului 500 lire sterline, partea celorlalți doi trimițându-se de către „Intimité" imediat ce vor fi aflat de îmbarcarea curtezanelor, printr'o scrisoare în depozit la una din marele agenții neutre. Thorwaldsen era foarte mulțumit că după chinurile îndurate, navigația prin zonele minate și mai ales furtuna din noaptea precedentă, echipajul *Simove*-i va găsi puțină distracție, care îi va micșora pretențiile. Pe vasele mici, unde disciplina lasă de dorit ,echipajul șantajează la orice ocazie pe căpitan și Thorwaldsen spera să le reducă sporurile legale, cuvenite pentru navigația pe timp de războiu, afirmând că darul îl costă bani grei.

Vasi avea de-asemeni toate motivele să fie mulțumit. Oaspetele părea moleșit de căldură, se lungise cât era de deșirat cu picioarele pe masă și bea mort, picotea cu ochii cârpiți de somn, alungându-și din când în când muștele de pe față. Nu dormise toată noaptea.

Luându-l de-oparte pe Hemeea, Persanul îi recomandă să caute a nu-l scăpa din vedere și a-l ține cât mai mult în salon, trimițându-i la nevoie și pe Vero-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

nica „căci e mai tânără, aproape o copilă", să-l dăstreze. El pleca să aducă bagajul Suedezului și să îndrumeze echipajul spre hotelul „Mulguri". Dacă ar fi să spunem adevărul, îi trebuia timp pentru a redacta în tihnă niște rapoarte încâlcite, ascunse cu grijă în mânerul bijuterie al unui pieptene ce se deșuruba cu ușurință. Cine-ar fi avut inimă să smulgă nimicurile unei curtezane cu ochii neprihăniți de căprioară?

Înțeleptele sale sfaturi nu folosiră însă lui Hemcea, care nu se putu stăpâni să nu urce scările 'n goană, pentru a duce fetelor fericita veste, după ce încuie ușa dela intrare și se încredință — după sforăitul de beție al Suedezului — că va dormi până la căderea serii. Dar, în lipsă-i, Thorwaldsen deschise ochii, tot atât de amețit și trândav; rămase multă vreme tăcut, scurgându-și pe îndelete romul din sticle, fericit că gura lui Hemcea de-abea se mai auzea, în mijlocul unui zumzet de fete tinere, care-l scăpaseră de sporovăiala plictisitoare a fostului prieten. Era cu fotoliul întors spre terasă, către iargul mării. Goeleta pe care dokerii începuseră să facă primele reparații nu se vedea, în schimb, peste așternutul albăstrui al apelor, nemișcarea domnea deplină, ca într'o lume ideală. Simțea numai prezența paharului între degete. Privirile își pierduseră viața, resfirată ca de-o chemare în întinderea fascinantă și fără moarte. Thorwaldsen gusta plăcerea odihnei, în care nu-și mai aparținea.

Dar de-odată, în dreptul ferestrei ,pe terasa inundată de soare unde foșnea aromitor frunzele delicate ale leandilor, o fâlfâire ușoară de aripi, îi dete de știre că cineva încearcă să deschidă canaturile geamlâcului; o pasăre uriașă bătea în geamuri, cu ciocul bont, curios de alb față de mantia de catifea.

Mintea-i secată de alcoolul ce desăvârșea opera opiului — Thorwaldsen era un fumător vechiu — nu fu în stare să prindă înțelesul grăbitelor semne. Ce căuta această învălmășeală de alb și negru, într'o dimineață atât de frumoasă? Atras de curiozitate, tot fă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

cându-şi vânt de căldură, se apropie de uşa de cleştar, de care se lipeau şi se lăbărţau aripele rupte, şi se căzni mai bine de-o minută s'o deschidă.

Drept mulţumire necunoscutul — căci de-un om era vorba — îi sări în faţă şi cu atâta repeziciune, că era să-l trântească. Foarte greu îşi dădu seama că are de-aface cu un bătrân ţanţoş şi foarte pudrat, învesmântat într'o pelerină de catifea.

Noul venit alergă în salturi mari la uşe, şi deschizând-o, lăsă să pătrundă un tânăr elegant de vreo treizeci de ani, care grăbi la rândul său să urce treptele dela etaj, pe urmele lui Hemcea. În sfârşit întoarse cheia'n broască şi se apropie din nou de Thorwaldsen, atât de uşor, de parcă se rotea într'un picior ca păpuşile din bâlciuri, oprite numai de glonţele fulgerătoare.

Acum observă Suedezul că avea şi două şiruri de decoraţii străine, cu acelaş chip, părând că reprezintă un singur ordin. Îl privea prostit, crezându-se victima unui atac şi bâjbâia mereu să-şi scoată revolverul, însă era atât de beat că nu-şi nimerea nici buzunarul pantalonilor. Decoratul îşi trase un scaun drept în faţa sa şi-l fixă cu o obrăsnicie stăruitoare, de parcă ar fi încercat să-şi dea seama cu cine are de-aface, fără să ţie seamă că-şi jigneşte victima. Din când în când întorcea capul spre perdeaua de trestie dela etaj, unde s'auzea o discuţie aprinsă.

— Căpitanul Thorwaldsen, dacă nu mă 'nşel, făcu însfârşit Bacruban, oaspetele nepoftit.

— Eu! mormăi Suedezul, renunţând să-şi mai caute arma. Ce... doreşti?

— Te-am căutat fiindcă am nevoie de dumneata, surâse fin Bacruban, înălţându-şi sprâncenele, ca totdeauna când scotocea sufletul oamenilor. — N'ai de unde să mă cunoşti fiindcă de obiceiu nu fac drumuri pe mare. Acum însă sunt nevoit să...

— Ce vrei? întrebă mai aspru Suedezul revenindu-şi din uluială. — De ce-ai sărit fereastra?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Pentru Baeruban e o jucărie să sară astfel de obstacol. Arimăsarii mei...

— Ai să-ți frângi gâtul! Ca o pasăre, mărîi Thorwaldsen foarte puțin binevoitor. — Acum sunt la masă și nu vreau s'aud de afaceri. Hai, sări înapoi pe unde-ai venit sau chem poliția.

Și cazu de trei ori în fotoliu până izbuti să se ridice, apoi, constatând că ușa largului salon e încuiată, se propti în fața directorului, deșirat de căderea flcoarțele albe de pe el.

— Ce dracu vrei? strigă răgușit. N'am chef să 'nfund pușcăria cu tine. Hai, cară-te!

Baeruban începu să râdă de caraghiosul ce-și închipuia că poate boxa în starea-i jalnică și cum hohotea nestăpânit cu capul pe spate, un dinte de aur îi luci în partea de sus. Tot mărîind și încâncându-se, Suedezul se reașeză în fotoliu, privind întunecat hazul celuilalt. Baeruban lipi călcâiele, ca în mijlocul arenei cu talaș și făcând o plecăciune până la pământ, se prezentă:

— Sunt directorul circului „Nero", nume ce-a constituit mândria Europei, nu numai a țării. Am avut cinstea să fiu decorat de Majestățile Lor Regele și Regina Bathanului, de Excelența Sa Prințul de Sarawac, de Baronul de Wied și de alte capete încoronate europene și străine. Acum însă am ajuns să cerșesc dela autorități un petec de loc la marginea orașelor și câteodată sunt oprit la barieră. Nu mai au nevoe de mine, după ce mi-am sacrificat zeci de ani viața, să le dau un program unic în istoriile artelor. Ah, am fost nevoit să-mi vând cele mai bune animale și acum nu mi-au mai rămas decât câțiva cai și maimuțe, dar cu toate astea pot aranja o reprezentație extraordinară. Întrebați publicul care-a asistat la manifestația de aseară de ce-i în stare circul „Nero".

— Și oamenii mei au avut o reprezentație, zise Thorwaldsen maimuțărindu-l fără talent. Apoi, amintirea unui coșmar îl făcu să se strâmbe de neplăcere. — S'ar zice că răsar faruri din senin pe țărmul ăsta. Locuri

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

blestemate! Totdeauna când treceam pe lângă Calinera...

— Cred că nu stai mult, îl iscodi Bacruban, turnându-şi singur un pahar şi privindu-l în lumină.

— Depinde, domnule Nero. Ce te priveşte? Pe mine nu mă interesează cine eşti. Hai, dacă ai ceva de spus vino mâine! Acum sunt în concediu, vreau să mă odihnesc. Nu mă interesează circul!

— E interesul dumitale şi-al meu. Amândoi avem de câştigat.

— Te ascult, zise Thorwaldsen turnându-şi „soda" şi privindu-l cu aerul unui suferind ce şi-a astupat bine urechile.

— Am cai pe cinste şi numere de acrobaţie unice în toată România. Dar ce foloseşte această avuţie dacă nimeni, vai, nu se mai interesează de circ? În alte ţări sunt sigur că mi s'ar acorda respectul care mi se cuvine şi lumea nu se lasă prostită de artişti care tremură când văd un tigru. Uite, dac'am schimba locul, spre Turcia de pildă, sunt sigur c'am face bani cu căldarea. Unde mai pui că este neutră şi patria luptătorilor! Greutatea e cum s'ajungem... Înţelegi, nu?

— Câte animale ai? întrebă scurt Suedezul, privindu-l batjocoritor la rândul său.

— Cam zece cai, două cămile, şapte maimuţe, un leu....

— Numai? sări Thorwaldsen ca ars. Unde-ţi închipui că o să încarc atâta menajerie pe o corabie de 160 de tone? Şi pe de-asupra nutreţul... că n'o să-mi mănânce scheleria goeletei... Găseşte-ţi de altul, directore!

— Am plăti împărăteşte, bâigui Bacruban. Dându-şi seama că pericolul era mai mare decât se aşteptase, îşi şterse zâmbetul cuceritor cu care sărise pe fereastră. Dacă nu plecau cu această unică ocazie, puteau să se socotească pierduţi şi tot circul ameninţa să se năruie. Îi mai rămânea o singură speranţă. Ridică privirea spre etaj, pe unde lumina orbitoare străbătea colbul auriu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

al prafului şi se adâncea dumnezeiesc de pură într'un covor de Bukhara, reprezentând o vânătoare însufleţită de şoimi ,cu vârtejuri de pene şi turbane bogate. După perdeaua aceasta se auzeau voci pline de furie, de-oparte glasul gros şi răguşit al lui Hemcea şi de alta calmul aspru, ca de oţel al lui Şandru. Intervenţia amantului fiicei sale, care solicitase între timp un credit destinat călătoriei lui Bacruban, părea că se izbise de un refuz tot atât de categoric.

Thorwaldsen continuă crud joaca, mulţumit de noua întorsătură a rolurilor.

— Cât? întrebă. Şi în lire sterline, bani gheaţă. Hai, dă-i drumul!

Celălalt sunţi partida pierdută, însă nu se descurajă. Dădu din umeri cu îndrăzneală:

— Desigur, nu tot dintr'odată. Un aconto omenesc... şi restul după câteva reprezentaţii. Turcii sunt morţi după cai...

— Şi crezi c'o să încremenesc cu *Sinove* în Pera, până-ţi faci banii? Nu zău, am văzut mulţi trăsniţi... Ascultă-mă pe mine! Sări înapoi sau sboară cum vrei pe geam, dar lasă-mă să beau în tihnă. Şi ia-ţi şi prietenul de sus, poate n'o mai urla atâta!

Avea dreptate, căci cearta de sus ajunsese la culme. Se auzi glasul împăciuitor al Cristinei, care se pare că intervenise între cei doi, apoi înjurăturile cambuzierului, ce se depărta tunând şi fulgerând spre coridorul curtezanelor. Şandru apăru posomorît în capul scărilor.

— Şi cam ce aconto ai înţelege să oferi? întrebă din nou Suedezul, chipurile să facă un spirit.

Bacruban pricepu după căutătura fioroasă a lui Şandru că nu reuşise să stoarcă nimic bătrânului, deci n'aveau nici un leu. Părea chiar furios pe cel ce-l împinsese cu sila în „Comandorul".

— Mai discutăm noi, răspunse el cu hotărîre duşmănoasă şi plecă fără să salute, după ce Suedezul se plecă la ureche şi, de-abea ţinându-se pe picioare, se prefăcu că-i împărtăşeşte un mare secret:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

— Trebuie să fiu nebun să risc pielea oamenilor mei, pentru câțiva cai și mămuțe. Dac'aș ști că m'aș tâmpi în halul ăsta, aș da de pe-acum foc goeletei!

Apăru și Hemcea în dreptul mănunchiului de raze, care-i decolorau uniforma veche. Pe obrajii bărbieriți la repezeală în hotelul „Mulgurii", sângerau încă stigmatele unei vieți pământești, mai fățișe și mai cutremurătoare, pe fondul paradisiac al vânătoarei de șoimi. Plin de mânie, cambuzierul cercetă toate colțurile salonului pavoazat, chiar vârfurile prăfuite ale celor două catarturi, pentru a mai descoperi vreun dușman al „Comandorului". Thorwaldsen îi pătrunse temerile:

— Nicio grije, făcu el, apoi fu apucat de un râs nebun, care-l răsuci ca o gogoriță. — Auzi... să-i iau circul... ha! ha! asta-i nostimă!

— Mare mizerabil! Și mie știi ce mi-a propus deșuchiatul de tânăr care-a trecut pe lângă dumneata? Așa e, n'ai de unde să-l cunoști... trăește cu fiică-mea însă în afaceri nu i-am permis să se amestece până acum. Eu sunt stăpân la „Comandorul". Ei bine, a mirosit că am ceva parale dela Vasi și a venit să mă amenințe. Trebuie să le dau fetelor ceva pentru drum, nu? N'o să le trimet cu mâinile goale, s'ajungă fără față. Crede că merge cu amenințări! Mă mir c'a mai avut curaj după cele ce s'a întâmplat ieri. Închipuiește-ți...

— Cât ti-a cerut? întrebă Thorwaldsen.

— O sută de mii.

— O sută de mii? Își închipuia că-mi plătește cu... A, e mare pungaș acest director... cum spuneai că-l chiamă?

Foștii camarazi băură fără măsură până noaptea târziu și discutară cu cea mai mare seriozitate problemele politice și comerciale la ordinea zilei. La urmă Hemcea îi mărturisi cu voce scăzută că nu va vinde niciodată „Comandorul" și că Thorwaldsen va fi binevenit, ori de câte ori va ancora în apele Constanței.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Căldura creştea mereu. Băltoacele de apă şi răceala marmorelor alungau cu greu mânia teribilă a soarelui. Dealbea ieşit în stradă, Bucuruban se simţi năpădit de stropii năduşelei, care-i decolorau sprîncenele vopsite şi se scurgeau în picături mari în bărbiţă, căzând pe pământ. Disperat, hotărîse să se întoarcă în cort, unde putea gândi în linişte la cele ce-avea de făcut. Dintre ruine, un miros sufocant de gunoaie şi de putreziciune — şobolani morţi şi fructe stricate, rămase nevândute — alunga parcă splendoarea acestei zile de Iulie.

Se opri la capătul străzii Thetys şi zări de sus pregătirile grabnice ale oamenilor săi, pe care le poruncise câteva ore înainte, sigur de reuşită. Cu câtă încredere căutase să întâlnească pe Thorwaldsen, şi acum! Teama de a nu sălăşlui o veşnicie în ucigătorul pustiu al portului, de-a nu fi silit să vândă şi ultimul cal, rămânând numai cu amintirea gloriei de altă dată, îl făcu să întoarcă capul pentru ultima oară spre „Comandorul", a cărui obloane de văpsea scoroiţă, dădea un aer mohorît şi somnoros impunătoarei clădiri.

Fu nevoit să-şi scoată pelerina neagră, liberându-şi umerii încinşi apoi coborî spre intrarea cea mare a portului ,târînd-o prin glodul păios al chirpicilor măcinaţi. Şi cu cât se apropia de grăjdarii şi artiştii, ocupaţi laolaltă să împăturească foile de cort, să încolăcească funiile şi să îndese nutreţul rămas în saci, într'o iuţeală plină de optimism, îşi chinuia mintea să găsească cuvintele cu care să le înşele dezamăgirea.

Caii sburdau cu coamele în vânt, cam nefireşti pe digul de piatră şi printre munţii sclipitori de cărbune, căutând zadarnic în pajiştea de cocs sfărîmat, o gură de iarbă. Câteodată rămâneau nemişcaţi, pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

tru a primi în nări adierea căldurii a stepei şi mirosul ovăzului copt, odată cu svonul unor păşuni întinse, fără margini. Dar numai ei regretau că se depărtează de ţinuturile unde văzuseră lumina zilei. Leul nu simţea nimic. Aşezat provizoriu pe acoperişul unui vagon, părea la fel de împăiat ca în întunericul grajdului şi-şi usca la soare blana muiată de ploaie.

Bacruban încercă să zâmbească la întrebările trupei, nu contramandă niciun ordin. Totul rămânea cum le-a promis. Vor pleca — spre Turcia desigur — peste câteva zile.

Simţindu-se incapabil să mintă mereu, trecu printre ei şi se aşeză în umbra cabinei de pânză, la măsuţa cu tăblia aurită, unde se fardase ani de-arândul. Aceeaş oglindă care primise cu nepăsare zâmbetul de triumf al tuturor succeselor lui şi-l văzuse încărunţind, împrecurat de griji tot mai amare, mângâiase părul de onix al Lydiei şi fericirea ei mândră. Îi plăcea caracterul independent al fetei, dar îşi dădea seama că Şandru nu-i tânărul obişnuit să ţină treaba amantei şi să primească cu privirile plecate orice insultă. La afacerea cu patronul „Comandorului" se lăsa greu, codindu-se să dea urmare sfaturilor Braci. Acum se încredinţaseră că nu vor putea căpăta nimic dela Hemcea, că acesta-l angajase pe Suedez, făcându-l să respingă orice altă ofertă şi totuşi, se despărţiseră fără a stabili ce au de făcut. Dacă ţinea la Lydia, Şandru ar fi putut forţa puţin lucrurile, fie încuindu-l pe Hemcea într'o cameră de sus, fie... Nu, nu, la lumina zilei ar fi fost riscant, trebuia el însuşi să aştepte căderea nopţii.

În cele din urmă, căldura îl convinse să-şi scoată fracul înverzit cu cele două şiruri de decoraţii, ieşind în briza mării, numai în cămaşe şi cizme. Avea o statură sveltă şi-i plăcea să sară direct pe cal, fără să-l atingă.

Ca să inspire curaj oamenilor şi pentru a uita propria-i înfrângere, se prefăcu că, îngrijindu-se în cele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mai mici amănunte de plecare, vrea să deprindă dobitoacele cu apa. Le ducea de căpăstru până sub faleza cu pini — acolo unde se sfârșeau digurile și sub umbra încremenită a uriașilor, îi silea să înfrunte pieptiș vicolul de spumă al valurilor și steluțele reci, ce se desprindeau din crestele de azur înghețat, apoi galopa înapoi pe deșelate și lua altul la încercare.

În drum se 'ntâlni cu Braia, care, aprinsă de căldură și împiedecându-se în rochia de scară cu dantele, fugea într'un suflet spre el, făcându-i semne. Bacruban își îndemnă calul și prefăcându-se că vrea s'o strivească, se'ndreptă ca un fulger spre ea, galopând, ceeace-i smulse un strigăt. Râzând din toată inima de groaza femeii ce se trântise la pământ, ascunzându-și fața cu mâinile, directorul sări drept ca un tânăr de douăzeci de ani, și-i oferi galant brațul său.

— Ah, oftă Braia scuturându-se. M'ai făcut să trag o spaimă! Credeam că, Doamne ferește, ai plecat urechea la intrigi, și... niciodată n'am fost mai aproapo de cheresman.

Cu toate necazurile, pe director îl distra nespus groaza de pe fața Braei. Vrând să-și bată puțin joc de ea, prinse calul de dârlogi și se prefăcu vesel:

— Știi că poimâine plecăm. Suedezul mi-a primit condițiile!

— Hei, mai ai până să-l dobori pe Vasi, făcu Braia, scuturându-și fîrcle de praf ca o vrabie mânioasă. — E încă puternic și n'o să realizați nimic, dacă nu-mi urmați sfatul. Poți să-mi spui de ce împachetezi pe soarele ăsta?

— Oamenii mei sunt descurajați, șopti Bacruban serios de astădată, împungând cu cravașa calul ce se vâra în el. — Dacă le-aș spune că banditul de Thorwaldsen mi-a cerut o avere, m'ar părăsi cu toții. N'au primit lefurile, dar vor să plece. Asta ți ține lângă mine.

— Hemeca... nu te înfuriuma, hai? îl privi Braia pieziș, cu o sinceră ipocrizie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— De unde! Şandru a mai încercat odată, acum un ceas, însă bătrânul s'a deşteptat după cearta de ieri şi ţine banii cu dinţii. Vezi că se simte tare pe situaţie... de-ocamdată!

Braia îl măsură cu grije din cap până'n picioare, părând că vrea să-şi dea seama dacă merită să-şi încredinţeze gândurile unui director de circ, pripăşit vremelnic în lumea portului. Rezultatul examinării păru a fi mulţumitor, căci îi făcu semn să se apropie, mişcându-şi buzele ca un prelat ce binecuvintează. Bacruban era omul ager, în stare să se strecoare şi printre colţii aprinşi ai iadului pentru a scăpa de-o încurcătură. Ea prefera potecile tainice ale paradisului — făcând pe adversari să vadă cerul trandafiriu înainte de-a se pierde în besna blândă a drogurilor — totuşi, hotărît, se vor înţelege!

Se rugă s'alunge calul. Bacruban îl lovi uşor şi inteligentul animal se pierdu într'o brazdă înaltă de cărbune, care spintecă cerul pur al amiezii ca o cale a morţii, tăiată până spre cire. Dar castelana nu se mulţumi cu aceste măsuri. Pornind înainte, coborî treptele digului şi invită pe însoţitorul ei să se adăpostească de arşiţa nemiloasă şi de privirile indiscrete ale trecătorilor, într'o şalupă albă, ce se legăna la umbra răcoroasă a pietrelor. De cum păşi Braia, şalupa se afundă de-o palmă în apă, scuturându-se mult timp şi stârnind cercuri largi în marea atât de liniştită, că se vedeau fulgerele sângerii ale peştişorilor şi bulboanelor plaselor de iarbă unde foiau crabi. *Sinove* plutea mândră ca o descălicătoare în pustietatea deplină a radei. Doi oameni spânzuraţi de parapet băteau de zor cu ciocanele, înzorzonând-o cu cârlţi gudronaţi, iar o altă echipă se pregătea să-i ridice catartul mare. Nu pierdeau timpul!

Braia începu să vorbească, mângâind cu plăcere apa limpede şi stârnind stropi de aur. Arăta fără ascunzişuri că împărtăşeşte dorinţa fierbinte a directorului de-a se îmbarca cu orice preţ pe splendida corabie din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

fața lor și puse la întâmplare o întrebare foarte îndrăzneață, care-i stătuse tot timpul pe buze:

— Ești sigur că Șandru... dacă ar primi bani dela Hemeca... o sută de mii, să spunem, ar achita cu ei aconto-ul pentru cire? Ce-ar fi s'o șteargă singur și să n'amintească nimic de voi lui Thorwaldsen?

— Nu se poate. E fata mea la mijloc, se răsvrăti Bucuruban atât de violent, că barca amenință să intre cu botul sub apă; cu toate astea trebuia să recunoască că se gândise și el la posibilitatea unei trădări. — Sigur, murmură mângâindu-și bărbița, fără noi i-ar fi mai ușor.

— Ei bine, zise Braia protectoare. Ia seama! Am cunoscut destui fluieră-vânt ca Șandru. Dacă nu-l obligi serios față de dumneata, să-l strângi cu îavașaua când o lua-o rasna, e în stare să te lase cu cire cu tot fără pic de remușcare. Ce onoare mai au tinerii de azi! Trebuie ca băiatul să știe c'o pățește dacă-și face de cap. Cred că mă 'nțelegi!

— E îndrăgostit de Lydia!

— Hm, se lasă greu dus de nas un om ca el. Întreabă-mă ce-i face Cristinei! Bineînțeles pe Lydia o iubește, dar n'or să facă niciodată casă împreună. Acum văd că soarele s'a ridicat la amiezi. Îți voiu vorbi pe scurt, căci n'avem vreme de pierdut și singur ai să hotărăști dacă vei pleca cu *Sinove*, cea de colo, sau dacă vei rămâne cu noi, pentru tot restul zilelor. Marcu s'a târît azi dimineață șontâc, șontâc, în port, să vază dacă mi-i rost să-și plaseze afionul, și după ce-a fost alungat ca un câine de blestematul de Vasi, s'a prefăcut că se 'nălzește la soare în ușa „Comandorului" în timp ce Hemeca, cu Vasi și Suedezul chefuiau. Dușmănia i-a aprins ochii lui Marcu. Tot el v'a spus ieri cum Persanul i-a dat suta de mii pe faleza Genoveză.

— Știu, știu, ne-a făcut destule servicii, o întrerupse directorul nerăbdător.

— Dumitale îți place să recunoști. Dar Șandru își

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

va aduce aminte de serviciile bietului Marcu, când va fi să se plictisească de „Comandorul" şi să vrea să-l vândă? Păcat că vei pleca dela noi — căci aşa ţi-e scris, am citit şi în zodiacul de nisip — şi nu vei fi aici să-l povăţuieşti cu mintea dumitale recunoscătoare! Nici de data asta veghea nu i-a fost în zadar: a auzit bine de tot, că mâine seară Thorwaldsen ridică ancora şi-o şterge definitiv. Dacă Hemcea n'ar mai apare cu pretenţiile lui de patron pe la „Comandorul", Şandru s'ar mângâia cu localul fără să-i mai căşune de plecare pentru câtva timp. Cristina va vinde dancingul sau îi va executa poruncile, aşa că prietenul dumitale îl va obliga pe căpitanul corăbiei să te îmbarce cu tot dinadinsul...

— Nu văd cum l-ar putea obliga! Şi dacă Şandru, văzându-se stăpân pe local, nici nu va mai vrea să mă vadă la faţă?

— Crezi că va îndrăzni?.... ştiind că Hemcea poate oricând să se întoarcă din călătorie — cu picioarele înainte — şi să dea de lucru poliţiei. M'ai înţeles ieri seară, nu, cam ce liman i-ar prii necioplitului cambuzier!? Va fi nevoit să-i pună condiţii lui Thorwaldsen: vrea fetele, să care şi circul! Nu? Se şterge pe bot de toată afacerea.

— Bravo! Aţi plasa şi voi haşişul sau ce-aveţi. Bietul Thorwaldsen! Ar trebui să aibă trei vieţi să-şi termine puşcăria, dacă va fi prins! S'ar putea să-l prindă chiar Nemţii la plecare.

— Hei, pungaşul ăsta cunoaşte toţi funcţionarii vamali dela Varna până la Marsilia. N'ai nicio grije dacă mergi cu *Sinove*... Mă gândesc că poate nici Şandru n'o rămâne multă vreme pe-aici.. oftă Braia din nou, întristându-se. — Bietul Marcu, îşi va vedea visul cu ochii... Va trebui să mă mut şi eu în Tomis după războiu... —; I se păru că aude paşi pe lespezile cheiului şi adăogă în şoaptă. — Lui Şandru trebuie să-i faci binele cu sila, altfel nu va deveni niciodată stăpânul „Comandorului". Ascultă-mă pe mine: cavalerul nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

se dă în lături dela nimic, dar când e să facă vânt în mare unui borţos care-i încurcă drumurile, îl apucă tremuriciul!

— Dar Vasi? întrebă Bacruban, ridicându-se în barcă, cu o hotărîre definitivă, care nu scăpă femeii.

— L'avem în mână, strânse ca pumnul, de parcă uriaşul zaraf ar fi încăput între degetuţele oacheşe. — Nu va îndrăzni să facă o mişcare ,pot să-ţi jur! Ah, uite-l pe Şandru, vine spre noi. Vezi ce poţi face până diseară. Nu uita: mâine ridică ancora! Eu mă duc să vorbesc cu Thorwaldsen.

Bacruban sări pe dig însufleţit de o voioşie nestăpânită. Braia îl urmări o clipă zâmbind, legănată de visurile comune, apoi începu să tragă cu nădejde la lopeţi şi să răscolească apa golfului care acum se potolise cu totul şi părea că zumzăie de atâta nemişcare şi căldura. Cât era de grasă, manevra lopeţile destul de ritmic; se vedea că e deprinsă cu navigaţia.

Din dreptul silozurilor, Şandru o descoperi cum se îndreaptă spre *Sânove*, şi-şi închipui că va pretexta că umblă după rufe, pentru a se informa asupra stării de spirit ce domneşte pe goeletă. Printre dârele luminoase ce se vânturau în armanul albastru al mării, grăuntele negru al rochiei ei, părea un fir de colb urât şi respingător. Din prima zi, energica şi a-tot-prezenta castelană îi fusese antipatică, pornire ce se adâncise de când o văzuse că-i ţine partea în conflictul cu Hemcea — nu din admiraţie sau supunere faţă de el, ci numai pentru propriile-i interese, pretextând că-şi ocroteşte fiica adoptivă — începuse s'o dispreţuiască. Faţă de măgulirile-i făţarnice, nu-şi ascunsese niciodată desgustul pe care-l ai faţă de un duşman foarte primejdios, dar lipsit de măreţie şi pe care ştii că-l vei domina până la urmă printr'o superioritate tainică, chiar dacă vei fi învins. Îşi dădea seama că privirile-i reci şi vorba rostită în silă, nu prea erau de natură să-i asigure prietenia unei femei cu multă greutate, dar oricum, Şandru n'avusese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1933-1947

niciodată ființe apropiate, nu cunoștea farmecul destăinuirilor, al mângâierii, nici dorința de a cunoaște nefericirea străinilor sau curiozitatea de a afla gândul altora despre sine. Numai reportajele ziarelor îl interesaseră, pentrucă acolo i se glorificau faptele și acțiunile sale curajoase, iar părerile celorlalți erau ca gândurile ce ți le faci despre un om celebru, nu despre un prieten cu care te vezi toată ziua.

Alianța nemărturisită dintre el și Braia, ochiadele de complicitate pe care i le arunca în clipele când încerca s'o convingă pe fiică-sa adoptivă de dragostea amantului ei — cu toate că-i cunoștea dragostea cu Lydia și chefurile ascunse din oraș — îl făcu să bănuiască un scop nemărturisit. Și, firea sa directă, felul hotărît cu care-i plăcea să meargă la țintă — sfidând la lumina zilei legea — se revolta în mijlocul atâtor intrigi, atâtor șușoteli. Pe Cristina o înșela și el, îi lua banii, prefăcându-se că se simte mulțumit alături de ea — tăcerea-i obișnuită îl scutise să-i facă declarații mincinoase — totuși nu înțelegea cum și Braia o înșela, iubind-o în același timp din tot sufletul.

Acum, singurul lucru pe care-l dorea, văzând gocleta nemișcată, ca atârnată cu sfori nevăzute de cer, și pintenul bărcii păcătoase prelingându-se în oglinda din început a apelor, era să facă rost de bani și să plece. Viața ștearsă și monotonă a oamenilor, ce trăiau și sufereau în tăcere urmările unui baraj îndepărtat, care stăvilise convoaiele de vapoare, mărfurile și veșniccle rătăciri ale aventurierilor, la cealaltă margine a mării, îi îngropau parcă și lui inima într'o pulbere tristă și enigmatică, îl făceau să se dezguste de sine ca un om robit ce era, bun pentru cușca unde trebuia să trăiască. I se urîse să se prefacă cum-secade, pentru a nu stârni atenția poliției, să facă aceleași plimbări pe faleza Genovezâ, să joace șah între 7 și 10 — în loc de-un antrenament de box — să rugincască simulând amorțeala tâmpită a celorlalți. În

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

realitate, nu-i păsa nici despărţirea de Lydia, dacă tot trecutul mort va rămâne la mii de leghe depărtare! Totul era să 'nceapă odată a vieţui în prezent, să simtă că trăieşte!

Şandru ocoli intenţionat circul şi avu vreme s'o vadă pe Braia cum se rostogolea ca un butoiu de catran peste copastia corăbiei, ajutată de doi meseriaşi, care-şi întrerupseră pentru o clipă lucrul. De aici, magaziile se înşiruiau la rând, cu uşile căscate larg în aşteptarea mărfurilor străine. Se strecură pe lângă pereţii de cărămidă roşie ai silozurilor şi căută din ochi „cimitirul vapoarelor", unde-şi dăduse întâlnire cu Cristina, când, pe neaşteptate, Bacruban îi răsări în faţă. Indemnat de sfaturile Braei, directorul hotărîse să grăbească lucrurile.

— Ştii c'am terminat aproape cu împachetatul! strigă el vesel, prefăcându-se c'a uitat înfrângerea suferită de amândoi în „Comandorul" cu câteva ore înainte.

— Eh, la ce bun? murmură Şandru. Şi ferindu-şi privirea de familiaritatea sgomotoasă a dresorului, se plecă pentru a culege o pietricică şi-a o svârli în mare. — Lydia e acolo? arătă el spre circ, fără a-şi putea ascunde desgustul tot mai adânc pentru lumea aceasta, care purta toată otrava mlaştinei în care lâncezise trei ani.

— Nu cumva.. ai renunţat la America! făcu Bacruban pe miratul. Îşi dădea seama că şireata castelană prinsese bine situaţia: flăcăul nici gând n'avea să se înhame la vagoanele circului „Nero". Prefera s'o steargă de unul singur din Constanţa.

— Ai văzut doar că Thorwaldsen nu-şi cunoaşte interesul şi că Hemcea nu ne dă un ban! Ce putem face?

— Ia te uită! Şi noi care ne puseserăm în tine toată speranţa! Avea dreptate Lydia!

— Nu sunt Dumnezeu! mormăi Şandru. Dacă Thorwaldsen nu vrea, adio Turcia, America, sau mai ştiu eu ce!

Muzeul Digital al Romaniei Românești
http://cimec.ro/mdri 1933-1947

Nu credea un cuvânt din cele ce spunea și spera că, ajutat de Cristina, pe care trebuia s'o întâlnească curând, va reuși să stoarcă ceva lui Hemcea și să-i plătească Suedezului în contul călătoriei. Va munci pe goeletă, dacă nu se va putea altfel, și se va înhăma și la edec, numai să plece.

— Ți-ai fi închipuind c'am împachetat degeaba, râse răutăcios Bacruban și-și înfipse semeț mâinile în șold, fluturându-și în soare mânecele bogate de mătase albă. — Vom pleca chiar mâine seară, când Thorwaldsen ridică ancora.

Șandru înțelese că directorul caută să-i întindă o cursă. Una nezăgăzuită care i se adunase în suflet de atâta vreme, se'ndreptă împotriva omului acestuia care i se punea în cale și căuta prin tot felul de mrejeli să-i împiedece plecarea, revărsându-i-se pe față cu o paloare plumburie, care-i îngheță într'o asprime granitică trăsăturile.

— Din partea mea... rosti el ofensator.

— Vom pleca, repetă Bacruban, izbucnind din nou în râs, fără motiv — și Thorwaldsen va trebui să ne ducă pe brațe până în cabine, dacă nu vrea să-i crească barba ca zarafului Wasiti așteptând fetele!

— Nu-mi plac denunțurile, mișcă Șandru buzele-i groase, fără să clipească, ca un șarpe ce-așteaptă numai un freamăt, să se repeadă.

— Denunțuri? Cristina va decide mâine dacă să dea curtezanele Suedezului.. sau tu vei hotărî... în caz că mititica te iubește cum pretinzi.

— Dar Hemcea...

— Vă va binecuvânta poate din fundul mării. Prea bine, nici eu nu știu de unde va veghea fericirea voastră... însă s'ar putea să revie... ca un îngeraș, să-și revadă stabilimentul. Acum ascute-ți bine auzul: fie că ții sau nu la fata mea, va trebui neapărat ca îndată ce pui mâna pe „Comandorul" să obligi pe Suedez ca, odată cu fetele, să îmbarce și circul. Va juca cum îi vei cânta. Nu uita însă că dacă-ți vei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

face de cap... s'ar putea să cazi prost. Cine are interes ca Hemcea să facă aripi? Pe mine nu mă vor plictisi, sunt sigur!

— E un joc de canalii, zise Șandru pe jumătate convins. Și eu ce am de făcut?

— Nimic. Să aștepți ungerea ca patron. Marcu e și el de partea noastră și mai cu seamă Braia. Vor expedia și ei ceva afion, dar femeia asta e prea șireată ca să se mulțumească cu atât. Eu cred că va culege după plecarea noastră ,ce-i mai bun... Ne-am înțeles, nu? Te plimbi, te distrezi și dacă se face vreo anchetă nu știi nimic, n'ai văzut nimic! Atenție la vameșul ăla pocit. Ovezea sau cum îl mai cheamă. Cred că Suedezului n'o să-i mai ardă de glume de prost gust, termină Bacruban, frecându-și mâinile.

— Thorwaldsen își va închipui că noi l-am... îndepărtat pe Hemcea!

— Thorwaldsen e grăbit să ridice ancora mâine seară, fără să mai întârzie în Constanța. Va fi mulțumit să ne debarce în Turcia și să oprească toți banii pe dansatoare — care vor avea preț destul de ridicat în Mediterana — fără a mai trimete un penny „Comandorului".

Cu aceste cuvinte se despărțiră. Șandru ieși dintre silozuri și se îndreptă, prin umbra elevatoarelor gigantice amuțite pe veșnicie ca niște dragoni metalici, tăreați de rugina cețurilor și zăpezilor, spre locul de întâlnire cu Cristina. Tomitanii se înșiraseră la pescuit și privind cu sufletul greu cocheta *Simove* își aruncau prostovoalele în apa cristalină, bântuită de furnicare rubinii și de meduze. Soarele asfințea și în tăcerea ce domnea pe țărmurile condamnate, se auziră chiotele pescarilor din Lazul care se întorceau cu lotcile dinspre capul Midia. Tăiau largul golfului ca de obicciu, spre panglica de argint înflăcărat a plăjii, unde se oglindea ultima jertfă, în vreme ce podișul se pierdea în umbra înserării.

Amanții se întâlniseră de mai multe ori în „cimi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

tirul vapoarelor", înainte de mutarea lui Hemcea la hotelul „Mulguri" și nimeni nu-i deranjase în mijlocul osemintelor de oțel ale mării, măcinate sub privirile indiferente ale matrozilor, care odinioară le îmblânziseră și le iubiseră. Printre mașinile și coastele răsturnate în vântul largului, zăcea și un remorcher mâncat de rugină, care părea că plutește, însă, în realitate, avea sala mașinilor plină de apă. Îmbătrânită și nefolositoare, vechitura se sprijinea cu chila de fund, iar o blană putredă, aruncată de haimanalele Tomisului, o lega cu ușurință de țărm. În jur se odihneau tot felul de bastimente, dela cuterele de sport și schifurile societăților nautice până la vedete rapide și greoaie cargoboturi de oțel, ce așteptau de zeci de ani, ca societățile metalurgice care le cumpărase ca fier vechiu, să le ridice, ba unele se cufundaseră într'atâta în mocirlă, că experții renunțau să le desgroape și rămâneau acolo înghesuite, încălecate, netrebnice, resturi moarte ale celebrităților războinice și de comerț. Multe aveau catargele frânte în furtuni, cabinele de pe punte demontate și nările ciuruite de rugină, încât păreau cutii enorme, îndopate cu nămol și putreziciuni. Strengarii știau că peștișorii argintii își au culcușurile printre cazane, că crabii se plimbă cu plăcere în pădurile veșnic întunecate de zegras și scoici de mare, înfipte ca niște vârfuri stâncoase în tăbliile de fier și că numai rareori, când prin strimtoarea îngustă a „cimitirului" răsbate svonul unei furtuni, ca o clătinare mai puternică a undelor, algele șerpuiesc neliniștite, gonind spre adăposturi lumea de solzi purpurii și de pietricele luminoase.

Șandru trecu puntea, ținându-și cu greu echilibrul. Pe remorcher de-abea, observă că Cristina îl contemplase dela cârmă. Părea singura din Tomis, care nu se sinchisea de venirea *Sinove-i* și nu căuta să spioneze planurile Suedezului.

În ultimele raze, oglinda „cimitirului" era atât de transparentă, că se putea vedea partea din apă a digu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

lui, cu pietrele roase și țesute într'o mătase lucioasă, verzue. Curenți de aterine svâcneau ca niște ace dintr'o parte într'alta, argintii când își arătau spinările, sau de un cenușiu metalic, lunecând de-a-lungul pietrelor. Prinprejur nu se zărea țipenie de om, numai spre Lazul pescarii își duceau în spinare, pe plaja bătută în plin de soare, loțele mărunte. *Sinove* se legăna trufașă, domnind din augusta-i izolare, peste întregul oraș, cufundat de-acum în umbră, care-i pândise cea mai mică dorință și cel mai nebunesc capriciu.

Singură Cristina n'o vedea. Ea întinse degetele prelungi amantului, ajutându-l să sară pe punte și intrară împreună într'o cabină unde și cea mai mică așchie putrezise și căzuse de pe scheletul de fier. Înăuntru stăruia o umbră deasă și tristă; prin ochiurile rotunde, marea arunca reflexe albăstrii, tot mai scurte, care, înfricoșate, se apropiau de peretele bordului.

Șandru se așeză pe un hamac de fier, atrăgând-o pe Cristina spre sine și simțindu-i căldura parfumată a umerilor, se gândi că, peste puțin, Hemcea fiind învins, va fi stăpânul absolut al acestei femei, apoi o va părăsi definitiv, uitând-o cu totul în câteva clipe. Din neliniștea privirilor, din gesturile ei pline de umilință și religioasă adorație, își dădea seama cât trebuie să țină la el și cât de legat îi era acest sentiment de trecutul în care nu-l cunoscuse și de zilele de singurătate când îl va simți ca însăși dovada vie a vieții ei — pentrucă e sortit femeii să dorească iubirea statornică — dar cu ce-i putea ajuta dacă nu se trezise să-i vadă trecerea grăbită de călător, dorința de a înfrunta adversitatea mai vădită și iute a prezentului, trebuința de a scăpa de eternizarea înceată a Țărmului Stâng? În ultimele luni, socotindu-l pe Hemcea mai puțin primejdios și pe Cristina mai puțin plină de bani din încasările „Comandorului", lăsase să se înțeleagă cât îi place viața zgomotoasă și trepidantă a New Yorkului, că s'ar putea chiar să plece în America. Fata îl luase în râs, spunându-i că mai bine i-ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

sta ca pescar, decât artist de cinematograf, căci nu îndrăznise să se laude încă cu banda pe care urma s'o conducă ca Al. Capone, atacând băncile ziua'n amiaza mare și pretexta că pleacă să facă film, fiind destul de bine îmbrăcat pentru așa ceva.

Poate-ar fi fost mai mulțumit să nu-l mai privească cu atâta fericire neîntemeiată și să-i cunoască intențiile, ceeace i-ar mai răci din admirație, era sigur. De ce nu îndrăznește, el atât de cinic dcobiceiu, să-i arunce în față adevărul, să-i ceară banii de care avea nevoie, fără a-i mai înșira jurăminte false de dragoste, schimb care i se părea nu se poate mai dezonorant. Se găsea singurul vinovat de acest joc.

— Credeam că n'ai să mai vii, surâse Cristina, crezându-l supărat pentrucă nu-i putuse face rost de bani. — Rău ai făcut adineaori că i-ai cerut direct tatei. Trebuia să te-aștepți la un refuz.

Așteptă să-i pornească o nouă încercare, dar numai o umbră de regret, singurul semn omenesc ce-l surprinse în ochii lui Șandru, le topi luciul de ghiață. Cu o grabă sălbatecă amantul își întoarse privirea spre albastrul înfumecat al mării, în mijlocul căreia, *Sinove* încremenise ca prinsă în rama ruginită a ferăstruicii. „E pentru ultima oară" se gândi cu un fel de teamă și cu simțământul eliberării în acelaș timp. „Se va termina și cu Cristina, ființa asta atât de stânjenitoare. Voiu întâlni fete îndrăznețe, aproape niște camarade, cu care să discut pe picior de egalitate". Cât de fericit ar fi fost, dacă acum, la plecare, i-ar fi putut da câțiva pumni drept amintire și drept răspuns, ca să-i arunce în față tot disprețul, promițându-i că va fi mult mai fericită cu primul bărbat ieșit în cale. Ar fi iubit-o în oarecare măsură, căci, vorbind drept, Cristina era foarte frumoasă. Dar înainte de-a se pierde prea adânc în remușcări, își simți gâtul înlănțuit, iar buzele catifelate ale fetei, îi atinseră obrazul ca o suflare pașnică și plăpândă.

— Nu aici... s'ar putea să vină cineva! refuză el sinu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cindu-se ,depărtând-o, ferm decis să reziste acestei iubiri învăluitoare, care îl atrăgea fizicește, însă îl supăra prin monotonia și inconștiența ei. I se părea că o putere străină îl domină, răpindu-i felul de a fi și împingându-l pe o cale necunoscută, dar înebunitor de obișnuită, ca o căsătorie de sute sau mii de ani. Ciudat că jocul ei îl făcea să se simtă mai tânăr — se apropia de treizeci și patru — și mai puțin chinuit de dorința activității imediate, în orice clip, însă totodată îl îndepărta de țelurile lui, pe care i le amintea fiecare svâcnit al sângelui.

Ca de obicein, Cristina se lăsă în genunchi și privind culorile fantastice ale amurgului prefirate pe rugina tavanului, cântă o romanță din tinerețile Braei, într'o franțuzească stricată, din care nimeni, nici castelana nu înțelegea nimic, și visa mulțumită că poate rămâne lângă pantofii atât de cunoscuți, de antilopă. Când tăcu și ridică ochii, cerșindu-i dragostea, păru transfigurată de siguranța triumfătoare a iubirii, care-i alungase toate îndoelile.

Șandru simți mai violent ca niciodată lipsa de demnitate a acestei fete, mai copleșitoare și primejdioasă ca tirania cu care Lydia căuta să-l subjuge. Dorința ei îl făcu să se cutremure, de parcă o primejdie grozavă i-ar fi amenințat viața. Când ea se aștepta mai puțin, o împinse brutal cu piciorul și sări în picioare, înspăimântat de senzația aceasta, atât de puternică, a sfârșitului. Și îndată ce întoarse spatele uimirii ei copilărești, pe clip i se putu citi limpede groaza sclaviei care nu se mai sfârșea de ani de zile, simțământul tulbure că femeia dela picioare era trimisa Castelului, a Tomisului, a Constanței întregi, al acestui țărm înmărmurit, care-l ținea în somnu-i de piatră și de unde trebuia neapărat să scape, cu orice risc, cu oricine-ar fi dat lupta, în primul rând... Nu, nu, n'ar fi putut-o ucide în nevinovăția și așteptarea trupului îngenunchiat. Îl iubește, asta-i singura vină. De-ar fi plecat odată, să se termine cu roaba din față, cu dărâmăturile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvana.ro/mdr1933-1947

pe jumătate îngropate ale Tomisului, cu portul mort, cu fumul chirpicilor aprinşi, cu tot acest coşmar chinuitor! Să vadă lume multă pe bulevarde, oameni fremătând, citind cu ochii holbaţi gazetele, autobuze, strigăte, îmbulzeli, focuri de mitralieră, orice! Până şi cei trei ani petrecuţi lângă Cristina, el care iubise doar femei anonime, întâmplătoare, îi păreau acum o greşeală de neiertat, un popas primejdios în calea spre America.

Cristina vru să-i ducă mâna la buze, dar el şi-o retrase cu brutalitate. In smucitura neaşteptată o lovi peste faţă:

— Ce să-ţi fac! Întotdeauna când sunt grăbit, îţi arde de prostii!

Se prefăcu că-şi îndreaptă cutele hainei, cu toate că acestea cădeau impecabil pe trupul său muşchiulos. Apoi începu să se plimbe dela un capăt la altul al cabinei.

— Nu ne-am întâlnit aici de doi ani, murmură ea ca o scuză, reţinându-şi cu greu lacrămile.

— Doi ani? făcu el în bătaie de joc. Mâine vom fi iarăşi împreună... şi poimâine dacă vrei.

Găsi într'un colţ un ciob de oglindă, uitat poate de vreunul din prinţii portului care dormeau uneori în „cimitir", şi începu să-şi privească atent faţa, chiar şi din profil, prefăcându-se că acordă toată atenţia acestei examinări.

Cristina se strecură uşor afară, sub cerul tăiat de cartage strâmbe şi scărite ruginite şerpuind spre necunoscut. Nepăsarea lui i se părea inexplicabilă: niciodată nu se purtase atât de violent. Cum păşea tăbliile sărite din nituri ale pupei, paşii-i răsunau cu bubuituri tărăgănate, care se pierdeau între pereţii îngropaţi în noroiu. Trupu-i subţire se topea ca o părere şi părul afânat şi strălucitor de femeie tânără, se revărsa în amurg cu sclipiri adormite de aur roşcat. Înaintă odată cu fondul etern al asfinţitului de purpură şi aşezându-se gânditoare lângă cârmă, începu s'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

împingă la întâmplare de ecle, privind cercurile tot mai largi din apă și oștile zăpăcite ale peștișorilor, svâcnind spre fund ca picuri de smoală aprinsă și fulgerând suprafața apei, într'o țâșnire de topaze și rubine negre. Odată cu mâlul răscolit, o umbră nesuntită se lăți, adumbrindu-i sufletul. Începea să vadă legături între purtarea lui Șandru și svonul pe care i-l împărtășise una din brăilence. Curtezana îi șoptise la ureche că amantul ei era văzut mereu la cinematograf și pe peluza Genoveză cu Lydia, fata directorului de circ. Ce putere avea asupra lui artista pe care-o zărise mai mult în trecere, admirând-o pentru frumusețea-i mândră, când venise cu Bacruban? Poate fi în stare să i-l răpească? Șandru era doar statornic, înțepenit lângă ea, ca stânca Agigei lângă coapsa fremătătoare a mării! Nu se va schimba niciodată și vor trăi fericiți printre colinele roase de vânturi și pescarii tăcuți, având toată liniștea pentru a ține mereu nestinsă flacăra dragostei. Va fi al ei pentru totdeauna, vor fi împreună sfidând schimbările, ruina și înpânzirea mecanică a locurilor îndepărtate. Numai fluierul trenului îi va trezi o dureroasă amintire, poate regretul unei vieți dusă departe de oameni, de despărțirile și întâlnirile lor vesele, dar liniștea unui trai mereu egal, înplântat în nemurire, îi va fi scump și de neclintit.

Și acum, cenușa întunecată a îndoielii începu s'o doară, fără a izbuti să-i alunge dragostea. În prada nesiguranței, se întoarse în cabină și venind drept în fața amantului, îi îndepărtă oglinjoara, căutând să-i surprindă în priviri o urmă de indiferență sau de dispreț. Tăcerea se lăsă grea între ei și toate cuvintele și gesturile din ultima vreme ale aventurierului, prindeau un înțeles real, deveneau dovezi sdrobitoare de indiferență, nu de seriozitate și stăpânire de sine — care o făcuseră să creadă în statornicia lui — ci de prefăcătorie. Dar în ce scop?

Îl privea cu o teamă atât de adâncă, că Șandru avu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

din nou simțământul unei chemări despotice, la care răspunsese în glumă, dar din care nu mai putea ieși ca dintr'o oțelită pânză de păianjen, înălțată în calea dorințelor. Fuga din Constanța îi păru în clipa aceea o izbăvire și obrajii răpitori ai Cristinei, ochii-i necunoscuți, prefăcătoria unei vrăjitoare.

O îndepărtă cu mâna tremurătoare și la întrebările-i mute, clătină capul, adâncindu-se în posomoreala lui. Ridică din nou ciobul de oglindă, părându că nu se mai satură să-și îndrepte un fir răsvrătit de păr sau nodul cravatei, dar se gândea febril că Flemeca trebuie neapărat înlăturat, indiferent de mijlocul pe care-i va folosi Bacruban. Va aștepta la „Continental", ca să aibă un alibiu, iar directorul să lucreze cum îi taie capul. Va chefui apoi, linguși și repezit de femeile pe care acum nu se va sfii să le arate în lumina zorilor. Deocamdată trebue să rămână blând cu Cristina, pentruca fata să nu-i zădărnicească planul. Mâine seară însă, îi va arăta adevărata față. Când va fi cu brăilencile pe *Sinoe*, va cobori în cabină fără un cuvânt, sau poate, cu puțin înainte de-a porni, îi va striga că a fost cât se poate de plictisitoare și că ar fi murit de urât dacă n'ar fi înșelat-o cu cele mai decăzute femei. Sau poate ar fi mai cuminte să renunțe la această răzbunare de ultima clipă pentru a n'o împinge să-i denunțe prin cine știe ce gest disperat... Nici nu-i va spune de plecare!

— In primele zile nu te-ai purtat așa, zise ea palidă, căutând să-și ascundă îngrijorarea sub un zâmbet.

— Nu fii proastă, murmură Șandru apucând cravata cu două degete și strângând-o delicat. — In viață mai ai și obligații, nu poți să te ții numai de fleacuri.

— Atunci nu vii astăseară?

— Nu... însă mâine dimineață sunt precis la „Comandorul".

Șandru o părăsi pe hamacul întunecat și ieși pe punte. Cerul începuse să scânteieze de puzderia stelelor îndepărtate și umbre vagi păreau că se cațără din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

apă pe catarge. Paşii-i se stinseră pe puntea de fier, şipca ce lega remorcherul cu ţărmul scârţâi înăbuşit, ca un oftat. Tocmai când ajunse sus, pe cheiu, se opri o clipă trăgând cu urechea. I se păru că din fundul cutiei enorme aude un plâns înfundat, apoi clipocitul tot mai stăruitor al undelor acoperi suspinul singuratec. Dădu din umeri şi-şi văzu de drum.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

VIII

In dimineaţa următoare, tomitanii nici nu se treziseră bine din surpriza provocată de sosirea *Sinove*-i, când o ştire, timidă la început ,prinse să-şi înalţe flăcările peste cartierul împresurat de târnăcoape. Hemcea atât de pizmuit de cei care-l văzuseră cheluind alături de Suedez — semnul unor prospere afaceri pentru întreprinderea sa — dispăruse în timpul nopţii şi cu toate cercetările, fu imposibil să i se dea de urmă.

Ovezea bănuind că trebue să fie o manevră grosolană de-a bătrânului pentru a scăpa de supravegherea vamei şi a lucra în linişte, dete ordin ca tot cordonul grănicieresc de pe cheiu, din dreptul goeletei să fie întărit şi supraveghie el însuşi nemişcat, ore întregi, intrările dosnice ale bazaarurilor şi agenţiilor, unde s'ar fi putut pune ceva la cale. O ameninţare surdă plutea în aer, agenţii spionau cetăţuile misterioase, ferecate cu gratii. Puţini locuitori trăsesără zăvoarele şi din ferăstruicele podurilor îşi făceau semne, de teama unor represalii violente ,care să amintească zilele cele bune ale Tomisului.

Cel care avea însă cele mai puternice motive să fie neliniştit după dispariţia omului de încredere, în ajunul marei lovituri de care depindea tihna multor ani slabi, era Vasi. Pentru Persan, care aranjase plecarea în cele mai mici amănunte, despărţindu-se până şi de darul ce trebui să-l ofere rondului de noapte al grănicerilor, spre a-l îndupleca să aţipească în momentul vântului priehic din miezul nopţii, când goeleta va

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pluti în pace spre casa „Intimité", întorsătura neașteptată a lucrurilor, îl făcu să se îndoiască pentru prima oară de puterea sa desăvârșită asupra celor lumești. Bănui că mâna Braei, singura de care se temuse, tulburase calea de argint a lunii dintre cele două vechi case de comerț și sfidarea nerușinată, lipsa de pioșenie a acestei femei îl întristă. Cu obicciul său de a-și limpezi primele porniri, Vasi meditâ îndelung pe covorul gros de lână, își pieptănă barba subțire și albă, apoi coborî obloanele, fără a reuși să decidă asupra celor ce avea de făcut.

Se îndrepta spre „Comandorul", când, în dreptul băii turcești, întâlni pe atamanul bătrân din Lazul. Vasi îi lăuda adesea înțelepciunea cu care ocârmuia micul său popor și se considerâ onorat să-l salute primul, oferindu-i calc liberă pe trotoarul îngust de-o palmă. De când constănțenii mâncau zilnic pește și lazaienii aveau ceva parale, bătrânul îndrăznea să suie în cartier și să facă câte o baie de aburi, după care tânjise toată viața. Nu-i trebuia tot trotuarul, așa slăbuț cum era, descult și cu o cămașe țeapănă de gudron, însă Vasi știa să-i respecte rangul de staroste al pescarilor și călcând în lături cu trupu-i enorm, înfășurat în mătăsuri de Damasc, arâta că-l consideră pe acecaș treaptă cu a sa, deși supuși-i arătau sâraci și necăjiți.

— Ce s'aude? îl întrebă cu prefăcută indiferență. E adevărat că Hemcea, căpitanul nu mai e de găsit? (Știa că pescarii obișnuiau să-i spună „căpitanul" de pe timpul cât fusese pensionarul Braei în Castel).

— Am aflat, încuviință atamanul. Adineaori, când stăteam în apa fierbinte, doi oameni vorbeau de domnu' Hemcea.

— Prin Laz Mahalé nu se știe nimic?

— Noi suntem foarte necăjiți, spuse bătrânul cu ochii împăienjeniți de o teamă adâncă. — Spre Agigea s'a văzut alaltăieri noapte, când cu furtuna, limbi de flacără țâșnind de sub piatra Sfântului și se știe că aceasta-i semn de mânie dumnezeiască. De ani, sfântul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Neculai n'a mai sângerat pentru păcatele noastre. S'a înrăit lumea, asta-i! Acum să afli că fulgerele au gonit năstrapurile de scrumbii, că şi ele au simţit mânia. N'o să avem toată vara o coadă de scrumbie, oftă el şi dădu din cap a pagubă în vreme ce se depărta.

— O să mâncăm numai plevuşcă sărată, aşa, să ştii...

— Mergi cu bine! îi strigă Vasi, gândind cu regret că şi omul acesta este un sclav al superstiţiilor hâbeşti şi că el, Hvaja al Wasiti, nu îşi poate mărturisi altcuiva temerile. „Cine" gândi „ar putea să sufere despărţirea de o fiinţă iubită, durerile trupului sau pierderea averii, dacă n'ar avea alături preţioasa bunăvoinţă de leac a prieteniei? Doar restriştea îi-aduce duşmăniile şi parfumul subtil a rarelor înţelegeri!""

O găsi pe Cristina mai tulburată ca de obiceiu, însă nu putu scoate nimic dela ea. In câteva cuvinte, Persanul îi explică situaţia, dându-i să înţeleagă că brăilencele îi aparţin fără nicio îndoială.

— Tatăl dumitale îmi datoreză o sumă de bani, pentru care am chitanţe în regulă, declară, privind-o pentru prima oară cu alţi ochi decât ai unui îndrăgostit de frumos. — Mi-ar veni foarte uşor să scot în vânzare casa, dar ce inimă aş avea să înstrăinez amintirile la care Hemcea ţinea atât de mult! O vei păstra tu cu cine îţi va fi Ursitul, fii fericită, şi brăilencele le voi duce înapoi la gară în noaptea aceasta, aşa cum le-am promis părinţilor şi fraţilor lor. Cred că-ţi dai seama, ce povară au ajuns pentru „Comandorul!"

Ca niciodată, Cristina n'avea nicio bijuterie şi sprâncenele nu-i erau întărite cu negru. Iar părul-i bogat ce-i cădea în bucle aurii până la cordonul de piele, contrasta cu paliditatea trasă a figurii. Persanul ar fi preferat să-i răspundă cu mai multă convingere şi să nu întoarcă într'una capul spre poteca din port, părând că aşteaptă, plină de nerăbdare sosirea cuiva. „Dacă gazda priveşte cu nelinişte în juru-i, dacă nu se scoală şi nu spune vorbe prietenoase oaspetelui, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.statransilvania.ro/mdrr1933-1947

seamnă că în casa aceia a intrat un om din rang de jos" gândi Vasi înfuriat.

Principalul era că fetele şi în deosebi Veronica, căreia-i străcurase pieptenul cu documente cu o seară înainte, ciripeau sus. Le zărea cum trec grăbite dintr'o cameră într'alta trântind uşile, împachetându-şi micile amintiri, răscolind sertarele, ceeace însemna că dispoziţiile date în ajun erau respectate. Până pe terasă venea un parfum de colonie ieftină, dresuri şi pudră. Prefăcându-se că intră în umbra roşiatecă a geamlâcului, suci gâtul şi privi în salonul pavoazat cu ghirlânzi de garoafe şi sulfină în onoarea lui Thorwaldsen. Pe masă se vedeau sticle şi pahare, pe jumătate pline, resturi dela un chef prelungit, sfârşit într'un chip cu totul ciudat. Dac-ar fi rămas şi el până la urmă, supraveghindu-i, nu s'ar fi întâmplat nimic. De unde să ştie că şi Hemcea trebuie păzit?

Lângă masă, tronul de pluş al cambuzierului, îşi desfăcea larg braţele mânjite cu scrum de pipă. Mergeau pe patru ani, de când mobila trecuse din bazarul liniştit, prielnic păstrării, în barul marinarilor şi negustorilor pătimaşi. Măsuţele aveau şiderul sărit, micii amoraşi ai canapelelor mutilaţi într'un mod barbar, de nedescris. Va trebui neapărat ca, îndată ce goeleta va părăsi portul, să reia frumoasa mobilă în contul datoriilor pe care Hemcea le contractase la bazar, cât despre catarge putea să şi le oprească dacă se mai afla în viaţă şi să şi le împlânte în noua casă în care se va muta, căci „Comandorul" îşi isprăvise menirea; va fi vândut, tot în contul datoriilor, indiferent de părerile cambuzierului.

Tot socotindu-şi astfel averea, Vasi coborî ripa sprijinându-se în şarpele credincios cu lumini de rubine, întorcând din când în când capul, să vadă dacă nu e spionat. Făcând pe negustorul ieşit la plimbare, care cântăreşte cu admiraţie guvizii tomitanilor înşiraţi pe chei, se apropie fără grabă de locul unde era legată *Sinove*. Circul „Nero" care se mutase câţiva paşi mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

aproape de țărm, fremătă de o activitate nefirească și privind luptătorii graşi și artiștele cărând lăzi, fumii și nutreț în plase rotunde, se întreabă cu legitimă curioritate ce rost au aceste pregătiri de plecare. Ochii-i fugeau dela forfoteala circului la corabie și nu știa asupra cărei să hotărască. Pe teuga cocletei nu se vedea decât un pui de negru, desculț și foarte vioi — probabil mus-ul îmbarcat la Le Hâvre — făcându-și de lucru pe lângă otgoanele dela pravă și mestecând cu multă plăcere sacâz.

Făcându-și mâinile pâlnie, Persanul strigă către cel ce robotea fără să pară impresionat de chemarea mută a strălucitului personaj:

— Cu căpitanul Thorwaldsen! Thorwaldsen!

Negrul întoarse capul spre el și foarte atras de bumbii strălucitori și penele colorate ale zarafului, se apropie de copastie, rămânând multă vreme așa, ne mai săturându-se să-l privească. De teamă ca cei dela circ să n'audă chemarea, acesta îi blestemă în gând nerușinata lipsă de respect, repetă dorința sa de a-l vedea pe căpitan, pânăce mus-ul, mulțumit cu țopăiturile foarte caraghioase, dădu ca adormit din cap, arătând c'a înțeles și se îndreptă de-a'ndaratelea spre chepengul murdar, nehotărîndu-se să-și deslipească ochii de pe ciudata arătare.

Zăbovi îndelung sub punte, de parcă ar fi avut de străbătut un labirint întreg, apoi apăru cu ochii aprinși de o mare satisfacție. Se mulțumi să-i facă semn că „monsieur" căpitan e plecat în oraș, ba îl și mai alungă cu mâna, cum ai alunga un păun de pe o masă de piatră. Vasi scrise la repezeală câteva cuvinte pe foaia unui carnețel, i-o întinse în vârful șarpelui înlemnit, dar răspunsul fu acelaș. Culmea obrăzniciei, mus-ul se prefăcu că-i vine să scuipe și-și aruncă clăbucul alb de sacâz lângă condurii de marochin, informat pe semne că oaspetele cu rochie scurtă tivită cu aur și barbă nînsă, este un excroc ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

umblă să tragă pe sfoară atât echipajul *Sinove*-i, cât și pe căpitan.

În semnul acesta de disgrație, Vasi simți cum afacerea cu brăilencele îi lunecă din mână, trăgând după ea speranțele atâtor zile de criză și un câștig nu se poate mai îndreptățit. Creditul acordat lui Hemcea nu va mai fi redobândit niciodată — mobila și cetățuia de chirpici abia valorau câteva sute de mii de lei — cât despre Veronica, rămânca pe țărm și risca să fie prinsă de Germani, în loc să grăbească justa remunerare a vasalului din Constanța, credincios, cu toată independența sa lumească, unei Puteri cu visteria deschisă stărilor binevoitoare. Însuși bazarul, care avea veniturile primejdios de scăzute, ar fi fost amenințat de ingratitudinea căpitanului Thorwaldsen...

Totuși nu se cădea să se lase copleșit de necazuri, ca Hemcea, care se văita femeiește de trei ani de zile și nu era în stare să fie stăpân nici în propria-i casă! Pungașul de Suedez nu-l primește, pentru c'o așteaptă pe Cristina, nepricepută în afaceri, să-i dea fetele pe nimic, renunțând la orice drepturi dela casa „Intimité". Trebuia să fi vorbit mai aspru cu noua patroană a „Comandorului", să-i fi spus limpede că brăilencele au stat la Hemcea ca la un hotel, aparținând de fapt bazarului, și să fi lăsat de-oparte limbajul diplomatic într'o situație disperată.

Nu-i vorbă, la nevoie, le va ademeni cu ajutorul Veronicăi afară din stabiliment, îmbarcându-le în grabă. Thorwaldsen era prea pungaș să nu-și schimbe într'o clipă purtarea, mai ales că ardea să ridice ancora. Nu spusese cu o zi înainte că nu înțelege să prindă rădăcini în Svafta Haf?

Se apropia cufundat în gânduri de poarta cea mare, când buruienile din marginea râpei se clătinară deodată și o fulguire puternică ca o brazdă tăie tufele prăfuite de pelin, ca și cum cineva ar fi așteptat ascuns și ar fi chiulit-o spre chioșcul vămii, dela douăzeci de pași, îndată ce l-ar fi văzut. Vasi n'avu timp să-și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

dea seama de acest sbuciumu stârnit la apropierea sa. Marcu sări din pelin cocârjat ca o maimuță și înciuș cu turbanul murdar peste frunte, îl trăgea de zor pe Ovezea, care, de data asta, în loc să salute slugarnic pe toată lumea, purta uniforma elegantă a vameșilor, din postav cenușiu. Ca să-și ascundă stigmatul unei vechi răfuieli, își trăsese cozorocul mare peste cicatricea de șiș, dobândind astfel un aer mai degrabă îndrăzneț decât pocit.

Amândoi veneau de-a-dreptul prin bureieni și Vasi, avu siguranța neliniștitoare că vor să-i iasă în față și să-i ație calea. Nu-și simțea cu nimic încărcată conștiința, dar chiar în ziua aceea n'avea chef să discute nici cu vameșul, nici cu Marcu, atât de grăbit să-l întâlnească.

Și atunci se întâmplă un lucru de necrezut. Înaltul negustor din Tomis, prinse bastonul de mijloc și făcându-se că ține neapărat să-și încerce puterea picioarelor, începu să alerge ca oricare hamal descult dela dokuri. Pământul duduia sub massa enormă de carne și barba-i despicată apostolește pe umeri, se prefira pe luciul mătăsii. Urmăritorii începură să-l strige, fără niciun rezultat. Vasi se prefăcea că n'aude și strângându-și șalul cu o mână, o ținea tot într'o fugă. Dar se obosise, începu să gâfâie. Până la urmă trebui să se oprească lac de sudoare, cu alcasa-i îmbrăcăminte plină de praf și de scaieți.

— Pe mine mă strigați? întrebă mimit, când își găsi suflarea. — Înțeleg că omul acesta, din dușmănie... se ține toată ziua de urmele pașilor mei, continuă privindu-l numai pe Ovezea. La ce te-a târît pe dumneata? Am greșit cu ceva în fața vamei? Poate ți-ai dat seama, câtă vreme ai fost oaspetele nostru în Tomis, că bătrânețea și amărăciunile m'au făcut să mă retrag departe de lume și de certurile voastre în mumele legii. Imi plătesc impozitele și nu știu nimic despre răufăcătorii pe care-i căutați. Lăsați-mă să-mi continui calea!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Stingherit, Ovezea îi puse două, trei întrebări în legătură cu cheful lui Hemcea din ziua precedentă. Își dădea seama că procedase greșit lăsându-se târît de Marcu, fără a-i cere să-l lămurească dece ține să-l încolțească pe zaraf; probabil tot ura din tinerețe era la mijloc, setea nestinsă de răzbunare care-l scrintise și de care-și bătea joc tot cartierul.

După interogatoriul pe care i-l luă în calitate de vameș, nu de polițist, vru să se retragă, convins de nevinovăția Persanului în afacerile misterioase ale lui Hemcea, însă Marcu, păsind mărunt cu picioarele uscate lângă Vasi, căută să-și îndrepte spinarea pentru a-l putea privi în ochi.

— Nu știe ce-i rușinea! spuse agitat. Cu ce-a suferit el de pe urma blocadei?

— Invidia oamenilor e mare: și viespea a întrebat odată leul dece nu se omoară de inimă rea.

— Și hainele astea de unde le-ai căpătat? strigă Marcu, dorind să rămână liniștit și totuși simțind că-l cuprinde furia. — Îți place ție... să te îmbraci, levantin afurisit! Și cu un gest pe care nimeni nu l-ar fi putut prevedea, îi smulse aproape medalionul dela gât și-l duse sub nasul vameșului, orbindu-l de jocurile nestatornice ale pietrelor. — Privește numai lanțul și scula aceasta! Cât prețuiește? Oare Constanța întreagă le-ar putea plăti după zile întregi de muncă?

Vasi întinse mâna cu grabă, neplăcându-i să vadă obiectul sfânt pângărit de mâinile unor ușurateci, fără simț filozoficesc, însă Marcu îl ținea cu atâta dârzenie, că trebui să-și plece gâtul, ca masivul colan să nu-i înșineteasă carnea.

— Privește, domnule Ovezea, ce antichitate curioasă. Ți-a trecut un obiect de-ăsta de contrabandă? Privește-l! Privește-l!

Vameșul găsi scena jignitoare pentru bătrânul zaraf și-i păru rău că ascultase cu atâta ușurință de vorbele unui om ce se dovedea fără judecată. Privi în silă grifonul răsucit între fărâmele vechi de smalț și sto-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

lui de clipiri a briliantelor, prinse în copci de aur, apoi își ceru scuze și plecă, fără a învrednici cu o privire nebunul ce-l făcuse de râs.

Vasi începu să urce încruntat scara metalică de peste Atelierul de Revizie și de supărare, se oprea la fiecare trei trepte, privind cu nemulțumire în urmă. Sub spirala grațioasă a scării, pe iarbă, ruginean înghesuite câteva plase de oțel cu verigi grosolane, o piramidă de bombe submarine de semănat în larg, cât se poate de nefolositoare cu traficul portului. Acesta aștepta la fel de pustiu o moarte încetă și pietrele digurilor, spălate de praful cerealelor și de cărbuni, luceau acum curate sub dogoarea de foc a soarelui, iar păsările înfometate se roteau zadarnic peste turnurile roșii ale silozurilor. Părea un port blestemat, în care și cea mai mică urmă a activității zilnice pierise sub înfățișarea veșniciei. Dacă hamalii și negustorii, agenții grăbiți și marinarii brutali ar fi năvălit din toate părțile, ai fi avut impresia că întreg portul fusese deșteptat la un trai întrerupt doar câteva clipe.

Observă că Marcu îl urmărea și aici, pe scară. Hotărît, nu va mai putea scăpa de spionul Braci. Hârca bătrânului, care se vedea de sus afumată și osoasă, era plină de grăunțele bucuriei, semănate de răul înemn ce putea fi pricinuit venerabilului bătrân care-și vedea de drum.

— Știu că nu-ți face plăcere să vorbești cu un prieten pe care l-ai vândut, începu Marcu, după ce sări cu o nebănuită energie trei trepte de-odată. — N'aș fi vrut să te supăr, însă spre binele tău, am să-ți istorisesc o poveste care te va interesa, sunt sigur...

— Altădată, zise Vasi grăbit. — Acum mă duc spre bazar, căci arșița îmi încinge capul. Nu vezi cât mă îngreunează hainele mele?

Fostul barman își lăsă dușmanul să urce încă câteva trepte, apoi, mângâindu-și otreapa să vadă dacă-i la locul ei și-l ferește de soare, chicoti batjocoritor:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Zadarnic te grăbești Vasi! Cele șase dansatoare ți-au sburat din mâini!

Persanul se opri străfulgerat. Un satelit ce-ar fi aprins în clipa aceea oglinda liniștită a mării, aruncând apele furioase în diguri și crăpând în fărâme platoul înțepenit de sub ei, nu l-ar fi surprins cât taina prețioasă aflată din gura nenorocitului. Il chinuiseră pe Hemcea să desvălue tot adevărul sau — mai grav — Thorwaldsen intrase în legături cu Braia, împărtășindu-i conversațiile cu privire la transportul spre Alger? Acum își explica refuzul căpitanului de a-l primi!

Marcu trecu de el fără să-l privească și bogatul zaraf se luă umilit după pașii săi, căutând să-și revină din efectul pe care-l avusese asupră-i magicele cuvinte. Il urmă ca un pachiderm îmblânzit, mare și greoiu, pe care-l poți târî cu un lănțișor, devenit de-odată foarte însemnat în soarta cuiva, până în ușa lăsată într'o rână a vechiului bar. Mai avu puterea să ridice ochii spre ferestrele „Comandorului" din față și să constate că fetele așteptau în dosul gratiilor subțiri, ceeace-i mai dete puțină inimă.

Bordeiul lui Marcu, altădată un bar falnic — cel mai cunoscut între Sulina și Pireu — avea pereții mâncați cu totul de igrasie și prin năruirea aceasta de țărână și paie tocată, șobolanii își făcuseră cuiburi și sburdau chițăind stins printre mese, la adăpost de cruzimea soarelui. Rafturile se prăvăliseră la pământ și contuarul de unde Marcu veghease atâția ani ca vreun „prinț" al portului să nu se strecoare către aurul din subsol, de-abea se mai ținea, cu câteva conturi gălbui, înfipte ca o sinistră mărturie a patimei, într'un cui mâncat de rugină.

Marcu se stingea, dar avariția-i rămăsese trează și-i măcina în grabă ultimele puteri. Acum se afla în rarele clipe de voioșie și privi cu plăcere cum Vasi se lasă greu pe-un scaun șubred ,cu privirile pe reclama fabricei de benedictină „Vieux Célestine" din Paris,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
memoriatransilvania.ro/mdrr1933-1947

din care demult nu mai comandase nimeni şi care se decolorase de umezeală.

Marcu sări pe-un butoiaş putrezit, desfăcându-şi caraghios ca un măscărici, picioarele în lături.

— N'am să te ţin mult, începu el, deşi odinioară stăruiai să vii aici în fiecare săptămână. Să mă iertă că-ţi voiu aminti de Terzi, prietenul nostru, pe care l-ai uitat mai grabnic decât vaporenii străini...

— A fost un aliat credincios ,protestă Vasi ridicând mâna. Treci mai departe.

— Păi... asta şi vroiam să-ţi spun, rânji chelul. Terzi s'a înţepenit în nisip cum debarcă toţi înecaţii. Ştii unde-a fost găsit, nu? La doi paşi de Castel, lângă satul pescarilor.

— Poate l-au ucis limbile de pară ale lui Satan sau cum îi ziceţi voi, făcu Vasi netulburat, amintindu-şi de temerile atamanului. — Poate necurata spurcăciune locuieşte în Castel... Ţii minte că frizerul se ducea într'una s'o vadă pe Cristina?

— Hei, leşul putrezise când a fost aruncat de valuri, asta s'a văzut bine. Lazulenii spuneau că trebue să fi fost omorît pe-aici, pe aproape de port. Toată lumea o bănuia, dar poliţiştii n'au putut dovedi nimic, dacă ţii minte. Numai după o tăietură nu se putea descoperi ucigaşul!

Vasi se ridică în picioare, gata să plece. Însă în ultima clipă se stăpâni — cu toată chemarea luminii ce se revărsa pură prin spărtura uşii — şi privi cu atenţie chipul schimonosit de ură al fostului barman. Întreaga dărăpănătură i se părea un popas urît rămas în calea timpului, în care era condamnat să se întoarcă acum, când atinsese pragul liniştei. Trebuia să se îndoiască de forţa a-tot-puternică a minţii sale? Oare prins în mrejele răspunderii pământeşti, judecata îi va slăbi şi va începe să meargă strâmb? Să aştepte până la capăt!

— Braia ar fi putut dovedi, adăugă Marcu şi căzu apoi într'o muţenie desăvârşită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Câteva clipe cei doi bătrâni părură încremeniți în reculegerea străină oamenilor, în care își întrezăreau izvorul propriilor vieți și ocârmuirea viitorului. Și în chip nelămurit își dădeau seama că nu depind atât unul de altul, ci de un șuvoiu orb care-i smulge necontenit de pe grinduri și din vadurile de răgaz, stârnindu-le patimile, îndârjindu-i, lăsându-le credința că se sfâșie, se coboară sau se ridică unii pe alții. Pentru prima oară Vasi se îndoi de armonia tăcută și strălucitoare a minții universale...

— Ce vrei să spui? murmură el și în ochii negri și triști, se aprinse o neliniște înăbușită. Ce? repetă cu vocea sugrumată de emoție căutând spre razele aurii ce căutau să se strecoare pe ușa prea strâmtă.

— Fie! primi barmanul. Ascultă bine! Îndată ce Simeon a dat alarma și pescarii au alergat lângă smârcuri, unde zăcea mortul, Braia a prins și ea de veste. Dar în loc să se pună pe bocit ca toate femeile, știi ce-a făcut? A început să scurme nisipul... și a găsit un stilet mic cât un briceag, cu mânerul gros, de fildeș. L-a cules și nu l-a încredințat nimănui: mi l-a adus chiar mie în ziua când puseseși pe Hemcea să-și ridice huiduma de casă lângă barul meu, ca să mă arunci în mizerie. Stiletul se află aici, la câțiva pași de tine Hvaja al Wasiti și e destul ca din acest minut să nu te 'nchizi în prăvălia ta, văzându-ți de covoare și bijuterii, și să te tot sgâiești la „Comandorul" cum faci acum ,ca să te denunțăm! Ovezea, agentul va recunoaște cu ușurință balaurul pe care l-a văzut adineaori la gâtul tău!

— Dece nu m'ați denunțat... atunci, murmură Persanul plecând capul.

— Braia spunea ,că n'avem niciun interes să te distrugem, căci Hemcea rămânea mai departe în „Comandorul". De-abea acum a venit vremea să-ți înapoiem scula...

Cu toată nefericirea în care se afla, Vasi omagie în gând răbdarea castelanei ,ce-și înfrânase ura zi de zi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

resemnându-se să ducă un traiu mizerabil, numai pentru a-l lovi când era mai slab. Îi lăudă virtuțile spiritului și-și mărturisi cu sânge rece că trebuie să se deprindă cu ideia, că afacerea curtezanelor, toată oboseala și banii investiți, fuseseră definitiv pierdute. Făcu totuși o ultimă încercare:

— Principalul pentru mine este ca localul să prospereze, mărturisi cu aerul unui om copleșit de grijile viitorului și care, constrâns de evenimente potrivnice, e silit să facă mărunte concesiuni morale. — N'aș avea nimic împotrivă dacă dumneata, atât de cunoscut în Tomis, ai fi patronul „Comandorului". E adevărat că dupăce ne-am despărțit, fiecare ne-am văzut de afaceri... dar până atunci cred că n'ai avut a te plânge. Terzi te-a amenințat de-atâtea ori cu moartea, acolo, în fund. Dela mine-ai auzit o înjurătură?

— Braia va hotărî totul, repetă Marcu încăpățânat. Pleacă la bazar și să nu încerci să te abați din drum!...

Vorbind, Vasi își prinsese instinctiv medalionul între degete, ca atunci când șoptea rugăciuni, și-l freca apăsat, silindu-se în zadar să șteargă urmele grifonului primejdios dintre diamante.

— Crede-mă, sunt gata să-ți dau „Comandorul Sihie" care are multe odăi la etaj pentru fete și toate ușile noi, așa că n'o să suferi de curent. Vei face copka-le de aur, deoarece, cu toată vârsta, ești mai capabil ca Hemcea, care deși s'a îngrășat peste măsură, e atât de besmetic că se lasă furat în ajunul... plecării. Nici eu nu stau tocmai bine, dar vei găsi destul credit la bazar până se termină blocada. Crede-mă ce-ți spun, o Marcule: cambuzierul și nimeni altul a ținut să-și ridice tractirul blestemat în fața localului tău atât de prețuit!

— Prea târziu! chicoti Marcu, alungându-l fără înconjur. Pleacă! Altfel, eu și cu Braia, te denunțăm!

Vasi îl salută cu o temenea adâncă, atenție de care Marcu nu se bucurase niciodată în viață, făcându-se că nu observă strâmbăturile și scărpinăturile celui de pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

butoiu. Avu totuşi un dram de noroc, căci de-abea ieşi din tunelul dărâmat şi se izbi piept în piept cu Şandru, care părăsise tocmai „Comandorul" şi suia strada Diana, adică tocmai spre bazar. Încredinţându-se că Marcu nu-l mai urmăreşte ,grăbi pasul şi-l ajunse din urmă. Nu se ştia la ce-i putea folosi acest voinic rival, din tabăra duşmană. Şandru îl privi rânjind, cu hazul cuiva care ştia că bătrânului împopoţonat i s'a făcut o soţie bună. Schimbară câteva cuvinte fără însemnătate şi Vasi se feri să facă cea mai mică aluzie la plecarea brăilencelor.

Cât de însufleţite fuseseră străzile în dimineaţa precedentă, la primirea *Sinove-i*, şi cât de pustii păreau acum sub dogoarea soarelui. Poate ar fi îngrozit mai mult rarii trecători, dacă praful şi loviturile târnăcoapelor nu s'ar mai fi înălţat de foarte aproape, cu o furie, de parcă încercau să trezească cartierul adormit. O cafenea mizerabilă, singura din tot Tomisul, îşi întinsese mesele până în mijlocul străzii, ca de obiceiu, şi patronul veghea din uşe ca cei trei muşterii, cam sdrenţăroşi ,să n'o şteargă cu feregenele neplătite.

Salutu-i respectuos arăta că buna tradiţie nu s'a pierdut în cartier, dar întristă mai crâncen inima bătrânului. Dorea să încerce ultimul mijloc de luptă, să-şi recâştige încrederea în sine. În vorbe alese îl invită pe Şandru în bazar. Cu tot zorul, amantul Cristinei intră măgulit.

— E foarte cald, oftă Vasi scoţându-şi şalul cu ceaprazuri de aur şi aşternându-l cu gesturi domoale pe speteaza fotoliului de pe care clienţii contemplau minunăţiile.

— Mă grăbesc, mormăi Şandru, gândindu-se că n'are totuşi ce pierde aflând dorinţele bogatului şi influentului zaraf. Pot să stau pe statuia asta?

Vasi-i arătă grabnic fundul prăvăliei, cu răceala-i înăscută, pe care căuta să şi-o ascundă în gesturi cât mai curtenitoare. Şi pentrucă un dulău jigărit se ră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

tăcise de haită, învârtindu-i-se fără rost prin bazar, îi dădu un picior.

— Mars afurisitule! îl alungă energic. In vreme ce Şandru înainta printre bronzurile şi covoarele aruncate de-avalma, mai zăbovi în uşe şi chemând un vânzător de dulciuri, scoase cu degetele-i uriaşe două bigi-bigi din borcan şi oferi una oaspetelui său.

— Negustătorul e bun şi n'a pierdut meşteşugul de a face cofeturile cu mâna lui, ceeace e o mare artă. Tot ce vezi, continuă uitându-se în jur, e făcut după o muncă şi o migală neînchipuit de grea.

Imbrăţişă cu o privire proaspătă, încă tristă, cu o grabă de mizantrop ce caută o frăţie mai trainică decât cea a oamenilor, sfeşnicile grele de bronz cu trei şi cinci braţe, tavele egiptene şi siriene, martelate sau înflorite cu acul de gravat, ştampile antice pentru amfore şi greutăţi de plumb, opaiţe romane în formă de frunză de viţă, statuete de pământ ars, înfăţişând cu precădere pe Silenus purtând pe cap „cista mystica", pe zeul Pan şi pe Curetes, personagii din mitul lui Dionysos. Apoi, mai spre fund, vase mici greceşti de prin sec. V, influenţate de Egiptul coruptător, pentru mirodenii, unguente şi parfumuri, fibule romane de bronz (un tip obişnuit în provincii), monede din perioada înfloritoare a Scytici, între domniile lui Antonin Piul şi Philipp Arabul, covoare grele de Abahan, Tebris, Zumhurgen, Mugür, Gordon şi Ateam, precum şi acele alămării ieftine, arabe, turtite şi înverzite, aruncate în neorânduială, care se găsesc pretutindeni în bazarurile Orientului Mijlociu.

Lumina parcă întârzia pe roşul de vin stătut al covoarelor, sclipea pe argintării şi pe tetradahmele din Thasos, se spulbera de pietrele scumpe, aruncând văpăi ascuţite pe postamentele nocturne de catifea. Vasi aprinse lampadarul arab — căci în fundul bazarului era o întunecime de biserică — dorind să-şi întărească spusele, şi atunci grămezi întregi de antichităţi smulse întunericului, prinseră viaţă. Şi fu o rotire

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de chemări calme, de teute închise sau de patine stacojii şi roşcate, după cum lumina cădea pe un vas ţărănesc roman sau pe o amforă grecească, pictată în roşu şi negru, dogoreală care aluneca, se topea şi se întărea pe suprafeţele lucii, răbdător şlefuite, îndelung cercetate şi adâncite. Artistul însufleţize într'adevăr în fiecare element — bronz, lemn, pământ sau ivoriu — puterea divină care fermeca ochiul.

Atras din nou de geniala iluzie a perfecţiunii eterne, Vasi se căi că, o clipă mai înainte, se îndoise de puterea sădită în anumiţi cugetători de a fi desăvârşiţi. Singura taină, asemănătoare celor preoţeşti, nu putea fi decât aici, departe de nebunia vieţii. Dar mângâind cu ochii vechiturile, dădu de aventurierul cam nerăbdător, iar pe faţa lui nu citi decât aceeaş înjositoare invidie pentru toată averea strânsă în jurul Mării Negre şi, poate, interesul pe care i-l trezeau trecutele sale mijloace de îmbogăţire. Oftă, amintindu-şi de necazuri şi de goeleta ce urma să plece curând.

— Opera de artă ascute mintea şi întăreşte inima omului, urmă, căutând o legătură de laudă între lucrările unor primitivi inteligenţi şi elegantul barbar din fotoliu. — Duce la un spirit ales, cu multă stăpânire de sine, cum eşti dumneata, floarea tinereţului tomitan. Nu eşti ca acel stăpân al „Comandorului" — şi faţa i se umbri de o amintire neplăcută — care de multe ori mi-a umplut covoarele de scrum şi-mi ardea cu mahorcă, fotoliul pe care şezi acum. Acel om — mărturisi convins — avea darul violenţei care l-a dus spre pierzanie şi a lăcomiei nesăţioase.

— Credeam că sunteţi tovarăşi de afaceri, se prefăcu Şandru mirat.

— Prietenia e ca maimuţa şi pana înfiptă într'un copac, oftă amărît Vasi, fără a povesti fabula. — I-am înzecit banii cambuzierului şi drept recunoştinţă era să mă dea pe mâna unor sângeroşi marinari iranieni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

Imi ședea în gât ca prieten. Am mulțumit cerului, când un om ca d-ta a preluat „Comandorul!"

— Eu... și „Comandorul?" făcu Șandru pe miratul. Adineaori am aflat de dispariția lui Hemcea.

— Cum socotești că Thorwaldsen, căpitanul, a uitat să-mi arunce puntea pe *Sinove*, după ce ieri, s'a înfruptat din bunătățile lui Wasiti? Să nu crezi că mi-am răvășit părul, căci hotărîsem să mă retrag din afaceri. („Toată lumea știe că duci tratative cu Suedezul!" spuneau ochii lui). Singurul lucru de care doream să te încredințez, acum la plecare, este că sunt un negustor cinstit și nu vei avea ce pierde, cerându-mi sfatul. Dușmănia întâmplătoare dispare repede prin servicii făcute, pe când, cea înăscută, nu piere decât odată cu viața.

— Sunt convins, mormăi Șandru și-și îndesă șapca cu pătrățele, înainte de-a se ridica din fotoliu.

Îl lăsă pe zaraf foarte nedumerit în mijlocul antichităților sale și grăbi pasul spre *Sinove*, ferindu-se a nu fi zărit de grăniceri sau de artiștii circului, exact cum procedau toți oaspeții de taină ai căpitanului. Mus-ul negru, spre care-și înălțase privirile și Vasi, avea pe semne dispoziții speciale: cum îi auzi numele, încuviință din cap, și aruncă o funie înodată, astfel că Șandru evită să dea ochi cu cerberul vămii.

Negru îl conduse printr'o scară scurtă și urât mirositoare, apoi o luă printr'un coridor cufundat în beznă și ajunse la o cabină, luminată palid dintr'un colț.

Pe un hamac îngust, Thorwaldsen lâncezea lungit într'un cot. Hainele lui albe, se deslușeau lămurit ca o pată mai însuflețită. Fața nu i se vedea. Începură să vorbească cam stingheriți și Suedezul păru puțin mișcat de liniștea sinistră cu care Șandru îi vorbi de dispariția bătrânului, rugându-l să continue cu el tratativele începute cu Hemcea.

— Brain a venit ieri pe la mine și m'a pus în curent că *vei* prelua „Comandorul", șopti cu greutate Thorwaldsen și în vocea lui care căuta să învingă ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

păsarea, aventurierul își dădu seama că se va codi să strice vechile relații de negoț cu Vasi — a cărui putere se întindea adânc în Mediterana — pentru un nou venit, necunoscut. Poate prevedea, după informațiile binevoitoare ale Braei, că noile condiții vor fi mult mai grele.

În sinea sa, Șandru îi dădu dreptate. Circul era într'adevăr împovărător pentru o goeletă și mainuțele stricau îndemnul la ascultare a marinarilor. Cine știe, s'ar fi putut ca Thorwaldsen să renunțe și la curtezane și să plece singur!

Fără să se osteneaască prea mult, gazda mișcă imperceptibil mâna și atunci negrul înaintă din întunerec, îngenunchind la căpătâiul stăpânului său. Sub hamac, ardea nevăzută o lampă mică, ca o licărire blajină de rubin într'o noapte adâncă. Mus-ul scoase cu grijă o cutiuță din perna pe care stătea tolănit Thorwaldsen, prinse între degete un grăunte negru de opiu și-l vârî în gura unei pipe lungi, iar acesta, smulgându-i-o cu nerăbdare, începu s'o întoarcă încet, cu o atenție halucinantă de-asupra flăcării care nu se vedea; picătura se topi sfârâind și toată cabina se umplu de o aromă grea, ca adierea unei pajiști cuprinsă de flăcări, dincolo de marginea zării. Suedezul închise ochii de plăcere și parcă fața, roșcată de desimea pistruilor îi întinerì. Trase adânc fumul în piept, reținându-l câtva timp, pentru a-și încetini mersul vieții, apoi, dintr'o suflare, îl liberă. Când dete de Șandru, care aștepta un răspuns, îl privi fără expresie, ca pe o umbră fără importanță. Dar umbra înjura în gând, furioasă că soarta-i pune în cale un om pe jumătate înghețat de balsamul otrăvitor.

— Braia a uitat un lucru, murmură, căutând să-și păstreze calmul. — Am s'o șterg și eu cu fetele, înțelegi căpitane?

— În Bosfor e percheziție mare, răspunse Thorwaldsen cu greutate. — Fetele traversează fără bătaie de cap... dar un bărbat netrecut în hârtiile de bord...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://digitalatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mi-ar aduce cu siguranță încurcături. I-am spus și Braei despre directorul circului care seamănă cu o pasăre...

— De-ocamdată nu e vorba de Bacruban, ci de mine!

Thorwaldsen se prefăcu că n'aude și împunse cu pipa, negrul ce ațipise lângă peretele legănător al cabinei:

— Sumba, zise el într'o franțuzească stricată, de Orient. — Începe să-mi fie cald. Vom juca! vorbi iarăș pe românește, în vreme ce băiatul îi trăgea singura haină ce-o avea pe piele. — Asta ne va aduce idei bune. Braia mi-a spus că ești un campion. Dacă figurile mele ajung la sfârșitul drumului, rămâi în Constanța. Dacă mă bați, poate să-ți primesc propunerea.

Șandru se așeză pe marginea hamacului, scoțându-și și el cămașa, căci în cabina strîntă, cu tot întunericul, căldura devenise de nesuferit. Pielea negrului lucea ca a unui idol de abanos. Puse între ei o cutie masivă de șah, apoi se retrase tot atât de tăcut.

— Poate vrei bere? întrebă Thorwaldsen.

— Nu, e prea cald ,refuză Șandru desgustat. Fierbințeala înecăcioasă a fumului își pierduse parfumul și se simțea numai gustul otrăvii, îndesindu-se pretutindeni.

Suedezul însă părea cât se poate de mulțumit: se adâncise în planul de atac, ca un explorator, care caută într'o hartă misterioasă drumul întortocheat și plin de primejdiile neprevăzutului, pe care va păși. Cu toate astea, Șandru nu-și putea da seama dacă gândește cu adevărat, sau se preface numai preocupat. Găsea prinsoarea de prost gust și timpul pierdut în zadar. Hotărîndu-se a-i face pe plac, privi plin de dispreț, ou ură chiar, figurinele cioplite de mâna unui Chinez plin de poezie și teamă, chipuri regești monstruoase aduse ou goeleta de pe cine știe ce coastă misterioasă a Asiei. Șahul îi era nesuferit, mai ales că în ultimul timp jucase aproape neîntrerupt la cafenea, ca să facă agenților impresia unui om așezat,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cu preocupări pașnice. Își jură să nu-i mai joace tot restul vieții. În acelaș timp, se pregăti ca, în cazul unei înfrângeri, să strice fronturile și să sdrobească dintr'un pumn, mutra mortăciunii din față, ferindu-se de-a se mânji de sângele lui alb, respingător. Doamne, numai cadavre găsise în portul acesta mort, levantini tilhiți și violenți, pescari muți, bătrâni debarcați, măcinați de desfrâu. „De o partidă să depindă viața mea?" se întrebă cu amărăciune, apoi mai prinse curaj și se îmbărbătă de unul singur. „Depinde numai de deșteptăciunea și voința mea. Să-mi păstrez calmul!"

Începu să joace cu încredere, aproape violent, rezemându-și atacul pe avantgarda nebunilor și dând asalturi fără să-și menajeze trupa. Dimpotrivă, Suedezul, bâjbâind prin fumul tot mai gros, întrebuința o tactică defensivă, exasperant de înceată, de care se isbeau, ca de o plasă elastică, asalturile tot mai vijelioase ale tânărului. Nervozitatea acestuia din urmă se trăda numai în mișcări și în tremurul ușor al degetelor, căci tot timpul nu-i tresări un mușchiu al feței și ochii-i vegheau nemișcați în penumbră, căutând să surprindă taina care-l îndemna pe Suedez să nu atace, însă să se apere cu o dârzenie lenevșe, pierzând cât mai puțini luptători.

Sumba adormise, dar în înfrigurarea sfârșitului apropiat, lui Șandru i se părea că tot timpul cineva îi stă în spate și i se uită curios peste umăr. Trebui să se încredințeze că nu e nimeni. Numai prin ochiul de geam al cabinei, răsbătea clipocitul stins din coastele corăbiei, și la intervale răbufnituri îndepărtate, de care nu-ți dai seama, mereu prezente în apropierea țărmului.

— Nu-mi place să-mi stea cineva în spate, explică Suedezului, care-l privi întrebător.

Mai mutară câtva timp fără rezultat și erau atât de cufundați în încrucișarea și pânda micilor idoli, că lumea din jur dispăruse. Opiul cădea tot mai greu, târând parcă toată fierbințeala iadului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

Fără să vrea, Şandru îşi aminti de furia poruncitoare a Lydiei, care credea că-l poate folosi cum îi place, pentru scopurile circului. În definitiv Cristina-i aparţinea şi nu se cuvenea ca toată lumea să profite de pe urma „Comandorului Sibiu" preţioasa moştenire lăsată de Hemcea. Bacruban se ocupase de cambuzier, dar prea era plin de pretenţii. Ţinea mai mult la animale decât la amantul fiică-sei!

Nici nu-şi dădu seama când câştigă. Thorwaldsen rămase pe gânduri, indiferent, de parcă nicio clipă nu dorise să fie el învingătorul. Căuta numai să prelungească aşteptarea care îl amăgea de ani de zile, ca lumul pieritor al fermecatului grăunte.

— Eşti foarte deştept, şopti, încercând să surâdă. — Îţi spun drept... că dacă era vorba... să încarc şi caii omului ăla cu pelerină, cum mi-a spus Braia, nu te luam...

— Nu sufli un cuvânt, zise Şandru vioiu, îmbrăcându-şi haina cu nerăbdarea de a se vedea din nou în aerul proaspăt al punţii. — Diseară sunt cu Yetele. La ce oră ridici ancora?

— La zece.

— Fix la nouă am să fluier în dreptul pupei. Frânghia stă tot timpul acolo?

— O voiu arunca, mormăi Thorwaldsen, întorcându-se cu faţa la perete fără a aştepta să-i plece oaspetele. — Ţie rog şi eu să nu afle Braia. Femeia asta e mai puternică decât înainte de războiu, cu toate că acum se preface că spală rufe. Nu ştiu când o să scape Constanţa de ea.

— Noi doi scăpăm, rânji Şandru.

Când deschise ochii pentru prima oară după ore întregi de leşin, Hemcea simţi o durere violentă în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

creştet şi bănui că se află mototol într'un colţ întunecat, iar picioarele îi atârnă ceva mai sus, încălecate peste un drug de fier. Multă vreme nu putu să-şi dea seama ce-i cu el şi slăbiciunea grozavă în care se afla îl opri să facă o mişcare. Numai jocul clipirilor apoi, care-l împresura ca o veşnică aducere aminte a nestatorniciei şi tinereţii, îi trezîră treptat dorinţa de-a deschide ochii şi a încerca să surprindă fugarnicele semne pământeşti. Încetul cu încetul, cu aceaşi uimire cu care un bolnav revede chipurile cunoscute într'o altă existenţă şi de care îl desparte cutremurătoarea clipă de întunerec, cambuzierul desluşi cabina ruginită a unui vas, simţi nemişcarea adâncă a podelei, curioasă într'o astfel de încăpere, precum şi luminile — certitudinea cea mai puternică — ce prinseseră să lăcuiască pereţii sgrunţuroşi şi roşcaţi. O briză uşoară îi mai răcorea faţa lipită de tăblia de metal, încinsă peste zi de soarele pontic. Zăcuse într'un adevărat cuptor şi căldura de iad îi înrăutăţise cu siguranţă starea, căci simţea acum că-l doare capul numai dacă mişcă pleoapele sau încearcă să se gândească. Credea în mod vag fără a avea curajul să-şi limpezească ideile, că acestea sunt urmările chefului cu Thorwaldsen şi că se află în camera sa, spre amurgul zilei următoare. Interiorul ciudat de vapor nu se topea însă odată cu lumea visului şi atunci ridică ochii, simţind o durere adâncă şi foarte reală şi descoperi un petec de mare, înbăcsit de scăpărările ultimelor raze. Soarele trecuse dincolo de zare, legănând sub albastrul mai curat al după amiezii, oglindirea sângerie ce se prelingea din unghiile înflăcărate, tulburând apa. Ungherele epavei, îşi urzeau întunecimile. Îi trebui câtva timp să-şi mărturisească că se află aproape de ţărm, în „cimitirul vapoarelor", că nu va putea coborî în bar „să se dreagă" şi că venise adus de cineva într'un loc atât de neplăcut. Nici nu-şi putea da seama măcar, cât va trebui să stea cu obrazul lipit de fierul năclăit şi lipicios. Capul îi era greu ca o baniţă, iar când îşi duse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

tremurând de slăbiciune, degetele spre pleoape, pentru a le deslipi, constată îngrozit că zăcuse într'un lac de sânge, în vreme ce clipele treceau liniştite pe lângă el ca plescăitul valurilor şi dârele mute de lumină, ce nu încetaseră să se fugărească prin preajma-i. Se apropiau de ferăstruica capcanei, ceeace arăta că noaptea nu-i departe şi Hemcea înspăimântat de singurătate, căută să-şi amintească, cu o grabă febrilă, întâmplările cari l-ar fi putut lămuri asupra situaţiei în care se afla. Reconstituia cu greu evenimentele şi lucrari, în aparenţă fără importanţă, pe care ţinuse cu tot dinadinsul să le păstreze în minte, în clipa hotăritoare, când îşi pierduse conştiinţa, îi reveneau cu greu, ca dintr'un întuneric înfăşurat deplin în linţoliul cerului

Personajul principal, care i-ar fi permis să desnoade întregul mister, urca spre el din străfundurile eului ca de pe terasa „Comandorului", însă borul larg al unei pălării cu gardenii, îl ascundea cu totul. Îşi aminti până şi vocea ce-l strigase în toiul nopţii de pe terasa de stuh împletit, o chemare prefăcută, subţiată, ca să nu poţi recunoaşte pe cel ce-ţi întinde mreiele. Se dăduse drept trimisul lui Thorwaldsen — de asta era sigur — care-l chema urgent pe corabie. Somnoros, afumat încă de cheful ce se prelungise până la miezul nopţii, el îşi trăsese pantalonii peste cămaşa de noapte şi fără să pună în cumpănă mesagiul vechiului său camarad, se'ndreptă spre uşe, când, dușmanul, urcat între timp pe burlanul de lângă fereastră, sărise pisiceşte pe fereastră şi-l pocnise în creştet, cu toată puterea. Se'ntrebă, cine putuse să se strecoare printr'o crăpătură atât de îngustă. Ferestrele tomitane dela etaj n'ar fi permis decât unui copil, sau unui om cu mijlocul foarte subţire să ajungă înăuntru. Apoi celui care-l ridicase pe umeri îi trebuia o forţă herculeană să străbată străzi întregi cu el. În fracţiunea de secundă care desparte luciditatea de beşna cea mai adâncă, reţinuse un amănunt foarte important. Răpitorul înjurase de necaz — nici de data asta nu-şi dăduse seama

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de felul vocii — şi motivul supărării era că, grăbindu-se să-l arunce pe umeri, se'ncurca într'un fel de rochie lungă şi neagră, ca de catifea ce-l împiedeca să dispară grabnic cu preţioasa-i pradă. Braia, duşmana lui Vasi, cea mai îndreptăţită să fie obiectul tuturor blăstămăţiilor cambuzierului, era grasă şi bondoacă. În orice caz nu l-ar fi putut cără pe umeri din etajul „Comandorului" până în „cimitir".

Afacerea părea cât se poate de încurcată şi ar fi fost o neghiobie să piardă ore întregi cu presupuneri, când întunericul se apropia simţitor şi duşmanii petreceau în tihnă, fericiţi de dispariţia rivalului lor.

Gemând de durere, întărit de o dorinţă care-i întrecea cu mult puterile clipei aceleia, Hemcea se târî până la uşa grea de metal, încercă s'o deschidă: era fixată, se vede, cu un drug pe dinafară, căci nu cedă un centimetru. Din nefericire singura ferăstruică, da spre largul mării. În zadar strigă cu mâinile pâlnie căci cei ce auziră chiotele înăbuşite, îşi închipuiră că sunt pescarii, cari plutesc spre Lazul, ascunşi de meterezul înalt al digului şi prizonierul de-abea izbuti să descopere un colţ de port, împreună cu bagajele circului „Nero", strânse gata aproape de debarcader. Circul îşi coborîse corturile şi forfota pestriţă a artiştilor îmbrăcaţi în fracuri şi costume lucioase, de mătase, pierise în lăzi uriaşe şi în singurul vagon, văpsit cu înfloriturî. Îl recunoscu doar după coloana subţire de fum ce anima portul părăsit, ceeace însemna că se strânseseră în jurul căldărilor ca în fiecare seară. Un tânăr îngâima un tango la chitară, acompaniindu-se din gură, iar perechile aşteptau îmbrăţişate, să se servească cina. Liniştea lor îl scoase din fire pe bietul cambuzier, care strigă până răguşi şi până la urină se lăsă păgubaş.

În dreapta, *Sinove*, îşi încerca pânzele, ca şi cum ar fi ţinut să se pregătească de plecare în văzul prizonierului arătându-i că e liberă şi că nu-i pasă de părerea lui. Scos din minţi, Hemcea bătu cu pumnii în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

pereții de fier, se-aruncă cu tot trupul în uşe, trezind ecouri sterpe în cală, iar în acelaş timp, vela cea mare, părând scuturată de această furie, căzu din sugrumători. Era mai mult decât o simplă manevră. Un marinar arătase se vede spre largul portului, căci toți se apropiară de copastie, cu privirile aţintite în direcţia degetului ascuns de pânze, de unde, prin tulbureala înserării se apropia o şalupă albă.

Cambuzierul urmări şi el nemişcat apropierea echipajului şi când îşi dădu seama de ce e vorba, tresări, ca deşteptat pentru a doua oară din leşin şi se frecă la ochi. Apariţia de pe valuri i se păru atât de ciudată, încât îşi ţinu sufletul, pentru a nu fi descoperit şi luat în bătae de joc de ceata tomitanilor care nu crezuseră niciodată în visurile şi vorbele lui. În şalupă nu se afla altcineva decât ceata curtezanelor dela „Comandorul", Tanţa, Veronica, Fotini grecoaica, poreclită şi Luminţa, şi toate celelalte, iar la vâsle, desigur, duşmanul lui, cel care-avusese interes să-l treacă fără privitori, pe lumea cealaltă. Thorwaldsen se profila lângă pânze, în uniforma de doc, încreţită ca un sac, aşteptându-i în picioare şi fluturând şapca spre spre aventurierele din Brăila ce se apropiau văzând cu ochii. Poate, dac'ar fi ştiut că din locul unde fusese aruncat, patronul „Comandorului" le urmăreşte toate mişcările, nu le-ar fi făcut o primire atât de frumoasă!

Apa îşi pierduse lucirea şi era de prevăzut că şireata *Sinove* aşteaptă mantia protectoare a nopţii să se facă nevăzută. Grănicerul mituit de Vasi pica de somn, cu siguranţă, ghemuit cu arma lângă genunchi, fără să ştie că serveşte cauza potrivnicilor binefăcătorului lui.

Curtezanele ajunseră curând sub prova ascuţită a goeletei şi Hemcea se repezi iarăşi la uşe, lovind-o cu pumnii şi picioarele, însă trebui să renunţe tot atât de grabnic, aruncat înapoi. Şi rotindu-se prea furios în urma propriilor săi paşi, dând târcoale unor pereţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

tot atât de nepăsători ca înalţele ziduri ale dorinţilor pătimaşe, observă că o tăblie a duşumelii se găurise într'atâta, că sărise din nituri. O mică sforţare şi putu s'o ridice de-un lat de palmă, dar mai mult nu se căsca. I-ar fi trebuit o pârghie solidă de oţel s'o smulgă cu totul din locul unde era fixată.

Tot privind neliniştit spre *Sinove*, temându-se să nu sboare spre zare, Hemcea deşurubă somiera de fier şi înarmat cu această unealtă forţă deschizătura cât să poată trece, apoi lăsă rama grea de-acurmezişul. Nu vor părea prea veseli când le va apare înainte şi le va nimici toate speranţele ticăloase! Nici nu i-ar fi trecut prin cap că visurile sale fuseseră la fel de puţin pilduitoare şi că mijloacele, cu care conştiinţa i se'mpăcase de mult, sufereau de exact aceleaşi păcate. Surâdea în mijlocul cabinei umbrite de amurg şi-şi ştergea mecanic sângele ce începuse să i se prelingă din nou de-alungul obrazului. Îşi smulse cu nepăsare o mânecă a cămăşii şi se legă cum putu, apoi îşi băgă capul prin deschizătură să deslueşească vreo scară pe unde putea cobori. Dar trebui şă-şi tragă capul îndărăt cu un strigăt de furie. Întreaga cală se zărea înnecată de o apă neagră şi de-abea la zece paşi, sub carapacea de oţel, o clătinare fumurie, arăta că în dreptul ei trebuie să fi fost o răsuflătoare sau un chepeng vechiu. Timpul trecea. N'avea de ales.

Închise ochii, apoi se'aruncă disperat în apa murdară, încercând să înoate cât mai la suprafaţă. Algele i se lipeau ca nişte flăcări subţiri de faţă, svâcnetul picioarelor gonea spre adânc crabii leneşi şi caracaţiţele pipernicite ale acestui lac mort. Crăunţe roşii se lăsau să cadă la fund, iar de pe ridicături, scoici deschise priveau cu un ochiu mare şi nemişcat, aproape negru într'atât era de duşmănos, trecerea grăsunului ce tulbura pacea de veacuri a cavoului maritim.

Când se ridică în mâini pe puntea remorcherului, acolo unde, cu o zi înainte se'ntâlniseră Şandru cu Cristina, suflând greu şi ştergându-şi noroiul de pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

buze, lui Hemeea i se păru că a intrat într'o pace de raiu. Lumina avea acea blândeţe gravă, care nu se'ntâlneşte decât pe litoralul tomitan în preajma serii.

Prezenţa lui în „cimitirul vapoarelor" nu era străină de întâlnirea celor doi amanţi. Dându-şi seama de singurătatea locului, Şandru şi nimeni altul, il povăţuise pe Bacruban, cu acrul de-a fi împărtăşit o glumă măruntă s'arunce feşul rivalului lor în remorcherul împotmolit, în loc să-l svârle în apele trădătoare ale mării şi astfel se explică deee, socotindu-l mort, directorul circului „Nero" îl rostogolise oftând în cabină — după ce-i desfăcuse degetele încleştate cu încăpăţânare în pelerina-i de catifea ,de care cambuzierul se prinsese ca de-o ultimă salvare — şi-apoi nu se mai îngrijise de victima sa.

Dar Hemeea n'avea de unde să ştie amănuntele de mai sus şi chiar dac-ar fi cunoscut pe adevăratul criminal, aceasta nu i-ar fi micşorat setea de-a lovi fără alegere în toţi. I se părea că e încolţit de primejdii şi că de jur împrejur îl ameninţă un cerc aprins care se apropie văzând cu ochii. In fiecare cunoscut bănuia un duşman la pândă, gata să-l atace pe neaşteptate şi să-l înlăture. Cu impulsivitatea firilor blajine, care îşi ies dintr'odată dintre zăgazurile felului lor de a fi, aşa şi Hemeea se răsvrătise împotriva propriului lui tembelism, imputându-şi lipsa de energie şi strângerea de arme asemănătoare cu a inamicilor, adică a urei adânci, a cruzimei şi a dorinţei de a rupe toate îngrădirile. Pentrucă aceştia se cred mai răi decât le permite condiţia umană, nu au puterea înţeleaptă, şiretenia subtilă sau avariţia perseverentă a celorlalţi, ci dincolo de calităţile porniriilor lor care îi face să fie oameni, nu rămân decât patimele gândite, adică acele care fac răul imediat şi nu se împletesc cu destinul, ce poate părea firesc, al existenţelor. Orice urmă a omeniei pierise din Hemeea. Era ca unul din acei nebuni furioşi, pe cari sălbăticiunea pe care o poate da numai disperarea gân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

dului. îi orbește. Nu putea zări apa argintată, ce se'nfoia murmurând de-alungul vasului, nici cerul desfășurându-se înstelat ca o hartă vie a virtuților din noi, peste silozuri și elevatoarele care înțepeniseră cu brațele întinse spre marea deșartă. În noaptea aceea, simți focul nestins al răzbunării și hotărît, sări pe cheiu și se repezi în goană spre scările dela Revizie. Pe drum rana i se deschise din nou. Trebui să se oprească și să-și înoade mai strâns cârpa scorojită în jurul frunții.

Portul era pustiu. Puținii supraviețuitori ai Tomisului, convinși în cele din urmă că *Sinove* nu purtase nimic în pântecele sale, nici nu dorea să încarce marfă din Constanța, se închiseseră din nou în dosul zăbrelelor, fumând, dând în cărți și așteptând într'o lenevie fără speranță ca echipa de lucrători să-i gonească din case și să le dărâme zidurile. Ei, atât de dârji de obiceiu și obișnuiți să prevadă orice lovitură, se resemnaseră să-și mute nimicurile în Chilia sau Anadolchioi, la marginea orașului celui nou.

La „Comandorul Sihic" era lumină. Prin fereastră se putea zări destul de bine vameșul Ovezea cinstindu-se de unul singur la bar și privind pe furiș spre Cristina, care broda nepăsătoare ca totdeauna la contuar. De când îi părăsiseră clienții, obișnuia să lucreze toată după amiaza, ridicând privirile numai când simțea apropiindu-se dinspre prag pașii hotărîți ai lui Șandru. Lui Ovezea t-ar fi plăcut Cristina, dar nu ținea să aibă de-afaceri cu Șandru și să mănânce trântreala pe care o aștepta demult cartierul împotrivă-i deși îl considerau ca de-ai lor, cu toată misiunea-i odioasă. Încătărămat în adevăratu-i costum, își bea tot atât de liniștit coniacul ca și cu două zile în urmă, când umbla travestit în voiajor, și-și netezea freza perie, singurul lucru milităresc în chipul lui, amintindu-și poate de fetița întâlnită demult pe treptele de pământ roșcat dela Omurgea. Hei, acum el, Hemcea, era cel care-și bătea joc de visurile și neghiobia vame-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Stattransilvania.ro/mdrr/1933-1947

șului! Ovezea nu bănuia nimic, plutea ca un îngeraș pe un nour, în vreme ca Thorwaldsen dădea poate comenzile de plecare. Ce folos că stătea țeapăn pe trepiedul de crom și-și da ostenceala să pară cât mai ferchez! Păcat că nu se găsea cineva să-i spună că tot peticit și ținut la ușe ca vânzător de nimicuri pentru femei era mai potrivit! Și trezindu-și propria durere, privind prin amărăciunea tulbure a sufletului său, nu-și dădu seama dacă compătimește deșertăciunea caraghioasă a vameșului sau un om căruia mulți îi spuneau pe furiș „cambuzierul", deși era adevărat patron de local și cineva cu greutate în Tomis. Nu izbuti să-și alunge tristețea decât cu o înjurătură: *La naiba cu tomitanii* și cu el împreună! Acum l-au apucat hocetele, când *Sinove* stă gata de plecare și dușmanul din umbră e gata să câștige partida?

Hemcea străbătu hotărît terasa, sperlind șopârlele verzi, care se răspândiră cu iuțeală spre vazele încărcate cu leandrii. Cei dinăuntru își vedeau de gândurile lor, fără să se sinchisească de porunirea noului venit și trebui ca să prindă cu ultima putere o vază de cărămidă și s'o izbească de parchet, cu să-i trezească din veghea liniștită. Sgomotul acesta fu atât de sguduitor în tăcerea adâncă a cartierului, că Ovezea sări fulgerător de pe scaun, întorcându-se cu revolverul între degete. O clipă îi trebui până să-și dea seama de ce-i vorba și când înțelese că omul scăldat în sânge dinainte-i, cu fața neobișnuit de indiferentă și crudă, în care numai ochii luceau de un dispreț insultător, nu e altcineva decât Hemcea, cel pe care-l căutase cu atâta dârzenie, scăpă arma din mână:

— Cine... cine... te-a...., băigui el înspăimântat și acum se văzu că e pus în deprins cu stăpânirea pe care trebuie s'o aibă agenții în uniformă.

— Tată, strigă și Cristina, ascunzându-și privirea. Ești plin de sânge! O, toată fața ți-e însângerată!

Hemcea se apropie grav, dar pe drum, când ajunse în dreptul oglinzilor venețiene, înrămate în pluș roșu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

se opri de sus, cu aerul cuiva ce n'are nicio grabă. O mănecă îi era sfâşiată, lăsând să i se vadă braţul gras şi cam moale, cum îl au bătrânii. Din tâmpla sură, sângele i se lipise, ca o frunză ruginită, pătându-i cămaşa albă. Şi în chipul acesta mânjit şi murdar, ochii îi sticleau de o sălbăticiune pe care nu o recunoşteca, ca ars de friguri. Se cutremură şi groaza sau desgustul de sine fură atât de mari, încât simţi că-şi pierde din nou cunoştinţa, dacă nu se'ndepărtează de îndată de imaginea propriei lui porniri. Căzu pe-un scaun, cu capul în piept, doborît de durere.

Cristina se grăbi să aducă un lighean, puse apă la încălzit şi veni să-i dea primele îngrijiri. Bandajul trebuia îndepărtat, căci era plin de năimoi, dar mai întâi îi şterse faţa şi încercă să-i insufle bătrânului puţin curaj. Acesta păru la început învins de teama boalei, apoi dându-şi seama că pierde un timp mai preţios ca însăşi viaţa lui, sări de pe scaun, îndepărtă cu mâna pe fată şi căută în jur, cu o aprigă dorinţă de răzbunare, pregătindu-se de luptă.

— Aicea sunt, zise Ovezea făcând un pas. Vorbeşte! Cine te-a adus în halul ăsta? Unde-ai lipsit o zi întreagă?

— Dumneata... te pretinzi cel mai şiret, gemu bătrânul, şi de furie simţi cum se sufocă. — Apă! Daţi-mi un pahar! hohoti el.

Vedea şi el că mâna dreaptă îi tremură rău de tot şi buzele se'nfioară de răceala paharului. Cu toate astea, alcoolul îl într'aripă:

— Să mergem. Să plecăm, pentru Dumnezeu, până nu e prea târziu!

— Stai puţin, omule! Ce s'a întâmplat? făcu Ovezea, privindu-l cu neîncredere.

— Thor... Thorwaldsen pleacă! strigă Hemcea, închizând ochii de durere.

— Thorwaldsen? Ce vorbeşti? se miră zăpăcit Ovezea. N'a anunţat Căpitănia...

Hemcea îl învălui într'un dispreţ ofensator. Era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ctitransilvania.ro/mdrr1933-1947

pentru prima oară că putea să-şi arate adevăratele sentimente prefăcutului voiajor, la fel de străin de afacerile tomitane, ca şi înainte de-aşi îmbrăca impunătoarea uniformă. Cu tot timpul înaintat, trufia îi întârzie graba răzbunării, tot aşa cum sloiurile se împing într'o mare îngheţată, la adierea unui vânt mai blajin, dar tot atât de hotăritor.

— Să mergem, repetă el, cu o strâmbătură ce aducea a zâmbet.

Inspăimântat la gândul că afirmaţia cambuzerului ar putea fi totuşi adevărată, Ovezea sări prin gearalâcul salonului şi ajungând la câţiva paşi de parapetul şubred al terasei de stuh, iscodi noaptea. Luciri de jăratec mureau spre circul „Nero" ca înăbuşite de imensitatea pustiului de întunerec; îşi aminti că artiştii obişnuiau să cânte până târzu în jurul focului. Luna nu apăruse. I se păru ciudat faptul că luminile reglementare ce rămâu toată noaptea în vârful catartului mare, pieriseră de lângă silozuri, la dana unde era ancorată *Sinove*. Putea fi o simplă neglijenţă, când Hemcea părea atât de tulburat? Ştia ceva bătrânul! Se înapoie grabnic în local, la timp ca să prindă sfârşitul unei certe destul de aprinse. Probabil, în lipsă-i, o explicaţie avusese loc între tată şi fiică, căci o auzi pe Cristina, implorând cu glasul rugător:

— Tată, să nu faci una ca asta! Dacă-l prinde să ştii că n'ai să mă mai vezi nicodată... niciodată n'am să pot să te mai privesc...

— Canalia! strigă Hemcea scos din fire. Tot mai ţii la el? După ce m'a prădat şi a vrut să mă ucidă, să-l mai servesc în genunchi? Asta vrei? Ei bine, poţi să pleci şi tu! Alergă după duşmanul lui taică-tău şi fii blestemată, fiinţă fără suflet ce eşti! N'am bănuit când te-am luat dela Castel că voiu ajunge să-ţi doresc răul, ca Braia, dar mă părăseşti şi pe mine cum ai lăsat-o pe ea: fără pic de milă, fără să priveşti în urmă. Tu n'ai inimă, căci altfel n'ai ameninţa un om bolnav. Chiar dacă m'ai vedea pe pragul morţii şi nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ți-ar păsa de mine! Ești o fată crudă, ți-ai închinat sufletul diavolatui. Pleacă, pleacă unde știi, să nu te mai găsesc în casa mea. Piei din fața-mi! Piei! răcni el și cuvintele i se stinseră fără ecou în întunericul răpei.

Era prăbușirea colectă, dezastrul, cu toate astea, dacă cineva l-ar fi străpuns de moarte în clipa aceea, dorința răzbunării l-ar fi ținut în picioare ca o flacără nestinsă.

Până și Ovezea cel șiret și nepăsător, pripășit odată cu nașterea „Comandorului" și care fusese de față la inaugurare și la vesela prosperitate a fostului cambuzier, vameșul ce-și îndeplinea cu sânge rece ordinele, simți pentru prima oară o milă zguduitoare, care-i umflă pieptul. Îl spionase atâta vreme așteptând să-i cadă în mână, acuzându-se în locaful lui, pentrucă simțea că-l va prinde mai ușor și că va desnoda astfel întreaga rețea tomitană, dar o înfrângere atât de dureroasă nu era de natură să-l bucure.

— Ce-ai dumneata cu Thorwaldsen? Crezi că au ridicat ancora? întrebă încet, respectuos, fără să se hotărască încă a-i ordona să meargă cu el.

— Nu încă... sunt acolo... ținui Hemcea cu degetul răspunzând la ultima întrebare. Dar din felul cum plecă capul, Ovezea înțelese că-și mărturisea vina. — Să plecăm, murmură el atât de încet, că vameșul mai mult ghici, după tremurul buzelor mărturisirea și îndemnul lui.

O luă înainte-i, fără a mai privi spre Cristina, clătinându-se ca beat printre mesele prăfuite, ridicate una peste alta, apoi pe strada pocită de dărâmături, pe treptele sonore de fier, mereu prin besna portului printre lanțuri ruginite, butoaie goale și lăzi părăsite la întâmplare, aruncate în clipa când se auzise de blocadă.

Se strecurară în dosul magaziilor și tristețea portului parcă apăsa vameșul în uniformă și grăsunul sdrențuit, ajunși până aproape de pânzele *Sinove*-i. Câțiva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

gabieri trăgeau gâfâind de straiuri şi ancora se auzea răcâind uşor coasta corăbiei. Nu se zărea ţipenie de grănicer. Poate făcea pe adormitul în magazie.

Ovezea plecă de lângă Hemcea, sigur că duşmănia îl va împiedeca pe acesta să se salveze şi apăru după puţin cu o echipă de agenţi.

— Vor trimete un om să ridice parîma, murmură el.

Ca şi cum şeful echipajului ar fi ţinut să-i îndeplinească dorinţa, se auzi în aceaş clipă, poruncindu-i lui Sumba, mus-ul negru, să sară pe uscat. Ştrengarul atâta aştepta; încălecă pupa cu agilitatea unei maimuţe şi apucând sdravăn de frânghia de care se servise Şandru cu o zi în urmă, sări pe chein. Sosit aici, lucrurile nu mai merseră atât de uşor, căci, apropiindu-se în vârful picioarelor să desprindă otgonul gros de pe babana uriaşe, gura-i fu astupată de o mână repezită din întuneree şi braţul imobilizat, că nu mai putea rotl decât ochii ca două coji de ou. Zadarnic îl strigă Suedezul şi se plecă peste copastie să-şi dea seama ce-i cu el. Bombănind, se-aruncă la rândul său de-asupra apei negre, dar avu aceeaş soartă.

Înainte ca restul echipajului să prindă de veste, vameşii săriră pe punte şi-l făcură prizonier, fără multe formalităţi, debarcându-l în tăcere. Curtezanele fură găsite în dormitorul comun, care ocupa mai toată prova. Câteva, cele obişnuite cu astfel de călătorii la voia întâmplării, se desbrăcaseră nepăsătoare să se culce, iar celelalte, mai tinere, aşteptau pline de emoţie în paturile duble de lemn, clipa când vor simţi sdruncinătura primei depărtări, ca un svâcnet al unei vieţi noi, care-şi va urma drumul în lume, precum şi marinarul cu care va fi nevoită să-şi împartă culcuşul până în ţara Hesperidelor. Când în locul cavalerilor necunoscuţi încă, deteră cu ochii de uniformele vameşilor, începură să plângă, poate unele dintre ele, de bucurie că nu vor mai trebui să înfrunte atrăgătorul, dar înfricoşetorul necunoscut şi pustiul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

întunecat al mării. Numai Veronica, începu să strige și se sbată în mâinile lor, apoi să-l acuze pe Herncea că o răpise dela părinți, ceeace o făcu dintr'odată suspectă.

Cabina mică a căpitanului rămăsese închisă și Ovezea dădu ordin să nu se apropie nimeni de ea. Dela dansatoare aflară că Șandru cu Therwaldsen jucau șah fără întrerupere, din asfințitul soarelui, când aventurierul le adusese pe goeletă.

— Lăsați-i pe seama mea, șopti Ovezea și scoțându-și centura de piele, o întinse cu revolver cu tot unui agent.

— N'ai nevoie de...? întrebă acesta uimit arătând arma.

— Sunt niște câini turbați... M'ar împușca să mă simtă cu astfel de jucărie... se mulțumi el să răspundă.

Ajunse prin întunerecul coridorului până la ușa cabinei și stătu o clipă nemișcat, trăgând cu urechea. Nu se auzea nici cel mai mic sgomot, afară de geamătul unei scoate, sus pe punte, care se freca de catarg de câteori goeleta se pleca într'o parte după clătinarea molcomă a mării. Când crăpă ușa, îl izbi în față mirosul acru al opiului, ce nu se risipea niciodată din cabina căpitanului. Thorwaldsen lâncezea în pat, moleșit de otravă, cu capul atârnând greu peste cutia de șah, cu pătrățele misterioase și Șandru îl privea nemișcat în lumina gazomiței, cu o expresie crispată de ură și suferință. Ovezea simți că pândește și el prima legănare a plecării, și deaceea își ținu sufletul să nu trezească printr'un sgomot cât de mic, bănuiala celui ce aștepta cu auzul ascuțit.

Aventurierul parcă simți unda de aier curat, căci întoarse capul spre ușă, iar vameșul, dându-și seama că e descoperit, răsări dintr'odată în pervazul îngust ca o fantomă înălțată din întunecatul liniștoliu a nopții. Acum n'avea ciorapi de mătase pe mână, panglici sau jartiere și tăietura urită a obrazului părea crestată într'un chip cadaveric, ca de ceară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

Cu o mână, Șandru măturâ pionii hidoși din față-i.

— Ce... ce vrei? borborosca Thorwaldsen, care înălțase capul, neînțelegând încă de ce este vorba.

— Fetele sunt în siguranță! rânji Ovezea și-și întoarse palmele ca să arate că nu e înarmat. — Acum sunt în Constanța. Țineam să vă anunț dinainte, prietenește, că goeleta e înconjurată și ați face bine să ieșiți fără fasoane afară. N'am vrut să vă umilesc... în fața oamenilor mei. Hemcea a intrat de bunăvoie în laț, numai să te vadă cu cătușe — continuă spre Șandru, serios de astădată. — Din când în când avem și noi vameși noroc. Dece-ai vrut să-l ucizi? Asta nu se iartă!

— Și eu am vrut... am vrut... băiguia Thorwaldsen și era neplăcut să-l vezi cum se scutură și încearcă să se deștepte din toropeala otrăvii. — Ah, diavolul de Persan, borborosi, convins că Vasi și nimeni altul îi denunțase.

— Bănuiam de mult că dansatoarele intenționează să plece... dar chiar cu corabia dumitale, căpitane, zău nu mi-ar fi trecut prin minte. Prea ne credeai adormiți! De ce-ai stricat partida? — continuă Ovezea și se întoarse iarăși spre Șandru, ca să câștige timp. — Sper că nu te-am făcut să pierzi.

Simțise că în aventurierul încolțit creșteau planuri de fugă, porniri misterioase, încolțite din instinct. Șandru își dădea seama că singura posibilitate de salvare, era să se arunce de-odată asupra vameșului, chiar cu riscul de-a fi rănit, și să-și croiască astfel drum spre punte. Ovezea nu era însă înarmat, așa că, bănuind intențiile celuilalt, se lipi de peretele cabinei, grăbindu-se să-i facă loc. Știa că odată ieșit pe ușe, toate încercările-i vor fi zadarnice și că oricum, va cădea în plasă. Același sfârșit!

Lucrurile nu se petrecură întocmai, pentrucă Șandru se deprinsese cu atacurile neașteptate și cu cocoșirile de pe acoperișuri, când schimba focuri cu poliția. Înălță capul pe chepeng, rămânând la pândă. De pretutin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

deni îl întâmpină aceaş tăcere adâncă, legănată de foşnetul blajin, pe care dârele lumii îl lăsau alergând peste ape. Farul Carol I clipea îndepărtat ca dela capătul lumii.

Se apropie în vârful picioarelor de locul unde ştia că atârnă lunia înodată, când cineva înălţă capul după o ladă de pe cheiu şi repezi spre corabie un fulger scurt, orbitor. Împuşcătura cutremură pacea mării, apoi clipocitul uşor al apei se'ngână din nou, lovindu-se de coastele goeletei cu păcura neagră şi cutiile goale de conserve.

Înconjuraseră deci vasul! În dreapta lui răsărise o umbră, ca un strigoi ce se înalţă dintre lunii, apoi alta, lungită pe burtă, în dreptul timonei, şi o a treia la câţiva paşi numai. Parc'ar fi ştiut că nu e înarmat, căci adulmecau puntea argintată, liniştite, fără teamă. Un necunoscut se afla atât de aproape, că îi auzea răsuflarea sgomotoasă, însă poate avea mâinile goale ca şi el şi aştepta fără curaj înaintarea celorlalţi. În lumina fermecată a lunii, parcă-i recunoscu silueta. „Trebuie să fie Hemcea" gândi, în vreme ce-şi zcotea haina cu mişcări repezi, automate. Prefăcându-se că se retrage pas cu pas spre bastinguj, se opri o clipă de parcă ar fi rămas pe gânduri, apoi se rostogoli pe spate în mare, exact ca un sac cu bolovani.

Urmăritorii alergară înjurând şi începură să tragă la nimereală în apă, încrucişându-şi săgeţile aprinse cu agenţii rămaşi pe cheiu. Portul secătuit fu tulburat în scara aceea de o rafală de gloanţe ce trezi tot Tomisul în picioare.

Şandru îşi dăduse seama că viaţa lui depinde de-o înghiţitură de aier şi în ultima clipă îşi luă cât îi trebuia până la „cimitir", unde-ar fi putut să se piardă printre epave. Auzi bâzâitul stins ce se'mpânzea de-asupra lui şi murmurul vocilor din ce în ce mai slabe. Când ajunse sub pupa largă a unei foste şalupe de dragaj, îndrăzni în sfârşit să ridice ochii lângă oglinda tainică a mării şi să privească spre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

IX.

Ultimele cătțu înfipte în râpă, digurile de piatră, colinele şi plaja largă a Lazului, pieriră, îndată ce ieşi din oraş. Salcâmii pipernicţi se răreau şi bălţi aproape secate, stuhărişuri înegrite de flăcările verii, peticeau stepa pustie. Când şi când pasări leneşe, lopătau spre grindurile bogate din Deltă.

Dela Medgidia trenul coti spre Miază Zi, lăsând în urmă uriaşa albie a fluviului secat, Cara Su. Şi dacă până aici călătorii mai întâlniseră râpe înalte, cu scobituri pietroase ce măcinau valea stearpă, aceleaşi ponoare rotunjite, din care se revărsau grohotşuri de cretă, scăldate într'o lumină de azur, acum privirile se pierdeau cu totul, într'un pustiu străin şi lipsit de orice înţeles. Cu cât înainta în stepă, Cristinei i se părea că soarele e mai roşu şi mai îndepărtat, iar pământul îmbătrânit, răcit, primeşte şi el o culoare cărămizie. Pe aceste întinderi aride, nu cădea cu lunile o picătură de ploaie şi numai la mari depărtări, se vedea din goana trenului, oameni plecaţi peste burdufuri, trăgându-şi chinuiţi apa, din izvoare adânci şi săracăcioase. Alţii, mohorâţi, cu pălării mari de pai, îngălbenite de arşiţă, aşteptau sub căruţe domolirea pârjolului pentru a cosi la lumina lunii şi vitele lor, nemişcate, cu capetele plecate, se apărau doar de tăuni, legănându-şi leneş coada. Apoi cirezi nesfârşite de bivoli şi cai, adăstând parcă şi ele răcoarea asfinţitului şi adulmecând jghiaburile prăfuite.

Din loc în loc, ştirbiturile munţilor străvechi, rămaşi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ca niște țarini de bolovani împânzite de ciulini, clopoței de stepă și stropi gălbui de rapiță, erau rostogolite cu răbdare spre marginea satelor, și se vedeau acolo necioplite și aspre, la fel de mute în ceeace privește numele și trecutul drept credincioșilor pe care îi priveghea.

Iar mai spre Sud, tarlalele de pământ înșunânțat se răreau și casele fermierilor — foști mocani și cojani poposiți cu oștile fără număr ale oilor, apucați de plugărie, olteni și macedoneni, cu toții izvodind o rasă nouă și dârză, dând un nou asalt ținutului îndărătnic — tot mai primitive, aproape numai din pintră, făcând loc satelor vechilor localnici, înșghebări singuratice, depărtate de drumuri. Satel Mai de grabă o mână de bordee scunde de chirpici, cu acoperișul înverzit de pirul a-tot-stăpânitor, fără îngrăduiri sau copaci, cu un podmol de lut în mijlocul lor, unde se ard gunoaiele, așa că de departe aceste înșghebări ți se par ascunse în pământ și triste sub limpezimea rece a firmamentului, pierdute într'o tăcere mai grozavă ca murmurul mării sau mătură de torentele înflăcărate ale Austrului, iar viața oamenilor o ghiceai la fel de monotonă și neînsemnată, ca stepa întreagă.

Deși spre sfârșitul lui Iulie, un vânt fierbinte răscolea colbul coajei arse de secetă și crăpa obrazele țăranilor. Femeile adunau spicele cu basmaua trasă până la ochi, dar cântau încetișor și vântul purta și țegăna glasurile, astfel că, oricum, suferința lor se mai mângâia.

Grâul se pipernicea, se strâmba, și peste întinderile nearate ,presărate cu tufe țepoase de păiuș, vântul se răsucea în voie, domnea absolut, înfricoșând privirile din această poartă a marei stepe răsăritene, între Asia și Mediterana. Aici se află Caraomerul, un târg mai răsărit, unde se colectează grânele din jur și unde bieții oameni își pot procura unelte și sămânță. Când Cristina ajunse la singurul han, dădu peste o mulțime de căruțe încărcate de saci ,ce așteptau cu caii des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

hămaţi la oişte, negustorii de cereale. Ca toate cascle coloniştilor, adunate în jur, hanul era ridicat din bolovani roşiateci, ciopliţi grosolan şi mâncaţi de vânt, legaţi cu lut. Servea de cafenea şi de magazie, căci, de amândouă părţile avea saci de orz şi grâu, pici de oaie cu miros pătrunzător, fasole şi bostani albi, turceşti.

Fata se culcă devreme căci se simţea ostenită, cu toate astea nu putu închide ochii toată noaptea; vântul ţipa prin piatra scorburoasă şi, ca şi cum iadul de-afară n'ar fi fost deajuns, patru-cinci negustorii de cereale şi pici, traşi la acelaş han, petrecură noaptea povestind întâmplări cu comitagii şi colonişti, aruncând mereu tufe de ciorlan şi dând pe gât cești mari de ceai cu lapte de oaie. Rogojinele întinse de hangiu aproape de foc erau pline de purecі, vântul se năpustea prin deschizătura zidului lăsată drept uşe, încât Cristina se întoarse toată noaptea pe-o parte şi alta. Se gândea mereu la Şandru şi cu cât se apropiau clipele reci ale zorilor, cu atâta i se întărea siguranţa că amantul o iubea şi că n'ar fi părăsit-o pentru nimic în lume. O întâmplare nenorocită, pe care întârzia să şi-o explice, îl adusese pe gocleta ce înfierbântase atâtea minţi.

Nepăsarea din ultima vreme fusese provocată numai de Hemcea şi ura lui oarbă împotriva uzurpatorului. Pentrucă tot nu putea închide ochii, se gândi la amănunte fără însemnătate din anii cât fuseseră împreună şi la prima plimbare la Castel. Lazulul apărea tot atât de depărtat ca din goana trenului, însă plutea scăldat în lumina a-tot-cuprinzătoare pe care o dă depărtarea de un loc iubit, unde te simţi mai fericit ca oriunde. Copilăria ei nu fusese petrecută cu evenimente vesele. Crescuse mai mult singură, totuşi niciodată nu simţise un pustiu în juru-i şi o lipsă de ţel în viaţă ca acum. O umbră de speranţă o făcea să creadă că unchii ei o vor primi în sânul unei noi existenţe, dar licărirea aceasta pâlpâia, ameninţată de vântul şi senzaţiile neîncercate ale pământului străin,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1933-1947

unde trecutul îi apărea mai limpede şi mai apropiat. Nopţile pontice, ceţurile grele din luna Noemvrie, adierile pline de taina porturilor Mediteranei, apoi ruinele cunoscute, marmorele, zidurile de apărare care arătau veşnic locuitorilor îndărjirea de a rămâne pe petecul acela de ţărm — în nemărginita libertate a visării — umbrele celor pieriţi în fluturarea neagră a valurilor şi războaielor, creşteau în sufletul ei, ca pieritorul şi însufleţitul vrej de viţă, răsărind în lumină cu taina vechilor legende dintr'un sarcofag îndopat cu pământ.

Aici nimic nu te făcea să crezi că omul s'a oprit vreodată în loc, dejugând carele, sau că ar putea lăsa o urmă a trecerii sale. De curând se ridicaseră ferme — câteva familii de moţani strânşi într'o magazie de piatră în mijlocul pământurilor lor, pe care din sat nu le puteau păzi — şi băştinaşii fuseseră nevoiţi să-şi îngrădească şi ei parţelele, întristaţi de statornicia şi simţul de proprietate a celor de peste Dunăre.

Cristina îşi trase pătura până la bărbie. Noaptea cădea tot mai friguroasă — se apropiau de sfârşitul verii — cu toată arşiţa zilei care-i ostenise privirile în vreme ce înainta pe acest ţinut fără viaţă, cu nori fumigi şi vârtejuri de praf. Din chipurile pe care le văzuse înţelesese că aici, sufletul omului nu se putea înţelege cu furtunile, nici cu adierea răcoroasă a serii, nici cu dogoarea soarelui. Vântul trebuie să fi fost acelaş tot anul, ca şi privirile lor, iar bucuria ca iarba verzue sau cenuşie, însă mereu mărunţă, după cum Crivăţul mângâie pustietăţile sau biciuieşte îngheţat pământul roşcat şi gol.

Negustorii din jurul focului povesteau fără interes, moleşiţi de căldură în cojoacele lor mari şi se vedea că le lipseşte credinţa care face ca înţelesul întâmplărilor să se urzească în sufletul cuiva ca un aer de borangic al minunilor petrecute în timpul său. Cristina îşi dădea vag seama că trăiesc mergând dintr'un loc în altul şi dorindu-şi numai ţinta drumului, fără a mur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mura numele duhurilor locului — căci totul îi încredinţează că pe-acolo n'au fost niciodată fiinţe — fără a-şi atinge cruciuliţele sfinţite, nici nu sunt vicleni ca tomitanii, lacomi de avuţii, buni şi răi. Sau dacă cred, religia lor creştinească trebue să fie alta decât a celor din Lazul.

Pentrucă tot nu putea dormi, le ascultă poveştile domoale, întrerupte când şi când de tezăcul care troznea în hogeac şi arunca în întunericul hanului, o erupţie de scântei. Din vorbele lor păreau cinstiţi şi posaci; nu discutau despre regatele scânteietoare de aur sau despre aventuri primejdioase, ca mușteriii „Comandorului", ci-şi împărtăşeau necazurile de oameni singurateci. Niciodată nu i-ar fi putut înţelege bucuria cu care se gândea la prima seară petrecută cu Şandru în Castel, niciodată nu va mai putea împărtăşi cuiva farmecul acelei seri neuitate. Cu toate că se afla printre ei, la doi paşi de focul ce sursura şi-şi înălţa pâlpâielile, sufletul îi rămăsese acolo, printre tufişurile argintate de arariel şi printre buruienile plăjii, iar trupul îngheţat i se sbuciuma de răceala nopţii şi aştepta doar soarta lui, soarta unui trai pământesc la care se supunea cu indiferenţă.

Încet, încet, se lumină de ziuă. Era într'o Joi. O căruţă cu ghioci înalţi şi loitrile foarte lungi, se opri în dreptul fetei cu rochie scumpă de oraş şi cu un geamantan în mână, cu sgomot de fierăie şi nechezături vioaie. O pereche de bătrâni îngrijiţi, îmbrăcaţi în negru, coborâră sprijinindu-se de crupa cailor, iar un tânăr voinic, cu cizme, le ajută să sară la pământ. Tofanii cu feciorul lor de suflet Andrei, fuseseră anunţaţi şi se grăbeau s'o primească. Spre vărul ei se opriră întâi privirile Cristinei, cu interesul instinctiv al curtezanei. Nu părea că se deosebeşte de ceilalţi fermieri, întâlniţi în tren şi pe peronul gării, după felul strâns şi hotărît în care ţinea dârlogii murgilor dobrogeni sau fruntea îngustă („ce deosebire de fruntea largă şi frumoasă a lui Şandru!" gândi fata) părul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

încâlcit ca pâsla pe creştet, ochii mai limpezi ca ai bătrânilor, însă reci, aşa cum au oamenii câmpiei, deprinşi să vorbească puţin şi să li se asculte poruncile.

Bătrânii nu arătau nici ei prea mişcaţi. Tofan fusese învăţător în Caraomer, dar ca mai toţi fiii de ţărani, care-şi munciseră mai departe pământul odată cu preocupările cărturăreşti ale şcolei, păstra pe faţă sbârciturile şi asprimea unei vieţi aprige. Poate nici n'ar fi intrat la Stat, dacă ar fi avut pământ îndestulător şi de-abea aşteptase să iasă la pensie să-şi vadă în tihnă de cele cinci hectare ale neveste-sei, moştenite în întregime după fuga lui Hemcea. Îi plăcea să vorbească, îmbrăcat în postavul negru din cap până în picioare, cu cămaşa de in închisă la gât, fără cravată — aşa cum obişnuiesc micii târgoveţi şi fermierii din Dobrogea — la întrunirile politice şi la serbări, dar mai ales în cercul comunităţii lor religioase, căci era adventist, ales după grija soacrei lui, bunica Cristinei. Se pare că, Ardeleni şi ei, bunicii de mamă ai lui Hemcea trecuseră la această sectă după ce stabiliseră într'un sat cu emigranţi dinspre Deltă; în ţinutul dintre Dunăre şi Mare se întretae mulţime de neamuri şi credinţe, greu de deslușit în negura timpurilor. De reţinut e, că mama Zenaidei şi a lui Hemcea nu se lăsase până n'o mărităse pe fiică-sa cu unul din membrii congregaţiei pe care pusese de mult ochii. Bărbată-său care mărturisea întru ortodoxism, nu putu să se opună la această legătură, deoarece pierduse aproape tot pământul cumpărat pe nimic de bunicii lui dela Turci şi rămăsese pe cele câteva hectare ale neveste-sei. Ca învăţător, Tofan avea o pâine asigurată. Fire muncitoare, nu se mulţumise cu catedra şi îngrijise mai departe ferma după moartea socrului lui, sădind pomi şi vie, care pe pământ puţin dădeau rod mai bănos. Fusese şi reprezentant al gazetei. „Dobrogea Jună" din Constanţa, unde publicase câteva mici studii de folklor religios şi sfaturi agricole.

Zenaida Tofan părea că i se potriveşte de minune,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cu negrul sever al rochiei, însufleţit numai de cenuşiul manşetelor şi gulerului, din care ieşea un cap osos cu părul neted, alb. Pe cap avea o boneţică de mătase cu panglici, cum se purta pe vremuri, însă, când dădu mâna, Cristina simţi degetele ei bătătorite şi înăsprite de muncă. Şi la amândoi bătrânii, aceeaş privire ştearsă, indiferentă, care te făcea să bănuieşti, cu o dureroasă strângere de inimă, că oamenii aceştia nu se vor putea bucura niciodată de adâncul tainic al sufletului lor, larg şi luminos ca întunericul nopţii, în care să-şi găsească înţelesul vieţii de totdeauna, reazămul unei adevărate credinţe şi siguranţe unei trainice veşnicii.

În timp ce Andrei ducea caii spre umbra subţire a unui salcâm, cerură iertare că n'au venit mai de dimineaţă. Ca în fiecare Joi fuseseră datori să întârzie în casa lor de rugăciuni şi Tofan trebuise să deslueşească un verset. Nu întrebară nimic de Hemcea. Părcau înţeleşi să n'o descoase asupra trecutuului ei, mulţumindu-se cu obişnuitele amănunte ale călătoriei. Se simţea ostenită? Cum dormise? Trenul întârziase ca de obiceiu în Cobadin? E adevărat că frontul de-abea se ţine spre Miază Noapte şi Germanii părăsesc Constanţa? N'a auzit nimic? Atunci dece trec zi şi noapte tunuri din Bulgaria spre Bucureşti?

Bătrâna mai cu seamă, o privea pe furiş, cu o mulţumire timidă, gândindu-se că ochii blânzi, paloarea de trandafir a obrajilor, părul de aur, le va lumina ferma lor singurateeă. Pentru Zenaida Tofan era un triumf că izbutise s'o aibă înapoi pe Cristina şi s'o scape de primejdioasa influenţă a fratelui său. După impresiile lui Andrei culese din Constanţa şi din încurcătura cu care răspunse la unele întrebări atunci, cu şase ani în urmă, când primiseră o scrisoare în care se relata într'un stil foarte ciudat şi cu metafore persane starea nepoatei lor, chinuită de o femeie „mai şireată ca vulpea şi hiena la un loc", cam înţelegeau ce fel de viaţă a dus Cristina. În orice caz tânărul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

lăsă să se înțeleagă că n'a avut parte nici de atâta îngrijire, nici de atâta bună-creștere, câtă ar fi primit dacă ar fi rămas lângă ei.

Pe drum, Tofan o privi scrutător și-i vorbi cam pe neașteptate despre nucleul lor religios „numai în Caraomer suntem douăzeci", dându-i de înțeles că dacă ar vrea, ar deveni „o soră demnă de laudă" cuvinte rămase fără ecou în inima fetei. Îi descria adevărul de nesdruncinat al acestei credințe și nevastă-sa da din cap aprobându-l, cu un chip grav, care să-i arate lămurit Cristinei că n'avea de ales între vechea ei viață și calea pe care i-o arăta bătrânul.

De altfel, Cristina nu auzea nimic, nu mai înțelegea nimic, de parcă sufletul i-ar fi pierit de mult. Pe marginea șoselei, erau aruncate grămezi de pietriș și peste șanțul surpat se întindea stepa, cu norii deși de praf. Pământul pleșuvit și crăpat de arșiță, era ras de pulbere și iarăși acoperit cu ploaia fină a löessului. Ca să respire trebuia să-și ducă palmele la gură, în timp ce, pe urmele căruții, o perdea de praf se ridica până'n cer.

Drumul înainta ca o dungă albă, străjuită din loc în loc de oțetari. Pietrele scrâșneau sub fierăria căruții, pulberea sărea în lături și șoseaua străbătea mai departe aceleași pământuri și aceleași ierburi arse.

Întâlniră un cal rătăcit, care se sperie și o luă în galop după un nor roșiatec. Apoi iar drumul alb, câte un trunchiu frânt de oțetar, câte o mână de paie. Și în dreapta, în stânga, lanuri pustii, islazurile nesfârșite ale Dobrogei, cu vietăți rare, pământ înțelenit și uscat, cu vine împietrite, cu stânci înroșite, adânci, cu borboriseala surdă și dușmănoasă a vântului printre ierburi.

Pe litoral Grecii ridicaseră cetăți și după ei Romanii și-au fortificat taberele militare; apoi Genovezii și mai târziu Levantinii au lăsat contuare de comerț; apoi Românii au construit un oraș modern și diguri solide, împresurând vechiul Tomis; dar stepa a rămas

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

necercetată şi misterioasă ca neamurile ce-au trecut şi le-au odihnit zările: nimic nu se află scris. Iar cei de azi, Tătarii, tot mai rari, supraviețuitorii unor hoarde glorioase şi mândre, îşi înalță şopruri lângă bostane, privesc nedumeriți şi iubesc depărtările ce mânjesc coama armăsarilor, ca şi celor de ieri. Sunt oameni întregi, care se pricep încă să strângă chinga calului şi să aprindă un foc în calea Crivățului.

De pe o colină, Tofan ridică codirişca biciului şi arătă înainte:

— Acolo stăm noi, zise. Ferma care a fost a maicătei e mai departe. N'ai ce să vezi la ea, căci e părăsită de douăzeci de ani.

In lumina orbitoare a soarelui, repezită prin vălul de praf, Cristina zări stâlpii de pe acoperiş şi magazii înalte tărcate de umbre verzui. Când se apropiară, desluşi mai bine copacii şi toată perdeaua groasă de glădiță spre Nord, fără de care, delicatele trunchiuri ar fi fost culcate la pământ cu arac cu tot. Ferma n'avea mai mult de cinci hectare, câte îi mai rămăseseră bunicului Cristinei după un şir de ani secetoşi şi pe pământul acesta, Tofan plantase câteva sute de piersici pitici, câteva prăjini de vie, puțin orz, bumbac şi zarzavaturi pentru casă. Piersicii făceau fructe mari, cu o aromă minunată, pe care bătrânul le vindea pe preț bun la Tekirghiol şi Mangalia, ca mai toți producătorii din apropiere.

— Cred că eşti zdruncinată rău de tot, zise Tofan scuturându-se de praf. Iți voiu arăta mâine ferma.

Se apropiară cu toții de ceardacul larg, cu stâlpi puternici, ridicat în întregime din acecaş piatră cu vine roşiatice. O duraseră ciobanii care o înconjuraseră cu țarcuri pentru oi, pe timpul şi din îndemnul lui Mihail Kogălniceanu, al cărui portret îl păstraseră din tată'n fiu, cu prinos de sulfină. Urmaşii lor vânduseră oile şi se apucaresă statornic de agricultură, căci era păcat să rămână atâta pământ nelucrat, iar cantera din mijloc, la fel de necioplită ca magaziile mărgi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

naşe, numai ceva mai înaltă — unde primeau şi oaspeţii — avea în loc de ciururi şi putineiuri şi vase de căşerie, saci cu grăunţe şi bostani. Iatacul din dreapta îl pregătiseră Cristinei, cât despre Andrei îi plăcea să doarmă de-asupra grajdului şi nu şi-ar fi mutat în ruptul capului locul, ceeace-l[a] făcuse să prindă miros de cai şi hamuri. Spre deosebire de han, încăperea din mijloc era foarte curată, cu scoarţe ardeleneşti pe jos şi cu o uie albă ca zăpada, cu flori negre de arnici, răstignită între două şipuri aduse de bacîul Hemcea din poalele Bucegilor.

Lângă hogeac, Tofan avea o bibliotecă cu broşurele religioase, lucrări de pedagogie şi câteva volume de memorii ale oamenilor politici din timpul colonizării. Încercă, fără multe ocoluri să cântărească cunoştinţele nepoatei lui, însă îşi dete repede seama că în afară de frumuseţea şi felul ciudat de a umbla a fostei curtezane, nu are nicio dorinţă de a învăţa. Nu-şi ascunse dezamăgirea. Scoţând o carte din raft şi aşezându-se cu ea la masă, în aşteptarea prânzului, mormăi că îşi va bate capul s'o facă să priceapă câte ceva.

Zenaida Tofan le aduse unt alb-verzui dela singura bivoliţă pe care-o aveau, o ciosvârtă de oaie cu cartofi şi trei piersici mari cât merele.

— Mi s'a făcut sete, zâmbi Cristina ca să mai împrăştii tăcerea apăsătoare. Cred că aveţi un vin destul de bun!

Bătrânul mai că scăpă furculiţa din mână, dar Andrei, mai stăpânit, îşi trase înainte farfuria cu friptură şi zise sec:

— Strugurii îi vindem sau îi uscăm pentru iarnă. Pentru noi ştii... vinul e păcat!

Cristina plecă capul. Hotărît, avea unchi foarte ciudaţi...

Seara, în timp ce erau adunaţi la aceeaş masă, sub umbrarul de aţă pescărească, Andrei se sculă şi ridicând biblia de sub icoane, o puse în dreapta bătrânului. Acesta îşi şterse ochelarii şi deschise cartea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

la Apocalipsul Sfântului Ioan, unde paginele mai des umblate, îngrijite de țărâna celor dinainte, arătau capitolul de temeiu al credinții adventiste. Ceilalți doi ascultau cu respect și Cristina le deslușì pe față un fel de teamă tulbure, aproape josnică, în luptă cu fericirea celui ce-și cunoaște păcatele și mai are o poartă strîmtă de scăpare. În unele clipe părcau chiar mândrii că descoperiseră poteca mântuirii, ascunsă muritorilor obișnuiți, de pirul și bălăriile păcatului. Se înfricoșau și se încălzeau în gând numai, trăgându-și fericirea și suferința din cuvintele sterpe — pe care nu le simțeau de-a-dreptul — după cum nu înțelegeau legăturile adânci dintre cer și suflet. De aceea sbuciumul lor era rupt de adevăratele adâncimi ale lumii și Cristina simțea că religia nu ținea în viața lor de fiecare clipă un loc trainic, ci-i hrănea cu o dogmă și le arăta un fel de a se purta. Era închis în sine ca orice preocupare omenească și, poate, stepa străină, goliciunea zărilor, îi îndepărta dela izvorul veșniciei pentru totdeauna. Când Tofan ajunse la următorul verset din Apocalips: „Și a venit către mine un înger și m'a dus cu duhul pe un munte înalt; și mi-a arătat Cetatea cea mare, Ierusalimul cel sfânt, pogorându-se din cer, având zid înalt cu douăsprezece porți și înaintea lor doisprezece îngeri și douăsprezece nume scrise de-asupra... Nimic spurcat nu va intra în cetate, ci numai cei scriși în cartea vieții mielului și vor împărăția în vecii vecilor"... un zâmbet fericit le însenină fața, mulțumirea pentru viața ce-i aștepta în ceruri, dacă vor asculta poruncile.

Tofan închise cartea, după ce puse cu grije un semn, și începu să vorbească. Femeia și tânărul ascultau cu privirile în pământ, iar afară vântul alerga și șuiera printre buruieni.

Ca totdeauna, vorbea despre a doua venire a Mântuitorului, dar se vedea că predică mai aprins pentru a-i împărtăși și Cristinei primele Adevăruri. Și auzându-i cuvintele Cristinei începea să uite de în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

doiala cu care-i privise, de neplăcerea cu care întâlnise privirile lor scrutătoare şi gândurile de suprafaţă. O uşoară ostenească, indiferenţa celor ce avea să i se întâmple pe acest tărâm lipsit de interes, o făcură să-i urmeze mecanic gândurile.

Desigur, venită din Tomis — un fel de Gomoră în mintea singuraticilor fermieri — i se păru ciudat la început că cineva poate să se condamne singur cu o îndârjire atât de crudă, imaginând cele mai îngrozitoare păcate. Dar apoi ascultă tot mai întunecată acest nou fel de a vedea viaţa şi morala severă, necruţătoare cu slăbiciunile omeneşti, o atrase fără a-i mai cântări lipsa de adevăr. Necunoscând adevăratele greşeli, care aduc după ele întunericul, se îngrozi de tot ce adăpostea sufletul său şi faţa, pierzându-şi strălucirea după care întorceau bătrânii din Lazul privirile, se umbri de aceeaşi groaznică ameninţare care plutea peste creştetul Tofanilor şi care este însă-şi pecetea neființei deplinc.

Fără a-şi da seama de nimicnicia sa, Tofan tuna ameninţător, prefăcându-se că a uitat trecutul fetei cutremurate de remuşcări din faţă-i:

— Să ne temem de patimele noastre nebune şi crude; de îngâmfare, de lăcomie, de destrăbălare. De a pândi să furăm lucrul altuia, de a dispreţui, a trăda, a minţi pentru arginţi, de a trăi în destrăbălare şi prostie. Voi înşi-vă sunteţi îngâmfaţi pentrucă vă credeţi puternici şi frumoşi, răi, căci nu daţi avutul vostru săracilor, necredincioşi, căci nu zăboviţi cu gândul la Cel ce-a suferit pentru voi. Sunteţi câini, fermecători, înclinători de idoli şi iubiţi pe cel ce poartă minciuna în ochi şi pe buze, se încălzi Tofan şi obrazul lui sbârcit se roşi de ameninţări.

Iar bătrâna şi Andrei, cu capetele plecate, cu o închipuită părere de rău, murmurau: „Aşa e!" „Aşa e, Doamne!" „Ai milă de noi!" Şi Cristina, văzându-i acum prin zăbranicul negru al moralei, se îngrozea de câtă decădere fusese în stare propriu-i trup şi propriul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.transilvania.ro/mdrr1933-1947

său suflet. Începu să repete mașinalicește cuvintele predicatorului, împărtășindu-se de teamă și de aceeași bucurie comună de a-și desvălui păcatele unul altuia, lăsând să cadă de pe ea și ultima podoabă.

După ce înșiră pedepsele și-i făcu să-și recunoască firile rele, Tofan începu să spere și cu laudele lui se ridicară din țărână și privirile celorlalți:

— Mântuirea stă în îndreptare, spunea. Lumina Deșteptării trebuie să ne găsească pe toți în curățenie și pace. Căci ce va fi a doua venire a Lui? Auziți ce spune unul din Frații Săi: „Fericiți cei ce-I fac poruncile, ca să fie stăpânirea lor peste lemnul vieții și pe porți să intre în cetate". Cercetați-vă și învingeți-vă, o frați și surori, pentru a-I ieși în cale. Căci viața noastră scurtă nu-i decât poteca spre El: oare nu se cade să urmăm curajoși judecata și să nu cădem pradă patimelor?

Tu, Cristino, se adresă el fetei, dece nu părăsești hainele vieții tale din trecut și nu îmbraci hlamida albă a credinței?

— Mă voiu pocăi, promise Cristina privindu-l țintă și în clipa aceea și-ar fi dat viața să-și ție făgăduiala. La Castel, Braia o deprinsese cu minunile sfinților și povești despre duhurile celor înecați, adăogând chiar că cei păcătoși care nu se putea îmbarca pe corabia Sfântului Ioana, rămânând să rătăcească pe țărm, dar se ferise să-i pomenească vreodată cari erau faptele lor și de morala Fiului Omului. Ori noua credință, găsită la ferma bunicilor ei, era clădită tocmai pe o morală aspră și neîndurătoare, tot atât de străină de bunul și simplul Iisus ca și superstițiile castelanei. Cu voința unui uragan, Cristina spulberă trecutul, târând însă cu sine, fără a-și da seama, toate podoabele, parfumurile și clipele de fericire din Lazul fără a le simți în dorința-i vijelioasă de-a ajunge la capătul zării și totuși tulburând-o prin prezența lor, măcinându-i viața... În ochi nu i se mai oglindea albastrul legănător al mării sau pacea plină de vraje

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

a nopții, ci sumbrele gânduri ale păcatelor și remușcării, biciuită mereu de crudele predici.

— Să nu te temi de hoți! zise Andrei la culcare.

— N'avem hoți pe aici, întări Zenaida Tofan. Puștile pe care le vezi rezemate de zid sunt pentru comitagii.

Iarăși nu putu dormi, de astădată sbuciumându-se și gândindu-se la mântuirea sa. Cum se va înfățișa în fața Tronului când va suna ceasul învierii? Își aminteа frânturi din viața dela Castel și „Comandorul", de îndeletnicirile cunoscuților, de desfrâul în care trăise. „Se distrase" cu toți străinii și în urmă cu Șandru, care nu se codise mult să pocnească un biet marinar pentru a-i câștiga prietenia, de-a o îndemna să fure, de a-și bate joc de tatăl ei. Cât îl admirase. Era un diavol și sufletul i-era sortit chinului celui veșnic. Nu putea face nimic pentru el, nici pentru Hemcea, care la o oră atât de târzie, încheia de obiceiu socotelile și punea în fișicuri banii curtezanelor.

Dacă Tofanii strigau că duc o viață plină de păcate, atunci trecutul ei, nu fusese trăit într'o prăpastie cu clocot de aur și pucioasă aprinsă, unde fiecare zdrobea în disperare capul celuilalt, făcându-și drum cu ochii închiși, blestemând, spre barca plăcerilor?

Gândurile-i alergau, se învălmășeau și buzele-i murmurau rugăciuni chinuite — poate repeta fără a-și da seama vechile descântece ale Braci — ca într'un vis groaznic, unde arzândele ape ale Iadului, te fac să te cutremuri și să plângi.

A doua zi dimineață, Tofan o luă să-i arate ferma, în vreme ce Andrei era ocupat cu adăpatul bivolițel și celor doi cai pe care-i aveau. Vântul încetase, puțin după răsărit și sclipirile iuți făceau să tremure roua înghețată de pe ierburi.

Trecând pe lângă grajd, bivolița neagră și grasă, își întinse gâtul plin de noroiu, mugind potolit. Păsările cotcodăceau voioase și porniseră să caute gâze prin bureieni, dar nu se depărtau prea mult de casă, părând că se tem să nu se rătăcească și tainicul stăpân

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

al veşniciei să nu le smulgă spre el. Şi era ceva mişcător în mâna aceasta de oameni şi fiinţe negrăitoare, flori şi pomi domesticiţi, care trăiau împreună, se ajutau şi n'ar fi putut vieţui unii fără alţii.

O treime din fermă era plină de aracii strâmbi pe care se urcau viţele cu frunza rară. Dar adevărata slăbiciune a bătrânului păreau a fi piersicii. Cu toate că mureau foarte de tineri din cauza uscăciunii pământului, îşi scoteau cheltuiala prin fructele lor mari şi cărnoase. Cereau în schimb să-i îngrijeşti cu multă migală, ca pe nişte fiinţe cu viaţă puţină şi primejduită chiar şi de cea mai uşoară pală fierbinte suflând dinspre Bulgaria. Coşava — Vântul Negru — îi usca pe capete, iar restul anului se îmbolnăveau foarte uşor; mulţi aveau frunzele umflate, chircite, şi crengile subţiri înveninate de firişoare roşii, ridicate parcă din pământ.

Tofan îi explică cum trebuiesc stârpiţi lăstarii apropiaţi de rădăcină, cum se strâng cu grije frunzele bolnave, cum se dibuesc rosăturile curmeclor ce-i ţin legaţi de araci.

— Imi vei ajuta să le presar mraniţă la rădăcină, hotărî el. Ar trebui să-ţi schimbi îmbrăcămintea. Du-te şi cere mătuşe-tei o rochie veche.

Cristina se întoarse după câteva clipe cu o rochie aspră de cânepă şi cu părul bogat, ascuns sub o basma decolorată. In picioarele goale avea galenţii grosolani ai Zenaidei Tofan.

— Bun, murmură bătrânul, privind-o mulţumit. Când vom termina, îţi vom săpa la rădăcină unde nu poate pătrunde plugul cu un cal.

Aducea gunoiul de foarte departe, căci pământul secetos trebuia îngrăşat mereu şi tezecul celor trei vite, de-abea ajungea pentru foc. Platforma fermentase şi era acum aproape neagră: trecut prin sită, deveni un pământ bun şi gras pe care Tofan îl drămuia cu economie, ca aurul. Il cărară cu lopata la fiecare piersic, apoi săpară în jur farfuria, fărâmiţând bolovanii prea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

aspriu. Când Cristina văzu că fermierul nu ezită să frământe coaja cu degetele-i uscate, făcu la fel, şi nu se lăsă până ce pământul împietrit, învăluit de nenumăratele rădăcini ale pirului, nu deveni mătăsos şi afânat ca cel din grădini.

Munciră astfel până la amiază, când mătuşă-sa îi chemă la masa întinsă pe ceardac. Cu sapa pe umăr, Cristina numără din ochi piersicii şi constată că rotunjise singură douăzeci de farfurii. Privirea umbrită de noptile pierdute cu propriile-i gânduri şi stropii de sudoare ce se amesteca cu ţărâna de pe faţă, o făceau să arate cu totul altfel decât fosta patroană a „Comandorului". Simţise cum îi înţepenesc toate oasele, însă muncise dârză şi cu un fel de pornire înflăcărată de a se îndrepta, ispăşindu-şi păcatele. „Voiu munci de trei ori cât oamenii aceştia" gândi „fiindcă sunt de trei ori mai păcătoasă". Când Andrei, aşezându-se la masă, binevoi să-i zâmbească pentru prima oară, lovind-o cu palma grea peste umăr, de-abea-l zări. Se simţea atât de rău, că peste câteva clipe ar fi căzut la pământ.

— Toţi oamenii cinstiţi, muncesc! zise bătrâna cu subînţeles împărţind borşul cu agrişe.

— E un argat destoinic, glumi Toţan. Vom face treabă bună! Apoi adăogă suflând în zeama roşiatecă. — Sper că nu-ţi pare rău că te-ai hotărît să rămâi la noi...

— Sunt mulţumită, şopti Cristina, cu toate că, Doamne, îi venea să ţipe de disperare.

— Cred că aveai multe prietene... şi prieteni în oraş, zise Andrei pe un ton aproape ofensator. Ţi-o fi venind greu acum.

— O nu, roşi fata simţind că toţi îi pândesc răspunsul. Aş vrea să rămân totdeauna în Caraomer. Aceasta a fost visul meu de mică...

Şi plecă fruntea îngheţată, amintindu-şi că numai lui Şandru îi mărturisise dorinţa ei, în timp ce o asculta rezemat de pervazul unei ferestre putrede din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Castel. Era atâta tăcere și atâta liniște în prima lor întâlnire din Lazul, de parcă sufletele amândoura s'ar fi pogorît în desișurile misterioase. Căută să-și înăbușe aceste gânduri și ridicând capul, îi privi cu un adânc dor de îndreptare.

— Am fost o desfrânată! Vreau de-acum să nu mai greșesc și voiu căuta să ajut și pe alții să se mântuie. Pot să mă rog și pentru... cineva din Tomis?

— Ne rugăm numai pentru cei care-o merită. De altfel vorbele's rostite în deșert, dacă ei nu-și dau singuri seama de păcatele lor! răspunse tăios Zenaida Tofan, vrând să-i alunge până și amintirea foștilor cunoscuți, iar Cristina o privi cu admirație, dar și cu o teamă care îi spunea că n'o va iubi niciodată, cum o iubise pe Braia, castelana.

Zilele treceau una după alta fără nicio știre de la Hemcea. Venea sfârșitul lui August și bieții muncitori rurali fără lucru, ce poposeau o noapte în podul grajdului, aprindeau un foc mare dimineața să se încălzească, iar ziua soarele se apropia îngreuiat de pământ, arzând mai mocnit și mai pustietor ca înainte.

Tofan începu să-i predea ceva istorie și științe naturale, pe lângă comentarea pasagiilor profetice din biblie de fiecare seară, însă Cristina, care n'apucase să termine nici cele patru clase ale școalei din Anadolchioi, nu pricepea mare lucru. Prefera să se roage tot timpul și să se cufunde cu ochii închiși în această împânzire de superstiții logice și remușcări, fugind de ispitele și amintirea trecutului, iar bătrânul îi respecta smerenia stearpă, cristalizarea într'o dogmă lipsită de temelia vieții și a morții și se bucura cu câtă râvnă coboară spre umilința celor ce vor moșteni Impărăția.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

De-abea așteptau Joia, când se urcau cu toții în căruță lăsând ferma goală în mijlocul câmpului, îndreptându-se spre Caraomer, unde se afla locașul comunității. Adunarea părea foarte pioasă și arăta îndoliată în goliciunea pereților și apriga dorință de puritate a sufletelor scarbăde. Își spuneau unul altuia „frate" și „soră", cântau psalmi și interpretau cu rândul pasagii din biblie. Mai toate predicele aveau același conținut: își recunoșteau păcatele, deplângând starea omenirii întregi, îndemnau pentru limpezirea sufletului, pentruca a doua venire să-i găsească albi ca neaua. Sfârșitul lumii va fi în anul 2000 preziceau ei și răgazul acordat tuturor pentru pocăință e foarte scurt. Iscodeau viitorul, răstâlmăceau rândurile biblice.

Citirea Apocalipsului înalța deasupră-le fantomatica plută a vieții ce trebuia să se cufunde curând cu trupuri și averi, iar ființa lor urma să se înșiruie cuminte de-a dreapta și stânga Tatălui, găsindu-și limanul mult visat.

Cristina primi ca adevărate aceste predici, numai că morala lor n'o mai încânta ca poveștile cu Sfinți a pescarilor din Lazul, ci o chinuiau împingând-o biciuitor către o lumină nouă și străină. Își dădea seama de prăpastia ce se căsca în urmă-i — înfiorătoarea dâră a păsilor ei îngreuiați de păcate — și credea că e destul să întoarcă capul, pentru a se rostogoli în besnă. Frica de-a nu regreta traiul din Constanța, o păndea, o făcea să tremure alte din visare, împuținându-și voința. Dar încet, încet, zbuciumul se pierdu într'o liniște la fel de scarbădă ca a celorlalți, o împietrire a gândului ca și a trupului, care-i amuți privirea ca tuturora. Ceasurile de veghe și rugăciune, atât de monotone față de odihna dela Castel sau veghile dela „Comandorul", se împleteau cu munca aspră și cu un fel de tăcere, teribilă și înghețată, ce trebuie să fi domnit peste apele potopului atunci când înecase în adâncuri ciudățenile ponoarelor, a valurilor, a pietre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

lor şi a ceeace face diversitatea naturii şi sufletului omenesc.

Pentru Şandru nu mai avea decât o milă fără margini; se gândea la el fără teama că ar fi putut-o îndepărta de poteca aleasă. Poate-ar fi dorit numai să-l audă aproape şi să încerce a-i deschide ochii, tot atât de binevoitoare ca faţă de orice frate de nenorocire, nu mai mult.

Lucra pe ţarină cot la cot cu Andrei şi se simţea bine ocrotită de spinarea lui lată, de cugetul lui drept. Îl privea cu atâta admiraţie, că Tofanii, precum şi flăcăul, crezură că e iubire ceeace în realitate era umilinţă, iar ascultarea şi blândeţea nefericitei prinţese din Lazul, drept o supunere deplină.

Spre sfârşitul lui August era ziua ei de naştere şi mătuşa-sa — amintindu-şi de timpurile când alergase la ferma cumnatăsei, pentru a ajuta Cristinei să vină pe lume şi de lacrămile Glafirei ce-şi ştia bărbatul hoinărind prin Constanţa în căutarea unei ocazii pentru pădurile însufleţite de miragii ale Africei — îi făcu un tort cu sâmburi de migdali, din propria livadă. Îl ţinu ascuns până seara, ruşinată de-atâta deşertăciune şi după cină, îl scoase din bufet şi-l puse sub lampa cea mare din mijlocul casei. În cinstea-i cântară câteva imnuri religioase, pe care Cristina le ascultă cu privirea plecată. După masă, Tofan tuşi uşor şi ridicându-se în picioare, vorbi:

— Văd că eşti pe calea cea bună, fata mea. Mulţumim celui A-tot-Puternic, că te-a întărit, să te poţi smulge din ghiarele pierzării şi să te întorci la ferma bunelilor tăi, stăpâni de-atâţia ani pe aceste pământuri. Tot El a vrut ca taică-tău să nu fie de faţă de ziua ta şi să rătăcească ros de patimi pe meleaguri străine, unde te-a purtat atâţia ani, împotriva voinţii noastre....

Bătrâna îi aruncă o privire dezaprobatoare, însă nu se depărtă cu gândul de omul al cărui nume era aproape un păcat să-l rosteşti în casa lor:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

— Ce rost mai are să-i ascundem greşelile, acum când toţi ne-am convins cât a mâniat pe Domnul prin purtarea sa? Cu toate că noi nu ne ferim să-l pomenim, El tot îl va judeca, căci vede pretutindeni. Felul cum şi-a îndeplinit datoriile părinteşti faţă de tine îl înlătură pentru a doua oară din ochii noştrii. Prima oară când l-am plâns ca un mort — pe-atunci eu şi mătuşe-ta nu eram luaţi — a fost când a apucat-o pe drumul pierzaniei, spre Constanţa. Acum să nu mai vorbim, bine că totul a trecut! De azi înainte eşti ca fiica noastră, până în ziua când noi vom odihni în ţărână. După aceea tot ce vezi va fi al tău. Andrei a muncit cu folos, ne-a ascultat, aşa că pe el va trebui să-l urmezi. Dacă vrei să ne asculţi, ia-l de bărbat şi trăiţi împreună. De mult doream să fii a lui şi când am primit scrisoarea, în care era vorba de ruşinea noastră, pe el l-am trimes să te aducă, deşi ardeam de nerăbdare să te văd. Domnul a vrut ca, prin pocăinţă, să-l meriţi. Nu pleca capul! Trebuie un bărbat care să ducă mai departe ceeace am început noi. Viaţa va fi mai uşoară pe locurile noastre; se vor croi drumuri de fier şi şanţuri de irigaţie în mijlocul lahalelor pentru grădini, ceeace noi, nu cred să mai apucăm. Războiul se va sfârşi curând. Poate vei reuşi să vă întindeţi cu viţa şi pomii şi să creşteţi mai multe vite ca noi. Pământul are nevoie de braţele voastre! îşi termină Tofan discursul.

— Da, spuse Cristina încet. Ne vom îngriji să mărim cât mai mult ferma.

Era plină de o recunoştinţă dureroasă, ca o iubire neîmpărtăşită, prea de suprafaţă pentru a fi împlinită cu cealaltă fiinţă a ei, pentru oamenii din jurul mesei care-o făcuseră să vadă lucrurile în adevărata lumină. Sentimentul de singurătate fu totuşi atât de puternic, că simţi nevoia să se ridice sub privirile lor uimite şi să se îndrepte spre ceardac.

Asfinţea şi piersicii îşi clătinau domol coroanele umbrite, iar frunzele viei se scuturau mărunt de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
digitaltransilvania.ro/mdr1933-1947

aceaș boare mereu trează. Cerul îndepărtat pieri, apoi răsăriră stelele și cu cât sclipeau mai puternic și mai nostalgic, tenebrele cufundau lumea în beznă.

Pe-aproape trecu pasul cunoscut al lui Andrei, lăsând în urmă miros de hanuri și de putere nemăsurată. Mersul lui firesc se deosebea atât de mersul țeapăn și fioros al lui Șandru, încât nevoia de ajutorul acestuia, simțită câteva clipe înainte, putu fi alungată. Cât fusese alături de aventurier nu-și dăduse seama cum își taie drum prin viață, fără grije de Dumnezeu sau de alte casne cereșt; de-abea acum putea să-l judece și să se refugieze — vai, cu mintea numai — lângă silueta cinstită a celui ce se depărta. Andrei nu l-ar fi cerut niciodată să fure spre a-l ajuta. I se cuvenea să pătrundă pe poarta fericirii și să fie iubit.

— Aș dori să trăim împreună, își repetă cu ochii închiși. Pentru el voiu fi din nou, alta.

Hotărîră să facă nunta cât mai grabnic, însă un eveniment cu totul neprevăzut amână ceremonia. Într'o seară, cu câteva zile înaintea nunții, Cristina ieși la câmp, să culcagă rapița sălbatecă și buruienile ce împânziseră lanul de lucernă. Era o muncă obositoare, căci trebuia să smulgă fir cu fir plantele țepoase și ele se răsbunau, o biciuiau, îi tăiau degetele. Palmele o usturau, totuși se încăpățâna să plivească înainte: aduna un mănăchiu mare în mâna stângă și-l răsturna la marginea lanului.

Nici nu simți când coborî noaptea. Frigul îi strânse umerii și de-odată își dădu seama de întunericul greu, fără lună, care-i ascunse ferma și vârful copacilor. Numai focul de stuh, aprins ca în fiecare seară de Andrei pentru a alunga țânțarii, desgolea în răstimpuri colțul bolovănos al casei, aruncând rotogoale tulburi de fum în întunecime.

De-abea acum își aminti că îndărîjită cu buruienile, uitase de mătușe-sa, care-o strigase la masă. Dar ce cale, afară de truda robitoare, are cineva urmărit de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

propria-i mântuire, ce orbire să uite spaima şi grozava otravă a remuşcării?

Gemând de durere adună toate maldărele de rapiţă, până ridică o căpiţă cu miros pătrunzător de verdeaţă strivită, apoi trecu pe sub sârma cu care era împrejmuită ferma, se feri de spinii glădiţei şi sărind prin această perdea de protecţie, pătrunse pe cărarea dintre vite. Noaptea domnea pretutindeni şi numai greeri ţărâiau înăbuşit la rădăcina buruienilor. O broască ţestoasă îi tăie gânditoare calea, apoi o apucă cu labele-i solzoase printre aracii viei.

Cristina merse mai cu băgare de seamă, să nu se împiedece de uneltele lăsate vraişte pe lângă casă, apoi, ajunsă aproape de foc, tresări de-odată şi rămase în mijlocul cărării, ascuţindu-şi auzul. I se păru că de pe ceardac prinde un glas cunoscut, ce vorbea foarte politicos, cu o răceală cunoscută parcă, în care tremura totodată o violenţă stăpânită şi o siguranţă sfidătoare, precum şi vocea ascuţită, de bătrână, a Zenaidei Tofan. Dela distanţă nu putea să-şi dea seama de ce e vorba. Desluşi spinarea lată a lui Andrei ce răscolea tăciunii lângă foc şi frângea stuhul cu un pârâit sec. Un miros acru de fum, care te urmăreşte pretutindeni în Dobrogea, venea până la ea. Cine sosise la o oră atât de târzie şi nu plecase încă? N'ar fi fost mai bine să se ascundă — aşa plină de ţărână cum era — pânăce străinul va binevoi să-şi ia rămas bun? Poate era unul din agenţii sanitari sau vreun perceptor prins de noapte pe drum. N'auzi însă freamăt de cal, ceeace însemna că omul venise pentru vreme mai îndelungată.

Ocoli toată casa, prin arătură, şi se apropie tăcută de Andrei. Când îl atinse, tresări. Fata duse degetul la gură:

— E vreun drumeţ?

— Nu, răspunse Andrei dând din umeri. Caută de lucru. Nu prea îmi place cum e îmbrăcat. Aduce mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

mult a haimana care şi-a pierdut rostul pe la oraş din cauza războiului.

Tăcu câtva timp şi după ce vocile de pe ceardac încetară, adăogă, frângând cu un fel de pornire, uscatul snop de stuh pe genunchiu:

— La noi va trebui să facă ceeace i se spune.. Dacă nu... poate să plece înapoi, la oraş.

— Mă duc să mă culc, sunt foarte ostenită, şopti Cristina.

— Ai terminat plivitul? o întrebă încruntat Andrei, dar în glas i se simţea o tainică mulţumire că fata se retrage din faţa străinului,

Ea intră prin spatele casei. In bucătărie sursura pe plită o oală mare cu fiertură. Mâncă în grabă puţină ştevie opărită, cu iaurt de bivoliţă, apoi intră în iatac şi trăgându-şi pătura până la gât, adormi îndată.

A doua zi, în vreme ce suia butoaiele în căruţă ca să aducă apă dela pompa mecanică din Caraomer, Andrei ocăra caii, ursuz.

— L-au angajat! Le-am spus c'au să se căiască! Auzi cu ce i-a câştigat: „In viaţa mea n'am arat un metru patrat, dar am să caut să vă răsplătesc încrederea!" Astea sunt vorbe de orăşan şiret. O să-l vedem noi, mai târziu!

Cristina pornea din nou spre ţarină. Se înapoie tocmai la prânz, când soarele scăpătase de straja cerului. Andrei întârziase în târg şi când o văzu, bătrna îi făcu semn pe tăcute, şoptindu-i:

— Noul nostru argat aşteaptă la masă. Desfă-ţi părul şi pune-ţi rochia cu care-ai venit.

— Nu, zise Cristina. Mă voiu duce aşa.

Aşteptă până ce Zenaida Tofan îi puse castronul pe tavă şi pâinea alături.

— Mâncaţi înainte, o îndemnă. Mă duc să-l caut pe unchiu-tău printre piersici!

Era cu faţa plină de praf şi cu rochia aspră, de cânepă, dar puţin îi păsa ce impresie va face noului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

venit, cu care urma să trăiască sub acelaș acoperiș, în jurul acelcași mese. Împinse ușa cu piciorul, apoi ridică ochii spre cel care-o aștepta în tăcere, prevenit de zgomotul pașilor ei și rămase nemișcată ca înmărmurită.

Pe locul unde Tofan citea de obiceiu biblia, se odihnea acum o pereche de pantofi rupți, purtând încă ceva din eleganța pielei de antilopă. Nu-și putu lua ochii dela ei și rămăsese fără glas, deși simțea că trebuie să se apropie și să așeze castronul aburind în fața noului venit.

Șandru o fixase cu o căutătură ascuțită, pe jumătate batjocoritoare, sigur ca totdeauna de victima sa, simțind un fel de plăcere să guste toată groaza și tulburarea acestei clipe. Rămăsese același cavaler rece, aproape țapăn, cu toată haina prăfuită de colbul drumurilor și cravata, atât de roasă și pătată, înodată fără grije.. Dormise cu siguranță pe câmp, în preajma Constanței, și n'avea un ban.

Se duse la ea liniștit, ca și cum s'ar fi despărțit de câteva clipe și-i luă blând castronul din mână, fără a o libera de privirea-i pătrunzătoare, care-i poruncea să se stăpânească și să-l asculte.

— Nu sufli nimic! șopti, apropiindu-și fruntea largă de părul strălucitor al Cristinei. — Mă urmăresc jandarmii și nu găsesc de lucru. Din Constanța am ștevs-o câci mă înghesuiseră prea mulți copoi... aici am dat de alți diavoli. Bineînțeles vom sta până mi se pierde urma, pe urmă te iau și pe tine în Constanța. Numai să-ți ții gura, auzi? Văd c'o duci destul de prost însă rabdă și tu câtva timp...

Adevărul era că războiul se terminase la 23 August și blocada luase sfârșit pentru toate porturile Mării Negre. Bariera de nepătruns a Bosforului fusese ridicată, tunurile retrase în interior, plasele submarinelor târîte la țărm, cu huruit cutremurător de fiare. Marea Neagră revenea la viață ca un uriaș de pe care se ridicase un blestem, începea să respire; circulația cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.consilvaria.ro/mdrr1933-1947

Mediterana fu reluată și mărfurile ce putrezeau de ani de zile prin porturi, înghițite într'o clipă de hidra însetată, fără margini. Oamenii începură să răsară ca furnicile pe litoral, la început fără încredere, apoi tot mai înghesuiți, făcând semne celor ascunși încă prin orășelele moarte de provincie. Veniră și marinari din țări îndepărtate, cu uniforme de stofă veritabilă, cu arme noi, cu grăuri uitate de tomitani, cu îndrăzneala celor ce-au depășit nivelul modern al vechii lumi, într'un dinamism fascinant, sgomotos, generos. Apăru drapelul înstelat al Statelor Unite. Șandru vedea pe yankei trecând pe lângă zăbrelele caselor de toleranță unde stătea ascuns, și nădejdi noi începură să-i chinuie. Își imagina traiul și destinele fiecărui necunoscut, rudele, prietenii și încântările traiului de peste ocean. Viața îi apărea plină de strălucire, tăiată prin mulțimile de oameni curajoși, unde poate apare neprevăzutul, aventura. Atâția oameni de afaceri la pândă, atâtea societăți, oglinzi, ziariști, femei scumpe, baruri înțesate cu orhestranți în frac, nu cu un biet pian și un muzicant ramolit care face și pe chelnerul.

Dar era hărțuit de poliție, fără un leu și vapoarele veneau, descărcau ajutoarele pentru refacere și plecau... plecau prea repede.

Numai fata cambuzierului i-ar fi putut face rost de bani, fără a le cunoaște desigur destinația. În toiul unei nopți, se strecurase până la Castel, aflase dela Braia noua-i locuință și călătorise o bucată de drum cu un camion militar. Dela Caraomer o luase pe jos. Așa se explică halul de mizerie în care se afla.

La început Cristina fu îngrozită de prezența lui și numai o voință de fier o împiedecă să n'o ia la fugă peste câmpuri. Nu dorise atât de arzător să-l întâlnească și să-i deschidă ochii? Trebuia să mulțumească Celui care în nesfârșita-I bunătate îl trimesese aproape de ea.

După spaima cu care-l primise, după aluziile făcute de bătrâni cu privire la nunta lui Andrei, Șandru cam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

înțelese cum stau lucrurile la fermă și ce rol i-au rezervat oamenii aceștia posaci, Cristinei. N'avea însă niciun motiv să se împotrivească lor înainte de a-și fi îndeplinit scopul, rămânea de văzut cum. În aceeaș măsură în care Cristina urmărea să-l convertească la noua credință, el căuta, foarte prudent s'o recucerească, pentru a-i smulge banii de care avea atâta trebuință. Va ști cum să se descurce — bătrânii păreau că au ceva economii. Până în America trebuiau parale multe, o groază de bani.

Până una, alta, trebui să iasă la câmp înainte de răsăritul soarelui, să cosească nutrețul vitelor, să are miriștea, să lege pomii pentru iarnă. Departe de-a se acomoda atât de grabnic ca Cristina, felul acesta de viață părea că-l plictisește de moarte, îl face să prefere trândăvia din timpul războiului în vechiul cartier. Pândea clipa când era singur, ca să se tolănească între ierburi și să privească cu un fel de dispreț tăios cerul gol pe care se alungau nori șterși, simțind cu fiecare svâcnet neliniștitor al sângelui, viața irosită în zadar.

Alteori trebuia să muncească din greu cot la cot cu fosta-i amantă și cu Andrei, se scutura mereu de praf cu o îndărătnicie furioasă — el care avu ese în Tomis gesturi foarte reținute — și arunca primul sapa, dornic de odihnă. Cu toate că, atunci când își scotea cămașa să se spele, mușchii i se vedeau ca niște coarde de oțel sub pielea albă, împlinea lucrul mai mult în silă. Dimineața era un chin pânăce Cristina reușea să-l trezească, pentru a-l scuti de observațiile jignitoare ale lui Andrei.

Fără speranța plecării, n'ar fi săpat nici doi pași; corvoada cea mai respingătoare pe un vapor i s'ar fi părut de-o mie de ori mai plăcută lângă mașinile duduind în drum spre statuia Libertății, decât aici unde cerurile erau atât de întinse, că i se închideau în față.

Andrei nu-l prea avea la inimă. De-abea vorbea cu păgânul ce nu rostise niciodată numele Domnului și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

care lua peste picior toate credinţele, numele şi viaţa lor.

Într'o zi pe când secerau toţi trei şi Şandru rămăsese mult în urmă, sufiând ostenit în chiupul cu apă, cu o adevărată expresie de suferinţă pe faţă, Cristina simţi că Andrei se ridică de mijloc şi priveşte înapoia lor.

— Nu ştiu dece-i atât de greu să se'nveţe cu câmpul, şopti, arătându-l din cap. — Câteodată-mi vine să-i spui să lase secerea jos, să n'o mai legene în silă. Ai crede că-l apasă ceva pe suflet, dar nu scoate un cuvinţel. Nu-ţi dai scama ce-ar putea fi?

— Nu, minţi Cristina. Îl cunosc ca şi tine, de câteva zile...

Se simţi ruşinată, contemplând silueta omului din urmă. Suferea sincer că Şandru nu se schimbase câtuşi de puţin cu toată munca şi predicele din mijlocul lor. Primea cu aceeaş nepăsare orice idee morală sau cu acelaş zâmbet dispreţuitor cu care judeca oamenii slabi, lipsiţi de puterea de-a i se împotrivi. El era viaţa puternică, viaţa prezentă, fără gânduri şi fără istorie, trecut şi locuri geamăne sufletului. Entuziasmul dela 'nceput al Cristinei, când nădăjduise să salveze un semen dela prăbuşire se risipise în faţa acestei existenţe în care prezentul era prea tiranic ca să lase loc unor alte constrângeri, morale sau sufleteşti, şi simţea că dorinţa de a-l face să-i împărtăşească eternitatea lentă a propriei vieţi, împletite cu trecutul ruinelor din Lazul şi cu viitorul aceloraşi coline populate de umbre, se precizează într'un sbucium mai chinuitor decât glasul datoriei: iubirea. Începuse să-l iubească din nou fără să-şi dea seama, cu o groază care-o oprea să-l privească în ochi ,când îl vedea şi să-i vorbească cu un tremur plin de suferinţă.

Andrei îi surprinse stânjenirea, cam supărătoare pentru un viitor soţ şi într'una din dimineţi, când Cristina se ducea spre grajd să-şi trezească protejatul, el îi tăie drumul şi-i spuse fără s'o privească:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Nu-i nevoie. Mă duc eu să-l trezesc!

La masă făcea glume greoaie, înțelese — ceeace era mai grav până și de bătrâni — batjocorind apucăturile unor venetici care, „n'au capul la lucru".

Altădată Șandru ara printre piersici cu plugul de un cal. Cristina se odihnea țesând pe terasă și-l privea cum apasă coarnele fierului, spulberând bulgări pietroși, tăind pirul albicios și rădăcinile lemnoase ale buruienilor ce se'ndesau pretutindeni; pământul trebuia desțelenit pentru ploile de toamnă și fără mâna omului, stepa ar fi cucerit grabnic micul petec de cultură.

Plugul ajunse printre tranchiurile mai luminate din marginea plantației, însă, în loc să întoarcă, Cristina-l văzu că oprește calul, apoi înalță încet capul din pământ și se apropie de miriște, până ajunge cu picioarele în iarba înaltă.

Soarele muribund îl scălda într'o lumină arămie, ce se închidea roșcată printre piersici, ruginindu-le fructele, umbrea arătura de o întunecime vagă, ca primul văl căzut al zilei. De pe terasă, îi vedea trupul țeapăn ca de oțel, umerii lați în cămașa de cânepă și părul netezit, dat cu briantină, pe care vântul îl răsucea nepăsător. La început crezu că urmărește din ochi o căruță de pe șosea, așa cum obișnuia sărbătorile, când n'avea de lucru, dar acum nimic nu păta albul stins al drumului și el continua să înfrunte pieptiș nemărginirea, în timp ce calul smulgea câte o gură de buruieni și o mesteca leneș.

O înfioră și pe ea adierea recunoscută, care-i aduoea ca și aventurierului freamătul unui țărm îndepărtat, a stâncilor și a sirenelor dela vapoarele ce se mișcă greoi în loc, anunțându-și cu un nor des de fum, plecarea. Cu inima bătând nebunește de teamă, aruncă lucrul și fugi spre el, înțepându-se în spinii ascuțiți, culegând cu rochia toți ciulinii, lovindu-se peste față de crenguțele tari ale pomilor. Când îl ajunse, curajul îi pieri; încetini pasul și oprindu-se lângă umărul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

lui, căută mută zarea fără hotar a stepei, plină de suferință, ca o prințesă ce a uitat totul și caută îngrijorarea aspră a cavalerului ei. Priveau în gol, împietriți, și dincolo de partalul de lucernă buruienile tremurau, ca și cum ar fi vrut să se desprindă și să alerge odată cu norii spre zenith, învălmășiți în dogoarea însângerată. Acolo, spre Apus norii groși de aramă se îmbulzeau într'o tăcere solemnă să privegheze asfințitul.

— Vom avea vânt... mâine, murmură el dușmănos, nemișcat. Și poimâine... mereu... mereu.

Cristina nu simțea cum umbrele lor se topeau în întunecimea crescândă. Nu mai îndrăznea să-i ceară să se roage. Discuțiile cu el o tulburau, o răpeau din gândirea pe care și-o închinase îndreptării.

Intenționat, Șandru îi aminti de-acum încolo mereu „Comandorul" și de câteori venea vorba de Hemcea, avea o sclipire de cruzime în ochi. Se vedea bine că era hotărît să nu rămână cu mâinile'n sân când l-o vedea pe cel care-l denunțase. Poate-ar mai fi amânat clipa în care să pună la încercare din nou puterea sa asupra Cristinei, îndemnând-o să caute economiile Tofanilor, dar sosirea neașteptată a cambuzierului, îl decise să înceroe cu orice risc a obține banii pentru care făcuse atâta cale.

Hemcea veni într'o Sâmbătă, trei săptămâni dela intrarea lui Șandru la fermă; tânărul și Cristina culegeau apropiați ciorchini de struguri pentru un negustor din Mangalia. Dela întâlnirea lor din capul plantației nu-și mai vorbeau și fata suferea asalturile unui sbucium sfâșietor; în ea se dădea lupta între noua învățătură și adierea încărcată de aroma trecutului, pe care era imposibil să-l uite atâta timp cât aventuricrul rămânea la fermă. Mișcările-i erau harnice și îndemânatice, dar gândurile îi fugeau tot mai pure îndărăt, tot mai umbrite de ținuturi cunoscute, ca un torent ce-și roade izvorul, afundându-se în întunericul de neocolit al muntelui. Tăia cu cosorul strugurii Hafuzali și îi culca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

în acelaș coș unde-i arunca și Șandru; când mâinile li se întâlneau din întâmplare, ea și le retrăgea blând, cu o hotărîre dureroasă. Se pregătea să culeagă ultimii ciorchini pentru a umple coșul. Înainte de a-l prinde de toartă, îl auzi pe Șandru murmurând:

— Ia te uită! Parcă avem oaspeți...

Cristina își călăuzi privirile după arătătorul lui și prin umbrarul pestriț, pe care-l făcea frunzișul cu piatră vânătă, văzu un drumeț ce înainta șchiopătând spre treptele ceardacului. O clipă de uimire, apoi își duse ca frântă mâinile la tâmple. Doamne, ce căuta tot trecutul s'o smulgă din viața pe care trebuia să și-o croiască de-acum înainte? Dac'ar fi putut vedea pe Tofani, i-ar fi deslușit la fel de încremeniți, neputând înainta spre noul venit din pricina mirării și a suferinței.

Hemcea se târa spre ei, către treptele izbăvitoare, într'un hal de nedescris. În ziua de 23 August fusese amnistiat, mai ales în urma rănii dela cap, care i se înrăutățise de murdărie. Medicul închisorii din Constanța îl povățuise să intre cât mai grabnic într'un spital, să-și caute sănătatea, dar auzind că Cristina e la fermă, neavând curajul să deschidă „Comandorul" fără ea, vându mobila poloneză pentru a face rost de ceva bani, vârî aurul în punga de mușama pe care-o purta totdeauna la gât de pe vremea când era îmbarcat și porni spre Caraomer îndrumat de castelană, nu după ce mai privi, plin de emoție, Tomisul pe jumătate distrus de târnăcoape. Era ciudat că nu se dăduseră încă ordine de oprire a dărâmăturilor, deși blocada înceetase și cartierul fremăta de lume. Primarul se încăpățâna în planurile-i fantastice, pe care noile nevoi ale portului modern, părea că le cere. E adevărat că Hemcea se simțea cam îmbătrânit, umblând fără rost în orașul ce începuse să se trezească la viață, dar spera ca să-i cumpere rochii și brățări Cristinei cu banii de pe mobilă, s'o împace, s'o aducă înapoi. Va vedea pe urmă cum își va procura alte mese și oglinzi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

Poate va cumpăra de cele moderne, cubiste, puțin cosițitoare.

Teama că nu-i vor ajunge banii pentru dorințele fetei sale, îl făcuse s'o pornească pe jos în târgul natăi, fără să schimbe napoleonii din sân. Pe drum, rana rău îngrijită, primită în noaptea aceea îngrozitoare, îl făcu să cadă de câteva ori în șanț, cuprins de febră și de friguri pustietoare.

Hemcea visase să se întoarcă ca un rege încărcat de prăzi și acum zadarnic privea cu ochii rătăciți în jur și se tânguia după un strop de apă. Credea că va arăta alor săi cum se soarbe mărirea din potire prețioase și acum se repezea gâfâind în oglinda unui burduf murdar, în vreme ce țăranul se uita încruntat cum mâinile-i tremurătoare, lasă apa să se prelingă în praful lacom.

Și când se târa spre prispa casei pe care n'o văzuse douăzeci de ani și care rămăsese necioplită și aspră în calea vânturilor, cei de sus putură să-i plângă tăcut toată mizeria. Era într'aceeași tunică demodată de marinar, cu care fusese arestat în noaptea încercării de fugă a *Sinave*-i, sfâșiată în lupta cu Bacruban, înălbită de colbul drumului. Șapca de căpitan, cu cozorocul rupt, nu reușea să-i acopere cârpa însângerată ce-i încingea capul, ca unui chefliu suferind. Pielea i se murdărise în închisoare și i se vedea șoldul gol de om gras și bălan, plin de rapăn. Avea o barbă sură și încâlcită, iar ochii-i lăcrămoși, păreau lipiți de țărâna drumului. Câteodată arunca o privire tulbure, în care se citea urmele îngrozitorului stigmat omenesc, teama de înjosire, de persecuții, de suferință sau de moarte, iar obrazul său pustiit și greutatea cu care căuta în sus, arătau că fostului cambuzier îi fusese dat să ajungă ultimul prag al durerii.

Dădu de Tofan și de Zenaida care-l așteptau apropiați, îmbrăcați în negrul lor țărănesc, presimțind că sub înfățișarea nenorocitului trecător, se ascunde el. Simți ochii soră-sei țintiți cu atâta groază și dragoste,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

că se opri întâi încurcat, gata să se întoarcă și o umbră de zâmbet inconștient îi fugi împrejurul buzelor.

Așteptase atâta ziua aceasta a revederii biata bătrână și acum îl avea la doi pași, ezitând, și inima-i era strânsă de felul cum îl câștiga înapoi. Luând o hotărâre stângace, Hemcea lăsă bățul să-i cadă la pământ și fără o șoaptă, fără a murmura măcar un cuvânt, se lăsă în genunchi și se târî prin pulbere până la rochia neagră a Zenaidei, în care părea c'o zărește pe maică-sa. Pielea prăfuită i se vedea prin rupturile cămășii și părul îi era plin de țărână și de sânge, dar bătrâna întinse degetele-i strălucitoare peste umerii lui și numai chipul rămas în umbră i se schimonosi de un plânset tăcut.

— Ridică-te! murmură, simțindu-l cum tremură la atingerea mâinilor ei și cum își ascunde hohotind fața în poală. — O, cât te-am așteptat...

Și în cuvintele acestea ca într'o adiere timidă a dorinței, își mărturisea toată nădejdea și amărăciunile unei așteptări de ani de zile, fără speranță. Regretul în ea fusese atât de puternic că, îmbrățișându-l, simțea o împlinire a vieții ei și o mare ușurare, ca după o urmărire primejdioasă care ține o parte de suflet zălogit întunericului.

Tofan simțea înfăptuirea unei taine, dar nu știa ce să creadă despre cerșetorul gras încă, cu picioarele slabe, ridicol de subțiri. Îl vor adăposti în orice caz, și-i vor da carne și unt de bivoliță să se'ntremeze. Ceilalți se purtară după firea lor. Fereastra din podul grajdului se deschise și Andrei scoase capul înciudat că va trebui să facă cuibuș și să îngrijească de noul venit. Cunoștea astfel de zdrențăroși care, după ce-și băuseră tinerețea din târg în târg, fără să semene un grăunte de orz, cerșeau la bătrânețe, îi știrbeau și-și băteau joc de moștenirea pentru care asudase din greu.

Zenaida Tofan îi strigă să pună apă la încălzit pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

tru străin și el închise fereastra murmurând și cârtind.

— Stau aici câteva zile, fără primele cuvinte ale lui Hemcea, după ce fu sprijinit până în iatac. Pe urmă ne înapoiem... plecăm în Constanța. Nu vă îngrijiți de mine, Cristina o să-mi poarte de grije. Unde-i fata mea?

— E în vie, spuse încet Zenaida Tofan, ferindu-se să-l contrazică. — O chem îndată!

Îl strigă din spatele casei, însă Cristina și Șandru nu se arătară.

— O fi la câmp, zise ea. Supraveghează un argat nou, care nu prea se ține de treabă.

Cei doi o auziseră, cu toate astea rămaseseră după arac și nu suflau un cuvânt. Venirea lui Hemcea o dezorientase cu totul pe fată și Șandru hotărî să profite de zăpăceala ei și s'o trimită a-i face rost de bani, înainte de a-l zări dușmanul lui. Cu viața măsurată pe care o duceau era cu neputință ca bătrânii să nu fi pus deoparte ceva economii.

Când simți mâna mângâindu-i umerii, ea tresări și rămase nemișcată, de parcă ar fi ascultat mai departe strigătele mătușii-sei. Lui îi era indiferent că fața Cristinei înmărmurise de un chin nespus, spaima unei căprioare cu ochi de cleștar, care adulmecă o clipă săgețile omorîtoare. Îl iubea deci...

— Ne plimbăm spre glădiță, îi propuse. Nu cred că ai chef să-l vezi pe bătrân.

— E atât de cald, șopti Cristina aproape plângând. Tata... desigur vrea să mă ia...

Și se împotrivea încă dorinții irezistibile, ce izvora și sursura în ea ca o muzică, de-a se întoarce pe locurile fermecate din Lazul în vechiul traiu, de-a rupe cu o credință pe care o simțea îndepărtată, mai pieritoare ca o zi după care urmează veșnica lumină. Prezența lui Hemcea, ca și apropierea de Șandru, care purta până și sub cămașa de cânepă forța acea pe care ea o credea statornicie și care nu era decât frământare fără folos, o tulbura.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Cu toată desnădejdea ei, înfățișarea de-acum nu displăcea aventurierului care-o găsea schimbată, mai pătimașe ca la „Comandorul" unde educația trândavă a Braei și lipsa sbuciumului, făcea din ea o curtezană prea fericită. Viața de țară îi rumenise obrajii, palizi odinioară din pricina dresurilor, părul îi cădea bogat ca o cascadă aurie și pânza aspră îi strângea sânii rotunzi, îi înfiora gâtul feciorelnic.

Se plimbară tăcuți până la capătul aleei, pe pământul săpat de curând ce prinsese la suprafață o crustă tare, stacoje. Se plecau, înlăturau cu mâna vițele strâmbe. Fumul ce se înălța subțire din bucătărie, arăta că Zenaida Tofan pregătea apa pentru noul venit.

Soarele se'ntunecase de orbitor și aerul vibra de o păloare încinsă, ca de oțel, iar toate ierburile se clătinau și se depărtau nesigure. Nicio adiere nu îmblânzea arșița primejdioasă. Insectele băzăiau pretutindeni, tăindu-le scâlpitoare calea, când se-aprindeau de raze.

Ajunseră pe câmp. În dreptul unei căi de lucernă, Șandru îi eliberă brațul, simțind că-l cuprinde și pe el o moliciune apăsătoare. Și atârnat de bolta gălbue și întunecată, ca o formă absolută, cu neputință de pătruns, de liniștea cutremurată a aerului, prin care depărtările se perpetuau într'o chemare înșelătoare, dar niciodată împlinită, scoase firesc browningul, de care nu se despărțea niciodată, și-i spuse cu o rătăcire stranie, privind-o drept în ochi:

— Știi... am mare chef să trag la țintă!

Trebuia un trăsnet, o împușcătură, care să sfarâme tăcerea ferecată a cerului, să le alunge dorința ascuțită, suferința cu care se căutau ființele lor, dornice de a întoarce fața dela acest pustiu orbitor către tărâmul de vis etern al iubirii.

Cristina privi supusă browningul, fără să facă o mișcare. Arșița și un val năvalnic de dragoste pe care îl credea spulberat de mult, îi ucideau orice tresărire a voinții. Dragostea își făcea loc tot mai bogată prin zăgazurile înălțate în calea ei; absența lui Șandru nu făcuse decât să-i adoarmă pornirile-i mărunte din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

Lazul și să-i înflăcăreze marea patimă, după cum vântul mării stinge opaițele pescarilor și aținând rugurile corăbiilor în flăcări: nitasc șampania, luminile de fiecare seară, intrigile, dar dragostea-i crescuse nemăsurat sub biata cenușe a unor deșertăciuni fără însemnătate, în care familia adventiștilor vedea izbăvirea.

Își dădea seama că tăcerea l-ar putea face să creadă că îi este din nou supusă, desgolită de mândrie sau de judecată, și totuși, n'avea puterea să reziste acestei porniri ce se ridica în ea, îi înlănțuia trupul. Învățăturile noii credințe se prăbușeau, cum se prăbușește un dig putred de lemn, când valurile năvălesc vijelioase și spumegânde. Dorința mult tăinuită îi cutremurară dureros pieptul și nu putu decât să ofteze adânc, cu pleoapele ca de plumb.

Dela claia de lucernă, până în gardul de sârmă ghimpată a viei, erau câțiva pași. Șandru măsură din ochi distanța, apoi, înainte de-a se hotărî să ridice revolverul, îi strânse din nou umărul.

Printre butucii viei se zărea pământul cărămiziu, răsturnat în bulgări mari, un pământ ciudat lăcrămă ierburile încăpățânate ale stepei; arăta urît ca țeasta pleșuvă a unui bătrân, iar viețele izbucneau nefiresc pe araci din goliciunea aceasta și boabele mari se lipeau pline de viață pe pământul sterp, uscat.

— Așteaptă-mă, zise Șandru sufland greu și simțind nevoia să se miște, smulse un bostan mic de jos și-l înfipse în vârful unui arac.

— Crezi că-l nimerești? adăogă indiferent.

— Nu știu, șopti ea pălind și rămase nemișcată, ca și cum ar fi țintuit-o cineva pe loc. Așteptarea ei era atât de dureroasă, că oricine ar fi încetat jocul acesta, însă Șandru o îmbrățișă din nou și cu mâna rămasă liberă. începu să tragă.

— La a treia îl dau jos! murmură, închizând un ochiu.

Trase cinci focuri în șir și, cu toate că distanța era foarte mică, nu nimeri bostanul. La al cincelea gonte, se opri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Nu spui nimic?

— Ce să spun? șopti Cristina, privindu-l cu ochii încărcați de rușine și supunere. Atunci, valul de dorință îi tără atât de aproape de limanul morții, că el îi lipi revolverul de pieptul tinerese ce se frământa sub cămașe:

— Am să trag! șuieră dușmănos.

— Trage, oftă ea de-abea simțit și apăsându-i mâna, închise ochii ca în pragul unei eliberări. Și Șandru, aproape că nu se putea împotrivi dorinței de-a auzi o împușcătură care să sfărâme legătura blestemată dintre ei.

O simți cum îi lunecă încet din mână și cade pe pământul gol, cu buzele fremătând de rugăminți neînțelese. Șandru se întinse alături, sub arșița crudă a soarelui.

Aproape de amurg, o trezi:

— Cred că-ți dai seama ce-avem de făcut. S'o ștergem cât mai repede, altfel ne pomenim cu jandarmii la fermă. Taică-tău are obicciuri proaste.

Și pentrucă ea nu răspundea, urmă:

— Vezi bine că n'avem un ban. Simbria pe trei săptămâni e un nimic. Va trebui să faci tu rost de ceva...

— Nici eu n'am, murmură Cristina cu o sinceră părere de rău.

— Oamenii bătrâni se strică cu-atâta bănet! spuse Șandru cu înțeles. Dacă nu mă'nșel, în camera lor, e un sipet din Făgăraș la care mătușă-ta ține ca la ochii din cap. Tot nu le trebue lor, și mai târziu l-am pune la loc.

— Mă duc, oftă Cristina ridicându-se; și după câțiva pași se întoarse în mijlocul cărării. Să nu pleci fără mine, îl rugă.

Așteptând-o să se întoarcă, Șandru aprinse o țigară. Nici n'o termină, când fata apăru iarăși printre vițe, mai grabnic decât se-aștepta. Sipetul nu fusese măcar încuiat, așa că scoase banii cu cea mai mare ușurință. Cât despre bătrâni, erau ocupați cu Hemcea și putuse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

să-şi îmbrace fără teamă rochia de mătase dela venire, să-şi ia trenchul şi să-i aducă şi lui pantofii de anrilopă, la care ţinea foarte mult, aşa rupţi cum erau. Cu părul în cozi, îi stăteau cam ciudat vestmintele orăşeneşti, dar n'avusese timp să se privească mult în oglindă. Trebuiau să se depărteze grabnic, ca să nu prindă Tofan de veste şi mai ales Andrei, pe care-l auzise tunând şi fulgerând sub fereastra tatacului, împotriva noului venit.

Tăiară câmpul prin mirişte. Tăceau şi-şi ascultau paşii biciuind ierburile. Ferma rămânea în urmă ca o pată mai întunecată, în cenuşiul stepei şi se crezură scăpaţi, când o umbră apăru şchiopătând după clădirea de piatră şi ţopăi spre ei, ca legănată de ştreang. Începură să alerge dar urmăritorul se ţinea dârz şi, în cele din urmă, îndepărtându-se de fermă. Şandru rămase pe loc să-i ceară socoteală şi să-i taie pofta de-a le încurca socotelile. Mare îi fu mirarea când Hemcea însu-şi se deslusţ în întunecime şi amorinţă cu pumnul.

— Cristina... gâfâi bătrânul sfârşit de goană — ea e, nu poţi să mă minţi, tâlharule! V'am văzut de pe ceardac...

— Mă urmăresc jandarmii, zise Şandru scurt. Aş avea toate motivele să te omor, cum ai vrut tu să mă împuşti pe *Sinova*. Să nu crezi c'am uitat. Întoarce-te şi nu te mai ţine urlând după noi.

— Am strigat să mă vedeţi, gemu Hemcea domolit, ca şi cum pe neaşteptate şi-ar fi adus aminte că omul din faţă are să-i înapoieze vechea datorie. Apoi, pradă unui gând care-i dădu noi forţe, adăogă ridicând jarăş vocea. Cristina e fata mea. E datoare să mă ia cu ea, să mă îngrijească...

— N'ai decât, dădu Şandru plictisit din umeri — dacă ţii neapărat să dormi prin pae... Dar ai să ne mănânci şi nouă capul...

Cu toată cruzimea, nu putu să-l izgonească, poate unde simţea tulbure, pentru prima oară, că sunt învinşi şi la voia întâmplării sub cerurile aspre şi că dorinţele lor rămăseseră neîmplinite. Bătrânul îl însoţi, ţinân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

du-şi cârpa murdară de pe frunte, cu un rânjet stânjenit, plin de teamă. Întâlnirea cu fiica lui fu mută. Părea bucuros c'o vede tot atât de frumoasă, şi alături de ea, prinse mai mult curaj. Nu-i spuse nimic, însă mângâie cu un gest ascuns de recunoştinţă, rochia lungă, de seară, dela „Comandorul".

Totuşi, de multe ori, rămase în urmă şi se târa prin pustietăţi, după urmele lor, ca un câine credincios. Se apropia numai seara de ei, când făceau un foc necăjit în bătaia vântului, să se apere de nopţile înghemţate, sau poposeau lângă şoprurile de veghe, pe la bostane. Gemea mereu. Ziua se văita de arşiţă, noaptea clănţănea din dinţi îacovrigându-se şi câteodată delira.

O apucaseră spre Miază-zi, unde satele se răresc cu totul şi primejdia era mai mică. Ocolcau şoseaua naţională, ce taie în două Dobrogea, de teama jandarmilor călări; singură Cristina se furişa noaptea în bordeele mărginaşe după hrană.

Şi cu cât coborau spre sud, vegetaţia devenea mai săracă şi partalele însămânţate mai rare, iar apa subtă în adâncuri le lipsea zile întregi. Uneori, rătăciţi între două sate, nu mai găseau drumul şi se înspăimântau de monotonia ierburilor pietroase, a ţarinelor cu bolovani, a întinderilor misterioase din faţa lor.

Starea bătrânului se înrăutăţise într'atâta, că în cele din urmă fură nevoiţi să poposească statornic la bostana Tătarului Ciagatai. Cum ajunseră în pragul bordeiului. Hemcea căzu jos şi trebui dus pe braţe înăuntru, căci nu mai putea nici să clipească de durere.

Sfârşitul lui Septemvrie găsi pe fugari la fel de înstrăinaţi, ca în ultimele zile petrecute la Constanţa, lângă pânzele *Sinovei*, când Şandru nu se gândea decât la plecare. Tocmai veneau amândoi de pe malurile lacului Satlanuş, cel fără viaţă, şi se grăbeau înaintea furtunii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvaniana.ro/mdrr1933-1947

să-şi îmbrace fără teamă rochia de mătase dela venire, să-şi ia trenchul şi să-i aducă şi lui pantofii de antilopă, la care ţinea foarte mult, aşa rupţi cum erau. Cu părul în cozi, îi stăteau cam ciudat vestmintele orăşeneşti, dar n'avusese timp să se privească mult în oglindă. Trebuiau să se depărteze grabnic, ca să nu prindă Toşan de veste şi mai ales Andrei, pe care-l auzise tunând şi fulgerând sub fereastra iatacului, împotriva noului venit.

Tăiară câmpul prin mirişte. Tăceau şi-şi ascultau paşii biciuind ierburile. Ferma rămânea în urmă ca o pată mai întunecată, în cenuşiul stepei şi se crezură scăpaţi, când o umbră apăru şchiopătând după clădirea de piatră şi ţopăi spre ei, ca legănată de ştreang. Începură să alerge dar urmăritorul se ţinea dârz şi, în cele din urmă, îndepărtându-se de fermă, Şandru rămase pe loc să-i ceară socoteală şi să-i taie pofta de-a le încurca socotelile. Mare îi fu mirarea când Hemcea însu-şi se desluşi în întunecime şi ameninţă cu pumnul.

— Cristina... gâfâi bătrânul sfârşit de goană — ea e, nu poţi să mă minţi, tâlharule! V'am văzut de pe ceardac...

— Mă urmăresc jandarmii, zise Şandru scurt. Aş avea toate motivele să te omor, cum ai vrut tu să mă împuşti pe *Sinoe*. Să nu crezi c'am uitat. Întoarce-te şi nu te mai ţine urlând după noi.

— Am strigat să mă vedeţi, gemu Hemcea domolit, ca şi cum pe neaşteptate şi-ar fi adus aminte că omul din faţă are să-i înapoieze vechea datorie. Apoi, pradă unui gând care-i dădu noi forţe, adăogă ridicând jarăş vocea. Cristina e fata mea. E datoare să mă ia cu ea, să mă îngrijească...

— N'ai decât, dădu Şandru plictisit din umeri — dacă ţii neapărat să dormi prin paie... Dar ai să ne mănânci şi nouă capul...

Cu toată cruzimea, nu putu să-l izgonească, poate unde simţea tulbure, pentru prima oară, că sunt învinşi şi la voia întâmplării sub cerurile aspre şi că dorinţele lor rămăseseră neîmplinite. Bătrânul îl însoţi, ţinân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

du-şi cârpa murdară de pe frunte, cu un rânjet stânjenit, plin de teamă. Întâlnirea cu fiica lui fu mută. Părea bucuros c'o vede tot atât de frumoasă, şi alături de ea, prinse mai mult curaj. Nu-i spuse nimic, însă mângâie cu un gest ascuns de recunoştinţă, rochia lungă, de seară, dela „Comandorul".

Totuşi, de multe ori, rămase în urmă şi se târa prin pustietăţi, după urmele lor, ca un câine credincios. Se apropia numai seara de ei, când făceau un foc necăjit în bătaia vântului, să se apere de nopţile îngheţate, sau poposeau lângă şopârliile de veghe, pe la bostane. Gemea mereu. Ziua se văita de arşiţă, noaptea clănţănea din dinţi încovrigându-se şi câteodată delira.

O apucaseră spre Miază-zi, unde satele se răresc cu totul şi primejdia era mai mică. Ocoleau şoseaua naţională, ce taie în două Dobrogea, de teama jandarmilor călări; singură Cristina se furişa noaptea în bordeele mărginaşe după hrană.

Şi cu cât coborau spre sud, vegetaţia devenea mai săracă şi pâlcurile însămânţate mai rare, iar apa subţă în adâncuri le lipsea zile întregi. Uneori, rătăciţi între două sate, nu mai găseau drumul şi se înspăimântau de monotonia ierburilor pietroase, a tarinelor cu bolovani, a întinderilor misterioase din faţa lor.

Starea bătrânului se'nrăutăţise într'atâta, că în cele din urmă fură nevoiţi să poposească statornic la bostana Tătarului Ciagatai. Cum ajunseră în pragul bordeiului, Hemcea căzu jos şi trebui dus pe braţe înăuntru, căci nu mai putea nici să clipească de durere.

Sfârşitul lui Septemvrie găsi pe fugari la fel de înstrăinaţi, ca în ultimele zile petrecute la Constanţa, lângă pânzele *Sinowi*, când Şandru nu se gândea decât la plecare. Tocmai veneau amândoi de pe malurile lacului Satlamuş, cel fără viaţă, şi se grăbeau înaintea furtunii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Are să ne spună ceva, zise Șandru întinzând mâna spre margineа ștearsă a câmpiei.

Cristina, care de-abea-și mai târa picioarele, tresări de o neliniște mult timp ascunsă și iscodi cu ochii mari împrejurimile. Nimeni nu părea hotărît să înfrunte pustietățile secetoase ale Șablei. Numai Tătarul apăruse după yuva-ua scundă, mai mult acoperișul unei groape ce se adâncea în pământul uscat și roșu, iar silueta lui greoaie, cu picioarele strâmbe de om crescut pe cai, se ținea dârză în calea vântului. O clipă, soarele scăpat de sub nori îl mai lumină pieziș făcând să-i pălească umbra ascunsă în ierburi, apoi apusul se tivi cu țesătură de purpură și Ciagutai păru mai îndepărtat și mai nestatornic printre buruienile prăfuite.

Trecuseră de ghiolul Satlamuș, rămas în urmă și de pumnul de stânci izolate dela Carapacea. Cristina se uită cu spaimă la apa moartă, nămoloasă a lacului ce începuse să se frământe între malurile sterpe și ochii i se opriră pe țărmul opus, la fel de pustiu și înălbit de sare, căutând să descopere dincolo de stânci, linia nevăzută a drumului spre Șabla și Cavarna sau spre Caraomer. Bolovanii roșcați de-abea se mai distingeau și peste ei, valul înnecăcios de praf trecea necontenit în vârtejuri înalte, măturând stratul subțire de löess așternut pe podișul pietros, desgolind țarinele, rostogolind nebunește spre Bulgaria tufele de ciorlan smulse din rădăcini.

Vântul aprins se repezea până'n nori și rupea șomoioguri vineții pe care-i purta de-asupra stepei, învălmășindu-i cu praful fierbinte; doar în cer rămăseseră goluri luminoase pe unde se prelingeau din când în când fulgere îndepărtate și hurueituri vagi, ca un ecou pierdut al mugetelor deslănțuite dincolo de zare.

Se auzi cel dintâi tunet stins făcându-și loc pe treptele nevăzute și pământul pătruns de lumină încercneni să-l primească, dar numai un oftat prelung cutremură coaja arsă, topindu-se în depărtări ca o părere.

Cristina ascultă înfiorată semnele întețite ale fur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

tunei. Cu toată că acum scăpaseră de urmăritori, svâcni de-odată spre yuva, despletită ca o sălbătăciune purtată pe aripele vântului. Iar Şandru întârzia, părea nestânjenit de panoplia însângerată a fulgerelor; poate în inconştient simţea o satisfacţie vagă că o surprinde neliniştită şi gonită de teamă, ea care făcea pe curajoasa la Castel. Şi ar fi dorit să piară cu totul în zare, în clipa când Cristina osteni şi îngenunchie la pământ aşteptându-l.

Fu nevoit să se apropie, să-i dea mâna şi să-i scuture trenchul de ţărână. Fata îi prinse braţul în mers şi bănui că se ghemuieşte într'adins lângă fiinţa lui — într'o dovadă de supunere pe care n'o înţelegea.

Ciagatai îi aştepta nepăsător, chircit pe ţeasta de cal din faţa intrării şi când i se opriră în faţă respirând greu, făcu o mişcare ascunsă, părând că-şi alungă preocupările întunecate şi-şi limpezeşte ochii pentru a sta de vorbă cu cei doi orăşeni. Pocnetul degetelor era şi un îndemn de încurajare pentru sine. Vedea bine că se apropie timpul rău şi ultima grămadă de pepeni pentru Bolat fusese culcaşă de trei zile. Bolat, care avea o memorie foarte bună ca să ţină minte ogorul fiecăruia departe de drumurile umblate, trecea săptămânal pe la bostanele risipite în pustietăţi şi se'ndrepta apoi lângă caii lui mici şi păroşi, cu cozile înţepenite de ciulini, spre oraşele de pe litoral — Mangalia şi Tekirghiol — pline de vizitatori în timpul verii.

Acum fiecare trebuia să se îndrepte din nou către locuri de iernare. Yuva-ua se va surpa de ploi şi peste arătura năpădită încă din August de pir, vor năvăli buruienile lacome, păiurul şi rapiţa sălbatecă, iar pământul umflat de apele ce se vesteau, se va usca cu repeziciune la vânturile luţi de primăvară şi va crăpa din nou în grunjuri roşii, sterpe şi fărâmicioase ca sângele uscat. El, Ciagatai, va măsura din nou zările neliniştite ale Dobrogei şi-şi va îndrepta paşii spre alt loc mai secetos şi mai neumblat, care va da pepeni dulci şi bostani vineţi pentru şum — în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

trecerile poetice de iarnă.

— Cum îi mai e? şopti Cristina, arătând cu o mişcare a capului, fundul bordeiului întunecat.

— E bolnav rău, baina, murmură Ciagatai mai mult pentru sine. Te-a strigat mereu din fundul inimii, dar se vede că nu mai are putere, căci a amuţit. Pe Alah, i-am dat multă apă şi e păcat. Toată a vărsat-o! Nici apă nu poate să bea, uite-aşa îi tremură buzele...

Arătă cum se sbat buzele bătrânului când se pleacă peste chipul cu apă şi trase cu urechea, ca şi cum prin mugetul vântului, ar fi putut deslui un geamăt dinăuntru — numai pentru a-şi arăta bunăvoinţa.

— Da, dădu el din cap, să ştiţi că a ţipat toată după amiaza, de-abea acum s'a liniştit.

Şandru vru să coboare înăuntru, când Ciagatai întinse braţul.

— Astăseară vine Bolat, urmă cu glasul monoton, arătându-i grămada de pepeni târzii şi cuprinzând într'un gest bostana secătuită, care de-abea se mai distingea de restul ierburilor. Nu mai e niciun harbuz, niciunul. Ce-mi rămâne decât să mă întorc în Rahmanşiclar de unde-am venit? Am aşteptat mereu să vă înapoiaţi şi voi în oraşul cel mare din Miază Noapte. Dece m'aţi dus cu vorba? Văd că nu v'aţi ţinut de cuvânt, cu toate că v'am dat hasârul meu şi-am înfruntat necazul jandarmilor din Şabla. De mult trebuia să fiu între-ai mei, repetă el mai energic, dar aţi spus să se facă bine tatăl vostru dinăuntru. Acum nu se mai face!

— Ce este? întrebă Cristina apropiindu-se.

— Spune că trebue să plecăm, răspunse Şandru cu nepăsare. A terminat culesul bostanei.

— Şi tata... suflă ea înspăimântată.

— Alah e îndurător, se mulţumi să murmure Ciagatai, ridicând ţeasta pe care şezuse, de teamă ca Şeitan, sălăşluind printre fulgere să nu coboare în uşa bordeiului.

Din pricina întunecimii dinăuntru, Cristina se împiedecă de cioturile buruienilor retezate cu sapa şi de muşuroaele hârciogilor, până nimeri hasârul aspru. Şan-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

dru se tolăni alături, părând preocupat necontenit de furtuna de-afară, însă în realitate lăsându-se purtat pe aripele visurilor lui deșănțuite.

Acoperișul de stuh se dovedea destul de șubred, cu toate că fusese întețenit cu bulgări de pământ. Vântul pătrundea nestânjenit prin interstiții — pe unde se zărea o vineață nelămurită, împurpurată de licăriri mistuitoare — și spulbera praful de pe buzele groapei, îngreunându-le respirația. Numai Tătarul părea nestânjenit, primind drept în față vârtejul de humă uscată. Cei doi bărbați nu făceau nicio mișcare și Cristina fu nevoită să strângă 'celc câteva rogojini rupte și să le înfigă prin deschizături, ferindu-și mereu capul de suflul înecăcios.

Șandru rămăsese cu fața spre stuhul înegrit de fum, cu gândurile duse. Împlinirea apropiată a dorinței sale de ani întregi și dorul după America nu-i mai da pace; își imagina cu plăcere cele mai mici amănunte ale plecării, zilele fără lumină petrecute în cala vaporului — ascuns de un fochist, apoi de-odată statuia Libertății. Primii pași pe cheurile sgomotoase ale New York-ului, orașul modern și aneteala ce-l va cuprinde când va privi sgârie-norii.

În jur, pământul se frângea și gemea din adâncuri, dar aventurierul nici nu-l simțea; îl emoționa mai degrabă imaginea depărtată a unor furnicare omenești, pe care le visa cucerite de dibăcia și curajul său... Tătarul pusese capăt la timp, unei situații pe care el n'avusese îndrăzneala s'o lămurească. Trebuiau să plece, cu toate că Hemcea... în sfârșit va vedea. Principalul e'o va revedea pe Lydia în Constanța înainte de plecare. Lydia! Ea nu s'ar fi temut de furtună. Era o fată mândră și energică, ce-ar fi înfruntat orice împotrivire a soartei, înlăturând-o cu o simplă împușcătură. Cu câtă fascinantă siguranță dusese arma la ochi; se simțise rușinat, aproape îl întrecea. Cât era de semeață în mijlocul circului luminat, cu biciul lung în mână și cu părul sălbatec revărsat peste bluza-i albă de amazoană!

Ciagatai aprinse focul într'un colț și în vâlvătaia flă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

cărilor ce aruncau o pată sângerie peste pereții afumați, Cristina găsi mâna amantului și i-o strânse ca o dovadă de supunere mută; credea că tot sbuciumul mut pe care i-l simțea, e provocat de starea bătrânului și îngrozitoarea dilemă în care se aflau: să-l lase pe loc, sau să-l târască după ei, riscând să fie prinși de jandarmi până la Constanța. Un om bolnav atrage totdeauna atenția. In orice caz vroia să-i dea de înțeles că ar fi primit orice hotărîre.

Furtuna ajunsese aproape de tot și pământul începu să se cutremure hohotind din adâncuri. Stepa se strânse neliniștită la suprafață, înțepenindu-se în vinele de granit însângerat, ascunzându-se după ierburi. Un tunet hurui prelung într'o lumină orbitoare, ca de magneziu, care se stinse tot atât de neașteptat și din yuva nu se mai auzi decât șuerul uscat al ciorlanilor rostogolindu-se peste acoperiș.

Șandru se desprinsese din mâna fetei și căută să descopere în turbureala de-afară făgașul pe unde apărea Bolat — cel nicicând abătut din drum. Simți că Tătarlu și Cristina îi urmăresc mutii mișcările și, decât să se înapoeze pe hasâr, preferă să se ducă lângă patul bătrânului.

Trecuse vreme îndelungată de când nu-l mai văzuse. Fostul cambuzier zăcuse veghiat doar de umbra Tătarului, ce-l contempla nemișcat ore întregi, sorbindu-și pe rogojină ceaiul rece cu lapte. Câteodată singurătatea îl făcea să privească sfârșitul ca o stingere firească, alteori — când adâncul înspăimântător al sufletului rămânea la fel de pustiu, neîmplinit de o credință mare și statornică în roadele vieții sau în temeinicia altei lumi — cădea pradă unui sbucium tulbure, pe care el îl credea pricinuit de grija viitorului. Acum era un om cu picioarele pe pământ, cei din jur îi răpeau ultimele gânduri. Și penumbra stăruitoare a bordeiului, trebuința de a trăi cu sine și de a se gândi la propria-i existență, îi erau un chin insuportabil. Avea toată grija să uite și să-și petreacă scurtul timp ce-i mai rămânea până la sfârșitul vieții, fără reflecții, ocu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pându-se de lucruri care îl împiedecau să-şi înalţe gândul la împăcare.

„Nu mai pot ţine „Comandorul" decât cu Cristina" se gândea. „E datoare să mă ajute până la capătul puterilor, nu poate să mă lase muritor de foame!"

I se întipăriră în minte că numai asigurările ei îi vor reda liniştea şi absenţa îndelungată a Cristinei, dragostea ce-o arăta duşmanului lui, îl făcea să se înfurie şi să fie convins că numai nerecunoştinţa este pricina tuturor suferinţelor şi desnădejdilor.

Teama de viitor îl îndemna s'o strige mereu, dorind-o cât mai aproape, simţindu-se fericit că poate să-i pronunceasă încă, într'o pornire despotică, care în sbuciumul stărşitului nu mai cunoştea margini. Hemcea nu iubise pe nimeni, dar acum simţea nevoia să-şi strige tuturor nenorocirile şi nepăsarea fetei ce-l lăsa pe drumuri la bătrâneţe. În soră-sa Zenaida — care-l căuta disperată — n'avea încredere, pentrucă n'o ajutase cu nimic, însă cu fata lui, Doamne, cheltuise o groază de parale.

În clipele de mânie nu-l mai alunga pe Ciagatai — cu toată mutra lui lătăreaţă, prevestitoare de rele în tânguirea ameninţătoare a vântului — ci, înfrânându-şi mândria de fost cambuzier, îi făcea semn să se apropie şi-i vorbea pe şoptite de toate temerile lui, de banii pierduţi cu brăilencele şi de chibzuinţa cu care Cristina va conduce de-acum înainte „Comandorul Stihie". Accentua ultimul amănunt, căutând să-l convingă de temeinicia şi importanţa lui, fără să vadă zâmbetul Tătarului.

Alteori se înfuria de-abinelea şi nu-şi mai alegea cuvintele, aruncând o ploae de înjurături pe capul fetei neascultătoare, dar recădea tot atât de repede în toropeala inconştientă, otrăvit de rana tot mai adâncă. În ei se ridica un somn copleşitor, statornic şi apropierea pământului netezit grosolan de sapă i se părea mai primejdioasă decât amorţeala trecătoare. Îl îndepărta cu mâinile tremurătoare, îşi întorcea faţa dela lutul roşiatec, zgrunţuros. Începu să trăiască într'un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

vis tenebros, cu pete călătoare de lumină — poate mantiile țesute în firele „prinților" din trecut sau, cine știe, cetățile scânteind de bogății ale pădurilor africane — iar destrămarea personalității, rădicată pe conștiința prăpăstioasă, ca o punte șubredă, nu-l mai îngrijoră. Uită de viitor și de „Comandorul".

Întâi își pierdu credința în sine; părerile de rău, dezamăgirea nu-l mai măcinară, nici regretul unei vieți neîmplinite.

— Ce face? întrebă Cristina venind lângă amant.

— A început să aiurezze... nu înțeleg nimic!

Nemcea părea neliniștit. Bâjbâia nedezlinsa pământului și când dădu de mâna Cristinei, se agăță cu putere, ca de-o rădăcină.

— Nu fugi, hohoti el înfricoșat și vocea i se stinse într'un hârâit surd. Trebue să stai acolo... la „Co... ma"... noi doi vom face... ah! nu pleca...

— Știi că suntem urmăriți, tată...

— Ce-ți pasă? Doar el e... ăsta, cum îl cheamă...

— Șandru.

— Nu Șandru. Asta... Bol... Bolai cu căruța... spune-i că-i dau aur, aur curat... mai am ceva aici... — și înhăță punga dela gât, apoi, amintindu-și că nu sunt singuri, coborî cu un fel de șiretenie rușinată degetele.

Fură ultimele cuvinte ale cambuzierului. Nu mai suflă o vorbă, mulțumindu-se să-și plimbe privirile dela unul la altul. Ochii-i aveau o fixitate neplăcută, în aparență cercetătoare, dar lipsită de orice înțelegere.

Șandru coborî la loc pologul de țăniari, inutil acum și se întinse din nou pe rogojina de dormit. Când o auzi pe Cristina venind alături, murmură pe gânduri, fără s'o privească:

— Nu mai poate pleca.

Masa de fiecare seară era gata. Ciagatai învârti cu lingura ciorba de mei și iaurt, apoi o turnă în străchini.

— Astăseară vine Bolat, repetă el, măsurând din ochi porțiile.

— Știu, știu... vezi bine că toată lumea îl așteaptă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1938-1947

făcu Șandru arătând cu capul spre bolnav. Sunt alții mai nerăbdători.

— Mâine plec și eu, îi anunță Tătarul, întunecându-i cu ochii înguști, striviți în care nu se putea citi nimic. Pleoapele trase spre tâmple nu clipeau, nici nu tremurau în nemișcarea feței, dar gânduri îndelung măcinate, păreau că-și fac loc sub acest chip. — Nu poate rămâne să sufere de sete, continuă bostangiul și vorba-i fu smulsă de un fulger apropiat, care împunse cerul sterp de unde nu cădea o picătură de ploaie. Aștepta ca lumina și tunetul să se gonească în depărtări, asvârlite cum atingeau pământul, și urmă liniștit. — Ar suferi și s'ar târî yuva-ua peste el, de vin. Vântul i-ar desveli repede oasele și i-ar smulge sufletul, îmbolnăvindu-ne oile și caii.

— Vorbește mai încet, îl rugă Cristina.

— Nu mai aude! Ochii săi sunt deschiși, dar nu mai aude, zise Ciagatai. Buzele îi sunt uscate și numai podul palmei e umed. La noi se spune că degetul face rugăciunea teravi — lauda de noapte. „Pentru ei îngerii nu mai presară nestemate pe firmament" termină în arăbește, recitând pentru propria-i plăcere sfârșitul unui verset.

Știuseră cu toții că va veni ultima zi, dar pierduseră înțelesul să păstreze tăcere asupra plecării, căci timp nu se puteau mișca de lângă Hemcea. La cuvintele Tătarului și la temerile-i copilărești, o pornire crudă care-i mocnea de mult în suflet i se lămuri, de parcă bostangiul îi apăsase un punct dureros, până atunci neștiut. Nu-l încercase într'adins, simțindu-l însetat de libertate, cu privirea scormonind mereu drumul spre Constanța?

I se păru că descoperă o umbră ironică în buzele răsfrânte, groase, fără să poată preciza dacă trădau o sfidare anume sau o indiferență obișnuită.

Mormăi încinlat că străinul îndrăznește să-i scormonească intențiile cele mai tainice:

— Nu pleci cu noi?

Ciagatai nu îndepărtă dela gură cratița de ciorbă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

pe care-o ținea strâns cu amândouă mâinile și ochii aventurierului, ochi pătrunzători și siguri, care treceau prin viață înlăturând piedicele, croindu-și drumul cu optimism, cezitară, apoi coborîră în lichidul albicios, unde se vedeau boabele mici și cafenii ale meiului.

— Poate îl vom lua cu noi.. șopti Cristina.

— Vezi bine că nu poate face doi pași. Ar trebui să ne oprim la Caraomer sau într'altă parte și jandarmii n'ar aștepta altă ocazie, te asigur.

— Are oasele moi, aprobă Ciagatai.

Șandru lovi cu lingura fundul străchinii goale și bătări scurt:

— Nu se mai poate chinui așa!

După ce terminară primul fel rece pe care-l aveau dela prânz, Tătarul își șterse farfuria de cojocul gros, lucitor de seu și ridicându-se fără grabă se duse după tezec. Mai aveau câteva bucăți din maldărul adus odată cu cele două oi și le păstrașeră cu grijă, căci combustibilul zilnic într'un ținut de ierburi și laurtul hrănitor de oi pentru ciorba de mei, sunt cele mai însemnate lucrări.

In ultima seară își puteau permite să mănânce ciburekul încălzit. Din scobitura oarbă, acoperită, ieși un fum gros care împânzit în fundul yuva-lei înecă pe orășeni cu mirosul de balegă uscată. Ciagatai aduse patratele mari de cocă, cu carne tocată și piperată în mijloc, înmotând în seu. Toți fură de părere că încălzite aveau un gust mai bun și o rumeneală mai atrăgătoare. Ca de fiecare dată, gazda scoase cu degetele ciburekul din grăsime și-l așeză în fața fiecăruia, punând restul pe rogojină, ca să nu se întărească seul și să se piardă mai mult decât e nevoie. Pe când mestecau adânciți în gânduri, Tătarul aduse din nou vorba:

— Păcat de el! De trei zile nici ciorbă nu mănâncă.

De sub polog nu se mai simțea vreo mișcare, totuși bătrânul auzise pârâitul tezecului uscat, care se desfoia în flăcări, sunetul sec al lingurilor și câte o șoaptă neînțeleasă înghițită de vânt. Numai glasul lui Șandru se înălța nepăsător în răstimpuri, învingând uraganul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

de-afară. Nu mai distingea lumina de întuneric și înțelegerea îi slăbise, însă frânturile de vorbe auzite ca prin vis, îi deșteptară o svâcnire dureroasă, o teamă adâncă, tot atât de înrădăcinată ca răul rănci deschise sau ca furtuna de-afară.

Când simți pologul clătinându-se, nu mai putu să facă o mișcare și nimeni n'ar fi putut citi pe obrajii săi trași, decât semnele împăcării.

— Cristina, tu ești? vru să murmure și chemarea i se stinse pe buze. Auzi strigătul îndepărtat al Tătarului care ieșise din bordeiu: „Vine Bolat! Hei, Bolat, oprește-ți șobolanii!" apoi desluși de-asupra privirea chinuită, hărțuită a unui semn nefericit. Căruța se apropia cu scrâșnet de fiare; mai mult ca sigur că negustorul n'auzise chemarea, din pricina vântului ce bătea spre vuva.

— Vine Bolat... în sfârșit..." suspină Hemcea și vru să arunce o privire de încurajare sfioasă necunoscutului cu respirația chinuită, șuierătoare ,când „zilele i se terminară pe neașteptate" cum povesti mai târziu Ceagatai, fără multe explicații, celor din sat.

Cristina care aștepta în fața bordeiului cu sufletul strâns, auzi două împușcături înfundate, pierite ca toate semnele oamenilor în mândria nepăsătoare a vântului.

Șandru apăru în gura vuva-lei și veni spre ea cu privirea în pământ, pășind cu greutate. Părea că voința-i fusese pusă la grea încercare și mâna dreaptă îi atârna străfulgerată, ca și cum ținuse în ea destinul cerese al cambuzierului.

Când amanta îi atinse brațul, tresări.

— Plecăm? întrebă fără să-l privească.

Se urcară pe fâmul harbujilor, însă Bolat răsucise o țigară și dorea s'o aprindă înainte de-a porni la drum. Coborî în bordeiu și scormoni în zadar cenușa scămoasă: muriseră toți tăciunii.

— Pleci și tu? întrebă el mirat.

— Am terminat, zise Ciagatai. Să spui alor mei să-mi pregătească putina pentru gusul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

Bolat se simți tulburat negăsind foc după o cale atât de lungă și-și îndesă cu regret țigara, înapoi în tabacherea înegrită.

— Doarme? întrebă, arătând un bătrân zdrențăros, întins cu fața la perete.

— Se înțunecă, răspunse Ciagatai. Ai să te rătăcești cu caii tăi slăbănogi.

Bolat prinse hățurile oftând și măsură șiret căruța.

— Hai, cât ceri pe grămada de pepeni?

— E a zecea parte din venitul meu pe anul acesta. Mergeți în pace.

A doua zi dimineață, Ciagatai deslegă punga dela gâtul mortului și o aruncă cât mai departe după ce privi cu răceală cele două împunsături și sângele ce pătase mușamaua scotocită de degetele orășanului. Toată noaptea ușa rămăsese de perete să iasă mirosul sângelui pe care-l lasă în urmă îngerii morții și el, de frica lor, dormise în mijlocul bostanei pe pământul gol.

Acum legă picioarele cambuzierului după obiceiu și-l învelì cu o rogojină pentru a-l târî în fața bordeiului.

In lumina limpede a răsăritului nu se vedea nimeni în jur. Peste ghiolul Satlamuș se ridica ceața tremurândă a dimineții, iar malul înecremenit de nemișcare, neted și înălbit de sare, era pătat spre Miază Zi de o dungă de noroiu, lăsată de apele ce năvăliseră peste țărmuri și se retrăseseră odată cu stingerea furtunii.

Aerul părea că tremură de viață și insectele mici, nebănuite, ale stepei se ridicară din nou cu aripile străvezii, scânteind în limpezimea răcoroasă. Paloarea cerului începu să se deschidă: ultimele stele pieriră într'un adânc mai îndepărtat și necunoscut, în timp ce din pământ se ridică imnul de slavă al vieții și al răsăritului, ducând pretutindeni vestea unei zile noi.

Pământul era întărit. Când Tătarul termină de săpat, soarele izbucni ca o văpaie neînfrânată dintre ierburi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Ceața svâcni ușor alungată de căldură și se desprinse în văluri vagi, pierzându-se în imensitatea cerului.

Îl nelinișteau vulturii pleșuvi ce se lăsaseră fâlfâind greoiu la câțiva pași și priveau lacomi leșul înfășurat. Se roțiră de câteva ori pe de-asupra și umbrele lor trecură peste lumina arămie pe care soarele de-abea născut o arunca pe fața lui Hemcea, dar trăsăturile lui nu se crispară și întunecimea fugară nu deslănțui frământările ce îndepărtează pe om de liniștea cerului. Desnădejdii unei vieți pline de suferință îi urmase atât de firesc paloarea cu oglindiri de veșnicie a eliberării. Părea că a trecut definitiv în existența unui tărâm fericit, în care orice urmă a temerilor și sbuciumului pământesc pierise. Și în largul acestei întinderi eterne a fericirii, fără baraje. Fața brăzdată de riduri și umflături a bătrânului marinar, era mângâiată de aceeaș viață care dăruise măreție ființelor din jur, de aceeaș demnitate pe care o avea soarele urcând peste stepă.

Un vultur puternic, cu gâtul încreștit de reflexe albăstrii se îndârjea mai mult lihnit de foame și Tătarul trebui să lupte cu sapa ca să-l gonească. În cele din urmă ceilalți poposiră mai departe, tăcuți și imobili, în timp ce el scobi lateral o altă adâncitură și anunțând tare pierderea prunmelui, zidi cu îngrijire pe străin, așa ca să nu-l desvelească vântul.

Totul era gata de plecare, legase cele două oi și-și încărcase vasele de aramă pe umeri, când ultima datorie îl întoarse din drum. Privind movila singuratecă, pământul roșu ca sângele sub care odihneau frământarea și sbuciumul bătrânului, rosti destul de tare ,ca versetul arab al despărțirii să ajungă până la el:

— Să nu te temi. Noi plecăm și te lăsăm, dar mila lui Alah va fi cu tine și să răspunzi foarte clar și cu nădejde la întrebările ce-ți vor pune îngerii săi!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

X

După ridicarea stăvilarului din Strimtori, vasele lumii începură să mişune ca deşteptate din sloiurile porturilor euxine unde aşteptaseră atâţia ani, şuiere sonore îşi răspunseră din nou între malurile înguste ale Dardanelelor şi rada Constanţei deveni neîncăpătoare pentru pavilioanele care începură să-şi dispute întâietatea. In mai puţin de-o zi, cheiurile fură năpădite de mecanici, supraveghetori ,dokeri, negustori care siliră elevatoarele sche etice în jurul cărora roiau pescăruşii înfometaţi, să se coboare scrâşnind din toate încheeturile şi să treacă noi poveri şi baloturi în calele întunecoase ale cargoboturilor. Bazinele se umplură până la gură de ţiteiu, silozurile de miile de vagoane de cereale, magaziile de portocale, sulf, stofe, aromate, unelte şi bumbac. Şi ca odinioară era cu neputinţă să-ţi croieşti drum printre munţii de lăzi şi saci umflaţi de belşug, lăsaţi sub cerul liber, prin furnicarul de oameni goi ,ce se muta fără grabă ,cu un fel de încăpăţânare puternică, iar fumul şi ciocăniturile, respiraţia mai dornică de viaţă, a unei fiinţe ce zăcuse în amorţire, te zăpăceau, te alungau de pretutindeni din partea răsăriteană a Constanţei.

Agenţiile din fostul Tomis îşi ridicară peste noapte noi localuri — din cărămidă de astădată — sutele de birouri cu registre duble îşi deschiseră din nou porţile, cât despre restul întreprinderilor, stabilimente, iaurgerii, bazaruri, fură nevoite să se refugieze la periferia oraşului nou, prin Anadolchioi şi Chilici, departe de portul binecuvântat şi de marinarii străini, care, ur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

când în remunitul loc de distracții, nu găsiră decât ruini și temeliile unor case moderne, ce se ridicau văzând cu ochii. Bieții navigatori trebuiau să se întoarcă dezamăgiți la bord, cu imaginea de altădată a cetății măcinate de bombardamente, de șoareci, tifos și lăcomia orașului nou care găsise nimerit prilejul să se lățească peste întâmplăturile și teraseie pline de glorie.

Cât despre Sandru, acesta îl evită fără remușcări din prima zi. Temându-se a nu întâlni cunoscuți, ocoli Tomisul și se adăposti cu Cristina în Lazul în fosta vizuină a Braei. Castelana părăsise Castelul, puțin după dispariția ciudată a lui Simeon — care se făcu nevăzut într'o noapte — fapt întristător pentru pescarii obișnuiți să soarbă o cană cu ceai în ospătărie.

Vântul, secetos în stepă, îmbulzea nori deși de-a-lungul litoralului. Ploua cu găleata și plictisit de țărâitul monoton al apei care șiroia pe acoperișul spart, pe mozaicuri, pe arcadele de piatră ale ferestrelor, aventurierul își scotea pantofii de antilopă și o porni descult spre Vii, pe poteca noroioasă. De unde înainte nu ieșea decât foarte elegant și îngrijit, acum nu se rădea cu zilele, umbla în aceleași haine țărănești ca care fugise de la fermă și bea de sfânta, lingușit de o droaie de prinți și curtezane, ce-l înconjuraseră simțindu-i groaza de singurătate. Cheltuia banii Tofanilor fără grijă, căci se știa cu napoleonii lui Hemcea în portofel și aurul acesta i-era chezășia plecării și totodată o piedică grozavă, dovada că orice cale pe lumea aceasta îi era închisă; de câteori plănuise să-i schimbe, pălea numai la gândul că va trebui să-i atingă. Lupta cu chemarea străinătoare a noului continent, simțea în el o trezărire de energie, ca la amintirea unei făclii muribunde acum, când zărea de pe stânca Agigei vapoare îndreptându-se spre Apus, dar nu îndrăznea să mai dea prin port. Monezile însângerate îl făceau să-și bea mințile, să rătăcească furios, blestemându-și lipsa de voință.

Fulgerul ce răpise viața cambuzierului îi topise masca stăpânirii de sine și acea distincție încrezută pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1933-1947

care-o deprinsese odată cu conștiința forței sale și temerii celor din jur. Adevărata sa fire ieșise la iveală și nemaiavând de ce face pe statornicul sau pe omul meticulos, care-și privește mereu dunga pantalonilor și joacă ore întregi șah, își desvălui violența și neorânduiala. „Nu poți pleca", îi șoptea cineva într'una. „Nu mai poți pleca!" și cu cât bea, basamacul arzător îi amintea de grozava licărire pornită din propria-i mână.

Până și Cristina îl stânjenea, îi scutura jăratecul remușcărilor și pentru a se răsbuna, venea seara cu câte-o femeie, trimițând-o să doarmă în camera de sus a Castelului. O certa și-i făcea parcă plăcere s'o umilească pentru lucruri de nimic.

Atamanul din Lazul care îmbătrânise într'atât că nu mai putea merge pe mare din pricina reumatismelor, trecu pe la ei într'un asfințit plumburiu, în drum spre terasa cu mozaic aurit, cu bălți ciumite de pioare, să privească dacă nu se văd loticile și le povesti cum Braia se mutase și ea în Constanța, după plecarea sau moartea lui Simeon.

— Imi pare rău că ospătăria s'a închis ,dădu el din cap. — Va trebui să aștept în frig întoarcerea feciorilor mei.

Zilele treceau cu aceleași ploi mărunte și cețuri de toamnă, iar Șandru rămânea pe loc. Noaptea, tufele de limba-câinelui îngreunate de apă, fâlfâiau trist când le-ajungea vântul, șuvoaiele repezi lunecau prin spărturi, prin tavane, prin hrubele negre și umede. Marea se sbuciuma într'un verzui murdar, între nisip și neguri. Cenușiul rece al dimineților îl făcea să fugă în oraș, în taverna supraîncălzită, în înghesuiala de oameni veseli, străini. Dorea să audă gălăgie, certuri, să uite propriile-i gânduri și murmurele din veșnicie ale propriei conștiințe. Le spunea că vrea să plece, că va pleca cu siguranță, și ei dădeau din cap convinși, surâzători. Nimic nu era mai ușor acum, când atâtea vase de-abea așteaptă clandestini. Caicurile turcești luau ca și înainte pasageri certați cu legea. Numai bani să ai, restu-i fleac!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniara.ro/mdrr1933-1947

Se cam plictisiseră constanţenii să mucezească la mal patru ani de războiu şi cine n'ar fi dat cu plăcere o raită prin Mediterana? Şandru părea un tip ce s'ar fi descurcat oriunde cu muşchii lui, aşa că ambiţia de-a juca un mare rol peste mări şi ţări, unde bogăţia locului îţi poate răsplăti prieceperea, nu mirea pe nimeni; dimpotrivă, era un drept constinţit al oamenilor de pe ţărmuri. Pentru cei care-l întrebau de ce mai rămâne, avea răspunsul pregătit, punând întârzierea pe seama unor poveşti cu emigranţi pentru Argentina, secerați în câteva luni de tuberculoza tropicală.

Iată însă că, la câtva timp, întâmplarea îi scoase în cale pe domnul Jean, cel pentru care avea scrisoare de recomandaţie şi pe care-l căutase nopţi de-a-rândul la „Comandorul" cu puţin înainte de-a izbucni războiul şi întâlnirea aceasta îl trezi, îl făcu să creadă că poate scăpa de urmarea faptei lui şi rupe cu nehotărîrea primejdioasă în care se sbătea. Se agăţă de noul prieten cu toată disperarea şi îşi spuse că va pleca.

Îndată ce termină de citit scrisoarea, domnul Jean îl informă că e o jucărie să-l îmbarce clandestin pe unul din vasele Unrei cu destinaţia Neapole, urmând ca de acolo, Şandru să mai dea ceva şi să ajungă în Statele Unite. Cargobotul Unrei plecă din întâmplare în seara aceea şi rămaseră înţeleşi ca aventurierul să-şi schimbe avuţia în lire sterline, pentru a se înfăţişa împreună stewardului, ce-l va strecura în nara ancorei până după controlul poliţiei portuluí.

Şandru se îndreptă fericit spre Vasi să-i ofere aurul pentru bancnote englezeşti, atât de nepăsător, că-l ţinea în pumnul ud, bicluit de ploaie, fără să ştie că spre Castelul din Lazul grăbea în aceeaş clipă, un fermier de care Cristina se temea mai mult decât orice pe lume.

Întârzierea amantului o neliniştea. Nu-şi mai găsea locul. Se plimba prin saloanele ruinate în rochia-i lungă de mătase neagră, aceeaş cu care plecase în Caraomer, se urca în camerele de la etaj, şi nu se oprea decât în dreptul ferestrelor pentru a privi marea de un verde nisipos, ierburile căzute în lutul gălbui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

şi vârtejurile stropilor de ploaie, cernute mereu. Prezenţa amantului îi era atât de scumpă că îl pândea când venea seara târziu, beat mort, şi-i ieşea înainte, deslipindu-se din vreun ungher întunecat, ca o fantomă cernită; îl conducea şi îi privegheа somnul agitat, cu borboroseli şi gemete de om chinuit care nu mai păstra nimic din rezerva distinsă a celor ce trăesc în prezent, ci îşi întindea legăturile, se sbuciuma cu amănuntiri şi cu grija viitorului de pe pământul acesta. Nici nu-i trecea prin cap să se mişte când Şandru, lac de sudoare, da cu ochii de ea şi-o alunga înjurând. Acum nu-i mai ascundea că o urăşte ca pe o piază rea şi o făcea cum îi venea la gură, încercând să se ridice din locul unde-l ţinuse alcoolul; o izgonea de lângă el, blestemând, până recădea din nou în toropeala grea, eguduită de coşmaruri, adormind cu senzaţia chinuitoare că fata cambuzierului îl priveşte fără să-l audă, ascultând murmurul apei pe acoperiş. Ştia că doreşte să plece, căci acum el nu-i mai ascundea acest lucru şi i-l repeta cu o cruzime neputincioasă şi, când îl vedea frânt lângă genunchii ei, înecăcuşat de băutură şi de remuşcări, se bucura, plutea într'o fericire fără margini, căci un glas ascuns îi spunea că atâta vreme cât va fi slăbit va rămâne numai al ei. Era mulţumită că ceaţa ţărmului, ploaia, buruienile îmbrăncite de vânt, îi ascundeau portul şi vapoarele albe, americane, pe care le auzea fluierând răguşit, ca o chemare indiferentă şi grabnică ce trecea mai departe. Dar departe de Castel îl pierdea şi într'o zi — ziua când Şandru îl găsi pe domnul Jean — văzu înfricoşată că ploaia cade tot mai rar, ceaţa se risipeşte odată cu o adiere puternică venită din larg şi norii încep să se destrame sub acelaş cer plumburiu rămas ca o ameninţare de-asupra trecătoarelor somne ale toamnei.

Dinspre Lazul cobora cu grije un ţăran voinic, cu cizme, şi după cum călca prin locurile gloduroase, se vedea că este străin de ţărm. Curând se opri în faţa Castelului căutând din ochi o intrare şi poarta grea de fier se auzi clătinându-se sub umărul de uriaş.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

Cristina simți că nu poate fi decât Andrei cel ce-o caută, o strigă peste ruine.

Deși nu-l vedea, nu se putea desprinde de lângă fereastră. Își dădea seama că nu mai poate fugi, pironită cum era de teama nenorocirilor pe care i le vestea firul de pripas al Tofanilor.

Ciznele se apropiau frângând dușumelele putrede ale Castelului, pumnul uriaș dărâma ca un buzdugan ușile prinse în încuietori ruginite. Și drumu-i era plin de forță și disperare, un amestec de iubire și ură, care-l făcea să caute disprețuindu-se pe sine însuși, femeia păcătoasă ce-și bătuse joc de el și de părinți.

Dar când se ivi în prag, mâinile-i bătătorite de muncă căzură frânte spre pământ și fața-i posacă de fermier, se lumină de fericire. Era hotărît să nu-i spună nimic, s'o ridice pe brațe ca pe-o sălbătăciune rănită de moarte și, fără a privi în urmă, s'o ducă în Caraomer, unde-o va înfășura în văluri neprihănite de mătă. Jurase în fața Tofanilor c'o va aduce chiar împotriva voinții ei.

— De ce? întrebă ea liniștită, privindu-l fără să-l vadă. Apoi își întoarse din nou fața spre norii ce alergau spre apus, sfâșiindu-se de zăplazuri nevăzute. — Nu voiu pleca niciodată de aici, murmură.

— Ei ți-au iertat totul, zise greoiu Andrei, roșindu-se că trebue să aducă vorba de trecut. — Și pe el l-au iertat... uită-l și să nu mai vorbim...

Insă Cristina nu-l auzea. Visa, aștepta o umbră pe poteca îndepărtată din marginea platoului, spre Constanța, care s'o poarte cu ea. „Vino" să-i șoptească. „Totul n'a fost decât amăgirea unei suferințe. Acum timpul și viața noastră nu ne mai aparțin. Suntem uzbăviți". Printre ramurile de cărbune ale pinilor desfrunziți, se distingea silueta ștearsă a orașului, dincolo de smârcuri și colinele pleșuve, ca niște cratere de vulcani de mult adormiți, măcinați de vânturi. Grădina unei fetițe cu părul de aur. Iar în fața Castelului, lespezi de un verde întunecat sfâșiau valurile înspumate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.patrimoniu.ro/mdrr1933-1947

— Nu voiu pleca.. şopti îndurerată, simţind cum o podidesc lacrămile.

Andrei se încruntă, privind-o în tăcere. Judecata greoaie sfârşise prin a-i arăta ce avea de îndeplinit, căci era omul legii şi al dreptăţii. Se apropie apăsat, cu faţa brăzdată de fermier, în aurăriile de ştuc, ale camerei. O credea robită unei puteri diavoleşti care-i intrase adânc în inimă, o ţinea încleştată de omul Întunericului, ca otrava aromitoare a rădăcinilor de calomfir. Lacrămile ei îl dureau într'atât, că ar fi fost în stare să sfarâme ce i-ar fi căzut în mână, să îngenuncheze cerându-i iertare, dar legea credinţii lui îi poruncea să fie neînduplecat şi s'o salveze. „Numai uitarea" gândi „o va face fericită, o va aduce pe drumul îndreptării şi al vieţii evlavioase".

Îi prinse mâna fără un cuvânt şi cu cât ea se zbătea şi slăbea din ce în ce, ca bietele fiinţe zălogite în capcană, el se întărea, cu ochii închişi, gândindu-se că suferinţele îi aduc izbăvirea şi că în trupul istovit, diavolul va înceta să se mai zbată.

În cele din urmă, Cristina căzu la pământ, începu să plângă în hohote. Şi el simţi atâta compătimire, atâta durere arzătoare, că nu mai fu stăpân pe sine. Mâna delicată îi căzu din pumn ca dintr'o menghină desfăcută brusc, şi cum ea plângea înainte, amintindu-şi în clipa aceea de toate umilinţele şi durerile tainice ale vieţii, Andrei închise ochii.

— Cum poţi trăi aici? gemu ruşinat, ca şi cum toată vina s'ar fi răsfrânt asupra lui. — Nu-ţi dai seama pe cine iubeşti? Omul acela te-a înşelat şi-şi va bate joc de tine. Ce te vei face singură, când va fi prins? Sau poate — ridică el glasul — te vei întoarce la Braia şi vei cădea din nou în noroiu. Să nu te'ndoieşti că în câteva zile Şandru va fi arestat! Până şi eu am aflat de întâmplarea cu Suedezul, toţi grănicerii aşteaptă să le cadă în mână. O, Cristina, cum ai putut cădea atât de repede în păcat? Oare rugăciunile noastre sunt zadarnice? Nu-ţi aminteşti chinurile ce-aşteaptă pe cei dela care Dumnezeu îşi întoarce faţa?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Ai aflat? întrebă fata privindu-l printre lacrămi. Ce-ai aflat? Şi o bănuială grozavă o îngheţă.
— Nu cumva... le-ai spus grănicerilor...
— M'au întrebat dacă nu bănuesc unde-ar putea fi, după-ce le-am povestit cum aţi fugit împreună dela fermă. „Braia m'a îndreptat spre Castel" răspunsei.
— A făcut ca asta?
— Pentru câteva mii de lei. Nu le-am ascuns nimic. Dacă-i vinovat trebuie să-şi ia pedeapsa, nu? Aşa scrie legea... Erau să vină cu mine, dar i-am făcut să mai aştepte până se va înserа. Nu ştiu... poate pentru tine am făcut o mare greşală. Ştiam că vei dori ca el să nu fie prins — spuse Andrei încet, cu o umilinţă dureroasă în glas. Făcu o sforţare şi urmă cât putu mai firesc. — Nici nu se va întuneca şi Castelul va fi înconjurat din toate părţile. Mi-am dat seama cât ţi-ar fi de greu... vreau să spun că dacă-ar cădea prins acum, pedeapsa lui va sapa între noi o duşmănie fără capăt. Nu-mi trebuie decât să-mi făgăduieşti că vii în Caraomer.

Se prefăcu că priveşte îndeaproape înfloriturile de piatră ale ferestrei şi adăogă liniştit:

— Pleacă acum şi spune-i să nu mai vie diseară. Cred că n'ai să fugi...

Şi în timp ce ea cobora colina, fără a-i mai asculta ultimele cuvinte, nu se putu opri să nu-i strige:

— Să nu întârzii! Noaptea o petrecem în Lazul, ca să nu mai dăm prin oraş şi mâine dimineaţă luăm un camion, ceva!

Nici nu-şi dădu seama când ajunse în Constanţa. Colindă locaşurile unde ştia că Şandru petrece în neştire, întrebă pe vagabonzii morocănoşi cu gâturile lungite după întorsătura barbutului, dar nu-l găsi nicăcri. Un cârciumar îi spuse că l-a văzut îndreptându-se spre Tomis şi cu o teamă crescândă, fata se grăbi spre fostul cartier al negustătorilor.

Pe strada Mircea se întâlni faţă în faţă cu Braia. Castelana era îmbrăcată tot în negru ,deşi acum nu mai inspira niciun fel de seriozitate cum stătea ziua în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdrr1933-1947

miaza mare la ușa unui stabiliment de mâna treia, de cele sortite băeților de prăvălie și hamalilor din hale, oameni de uscat care cântăresc de cinci ori mia înainte de a-i da drumul. Priveghea trecerea ucenicilor și funcționarilor pașnici, adresându-le îndemnuri în toate limbile, după vechiul obiceiu din Tomis, ca să se înșele singură și să creadă că are de-afacc cu distinșii briganzi ai mărilor. Totodată trăgea cu coada ochiului să nu apară vreun sergent și făcea mici servicii fetelor, le cumpăra vin sau țigări. Când zări pe Cristina cotind strada, se repezi ca o furtună și o sărută apăsat pe amândoi obrajii, apoi se chirci lângă un zid și începu să sporovăiască în plină stradă, după obiceiul tomitan, împărtășindu-i dintr'o suflare noutățile:

— Eu stau aici cu fetele, d'aia nu m'ai găsit la Caste', lămuri ea. Ce era să fac? Simeon, pungașul ăla m'a părăsit după ce mi-a mâncat atâția ani de viață și vameșii atât au așteptat să-și îndesească raziile, pareă toți băieții care lucrează cu vapoarele erau să se strângă la mine în ospătărie. Eh, știi bine că o femeie cu bărbat primește alt respect. Poate n'ai aflat că Marcu a murit pe neașteptate? adăogă, și nici nu clipi când Cristina o privi întrebătoare, izbită de indiferența cu care Braia căuta să-și bagatelizeze rolul. — Da, mi-a fost destul de greu să-l hotărăsc pe bătrân să facă un testament în care să-mi lase beciul lui, când colo ce să vezi? O zi după pomana pe care i-am făcut-o după lege, când mă întorceam spre casă să cercetez zidurile cu de-amănuntu' ce crez că găsesc pe locul barului? Un morman de moloz și banditii de lucratori, care svârleau cărămizile ca de frica morții. Au furat tot, tot, n'au lăsat nicio mahmudea, explică ea cu o omenească decepție în fața efortului nerăsplătit, dar pe dată, fața i se luminâ de un zâmbet. — Nici Vasi n'a brodit-o mai bine, când să vândă „Comandorul!" Eu nici nu pierdeam, nici nu câștigam, dar el avea o groază de parale de primit dela Hemcea, taicătău. Cine se gândea că or să vină timpuri să nu mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pot trăi la Castel? Cu raziile blestemaţilor de vameşi nu mai făceam un franc. Tomisul s'a dus, de unde „monney"? Pescarii îmi dau peşte, dar sunt bătrână şi am nevoie de tutun şi dulciuri!

Tocmai atunci ieşi o fată sveltă, cu părul tuns băieţeşte şi auzindu-i ultimele cuvinte, izbucni în râs:
— Madam Braia e moartă fără tutun! chicoti ea şi-i svârli o ţigară în poală.

— Vezi, bietele fete nu mă uită! Ce timpuri am mai apucat şi eu. Afuri iţii ne-au prins la strimtoare şi nu s'au lăsat până n'au dărâmat Tomisul. In garaje de automobil şi blokari să petreacă bieţii vaporeni? Blestemata de corabie ne-a nenorocit pe toţi, parcă ne luase mintile, nu altceva! De când cu întâmplarea din noaptea aceea — ţii minte? — nicio curtezană nu mai are voie să se apropie de port. Noroc că pe mine mă ştiu spălătoreasă şi mai aduc peaici vreun străin, făcându-mă că mă tocmesc cu el pentru rufe. Imi dă şi patrona şi marinarul. Englezii sunt foarte darnici ,săracii, dela fiecare vapor îmi iese câteceva.

— Şi cu ceilalţi? întrebă Cristina luată de şuvoiul acestor ştiri, uitând aproape pentruce plecase din Castel.

— Hemcea, taică-tău a făcut puşcărie până la Armistiţiu, pe urmă a vândut ceva mobilă fără să-l simtă Persanul şi a plecat şi el, nu ştiu unde. Unii spun că s'a dus în Tumbuktu, dar asta era o glumă a bătrânilor ce-l apucase pe Hemcea când tu erai mică de tot. Ştii că a fost cam zăpăcit în tinereţe şi fapta lui, când i-a băgat pe toţi la apă din pricina necazului pe Şandru, a fost aspru criticată în cartier. Bineînţeles că i-am ţinut partea: se pontează poneşti un om în miezul nopţii şi să-l arunci într'un remorcher ruginit în ajunul unei afaceri? L-am auzit cu urechile mele cum se svârcolea şi spunea toate astea în timp ce-l duceau spre puşcărie...

— Braia!, murmură fata, însă atât de încet, că cealaltă n'o auzi. In focul unor evenimente hotărîtoare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvaniana.ro/mdrr1933-1947

ce importanță au sentimentele cuiva, încolțit de amintiri?

— Acum au ridicat un atelier pentru automobile pe locul „Comandorului", zise Braia. Îți amintești de lunganul de Suedez cu putreziciunea lui de corabie? Se împletiteca în vorbă și cădea aproape între grănicerii de aneați ce era — opiu, ptiu! — dar mormăia într'una c'o să se adreseze consulului lor. Consul? Nici diavolul n'ar fi avut curajul să acopere o afacere atât de murdară! N'ai de ce să pleci privirea. Taică-tău n'a fost vinovat. Numai pungașul de Vasi și... *Simone*, parcă așa-i spunea. Ai noștri nu prea știau ce să facă cu ea... Închipuiește-ți, începu Braia să râdă, ca la amintirea unui lucru nostim de tot — După două zile, rabla Suedezului a intrat cu ciocul în apă și s'a dus ca un topor la fund. De-abea au reușit s'o scoată după isprăvirea blocadei, căci împiedeca navigația. Hei, au cam avut de furcă pân'au târît-o în „cimitir" și nici femeile care strâng vreascuri nu se mai uită la ea, așa-i de putrezită.

— Era și o fată dela circ, zise Cristina roșind și-și aminti de Șandru, dar Braia nu-i dădu răgaz să întrebe de el.

— Lydia? Eh, eu de mult știam că umblă cu cavalerul tău, dar nu vroiam să te-amărăsc. Cred că în Caraomer unde ești acum, l-ai uitat. Fata a fost nevoită să se întoarcă cu Bacruban, directorul, înapoi pest Dunăre, căci nu mai aveau cu ce pleca în țări străine. A vândut caii și circul pe nimic — căci cine se mai interesează de astfel de comicării când avem cinema? — iar animalele le-a dăruit de necaz primăriei, afară de un leu care-a murit de bătrânețe. Și domnii dela Primărie își închipuiau că tare le mai așteptau! Le-a ținut în curtea unui consilier până au murit de foame și sete, și le-au aruncat în mare una câte una. Alaltăieri am citit în ziar că o cămilă a ajuns în București și primăria de-acolo o trimete dela Ana la Caiafa, căutându-i stăpânul s'o înapoieze. De altfel scria acolo că s'a îmbolnăvit și se așteaptă să nu mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

aduce primăvara. Cam astea sunt noutăţile, vru ea să termine şi dădu să-şi încrucişeze braţele, când, amintirea vechiului duşman, i le însufleţi de o nouă energie:

— Stai să vezi! Pungaşul de Persan era în înţelegere cu secretele unei ţări care-a ieşit învingătoare şi i-a pus pe Nemţi la pământ. Se pare că n'au prea fost mulţumiţi de serviciile lui, căci tot în noaptea aceea — Doamne, câte s'au mai întâmplat —— o şpioană de-a lor pe care păcătosul de levantin a strecurat-o printre fete, a fost prinsă de Vermacht şi trimeasă direct la Berlin. „Comandorul" după care trebuia să ia banii împrumutaţi lui taică-tău, i l-au dărâmat lucrătorii în toiul nopţii, iar *Ei* i-au închis şi bazarul — termină castelana cu vădită satisfacţie, că până şi vechiul ei rival fusese înfrânt de o Putere, faţă de care voinţa şi înţelepciunea-i păleau. Un necunoscut trecu tocmai, grăbindu-se spre strada Carol şi Braia alergă într'un suflet, necăjită că nu l-a observat când a păşit pe lângă ea. Se întoarse, gata să ia vorba dela'nceput, când Cristina îi spuse repede:

— Sunt cu Şandru aici. Nu l-ai văzut?

— Nu mai spune! făcu Braia privind-o cu o compătimire prost ascunsă. Bănuiam eu că n'o să-ţi placă la ţară. S'au purtat rău bătrânii, ai? Să ştii, dacă ai nevoie de angajament. „Maxim" caută o fată.

„Nu ştiai că suntem la Castel? Dece i-ai vândut taina lui Andrei?" vru ea să strige, dar repetă numai:

— Spune-mi, a trecut pe aproape?

— L-am întâlnit adineaori, dar nu mi-a dat prin cap, zău, că pentru el te-ai întors şi tu dela fermă. Ar trebui să-l uiţi, fata mea. Aproape că s'a făcut că nu mă vede, Şandru al tău, şi ştii că Braii nu-i plac mofliciile; omul care-l însoţea şi care-a rămas afară în timp ce el a intrat la un zaraf, mi-a spus că schimbă ceva aur, ca s'o şteargă cu Ura.

— Pleacă? şopti fata şi sunţi că ştia lucrul acesta, că şi-l închipuise îndată ce trupul lui Andrei îi risipise apele tulburi ale veghei, ca o fiinţă reală care împrăştie ceaţa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
digitalatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Sigur! Ei, n'ai de unde să știi biata de tine, că de trei ani băiatul caută să-și ia sborul... Ce altceva căuta pe *Sinowe?* Ascultă la mine, tot mai bine să te angajezi la „Maxim", Șandru te poate lăsa oricând pe liber. Și dacă te tot ții după el o să te ia la ochi poliția și greu să mai scapi. În Constanța se știe c'a venit și tace mă tem că Ovezea...

„Nu vreau să mă gândesc" murmură fata, depărtându-se de Braia, care-o privea speriată cu ochii ei bulbucați, fără a-și da seama ce cuvinte anume îi alungase viața din obrajii reci ca marmora. I se păru chiar că se oprește după câțiva pași, ca cineva ce poartă asupră-i o mare greutate și o aspră poruncă de a alege între două căi, sprijinindu-se de un sarcofag plin cu apă de ploaie. O șuviță rece i se prelingea pe umăr de pe piatra cioplită grosolan, dar ea nu făcu nicio mișcare să se adăpostească, de parcă fusese ferecată acolo.

Apoi se deșteptă ca dintr'un somn și castelana o văzu fugind disperată de-alungul falezei, până se topi printre dune.

Numai în apropiere de Castel își încetini pasul. După cum tenebrele liniștite ale înserării învăluie freamătul unei mări răscolite de furtună, tot astfel vederea zidurilor crăpate de întunecimi și duhuri ale vremurilor, râpele, smârcurile tainice, îi potoliră într'o clipă iubirea și ura nemărginită ce-i hărțuia inima.

Când intră pe ușe, o frumusețe de mozaic îi încremenise luminoasa credință a ochilor, de parcă spiritul ar fi strălucit mai puternic ca niciodată înainte de-a părăsi strimtul lăcaș de humă. Păși în tăcere și palmele i se împreunară a rugă, când Andrei se'ndreptă spre ea, tăindu-i drumul cu întrebări tulburi. Acesta se căise că o lăsase să se'ntâlnească cu amantul ei, își spusese că e încă prea slabă să'nțeleagă rostul libertății pe care i-o dăruise pentru a se îndrepta. Acum însă simțea neclămurit că ea nu mai poate păcătui pe lumea aceasta. Nu se putu stăpâni să nu-și arate mulțumirea:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

— Credeam c'ai fugit!
— Nu, clătină ea din cap.
Își scoase trenchul și rămase din nou în rochia-i lungă de mătase neagră, cu care străbătuse câmpurile de ciulini. Era frig după ploaie, totuși începu să privească dela fereastră, cu umerii goi, poteca dinspre Lazul. Se înseninа.

Șandru se opri uimit când ajunse în fața bazarului fostului potentat din Tomis. Firma cu leu și spadă era dată jos, iar vitrinele care străluciseră de magica splendoare a antichităților și monezilor, fuseseră astupate de obloane, ca noaptea să nu se mai deslipească de licărirea stelară a nestematelor dinăuntru.

Trebui să bată sdravăn, pândind strada pustie, până-ce un sgomot de fiare îi făcu cunoscut că cineva trage zăvoarele. Se deschise o ferăstruică și o pereche de ochi îl priviră străin, îndelung. Din felul cum Vasi crăpă ușa, părea că se teme de vizitatori neplăcuți:
— Recunoștință omenească! glăsui el, în timp ce se îndreptа cu lampa în mână spre fundul bazarului. — Să nu servești pe regi, nici împărățiile lor: ei pleacă urechea la cei ce se află în preajmă-le, chiar dacă-i lipsit de înțelepciune, din neam de jos și fără putere. Regii, desfrânatele și viața, îmbrățișează totdeauna ceeace le stă alături.

În aceste cuvinte își arătă indignarea, apoi tăcu. Șandru avu vreme să observe cum, în scurtul răstimp de când nu-l văzuse, Hvaja al Wasiti parcă se îngrășase mai tare și vederea-i slăbise. Așa cum înainta grecoin prin bazarul veșnic întunecat, părea o voluminoasă masă de carne strânsă în zăbunul lung de șamalagea, o mătase vărgată din Damasc, care, desgolită de orice podoabă, sau de însignele trufiei omenești îi acoperea până și condurii. Cu o mână ținea lampa iar cu cealalta șarpele său înlemnit, care stră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

pungea întunericul cu jăratecul rubinelor, cercetând drumul pentru stăpânul său.

— Să-mi schimbi în lire sterline, napoleonii! făcu Șandru svârlind cu îndrăzneală pe tejghea aurul lui Hemcea.

Privirea Persanului trecu peste grămăjoara gălbue, ce frângea și înflăcăra palida lumină a lămpii, dar nu arătă că bănuiește drama ce se ascunde sub moarta lucire a metalului. Îl împinse cu degetele enorme, puțin înegrite la vârfuri de rugină, și oftă fără interes:

— Du-te la Șapira sau la alt bijutier.

— Nu mai ții bazarul? întrebă Șandru.

— Am închis, grăi Persanul și în cuvintele lui răsbătu de-odată tăcerea disperată a singurătății — tristețea celor căzuți din nou în viață, siliți să deschidă ochii și să simtă răul unei foste fericiri depline și fără margini — și tremurul desnădejdii — a celor care nu mai cred în fericirea tot mai adâncă în Ființă. Semnele celui ce se revede între oameni, între păcatele și nefericirile lor, fără a și-i mai putea apropia vreodată. Îi părea rău că deschisese aventurierului, căci odată cu el intraseră Braia, Marcu, până și umbra șchiopătândă a lui Terzi, care-l sileau să-și dea seama că nu putuse dobândi nicicând puterea asupra lor. Nu putuse supune oamenii, căci simțămintele lor sunt tulburi, fără înțeles. Iar ființa omenească e învăluită mereu în taină și ceață, tar în fața femeilor sau dușmanilor își pierd orice cumpăt. Se vedea încătușat alături de cei pe care până mai ieri îi disprețuise, căci scăpându-i această stăpânire, perfecțiunea prin care putea spera o viață pașnică, eternă, îi era deapururi răpită. Tulburat de viziunea tărâmului lui Ahriman, al timpului trecător și al trupului mai viermănos încă, veșnic de humă și fără Ființă, se ridică din fotoliu și scotoci cu mișcări greoaie de om gras și în vârstă, maldărele de vechituri, cioburi de olărie aruncate de-avalma, figurine, vase, opaițe. Căută multă vreme pe îndelete, stârnind un țăcănit de hrăburi sparte și când se'ndreptă de mijloc, sufland

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

greu, ţinea în mână o mică amforă greacă, una din acele capodopere anonime, a căror origină precisă şi dată nu pot fi stabilite, fără inscripţii sau o zugrăveală cât de mică. O pipăia mulţumit cunoscându-i scumpătatea după rotunjimi şi luciul ceramicei — culoarea roşie şi pasta fină şi bine arsă arătau că e dintr'o epocă bună — apoi veni lângă lampă, căutând să-i desluşească conturul.

— O, perfecţiune sublimă a Grecilor, murmură cufundat în meditaţie, mângâind forma ce închidea armonia perfectă a firmamentului. — Ani şi ani mi-au trebuit să cred c'am ajuns la prima svâcnire, care este prima formă nemişcată a creaţiei, aşa cum El a svârlit ceeace era trecător, netezind lutul şi a pătruns cu răbdare veşnicul miez. Ce este pentru înţelept sbuciumul lumii? Nimic, o trecătorule ce-ai poposit o clipă sub stricata-mi acoperiş, decât desfăcătiune... o deşartă şi nefolositoare mână de pământ de pe coasta urcioralui, ce trebuie limpezit cu zăpada albă a părului. Căci buclele adolescentului sau ale tânărului sau ale omului ajuns în pisculbărbăţiei, sunt prea moi şi împânzite de trufia întunecată, inima prea ambiţioasă ca să steargă cu ele pământul ud.

Rămase pe gânduri cu amfora în mână, apoi păru a-şi aminti de oaspete, căci urmă:

— Sub puterea-ţi trebuie să aduci toate câte se petrec pe lumea aceasta, pentruca prin meditaţie şi înţelegerea lor treptată să ajungi la perfecţiune, trecând pragul fără să-l simţi. Atuncea eşti Unul şi nu înainte. Niciun om să nu îndrăznească a mânca rodia morţii, înainte de-a fi coaptă. Căci graba şi scurtarea voită a zilelor duce tot către pământ.

Ifwaja al Vasiti se ridică în picioare.

— Amăgire! murmură el. — Acum nu le mai pot rosti decât ca bogăţii străine, necuvenite mie. Căci nu mai cred — afirmă cu o dureroasă sforţare. Nu mai cred în Cel ce singurul putea să-mi dea Viaţa. Şi nimeni nu mi-a vătămat, decât fraţii şi fii mei. Căci m'am înşelat, crezându-mă pătruns în Neînceput, când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.bcucluj.ro/patrimoniu/patrimoniu-bcucluj-ro-patrimoniu-bcucluj-ro-patrimoniu-bcucluj-ro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

ca inima să ți se strângă de presimțiri tulburi, amenințată să-și stingă bătaia. Preocupările lui, gândurile obișnuite, chefuri, femei și dorinți repezi se împrăștiau și piereau, gonite de o tristețe pașnică, împotriva căreia lupta și-acum din toate puterile: „E ultima oară că mai trec pe-aici", își spunea. „Să nu-mi uit șapca. S'ar putea să m'apuce ploaia"... Își dădea seama că e absurd să se gândească la șapcă pentru timpul cât va sta ascuns în cală. In Mediterana cu atât mai puțin. Apoi vaporul alb va pluti pe Atlantic și într'o zi vârfurile sgârie norilor, automobile și mulțimi de oameni îl vor vesti că a ajuns la capătul călătoriei.

Șandru ridică fața în sus fixând nouraşii albi ce se desfrămau pe fondul vinețiu al cerului. Nu se zărea nicium semn, numai razele oblice, căderi liniștite printre pinii maritimi, cutremurându-i, și dispăreau în apele joase, cenușii. Din apropiere, marea, ascunsă de spinarea crestată a lanțului de coline, trimetea sunete înăbușite, ritmice, valuri ce se apropiau pe furiș în falduri înspumate și se retrăgeau cu un plescăit sec. Și toate murmurele treceau peste vârfuri de munți tociți, peste stâncile năpădite de mușchi, peste trepte largi, ca niște umbre repezi, care alergă pretutindeni, se pierd și iar se caţără pe înălțimi, fără să-și găsească odihna, căci așa le-a fost scris pentru păcatele lor. Iar trupul lui tresărea de amenințarea de neuitat a răsplății, căutând să-și alunge aceste povești naive de pescari și-această legendă a sfântului Ioana pe care amanta lui i-o repetase de-atâtea ori.

Făcându-și curaj, se pierdea în tăcerea bătrână a stârbiturilor, pătrundea în liniștea ce urmează pe litoral ploilor dese din Octomvrie, luneca printre ponoare rotunde și gropi adânci, astupate cu nisip.

Când însă soarele apuse și atmosfera deveni mai cenușie și mai transparentă, simți nevoia să se odihnească o clipă și se lăsă la pământ lângă fruntea unei coline. Aici, în mijlocul singurătății, unde femeile nu-l ademeneau cu buze roșii și barmanii nu-i ofereau un pahar de „Jamaica" sau „Curaçao" zâmbindu-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdr1933-1947

supuși după tejghea, pluteа mereu aceaș amenințare de care nu putea să se elibereze, după cum un erou rănit nu poate să-și rupă armura sfărâmă și să răsufle.

Oftă și netezi cu degetele grunjurile fărâmicioase de pământ, cercetând cu grije șuvița îngustă dintre râpă și mare, pe unde trebuia să treacă. Părea că nicio amenințare nu plutește peste nisipul fin, mai întunecat spre mare: întregul litoral fusese într'atâta frământat de furtuna că liniștea însă-și părea că-l crispează, ca pe craterul unui vulcan, amenințat să-și dărâme în orice clipă această suferință împietrită.

Șandru cercetă zarea cu umerii plecați, gata să se lungească la cea mai mică alarmă. Nu-i mai păsa că se umple de lut sau că-și strică dunga; redevenise omul pornirilor repezi și brutale. Chipu-i osos, lipsit de farmec la prima vedere, cu obrajii mari și buzele tăiate grosolan în uniformitatea fără expresie a feții, căuta mereu mușuroaie și buruieni acățătoare după care să se ascundă, din cele ce se ridică pe stânci și se răsucesc după bolovani, îmbrăcându-i într'o plasă ofilită.

Și iar zori printre colinele pleșuve în amurgul luminos de toamnă târzie și călduroasă, iar orizontul parcă se căsca în gol și pinii rămâneau despletiți în urmă.

Crisdina îl aștepta desigur într'unul din saloanele dărăpănate dela etaj și poate scruta zarea îngânând una din romanțele învățate dela Braia sau visa întinsă pe nisip, fără suflare, cu privirea rămasă de grinzile tavanului. Iubirea ei, credința încăpățânată în aceaș dragoste fără moarte, care-l înspăimânta, îl făcea s'o izgonească când îi sărea înainte, să o lovească, fără milă. Numai ochii ei, care cerșeau și păstrau neștiuta licoarea otrăvitoare a sclaviei, care îl înlănțuiau fără să-și dea seama, îl opriseră s'o alunge cu totul din Castel.

Șandru înainta iscodind tufele, întorcându-și instinctiv privirile să vadă dacă nu e urmărit. Peste tot acelaș cenușiu luminos, răcoarea înserării și aierul sărat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mon1933-1947

Când trecu pe lângă cabinele de beton ale cartierului Vii, își încordă atenția, căci de obiceiu aici debarcau stupefiantele și locul forfota de grăniceri. Câteva măsuțe de fier zăceau îngropate, pline de rugină și o plasă singuratecă de volley-ball, ruptă în două, își pierdea capetele în nisip. Terasa cazinoului, unde vara dansau tineri eleganți veniți cu mașina și femei delicate în rochii argintii, părea inutilă acum, nefolositoare. Plaja năpădise palmierii pitici, se împrăștia peste marmura curată și locul unde scânteiaseră becurile electrice și se reflecta palidă lumina lunii, nu se mai deosebea acum de restul deșertului.

De aici, țărmul golfului se încreția din nou. Oprit de ciulinii țepeni, nisipul depunea dune masive, înaintând zi de zi, amenințând vilele luxoase și stabilimentul băilor. Șandru își croi drum la stânga, pe marginea netedă a mării și se opreă din când în când să-și golească pantofii, căci pulberea măruntă se strecura sub tălpi, îngreunându-i mersul. Piciorul întreg se afunda în nisip, lăsând în urmă pâlnii largi, care se surpau fără grabă.

I se păru că în urma lui, în dreptul cabinelor, apăruseră două puncte care înaintau cu repeziciune, s'ar fi spus că măturâ plaja să nu le vadă cineva. „Se pregătește vreo debarcare tainică. Proastă afacere.” mormăi Șandru. Se opri, răsuflând adânc, apoi căută să se lase de-abușelea și să se strecoare prin pipirigul smârcurilor.

Grănicerii pierirâ curând, dar întâlnirea îl cam înspăimântă. Vaporul ridica ancora la miezul nopții și se desprinse de mal către cealaltă viață, o viață nouă frântă în plăcerea de a trăi fiecare clipă și de-a uita, de-a nu avea viitor: trecerea, saltul dintr'un gând într'altul. Se va pierde în freamătul New York-ului, unde nu-l va încolți nimeni pentru fapte petrecute de mult, nu-l va zălogi nicio femeie pentru tot restul zilelor și nu-i va vorbi de asta, decât poate în glumă.

Reveni iarăși pe țărm și se opreă din când în când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
biblioteca-digitala.ro/muzeul-literaturii-romane/muzeul-digital-al-romanului-romanesc

să-şi golească pantofii de nisip. Valurile înaintau grele şi joase, prelingându-se peste povârnişul cafeniu. Alge pătroase şi veştede lânceziau svârlite pe nisip, scoicile trandafirii se amestecau cu crabii sfărâmaţi şi câteodată îl lovea în faţă o mireasmă ascunsă de iod şi de putreziciune.

După puţin zări Castelul ridicându-se măreţ din coasta mării. Cristina se repezi nerăbdătoare înainte-i şi ca niciodată o lăsă să-l sărute. „Parc'ar presimţi că plec" gândi. Îşi înodase un batic alb de mătase în jurul gâtului cecace-i mai înseninа rochia de scară, dându-i un aier ştrengăresc, ce se potrivea cu credinţa luminoasă a ochilor.

— Ai întârziat, şopti ţinându-l de braţ, până ajunseră sus, în dreptul ferestrei negre de piatră. Nu se mai odihni cum făcea obişnuit, ajuns în ascunzătoare. De-acolo se zărea tot ţărmul, smârcurile, faleza şi tocmai în fund portul, cu liniile întretăiate ale catargelor şi antenelor, iar în stânga, în fundul platoului, coşurile fabricelor de cărămidă din Constanţa.

— A trebuit să-mi termin afacerile, mărturisi el pe neaşteptate; deşi hotărîse pe drum să nu-i spună nimic .— La noapte plec.

O anunţa nepăsător, crud, fără nicio introducere. Apoi, sigur pe lirele sterline din buzunar, îşi apropie obrazul de al ei; fără să-şi mărturisească, prezenţa magică a blândeţii ei îl atrăgea. Lângă chipul lui mare, colţuros, Cristina părea o zână, cu părul auriu mângâiat de briza uşoară.

— Da, întări Şandru, făcând o sforţare pentru a-şi dovedi propriile-i preocupări. — Plec cu un vas englezesc până la Neapole... De-acolo voiu vedea.

Apoi, pentrucă ea nu spunea nimic, începu să-i explice:

— Vezi bine că în Constanţa n'o mai pot duce mult, tot vor pune mâna pe mine. Aşa s'ar uita cu timpul... Şi poate într'o zi...

— Când? şopti Cristina.

— Eh! Cine ştie? mormăi Şandru. Peste un an...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1933-1947

peste cinci... sau peste zece... Peste zece ani se întrecrie, n'aș mai avea nicio teamă...

Cristina închise ochii. Se gândea fără convingere la necunoscutul ce se deschidea înaintea lor, pe unde fiecare trebuia să meargă singur spre sfârșit. Ceeace simțea nu era decât întunericul ce-i va apropia pe amândoi, dincolo de trupurile rămase pradă zilei și curiozității oamenilor. Dorise de mică o prietenie statornică și împlinirea împărtășirii ei, se apropia.

— Îți va fi urât?

— O nu, răspunse ea. Niciodată!

Șandru ar fi avut chef să-i dea din nou o dovadă cât îi e de indiferentă. Își spunea că despărțirea sau apropierea de ea, nu-l mișcă câtuși de puțin. O va uita mai grabnic decât țărmul pustiu. Printre oameni plini de viață, nu-și va mai aminti de tăcerea pietrelor cioplite.

— O să-mi scrii, nu? întrebă Cristina.

— Are vreun rost? zise el în batjocură.

Dădu din cap, privindu-l serioasă. „Omul acesta m'a mințit mereu" gândi. „De ce sunt atât de fericită?"

— Atamanul care păndește întoarcerea lotcilor mă îndeamnă mereu să mă mărit, șopti fără să-și înțeleagă propriile cuvinte, condamnându-se că-i vorbește astfel. — Zilele trecute când ne-a adus pălămida sărată a pomenit din nou. Și mătușa Zenaida spunea că oamenii se pierd altfel.

— Asta-i acum! rânji Șandru. Doar nu te-am găsit la mânăstire.

Dar pe ea o cuprinse o milă adâncă, plină de înțelegere:

— I-am spus că trebuie să pleci.

— Zău? De unde știai? glumi Șandru.

In Castelul vechiu se ghiceau în penumbră, capiteluri de stuc fărâmat, gratii mari, ruginite, grinzile afumate de focurile pescarilor. Nisipul intrase adus de vânt în cel mai îndepărtat colțișor, îndopa crăpăturile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.bcucluj.ro/patrimoniu/patrimoniu-transilvana/mdrr1933-1947

Se făcuse frumos, ca şi cum nicicând furtunile toamnei n'ar fi sgâlţâit ţărmul. Umbrele serii începură să împresure Castelul, luna apăru liniştită dinspre oraş. Lumina cu o paloare verzue panta repede ce suia pe stânca Agigei şi contraforturile îngropate de surparea malului. Răpa era plină de asfodele — flori galbene de nisip, uscate, cu petale lucii. Creşteau drepte cu tulpina lipsit de sevă şi cum stăteau nemişcate şi străvezii, părea că un suflu rău le înţepenise şi că întreaga pajişte e drumul dintre bine şi rău, unde rătăcesc cei nejudecaţi dar uniţi prin puterea iubirii. Când vântul serii începu să adie şi ridică în depărtări vârtejuri mărunte de nisip, se clătinară infiorate şi cupele sticloase se atinseră cu un murmur sec, dureros.

— Atunci ne-am înţeles, zise Şandru. Ne întâlnim...

Vru să adaoge ironic „peste zece ani", dar Cristina îl îmbrăţişase uşoară ca o fantomă. În comparaţie cu ea, celelalte amante aveau ceva greoiu, prin lipsa lor de credinţă. O simţea încă încălzindu-i fiinţa, când o văzu întruchipată în faţa ferestrei, îngândurată.

— Vrei să-ţi cânt? îl întrebă încet.

Câteodată îngâna romanţe, aşteptându-l. Acum vocea-i sonoră de femeie frumoasă şi tânără, suna ciudat prin încăperile pustii, se rostogolea în marea liniştită, deşteptând în sufletul lui cercuri de tristeţe.

— E foarte frumos, zise Şandru la urmă, când o simţi lângă el, pe nisip. — Te seacă la inimă.

Mângâierile Cristinei erau ritmice, de parcă ar fi căutat să-i încetinească svâcnetul vieţii. Îi trecea palmele de-alungul tâmplelor, pe frunte şi degetele deabea îi atingeau pielea într'un contact tremurător, aproape nervos. Ochii îi străluceau în întunerec.

— Spui descântece? se încruntă Şandru. Ea surâse şi ca să-l adoarmă, să-l prefacă într'o stană înainte de-a simţi fulgerul scurt şi dureros al morţii, îşi lipi buzele şi propriu-i duh neîntinat de ale lui.

Amantul simţi ademenirea sărutului fermecat, dar dete din umeri: putea să-l lege prin toate vicleniile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaneia.ro/mdrr1933-1947

Braci. Va rămâne același iubitor de petreceri și lovituri primejdioase. Numai c'ar fi putut să-l scutească de-atâtea sâcâieli în ajunul plecării.

Cum stătea nemișcată și luna o lumina din plin, părea că numai expresia feței, singură ea, se desprinde din obscuritatea ușpărătoare, ca masca luminoasă a desăvârșirii și iubirii eterne, pe care ar fi putut-o apuca cu amândouă mâinile și apropia de propriu-i chip, cufundat în beznă.

— Vei mai pleca? întrebă Cristina serioasă, după ce viața ei lacomă de veșnicia dragostei împărtășite, îl zălogise pentru totdeauna.

Dar Șandru se sătura se.

— Chiar acum! hotărî scurt.

— Așa repede! suflă ea înfricoșată în scurtul lui sbucium care urma să-și desnoade singur legăturile-i pământești. Se apropie și-i mângâie fața, nu ca să-și întipărească trăsăturile, ci să să-și adoarmă propria-i teamă, să se convingă că nu va suferi, dar aventurierul o părăsi brusc în colțul umbrit și traversând salonul cu pași mari, se lipi de arcada ferestrei. Mult timp rămase tăcut, apoi întoarse capul, căutând s'o descopere.

„Are nevoie de mine" tresări Cristina îndureratâ, pentrucă el mai privea înapoi. „Încă mai are nevoie" și veni lângă umărul lui. O privea cu teamă? Îi sunară străin cuvintele prin care-și arăta uimirea, de parcă n'ar fi știut că trebue să treacă ultima încercare.

— Privește! o îndemnă Șandru.

Nu se zărea nimic. Luna care-și întărise paloarea desgolea dunele mărunte, întinderea pustie a țărmului, iar în stânga toată panta plină de asfodele. Sus, spre Lazul, căsuțele pescarilor păreau niște bolovani singuratici, lăsați de aluviuni. Peste tot liniștea grea, misterioasă, care domnește neaptea în apropierea mării.

— Nu văd nimic, îl încurajă ea.

— Privește bine, colo în dreapta... acolo... șuieră el printre dinți. Nu deslușești nimic?

Pe plaje, după vârfurile înălțate ale lotcilor, trei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1933-1947

umbre pătau nisipul și luna prelungea ireal armele lor lungi, ascuțite.

— Puști mitraliere, mormăi Șandru. A pălăvrăgit cineva din Constanța.

Cristina șovăi.

— Nu pleca, oftă cu o teamă adâncă, ca cineva trezit de-odată, care nu-și mai amintește de sine.

Răspunsul întârzie, absorbit cum era în contemplarea movilelor.

— Va trebui să ies odată și-odată. Vaporul...

Se depărtă în partea opusă, unde nu era fereastră, ci numai o crăpătură de-alungul zidului. Trupul lui țeapăn intră între bolovanii reci de piatră și rămase așa, încât Cristina crezu că nu se va mai mișca din loc. Poate dorea să câștige timp.

— Sunt înconjurat, spuse tare și vocea-i era răgușită. Ticăloșii de pe plaje mi-au luat urmele. Au chemat tot cordonul într'ajutor!

Cristina se repezi și-l apucă de braț. O îndepărtă plictisit de teama aceasta femeiască și gestul trăda pe omul deprins să lupte și să svâcnească de primejdia clipei.

— Râpa asta duce spre mormântul Sfântului, nu? întrebă el.

— Da!

— Pe urmă stâncile dau direct în mare?

— Peretele-i prea drept, să sări. Marea a ros malul până sus, n'a lăsat decât o dungă îngustă de pietricele.

— Asta-mi și trebuie, mormăi Șandru.

Pleca fără rămas bun, dar se răsgândi și-o sărută la repezeală, într'o strânsoare încordată, de clește. Cristina îi urmări dezorientată umbra ce se pierdea în jos, pe scara putredă. În adâncul ființei îi tremura o durere vie ca sclipirea curată și limpede a unui licurici. Se târî cu greutate pe lângă zid, prinzându-și rochia de colțurile pietrei și-și apropie fața de locul pe unde privise amantul.

Afară era aceeași lumină și aceeași mângâiere singuratecă a lunii. Pe de margini se zăreau urmele zilei, de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

parcă la orizont s'ar fi înălțat pânza unui cort de azur.

Așteaptă câteva clipe lungi, nesfârșite și de-odată văzu pe răpă silueta puternică a lui Șandru, alergând în salturi scurte, nebunești.

— Dacă intră în asfodele... voiu rămâne singură, gândea.

Șandru ajunse curând în lacul sălbatec și se trânti la pământ, târându-se în coate spre stâncile din vârf. Apoi sări din nou în picioare și alergă iute spre culme, fără să privească în urmă. Tălpile înfiorau covorul magic, supus, de asfodele.

Cine poate descrie pornirea oarbă, ce țâșnește mai aprigă ca viața sângelui din sufletul femeii? Poate într'o clipă, aceeași care pentru Șandru însemna moartea de-aici, Cristina își dădu seama de zbuciumul care-i sfârteca existența după plecarea lui și poate de dreptul femeii de-a fi veșnic iubită și contopită în statornicia dragostei.

După credința Tofanilor, el era păcătos până în măduva oaselor, căci furase și ucisese, deci va rămâne mereu pe țărm.

Cavalerul Cristinei era acum pe coama platoului și mai avea un pas să se piardă între bolovani, când sirena vaporului sună îndepărtat, primul semnal de plecare. Îl văzu cum se oprește și simți că-și ascute auzul. Atunci îi dori mai arzător lângă ea, dori să-l smulgă din clipa amăgitoare a prezentului. Simțământul nesuferit al încordării lui și a revenirii către pâlpâirea pieritoare, îi înflăcără sufletul de orbitoarea lumină a morții.

O chemare, ca țipătul unei văduve desnădăjduite, cutremură golful Lazului.

Grănicerii alergară spre Castel și două licăriri spintecară întunerecul, apoi urmă clănțănitul sec al unei mitraliere, și loviturile împânziră ținutul cu răbufniri ascuțite și repezi, într'o încrucișare de fulgere.

Cristina își acoperi tâmplele, rugându-se ,dar glasul i se pierdu slab printre detunături. Numai buzele i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

se mișcau într'o borboroseală fără sens, atrasă de întreaga priveliște.

Din dreapta, din stânga Castelului, grănicerii trăgeau acoperiți de tufișuri, se grăbeau loviad fără răgaz și Șandru se opri străfulgerat, prăbușindu-se cu fața înainte.

Cristina privea înghețată, cu ochii mari, deschiși. Mulțumirea, nu teama și uimirea se citeau în ei, sau mai curând împăcarea ce domnea pretutindeni și adâncimile limpezi ale dragostei. Prin tăcerea ce se lăsase grea, părea că murmure jalnice răsbat de pe țărm, bocete tânguitoare ale unor văduve cernite. Apoi se îndepărtară ca un șir de bătrâne și noaptea începu să se însuflețească de cei fără iad sau rai. Fantome necunoscute treceau mereu, umbre neliniștite care lunecau printre dunele goale, prin fântâni de întunerec, printre ponoarele astupate cu nisip.

Își întoarse privirea dela florile palide și silueta lui Andrei, care se îndrepta spre poarta Castelului, o făcu să tresară speriată. Se liniști repede, găsindu-și motive omenești pentru fapta ei. De-acum e iertat. Îi va spune lui Andrei că se va ruga pentru mântuirea lui și Domnul se va îndura să-i deschidă porțile Împărăției. Nu va mai păcătui și credința-i, viața dreaptă în fața Celui ce-i va asculta ruga, îl va izbăvi.

— Acum plecăm la fermă, zise Andrei intrând. Prin Vii, trenul trece înainte de revărsatul zorilor. Să ne grăbim.

Și cum ea tăcea, se încruntă, apropiindu-se bănuitor:

— De ce-ați stat atât? Nu puteai să strigi de cum a intrat?

Cristinei îi era frig. Coborî în ospătărie și-și acoperi umerii cu o broboadă aspră, mare ca o mantie, adusă de bătrânul ataman dela una din nurorile lui. Nu-i rămânea decât să-și urmeze viitorul bărbat cu capul în piept, luându-se după izbiturile cizmelor.

Apucară pe poteca ce șerpuia spre plaje. Andrei părea hotărît să nu-i vorbească un timp și din loc în loc se oprea, încredințându-se cu coada ochiului că s'a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1933-1947

oprit saptă-să la aceeaș distanță, așteptându-l să plece primul, apoi tușea mulțumit când o auzea că-i urmează, îmblânzită ca ființele asupra cărora ai deplină stăpânire.

La capătul colinelor Cristina se opri în marginea potecii, lângă o coloană ce apărea stingheră și spartă dintre ierburi. Voința vieții o părăsea. Se rezemă de piatră.

Andrei veni spre ea și-i spuse ceva începător de bunăseamă, dar nu-l auzi, înțelegând într'o clipă luminată, că între ei va stărui mereu umbra celui cu care fugise din Caraomer, că va fi crud și că tot restul zilelor o va mustra pentru iubirea ei.

Ii fu recunoscătoare. Își dădea seama că nu va mai putea să se roage pentru Șandru. Nu va intra în Împărăție ci va rămâne pe tărâmul dintre rai și iad, alături de el, înfruntând singurătatea fără chinuri sau fericiri a îndrăgostiților.

De-acolo, lăsând în urmă porticul, se va trece ca orice femeie, va îmbătrâni, dar sufletul îi va rămâne de-apururi în Castel. Ținându-se de coloană, își desleagă cu greutate „dlua"-ua dela gât, lăsând-o să cadă în ierburi.

Andrei bănui împotrivirea și făcu un pas amenințător cu chipul schimonosit de cruzimea iubirii pământești. Și Cristina, cu ochii limpezi, făcu un gest slab, de a-și acoperi chipul de viitorul stăpân, de a ridica mantia înpietrită de focul dragostei veșnice, între ea și Andrei.

Mângâie din priviri Castelul, cu pavăza cenușie a broboadei înălțată în dreptul obrazului. Nu desnădejdea ci extazul se citea pe fața ei, triumful unei desăcătușări. Se înălță în moarte, apoi își mută ochii spre pinii îngemănați și tieptele uriașe dela Omurgea. O paloare sură, îi atinse pleoapele și se'ntindea ca cenușiul greu al pietrei pe toată fața, iar din suflet îi pieri orice închipuire.

— Te urmez, murmură.

Cerul începuse să se deschidă în largul mării și adierea puternică a noii zile zbuciumă toată pojiștea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanului.ro/mdrr1933-1947

Asfodelele se frământară repezit în vântul rece, se strânseră în valuri ruginii şi neîncrezătoare, îşi reluară veghea lor mută.

Şi în odihna de veacuri a ruinelor păru că o scânteie se desprinde rătăcită din roşaţa răsăritului şi se apropie ţopăitul de promontoriul Tomisului, poate Simeon, jeluitorul, orbecăind să culeagă ultimele resturi ale unui rug sfărâmat.

ANTICARIAT TIMIŞOARA
Lei 18

Tipar „Cartea de Aur" S. A. — Bucureşti
Str. Lucaci, 35